REPORT RESUMES

ED 012 446 AL 000 453

AMHARIC BASIC COURSE, UNITS 1-50.
BY- OBOLENSKY, SERGE AND OTHERS
FOREIGN SERVICE INST., WASHINGTON, D.C.

PUB DATE 64
EDRS PRICE MF-$2.00 HC-$20.84 521P.

DESCRIPTORS- *AMHARIC, *LANGUAGE INSTRUCTION, PATTERN DRILLS (LANGUAGE), TAPE RECORDINGS, *COURSES, AFRO ASIATIC LANGUAGES, *INSTRUCTIONAL MATERIALS, ADDIS ABABA, ETHIOPIA, DISTRICT OF COLUMBIA

THE AMHARIC BASIC COURSE WAS DESIGNED TO TEACH THE AMHARIC LANGUAGE AS IT IS SPOKEN IN ADDIS ABABA, THE CAPITAL OF ETHIOPIA. ALTHOUGH OTHER SEMITIC LANGUAGES, AS WELL AS CUSHITIC LANGUAGES, ARE ALSO SPOKEN IN ETHIOPIA, AMHARIC IS THE PRESTIGE LANGUAGE AND IS OFFICIALLY USED IN GOVERNMENT, IN BUSINESS, FOR ALL INSTRUCTION IN GOVERNMENT SCHOOLS, AND IN MOST NEWSPAPERS. THE FORMAT OF THE FIRST VOLUME OF THIS COURSE, UNITS 1-50, CONSISTS OF BASIC SENTENCES AND QUESTION-ANSWER SECTIONS, IN WHICH BASIC PATTERNS AND CULTURE POINTS ARE INTRODUCED. THE PATTERNS ARE TO BE SUPPLEMENTED OUT OF CLASS WITH TAPE RECORDINGS. IN ADDITION, GRAMMATICAL NOTES, WORDS AND EXPRESSIONS, DRILLS, AND NARRATIVE SECTIONS ACCOMPANY MOST OF THE UNITS. THE AMHARIC IS PRESENTED IN A TRANSCRIPTION BASED ON THE SPOKEN LANGUAGE, RATHER THAN ON A TRANSLITERATION OF THE ORDINARY AMHARIC SPELLING. AMHARIC ORTHOGRAPHY IS NOT USED IN THIS VOLUME. INSTRUCTIONS TO THE TEACHER ARE INCLUDED IN THE INTRODUCTION. THIS DOCUMENT IS ALSO AVAILABLE FROM THE SUPERINTENDENT OF DOCUMENTS, U.S. GOVERNMENT PRINTING OFFICE, WASHINGTON, D.C. 20402, FOR $2.25. (AMM)

FOREIGN SERVICE INSTITUTE

AMHARIC

ED012446

BASIC COURSE
Units 1 - 50

U.S. DEPARTMENT OF HEALTH, EDUCATION & WELFARE
OFFICE OF EDUCATION

THIS DOCUMENT HAS BEEN REPRODUCED EXACTLY AS RECEIVED FROM THE PERSON OR ORGANIZATION ORIGINATING IT. POINTS OF VIEW OR OPINIONS STATED DO NOT NECESSARILY REPRESENT OFFICIAL OFFICE OF EDUCATION POSITION OR POLICY.

DEPARTMENT OF STATE

AL 000 453

A M H A R I C

BASIC COURSE

Units 1 - 50

SERGE OBOLENSKY
DEBEBOW ZELELIE MULUGETA ANDUALEM

FOREIGN SERVICE INSTITUTE

WASHINGTON, D.C.
1964

"PERMISSION TO REPRODUCE THIS [redacted] MATERIAL HAS BEEN GRANTED
BY Mrs Voss, FSI
TO ERIC AND ORGANIZATIONS OPERATING UNDER AGREEMENTS WITH THE U.S. OFFICE OF EDUCATION. FURTHER REPRODUCTION OUTSIDE THE ERIC SYSTEM REQUIRES PERMISSION OF THE [redacted] OWNER."

DEPARTMENT OF STATE

PREFACE

This volume is the first of a two-volume Basic Course in Amharic, and contains Units 1-50 of the course. The second volume includes Units 51-60, an introduction to the writing system, a Reader, and a Glossary.

Amharic, the official language of the Ethiopian Empire, is spoken natively by perhaps six million people in a small but populous area of the country which includes the capital, Addis Ababa. A member of the Southern Semitic branch of the Afro-Asiatic family of languages, Amharic is steadily gaining importance as it picks up additional speakers through the spread of communications and education within Ethiopia.

The linguist in charge of the entire project has been Serge Obolensky, with the assistance of Mr. Debebow Selelie and Mr. Mulugeta Andualem. The Amharic script in the second volume is the work of Mr. Zelelie. Valuable suggestions received from Professor Wolf Leslau during the beginning stages of the work are gratefully acknowledged.

H E Sollenberger

Howard E. Sollenberger, Dean
School of Language and Area Studies
Foreign Service Institute
Department of State

TABLE OF CONTENTS

Preface iii

Introduction xvi

Unit 1
- Symbols used 1
- Basic Sentences 2
- Note 1.1 Transcription used 3
  - 1.2 Vowels 4
  - 1.3 Consonants 7
  - 1.3.1 Plain Consonants 7
  - 1.3.2 Glottalized Consonants 9
- Drills 9

Unit 2
- Basic Sentences 12
- Note 2.1 Masculine Definite Suffix /-u~-w/ 13
  - 2.2 'and' /-(ı)nna/ 14
- Drills 15

Unit 3
- Basic Sentences 19
- Note 3.1 Independent Pronouns 22
  - 3.2 Suffix Pronouns 23
  - 3.2.1 Verb Suffix Pronouns 23
  - 3.3 Loss of Vowels 24
  - 3.4 /w/ and /y/ glides 24
  - 3.5 Verb 'be' 25
  - 3.6 Formation of Plural 25
  - 3.7 Transitional Vowel /ı/ 26
- Drills 27

Unit 4
- Basic Sentences 29
- Note 4.1 Noun Suffix Pronouns 31
  - 4.2 Amharic equivalents of 'have' and 'have not' ... 32
  - 4.3 Feminine Definite Suffix /-wa--(y)itu--(y)itwa/. 33
  - 4.4 Definite Suffix on Modifier 34
  - 4.5 Suffix /-(ı)n/-Specific Direct Object 35

4.6 Preposition 35
4.6.1 Preposition /b(ə)-/ and /bəst(ə)-/ 35
Drills 36

Unit 5

Basic Sentences 43
Note 5.1 Verb: Perfective 46
5.2 'have' and 'have not' with feminine object. 49
5.3 Verb Suffix Pronouns with Perfective 49
5.4 Verb Suffix Pronouns used in apposition ... 51
5.5 Prepositions /k(ə)-/, /isk(ə)-/ and /l(ə)-/ 51
5.5.1 /k(ə)-/ 'from' 52
5.5.2 /isk(ə)-/ and /isk(ə)-...dirəs/ 'up to', 'to' 52
5.5.3 /l(ə)-/ 'for', 'to' 52
5.6 Postpositions /wisT/ and /lay/ combined with prefixes /b(ə)-/ or /i-/ 52
5.7 Suffixes /-iyye/ and /-iyyo/ to nouns 53
5.7.1 Definite Suffixes /-iyyew/ and /iyyewa/ ... 53
5.8 Numerals; Ordinals 53
Drills 54
Narrative 55

Unit 6

Basic Sentences 57
Note 6.1 Relational Prefix /y(ə)-/ 59
6.2 Verb: Infinitive 60
6.3 Verb: Imperfective 61
6.4 Verb Classification 63
6.4.1 Regular Three-Radical Verbs 63
6.4.2 Regular Two-Radical Verbs 65
6.5 Verb: Notation 65
6.6 Postposition /gar~gara/ combined with prefix /k(ə)-/ 65
6.7 Use of /k(ə)-...bəfit/ and /k(ə)-/... bəhwala/ 66
Drills 66
Narrative 69

Unit 7

Basic Sentences 71
Note 7.1 Verb Suffix Pronouns with Imperfective 73
7.2 Equivalents of 'had' and 'had not' 77

Drills 77
Narrative 80

Unit 8

Basic Sentences 81
Note 8.1 Time 82
8.2 Suffix /-(i)m/ 84
8.3 Suffix /-(i)ss/ 84
Drills 84
Narrative 88

Unit 9

Basic Sentences 89
Note 9.1 Imperfective forms connected by /-(i)nna/ 92
9.2 Negative Perfective 92
9.3 Short Imperfective 93
9.4 Negative Imperfective 95
9.5 Negative Infinitive 99
Drills 100
Narrative 103

Unit 10

Basic Sentences 105
Note 10.1 Relational Affixes to Verbs 107
10.1.1 Relational Affix /y(ə)-~ yəmm(i)-/ in Relative Constructions 107
10.2 Affix /ind(ə)-/ 110
10.2.1 /ind(ə)-/ 'like', etc. 110
10.2.2 /ind(ə)-...yallə/ 'such as', etc. 111
10.2.3 /ind(ə)-/ 'as soon as' 111
10.2.4 /ind(ə)-/ with Relative Constructions 'that'.. 111
Drills 112
Narrative 118

Unit 11

Basic Sentences 120
Note 11.1 Verb: Regular Two-Radical Verbs in /-ə/ 121
11.2 Verb: Gerund 122
11.3 Verb: Present Perfect 126
11.4 Verb: Past Perfect 127
11.5 Verb: Imperfect (Past) 128
Drills 129
Narrative 132

Unit 12

Basic Sentences 133
Note 12.1 Telling Time 136
12.2 Verb: Jussive 136
12.3 Verb: Imperative 140
12.4 Relational Affix /ıyy(ə)-/ with nouns 144
12.5 Relational Affix /ıyy(ə)-/ with verbs 144
12.6 Relational Affix /s(ı)-/ 145
12.7 /abro/ 'both', 'together' 147
Drills 148
Narrative 153

Unit 13

Basic Sentences 155
Note 13.1 Relational Affixes /l(ı)-/ and /-(ı)ll(ı)-~-(ı)llə-/ 158
13.1.1 /l(ı)-/ with Short Imperfective 159
13.1.2 /l(ı)-/ with Short Imperfective plus /nəw/ or 159
/nəbbər/ 159
13.1.3 /-(ı)ll(ı)-~-(ı)llə-/ 159
13.2 Relational Affixes /ıšk(ı)-/ and /ısk(ə)-/ ... 160
13.2.1 /ısk(ə)-/ with Relative Constructions 161
Drills 161
Narrative 163

Unit 14

Basic Sentences 165
Note 14.1 Demonstrative Pronouns 168
14.2 Noun: Gender 169
14.3.1 Relational Affix /b(ı)-/ 'if' 172
14.3.2 Relational Affix /b(ı)-/ 'because' 175
14.4 Suffix /-(ı)bb(ı)-/ 176
14.5 Prefix /b(ə)-/ with Relative Clauses 178
14.5.1 /b(ə)-...gize/ 178
14.5.2 /b(ə)-...KuTır/ 178
14.6 /b(ə)-...mıknıyat/ 179
14.7 Relational Affix /sıl(ə)-~ sıləmm(ı)-/........ 179
Drills 180
Narrative 186

Unit 15

Basic Sentences 188
Note 15.1 Verb: /a-/ verbs 189

15.2 Verb: Causatives in /a-/ and /as-/ 190
15.2.1 Causative Verbs in /a-/ 191
15.2.2 Causative Verbs in /as-/ 191
15.3 Passive-Reflexive Verbs 191
15.4 Classification and Notation 195
15.5 Relational Affix /k(ə)-/ with Perfective 197
15.5.1 /k(ə)-/ 'if' 197
15.5.2 /k(ə)-/ 'since' 198
Drills 198
Narrative 205

Unit 16

Basic Sentences 206
Note 16.1 Relational Affix /ınd(ı)-/ 208
16.2 Pronoun /ras-/ 'self' 208
16.3 Regular Four-Radical Verbs 209
16.4 Three-and Four-Radical Verbs in /-o-/ 210
16.5 Verb: Noun of Agent 210
16.6 Verb: Noun of Instrument 212
16.7 Use of /weyım/ and /weyıss/ 'or' 213
Drills 214
Narrative 215

Unit 17

Basic Sentences ....
Note 17.1 Verb: Classification ....
Chart I Regular Three-Radical Verbs 222
Chart II Regular Three-Radical /a-/ Verbs 223
Chart III Regular Two-Radical Verbs in /-a/ 224
Chart IV Regular Two-Radical Verbs in /-ə/ 225
Chart V Regular Four-Radical Verbs 226
Drills 227
Narrative 230

Unit 18

Basic Sentences 232
Note 18.1 Verb: Use of /yıhonal/ 233
18.2 Use of /gena/ 234
Drills 235
Narrative 239

Unit 19

Basic Sentences 240
Note 19.1 Comparative and Superlative 241
Drills 243
Narrative 245

Unit 20

Basic Sentences 247
Note 20.1 Verb Classification, Two-Radical Verbs, types mela2, melo2, mele2 and mele2 248
Chart VI/1 mela2 250
Chart VI/2 melo2 251
Chart VI/3 mele2 251
Chart VI/4 mele2 252
20.2 Verb: Impersonal Constructions 252
20.3 Verb: Present Perfect of verbs denoting 'state' or 'condition' 253
Drills 255
Narrative 256

Unit 21

Basic Sentences 258
Drills 260
Narrative 261

Unit 22

Basic Sentences 263
Drills 265
Narrative 267

Unit 23

Basic Sentences 268
Note 23.1 Plural Affix /inn(e)-/ 270
23.2 Question Words 271
23.2.1 /man/ 271
23.2.2 /min/ or /mindin/ 273
23.2.3 /yet/ 274
23.2.4 /yetu/, /yetiññaw/ and /manniññaw/ 274
23.3 /manniññawim/ or /mannaccewim/ 275
23.4 /mannim/ and /minimm/ 275
23.5 /minimm/ with /inde-/ 276
Drills 277
Narrative 278

Unit 24

Basic Sentences 280
Note 24.1 Verb: Short form of /madreg/ 283
24.2 Use of /giddeta/ with /allebb-/, /honebb-/ and /nebberebb-/ 283
Drills 284
Narrative 288

Unit 25

Basic Sentences 291
Note 25.1 Repetition and Reduplication 292
25.1.1 Repetition 293
25.1.2 Partial Reduplication 293
25.1.3 Complete Reduplication 294
25.2 Use of /madregiya/ 295
Drills 295
Narrative 297

Unit 26

Basic Sentences 300
Note 26.1 Suffix /-(i)nnet/ 301
26.2 Verb: The use of /meKnat/ 302
Drills 303
Narrative 307

Unit 27

Basic Sentences
Note 27.1 Suffix /-e/ in compound words 310
27.2 Plural after numerals 311
Drills 312
Narrative 313

Unit 28

Basic Sentences 315
Note 28.1 Verb: Hypothetical Conditional 317
28.2 Affix /ind(e)-/ with /alle-/ and /hone-/.... 318
28.3 Impersonal Verbs 319
Drills 320
Narrative 324

Unit 29

Basic Sentences 327
Note 29.1 Verb Classification Three-Radical Verbs in /-a-/ 328

Chart VII 329
29.2 Use of /mikniyatu/ combined with /sile-/ and /silemm(i)-/ affixes and the verb form /new/ 329
29.3 /k(e)-...yetenessa/ 330
Drills 330
Narrative 332

Unit 30

Basic Sentences 334
Note 30.1 Compound Verbs with /malet/ and /madreg/ 335
30.1.1 Verb: Inconclusive Aspect 338
Drills 340
Narrative 342

Unit 31

Basic Sentences 344
Note 31.1 /b(e)-...bekkul/ 345
31.2 Use of /bicca/ with Noun Suffix Pronouns and Direct Object Suffix /-(i)n/ 346
Drills 347
Narrative 349

Unit 32

Basic Sentences 350
Note 32.1 Suffix /-ge/ 352
32.2 Verb: /indehon/ with relative constructions 352
32.3 /indehon/ with Short Imperfective and Gerund, 'whether or not' 353
32.4 Verb: Infinitive with Noun Suffix Pronouns and Verb forms /new/ and /nebber/ 354
Drills 355
Narrative 357

Unit 33

Basic Sentences 358
Note 33.1 Verb: /a-/ negative combined with the forms of the verb /Kerre-meKret/ 361
Drills 363
Narrative 364

Unit 34

Basic Sentences 365
Note 34.1 Verbs: Frequentative Form 367
Chart VIII Frequentative Verbs 368
34.2 Verbs: Reciprocal Form 369
Chart IX Reciprocal Verbs 372
Drills 373
Narrative 375

Unit 35

Basic Sentences 377
Note 35.1 Use of /inkwan/ 379
35.2 /inkwan/ combined with /yiKrinna/ 'let alone', 'even though' 380
Drills 381
Narrative 383

Unit 36

Basic Sentences 384
Note 36.1 Relative constructions combined with impersonal forms of the verb /dennel/ 387
Drills 387
Narrative 391

Unit 37

Basic Sentences 392
Note 37.1 Verbs /mawaK/ with Gerund 395
Drills 396
Narrative 398

Unit 38

Basic Sentences 400
Drills 401
Narrative 403

Unit 39

Basic Sentences 405
Note 39.1 Verbs: Use of /yellem ? / with Short Imperfective and Gerund 407
Drills 408
Narrative 410

Unit 40

Basic Sentences 412
Drills 414
Narratives 416

Unit 41

Basic Sentences 417
Note 41.1 Postpositions /zend/ and /ga/ 420
41.1.1 /ke-...zend - ga/ 421
41.1.2 /ı-...zend-ga/ 421
41.1.3 /be-...zend/ 421
41.1.5 /ızzıh zend-ızzıh ga/ and /ızzıya zend-ızzıya ga/ 422
41.2 Verb: Use of /zend/ as postverb 422
41.2.1 Verb: /zend/ with Short Imperfective 422
41.2.2 Verb: /ke...zend/ with Perfective 422
41.3 Verb: Use of /kenoreñ/, /kenoreh/, etc. 'If I do have' etc. 422
41.4 Verb: /menor/ used impersonally, 'will have', 'may have' ....
Drills 424
Narrative 427

Unit 42

Basic Sentences 429
Note 42.1 Verb: Progressive Form 432
42.2 Verb: 'whether...(or not)' constructions .. 433
42.3 Use of /mınımmalıl/, /mınımmattıl/, etc. .. 434
Drills 435
Narrative 439

Unit 43

Basic Sentences 442
Note 43.1 Benefactive or Causative Reciprocal Verbs .. 444
Chart X Benefactive Verbs 447
Drills 448
Narrative 449

Unit 44

Basic Sentences 451
Note 44.1 Verbal Nouns 453
Drills 455
Narrative 457

Unit 45

Basic Sentences ....

Note 45.1 Use of /bicca sayhon/ 460

45.2 Adverbials 461

45.2.1 Adverbials in /b(e)-/ 461

45.2.2 Adverbials of Time in /-(i)n/ 461

45.2.3 Gerund Forms used Adverbially 462

Drills 464

Narrative 468

Unit 46

Basic Sentences 467

Note 46.1 /k(e)-/ used in combination with
/wedih-wedezzih/ and /wediya-wedezziya/ ... 470

Drills 471

Narrative 472

Unit 47

Basic Sentences 474

Drills 476

Narrative 478

Unit 48

Basic Sentences 480

Note 48.1 Use of /l(i)-/ form in combination with /sil/,
/sittil/, etc. 483

48.2 Verb: Intensive Aspect 483

48.3 Verb: Conative Aspect 484

Drills 485

Narrative 488

Unit 49

Basic Sentences 490

Drills 491

Narrative 493

Unit 50

Basic Sentences 495

Note 50.1 Emphatic Suffix /-m/ 497

Drills 498

Narrative 500

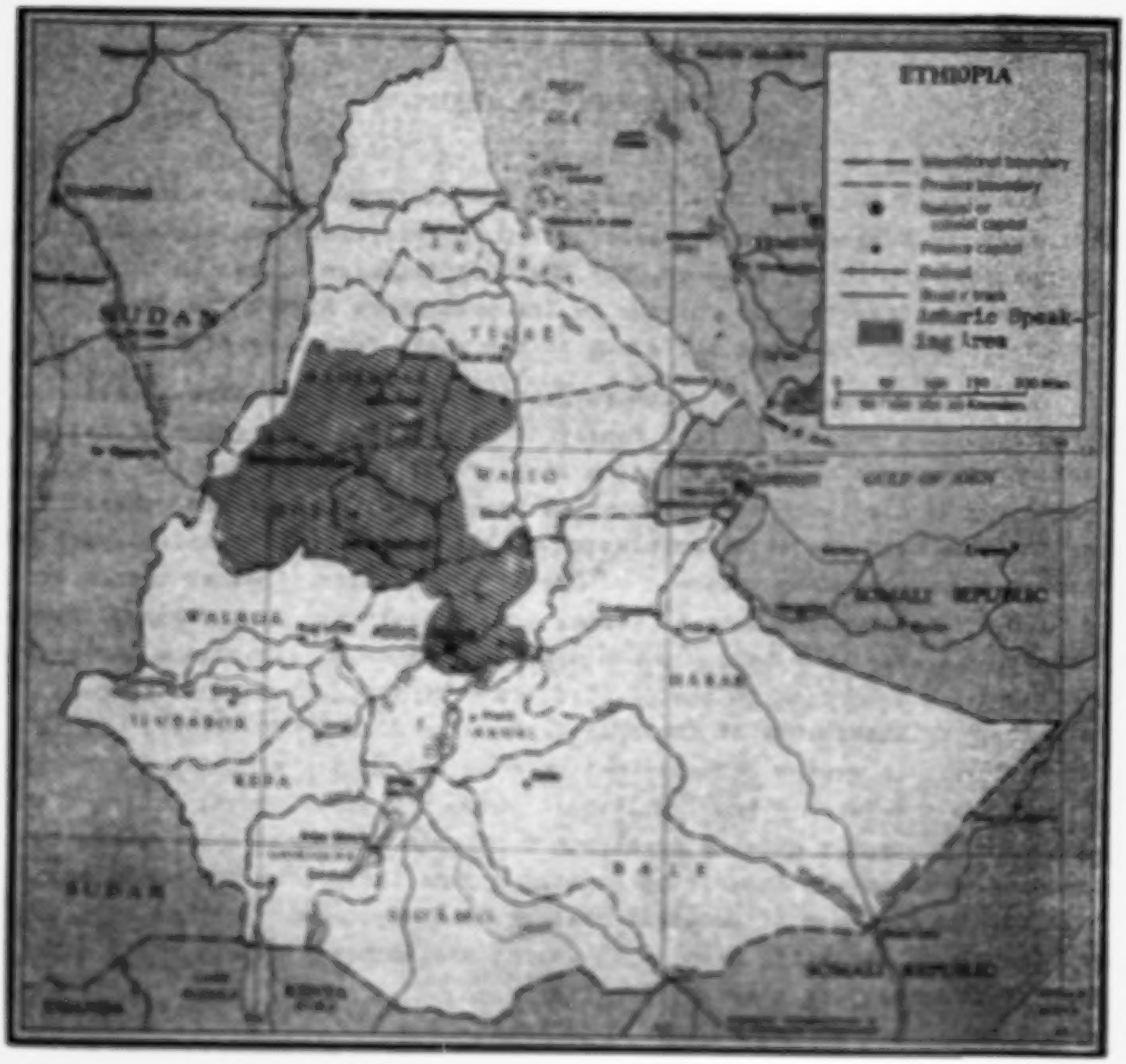
ETHIOPIA
Amharic Speaking Area
SUDAN
TIGRE
WALLO
WALLEGA
ILLUBABOR
KEFA
HARAR
BALE
GULF OF ADEN
SOMALI REPUBLIC
SUDAN
SOMALI REPUBLIC

INTRODUCTION

The Amharic Language

Amharic is the official language of the Ethiopian Empire used in government, in business, in all instruction in government schools and in most newspapers. It is, however, not the only language spoken in Ethiopia. As can be seen from the map on page xv the area where Amharic is spoken as a native tongue is about one sixth of the whole territory of Ethiopia.

Amharic belongs to the Southern Semitic branch of the Afro-Asiatic (formerly called Hamito-Semitic) family of languages. The number of native speakers of Amharic together with the speakers of the other Semitic languages spoken in Ethiopia (such as Tigrinya, Tigre, Harari, Gurage and others) is less than one half the total population of the Empire. The greatest part of Ethiopia is inhabited by speakers of Cushitic languages (another branch of the Afro-Asiatic family) such as Galla, Agaw, Somali and many others. Since no census has ever been taken in Ethiopia the number of Ethiopians can only be estimated. According to the official data of the Ethiopian government the number of inhabitants of Ethiopia is between 20 and 22 million. It is also difficult to give a reliable estimate of the number of Amharic speakers; it is probably between 5 and 7 million. There is little doubt, however, that due to the constantly growing development of communications systems and the spreading of education Amharic is gaining ground throughout the whole country. It is now the language of greatest prestige and anyone who has had any education is able to speak it, even if it is not his mother tongue. Still others learn it informally as a second language.

This Course:

The following parts may be found in a unit:

Basic Sentences
Classroom Expressions
Structure Sentences
Useful Words
Grammatical Notes

Drills: Substitution
Correlation
Transformation
Model-Transform drills
Questions and Answers
Narrative

Basic Sentences and Questions and Answers are found in each unit. The Narratives begin with the unit 5. The occurrence of other parts may vary.

The Course is divided into two volumes. Volume I - contains units 1 through 50 in transcription. Volume II - units 51-60 in transcription, Introduction to the Amharic Writing System, The Reader (Units 1-60 in Amharic script) and a Glossary (in transcription).

The Reader includes: Basic Sentences
Questions and Answers
Narratives

Use of This Course

1. 'Basic Sentences', 'Structure Sentences', 'Useful Words'.

The instructor reads the Amharic item by item, repeating each item (a build-up or a sentence) twice for each student. Each member of the class repeats the item immediately after the instructor trying to imitate his (or her) pronunciation.

If in the instructor's opinion the item is mispronounced by the student, the instructor repeats it at normal speed with the student repeating after him (or her) as many times as necessary. After the class hours each student goes over the Basic Sentences by listening to the tape and repeating, doing this until he knows the dialogue by heart.

After the Basic Sentences have been thoroughly memorized the students take part and act out the dialogues. The instructor may take one of the parts the first time or two. This drill is to be continued until any student can take part and go through the dialogue like an actor.

2. Substitution, Correlation and Transformation Drills are to be used in accordance with the instructions given at the beginning of each drill.

3. Model Transform Drills should be drilled in the same way as other Transformation Drills.

4. Questions and Answers.

The questions and answers are to be drilled as specified below, but they should not be considered complete. Any question which is within the limits of the students' grammar and vocabulary can be asked.

Some questions require informational answers some others simply 'yes' or 'no' answers.

Questions requiring informational answers are to be drilled as follows:

The instructor asks each student a question. The student repeats the question and gives an answer. Any answer given by the student is considered correct if it is good Amharic. The answer is corrected by the instructor, if necessary. The student repeats the corrected answer. The instructor then gives the student the answer which is written in the book and the student repeats it as a further drill.

Questions requiring 'yes' or 'no' answers should be drilled in the same way, i.e. the student repeats the question after the instructor and gives him either an affirmative or a negative answer (or both if so requested by the instructor).

5. Narrative

The instructor goes through the sentences (if any) illustrating new vocabulary items, in the same way as he did for Basic Sentences. After the students have thus familiarized themselves with the new words the instructor reads through the whole Narrative at a natural speed. The students listen for comprehension, books closed. The students summarise in English as much as they understood of the Narrative. The instructor reads each sentence again for each student, each of whom repeats after him. Each student translates the sentence he repeated. This drill is continued until the students are thoroughly familiar with the material. The instructor then asks questions listed at the end of each Narrative and the students answer them as completely as possible using words contained in the Narrative. In addition to the questions listed in the book the instructor may ask any question pertinent to the Narrative within the limits of the students' grammar and vocabulary. The students memorize the Narrative by listening to the tape and relate the story to the instructor the next day.

Students must keep in mind that there is no one correct way of speaking Amharic. Due to the poor system of communications in Ethiopia Amharic has developed various local dialects. There is an especially marked difference in pronunciation, in vocabulary, and even in grammar between the northern Gojjami and the southern Showa dialects. The purpose of this Course is to teach the language as it is spoken in the capital of Ethiopia, Addis Ababa.

Addis Ababa Amharic contains elements of a variety of dialects. The student should have this in mind and should always follow the manner of speech of his instructor even if his (or her) speech varies somewhat from what is indicated in this book.

Symbols Used in This Course

On the English side, parentheses and quotation marks are used together ('....') when a more literal translation is given in addition to the ordinary English equivalent.

Brackets [ ] are used to indicate words in the English equivalent which do not have an equivalent in the Amharic.

Parentheses ( ) indicate words which are in the Amharic but not in a normal English equivalent. The English side is not necessarily a literal translation but what is ordinarily said in this situation. The use of parentheses and brackets as explained above should make the situation clear in each case.

On the Amharic side, parentheses are used to indicate sounds which are sometimes omitted. Brackets are used to indicate a more formal pronunciation to be used in more deliberate speech or while reading texts written in Amharic characters. Alternate pronunciations of the same word or alternate words are given after a slant line: /.

The accent mark used is / ´/. This indicates the loudest syllable in a word or phrase. Secondary stresses are not marked.

As Amharic has an almost even distribution of stress on each syllable, it is sometimes extremely difficult to detect where the principal stress of a particular word lies. In this Course phrase stress will be marked in the Basic Sentences, but words in the buildups will be left unmarked unless the stress is clearly distinctive.

An arrow / ↑ / is used to indicate sharply rising pitch.

A period / · / is used to indicate the end of a phrase accompanied by falling pitch. It may or may not correspond to an English period.

A comma / , / indicates that the preceding tone is carried on evenly to the comma and that a new pitch contour begins following the comma. The syllables immediately before / , / are slightly lengthened. There may or may not be a break or pause after / , /.

In the Notes slant lines are used to set off Amharic sounds or words within an English text. English letters and words are underlined when used as examples.

Unit 1

Basic Sentences

health	Tena
let him give for me	yısTıllıñ
Hello. or Goodbye. (general greeting)	TenáyısTıllıñ.
how	ındemın
you (polite) spent the night	adderu
Good morning. How are you? ('how did you spend the night?').	TenáyısTıllıñ, ındemín adderu.
good, very well	dehna
God	ıgziyabher
he may be praised	yımmesgen
thank you ('may God be praised')	ıgziyabher yımmesgen
Very well, thank you. How are you?	dehná, ıgziyabher yımmesgén, ındemín adderu.
Amharic	amarıñña
you (polite) know	yawKallu
Do you know Amharic?	amarıñña yawKállu ↑
yes	áwo/áwon
I know	awKallehu
Yes, I do ('know').	áwo, awKállehu.
no; there is not	yellem
I don't know	alawKım
No, I don't (know).	yellém, aláwKım.
little, small, a little	tınnıš
I know a little.	tınníš awKallehu.
what	mın
you (polite) said	alu
What did you say?	mınálu ↑
nothing	mınímm

I did not say	alalhum
I didn't say anything.	mınímmalalhu. /mınímm alalhum .

Classroom Expressıons

Again!	ındegena.
Repeat it!	yıdgemut.
correct, exact	lıkk
(he, it) is	new
It's correct.	líkk new.
it is not	aydellem
It's not correct.	líkk aydellem.
very, very much	beTam
good	Tıru/Tru
It's very good.	beTam Tırú new.
Let's have a break ('let us rest').	ınnıref.

Grammatical Notes

Note 1.1 Transcription Used in This Course

This transcription is an attempt to put down systematically on paper the sounds that the instructor will say, or that will be heard on the tapes.

The transcription is based directly on spoken Amharic and is not a transliteration of ordinary Amharic spelling. It is not, strictly speaking, a 'phonetic' transcription. For example, the letter /b/ stands for one sound at the beginning of a phrase or if doubled, and for another sound elsewhere. Since the pronunciation is predictable on the basis of where it occurs, a single letter may be used for both sounds.

The letters and other symbols used are:

Vowels	e u i a e ı o	
Consonants	paired	unpaired
Voiceless	p t k s š c	f h '
Glottalized	P T K S C	
Voiced	b d g z ž j	r l m n ñ y w

Stress:	Weak (unmarked) Strong	
Pitch:	Indicated as contours in conjunction with phrase final juncture:	Falling / /
		Rising / ↑ /
		Change of Pitch / , /
Juncture:	Close:	(no space)
	Open:	Space between words
	Phrase final:	/ , / / ↑ / / · /

These letters should not be confused with those used for writing English or any other language. Every language has a unique sound system and symbols used to write a language must be defined in terms of that language. However, where the Amharic and English sounds are similar, the same letter is usually used in the transcription as is used in English. This does not mean that these sounds are identical. / l /, for example, is different in English and Amharic, even though the same symbol is used.

The following notes are rough hints on the pronunciation of Amharic. English sounds are given for comparison, or more accurately for contrast, since they are different sounds. Only careful listening and practice can give the student the Amharic sounds. It is also very important to realize the possible diversity of sounds covered by a single symbol, the actual sound being determined by the context.

The Amharic writing system is syllabic: that is to say, each 'letter' represents a consonant followed by a vowel. Since there are seven vowels in Amharic, it follows that there are seven different ways of writing a given consonant, depending on what vowel accompanies it. The writing system will be introduced at a later stage in the course.

In the notes below, the vowel sounds are discussed in the order in which they come in the Amharic syllabary (but the letters are our transcription; they are not letters of the Amharic syllabary).

Note 1.2 Vowels

Letter	Nearest English Sound, Description	Examples	
/e/	represents several sounds; the major variants are:		
	1) usually like a in formula.	bérr féllege	'doorway 'he wanted'
	Technically: a lower-mid central unrounded vowel [ɛ́]		

2) approximately the sound of e in bet under the following conditions:

Always after /y/	yét	'where'
	yellem	'no'
	yelijlij	'grandchild'
usually after /ǰ/	ǰemmere	'he started'
/ñ/	ageññe	'he found'
/š/	šemeggele	'he became old'
/j/	abéjje	'he performed'
/c/	temecce	'it became comfortable'
/C/	laCCe	'he shaved'

Technically: a low-mid front unrounded vowel [ɛ]

/u/ a high u sound something like the oo of boot but without the w glide found in English and with the lips rounded from the beginning.

dur	'forest'
bunna	'coffee'

Technically: a high back rounded vowel [u]

/i/ something like the ee of beet but without the /y/ glide of English.

fit	'face'
semi	'listener'
páris	'Paris'

Technically: a high front unrounded vowel [i]

/a/ like in a in father

abbát	'father'

Technically: a low central unrounded vowel [a]

/e/ approximately like the English sound of the first part of the ai in bait but without the /y/ glide of English.

bet	'house'
mehéd	'to go'
set	'female'
iné	'I'
wendimmé	'my brother'

In making /e/ the center of the tongue is raised almost to the roof of the mouth.

Consonants immediately preceding this vowel may be slightly palatalized, that is, the tongue is close to the position it takes for y, so that the consonants have a slight y off-glide: b_y, s_y, h_y, etc.

Technically: a higher-mid front unrounded vowel [e]

/ı/ may best be compared with a regular pronunciation of the u of just in just a minute.

bırr	'dollar'
dıbb	'bear'
sım	'name'

Technically: a lower-high central unrounded vowel [ı]

In initial position (at the beginning of an utterance) this vowel is voiceless and may be heard as a breathed glide to the following sound.

ıbakkıwo	'please'
ıssiya	'there'
ıssih	'here'

/o/ something like the o of note but short, rounded from the beginning and without the w glide of English after the vowel.

Consonants preceding /o/ are usually labialized, that is, are pronounced with rounded lips, resulting in a slight w off-glide: b^w, p^w, k^w, etc.

menor	'to live'
ıngócca	'bread'
doro	'chicken'

Technically: a mean-mid back unrounded vowel [Ω]

Vowels in Amharic are generally short. When final or followed by only one consonant they may be longer than when followed by two consonants, or by a long (double) consonant.

Note that after /w/ the following vowel, if normally unrounded, is initially rounded. This is particularly noticeable with /e/ and /i/.

Examples:

wede	'to	wil	'agreement'
wer	'month'	wiha	'water'
wagon	'sect'	wisT	'inside'

Note 1.3 Consonants

All consonants in Amharic occur short (indicated by a single symbol: r, l, m, etc.) and long (indicated by doubling the symbol: rr, ll, mm, etc.).

The distinction between short (single) and long (doubled) consonants is very important, as it may distinguish otherwise identical words, e.g. /ale/ 'he said', /alle/ 'there is'.

Amharic has twenty-seven consonants which we write with the following symbols:

Plain: b c d f g h j k l m n ñ p r s š t w y z ž '

Glottalized: C K P S T

Note 1.3.1.

Most of the plain consonants have near equivalents either in English or in other familiar languages such as French, Italian or Spanish. Hints on pronunciation are given as necessary:

/b/ has two pronunciations: at the beginning of a word, when doubled, or when immediately following /m/ or /n/ it is like English b in bet. Between vowels or finally the air is not completely stopped, so that a fricative sound results, rather than a stop. This is a bilabial spirant (or fricative), comparable to the b in Spanish Habana. Technicaly [β].

Examples:

bet	'house'	menber	'pulpit'
abbat	'father'	abeba	'flower'
wember	'chair'	gib	'goal'

/c/ represents a sound like that of ch in church.

/g/ like g in gun.

/h/ has three pronunciations which sound somewhat different to a speaker of English:

1) at the beginning or in the middle of the word it approximates the h to him.

2) at the end of the word it sounds almost like German *ch* in *nach*. Technically a velar spirant [x].

3) at the end of the word followed by the vowel /u/ this sound is like a sharp puff of breath with the lips rounded.

Examples:

hede	'he went'	hedhu	'I went'
hedh	'you went'	hedaccihu	'you (pl.) went'

/l/ is formed farther forward in the mouth than English *l* and is very much like French *l* in *elle* or Italian *l* in *lingua*. The middle of the tongue is closer to the roof of the mouth than it is for English *l*.

Examples:

ale	'he said'	alle	'there is'

/ñ/ is like *ny* sound in English *canyon*. Technically a palatalized *n* [ñ] or [n^{y}].

/r/ is rolled or flapped - the tip of the tongue striking one or more times on the gum ridge behind the upper teeth. It is very much like Italian *r* in *caro*.

Examples:

neggere	'he told'	roman	'pomegranate'
berrede	'it was cold'	birr	'dollar'

/š/ approximates the *sh* sound in English *harsh* rather than in *she*. It is close to the French *ch* in *chat*.

/t/ is made against the teeth rather than against the ridge back of the teeth as in English. It is otherwise very much like English *t* except in final position where it is more aspirated (released with a short puff of breath).

/ž/ is like the French *j* in *jour* or somewhat like the English *z* in in *pleasure*.

/'/ is a glottal stop [ʔ], a stoppage of breath which can be heard before each of the words: *in English* if these words are pronounced slowly and deliberately.

/y/ like *y* in *yes*, *yeast*, etc. Between vowels /y/ is just a kind of trough in between the vowel peaks. Both vowels are said distinctly, e.g. /keyet/ 'where from' /getaye/ 'sir', etc.

/w/ like *w* in *west*. Between vowels /w/ is a slight w-glide, e.g. /beKlowoc/ 'mules'. Where the second vowel is an /o/, /w/ stands for the same kind of trough as described above in the case of /y/. The /w/ trough or glide is rounded. Compare the /w/ glide in /awo/ 'yes', /sewoc/ 'people' with the /y/ glide in /mayet/ 'to see' and /iyut/ 'look at it'.

The voiced consonants /b, d, g, z, ž/ are generally devoiced in final position and sound very much like their voiceless counterparts /p, t, k, s, š/. They are, however, more 'lenis', i.e. pronounced with more relaxed muscles of the mouth.

Note 1.3.2

The glottalized consonant sounds /C K P S T/ are not like anything in English or any other language in Europe. These sounds are formed almost like /c k p s t/ as far as the tongue (or lips in case of /p/) are concerned. But they are 'exploded' not with air from the lungs but rather with the air imprisoned between the vocal cords (which are completely closed) and the tongue (or lips in case of /P/).

Examples:

/C/	Cemmere	'he added'
	wiCC	'outside'
/K/	Keyy	'red'
	ruK	'far'
/P/	ityoPiya	'Ethiopia'
	PaPas	'bishop'
/S/	Sehay	'sun'
	geSS	'page'
/T/	Tiru	'good'
	wisT	'inside'

Pronunciation Drills

/e/

meblat	'to eat'	mayet	'to see'
mesmat	'to listen, hear'	menézzere	'he changed'
mehed	'to go'	ameséggene	'he thanked'
bella	'he ate'	asgéddede	'he forced'
semma	'he listened'	mókkere	'he tried'
ássebe	'he thought'	gémmete	'he guessed'
áddere	'he spent the night'	sébbeke	'he preached'
masseb	'to think'	mékkere	'he advised'
mader	'to spend the night'	berr	'doorway'
feres	'horse'	weyzero	'Mrs.'
hede	'he went'	weyzerit	'Miss'

medres	'to arrive'	kéddene	'he covered'
dérrese	'he arrived'	wéssede	'he took'
áyye	'he saw'	féllege	'he wanted'
wéddede	'he liked'	néggere	'he told'
mewded	'to like'	áddege	'he grew'
tewe	'he left'	láCCe	'he shaved'
lıyagered	'girl'	Cérrese	'he finished'

/u/

ugaden	(place name)	mulu	'full'
u'uta	'a cry for help'	fellegu	'they wanted'
búnna	'coffee'	zuriya	'circle'
búllal	'dove'	gum	'mist'
dúlla	'club, mace'	mušırra	'bride'
hulétt	'two'	múkkera	'trial'
duldum	'dull'	kurat	'pride'
dur	'forest'	dulet	'council of elders'
nuro	'life'	gulbet	'knee'
nug	'black seed'	šúkka	'fork'
šum	'official'	šumet	'rank'
lul	'pearl'	šurrab	'sweater'
béllu	'they ate'	dúbba	'pumpkin'
wéssedu	'they took'	yasáyyuñ	'let them show me'
hédu	'they went'	alu	'they said'

/i/

immınt	'insignificant'	hid	'go'
ityoPıya	'Ethiopia'	fit	'face'
iyyesus	'Jesus'	ınglis	'English
iman	'Iman'	áddis	'new'
iTalıya	'Italy'	weyzerit	'Miss'
isáyyas	'Isaiah'	ımbita	'refusal'
ıšši	'all right'	semi	'listener'
anbabi	'reader'	amerikawi	'American'
adragi	'doer'	fellagi	'one who wants'

/e/

mehed	'to go'	ıné	'I'
leba	'thief'	rase	'myself'
let	'night'	sıme	'my name'
metır	'meter'	bı'ıre	'my pen'

meda	'field'	bırre	'my dollar'
geta	'master'	ıdme	'age'
bergewoc	'oxen'	ıgre	'my foot'
ıdmewoc	'ages'	bete	'my house'
neggadewoc	'merchants'	fite	'my face'
ındet	'how'		

/ı/

ıssu	'he'	ıwınet	'truth'
ısswa	'she'	tınnıš	'small'
ınnessu	'they'	lıkk	'correct'
ınnante	'you'	yıdresu	'let them arrive'
ırsas	'pencil'	tıféllıg	'let her look for'
ızzih	'here'	tıyy	'let her see'
ızziya	'there'	yıhun	'let it be'
ınnezzíh	'these'	dıngay	'stone'
yanbıbu	'read'	bı'ır	'pen'
ıyut	'look'	bírr	'dollar'
ıdme	'age'	ıskezzíya	'meanwhile'
ımmebet	'lady'	sım	'name'
ımmeyte	'ma'am'	sınt	'how much'
ıššı	'O.K.'	dıbb	'bear'
ıcılállehu	'I can'	dınnıc	'potato'
ırswa	'she'	bırtukan	'orange'

/o/

menor	'to live'	ankuwakto	'he, having knocked'
ıngocca	'bread'	ayto	'he, having seen'
mangoca	'bakery'	gezto	'he, having bought'
weyzero	'Mrs.'	gebto	'he, having entered'
weddo	'he, having liked'	šeññıto	'he, having accompanied'
belto	'he, having eaten'	dabbo	'bread'
hedo	'he, having gone'	doro	'chicken'

Unit 2

Basic Sentences

please	ıbákkıwo
Embassy	embassi
America	amerika
American	yamerikan/amerikan
where	yet
Excuse me, where is the American Embassy?	ıbákkıwo, yamerikan embassi yét new.
face, ahead, earlier	fit
in front of	fitlefit
It's [right] in front [of you].	fitlefít new.
far	ruK
It's far [from here].	rúK new.
right	Kéññ
on the right	besteKeññ
on your right	désteKeññıwo
The American Embassy is on your right.	yamerikan embassi, besteKeññıwó new.
left	gra
on your left	bestegrawo
It's on your left.	bestegrawó new.
toward, to	wede
go! (polite imperative)	yıhidu
and	ınna
turn (polite imperative)	yızuru
Go straight ahead and turn to the left.	wedefit yıhidunná, wedegrá yızuru.
near	Kırb
It's nearby.	Kírb new.

station	Tabiya
train	babur
railroad station	babur Tabiya
the railroad station	babur Tabiyaw
Where's the railroad station?	babur Tabiyaw yét new.
here	izzih
from here	kezzih
Is the railroad station far from here?	babur Tabiyaw kezzih rúK new ↑
It's not far, it's [right] near [here].	rúK aydellem, Kírb new.
hotel, restaurant	hotel
there is, he [or it] exists	álle
Where is ('exists') a good hotel?	dehna hotel yét alle.
There is a good hotel across from ('in front of') the American Embassy.	amerikan embassi fitlefít, dehna hotél alle.
the hotel	hotelu
there	izziya
The hotel is over there.	hotelú, izziya new.

Numbers

one	and	six	siddist
two	hulett	seven	sebatt
three	sost	eight	simmint
four	aratt	nine	zeTeñ
five	ammist	ten	assir

Grammatical Notes

Note 2.1 The masculine definite suffix /-u ~ -w/

1. dehna hotel yét alle. Where is a good hotel?
2. hotelu izziyá new. The hotel is there.
3. babur Tabiyáw, yét new. Where is the railroad station?

In sentences 2 and 3 we have /hotelu/ and /Tabiyaw/, i.e. these nouns have the suffixes /-u/ and /-w/ respectively.

The suffix /-u/ after consonants and /-w/ after vowels is added to masculine nouns or their modifiers (see later units) to make them definite or specific. It is generally used when the speaker refers to things or persons that have been mentioned before, or to things or persons which are in his presence. It is, however, not necessarily used in the same situations as the English definite article. The suffix makes the 'pointing out' or 'reference' more explicit. It is less used with plural nouns than with nouns in the singular.

Note 2.2. 'and' /-(ı)nna/.

The suffix /-ınna/ after consonants and /-nna/ after vowels is the equivalent of the English word 'and', e.g.

/hotelınna babur Tabiya/	'a hotel and a railroad station'
/ızzihınna ızziya/	'here and there'

It should be noted, however, that /ınna/ may also occur as a separate word.

Note 2.3 Verb: The use of /nəw/ 'is' and /allə/ 'there is'.

amerikan embassi yə́t nəw.	Where is the American Embassy?
babur Tabiyaw kəzzih rúK nəw ↑	Is the railroad station far from here?
dəhna hotel yə́t allə.	Where is (there) a good hotel?

The verb form /nəw/ 'is' (see Note 3.5.) denotes simple equation (x is y). Its negative counterpart is /aydəlləm/ 'is not', e.g.

/huləttınna hulətt arátt nəw/	'Two and two are ('is') four'
/hotelu Tıru aydəlləm/	'The hotel is not good'

The verb form /allə/ denotes the existence of something ('there is', 'there exists'). Its negative counterpart is /yəlləm/ 'there is not,' e.g.

/and dəhna hotel ızzih allə/	'There is a good hotel here'.
/ızzih dəhna hotel yəlləm/	'There isn't a good hotel here.'

The word /yəlləm/ means also 'no'.

Pronuncıatıon Drılls

Glottalızed Consonants

/K/

Kome	'he stood up'	saKe	'he laughed'
Kelem	'ınk'	beKlo	'mule'
Kézzefe	'he rowed'	beKi	'enough'
Kebır	'funeral'	teKebbele	'he receıved'
Kumet	'length'	teKawweme	'he opposed'
Kim	'grudge'	moKe	'ıt became warm'
Kal	'word'	asdennaKi	'surprısıng'
Kurs	'breakfast'	awaKi	'wıse'
Keyy	'red'	derreKe'	'ıt drıed'
Keññ	'rıght'	tıllıKınnet	'bıgness'
TıbK	'tıght'	dınK	'amazıng'
tıllıK	'bıg'	mewdeK	'to fall'
ruK	'far'	mesenTeK	'to splıt'
sınK	'provısıon'	TılK	'depth'
bırK	'strange'		

/T/

Tıwat	'mornıng'	wısT	'ınto'
Tınt	'ancıent'	šeKeT	'merchandıse'
TébbeKe	'he watched'	meTéTT	'drınk'
TéyyeKe	'he asked'	lewT	'barter'
Térrege	'he dusted'	ayıT	'rat'
TeréTTere	'he suspected'	KereT	'taxatıon'
TeméTTeme	'he wound'	bılT	'clever'
TıbK	'tıght'	medengeT	'to be frıghtened'
TerePeza	'table'	mewKeT	'to pound'
Térra	'he called'	meKureT	'to cut'
meTémmeTe	'he sucked'	réTTebe	'he got wet'
šeTe	'he sold'	wéTTere	'he stretched'
šéKKeTe	'he peddled'	KéTTere	'he hired'
améTTa	'he brought'	senéTTeKe	'he splıt'
áTTebe	'he washed'	gazeTa	'newspaper'

/P/

PaPas	bıshop	Pagume	5 days placed between August and September
PeraKliTos	(a Saınt's name)		
PesTenTinos	(a Saınt's name)		

Petros	'Peter'	Pawlos	'Paul'
PenTeKosTe	'pentecost'	ityoPıya	'Ethıopıa'

/C/

CébbeTe	'he grasped'	laCCe	'he shaved'
Cáne	'he loaded'	feCCe	'he ground'
CélleTe	'he emptıed'	aCCáwwete	'he kept company'
Cew	'salt'	maCes	'to smoke'
Céffere	'he danced'	meCCaweca	'playground,' 'gameroom'
Cíffera	'dance'	áCCede	'he mowed'
Cékkene	'he became cruel'	táCCe	'he became engaged'
Cekkáñ	'cruel'	meCebbeT	'to grasp'
Cewata	'play'	meCeffer	'to dance'
Cıs	'smoke'	aCCır	'short'
mılaC	'razor'	wıCC	'outsıde'
gılıbbaC	'copy'	weCi	'expenses'
TeCCi	'drunkard'	neCC	'whıte'
seCi	'generous'	meCi	'one who comes'
		KoraC	'one who cuts'
		KeraC	'tax collector'

/S/

Seháy	'sun'	baleSegga	'rıch'
Sáfe	'he wrote'	meSıhaf	'book'
Sehafi	'wrıter, clerk'	neSa	'free'
Segga	'grace'	meSelley	'to pray'
SeTTıta	'calmness'	hıSan	'baby'
Selot	'prayer'	neSannet	'freedom'
Selleye	'he prayed'	dımS	'voıce'
SádıK	'rıghteous'	KırS	'shape'
SıdK	'rıghteousness'	gılS	'open'
meSaf	'to wrıte'	geSS	'page'
mıSwat	'alms'	gıbS	'Egypt'
ıSf	'double'	ıS	'plant'
hınSa	'buıldıng'		

Substıtutıon Drılls

Substıtute the words gıven to the rıght of each sentence for the underlıned word (or words) of the sentence.

1. hotelu ruK new.

Kırb
bestegrá
besteKeññ
ızzih
ızziya
beTam ruK
beTam Kırb
dehna
Tıru
beTam Tıru

2. babur Tabiyaw ruK aydellem.

Kırb
bestegra
besteKeññ
ızzih
ızziya
beTám ruK
beTam Kırb
dehna
Tıru
beTam Tıru

3. amerikan embassi fitlefit dehna hotel alle.

ızziya
ızzih
besteKeññıwo
bestegrawo
babur Tabiyaw
fitlefit

4. ızzih dehna hotel yellem.

ızziya
amerikan embassi fitlefit.
besteKeññ
bestegra
bestegrawo
besteKeññıwo

Questıons and Answers

Questıon	Answer
TenayısTıllıñ, ındemín adderu.	dehná, ıgziyabher yımmesgen.
ıbakkıwo, and dehna hotel yét alle.	dehna hotel amerikan embassí fitlefít alle.
hotelu rúK new ↑	yellem, ruK aydellem.
amarıñña yawKállu ↑	áwo, tınnıš awKállehu.
mín alu ↑	mınímm alalhu.
babur Tabiyaw ızziyá new ↑	yellem, ızziya aydellem.
amerikan embassi kezzih rúK new ↑	ruK aydellem, Kírb new.
beTam Tıru amarıñña yawKallu ↑	yellem. beTam Tıru aydellem.
kezzih bestegra mín alle.	and beTam Tıru hotél alle.
kezzih besteKeññ mín alle.	kezzih besteKeññ and embassí alle.

babur Tabiyaw rúK new ↑	áwo, beTam ruK new.
hotelu tınníš new ↑	áwo, beTam tınnıš new.
babur Tabiyaw yét alle.	amerikan embassi fitlefít, and babur Tabiyá alle.
kezzih rúK new ↑	yellem, ruK aydellem, Kírb new.
amerikan embassi yét new.	aláwKım.

Unıt 3

Basıc Sentences

John /ȷon/

name	sım
my name	sıme
you (polıte)	ırsıwo / ıssıwo
yours (polıte)	yersıwo / yessıwo
how about yours	yersıwoss
Hello, my name's John, what's yours ('how about yours')?	Tenáyıstıllıñ sıme ȷón new, yersıwóss ↑

kebbede (a proper name)

Ethıopıa	ityoPıya
Ethıopıan	ityoPıyawi
you are (polıte)	newo
Kebbede. Are you an Ethıopıan?	kebbedé new. ityoPıyawí newo ↑

John

Amerıcan	amerikawi
I am	neñ
but	negergın
Mr.	ato
(a proper name)	tesémma
(a proper name)	lémma
Ethıopıans	ityoPıyawiyan
they are	naccew
I'm an Amerıcan, but Mr. Tesemma and Mr. Lemma are Ethıopıans.	amerikawí neñ, negergín ato tesemmanna ato lemma, ityoPıyawiyán naccew.

kebbede

when	mece / mec
you came	meTTu
When did you come?	mecé meTTu.

John

yesterday	tınantınna / tınant
I came	meTTahu
I came yesterday.	tınantınná meTTahu.

kebbede

how much, how many	sınt
hour, o'clock, watch, clock	seat
What time is it, please.	ıbákkıwo, sínt seat new.

John

It's three o'clock.	sóst seat new.

kebbede

Thank you ('May God give [it] for me')!	ıgziyabhér yısTıllıñ.

John

both	abro
let him give us	yısTen
You're welcome ('let him give it to both of us')	abró yısTen.

Classroom Expressions

book	meSıhaf / meShaf
books	meShafoc
your books	meShafoccaccıhu
your books (as direct object of a verb)	meShafoccaccıhun
open!	kıfetu
[Please] open your books.	meSıhafoccaccıhun kıfetu.

together (you pl.)	abráccıhu
say!	belu
Altogether! ('say together')	abraccíhu belu.
now	ahun
close!.	zıgu
Now close your books!	ahun meSıhafoccaccıhún zıgu.

Structure Sentences

Personal endings of the verb 'be'.

I	ıne
I'm an American.	ıne amerikawí neñ.
Are you an Ethiopian?	ityoPıyawi neh ↑
you (fem. sing.)	anci
pretty	Konjo
You (f) are pretty.	anci Konjó neš.
intelligent, sensible	asteway
You (polite) are intelligent.	astewáy newo / astewáy newot.
this	yıh
person, man	sew
who	man
Who is this man?	yıh sew mán new.
woman, female	set
She's a good woman.	Tıru set nec / Tıru set nat.
student	temari
students	temariwoc
We are students.	temariwóc nen.
teacher	astemari
teachers	astemariwoc
Are you teachers?	astemariwoc naccıhu ↑

bad	meTfo
They are bad.	meTfó naccew.
he or she (polıte)	ırsaccew
bıg	tıllıK
He or she (polıte) ıs bıg.	ırsaccew tıllı́K naccew.

Grammatical Notes

Note 3.1 Pronoun: Independent Pronouns.

ıne amerikawi neñ.	I am an Amerıcan.
anci Konȷó neš.	You (fem.sıng.) are pretty.
ırsıwo.	you (polıte)
ırsaccew tıllı́K naccew.	He or she (polıte) ıs bıg.

These are examples of Independent Pronouns that have occured ın the Basıc or Structure Sentences. As one can see from the above sentences, there are two genders, masculıne and femınıne. Gender ıs dıstınguıshed only ın the second and thırd person sıngular pronouns (famılıar forms). All other pronouns are ındetermınate of gender.

As the personal endıng (or other affıx) of the verb ındıcates the person ınvolved, the Independent Pronouns are much less used ın Amharıc than they are ın Englısh. When used, they are slıghtly emphatıc. Attentıon ıs drawn to the fact that thıs partıcular person ıs, or these persons are doıng so-and-so.

The complete set of such pronouns ıs:

ıne	I
ante	you (masc. fam.)
anci	you (fem.fam.)
ırsıwo / ıssıwo	you (polıte)
ırsu / ıssu	he
ırswa / ısswa	she
ırsáccew / ıssáccew	he or she (polıte)
ıñña	we
ınnante	you (pl.)
ınnessu / ınnersu	they

As ıllustrated by the above lıst of the Independent Pronouns, Amharıc has dıfferent terms of reference wıth regard to people spoken to (second person) and people spoken of (thırd person). Thus /ante/ (addressıng a man) and /anci/ (addressıng a woman) show a certaın degree of famılıarıty. /ırsıwo/ ıs used as a polıte or deferentıal form of 'you' (addressıng both men and women), and /ınnante/ addressıng many persons wıthout dıstınctıon of sex. /ırsaccew/ ıs a polıte or deferentıal form of 'he' or 'she'. Note that verb forms used wıth the 'polıte' pronouns have the thırd person plural personal endıngs.

Note 3.2 Pronoun: Suffıx Pronouns.

1. yısTıllıñ let hım gıve for me.
2. yısTen let hım gıve us.
3. sıme jón new. My name ıs John.

There are two kınds of suffıxed pronouns:

1) Verb Suffıx (or Object) Pronouns, (Sentences 1 and 2) ı.e. pronomınal suffıxes attached to verb stems or other forms of the verb. The translatıon of a Verb Suffıx Pronoun depends upon the structure of Englısh. For example the suffıx /-eñ/ after consonants (/-ñ/ after vowels), can mean 'me' (dırect object) or 'to me' (ındırect object); /-accew/ 'them' (dırect object) or 'to them' (ındırect object), etc.

2) Noun Suffıx Pronouns (Sentence 3) ı.e. pronomınal suffıxes attached to nouns, correspondıng to Englısh 'possessıve pronouns': 'my', 'your', etc. These are dıscussed ın Note 4.1.

Note 3.2.1 The Verb Suffıx Pronouns are:

	After Consonants	After Vowels	Meanıng
Sıngular	-eñ	-ñ	me, to me
	-ıh	-h	you, to you (masc.)
	-ıš	-š	you, to you (fem.)
	-ıwo /-ıwot	-wo /-wot	you, to you (polıte)
	-ew	-w	hım, to hım /ıt, to ıt
		-t (after /u/ and /o/)	
	-at	-at	her, to her

Plural	-ən(n)	-n(n)	us, to us
	-accıhu	-accıhu••	you, to you
	-accəw	-accəw ••	them, to them

Examples:

ato ləmmanna ato kəbbədə mín aluh.	What dıd Lemma and Kebbede say to you?
mín aluñ.	What dıd they say to me?
ızziyá new aluwaccıhu.	It's there they saıd to you.

Note 3.3 Loss of Vowels.

As ındıcated ın the chart of the Verb Suffıx Pronouns (Note 3.2.1 above) certaın vowels are lost before the /-a-/ of the suffıx pronouns /-at/, /-accıhu/ and /-accəw/.

Thıs loss of vowels occurs regularly ın Amharıc accordıng to the followıng patterns:

1) ə + a = a e.g. band [bə + and] seat 'at one o'clock'
2) a + a = a e.g. aməTTat [aməTTa + at] 'he brought her'
3) ı + a = a e.g. bageñ [bı + ageñ] 'ıf I fınd'
4) ə + ı = ə e.g. yərsıwo [yə + ırsıwo] 'yours'
5) ı + ı = ı e.g. bınəgr [bı + ınəgr] 'ıf I tell'
6) a + ı = a e.g. amsagır [amsa + ıgır] 'centıpede'

Note 3.4 /w/ and /y/ glıdes before /-a-/ of the affıxes.

The Chart of Verb Suffıx Pronouns (Note 3.2.1) ındıcates that /-u/ ıs /-uw-/, /-o/ ıs /-ow-/ and /-i/ ıs /-iy-/ before the suffıx pronouns /-at/, /-accıhu/ and /-accəw/.

These /w/ and /y/ glıdes occur regularly ın Amharıc before /-a-/ of the affıxes, e.g.

•• ıf the last vowel of stem ıs /ə/, /a/ or /ı/ ıt ıs dropped and the suffıx ıs added dırectly to the precedıng consonant (see Note 3.3.) /u/ ıs /-uw-/, /o/ ıs /-ow-/ and /i/ ıs /-iy-/ before these suffıx pronouns (see Note 3.4.).

u + a = uw + a	e.g. fəlləguwaccəw [fəllıgu + accəw] 'they wanted them'
o + a = ow + a	e.g. fəllıgowal [fəllıgo + al] 'he has wanted'
i + a = iy + a	e.g. tıfəllıgiyalləš [tıfəllıgi + alləš] 'you(f) want'

Note 3.5 Verb: /nə-/ 'be'.

The verb stem /nə-/ plus Verb Suffıxed Pronouns (Note 3.2.1) constıtute verb forms expressıng sımple equatıon: 'I am', 'you are', etc. These forms, ıllustrated ın the Structure Sentences, may be eıther suffıxed or separate words (e.g. /Tırúnəw/ or /Tırú nəw/ 'ıt's good'). They are themselves unstressed and the stress ıs regularly on the prevıous syllable, as ın /təmariwóc nən/ 'we are students'.

The complete set of these forms ıs:

Sıngular		Plural	
nəñ	I am	nən	we are
nəh	you (m.) are		
nəš	you (f.) are	naccıhu	you are
nəwo/nəwot	you (pol.) are		
nəw	he ıs		
nat/nəc	she ıs	naccəw	they are (or: he/she (pol.) ıs)

Note 3.6. Formatıon of the Plural

təmariwoc nən.	We are students.
astəmariwoc naccıhu.	You are teachers.

The general plural suffıx ın Amharıc for both masculıne and femınıne ıs /-(w)oc/ (/-oc/ after consonants and /-woc/ after vowels.) Wıth some speakers, words endıng ın vowels may drop the vowel and the suffıx /-oc/ ıs affıxed to the precedıng consonant. Thus the Amharıc word 'students' may be eıther /təmariwoc/ or /təmaroc/. Before vowels the plural suffıx ıs usually /-(w)occ/, as ın /məSıhafoccaccıhu/ 'your books.'

ato təsəmmánna ato ləmma ityoPıyawiyan naccəw.	Mr. Tesemma and Mr. Lemma are Ethıopıans.

The plural suffıx /-yan/ ıs used exclusıvely wıth nouns denotıng natıonalıty endıng ın /-awi/ e.g. /ityoPıyawi/ 'Ethıopıan' /ityoPıyawiyan/ 'Ethıopıans', /amerikawi/ 'Amerıcan', /amerikawiyan/ 'Amerıcans', /ınglizawi/ 'Englıshman', /ınglizawiyan/ 'Englıshmen', /ferensawi/ 'Frenchman', /ferensawiyan/ 'Frenchmen'. The use of the plural wıll be taken up ın later unıts.

Note 3.7 Transition vowel /ı/

lıkk$_{\imath}$ new.	It's correct.
Kırb$_{\imath}$ hotél yet alle.	Where is the near[est] hotel?

The transition vowel, indicated above by /$_{\imath}$/ is a weak vowel glide that serves to interrupt a sequence of consonants across word boundaries.

This vowel occurs at the point of word division whenever two words coming together produce a cluster of three consonants, or a cluster of two consonants, the first of which is an affricate: /c/, /j/, /C/.

The transition vowel is not marked in our transcription because its presence is almost completely predictable.

Pronunciation Drills

/l/

lemma	'a proper name'	malKes	'to weep'
lıbs	'clothing'	ale	'he said'
lebbese	'he dressed (himself)'	gımel	'camel'
lıj	'child'	bulla	'grey'
lemın	'why'	lul	'pearl'
alebbese	'he dressed (someone)'	šul	sharp
melbes	'to dress'	Kal	'word'
melKem	'to pick up'	Kil	'foolish'
melemmen	'to beg'		

/r/

ras	'head, chief'	mettere	'he cut into pieces' (meat)
roma	'Rome'		
rat	'dinner'	ırsas	'pencil'
ruK	'far'	mıkır	'advice'
regga	'it coagulated'	mesmer	'line'
aratt	'four'	wember	'chair'
mekera	'calamity'	memokker	'to try'
ırsu	'he'	menor	'to live'
bırr	'dollar'	arrere	'burned'
		serra	'he made'

Substıtutıon Drılls

Substıtute the words lısted to the rıght of each sentence for the underlıned word of the followıng sentences.

ıne dehná neñ.	tınnıš	lıkk	Tıru
	Konjo	ruK	Kırb
ante séw neh.	ityoPıyawi	amerikawi	asteway
	dehna	temari	astemari
anci Tırú neš.	Konjo	tınnıš	ızzih
	set	meTfo	astemari
ırsıwo astemarí newo.	temari	ityoPıyawi	amerikawi
	asteway	ızziya	sew
ıssu temarí new.	man	ızziya	astemari
	asteway	sew	ruK
ısswa meTfó nat/ırswa meTfó nec.	dehna	set	astemari
	ızzih	tıllıK	Kırb
ıñña amerikawiyan nen.	ityoPıyawiyan	sewoc	ızzih
	ızziya	temariwoc	asteway
ınnante astemariwoc naccıhu.	tınnıš	Kırb	ruK
	tıllıK	temariwoc	setoc
ınnessu ityoPıyawiyan naccew.	amerikawiyan	sewoc	setoc
	temariwoc	astemariwoc	ızziya
ırsaccew asteway naccew.	tıllıK	tınnıš	man
	ruK	Kırb	beTam Tıru

Substıtutıon - Correlatıon Drıll

Replace the underlıned pronoun wıth those lısted to the rıght of each sentence.

Change the form of the verb 'to be' as necessary to agree wıth the pronoun used.

ıne temari neñ.	ante	anci	ıssu
	ısswa	ırsaccew	ıñña
ante asteway neh.	ınnessu	ınnante	ırsıwo
	ıne	anci	ısswa
anci Tıru neš.	ıne	ante	ırsaccew
	ıñña	ınnante	ısswa

ınnessu temariwoc naccew.	ıñña	ınnante	
ırsıwo ızziya newo.	ante	anci	ırswa
	ıssu	ınnante	

Questıons and Answers

Questıon	Answer
sıme tesemmá new, yersıwoss ↑	ȷón new.
ırsıwo amerikawi newo ↑	ıne ityoPıyawí neñ.
ızzih mecé meTTu.	tınant meTTahu/tınantınna meTTahu.
ato lemmanna ato kebbede méc meTTu.	alawKım.
ırsıwo temari newo ↑	áwo, temarí· neñ.
amarıñña yawKallu ↑	tınnıš awKállehu.
ısswa Konȷo set nat ↑	áwo, beTam Konȷó nat.
ato tesemma mín yawKallu.	beTam Tıru amarıñña yawKallu.
ato lemma meTfo sew new ↑	yellem. ıssu beTam Tıru sew new.
asteway new ↑	áwo, .astewáy new.
hulettınna hulett, sínt new.	hulettınna hulétt, arátt new.
sostınna aratt sínt new.	sebátt new.
ato tesemma Tena new ↑	áwo,dehná new.
ınnessu ızzih naccew ↑	áwo, ızzíh naccew.
astemariwoc ızzih mece meTTu.	ıne alawKım.
ızzih sínt sewoc meTTu.	hulett sewoc meTTu.
ato kebbede meTfo new ↑	yellem, meTfo aydellem.
ato kebbedenna ato lemma temariwoc naccew ↑	áwo, ınnessu temariwóc naccew.
ato kebbede ızzíh new ↑	ızzíh aydellem.
ırsıwo ityoPıyawi newo ↑	áwo, ityoPıyawí neñ.
ırsıwoss ↑	ıne amerikawí neñ.
astemari newo ↑	yellem. temarí neñ.
ato tesemma yét new.	ızzíh new.
meŠıhafu yét alle.	ızzíh new.
ısswa astemari nec ↑	áwo, astemarí nec.
ıssu tıllıK new ↑	yellem, tınníš new.
sínt seat new.	assır seat new.
ato lemma dehna new ↑	áwo, beTam dehná new.
ızzih dehna astemari alle ↑	áwo, and dehna astemarí alle.
dehna amarıññá yawKallu ↑	beTam Tıru aydellem.
ato kebbedenna ato ȷon, ızzih méc meTTu.	tınantınna meTTu.

Unıt 4

Basıc Sentences

John

let you (polıte) show me	yasayyuñ
to show me ('to let you (polıte) show me')	liyasayyuñ
you (polıte) can, are able	yıcılallu
Could you please dırect me to ('show me') a good hotel?	ıbákkıwo, dehna hotel liyasayyuñ yıcılallu ↑

kebbede

(name of hotel)	giyon
ıt seems	yımeslal
ıt seems to me, I thınk	yımesleññal
Yes [I can]. The Gıon hotel seems good to me.	áwo, giyon hotel dehná yımesleññal.

John

address	adrašša
What's ('where ıs') the address?	adraššaw yét new.

kebbede

taxı	taksi
by taxı	betaksi
to go	mehed
You can go [there] by taxı.	betaksi mehed yıcılallu.

John

O.K.	ıšši
I'm callıng, I'll call, I'm ınvitıng, I'll ınvite	ıTerallehu
O.K. I'll call a taxı.	ıšši. taksí ıTerallehu.
Taxı!	táksi.

Taxı drıver

Yes sır / madam. (saıd ın reply to a call)	abet ↑

Jonn

cause me to arrıve (polıte ımperatıve)	yadrısuñ
Take me to Gıon Hotel, please.	ıbákkıwo giyon hotél yadrısuñ.
let me pay	lıkfel
let me pay to you (polıte)	lıkfelıwot
How much am I to pay you?	sínt lıkfelıwot.

Taxı drıver

dollar (Ethıopıan)	bırr
Four dollars.	aratt bırr.

Classroom Expressıons

thıng	neger
ıt ıs saıd, ıt ıs called	yıbbalal
ın Amharıc	bamarıñña
How do you say thıs ('thıs thıng ıs saıd') ın Amharıc?	yıh neger bamarıñña mín yıbbalal.
pencıl	ırsas
you have ('there ıs to you')	allewot
Do you have a pencıl?	ırsas allewot ↑
[No] I don't (have) ('there ıs not to me')	yelléññım.
many, much	bızu
Do you have many pencıls?	bızu ırsasocc alluwot ↑
only; alone	bıcca
No, I have only one.	yellem, and bıcca allañ.
Say ıt again ('repeat for me').	yıdgemmullıñ.
thıs (as object)	yıhın

word	Kal
Repeat this word.	yıhın Kál yıdgemut.
Can you [speak] Amharic?	amarıññá yıcılallu ↑
I can	ıcılallehu
Yes, I can.	awon, ıcılallehu.

Structure Sentences

Noun Suffix Pronouns.

My name is Kebbede.	sıme kebbedé new.
country	ager
America is your (m) country.	agerıh ameriḳá new.
father	abbat
tall	rejjım
Your (f.) father is tall.	abbatıš rejjím new.
What is your (polite) name?	sımıwo mán new.
red	Keyy
His book is red.	meSıhafu Kéyy new.
mother	ınnat
Her mother is beautiful.	ınnatwa Konjó nat. or: ınnatwa Konjó nec.
Our names are Kebbede and Lemma.	sımaccın kebbedenná lemma new.
Where is your (pl.) country?	ageraccıhu yét new.
car, vehicle	mekina
Their car is not good.	mekinaccéw Tıru aydellem.

Grammatical Notes

Note 4.1 Noun Suffix Pronouns

The Structure Sentences illustrate the use of the Amharic Noun Suffix Pronouns which are the equivalent of English 'Possessive Pronouns', 'my', 'his', 'yours', etc. (see also Note 3.2.).

The complete set of Noun Suffix Pronouns is:

Singular		After Consonants	After Vowels
1st pers.	'my'	-e	-ye
2nd pers. m.	'your'	-ih	-h
2nd pers. f.	'your'	-iš	-š
2nd pers. pol.	'your'	-iwo	-wo
3rd pers. m.	'his'	-u	-w
3rd pers. f.	'her'	-wa	-wa
Plural			
1st pers.	'our'	-accin	-accin
2nd pers.	'your'	-accihu	-accihu
3rd pers. (or: polite sing.)	'their' 'his, her'	-accew	-accew

Note 4.2 Verb: Verb forms /alle/ 'there is', /allu/ 'there are' and /yellem/ 'there is not', /yellum/ 'there are not' as equivalent to English 'have' and 'have not.'

irsas allewot ↑	Do you have a pencil?
yelleññim.	[No] I don't ('There is not to me').
bizu irsasocc alluwot ↑	Do you have many pencils?
yellem, and bicca alleñ.	No, I have only one.

/alle/ 'there is', 'there exists' (Note 2.3) and the plural /allu/ 'there are', 'there exist' are used with Verb Suffix Pronouns.

The thing possessed is the subject of /alle/ or /allu/. The owner is indicated by a suffix pronoun, e.g. /meSihaf alleñ/ 'I have a book', literally 'there is a book to me', /ammist meSihafocc alluñ/ 'I have five books', literally 'there are to me five books'.

The forms of /alle/ and /allu/, with the verb suffixed pronouns, are:

Masculine (sing.) Thing Possessed:

Singular		Plural	
alleñ	I have	allen	we have
alleh	you (m.) have		
alleš	you (f.) have	allaccihu	you have
allewo/allewot	you (pol.) have		
allew	he has	allaccew	they have
allat	she has		

Plural Thing Possessed:

alluñ	I have	allun	we have
alluh	you (m.) have		
alluš	you (f.) have	alluwaccihu	you have
alluwo/alluwot	you (pol.) have		
allut	he has	alluwaccew	they have
alluwat	she has		

Note that in Amharic the object possessed is the subject of the verb.

The negative forms are:

Masculine (sing.) Thing Possessed:

Singular		Plural	
yelleññim	I don't have	yellenim	we don't have
yellehim	you (m) don't have		
yellešim	you (f) don't have	yellaccihum	you don't have
yellewotim	you (pol.) don't have		
yellewim	he doesn't have	yellaccewim	they don't have
yellatim	she doesn't have		

Plural Thing Possessed:

Singular		Plural	
yelluññim	I don't have	yellunim	we don't have
yelluhim	you (m) don't have		
yellušim	you (f) don't have	yelluwaccihum	you don't have
yelluwotim	you (pol.) don't have		
yellutim	he doesn't have	yelluwaccewim	they don't have
yelluwatim	she doesn't have		

For the equivalents to 'have', 'have not' with feminine thing possessed see Note 5.1.

Note 4.3 Feminine definite suffix /-wa - -(y)itu - -(y)itwa/

The masculine definite suffix was discussed in Note 2.1 The feminine definite suffix is /-wa/; /-(y)itu/ (/-itu/ after consonants, /-yitu/ after vowels); or /-(y)itwa/ (/-itwa/after consonants, /-yitwa/ after vowels).

All words indicating females are feminine. (Feminine gender will be discussed in detail in later units.)

Examples:

/temariw/	the (boy) student
/temariwa/ or /temariyitu/ or /temariyitwa/	the (gırl) student
/astemariw/	the (gentleman) teacher
/astemariwa/ or /astemariyitu/ or /astemariyitwa/	the (lady) teacher

Nouns wıthout defınıte suffıx do not show gender. Thus the word /temari/, for example, may refer both to a boy and a gırl student. The gender of 'ındefınıte' nouns ıs ındıcated by the verb endıngs, e.g.

Tıru temari new.	he ıs a good student.
Tıru temari nec/nat.	she ıs a good student.

The most commonly used form of the femınıne defınıte suffıx ıs /-wa/.

Note 4.4 Defınıte suffıxes on modıfıers.

If a noun has a modıfıer the defınıte suffıx ıs affıxed to the modıfıer and not to the noun ıt modıfıes, e.g. /meSıhafu/ 'the book', but /tınnıšu meSıhaf/ 'the small book'.

Examples:

dehnaw sew tınnıš meSıhaf allew.	The good man has a small book.
dehnawa set tınnıš meSıhaf allat.	The good woman has a small book.
Konjoyitu set and meSıhaf allat.	The pretty gırl has a book.

It should be noted that the definite suffıx ıs affıxed to the modıfıer even when the modıfıed noun has a Noun Suffıx ('Possessıve') Pronoun, e.g.

tınnıšu meSıhafıh ızzih alle.	Your small book ıs here.

Note 4.5 Suffıx /-(ı)n/ specıfıc dırect object.

Group 1

meSıhafoccaccıhún kıfetu.	Open your books!
yıhın Kal yıdgemut.	Repeat thıs word!

Group 2

dehna hotel liyasayyuñ yıcılallu ↑	Can you dırect me to ('show me') a good hotel?
taksi ıTerallehu.	I'll call a taxı.
amarıññá yawKallu ↑	Do you know Amharıc?

In Group 1 the objects of the verbs (/meSıhafoccaccıhun/, /yıhın Kal/) have a suffıx /-n/ or /-ın/. In Group 2 none of the objects have such a suffıx. In Group 1 we have 'your books' (not just any book), 'thıs word' (a specıfıc one). In Group 2 we have 'a good hotel' (any good hotel) 'a taxı' (not thıs partıcular taxı), 'Amharıc' (ın general).

The suffix /-(ı)n/ (/-ın/ after consonants, /-n/ after vowels) must always be used:

a) When the direct object is a specific noun, i.e. a noun with a definite suffix (/-u~-w/ or /-wa~-(y)itu/); e.g. /meSıhafu/ 'the book', /meSıhafun kıfetu/ open the book'.

b) When it is modified by a suffix pronoun, e.g. /meSıhafoccaccıhu/ 'your books', /meSıhafoccaccıhun kıfetu/ 'open your books'.

c) When it is modified by a demonstrative pronoun, e.g. /yıhın Kal yıdgemut/ 'repeat this word'.

d) When it is a proper name, an independent pronoun, a name of a country, or objects assumed to be commonly known, such as station, ministry etc. e.g. /giyon hotelın yasayyuñ/ 'show me the Gion Hotel', /kebbeden yawKallu/ 'they know Kebbede,' /ırsıwon awKallehu/ 'I know you', /babur Tabiyan yasayyuñ/ 'show me the railroad station'.

When the direct object of the verb has a modifier, it is the modifier that usually takes the /-(ı)n/ suffix and not the noun it modifies, as in /yıhın Kal yıdgemut/ 'repeat this word', /tınnıšun meSıhaf kıfetu/ 'open the small book'.

The suffix /-(ı)n/ is not affixed to the indefinite, non-specific direct object (Group 2 above).

Note 4.6 Prepositions.

Amharic prepositions are usually inseparable from the word they precede. These 'prefix prepositions' lose their vowel when prefixed to words beginning with a vowel in accordance with the patterns listed in Note 3.3.

If, however, the prepositions are said as separate words the vowel is not lost, e.g.

/bamarıñña/ or /be amarıñña/ 'in Amharic'.

Note 4.6.1 Preposition /b(e)-/ 'to, by, in, at, on' and /best(e)-/ 'to', 'in the direction of'.

betaksi mehed yıcılallu.	You can go by taxi.
yıh neger bamarıñña mín yıbbelal.	How do you say this in Amharic?
yamerikan embassi besteKeññıwó new.	The American Embassy is on your right.

The prefix preposition /b(e)-/ (/be-/ before consonants, /b-/ before vowels) is used in equivalents to English prepositions 'to, by, in, at, on' and the prefix /best(e)-/ (/beste- before consonants and /best-/ before vowels) in equivalent to English 'to' with reference to specific directions, such as 'to the right', 'to the left', 'to the north', 'to the south', etc.

Other usages of the prefix /b(e-)/ will be taken up in later units.

Pronunciation Drills

1) /t/

təmariw	'the student'	məsmat	'to hear'
tımıhırtbet	'school'	məterrət	'to narrate'
tınant	'yesterday'	magñet	'to find'
təšome	(proper name)	məsTət	'to give'
bet	'house'	mayət	'to see'

2) Short and Long Consonants.

/b/

algəbam	'I will not enter'	algəbbam	'he has not entered'
abay	'liar'	abbay	'Nile'
genzəb	'money'	dıbb	'bear'

/c/

teceggere	'he suffered'	yıcceggeral	'he is suffering'
mec	'when'	təmariwocce	'my students'
mecebceb	'to thrash'	cebeccebe	'he thrashed'

/C/

maCet	'to engage'	aCCe	'he engaged'
maCes	'to smoke'	aCCawac	'umpire'
meCemCem	'to kiss repeatedly'	neCC	'white'

/d/

medemmer	'to add'	weddede	'he loved'
wessede	'he carried'	weddeKe	'he fell'
deggene	'he aimed'	Keddeme	'he preceded'

/f/

mefelleg	'to want'	meffeleg	'to be wanted'
allefe	'he passed'	keffele	'he divided'
addefe	'it became dirty'	seffi	'wide'

/g/

megemmet	'to guess'	meggemet	'to be estimated'
aderrege	'he did'	seggede	'he worshipped'
meTreg	'to clean'	deggeme	'he repeated'

/h/

habtam	'rıch'		
məhəd	'to go'		
nəh	'you are'		
hədaccıhu	'you went'		

/ȷ/

məȷəmmər	'to begın'	yıȷȷəmməral	'ıt wıll be started'
awwəȷə	'he declared'	ıȷȷ	'hand'
ȷəgna	'brave'	aȷȷəbə	'he accompanıed'

/k/

kəbbədə	(proper name)	məkkərə	'he advısed'
məmkər	'to advıse'	mukkəra	'attempt'
awwəkə	'he dısturbed'	səkkərə	'he became drunk'

/K/

mawəK	'to know'	aKKədə	'he planned'
saKə	'he laughed'	bəKKələ	'ıt germınated'
məKəddəs	'to bless'	məKKədəs	'to be blessed'

/l/

məlbəs	'to dress	məlləbəs	'to be dressed'
mələyyət	'to separate'	məlləyət	'to be separated'
alə	'he saıd'	allə	'he ıs present'

/m/

yımətal	'he wıll strıke'	yımmətal	'he wıll be struck'
aməsəggənə	'he praısed'	yımməsəggənal	'he wıll be praısed'
mamar	'to be beautıful'	məmmar	'to learn'

/n/

manbəb	'to read'	mənnəbəb	'to be read'
mansat	'to lıft'	mənnəsat	'to get up'
antə	'you' (sıng.)	ınnantə	'you' (pl.)

/ñ/

magñət	'to fınd'	məggəññət	'to be found'
nəñ	'I am'	amarıñña	'Amharıc'
ləmmañ	'beggar'	ləmmaññoc	'beggars'

/p/

posta	'envelope'
postabet	'post office'
polıs	'police'

/P/

PilaTos	(proper name)
PeraKliTos	(proper name)
ıtyoPıya	'Ethiopia'

/r/

reggeme	'he cursed'	merreKe	'he blessed'
TereTTere	'he doubted'	werrede	'he came down'
terabe	'he was hungry'	bırr	'dollar'

/s/

tenesa	'stand up!'	tenessa	'he stood up'
mesmat	'to hear'	messemat	'to be heard'
sım	'name'	messele	'it seemed'

/S/

Some	'he fasted'	KeSSele	'he continued'
meSaf	'to write'	geSS	'page'
neSa	'free'	neSSa	'it became clear'

/š/

mešengel	'to be old'	ıššı	'all right'
neš	'you (f) are	šeššege	'he hid'
šelleme	'he rewarded'	ašše	'he rubbed'

/t/

gemmete	'he guessed'	metta	'he struck'
mote	'he died'	attete	'he discussed'
meteññat	'to sleep'	gottete	'he pulled'

/T/

memTat	'to come	geTTeme	'he fixed'
meTrat	'to call'	aTTere	'he fenced'
TıKım	'benefit'	aTTebe	'he washed'

/w/

awon	'yes'	awwaje	'he delcared'
mewded	'to like'	awweKe	'he knew'
wıb	'attractive'	dewwele	'he dialed'

/y/

yellem	'no'	ayye	'he saw'
belay	'upon'	Keyy	'red'
melleyet	'to be separated'	meleyyet	'to separate'

/z/

mezor	'to turn'	azzeze	'he ordered'
wenz	'river'	gezzu	'they bought'
genzeb	'money'	bezza	'it multiplied'

/ž/*

žele	'unarmed'	Kažže	'he talked in his sleep'
murıž	'a kind of grass'	ažže	'it suppurated'
gežı	'governor'	gıžž	'purchase'

*/ž/ and /ǰ/ are usually interchangeable.

Substitution Drills

Use the proper Noun Suffix ('Possessive') Pronoun as indicated by the English pronouns listed to the right of the following sentences.

meŠıhafe Tıru new.	his	her	
	your (pl.)	our	your (pol.)
	their	your (fem.)	your (masc.)
mekinawo ızzih new.	your (masc)	her	our
	his	your (fem.)	their
	your	her	

Correlation-Substitution Drill

Change the form of the underlined verb (equivalent to the English 'I have, you have,' etc. or 'I don't have, you don't have,' etc.) to agree with the pronouns listed to the right of each sentence.

Tıru meŠıhaf allew.	ıne	ınnessu	ante
	ınnante	ıssu	anci
	ırsıwo	ıšša	ırswa
	ırsaccew		

Tıru məkinawocc allut.	ıñña	anci	ınnəssu
	ıssu	ınnantə	ıne
	ısswa	antə	ırsaccəw
	ırsıwo		
abbat yəllatım.	ırsıwo	ırsaccəw	antə
	ısswa	ıne	ınnantə
	ırsu	ınnəssu	anci
	ıñña		
məSıhafoccınna ırsasoc yəlluññım.	antə	ırsıwo	ıne
	ırsıwo	ırsaccəw	ınnantə
	ırsu	ınnəssu	anci
	ıñña		

In the following sentences, substitute the words listed to the right of each sentence for the underlined word (or words), using the proper direct object form.

antən awKalləhu.	anci	ırsıwo	ırswa
	ırsaccəw	ınnantə	ınnəssu
	giyon hotel	ato ȷon	agər
	agəraccəw	sımaccıhu	məkinah
and məSıhaf yasayyuñ.	məSıhafu	məkinaw	
	ırsaswa	abbataccəw	
	and ırsas	məSıhafe	taksiwo
	and hotel	hotəlu	
	babur Tabiya	and seat	seatıwo
tınnıšun məSıhaf yasayyuñ.	dəhna səw	Konȷo set	Tıru məSıhaf
	yıh səw	dəhnawa təmari	
	Tıru astəmari	Kəyy məSıhaf	lıkk nəgər
	tıllıK agər	məTfo təmari	
	astəway set		

Question and Answer Drill

məSıhaf alləwot ↑	áwo, alləñ. yəlləññım.
yıh təmari ırsas alləw ↑	áwo, alləw. yəlləwım.
təmariwoc bızu ırsasocc alluwaccəw ↑	áwo, bızu ırsasocc alluwaccəw. bızu ırsasoc yəlluwaccəwım.

antə bızu məSıhafocc alluh ↑	áwo, bızu məSıhafocc alluñ. bızu məSıhafoc yəlluññım.
tımıhırt betun yawKallu ↑	áwo, awKalləhu. yəlləm, alawKım.
məkina allat ↑	áwo, allat. yəllatım.
səat alləwot ↑	áwo, alləñ. yəlləññım.
giyon hotelın liyasayyuñ yıcılallu ↑	áwo, ıcılalləhu.
məkinawon liyasayyuñ yıcılallu ↑	áwo, ıcılalləhu.
ato kəbbədə məkina alləw ↑	áwo, alləw. yəlləwım.
abbatınna ınnat alluh ↑	áwo, alluñ. yəlluññım.
giyon hotel bəTam Tıru nəw ↑	áwo, bəTam Tırú nəw. bəTam Tıru aydəlləm.
giyon hotel məhed yıcılallu ↑	áwo, ıcılalləhu.
assır bırr alləwot ↑	áwo, alləñ. assır bırr yəlləññım.
Kəyy məkina alləh ↑	áwo, alləñ. məkina yəlləññım.
məkinawocc alluwaccıhu ↑	áwo, allun. məkinawoc yəllunım.
astəmariw məkina alləw ↑	áwo, alləw. astəmariw məkina yəlləwım.
bızu məkinawocc allut ↑	áwo, bızu məkinawocc allut. bızu məkinawoc yəllutım.
ısswa məSıhaf allat ↑	áwo, allat. məSıhaf yəllatım.
astəmariw dəhná nəw ↑	áwo, dəhna nəw. dəhna aydəlləm.
ırsıwo amarıñña yıcılallu ↑	áwo, ıcılalləhu.
səatıh məTfó nəw ↑	áwo, məTfó nəw məTfo aydəlləm.
Tıru ırsas alləwot ↑	áwo, alləñ. yəlləññım.
Tıru ırsasocc alluwaccıhu ↑	áwo, allun. yəllunım.

ato kəbbədə amerika məhed yıcılallu ↑	áwo,yıcılallu.
Kəyy məkina alləh ↑	awo,alləñ. yəlləññım.
ınnəssu məkinawoc alluwaccəw ↑	áwo,alluwaccəw. yəlluwaccəwım.
məkinawoc Tırú naccəw ↑	áwo, Tırú naccəw.
abbatıwo Tıru səat allaccəw ↑	áwo, allaccəw. yəllaccəwım.
məkinaccıhu bəTam Tıru nəw ↑	áwo, Tırú nəw. Tıru ayydəlləm.
təmariwocc amarıññá yawKallu ↑	áwo, yawKallu.
agərıh rúK nəw ↑	áwo, rúK nəw. rúK aydəlləm.
məkinaccəw ızzih nəw ↑	áwo, ızzíh nəw. ızzíh aydəlləm.
astəmariw bızu təmariwocc allut ↑	áwo, allut. yəllutım.
abbatıwo abbaten yawKallu ↑	áwo, yawKallu.
babur Tabiyaw rúK nəw ↑	áwo, rúK nəw. rúK aydəlləm.
antə təmarí nəh ↑	áwo, təmarí nəñ.
rəȷȷım ırsas alləh ↑	áwo, alləh.
and rəȷȷım təmari liyasayyuñ yıcılallu ↑	áwo, ıcılalləhu.

Unıt 5

Basıc Sentences

John

Hello.	Təná yısTıllıñ.
newcomer, guest	ıngıda
one who receıves	təKəbbay
hotel receptıonıst	ıngıda təKəbbay

ıngıda təKəbbay

Hello.	Tená yısTıllıñ.
ın, ınsıde	wısT
ın the hotel	bəhotelu wısT/ıhotelu wısT
empty	bado
room, sectıon, dıvısıon, class, classroom	kıfl/kıfıl
Do you have an empty room ın thıs hotel?	bəzzih hotel wısT, bado kıfl alləwot ↑

ı.t.

Yes, I have.	áwo, alleñ.

John

rent	kiray
How much ıs the rent?	kirayu sínt nəw.

ı.t.

week	sammınt
from two to ten	kəhulətt ıskassır
From two to ten [Ethıopıan] dollars a week.	bəsammınt kəhulətt ıskassır bírr nəw.

John

to see	mayət
I want, I'm lookıng for	ıfellıgalləhu
I'd lıke to see the room.	kıflun mayət ıfəllıgalləhu.

i.t.

I'll show you, I'm showing you	asayyıwotallehu
All right, I'll show [it] to you.	ıšši, asayyıwotallehu.

John

it's not bad	aykefam
if you tell me	binegruñ
I take, I'm taking, I'll take	ıwesdallehu
It isn't bad. If you tell me how much it is ('the rent') I'll take it ('this room').	aykefam. kirayun binegrúñ, yıhın kıfl ıwesdallehu.

i.t.

master, owner; rich	geta
sir ('my master')	getaye
It's ten dollars a week.	besammınt sımmınt bírr new, getaye.

John

things, belongings, goods	ıKa
have (somebody) bring (something) (pol. imperative)	yasgebbu
Have them bring my things (for me).	ıKayen yasgebbullıñ.
food	mıgb/mıgıb
dining room, restaurant	mıgıbbet
And where is the dining room?	mıgıbbetuss yét new.

i.t.

first	andeñña
story, floor	foK
upstairs	ıfoKlay / befoKlay
It's on the first floor.	andeññaw foKláy new.[••]

John

Thank you.	ıgziyabher yıstıllıñ.

[••] The 'first floor' in Ethiopia corresponds to the 'second' floor in U.S.A.

Structure Sentences

Perfectıve

town, cıty	kətəma
I went	hedhu/hedku
I went to town.	wədə kətəmá hedhu.
house, home	bet
you (m) looked for, wanted	fəlləgh
You (m) looked for a house.	bét fəlləgh.
money	gənzəb
you (f) looked for, wanted	fəlləgš
You (f) wanted money.	gənzə́b fəlləgš.
a man	səwıyye
the man	səwıyyew
to call	məTrat
he wanted	fəlləgə
The man wanted to call hıs father.	səwıyyew abbatun məTrat fəlləgə.
a woman	setıyyo
the woman	setıyyowa
she saw	ayyec
The woman saw her mother.	setıyyowa ınnatwan ayyec.
to Kebbede	ləkəbbədə
cup	sıni
coffee	bunna/bun
we gave	səTTən
We gave a cup of coffee to Kebbede.	ləkəbbədə and sıni bunná səTTən.
study, knowledge, lesson	tımıhırt
school	tımıhırtbet/təmaribet
you (pl.) went	hedaccıhu
You (pl.) went to school.	ınnantə́ wədə tımıhırtbet hedaccıhu.
they (or: you, he, she (pol.)) saw	ayyu
The students saw the dınıng room.	təmariwoc mıgıbbetun ayyu.

Grammatıcal Notes

Note 5.1 Verb: Perfectıve

ındəmın addəru.	'How have you spent the nıght?'
mın alu ↑	What dıd you say?
wədə kətəmá hedhu.	I went to town.
abbatun məTrát fəlləgə.	He wanted to call hıs father.
ınnatwan ayyəc.	She saw her mother.
səTTən.	We gave.
mıgıbbetun ayyu.	They saw the dınıng room.

In Amharıc as ın other Semıtıc languages the verbs are lısted ın dıctıonarıes ın the 3rd person masculıne sıngular Perfectıve form and not ın the 'Infınıtıve' as ın so many other languages.

Thus the verb 'to want' ıs lısted under /fəlləgə/ 'he wanted', the verb 'to see' under /ayyə/ 'he saw', etc.

The great majorıty of Amharıc verbs have three basıc consonants (tradıtıonally known as 'radıcal' or 'root' consonants) the second of whıch ıs almost always doubled.

There are, however, a great number of verbs wıth two, four, or even fıve radıcals. Some of the two-radıcal verbs, such as /ayyə/ 'he saw' /hedə/ 'he went', etc. are among the most common ones.

The classıfıcatıon of Amharıc verbs wıll be gradually ıntroduced ın the later unıts.

Followıng ıs a lıst of varıous verb forms whıch have occurred ın Unıts 1 through 5 together wıth the correspondıng Perfectıve form ın the rıght hand column.

Forms ın the Unıts		Perfectıve Forms	
addəru	they spent the nıght	addərə	he spent the nıght
yadrısuñ	take me	adərrəsə	he took (caused to arrıve)
alu	they saıd	alə	he saıd
ınnıref	let us rest	arrefə	he rested
yasayyuñ	show me	asayyə	he showed
yasgəbbullıñ	have them brıng for me	asgəbba	he had (someone) brıng (somethıng)
awKalləhu	I know	awwəKə	he knew
mayət	to see	ayyə	he saw

yıcılallu	'you can'	cale	'he could'
yıdgemut	'repeat ıt!'	deggeme	'he repeated'
fellege	'he wanted'	fellege	'he wanted'
mehed	'to go'	hede	'he went'
aykefam	'ıt ısn't bad'	keffa	'ıt became bad'
lıkfelıwot	'let me pay you'	keffele	'he paıd, he dıvıded'
kıfetu	'open'	keffete	'he opened'
yımeslal	'ıt seems'	messele	'ıt seemed'
meTTu	'they came'	meTTa	'he came'
binegruñ	'ıf you tell me'	neggere	'he told'
yısTıllıñ	'let hım gıve for me'	seTTe	'he gave'
yıbbalal	'ıt ıs saıd'	tebale	'ıt was saıd'
yımmesgen	'let hım be praısed'	temeseggene	'he was praısed'
meTrat	'to call'	Terra	'he called'
ıwesdallehu	'I'll take'	wessede	'he took'
zıgu	'close'	zegga	'he closed'
yızuru	'turn!'	zore	'he turned (ıntr.) he toured'

The Amharıc Perfectıve Stem may end eıther ın a consonant, or ın a vowel, e.g.:

Consonant Stem:		Vowel Stem:	
/fellege/ 'he wanted'		/ayye/ 'he saw'	
(Stem: /felleg-/)		(Stem: /ayye-/)	
Sıngular	Plural	Sıngular	Plural
1st p. felleghu	fellegn/fellegın	ayyehu	ayyen
2nd p.m. fellegh		ayyeh	
2nd p.f. fellegš	fellegaccıhu	ayyeš	ayyaccıhu
2nd p.pol. fellegu		ayyu	
3rd p.m. fellege		ayye	
3rd p.f. fellegec	fellegu	ayyec	ayyu
3rd p.pol. fellegu			

The complete set of Perfective personal endings is:

	Singular		Plural:
1st p.	-hu / -ku•	1st p.	-n/-ın (after consonants only)
2nd p.m.	-h / -k•		
2nd p.f.	-š••	2nd p.	-accıhu•••
2nd p.pol.	-u•••	3rd pers.	-u•••
3rd p.masc.	-ə after consonants -zero after /ə/ and /a/		
3rd p.fem.	-əc(c) ••after consonants -c(c) ••after /ə/ and /a/		
3rd p.m. and f. (pol.)	-u•••		

- -

•) /-hu/ after /g/, /k/, /K/, and vowels; otherwise /-hu/ or /-ku/
/-h/ after /g/, /k/, /K/, and vowels; otherwise /-h/ or /-k/

••) Before Verb Suffix Pronouns these endings are:

2nd p.f.	/-šı-/
3rd p.f.	/-əccı-/ after consonants, /-ccı-/ after vowels

•••) Vowel Stems drop their final vowel and the suffix is affixed directly to the preceding consonant.

- -

The verb /allə/ 'he exists, is present' denotes the present tense but takes the personal endings of the Perfective:

alləhu	'I am present'
alləh	'you (m) are present'
alləš	'you (f) are present'
allə	'he is present'
alləc	'she is present'
allən	'we are present'
allaccıhu	'you (pl.) are present'
allu	'they (he, she, you -pol.) are present'

Note 5.2 Verb: Verb forms /alləc/ 'she exists', and /yəlləccım/ 'she does not exist' as equivalents to English 'have' and 'have not' with feminine object (see also Note 4.2).

Since the third person feminine of the verb /allə/ is /alləccı-/ before Verb Suffix Pronouns (Note 5.1), the equivalents of 'have' and 'have not' when what is possessed is feminine are as follows: (The construction is, literally, 'something (feminine) is to me, to you, etc'.).

alləccıñ	'I have'	alləccat	'she has'
alləccıh	'you (m) have'	alləccın	'we have'
alləccıš	'you (f) have'	alləccaccıhu	'you have'
alləccıwo	'you (pol.) have'	alləccaccəw	'they have'
alləccıw	'he has'		

and

yəlləccıññım	'I don't have'
yəlləccıhım	'you (m) don't have'
yəlləccıšım	'you (f) don't have'
yəlləccıwotım	'you (pol.) don't have'
yəlləccıwım	'he doesn't have'
yəlləccatım	'she doesn't have'
yəlləccınım	'we don't have'
yəlləccaccıhum	'you (pl) don't have'
yəllə́ccaccəwım	'they don't have'

Note 5.3. Pronoun: Verb suffix pronouns used with Perfective.

The suffix object pronouns are affixed to the verb forms in the Perfective according to the chart given in Note 3.2.1.

This is illustrated by the following examples:

Consonant stem /fəlləg-/		Vowel stem /ayyə-/	
Subject: First Person			
fəlləghut	'I wanted him/it	ayyəhut	'I saw him/it
fəlləghuh	'I wanted you(m)	ayyəhuh	'I saw you(m)
fəlləghuš	'I wanted you(f)	ayyəhuš	'I saw you(f)
fəlləghuwot	'I wanted you(pol.)	ayyəhuwot	'I saw you (pol.)
fəlləghuwat	'I wanted her'	ayyəhuwat	'I saw her'
fəlləghuwaccıhu	'I wanted you(pl.)	ayyəhuwaccıhu	'I saw you (pl.)
fəlləghuwaccəw	'I wanted them/ him, her (pol.)	ayyəhuwaccəw	'I saw them/him, her (pol.)
Subject: Second person masculine			
fəlləghəñ	'you wanted me'	ayyəhəñ	'you saw me'
fəlləghəw	'you wanted him/it'	ayyəhəw	'you saw him/it'
fəlləghat	'you wanted her'	ayyəhat	'you saw her'
fəlləghən	'you wanted us'	ayyəhən	'you saw us'
fəlləghaccəw	'you wanted them/ him, her (pol.)	ayyəhaccəw	'you saw them/him, her (pol.)
Subject: Second person feminine			
fəlləgšıñ	'you wanted me'	ayyəšıñ	'you saw me'
fəlləgšıw	'you wanted him/it'	ayyəšıw	'you saw him/it'
fəlləgšat	'you wantec her'	ayyəšat	'you saw her'
fəlləgšın	'you wanted us'	ayyəšın	'you saw us'
fəlləgšaccəw	'you wanted them/ him, her (pol.).	ayyəšaccəw	'you saw them/him, her, (pol.)

Subject: Third person masculine

fəlləgəñ	'he wanted me'	ayyəñ	'he saw me'
fəlləgəh	'he wanted you(m)	ayyəh	'he saw you(m)'
fəlləgəš	'he wanted you(f)	ayyəš	'he saw you(f)'
fəlləgəwot	'he wanted you(pol.)	ayyəwot	'he saw you(pol.)
fəlləgəw	'he wanted him/it'	ayyəw	'he saw him/it'
fəlləgat	'he wanted her'	ayyat	'he saw her'
fəlləgən	'he wanted us'	ayyən	'he saw us'
fəlləgaccıhu	'he wanted you'	ayyaccıhu	'he saw you(pl.)
fəlləgaccəw	'he wanted them/him, her (pol.)	ayyaccəw	'he saw them/him, her (pol.)

Subject: Third person feminine

fəlləgeccıñ	'she wanted me'	ayyeccıñ	'she saw me'
fəlləgeccıh	'she wanted you(m)	ayyeccıh	'she saw you(m)'
fəlləgeccıš	'she wanted you(f)	ayyeccıš	'she saw you(f)'
fəlləgeccıwot	'she wanted you(pol.)	ayyeccıwot	'she saw you(pol.)'
fəlləgeccıw	'she wanted him/it	ayyeccıw	'she saw him/it'
fəlləgeccat	'she wanted her'	ayyeccat	'she saw her'
fəlləgeccın	'she wanted us'	ayyeccın	'she saw us'
fəlləgeccaccıhu	'she wanted you(pol.)	ayyeccaccıhu	'she saw you(pol.)
fəlləgeccaccəw	'she wanted them/him, her(pol.)	ayyeccaccəw	'she saw them/him, her(pol.)

Plural

Subject: First person

fəlləgnıh	'we wanted you(m)	ayyənıh	'we saw you(m)
fəlləgnıš	'we wanted you(f)	ayyənıš	'we saw you(f)
fəlləgnıwot	'we wanted you(pol.)	ayyənıwot	'we saw you(pol.)
fəlləgnəw	'we wanted him/it	ayyənəw	'we saw him/it
fəlləgnat	'we wanted her'	ayyənat	'we saw her'
fəlləgnaccıhu	'we wanted you(pl.)	ayyənaccıhu	'we saw you(pol
fəlləgnaccəw	'we wanted them/him, her(pol.)	ayyənaccəw	'we saw them/him, her(pol.)

Subject: Second person

fəlləgaccıhuñ	'you wanted me'	ayyaccıhuñ	'you saw me'
fəlləgaccıhut	'you wanted him'	ayyaccıhut	'you saw him'
fəlləgaccıhuwat	'you wanted her'	ayyaccıhuwat	'you saw her'
fəlləgaccıhun	'you wanted us'	ayyaccıhun	'you saw us'
fəlləgaccıhuwaccəw	'you wanted them/him, her(pol.)	ayyaccıhuwaccəw	'you saw them/him, her (pol.)

Subject: Third person (or: he, she, you - pol.)

fəlləguñ	'they wanted me'	ayyuñ	'they saw me'
fəlləguh	'they wanted you(m)'	ayyuh	'they saw you(m)'
fəlləguš	'they wanted you(f)'	ayyuš	'they saw you(f)'
fəlləguwot	'they wanted you(pol)'	ayyuwot	'they saw you(pol.)'
fəlləgut	'they wanted him/it'	ayyut	'they saw him/it'
fəlləguwat	'they wanted her'	ayyuwat	'they saw her'
fəlləgun	'they wanted us'	ayyun	'they say us'
fəlləguwaccıhu	'they wanted you(pl)	ayyuwaccıhu	'they saw you pol.)'
fəlləguwaccəw	'they wanted them/' him, her(pol.)'	ayyuwaccəw	'they saw them/him, her (pol.)

Note 5.4 Pronoun: Verb Suffix Pronouns used in apposition for emphasis.

yıhın Kal yıdgəmut   Repeat this word ('it')!

The Verb Suffix Pronouns are used not only to indicate the direct or indirect object of the verb (Note 3.2.1) as in /yıdgəmut/ 'repeat it', but can also be used with a verb which already has a noun as specific object, as in the sentence /yıhın Kal yıdgəmut/ above. The pronoun suffix is here in apposition to the preceding noun object, which must have a definite suffix. The use of this pronominal suffix on the verb is emphatic and may or may not be used by Amharic speakers, e.g. 'he saw the house' may be either /betun ayyə/ or /betun ayyəw/. The suffix is not used if the object of the verb is indefinite, e.g. /bet ayyə/ or /and bet ayyə/ 'he saw a house'.

It should be noted that with the verbs which may have both direct and indirect objects -- for example 'to give something (direct object), to somebody (indirect object)-the suffix pronoun is usually the indirect object, and not an emphasizer.

Examples:

məSıhafun seTTəw.	'He gave him the book.'
məSıhafun asayyat.	'He showed her the book.'

but:

məSıhafun ayyəw.	'He saw the book (it), or: his book'
Kalun dəggəməw.	'He repeated the word (it), or: his word'

Note 5.5 Prepositions /k(ə)-/ 'from'; /ısk(ə)-/ 'to', 'up to'; /l(ə)-/ 'for', 'to'.

kəhulett ıskassır bırr nəw.	'It's from two to ten dollars.'
ləkəbbədə and sıni bunna seTTən.	'We gave a cup of coffee to Kebbede.

Note 5.5.1 /k(e)-/ 'from'

The prefix preposition /k(e)-/, (/ke-/ before consonants /k-/ before vowels), is equivalent to the English preposition 'from', when affixed to nouns, their modifiers or to the verbal nouns ('Infinitives'). Other meanings of /k(e)-/, as well as its use as a relational affix to verbs will be discussed in later units.

In some Amharic dialects this prefix is /t(e)-/. The /t(e)-/ form appears in some compounds, such as /best(e)-/ (Note 4.6.1) = /be + ıste/ for /be + ıske/; /tekkul/ (Note 8.1) = /te + ıkkul/ for /ke + ıkkul/, etc.

Note 5.5.2 /ısk(e)-/ 'up to', 'to'

besammınt kehulett ıskassır bırr new.	'It is from two to ten dollars a week.'

The prefix preposition /ısk(e)-/ (/ısk-/ before vowels, /ıske-/ before consonants) corresponds in meaning to the English preposition 'to', 'up to'. This preposition may be used either independently as in the above example or with the postposition /dıres/ 'up to'. e.g.

kebetu ıske babur Tabiya dıres hede.	'He went from his house up to the railroad station.'
kezzih ıskeketemaw dıres beTam ruK new.	'It's very far from here to the city.'

Note 5.5.3 /l(e)-/ 'for', 'to'

The prefix preposition /l(e)-/ (/le-/ before consonants, /l-/ before vowels) corresponds in meaning to the English prepositions 'for' or 'to' when affixed to nouns, their modifiers or verbal nouns ('Infinitives'). Other usages of this affix will be discussed in later units.

Note 5.6 Postpositions: The postpositions /wısT/ 'in', 'inside' and /lay/ 'on', 'upon' used in combination with the prefix prepositions /b(e)-/ or /ı-/.

bezzih hotel wısT bado kıfl allewot ↑	'Do you have an empty room in this hotel?'
ıfoKlay new.	'It's uspstairs.'
andeññaw foKlay new.	'It's on the first floor.'

/wısT/ 'in', 'inside' and /lay/ 'on', 'upon' follow the word they govern. These postpositions may appear either in suffix forms, as in /ıfoKlay/ or as separate words, as in /ıfoK lay/.

Both /wısT/ and /lay/ are used in combination with the prefix preposition /b(e)-/ (see Unit 4.6.1) or /ı/ (zero before /a/ and /ı/, see Note 3.3), e.g. /bebete wısT/ or /ıbete wısT/ 'in my house'; /bandeññaw foKlay/ or /andeññaw foKlay/ 'on the first floor'.

Amharic has a great number of such constructions, i.e. postpositions used in combination with certain prepositions. These constructions will be discussed in later units.

Note 5.7 Noun: Suffixes /-iyye/ and /-iyyo/

sewiyyew abbatun meTrat fellege.	'The man wanted to call his father.'
setiyyowa nnatwan ayyec.	'The woman saw her mother.'

The words /sew/ 'man, person' and /set/ 'female, woman' have alternative forms /sewiyye/ 'a man' and /setiyyo/ 'a woman'. Thus: /and sew meTTa/ or /and sewiyye meTTa/ both mean 'a man came'; /and set meTTac/ or /and setiyyo meTTac/ 'a woman came'. When addressed directly to a person /sewíyye/ means something like 'hey you!' and /setíyyo/ 'hey lady!'

The word /sew/ with the definite suffix is /sewiyyew/ and /set/ is /setiyyowa/.

Note 5.7.1 Noun: Definite Suffixes /-iyyew/ and /iyyewa/.

Parallel to the words /sew/ and /set/ the nouns of relationship have regular definite suffixes /-iyyew/ with the masculine nouns and /-iyyewa/ with the feminine nouns (with some speakers these suffixes may be /-iyyow/ and /-iyyowa/). Examples:

abbat	'father'	abbatiyyew	'the father'
innat	'mother'	innatiyyewa	'the mother'
bal	'husband'	baliyyew	'the husband'
mist	'wife'	mistiyyewa	'the wife'
wendim	'brother'	wendimmiyyew	'the brother'
ihit/it	'sister'	ihitiyyewa	'the sister'
aggot	'uncle'	aggotiyyew	'the uncle'
akist	'aunt'	akistiyyewa	'the aunt'

These nouns may also have forms in /-iyye/ (see Note 5.7). They have a connotation of endearment or tender familiarity rather than that of indefiniteness, e.g. /wendimmiyye/ 'my dearest brother', /ihitiyye/ 'my dearest sister', 'sis', etc.

The suffix /-iyye/ may sometimes be affixed even to adjectives, e.g. /Konjo/ 'pretty', /Konjiyye nat/ 'she is cute'.

Note 5.8 Numerals: Ordinals

andeññaw foKlay new.	'It's on the first floor.'

The ordinals are formed from the cardinals by the addition of the suffix /-eñña/ after consonants, /-ñña/ after vowels.

Examples:	and	'one'	andeñña	'first'
	hulett	'two'	huletteñña	'second'

Substıtutıon-Correlatıon Drıll

1) Change the form of the underlıned verb to agree wıth the pronouns lısted to the rıght of each sentence.

wede ketema hede.	ıne, anci, ıñña, ınnessu, ırswa
and sıni bunna fellege.	ırsıwo, ınnante, ante, ırsaccew
mec meTTa.	ıñña, ıne, anci, ırswa, ınnessu
betun ayye.	ınnante, ırsıwo, ante, ırsaccew
mın ale †	ıne, ante, anci, ırswa, ınnessu
lemán seTTe.	ırsıwo, ınnante, ante, ırsaccew
mannın awweKe.	ıne, ıñña, ante, ınnessu, anci

2) Change the underlıned verb suffıx pronoun to agree wıth the pronouns lısted to the rıght of each sentence.

meSıhafun seTTew.	lene, lersıwo, lennersu, lerswa, lante, lennante.
ırsasun asayyat.	lersıwo, lene, lante, leñña, lennessu, lanci, lennante.
wede Tabiyaw wessedeñ.	anten, ancin, ınnanten, ıññan, ınnersun, ırswan, ırsun.

Questıons and Answers - /TıyyaKewoccına melsoc/

ato kebbede abbatınna ınnatun wede tımıhırtbet Terraccew †	áwo, ıssu hulettun wede tımıhırtbetu Terraccew.
ato tesemma wedamerika méc hede.	tınant hede.
ato tesemma yét hotel addere.	ıgiyon hotel wísT addere.
ato kebbeden wede hotel mán aderresew.	ato tesemma aderresew.
astemariwa mín alec.	astemariwa temariwoccun Terrac.
antenna ato tesemma yét arrefaccıhu.	ıgiyon hotel wísT arrefın.
ıngıda teKebbayu kıflun asayyeš †	áwo, hulett Tıru kıfloc asayyeñ.
ıKawın mán asgebbaw.	ıngıda teKebbayu asgebbaw.
ırsıwo amerika wısT sínt sewoc awweKu.	assır sewocc awweKhu.
astemariwoc ıtımıhırtbet wısT sínt temariwocc ayyu.	sımmínt temariwocc ayyu.
temariwoc wede tımıhırtbetaccew mehed calu †	áwo, ahun mehed calu.
Kalun mán deggemew.	temariwoccınna, astemariwoc deggemut.
wede mıgıbbet mehed mán fellege.	ato kebbedenna, ato lemma fellegu.
ato kebbede meSıhafun keffetew †	áwo. keffetew.

lebetu kiray sínt bırr keffelu.	lesammínt, assır bírr keffelu.
astemariwa keyét ager meTTac.	kamerika meTTac.
ato kebbede mín neggereh.	wedamerika mehedún neggereñ.
yıhın meSıhaf mán seTTaccıhu.	astemariyaccín seTTeccın.
temariwoc beTam temeseggenu †	áwo, beTam temeseggenu.
abbatıš mán yıbbalal.	ato tesemmá yıbbalal.
meSıhafun wede tımıhırtbet mán wessedew.	astemaríw wessedew.
tımıhırtbetun mán zeggaw.	ato lemmá zeggaw.
ketemawın mán zore.	abbaté zore.
sewıyyew kamerika méc meTTa.	tınánt meTTa.
setıyyowa méc wede tımıhırtbet hedec.	barat seát hedec.
ato ȷon and sıni bunna seTTeh †	áwo, seTTeñ.
ato kebbede Tıru tımıhırt allew †	áwo, beTam Tıru tımıhırt allew.
wede tımıhırtbet mehed fellege †	áwo, fellege.
ıngıda teKebbayu dehna kıfl allew †	áwo, and beTam Tıru kıfl allew.
getah wedamerika hedu †	áwo, tınant hedu.
ızzih and ıngıda meTTa †	áwo, and ıngıda meTTa.
temariwoc bado kıfl fellegu †	áwo, sımmínt bado kıfloc fellegu.
lekıflu sínt bırr keffelec.	assır bírr keffelec.
lemeSıhafu sínt bırr keffele.	hulett bírr keffele.
ato kebbede ıKawun ıbado kıfl wısT asgebba †	áwo, asgebba.
mıgbun wede bet mán wessedew.	ınenna ınnaté wessednew.
ato tesemmanna ato kebbede andeññaw foKlay mín ayyu.	and mıgıbbét ayyu.
genzeb mán seTTeš.	astemariw seTTeñ.
balıš yét alle.	ıtımıhırtbet wısT alle.
mistıh mecé meTTac.	tınant barat seát meTTac.
wendım alleš †	áwo, sost wendımmocc alluñ.
ıhıtıh mín fellegec.	and meSıháf fellegec.
aggotaccıhu mán new.	ato kebbedé new.
akıstıš astemarí nat †	áwo, astemarí nat.

Narrative

dırset

tınant wedato yohannıs bet hedhunná, abbatınna nnatún ayyəhu. ato yohannís beTam Tıru abbatınna nnát allut. ınnessu astemariwoc naccew. ıssu beTam Tıru mekiná allew. ıñña bemekinaw wede tımıhırtbetu hednıanná, mıgıbbetun ayyen. tımıhırtbetu beTam Tırú new. ato kebbedenna ato tesemma ızzih tımıhırtbet wısT allu. ınnessu ityoPıyawiyán naccew. negergın ato yohannís amerikawí new.

TıyyaKewoc

ato yohannıs mín alləw.

ato yohannıs ityopıyawí nəw ↑

wədato yohannıs abbatınna ınnat bet məcé hedhu.

ato yohannıs məkina alləw ↑

bətımıhırtbetu wısT ityoPıyawiyan təmariwócc allu ↑

mıgıbbetu yə́t nəw.

abbatınnannatu Tırú naccəw ↑

ato kəbbədənna ato təsəmma yə́t allu.

ırsıwo məkina alləwo ↑

Unit 6

Basic Sentences

ləmma

tomorrow	nəgə
morning	Tıwat
you (m) are doing	tısəralləh
What are you doing tomorrow morning, Mr. Kebbede?	ato kəbbədə, nəgə Tıwat mín tısəralləh.

kəbbədə

out, outside, foreign, external	wıCC
business, affairs	gudday
Ministry	minister
Ministry of Foreign Affairs	yəwıCC gudday minister
appointment	KəTəro
because, since; about	sılə
I'm going, I go, I will go	ıhədalləhu
I have an appointment at the Ministry of Foreign Affairs tomorrow morning. ('Since I have an appointment tomorrow morning at the Ministry of Foreign Affairs, I'll go there').	nəgə Tıwat, ıwıCC gudday minister KəTəro sılalləñ, ızzıyá ıhədalləhu.

ləmma

with whom	kəman gar
With whom is the appointment?	KəTərow kəman gár new.

kəbbədə

Minister	ministr
Minister of Foreign Affairs	yəwıCC gudday ministr
(It is) with the Minister of Foreign Affairs.	kəwıCC gudday ministru gár new.

ləmma

behind, after	hwala

afterwards ('from there after')	kəzziya bəhwala
And what are you going to do afterwards?	kəzziya bəhwalass mı́n tısəralləh.

kəbbədə

work, job, occupation	sıra
free	nəSa
Afterwards I don't have anything to do ('I don't have any work') [and] will be free.	kəzziya bəhwala sıra yəlləññım. nəSá nəñ.

ləmma

well then	ıngıdiyamma
'Empress' (name of a hotel in Addis Ababa)	ıtege
let us meet	ınnıggənañ
Well then, let's meet in the Itege Hotel exactly at noon ('six o'clock').	ıngıdiyamma, ıtege hotel lı́kk bəsıddıst səat ınnıggənañ.

kəbbədə

fine, good, well	məlkam
I'm coming, come, will come	ıməTalləhu
wait for! watch! (imperative)	TəbbıK
Very well, I'll come. Wait for me [there]!	məlkam, ıməTalləhu. TəbbıKəñ.

Structure Sentences

Imperfective

store, shop	suK
I'm going to a store.	wədə súK ıhedalləhu.
you (m.) are coming, come	tıməTalləh
Are you coming from the American Embassy?	kamerikan embassi tıməTalləh ↑
you(f.) are seeing, see, will see	tayalləš
You'll see the students.	təmariwoccun tayalləš.

new	addis
flower	abeba
Addıs Ababa	addis abeba
When are you goıng to Addıs Ababa?	ırsıwo wedaddis abeba mecé yıhedallu.
he ıs drınkıng, drınks, wıll drınk	yıTeTTal
before hıs goıng	kemehedu befit
He'll have ('drınk') [a cup of] coffee before goıng to town.	wede ketema kemehedu befit, bunna yıTeTTal.
she ıs wantıng, wants, wıll want	tıfellıgallec
or: lookıng for, wıll look for	
She's lookıng for a hotel.	hotel tıfellıgallec.
we are comıng, come, wıll come	ınmeTallen
We'll come home ın two hours.	behulett seat wısT, wede bet ınmeTallen.
you (pl.) are seeıng, see, wıll see	tayallaccıhu
today	zare
You'll see the house today.	betun zaré tayallaccıhu.
they are goıng, go, wıll go	yıhedallu
They are goıng to school wıth theır teacher.	kastemariyaccew gár, wede tımıhırtbet yıhedallu.

Grammatıcal Notes

Note 6.1 The Relatıonal Prefıx /y(e)-/

yamerikan embassi, yét new.	Where ıs the Amerıcan Embassy?
sıme ȷón new, yersıwoss ↑	My name's John, what's yours?
yewıCC gudday ministr.	The Mınıster of Foreıgn Affaırs.

The prefıx /y(e)-/ ındıcates 'pertaınıng to' or 'possessed by'. It ıs affıxed to the 'possessor' whıch always precedes the 'possessed' ıtem, and ıs generally equıvalent to Englısh 'of' or the apostrophe-plus-s possessıve suffıx, e.g.

/yetemariw bet/	'the student's house' ('of the student [the] house')
/yaddis abeba ketema/	'the cıty of Addıs Ababa'

If the 'possessor' ıtself ıs modıfıed, /y(e)-/ ıs prefıxed to the modıfıer, e.g.

/yeKonȷo set bet/	'A house of a pretty gırl'.
/yeTıruw temari meSıhaf/	'The good student's book'.

If a noun has more than one modıfıer the relatıonal affıx /y(ə)-/ ıs prefıxed to the fırst one only, e.g.

ızzíh yərəȷȷımwa Konȷo set məSıhaf allə.	'Here ıs the book of. the tall pretty gırl.'

If, however, the modıfıers are separated by /-(ı)nna/ 'and' or other conȷunctıons the relatıonal affıx ıs prefıxed to both modıfıers, e.g.

/yəKonȷowanna yastəwayıwa təmarí abbat məTTa./	'The father of the pretty and ıntellıgent gırl student came.'

The relatıonal prefıx /y(ə)-/ ıs not used after preposıtıons and prefıxes, and the possessıve relatıonshıp ıs then ındıcated sımply by the word order, e.g.

/wədə təmariw bet hedə/	'He went to the student's house'.
/babbate bet wısT/	'In my father's house'.

The prefıx /y(ə)-/ ıs affıxed to all the ındependent pronouns (Note 3.1) to form the 'possessıve pronouns', e.g. /yəne/ 'mıne', /yantə/ 'yours (m.)' /yəssu/ 'hıs', etc.

Personal possessıon can, therefore, be expressed ın Amharıc ın two ways:

(1) (see Note 4.4.)		(2)
məSıhafe	'my book'	yəne məSıhaf
məSıhafu	'hıs book'	yəssu məSıhaf
məSıhafaccın	'our book'	yəñña məSıhaf
etc.	etc.	etc.

The second constructıon ıs often used to show emphasıs, or to make the meanıng clear when the other form would be ambıguous, e.g. /məSıhafu/ may mean 'hıs book' or 'the (partıcular) book', whereas /yəssu məSıhaf/ means 'hıs book' ('of hıs the book') only.

Note that 'Amerıcan Embassy' can be saıd ın Amharıc ın three ways: /yamerika embassi/ ('Embassy of Amerıca'), /amerikan embassi/, dırectly borrowed from Englısh, and /yamerikan embassi/.

Note 6.2 Verb: Infınıtıve

kıflun mayət ıfəllıgalləhu.	I'd lıke to see the room.
səwıyyew abbatun məTrat fəlləgə.	The man wanted to call hıs father.

The ınfınıtıve ıs characterızed by the prefıx /m(ə)-/, e.g. /məTrat/ 'to call', /məhed/ 'to go', /mayət/ 'to see', etc. (for the loss of the vowel /ə/ see Note 3.3).

The use of the Infınıtıve ıs often equıvalent to that of Englısh, as ın /mayət ıfəllıgalləhu/ 'I want to see'. When used as a verbal noun, ıt may have the prefıxes and suffıxes characterıstıcally attached to nouns, as, for example ın /kəməhedu bəfit/ 'before hıs goıng' (prefıx /kə-/, suffıx /-u/).

Note 6.3 Verb: Imperfective.

The Structure Sentences of this unit show the use of the Imperfective form, which is used with reference to present and future action. The Imperfective has a set of prefixes and the suffix /-all-/, with personal endings. It may be illustrated by the following example:

The verb /məfəlləg/ 'to want, to look for'

	Singular		Plural	
1st pers.	ıfəllıgalləhu	'I want'	ın(nı)fəllıgallən	'we want'
2nd pers.m.	tıfəllıgalləh	'you want'	tıfəllıgallaccıhu	'you want'
2nd pers.f.	tıfəllıgiyalləš	'you want'		
3rd pers.m.	yıfəllıgal	'he wants'	yıfəllıgallu	'they (or: polite you, he, she) want'
3rd pers.f.	tıfəllıgallec	'she wants'		

This verb has the following affixes:

	Singular	Plural
1st pers.	ı------all-ə-hu	ın(nı)--all-ə-n
2nd pers.m.	tı------all-ə-h	tı------all----accıhu
2nd pers.f.	tı--iy--all-ə-š	
3rd pers.m.	yı------al	yı------all----u
3rd pers.f.	tı------all-ec	

Except for the third person singular masculine suffix (/-al/), these suffixes are identical with the verb /allə/ (see Note 5.1).

The example above shows /iy/ before /-all-/ in the second person feminine singular. If the consonant preceding /-iy-/ (i.e. the last consonant of the stem) is one of the following eight consonants, it (and /-iy-/) are replaced as follows:

/t-iy-/ by /c/, as in /tıkəfcalləš/ 'you (f.) open' (masc. /tıkəftalləh/)

/d-iy-/ by /ȷ/, as in /tıheȷalləš/ 'you (f.) go' (masc. /tıhedalləh/)

/T-iy-/ and /S-iy-/ by /C/, as in /tımeCalləš/ 'you (f.) come' (masc. /tımeTalləh/)

/s-iy-/ by /š/, as in /tadəršalləš/ 'you (f.) cause to arrive' (masc. /tadərsalləh/)

/z-iy-/ by /ž/, as in /tıgəžalləš/ 'you (f.) buy' (masc. /tıgəzalləh/)

/n-iy-/ by /ñ/, as ın /tımmeseggeñalleš/ 'you (f.) are praısed' (masc. /tımmeseggenalleh/)

/l-iy-/ by /y/, as ın /tıyalleš/ 'you (f.) say' (masc. /tılalleh/)

With some speakers only the consonant precedıng /-iy-/ ıs replaced. The second person femınıne sıngular ıs then:

/t/ replaced by /c/	/tıkefciyalleš/
/d/ '' '' /ȷ/	/tıheȷiyalleš/
/T/ and /S/ '' '' /C/	/tımeCiyalleš/
/s/ '' '' /š/	/tıderšiyalleš/
/z/ '' '' /ž/	/tıgežiyalleš/
/n/ '' '' /ñ/	/tımmeseggeñiyalleš/
/l/ '' '' /y/	/tıiyalleš/

Verbs ın /a-/ lose the vowel /ı/ of the prefıxes (see Note 3.3) as ın /awKallehu/ 'I know'; /yadral/ 'he spends the nıght', etc.

The verb /malet/ 'to say' ıs 'ırregular'. Its Imperfectıve form ıs as follows:

ılallehu	'I say, am sayıng, wıll say'
tılalleh	'you (m.) say, etc.'
tıyalleš	'you (f.) say, etc.'
yılal	'he says, etc.'
tılallec	'she says, etc.'
ınnılallen	'we say, etc.'
tılallaccıhu	'you say, etc.'
yılallu	'they say, etc.'

Followıng ıs a complete lıst of the verbs that have already occured ın Unıts 1 through 6. The verbs are lısted ın the Infınıtıve, ın the 3rd person masculıne sıngular Perfectıve, and ın the 3rd person masculıne sıngular Imperfectıve.

		Infınıtıve			
Three-Radıcal Verbs				Perfectıve	Imperfectıve
1)	'A'	medgem	'to repeat	deggeme	yıdegmal
		mekfel	'to pay'	keffele	yıkeflal
		mekfet	'to open'	keffete	yıkeftal
		memsel	'to seem'	messele	yımeslal
		menger	'to tell'	neggere	yınegral
		mewsed	'to take'	wessede	yıwesdal

	Infinitive		Perfective	Imperfective
'B'	mefelleg	'to want	fellege	yıfellıgal
	meTebbeK	'to wait for' to look after'	TebbeKe	yıTebbıKal

2) Two-Radical Verbs in /-a/

'A'	mekfat	'to become bad'	keffa	yıkefal
	memTat	'to come'	meTTa	yımeTal
	mesrat	'to work'	serra	yıseral
	meTrat	'to call'	Terra	yıTeral
	mezgat	'to close'	zegga	yızegal
'B'	meTeTTat	'to drink'	TeTTa	yıTeTTal

3) Others

mesTet	'to give'	seTTe	yıseTal
madres	'to cause to arrive'	aderrese	yadersal
mader	'to spend the night'	addere	yadral
maref	'to rest'	arrefe	yarfal
mawek	'to know'	awweKe	yawKal
masgebbat	'to cause to enter'	asgebba	yasgebbal
mehed	'to go'	hede	yıhedal
mecal	'to be able'	cale	yıcılal
mezor	'to turn'	zore	yızoral
mayet	'to see'	ayye	yayal
masayyet	'to show'	asayye	yasayyal
malet	'to say'	ale	yılal
mebbal	'to be said'	tebale	yıbbelal
memmesgen	'to be praised'	temesseggene	yımmeseggenal
meggenaññet	'to meet'	tegenaññe	yıggenaññal

Note 6.4 Verb: Classification.

As mentioned in Note 5.1 a classification of Amharic verbs will be gradually introduced in later units. The list of verbs in Note 6.3 above, makes it possible for us to introduce the two main classes of verbs, i.e. the so-called regular three-radical verbs (types 'A' and 'B') and the regular two-radical verbs in /-a/ (types 'A' and 'B'). .

Note 6.4.1 Three-Radical Verbs (types 'A' and 'B').

The regular three-radical verbs have the following distribution of vowels and root consonants ('radicals'):

In the Perfective both types have identical formula:

1e22e3 - where 1, 2 and 3 stand for the first, second and third radicals respectively.

Examples:

Type A: neggere 'he told'

Type B: fellege 'he wanted'

(The /-e/ is the ending for the third person singular.).

In the Infinitive:

Type A: me12e3 as in /menger/ 'to tell', and

Type B: me1e22e3 as in /mefelleg/ 'to want'

In the Imperfective:

Type A: -1e23- as in /yi-negr-al/ 'he is telling, he tells, he will tell', and

Type B: -1e22i3- as in /yi-fellig-al/ 'he is wanting, he wants, he will want'.

This shows that the Imperfective form of type A and B verbs is always predictable from their Infinitive form.

If the Infinitive is me12e3 (Type A) the Imperfective is -1e23-

Example:

/mewsed/ 'to take' ---- /yiwesdal/ 'he takes'

If the Infinitive is me1e22e3 (Type B) the Imperfective is -1e22i3-

Example:

/mefelleg/ 'to want' ---- /yifelligal/ 'he wants'

Note that the second radical of Type B verbs is always dubled.

In summary:

	Infinitive	Perfective	Imperfective
Type A	me12e3 menger	1e22e3- neggere	-1e23- yi-negr-al
Type B.	me1e22e3 mefelleg	1e22e3- fellege	-1e22i3- yi-fellig-al

Note 6.4.2. Regular two-radical verbs in /-a/ (types 'A' and 'B').

The distribution of vowels and consonants ('radicals') of the regular two-radical verbs in /-a/ is:

	Infinitive	Perfective	Imperfective
Type A	mel2at	le22a	yi-le2-al
	mesrat	serra	yi-ser-al
Type B	mele22at	le22a	yi-le22-al
	meTeTTat	TeTTa	yi-TeTT-al

Note that the Infinitive of the regular two-radical verbs in /-a/ ends in /-at/.

Note also that the second radical of Type B verbs is always doubled.

Note 6.5 Verbs: Notation.

Beginning with Unit 7 the three basic forms (i.e. Infinitive, Perfective and Imperfective) of all verbs occuring for the first time in the Basic or Structure Sentences or in the Narratives will be given in the build-ups as follows:

'to take'	wessede-mewsed-yiwesdal
'to go'	hede-mehed-yihedal, etc.

After the student has thoroughly familiarized himself with all 'regular' verbs (i.e. three-, two-, four-radical verbs and other 'predictable' verbs), the infinitive forms only will be given in the build-ups while the three basic forms will continue to be given for the 'irregular' verbs only.

Note 6.6. Postpositions:

The postposition /gar-gara/ 'with' combined with the prefix preposition /k(e)-/.

KeTerow keman gár new.	'With whom is the appointment?'
kewiCC guddey ministru gár new.	'It's with the Minister of Foreign Affairs.'

The postposition /gar/ (/gara/ in some dialects) is used in combination with the prefix preposition /k(e)-/. The resulting construction corresponds in meaning to English 'with' (together with, accompanied by). In spoken Amharic /gar/ usually appears in the form of a suffix /-gar/, e.g. /kekebbedegár/ 'with Kebbede,' /kenegár/, 'with me,' /kersugár/ 'with him,' etc.

Note 6.7.

The use of /k(e)-...befit/ 'before' and /k(e)-...behwala/ 'after.'

kemehedu befit bunna yɨTeTTal.	'He'll have [a cup of] coffee before he leaves.'
kezziya behwala mɨ́n tɨseralleh.	'What are you going to do after that?'

The prefix preposition /k(e)-/ is prefixed to words followed by /befit/ 'before' and /behwala/ 'after', e.g. /kand seat befit/ 'an hour ago' 'before one hour'), /ketɨnant befit/ 'the day before yesterday'; /kehulett seat behwala/ 'in two hours' ('after two hours'), /kenege behwala/ 'the day after tomorrow'.

Note that /keseat befit/ means 'before noon' and /keseat behwala/ 'in the afternoon'.

When used with verbs, i.e. in the subordinate clauses corresponding to English 'before doing so-and-so', or 'after doing so-and-so,' the Amharic constructions are as follows:

/k(e)-...befit/ is used with the infinitive, the subject of the verb (from the English point of view) being indicated by the noun suffix pronoun affixed to the infinitive, as in /kemehedu befit/ 'before his going', and /k(e)-... behwala/ with the Perfective, e.g. /kehede behwala/ 'after he went' or 'after he goes'. Either construction may be used in the subordinate clause. The time reference is specified by the tense of the verb used in the main clause.

Examples:

kemehede befit bunna ɨTeTTallehu.	'I'll have a cup of coffee before I leave'.
kemehede befit bunna TeTTahu.	'I had a cup of coffee before I left.'
kehedku behwala bunna tɨTeTTaleh.	'You'll have a cup of coffee after I leave.'
kehedku behwala bunna TeTTah.	'You had a cup of coffee after I left.'

Questions and Answers

ɨbet wɨsT meder mɨ́n yɨfellɨgal.	ato kebbedenna ato lemmá yɨfellɨgallu.
ato lemma nege yét yɨhedal.	wedageru yɨhedal.
wede KeTeroh nege tɨhedalleh ?	ɨ́wo, besost seát ɨhedallehu.
tɨmɨhɨrtbetun méc yɨkeftallu.	negé yɨkeftallu.
nege Tɨwat yét mehed yɨfellɨgallu.	wede tɨmɨhɨrtbét mehed ɨfellɨgallehu.
lekɨflu kiray mɨ́n yɨkeflal.	ato kebbedenna abbatu yɨkeflallu.

yıhın meŠıhaf wede tımıhırtbet mán yıwesdal.	ıné ıwesdallehu.
ınnante yét mader tıfellıgallaccıhu.	ıgiyon hotel wısT madır ınfellıgallen.
ato kebbede mekinawın yıkeftal?	áwo, yıkeftal.
ınnatıh méc yımeTallu.	negé yımeTallu.
bewıCC guddáy minister wısT mesrat tıfellıgalleh?	áwo, ıfellıgallehu.
astemariwocc temariwoccun wede betaccew meTrat yıfellıgallu?	áwo, yıfellıgallu.
ato kebbede mekinawın yızegal?	áwo, yızegal.
letemariwocc sínt meŠıhafocc mesTet tıfellıgalleh.	assır meŠıhafocc ıseTallehu.
wede wıCC guddáy minister mán mesTet yıfellıgal.	ıññá mesTet ınfellıgallen.
ıKawın bemekinaw wısT masgebbat tıfellıgiyalleš?	áwo, ıfellıgallehu.
yıh neger mín yıbbelal.	meŠıháf yıbbelal.
méc wedanci yımeTal.	saré yımeTal.
mekinawın méc mayet tıfellıgiyalleš.	negé mayet ıfellıgallehu.
behwala mín tıseralleh.	wede tımıhırtbet ıhedallehu.
ızzih mannín tıTebbıKiyalleš.	ato lemmán ıTebbıKallehu.
lebetu sínt yıkeflallu.	assır bírr ıkeflallehu.
mekinahın lemán mesTet tıfellıgalleh.	labbate ıseTallehu.
yewıCC guddáy ministrun wede betaccew mán yadersal.	kebbedé yadersal.
addis abeba wısT yét tarfiyalleš.	giyon hotel arfallehu.

Substitution - Correlation Drill

1) Change the form of the underlined verb to agree with the pronouns listed to the right of each sentence.

meŠıhafun ıfellıgallehu.	ante, anci, ıssaccew, ıñña
genzeb yıkeflal.	ıne, ırswa, ırsaccew, ınnante
kebbeden yıTebbıKallu.	ırswa, ırsu, anci, ıne
méc yımeTal.	ınnesu, ıñña, ante, ınnante
mín tıseralleh.	ırsiwo, ırsaccew, anci, ırswa
bunna yıTeTTal.	ıne, ante, anci, ırswa
meŠıhafun ıseTallen.	ınnesu, ante, ırsaccew, ırsiwo
mesrat yıcılal.	anci, ante, ırsiwo, ırsaccew
mín yılal.	ıne, ırswa, anci, ante
yıhın bet tawKalleš.	ırsu, ınnesu, ınnante, ırsiwo
bekebbedegar yıggenaññal.	ıne, ante, anci, ırswa

bet ınnasayyallen.	ınnessu, ante, ırsaccew, ırswa
ketemawın yızoral.	ıñña, ıne, ante, ınnante
wede ketema ıhedallehu.	ıñña, ırsıwo, ante, anci
behotel wısT yarfal.	ınnante, ıñña, ıne, ante
ıKawın yasgebbal.	ırsaccew, ıñña, ırswa, ante
temariwoccun yadersal.	ıne, ıñña, ınnessu, ınnante
lemán yınegral.	ıñña, ınnante, anci, ırswa
mekınawın ıwesdallehu.	ıssu, ıñña, ırsıwo, ante
kıflun yızegal.	ırswa, ırsaccew, ınnante, ıne
sewıyyewın yıTeral.	ıne, ıñña, ante, anci

2) The ınstructor wıll say sentence 'A'. The student wıll repeat the sentence. The ınstructor wıll say /befit/ 'before' or /behwala/ 'after' as lısted to the rıght of sentence 'A'.
The student wıll then repeat sentence 'A' changıng the verb form accordıngly (sentence 'B').

A. genzebun kemekfele befit meSıhafun wessedhu. behwala
B. genzebun kekeffelhu behwala meSıhafun wessedhu.

A. mekinawın kezeggahu behwala miste meTTac. befit
B. mekinawın kemezgate befit miste meTTac.

A. negerun kenengeru befit genzebun yıwesdal. behwala
B. negerun keneggere behwala genzebun yıwesdal.

A. mekinawın kemewsedıš befit abbatšın mayet tıcıyalleš. behwala
B. mekinawın kewessedš behwala abbatšın mayet tıcıyalleš.

A. kebbeden kefellegh behwala and sew meTTa. befit
B. kebbeden kemefellegıh befit and sew meTTa.

A. awtobusun kemeTebbeKaccın befit temariwoccun ayyen. behwala
B. awtobusun keTebbeKın behwala temariwoccun ayyen.

A. wede bet kemenTatıh befit ınen mayet tıcılalleh. behwala
B. wede bet kemeTTah behwala ınen mayet tıcılalleh.

A. betun kemesrataccın befit la ɔ kebbede genzeb ınkeflallen. behwala
B. betun keserran behwala lato kebbede genzeb ınkeflallen.

A. betun kezeggu behwala ınnate meTTac. befit
B. betun kemezgataccew befit ınnate meTTac.

A. bunnawın kemeTeTTatıh befit wede bet ıhedallehu. behwala
B. bunnawın keTeTTah behwala wede bet ıhedallehu.

A. mıgbun kemesTetu befit genzebun fellege. behwala
B. mıgbun keseTTe bewhala genzebun fellege.

A. meSıhafun kaderreshu behwala abbaten ayyehu. B. meSıhafun kemadrese befit abbaten ayyehu.	befit
A. amarıñña kemaweKwa befit ınglizıñña maweK tıfellıgallec. B. amarıñña kawweKec behwala ınglizıñña maweK tıfellıgallec.	behwala
A. wendımmun ıtımıhırtbet kemasgebbatu befit lastemariw neggere. B. wendımmun ıtımıhırtbet kasgebba behwala lastemariw neggere.	behwala
A. wedamerika kemehedaccew befit ızzih meTTu. B. wedamerika kehedu behwala ızzih meTTu.	behwala
A. tımıhırtbetun kemezoraccew befit and astemari ayyu. B. tımıhırtbetun kezoru behwala and astemari ayyu.	behwala
A. ityoPıyan kayyen behwala wedamerika meTTan. B. ityoPıyan kemayetaccın befit wedamerika meTTan.	befit
A. kato kebbede gar kemeggenaññetwa befit ıne bet meTTac. B. kato kebbede gar ketegenaññec behwala ıne bet meTTac.	behwala

dırset

The student was ın America.	temariw amerika nebber(e).
He asked about the school.	sıle tımıhırtbetu TeyyeKe.
Why dıd you come?	lemín meTTah.
At what tıme wıll you come?	mín gize tımeTalleh.
Wıll you stay here?	ızzih tıKoyyalleh ↑
How old are you?	sínt ametıh new.
year	amet
It's cold now.	ahun bírd new.

and sew wede wıCC ager kemehedu befit sılageru maweK yıfellıgal. ato lemma befit amerika nebber. ato kebbede wedamerika mehed sılfellege, ato lemma bet hedenna, sılamerika TeyyeKew.

kebbede: amerika mehed sıle felleghu anten lemayet meTTahu.

lemma: amerika lemín tıhedalleh.

kebbede: letımıhírt new.

lemma: Tırú new. sínt gize tıKoyyalleh.

kebbede: hulett amét new.

lemma: ıwašıngton wısT tıKoyalleh ↑

kebbede: áwo.

lemma: wašıngton beTam Tıru ketemá new. negergın tınnıš bírd new.

kebbede: tımıhırtbetuss ındemín new.

lemma: beTam Tıru tımıhırtbetocc allu.

TıyyaKewoc.

befit amerika wısT mán nebber.

ato kebbede, ato lemman sıle mín TeyyeKew. *)

ato kebbede yét hede.

ato kebbede mín fellege.

ato lemmá, ato kebbeden mín TeyyeKew.

ato kebbede ımán bet hede.

ato kebbede mín alle.

ato kebbede wede ato lemma bét lemín hede.

ato kebbede bamerika wısT sínt gize yıKoyyal. **)

ato kebbede ato lemman, mín alew.

---

*) TeyyeKe-meTeyyeK-yıTeyyıKal 'to ask, to visit'

**) Koyye-meKoyyet-yıKoyyal 'to stay, to wait for

Unıt 7

Basıc Sentences

kəbbədə

Hello, how are you?	Tena yısTıllıñ ındəmın allu.
street, road	mənged
traveler, passer-by	məngədəñña

məngədəñña

[I'm] fıne, thank you.	ıgziyabher yımməsgə́n, dəhna ↑

kəbbədə

New Town (a sectıon of Addıs Ababa where the shoppıng center ıs located)	addis kətəma
whıch?	yətu
whıch one	yətıññaw
bus	awtobus
Excuse me, whıch bus shall I take to go to Addıs Ketema·('please by whıch bus can I go to Addıs Ketema')?	ıbakkıwo, wədaddis kətəmá bəyətıññaw awtobus məhed ıcılalləhu.

məngədəñña

truth	ıwınət
ın truth, truly	bəwınətú
I don't know ıt	alawKəwım
that (demonstr.)	ya
polıce, polıceman	polis
perhaps	mınalbát
that he may tell you (pol.)	linəgrıwot
To tell you the truth ('truly') I don't know (ıt), but that polıceman can perhaps help you.	bəwınətu alawKəwım, nəgərgın ya polis mınalbat linəgrıwót yıcılal.

kəbbədə

I'll ask hım.	ıTəyyıKəwalləhu.

All rıght, thank you, I'll ask hım.	ıšši, ıgziyabhə́r yısTıllıñ ıTəyyıKəwalləhu.

(to a polıceman)

Hello.	Tená yısTıllıñ.

polis

Hello.	Tená yısTıllıñ.

kəbbədə

I wantıng, havıng wanted	fəllıgge
I had wanted	fəllıgge nəbbər
to fınd	agəññə-magñət-yagəññal
how I may fınd ıt ('for me how to fınd ıt')	ındəmmagəññəw
I (had) wanted to go ('for goıng') to Addıs Ketema and I don't know where to fınd the bus.	wədaddis kətəma ləməhed fəllıgge nəbbərınna, awtobusun yə́t ındəmmagəññəw alawKım.

polis

across	kəməngəd mado
that one	yan
(bus) stop	məKomiya /maKomiya
Do you see that bus stop across the street?	kəzzih məngəd madó yanın yawtobus məKomiya yayallu ↑

kəbbədə

Yes I do ('see').	áwo, ayalləhu.

polis

waıt for ıt! (polıte ımperatıve)	yıTəbbıKut
Go over there and waıt for ıt.	ızziya yıhidunna, yıTəbbıKut.

kəbbədə

to thank	aməsəggənə-maməsgən-yaməsəggınal
Ithank you.	aməsəggınıwotalləhu.

polis

You're welcome ('not at all').	mınımm aydəl.

Grammatical Notes

Note 7.1 Pronoun: Verb Suffix Pronouns used with Imperfective.

ameseggınıwotallehu.	'I thank you.'
ıTeyyıKewallehu.	'I'll ask him.'
ıšši asayyıwotallehu.	O.K. I'll show [it] to you (pol.)

The Verb Suffix Pronouns (Note 3.2.1) are affixed to verb forms in the Imperfective before the suffix /-all-/.

The use of these suffixes is illustrated by the following examples:

Singular

Subject

1st person:

ıfellıgewallehu	'I want him/it'
ıfellıgıhallehu	'I want you(m)'
ıfellıgıšallehu	'I want you (f)'
ıfellıgıwotallehu	'I want you (pol.)'
ıfellıgatallehu	'I want her'
ıfellıgaccıhuwallehu	'I want you (pl.)
ıfellıgaccewallehu	'I want them (or: him, her (pol)'

2nd person masculine:

tıfellıgeñalleh	'you want me'
tıfellıgewalleh	'you want him'
tıfellıgatalleh	'you want her'
tıfellıgenalleh	'you want us'
tıfellıgaccewalleh	'you want them (or: him, her (pol.)'

2nd person feminine:

tıfellıgiñalleš	'you want me'
tıfellıgiwalleš	'you want him'
tıfellıgiyatalleš	'you want her'
tıfellıginalleš	'you want us'
tıfellıgiyaccewalleš	'you want them (or: him, her (pol.)'

3rd person masculine:

yıfellıgeñal	'he wants me'
yıfellıgıhal	'he wants you (m)'
yıfellıgıšal	'he wants you (f.)'
yıfellıgıwotal	'he wants you (pol.)'
yıfellıgewal	'he wants him'
yıfellıgatal	'he wants her'
yıfellıgenal	'he wants us'
yıfellıgaccıhuwal	'he wants you (pl.)'
yıfellıgaccewal	'he wants them (or: hım, her (pol.)'

3rd person feminine:

tıfellıgeñallec	'she wants me'
tıfellıgıhallec	'she wants you (m)'
tıfellıgıšallec	'she wants you (f)'
tıfellıgıwotallec	'she wants you (pol.)'
tıfellıgewallec	'she wants hım'
tıfellıgatallec	'she wants her'
tıfellıgenallec	'she wants us'
tıfellıgaccıhuwallec	'she wants you (pl.)'
tıfellıgaccewallec	'she wants them (or: hım, her (pol.)'

Plural

1st person:

ınfellıgıhallen	'we want you (m)'
ınfellıgıšallen	'we want you (f)'
ınfellıgıwotallen	'we want you (pol.)'
ınfellıgewallen	'we want hım'
ınfellıgatallen	'we want her'
ınfellıgaccıhuwallen	'we want you (pl.)'
ınfellıgaccewallen	'we want them (or: hım, her (pol.)'

2nd person:

tıfellıguñallaccıhu	'you want me'
tıfellıgutallaccıhu	'you want him'
tıfellıguwatallaccıhu	'you want her'
tıfellıgunallaccıhu	'you want us'
tıfellıguwaccewallaccıhu	'you want them (or: him, her (pol.)'

3rd person:

yıfellıguñal	'they want me'
yıfellıguhal	'they want you (m)'
yıfellıgušal	'they want you (f)'
yıfellıguwotal	'they want you (pol.)'
yıfellıgutal	'they want him'
yıfellıguwatal	'they want her'
yıfellıgunal	'they want us'
yıfellıguwaccıhuwal	'they want you (pl.)'
yıfellıguwaccewal	'they want them (or: him, her (pol.)'

Note that the /-i/ (/-iy-/ before /a/) for second person feminine singular, and the /-u/ for second and third person plural are regularly added to the stem before the pronoun object suffix.

Note also that the imperfective suffix /-al/ is the same for singular and plural in the third person, the plural being shown by the /-u/ before the pronoun suffix, as in /yıfellıgeñal/ 'he wants me' and /yıfellıguñal/ 'they want me'.

Note 7.2 Verb: Amharic equivalents of 'I had, you had' etc. --the Perfective forms /nebbere/, /nebberec/ 'it was' and /nebberu/ 'they were' plus verb suffix pronouns.

The Amharic equivalent of 'I had (something), you had (something)' etc., is, literally, '(something) was to me, to you' etc. The something that is possessed is the subject of the perfective form /nebbere/ if it is masculine, /nebberec(cı)-/ if it is feminine, or /nebberu/ if it is plural. The owner is expressed by a verb suffix pronoun (see Note 5.2).

The forms are as follows:

(when what is owned is masculine)		(when what is owned is feminine)	
nebbereñ	'I had__(m)'	nebbereccıñ	'I had__(f)'
nebbereh	'you (m) had__(m)'	nebbereccih	'you (m) had__(f)'
nebbereš	'you (f) had__(m)'	nebbereccıš	'you (f) had__(f)'
nebberewo/ nebberewot	'you (pol.) had__(m)'	nebbereccıwo/ nebbereccıwot	'you (pol.) had__(f)'
nebberew	'he had__(m)'	nebbereccıw	'he had__(f)'
nebberet	'she had__(m)'	nebbereccat	'she had__(f)'
nebberen	'we had__(m)'	nebbereccın	'we had__(f)'
nebberaccihu	'you (pl.) had__(m)'	nebbereccaccihu	'you (pl.) had__(f)'
nebberaccew	'they (he, she-pol.) had__(m)'	nebbereccaccew	'they (he, she-pol.) had__(f)'

(when what is owned is plural)	
nebberuñ	'I had__(pl.)'
nebberuh	'you (m) had__(pl.)'
nebberuš	'you (f) had__(pl.)'
nebberuwo/ nebberuwot	'you (pol) had__(pl.)'
nebberut	'he had__(pl.)'
nebberuwat	'she had__(pl.)'
nebberun	'we had__(pl.)'
nebberuwaccihu	'you (pl.) had__(pl.)'
nebberuwaccew	'they (he, she - pol.) had__(pl.)'

Examples:

bet nebbereñ.	'I had a house'.
betocc nebberuñ.	'I had houses'.
and ihit nebbereccıñ	'I had a sister'.
ihitocc nebberuñ.	'I had sisters'.

Substitution-Correlation Drill

1) Use the proper Suffix Pronouns as indicated by the English pronouns listed to the right of each verb.

ayye	me, him, us, her
felleghu	them, you (m), you (f), her
seTTeh	me, him, us, them
assayyeš	them, us, me, him
ageññen	you (pl.), you (pol.), you (m), you(f)
ameseggenaccıhu	me, them, her, him
keffelu	us, you (pl.), me, her
wessedhu	you (m), you (f), you (pol.), her
TebbeKš	me, us, them, him
Terru	her, them, us, me
aderresec	him, us, you (pl.), you (f)
neggere	you (pol.), him (pol.), me, her
yeyal	me, him, us, her
ıfellıgallehu	them, you (m), you (f), her
tıseTalleh	me, him, us, them
tasayyalleš	them, us, me, him
ınnageññallen	you (pl.), you (pol.), you (m), you(f)
tameseggınallaccıhu	me, them, her, him
yıkeflallu	us, you (pl.), me, her
ıwesdallehu	you (m), you (f), you (pol.), her
tıTebbıKiyalleš	her, them, us, me
tadersallec	him, us, you (pl.), you (pol.)
yıTerallu	me, us, them, him
yınegral	you (pol.), her (pol.), me, her

2) The instructor will say the sentence in Column A.
The student will repeat the sentence and then say it again changing the verb into imperfective (Column B).

A	B
and bet ayye.	and bet yayal.
mekina labbatwa seTTec.	mekina labbatwa tısеTallec.
tımıhırtbet keffetın.	tımıhırtbet ınkeftallen.
and bet serra.	and bet yıseral.
bunna TeTTaccıhu.	bunna tıTeTTallaccıhu.
and meŠıhaf aderreshu.	and meŠıhaf adersallehu.
and temari awweKın.	and temari ınnawKallen.
and ketema ayyec.	and ketema tayallec.
and set ayyeš.	and set tayalleš.
and sıni bunna seTTeh.	and sıni bunna tıseTalleh.
sost temariwoc seTTu.	sost temariwoc yıseTallu.
abbate wede ketema hede.	abbate wede ketema yıhedal.
ınnate wede ityoPıya hedec.	ınnate wede ityoPıya tıhedallec.
ıreıwo bunna TeTTu.	ıreıwo bunna yıTeTTallu.
and mekina wessedu.	and mekina yıwesdallu̇.
ınnante neggeraccıhu.	ınnante tınegrallaccıhu.
bızu genzeb ageññe.	bızu genzeb yageññal.
mín TeyyeKš.	mín tıTeyyıKiyalleš.
mehed fellegın.	mehed ınfellıgallen.
and Kal deggeme.	and Kal yıdegmal.
genzeb keffelaccıhu.	genzeb tıkeflallaccıhu.
and temari Terrac.	and temari tıTerallec.
wede bete mehed calhu.	wede bete mehed ıcılallehu.
mín ale ?	mín yılal ?
yıh neger mín tebale.	yıh neger mín yıbbalal.

3) The instructor will say the sentences in column A.
The student will repeat the sentences in Column A and then say the sentence again changing the second person masculine singular into second person feminine singular (Column B).

A	B
genzebun lehotelu tıkeflalleh.	genzebun lehotelu tıkefyalleš.
abbathın tımeslalleh.	abbatšın tımesyalleš.
mekinaccewın tıwesdalleh.	mekinaccewın tıwesȷalleš.
zare kesеat behwala tımeTalleh.	zare kesеat behwala tımeCalleš.
bunna tıTeTTalleh.	bunna tıTeCCalleš.
wede tımıhırtbet tıhedalleh.	wede tımıhırtbet tıheȷalleš.

and meŜıhaf tıseTalleh.	and meŜıhaf tıseCalleš.
meŜıhafoccın taderssalleh.	meŜıhafoccın taderšalleš.
wedageriĥ mehed tıcılalleh.	wedageriš mehed tıcıyalleš.
astemarıhın tayalleh.	astemarıšın tayalleš.
amarıñña tıcılalleh !	amarıñña tıcıyalleš !
wedamerıka tıhedalleh !	wedamerıka tıhejalleš !
astemarıhın tameseggınalleh.	astemarıšın tameseggıñalleš.

Question and Answer Drill

tımıhırtbetun ayyeccıhut !	áwo, ayyehut.
astemarıwan wede tımıhırtbet Terraccıhuwat !	áwo, Terrahuat.
and meŜıhaf tıseTutallaccıhu !	áwo, ınseTewallen.
addis kelemen yawKutal !	áwo, awKewallehu.
sare tıTerıwalleš !	áwo, ıTerawallehu.
mekinahın tıkeftalleh !	áwo, ıkeftallehu.
ato lemma TeyyaKaccıhut !	áwo, TeyyaKhut.
astemarıwoc tımıhırtbetun sorut !	áwo, sorut.
yato kebbeden abbat tawKutallaccıhu !	áwo, ınnawKewallen.
babur Tabiyawın tayutallaccıhu !	áwo, ınnayewallen.
temariw astemarıwın ameseggenew !	áwo, ameseggenew.
ıhıthın ıtımıhırtbet asgebbahat !	áwo, asgebbahuat.
ato lemma yaddis abeban babur Tabiya aweKew !	áwo, aweKew.
ato kebbede lehıtu and sini bunna seTTat !	áwo, seTTat.
ato kebbede genzeb nebberew !	áwo, nebberew.
abbatıwon TeyyaKuwaccew !	áwo, TeyyaKhuaccew.
kebbeden sare yayutal !	áwo, ayewallehu.
astemariw mekina yıseTuñal !	áwo, and mekina yıseTuññal.
ato kebbeden tawKutallaccıhu !	áwo, ınnawKewallen.
astemarıhın tıTeraccewalleh.	áwo, ıTeraccewallehu.
awtobus meKomiya ageññıšallehu !	áwo, tageññeññalleh.
kenengedu mado yawtobusun meKomiya tayewalleh !	áwo, ayewallehu.
betšın lene tasayyıññalleš !	áwo, asayyıwotallehu.
wendımhın ıtımıhırtbet tasgebbawalleh !	áwo, asgebbawallehu.
sılemekinaw kebbeden tameseggıñıwalleš !	áwo, ameseggınewallehu.
sare abbatınna ınatıwon yıTeyyıKuwaccewal !	áwo, ıteyyıKaccewallehu.
ıhıtıwon wede tımıhırtbet yıwesduwatal !	áwo, ıwesdatallehu.
ityoPıyan yawKuwatal !	áwo, awKatallehu.
mistıwon yıwesduwatal !	áwo, ıwesdatallehu.
ıhıthın ayyehat !	áwo, ayyehuat.
meŜıhaf nebberat !	áwo, nebberat.
Tıru mekina nebbereh !	áwo, nebbereñ.
mekinawoc nebberuh !	áwo, nebberuñ.

Unit 8

Basic Sentences

kebbede

every morning	Tıwat Tıwat
to do	aderrege-madreg-yadergal
What do you do every morning?	Tıwat Tıwat mín tadergalleh.

yohannıs

bed	alga
to get up, to depart, to leave	tenessa-mennesat-yınnessal
to wash oneself	taTTebe-mettaTeb-yıttaTTebal
I get up ('from my bed') and wash myself ('my face').	kalgaye ınnessanna, fiten ıttaTTeballehu.

kebbede

breakfast	Kurs
to study	aTenna-maTnat-yaTenal
Do you study before breakfast?	keKurs befit taTenalleh?

yohannıs

No, I do ıt ('ıt ıs') after breakfast.	yellén. keKurs behwalá new.

kebbede

sort, kınd	aynet
to eat	bella-meblat-yıbelal
What do you have for breakfast ('What kınd of breakfast do you eat')?	mín aynet Kúrs tıbelalleh.

yohannıs

frıed, roasted	Tıbs
eggs	ınKulal
bread	dabbo
butter	Kıbe
I have ('eat') frıed eggs and bread and butter.	Tıbs ınKulalınna, dabbo beKıbe ıbelallehu.

betoc nebberuwwacıhu ↑	áwo, nebberun.
bamerika wısT wendım nebberew ↑	áwo, nebberew.
bamerika wısT bet nebberewot ↑	áwo, nebbereñ.
Tıru temariwoc nebberuwwaccew ↑	áwo, nebberuwwaccew.

dırset

main, principal, general	yamerika wanna ketema wašington new.
population, people	yeniyörk hızb bızu new.
too, also	ınem ıhedallehu.
if he wants	kebbede bifellıg memTat yıcılal.
movie, picture	beketemaw wısT bızu sinima betocc állu.
price	wagaw bızu new.

yeityoPıya wanna ketema addis abeba yıbbalal. ızzih ketema wısT beTam bızu embassiwoccınna, ministrocc allu. yeketemaw hızb beTam bızu new. beketemaw wısT bızu awtobusoccınna, mekinawocc allu. yeketemaw polisoccım beTam Tıru naccew. and sew and addis neger lemayet bifellıg, wedaddis ketema bawtobus mehed yıcılal. addis ketema wısT bızu yemeSıhaf suKoc, hoteloccınna, sinima betocc allu. ıtege hotel wısT melkam mıgıb alle. and sew yamerikan sinima bifellıg, wedandu sinima bet wısT mehedınna mayet yıcılal. yesinimaw waga bızu aydellem.

TıyyaKewoc

yeityoPıya wanna ketema mán yıbbalal.
addis abeba wısT mín alle.
yaddis abeba Ḣızb sínt new.
wedaddis ketema bemín mehed yıcılallu.
yeketemaw polisoc melkam naccew ↑
addis abeba wısT sinima betocc allu ↑
yesinima waga sínt new.
ıtege hotel yét alle.
behotelu wısT mín alle.
Tıru mıgıb yét alle.
and sew yamerikan sinima yét mayet yıcılál.

Unıt 8

Basıc Sentences

kebbede

every mornıng	Tıwat Tıwat
to do	aderrege-madreg-yadərgal
What do you do every mornıng?	Tıwat Tıwat mín tadergalləh.

yohannıs

bed	alga
to get up, to depart, to leave	tenessa-mennesat-yınnessal
to wash oneself	taTTebe-mettaTeb-yıttaTTebal
I get up ('from my bed') and wash myself ('my face').	kalgaye ınnessanna, fiten ıttaTTeballehu.

kebbede

breakfast	Kurs
to study	aTenna-maTnat-yaTenal
Do you study before breakfast?	keKurs befit taTenalleh ↑

yohannıs

No, I do ıt ('ıt ıs') after breakfast.	yellém. keKurs behwalá new.

kebbede

sort, kınd	aynet
to eat	bella-meblat-yıbelal
What do you have for breakfast ('What kınd of breakfast do you eat')?	mín aynet Kúrs tıbelalleh.

yohannıs

frıed, roasted	Tıbs
eggs	ınKulal
bread	dabbo
butter	Kıbe
I have ('eat') frıed eggs and bread and butter.	Tıbs ınKulalınna, dabbo beKıbe ıbelallehu.

orange	bırtukan
juıce	CımmaKi
mılk	wetet
(I drınk) orange juıce and coffee wıth cream ('mılk').	yebırtukan CımmaKinna, bunna bewetet ıTeTTallehu.

kebbede

What tıme do you go to school?	besint seat wede tımıhırtbet tıhedalleh.

yohammıs

half, equal	ıkkul
2:30	hulett seat tekkul
(I go) at eıght thrıty ('half past two').	behulett seat tekkul ıhedallehu.

Numbers

eleven	asra and
twelve	asra hulett
thırteen	asra sost
fourteen	asraratt/asra aratt
fıfteen	asrammıst/asra ammıst
sıxteen	asra sıddıst
seventeen	asra sebatt
eıghteen	asra sımmınt
nıneteen	asra zeTeñ
twenty	haya

Grammatıcal Notes

Note 8.1 Tıme

besınt seat wede tımıhırt bet tıhedalleh.	At what tıme do you go to school?
behullett seat tekkul ıhedallehu.	(I go) at eıght thırty ('half past two').

As the example above ıllustrates, the Ethıopıan clock ıs sıx hours out of phase wıth ours. The day ıs dıvıded up as follows:

Our clock	Ethıopıan clock	
6:00 a.m. - noon	12:00 - 6:00	/Tıwat/ 'mornıng'
noon - 6:00 p.m.	6:00 - 12:00	/Ken/ 'day'
6:00 p.m. - mıdnıght	12:00 - 6:00	/mıššıt/ 'evenıng'
mıdnıght - 6:00 a.m.	6:00 - 12:00	/let/ or /lelit/ 'nıght'

Thus:

Our clock	Ethıopıan clock
6:00 a.m.	keTwatu asra hulett seat
7:00 a.m.	keTwatu and seat
8:00 a.m.	keTwatu hulett seat
9:00 a.m.	keTwatu sost seat
10:00 a.m.	keTwatu aratt seat
11:00 a.m.	keTwatu ammıst seat
noon	keKenu sıddıst seat
1:00 p.m.	keKenu sebatt seat
2:00 p.m.	keKenu sımmınt seat
3:00 p.m.	keKenu zeTeñ seat
4:00 p.m.	keKenu assır seat
5:00 p.m.	keKenu asra and seat
6:00 p.m.	kemıššıtu asra hulett seat
7:00 p.m.	kemıššıtu and seat
8:00 p.m.	kemıššıtu hulett seat
9:00 p.m.	kemıššıtu sost seat
10:00 p.m.	kemıššıtu aratt seat
11:00 p.m.	kemıššıtu ammıst seat
mıdnıght	kelelitu sıddıst seat
1:00 a.m.	kelelitu sebatt seat
2:00 a.m.	kelelitu sımmınt seat
3:00 a.m.	kelelitu zeTeñ seat
4:00 a.m.	kelelitu assır seat
5:00 a.m.	kelelitu asra and seat

The prefıx /b(ə)-/ ıs equıvalent to Englısh 'at' ın tellıng tıme, e.g.

behulett seat.	'at eıght'
keTwatu bammıst seat.	'at 11:00 a.m.'
kemıššıtu besost seat.	'at 9:00 p.m.'
keletu (or: kelelitu) bassır seat.	'at 4:00 a.m.'

More tıme expressıons wıll be dıscussed ın Unıt 12.

Note 8.2 Suffıx /-(ı)m/ 'also', 'too'

ınem ıhedallehu.	'I'll go too.'
yeketemaw polisoccım beTam Tıru naccew.	'The cıty polıcemen are also good.'

The suffıx /-(ı)m/ (/-ım/ after consonants, /-m/ after vowels) corresponds ın meanıng to Englısh 'also' or 'too' as ıllustrated by the above examples.

Note 8.3 Suffıx /-(ı)ss/ 'how about', 'as to', 'as for'.

Tena yısTıllıñ. sıme ȷón new. yersıwoss †	'How do you do? My name's John. What's yours ('how about yours)?

The suffıx /-(ı)ss/ (/-ıss/ after consonants, /-ss/ after vowels) corresponds approxımately to Englısh 'how about', 'as for' or 'as to', e.g.

ıne ıhedallehu. ırsıwoss †	'I'm leavıng. How about you?'
ıssu amarıñña yawKal, ıness alawKım.	'He knows Amharıc, as for me, I don't know [ıt].

Transformatıon Drılls

Drıll 1.

The ınstructor wıll say the sentence ın Column A.
The student wıll repeat the sentence and then say the sentence agaın changıng the object ınto the defınıte form. (Column B).

Drıll 2.

The ınstructor wıll say the sentence gıven ın Column B.
The student wıll repeat the sentence and then say the sentence agaın changıng the verb ınto the ımperfectıve (Column C).

(Note. Apply Drıll 1 to all the sentences before turnıng to Drıll 2.)

A	B	C
and meShaf seTTeñ.	meShafun seTTeñ.	meShafun yıseTeññal.
land kıfl assır bırr keffelew.	lekıflu assır bırr keffelew.	lekıflu assır bırr yıkeflewal.
and mekina wessedu.	mekinawın wessedut.	mekinawın yıwesdutal.
Kurs felleghu.	Kursun felleghut.	Kursun ıfellıgewallehu.
awtobus TebbeKec.	awtobusun TebbeKec.	awtobusun tıTebbıKallec.
and bet zeggan.	betun zegganew.	betun ınzegawallen.
CımmaKi TeTTu.	CımmaKiwın TeTTut.	CımaKiwın yıTeTTutal.
wetet TeTTaš.	wetetun TeTTašıw.	wetetun tıTeCCiwalleš.
and bet serru.	betun serrut.	betun yıserutal.
and temari Terrah.	temariwın Terrahew.	temariwın tıTerawalleh.
and temari Terrahu.	temariwın Terrahut.	temariwın ıTerawallehu.
and temari Terraš.	temariwın Terrašıw.	temariwın tıTeriwalleš.
and mekina labbate seTTaccıhu.	mekinawın labbate seTTaccıhut.	mekinawın labbate tıseTutallaccıhu.
genzeb aderreshu.	genzebun aderreshut.	genzebun adersewallehu.
Kurs bellan.	Kursun bellanew.	Kursun ınbelawallen.
and Kal awweKh.	Kalun awweKhew.	Kalun tawKewalleh.
and ıKa asgebbu.	ıKawın asgebbut.	ıKawın yasgebbutal.
and ketema zoraccıhu.	ketemawın zoraccıhut.	ketemawın tızorutallaccıhu.
and hotel ayyec.	hotelun ayyeccıw.	hotelun tayewallec.
and bet asayyu.	betun asayyut.	betun yasayyutal.
bızu genzeb ageññehu.	genzebun ageññehut.	genzebun ageññewallehu.
and set ayyen.	setıyyowan ayyenat.	setıyyowan ınnayatallen.
tımıhırt aTennah.	tımıhırtun aTennahew.	tımıhırtun taTenawalleh.
bunna TeTTaccıhu.	bunnawın TeTTaccıhut.	bunnawın tıTeTTutallaccıhu.
bızu temariowcc ayyu.	temariwoccun ayyuwaccew.	temariwoccun yayuwaccewal.
bızu sewoc wessedaccıhu.	sewoccun wessedaccıhuwaccew.	sewoccun tıwesduwaccewallaccıhu.
bızu temariwocc awweKhu.	temariwoccun awweKhuwaccew.	temariwoccun awKaccewallehu.

bızu temariwoc amerika aderresh.	temariwoccun amerika aderreshaccew.	temariwoccun amerika tadersaccewalleh.
bızu ıKawoc wessedš.	ıKawoccun wessedšaccew.	ıKawoccun tıwesȷaccewalleš.
astemariwoc fellegu.	astemariwoccun felleguwaccew.	astemariwoccun yıfellıguwaccewal.

Questions and Answers

mekinawın lato kebbede méc seTTaccıhut.	tınant seTTenew.
mistıwon addis abeba méc aderresuwat.	zaré adderreshuwat.
astemariwoccun yét ager ayyuwaccew.	amerika wısT ayyehuwaccew.
yenen meSıhaf mán wessedew.	ato yohannıs wessedew.
lastemariwa mekina mán seTTat.	abbatınna ınnatwa seTTuwat.
yenen bet mán asayyewo.	temariwocc asayyuñ.
agerhın mán awweKew.	astemariwocc awweKut.
yastemariwan mekina mán fellegew.	astemariwoc fellegut.
ato lemmanınna, ato kebbeden wede tımıhırtbetu mecé Terraccıhuwaccew.	zare keseat behwala Terranaccew.
lastemariw genzebun méc keffelaccıhut.	keseat behwalá keffelnew.
ızzih mannín TebbeKaccıhu.	ato kebbeden TebbeKnew.
betun méc serraccıhut.	tınant serranew.
meSıhafun mecé seTTaccıhut.	zare keseat befit seTTenew.
astemariwoccunınna temariwoccun yét tegenaññaccıhuwaccew.	giyon hotél tegenaññenaccew.
temariwoccun méc Terraccıhuwaccew.	tınant keseat behwala Terranaccew.
yato kebbeden bunna mán TeTTaw.	temariwa TeTTaccıw.
yato kebbeden mekina yét wessedaccıhut.	wedamerika wessednew.
mekinawın mán wessedew.	ato lemma wessedew.
meSıhafun yét aderresut.	tımıhırtbet aderreshut.
mekinawın mán zeggaw.	yato kebbede mist zeggaccıw.
tımıhırtbetun mán zorew.	astemariwoc zorut.
meSıhafun lemán seTTešıw.	letemariw seTTehut.
ato lemma wede tımıhırtbet mecé yıhedal.	nege bammıst seát yıhedal.
Kurs mecé tıbelalleh.	Tıwát ıbelallehu.
zare yét tıhedallaccıhu.	wedaddis ketemá ınhedallen.
wede tımıhırt bet mán meTTa.	yato lemma abbát meTTu.
Kurs mín tıbelalleh.	Tıbs ınKulal, Kıbenna dabbó ıbelallehu.
leKurs mín tıTeTTalleh.	wetetınna yebırtukan Cımmakí ıTeTTallehu.
Kursaccıhun yét tıbelallaccıhu.	ıbetaccın wísT ınbelallen.
zare tımıhırtun mán yaTenal.	yene wendım yaTenal.
Tıwat Tıwat yét tıhedallaccıhu.	wede tımıhırtbet ınhedallen.

sínt aggotocc alluwot.	assír aggotocc alluñ.
tımıhırtbetun mán asayyeh.	ınnate asayyeccıñ.
ato kebbede sínt mekinawoc nebberut.	sóst mekinawoc nəbberut.
zare behulett seat ageññıšallehu ↑	áwo, yageñuññal.
meSıhafun lekebbede méc tıseTutallaccıhu.	negé ınseTewallen.
genzebıwon lemán yıseTutal.	lemiste ıseTatallehu.
mistıhın yét tayatalleh.	ıtımıhırt bet wísT ayatallehu.
meSıhafšın yét tıwesjıwalleš.	wede beté ıwesdewallehu.
addis mekina mán yıseTıšal.	abbaté yıseTeññal.
yenen mekina mán yıfellıgewal.	ıné ıfellıgewallehu.
wede tımıhırtbet mán yıTerahal.	astemariyé yıTeraññal.
genzebun yét tıkeflutallaccıhu.	ızzih ınkeflewallen.
addis abeban mán ayyew.	ato kebbedenna, abbatu ayyut.
ato kebbeden wedaddis ketema mán aderresew.	wendımmu aderresew.
adraššašın mán awweKew.	ıné awweKhut.
meSıhafen yét ageññešıw.	ante bet wísT ageññehut.
ato lamman méc yıggenaññutal.	ahún ıggenaññewallehu.
yét ageññaccıhuwallehu.	addis ketema wísT tageññınalleš.
méc tınegratalleh.	zaré ınegratallehu.
astemariwın mán yıfellıgewal.	ato kebbedé yıfellıgewal.
kebbeden yét tageññıwalleš.	ıtımıhırtbet wísT ageññewallehu.
astemariwan mín TeyyeKaccıhuwat.	sıladdis abeba TeyyeKnat.
mekinawın mán zeggaw.	ato lemma zeggaw.
ızzih mán yıTebbıKıhal.	lemmá yıTebbıKeññal.
betun méc tıserutallaccıhu.	negé ınserawallen.
astemariwan yét tayuwatallaccıhu.	addis abeba wísT ınnayatallen.
mekinawın mecé tıseTuññallaccıhu.	nege keseat behwalá ınseTıhallen.
temariwoccun wede tımıhırtbet méc tıTeruwaccewallaccıhu.	negé ınTeraccewallen.
bunna yét tıTeTTallaccıhu.	ızzih ınTeTTallen.
mekinawın mán yızegawal.	temariw yızegawal.
ketemawın mán yızorewal.	astemariwoc yızorutal.
mekina mán yıseTıhal.	abbaté yıseTeññal.
astemariwın mán yameseggınewal.	ıné ameseggınewallehu.
ato kebbede sınt mekinawoc yıseTıhal.	hulett mekinawocc yıseTeññal.
besınt seat tenessaccıhu.	besost seat tenessan.
dabbo beKıbe méc bellu.	tınant bellahu.
kalgaccıhu besınt seat tınnessallaccıhu.	behulett seat tekkúl ınnınnessallen.
nege mín yadergallu.	wedeketema ıhedallehu.
mekinawın ızzih mán aderresew.	astemariwocc aderresut.
letımıhırt yét mehed tıfellıgallaccıhu.	wedamerika mehed ınfellıgallen.
wede betaccıhu mannın meTrat tıfellıgallaccıhu.	yato yohannısın ınnat meTrat ınfellıgallen.

dırset

to take, to hold, to catch, to grab, to contaın	baburun meyaz yıcılal. yaze-meyaz-yıyızal
other, another	lela sew memTat yıcılal.

ato yohannıs amerikawi temari new. ıssu amarıñña yaTenal.

Tıwat Tıwat band seat kalgaw yınnesśanna fitun yıttaTTebal.

behulett seat leKurs wede mıgıbbet yıhedınna, yebırtukan CımmaKi yıTeTTal.

kand seat behwalá ınKulal Tıbsınna dabbo beKıbe yıbelanna, bunna bewetet yıTeTTal.

behelett seat tekkúl meSıhafoccun yıyızınna, keleloc temariwoc gar wede tımıhırtbetu yıhedal.

TıyyaKewoc

ato yohannıs mín yaTenal.

ıssu yét yaTenal.

kalgaw besínt seat yınnessal.

fitun yét yıttaTTebal.

leKursu yét yıhedal.

leKursu mín yıbelal.

ıssu keKursu befit mín yıTeTTal.

keKursu behwala mín yıTeTTal.

wede tımıhırtbet besínt seat yıhedal.

wede tımıhırtbet kemehedu befit mín yıyızal.

kessu gar wede tımıhırt bet mán yıhedal.

Unıt 9

Basıc Sentences

kebbede

What do you do after you go to school?	wede tımıhırtbet kehedh behwala mín tıseralleh.

yohannıs

untıl he/she (pol.) comes	ıskimeTu dıres
as, lıke	ınde
newspaper	gazeTa
to read	anebbebe-manbeb-yanebbal
Lıke the rest of the students I read Amharıc newspapers untıl the teacher comes.	astemariw ıskimeTu dırés, ındeleloc temariwoc yamarıñña gazeTá anebballehu.
to begın	ȷemmere-meȷemmer-yıȷemmıral
After he comes, we begın the lesson.	kemeTTu behwala, tımıhırt ınȷemmırallen.

kebbede

all	hullu
all the tıme, always	hulgize
Does the teacher always come at eıght?	astemariw hulgize wede tımıhırtbet behulett seat yımeTallu ↑

yohannıs

he/she (pol.) doesn't come;	aymeTum
to be found; to be present;	tegeññe-meggeñet-yıggeññal
No, he doesn't come at eıght (but) he's ın class at eıght thırty.	yellem, behulett seat aymeTum, negergín behulett seat tekkúl ıkıfl wısT yıggeññallu.

kebbede

to learn, to study, to drıll	temare-memmar-yımmaral
What do you study after he comes?	kemeTTu behwala mín tımmarallaccıhu.

yohannıs

readıng	nıbab
wrıtıng	Sıhıfət
conversatıon, speech, dıscourse	nıgıggır
We learn how to read, wrıte, and speak ın Amharıc. ('readıng, wrıtıng and speech').	amarıñña nıbab, Sıhıfətınna, nıgıggír ınnımmarallən.

kəbbədə

How many hours a day do you study?	bəKən sínt səat tımmarallaccıhu.

yohannıs

lunch	mısa
agaın, also	dəgmo
to fınısh	Cərrəsə-məCərrəs-yıCərrısal
We study four hours before lunch and two hours after lunch. Then we fınısh.	kəmısa bəfit aratt səat, kəmısa bəhwala dəgmó, hulətt səat ınnımmarınna, ınCərrısallən.

kəbbədə

to go out, to leave, to rıse	wəTTa-məwTat-yıwəTal
At what tıme do you leave the class?	bəsınt səát kəkıfl tıwəTallaccıhu.

yohannıs

(We leave) at four.	bassır səat ınnıwəTallən.

kəbbədə

to wrıte	Safə-məSaf-yıSıfal
Can you already wrıte ın Amharıc?	ahun bamarıñña məSaf tıcılalləh †

yohannıs

yet, stıll	gəna
My wrıtıng ısn't good yet.	ahun Sıhıfəte gəna Tıru aydəlləm.

USEFUL WORDS

Englısh	ıngliz
Englısh (language)	ınglizıñña
England	yıngliz agər
German	ȷərmən

German (language)	ȷermenıñña
Germany	yeȷermen ager /ȷermen ager
French	ferensay
French (language)	ferensayıñña
France	yeferensay ager /ferensay ager
Russıan	russiyan/meskob
Russıan (language)	meskobıñña
Russıa	russiya/meskob/rašiya
Italıan	Taliyan
Italian (language)	Taliyanıñña
Italy	iTaliya/yeTaliyan ager/Taliyan ager

Structure Sentences - Negatıve

market	gebeya
I dıdn't go to the market.	wede gebeya alhedhum.
I'm not goıng to the market.	wede gebeya alhedım.
church	bete krıstiyan
You (m) dıdn't see the church.	bete krıstiyanun alayyehım.
You (m) don't see the church.	bete krıstiyanun attayım.
to buy, to rule	gezza-megzat-yıgezal
You (f) dıdn't buy mılk.	wetet algezzašım.
You (f) don't buy mılk.	wetet attıgežim.
cıgarette(s)	siȷara
to smoke	aCese-maCes-yaCesal
He dıdn't smoke.	siȷara alaCesem.
He doesn't smoke.	siȷara ayaCesım.
to sell	šeTe-mešeT-yıšeTal
She dıdn't sell cıgarettes.	siȷara alšeTeccım.
She doesn't sell cıgarettes.	siȷara attıšeTım.
to help	redda-merdat-yıredal
We dıdn't help Kebbede.	ĸebbeden arreddanım.
We don't help Kebbede.	kebbeden annıredam.

to pass	allefe-malef-yalfal
last week	yallefew sammınt
ın the last week	ballefew sammınt
You (pl.) dıdn't rest last week.	ballefew sammınt alarrefaccıhum.
next week	yezare sammınt
You (pl.) won't rest next week.	yezare sammınt attarfum.
dınner	rat
They dıdn't have dınner yesterday.	tınant rat albellum.
They don't have dınner today.	zare rat aybelum.

Grammatıcal Notes

Note 9.1 Imperfectıve forms connected by /-(ı)nna/ 'and'.

kalgaye ınnessanna, fiten ıttaTTeballehu.	I get up and wash my face.
behulett seat tekkul meSıhafoccun yıyızınna, keleloc temariwoc gar wede tımıhırtbet yıhedal.	At eıght thırty, he pıcks up hıs books and goes to school wıth the other students.

When two verbs ın the ımperfectıve follow each other and the fırst verb has the suffıx /-(ı)nna/ 'and', the ımperfectıve suffıx /-all-/ ıs affıxed to the second verb only.

Note 9.2 Verb: Negatıve perfectıve.

As shown by the Structure Sentences the Negatıve of the Perfectıve ıs formed by affıxıng the prefıx /al-/ and the suffıx /-(ı)m/ (/-ım/ after consonants and /-m/ after vowels) to the Affırmatıve verb forms. It may be ıllustrated by the followıng examples:

Affırmatıve		Negatıve	
felleghu	'I wanted'	alfelleghum	'I dıdn't want'
fellegh	etc.	alfelleghım	etc.
fellegš		alfellegšım	
fellege		alfellegem	
fellegec		alfellegeccım	
fellegn		alfellegnım	
fellegaccıhu		alfellegaccıhum	
fellegu		alfellegum	

reddahu	'I helped'	arreddahum	'I didn't help'
reddah	etc.	arreddahim	etc.
reddaš		arreddašim	
redda		arreddam	
reddac		arreddaccim	
reddan		arreddanim	
reddaccihu		arreddaccihum	
reddu		arreddum	

Note that before /r/ the negative prefix /al-/ is replaced by /ar-/. If the verb has a verb suffix (object) pronoun, the latter is affixed to it before the negative suffix /-(i)m/, e.g.

alfellegeññim	'He didn't want me.'
alnebberešim	'You didn't have ('it was not to you')
alfelleghutim	'I didn't want it.'
alfelleghuwaccewim	'I didn't want them.'
alayyuwatim	'They didn't see her.'
alseTTenaccihum	'We didn't give you (pl.)
etc.	

Note 9.3 Verb: Short Imperfective.

As illustrated by the Structure Sentences the Negative of the Imperfective is formed by affixing certain prefixes and the Suffix /-(i)m/ to a verb form which will be hereafter referred to as the 'Short Imperfective.'

In most cases the Short Imperfect has the same distribution of consonants and vowels as the Imperfective, but does not have the suffix /-all-/.

Besides the Negative form of the Imperfective, the Short Imperfective is used in subordinate clauses with various relational affixes as well as with the postverb /zend/ 'so that'. This will be discussed in later units.

The Short Imperfective without the relational affixes is a stem form which is not used by itself. This stem form has the following prefixes and suffixes:

	Singular	Plural
1st per.	(i)-...	inn(i)-... or: in-...
2nd per. m.	t(i)-...	
2nd per. f.	t(i)-...-i	t(i)-...-u
3rd per. m.	y(i)-...	
3rd per. f.	t(i)-...	y(i)-...-u

The /i/ of these prefixes is lost before the stems in /a-/.

There ıs an alternatıon of vowel pattern ın the short ımperfectıve stems of certaın verbs, e.g. /yınegır/ wıth /-negır/, but /yınegru/ wıth /-negr-/. The form wıth /ı/ occurs when fınal, the one wıthout /ı/ occurs when a vowel follows. Some speakers, however, have the form wıthout /ı/ only, even ın fınal posıtıon (e.g. /yınegr/).

(In the regular ımperfectıve, only the form wıthout /ı/ occurs, because the regular ımperfectıve always has a suffıx begınnıng wıth a vowel (/-al/ etc.), as ın /ınegrallehu/.)

The vowel alternatıon ın the short ımperfectıve stems occurs wıth regular three-radıcal verbs of type A and wıth /a-/ verbs of type A (to be dıscussed ın later unıts). The followıng chart ıllustrates these as well as the three-radıcal verb of type B whıch does not have any alternatıon form:

Short Imperfectıve

	Three-Rad. verbs	Three-rad. verbs	Reg. /a-/ verbs
	Type 'A'	Type 'B'	Type 'A'
	Sıngular	Sıngular	Sıngular
1st	ınegır	ıfellıg	adır
2nd m.	tınegır	tıfellıg	tadır
2nd f.	tınegri	tıfellıgi	tadri
3rd m.	yınegır	yıfellıg	yadır
3rd f.	tınegır	tıfellıg	tadır
	Plural	Plural	Plural
1st	ınnınegır	ınnıfellıg	ınnadır
2nd	tınegru	tıfellıgu	tadru
3rd	yınegru	yıfellıgu	yadru

Note that the fırst person plural prefıx may be eıther /ınnı-/ or /ın-/ before consonant stems, e.g. /ınfellıg/ or /ınnıfellıg/, /ınnegır/ or /ınnınegır/.

If the last consonant before the suffıx /-i/ of the second person femınıne sıngular ıs one of the eıght consonants lısted ın Note 6.3, ıt and /i/ are replaced by the correspondıng consonant as shown ın that note, ı.e.:

/t/ ıs replaced by /c/
/d/ ıs replaced by /ȷ/
/T/ and /S/ are replaced by /C/
/s/ ıs replaced by /š/
/z/ ıs replaced by /ž/
/n/ ıs replaced by /ñ/
/l/ ıs replaced by /y/

After the relational affixes (which will be discussed in detail in later units) the following variants of the short imperfective prefixes occur:

(1) The short imperfective prefix /yı-/ is replaced by the vowel /i/, e.g.

bifəllıg	'if he wants'	(Short imperfective) /yıfəllıg/
binəgru	'if they tell'	(Short imperfective) /yınəgru/

(2) The short imperfective prefix /t(ı)-/ becomes /-tt(ı)-/ when affixed to /a-/ stems (/a-/ verbs in the Perfective) or to double consonant stems (/t(ə)-/ verbs in the Perfective), e.g.

bıttadır	'if you spend the night'	(Short imperfective) /tadır/ (Perfective) /addərə/ 'he spent the night'
bıttıffəlləg	'if you are wanted'	(Short imperfective) /tıffəlləg/ (Perfective) /təfəlləgə/ 'he is wanted'

(3) The same prefix /t(ı)-/ becomes either /-ttı-/ or /-t-/ before other consonant stems, e.g. /bıttıfəllıg/ or /bıtfəllıg/ 'if you (m) want' or 'if she wants'; /bıttınəgır/ or /bıtnəgır/ (/bıtnəgr/ with some speakers) 'if you (m) tell' or 'if she tells'; /bıttıhedu/ or /bıthedu/ 'if you (pl.) go'; etc.
The choice of /-ttı-/ or /-t-/ is optional.

Note 9.4 Verb: Negative Imperfective.

As mentioned in Note 9.3 above, the negative imperfective is formed by affixing certain prefixes and the suffix /-(ı)m/ (/-ım/ after consonants and /-m/ after vowels) to the short imperfective stem. This may be illustrated by the following examples:

Consonant Stems

	Singular	Plural
1st	alfəllıgım	annıfəllıgım/anfəllıgım
2nd m.	attıfəllıgım/atfəllıgım	attıfəllıgum/atfəllıgum
2nd f.	attıfəllıgim/atfəllıgim	
3rd m.	ayfəllıgım	ayfəllıgum
3rd f.	attıfəllıgım/atfəllıgım	

Stems in /r-/

1st	arredam	annıredam/anredam
2nd m.	attıredam/atredam	attıredum/atredum
2nd f.	attırejim/atrejim	
3rd m.	ayredam	ayredum
3rd f.	attıredam/atredam	

Double Consonant Stems

	Singular	Plural
1st	alımmarım	annımmarım
2nd m.	attımmarım	attımmarum
2nd f.	attımmarim	
3rd m.	ayımmarım	ayımmarum
3rd f.	attımmarım	

/a-/ Stems

1st	alarfım	annarfım
2nd m.	attarfım	attarfum
2nd f.	attarfim	
3rd m.	ayarfım	ayarfum
3rd f.	attarfım	

The above examples show that: (1) The second person masculine and the third person feminine singular forms are identical. (2) Stems beginning in /r-/ have the prefix /ar-/ substituted for /al-/ in the first person singular. (3) Stems ending in a vowel lose this vowel in the 2nd person feminine singular and in the 2nd and 3rd person plural. The vowel is replaced by /i/ in the 2nd person feminine singular and by /u/ in the 2nd and 3rd person plural. (4) The eight consonants /t/, /d/, /T/, /S/, /s/, /z/, /n/, /l/ are replaced by the corresponding palatal consonants before /i/ of the second person feminine singular as indicated in Note 9.3.

Bearing this in mind, the negative affixes of the imperfective can be summed up as follows:

	Consonant Stems Singular	Double Consonant Stems Singular	/a-/ Stems Singular
1st	al-...-(ı)m	alı-...-(ı)m	al-...-(ı)m
2nd m.	at(tı)-...-(ı)m	attı-...-(ı)m	att-...-(ı)m
2nd f.	at(tı)-...-im	attı-...-im	att-...-im
3rd m.	ay-...-(ı)m	ayı-...-(ı)m	ay-...-(ı)m
3rd f.	at(tı)-...-(ı)m	attı-...-(ı)m	att-...-(ı)m

	Plural	Plural	Plural
1st	an(nı)-...-(ı)m	annı-...-(ı)m	ann-...-(ı)m
2nd	at(tı)-...-um	attı-...-um	att-...-um
3rd	ay-...-um	ayı-...-um	ay-...-um

As in the Affirmative (see Note 2.3) the verb 'be' has two forms in the Negative: one to indicate equation, the second to indicate presence or existence. The negative forms are 'irregular' (i.e. not predictable from the Affirmative).

	Affirmative		Negative	
1.	neñ	'I am'	aydellehum	'I am not'
	neh	'you (m) are'	aydellehım	'you (m) are not'
	neš	'you (f) are'	aydellešım	'you (f) are not'
	new	'he or it is'	aydellem	'he or it is not'
	nat/nec	'she is'	aydelleccım	'she is not'
	nen	'we are'	aydellenım	'we are not'
	naccıhu	'you are'	aydellaccıhum	'you are not'
	naccew	'they are'	aydellum	'they are not'
2.	allehu	'I'm present'	yellehum	'I'm not present'
	alleh*	'you (m) are present'	yellehım*	('you (m) are not present')
	aıleš	'you (f) are present'	yellešım*	('you (f) are not present')
	alle	'he or it is present'	yellem	'he or it isn't present'
	allec	'she is present'	yelleccım	'she isn't present'
	allen*	'we are present'	yellenım*	'we aren't present'
	allaccıhu*	'you are present'	yellaccıhum*	'you aren't present'
	allu	'they are present'	yellum	'they aren't present'

*) Those forms also can mean 'you have', 'we have', 'you don't have', etc.

The Verb Suffix Pronouns are affixed to verb forms in the Negative Imperfective before the suffix /-(ı)m/.

The use of these suffixes is illustrated by the following examples:

Singular

1st person:

alfelligewım	'I don't want him/it'
alfelligıhım	'I don't want you (m)'
alfelligıšım	'I don't want you (f)'
alfelligıwotım	'I don't want you (pol.)'

alfellıgatım	'I don't want her'
alfellıgaccıhum	'I don't want you (pl.)'
alfelllıgaccewım	'I don't want them/hım, her (pol.)'

2nd person masculıne:

atfellıgeññım	'you don't want me'
atfellıgewım	'you don't want hım'
atfellıgatım	'you don't want her'
atfellıgenım	'you don't want us'
atfellıgaccewım	'you don't want them/hım, her (pol.)'

2nd person femınıne:

atfellıgiññım	'you don't want me'
atfellıgiwım	'you don't want hım'
atfellıgiyatım	'you don't want her'
atfellıginım	'you don't want us'
atfellıgiyaccewım	'you don't want them/hım, her (pol.)'

3rd person masculıne:

ayfellıgeññım	'he doesn't want me'
ayfellıgıhım	'he doesn't want you (m)'
ayfellıgıšım	'he doesn't want you (f)'
ayfellıgıwotım	'he doesn't want you (pol.)'
ayfellıgewım	'he doesn't want hım'
ayfellıgatım	'he doesn't want her'
ayfellıgenım	'he doesn't want us'
ayfellıgaccıhum	'he doesn't want you (pl.)'
ayfellıgaccewım	'he doesn't want them/hım, her (pol.)'

3rd person femınıne:

atfellıgeññım	'she doesn't want me'
atfellıgıhım	'she doesn't want you (m)'
atfellıgıšım	'she doesn't want you (f)'
atfellıgıwotım	'she doesn't want you (pol.)'
atfellıgewım	'she doesn't want hım'
atfellıgatım	'she doesn't want her'
atfellıgenım	'she doesn't want us'
atfellıgaccıhum	'she doesn't want you (pl.)'
atfellıgaccewım	'she doesn't want them/hım, her (pol.)'

Plural

1st person:

anfellıgıhım	'we don't want you (m)'
anfellıgıšım	'we don't want you (f)'
anfellıgıwotım	'we don't want you (pol.)'
anfellıgewım	'we don't want hım'
anfellıgatım	'we don't want her'
anfellıgaccıhum	'we don't want you (pl.)'
anfellıgaccewım	'we don't want them/hım, her (pol.)'

2nd person:

atfellıguññım	'you don't want me'
atfellıgutım	'you don't want hım'
atfellıguwatım	'you don't want her'
atfellıgunım	'you don't want us'
atfellıguwaccewım	'you don't want them/hım, her (pol.)'

3rd person:

ayfellıguññım	'they don't want me'
ayfellıguhım	'they don't want you (m)'
ayfellıgušım	'they don't want you (f)'
ayfellıguwotım	'they don't want you (pol.)'
ayfellıgutım	'they don't want hım'
ayfellıguwatım	'they don't want her'
ayfellıgunım	'they don't want us'
ayfellıguwaccıhum	'they don't want you (pl.)'
ayfellıguwaccewım	'they don't want them/hım, her (pol.)'

Note 9.5 . Negative Infinitive

The Negative Infinitive is formed by prefixing the negative affix /ale-/ to the Affirmative Infinitive forms, e.g.

/mehed/	'to go, going'	/alemehed/	'not to go'
/memTat/	'to come, coming'	/alememTat/	'not to come, 'not coming'
/madreg/	'to do, doing'	/alemadreg/	'not to do' 'not doing'

Substıtutıon Correlatıon Drıll

The ınstructor wıll say the sentence A. The student wıll repeat the sentence and then say ıt agaın usıng the negatıve form of the verb. (sentence B).

A. amerika wısT temariwoc siȷara yaCesallu.
B. amerika wısT temariwoc siȷara ayaCesum.
A. astemariwocc amarıñña meSıhaf yıSıfallu.
B. astemariwoc amarıñña meSıhaf aySıfum.
A. tımıhırtbetaccew letemariwoc meSıhaf yıšeTal.
B. tımıhırtbetaccew letemariwoc meSıhaf ayšeTım.
A. temariwoc astemariwoccaccewın yıreduwaccewal.
B. temariwoc astemariwoccaccewın ayreduwaccewım.
A. yezare sammınt hulett ityoPıyawiyan agerun yayutal.
B. yezare sammınt hulett ityoPıyawiyan agerun ayayutım.
A. kegebeya sost gazeTawoc tıgezallaccıhu.
B. kegebeya sost gazeTawoc atgezum.
A. temariwoc gazeTawoccun hullu yanebbuwaccewal.
B. temariwoc gazeTawoccun hullu ayanebbuwaccewım.
A. yato yohannıs ınnat mekinawan tasayyıhallec.
B. yato yohannıs ınnat mekinawan attasayyıhım.
A. ato lemmanna abbatu ıbetaccew yıKoyyunal.
B. ato lemmanna abbatu ıbetaccew ayKoyyunım.
A. tımıhırtıwon yezare sammınt yıCerrısallu.
B. tımıhırtıwon yezare sammınt ayCerrısum.
A. astemariš yewıCC gudday ministrun tawKewallec.
B. astemariš yewıCC gudday ministrun attawKewım.
A. yato lemma abbatınna ınnat Keyyun awtobus yıfellıgutal.
B. yato lemma abbatınna ınnat Keyyun awtobus ayfellıgutım.
A. nege kastemariyaccın gar ınnıggenaññallen.
B. nege kastemariyaccın gar annıggenaññım.
A. ınenınna misten wede betu yıTeranal.
B. ınenınna misten wede betu ayTeranım.
A. yezare sammınt tımıhırt betun ınzegawallen.
B. yezare sammınt tımıhırt betun anzegawım.
A. astemariwoc ızzih hotel wısT yarfallu.
B. astemariwoc ızzih hotel wısT ayarfum.
A. yewıCC gudday ministru nege nıgıggır yadergallu.
B. yewıCC gudday ministru nege nıgıggır ayadergum.
A. temariwoc kamerika yıweTallu.
B. temariwoc kamerika ayweTum.
A. beKen assır siȷara aCesallehu.
B. beKen assır siȷara alaCesım.

A. yato kebbede abbatınna nnat wedageraccew hedu.
B. yato kebbede abbatınna nnat wedageraccew alhedum.
A. temariwoc beTam bızu siȷarawoc aCesu.
B. temariwoc beTam bızu siȷarawoc alaCesum.
A. temariwoc yetımıhırtbetun gazeTawoc šeTu.
B. temariwoc yetımıhırtbetun gazeTawoc alšeTum.
A. astemariw temariwan reddat.
B. astemariw temariwan arredatım.
A. ballefew sammınt and yamerika gazeTa anebbebec.
B. ballefew sammınt and yamerika gazeTa alanebbebeccım.
A. ketınant befit hulett sewoc wede gebeya hedu.
B. ketınant befit hulett sewoc wede gebeya alhedum.
A. temariwoc hullu yamarıññawın gazeTa anebbebut.
B. temariwoc hullu yamarıññawın gazeTa alanebbebutım.
A. ıñña addis bete krıstiyan serran.
B. ıñña addis bete krıstiyan alserranım.
A. amerikawiyan amarıñña memmar ȷemmeru.
B. amerikawiyan amarıñña memmar alȷemmerum.
A. bızu sewoc ıwıCC gudday minister wısT tegeññu.
B. bızu sewoc ıwıCC gudday minister wısT altegeññum.
A. yato yohannıs mist and beTam Tıru meSıhaf Safec.
B. yato yohannıs mist and beTam Tıru meSıhaf alSafeccım.
A. temaroc tımıhırtaccewın Cerresu.
B. temaroc tımıhırtaccewın alCerresum.
A. yewıCC gudday ministru kebetu weTTa.
B. yewıCC gudday ministru kebetu alweTTam.
A. ancinna ato yohannıs mısanna rat bellaccıhu.
B. ancinna ato yohannıs mısanna rat albellaccıhum.
A. ıgiyon hotel wısT Kurs aderregın.
B. ıgiyon hotel wısT Kurs aladerregnım.
A. astemariw nıgıggır aderregu.
B. astemariw nıgıggır aladerregum.
A. sewocc mekinaccewın wessedut.
B. sewocc mekinaccewın alwessedutım.
A. setıyyowa Tıwat bunna bewetet TeTTac.
B. setıyyowa Tıwat bunna bewetet alTeTTaccım.
A. ato lemmanna ato yohannıs ıketema wısT tegenaññu.
B. ato lemmanna ato yohannıs ıketema wısT altegenaññum.

Question and Answer Drill

tımıhırtaccıhun kehulett ıskassır seat taTenallaccıhu ↑	áwo, ınnaTenallen. yellem, annaTenam.
Tıwat Tıwat fıcšın tıttaTTebiyalleš ↑	áwo, ıtteTTeballehu. yellem, alıttaTTebım.
nege wedageraccıhu tıhedallaccıhu ↑	áwo, ınnıhedallen. yellem, annıhedım.
mısaccewın giyon hotel bellu ↑	áwo, giyon hotel bellu. yellem, giyon hotel albellum.
abbatınna ınnatıš wede tımıhırtbet ıskimeTu tıTebbıKiyaccewalleš ↑	áwo, ıTebbıKaccewallehu. yellem, alTebbıKaccewım.
ızzih bızu gize tıKoyyallaccıhu ↑	áwo, ınKoyyallen. yellem, anKoyyım.
wendımmıwon tımıhırtbet yadersutal ↑	áwo, adersewallehu. yellem, aladersewım.
tınant ıñña bet adderaccıhu ↑	áwo, addern. yellem, aladernım.
Tıru yamarıñña astemariwoc ageññu ↑	áwo, ageññu. yellem, alageññum.
tımıhırtıhın ȷemmerh ↑	áwo, ȷemmerhu. yellem, alȷemmerhum.
bızu yamarıñña meSıhafoc tanebballeh ↑	áwo, anebballehu. yellem, alanebbım.
astemariw bamarıñña meSıhaf yıSıfal ↑	áwo, yıSıfal. yellem, aySıfım.
ato yohannıs amarıñña yıcılallu ↑	áwo, yıcılallu. yellem, aycılum.
ızzih tımıhırtbet wısT yamarıñña astemariwoc yıggeññallu ↑	áwo, yıggeññallu. yellem, ayyıggeññum.
ırswa ıngliziñña tımmarallec ↑	áwo, tımmarallec. yellem, attımmarım.
ato lemmanna, ato kebbede tımıhırtaccewın Cerresu ↑	áwo, Cerresu. yellem, alCerresum.
temariwoc astemariwoccaccewın yameseggınallu ↑	áwo, yameseggınallu. yellem, ayameseggınum.

ızzih tımıhırtbet wısT tarfallaccıhu ↑	áwo, ınnarfallen. yellem, annarfım.
ato lemma betun asayyeh ↑	áwo, asayyeñ. yellem, alasayyeññım.
ato lemman tımıhırtbet tasgebbawalleh ↑	áwo, asgebbawallehu. yellem, alasgebbawım.
agerıwon mayət yıfellıgallu ↑	áwo, ıfellıgallehu. yellem, alfellıgım.
amarıñña yıcılal ↑	áwo, yıcılal. yellem, aycılım.
wede betu mehed yıfellıgal ↑	áwo, yıfellıgal. yellem, ayfellıgım.
lemeSıhafu genzeb keffelec ↑	áwo, keffelec. yellem, alkeffeleccım.
nege tıkeflewallec ↑	áwo, tıkeflewallec. yellem, atkeflewım.

dırset

language	ıne bızu KwanKwawocc awKallehu. amarıñña KwanKwa astemırallehu.
to teach	astemare-mastemar-yastemıral
for example	lemıssale mín tadergalleh.
example	mıssale
those who are ('found')	ızzih yemmiggeññut sewoc ityoPıyawiyan naccew.
most, majority	ketemariwoc abzaññawoccu amerikawiyan naccew. abbatınna ınnate tınant ızzih ager gebbu.
to enter, to arrive	gebba-megbat-yıgebal nege wedagere ımmellesallehu.

to come back, to return	temellese-memmeles-yımmellesal
to their respective houses	wedeyyebetaccew mehed yıfellıgallu.

yamerika yewıCC gudday minister and yeKwanKwa tımıhırtbet allew. temariwoc bezzih tımıhırtbet wısT beTam bızu aynet yewıCC ager KwanKwawoc yımmarallu. lemıssale amarıñña, ferensayıñña, ȷermenıñña, Taliyanıññanna, meskobıñña yımmarallu. betımıhırtbetu wısT yemmiggeññut temariwoc amerikawiyan bıcca naccew. kastemariwoc abzaññawoccu yewıCC ager sewoc naccew. bezzih tımıhırtbet wısT temariwoccu lıkk besost seat tımıhırt yıȷemmırallu. bammıst seat bunna lemeTeTTat yıweTallu. ındegena bammıst tekkul wede kıfl yıgebunna besebat lemısa yıweTallu. besımmınt seat wede kıfl yımmellesunna ıskassır seat yımmarallu. kezziya behwala wedeyyebetaccew yıhedallu.

TıyyaKewoc

yewıCC gudday minister mín aynet tımıhırtbet allew.
tımıhırtbetu yét yıggeññal.
ızzih tımıhırtbet wısT mín yastemırallu.
mín aynet KwanKwa tımmarallaccıhu.
yeKwanKwa astemariyaccıhu mán new.
temariwoc besínt seat tımıhırt yıȷemmırallu.
besínt seat bunna yıTeTTallu.
wede kıfl besínt seat yımmellesallu.
yemısaccıhu gize besínt seat new.
yewıCC gudday minister yeKwanKwa tımıhırtbet sínt temariwocc yastemıral.
astemariwoccu keyét ager naccew.
ırsıwo sínt yewıCC ager KwanKwa yawKallu.

Unit 10

Basic Sentences

kəbbədə

to spend a few days	sənəbbətə-məsənbət-yısənəbbıtal
How have you been? (general greeting said to a person whom one has not seen for a week or so)	ındəmín sənəbbətu.
Mrs.	wəyzəro
a feminine proper name	Tırunəš
Hello, Mrs. Trunesh, how have you been?	TənayısTıllıñ, ındəmın sənəbbətš wəyzəro Tırunəš ↑

Tırunəš

to see each other	təyayyu-məttəyayət-yıttəyayyallu
to become, to be	honə-məhon-yıhonal
it has been	honowal
it has been to us	hononal
[Fine], thank you. How have you been Mr. Kebbede. It's been a long time since we saw each other ('since we saw each other much time has been to us').	ıgziyabhər yımməsgən, ındəmın sənəbbətu ato kəbbədə. kətəyayyén bızu gize hononal.

kəbbədə

husband or wife; owner, landlord	bələbət
but, however	gın
every time, often	bəyyəgizəw
because I see ('find') him (polite)	sıləmmagəññaccəw
good health, well-being	dəhnınnət
Yes, it's been a long time (to us). However I often see your husband and ask him how you are ('However, because I often see your husband, I ask him about your good health').	éwo, bızu gize hononal. bələbetšın gın bəyyəgizəw sıləmmagəññaccəw, dəhnınnətšın ıTəyyıKaccəwalləhu.

Tırunes̆

that he saw you (pol.)	ındageññewo
last time, previously, recently	beKeddemlet
child	lıȷ
Miss	weyzerit
proper name	almaz
I, finding her; I, having found her; I found her and...	agñıccat
Yes he told me he had seen you. Recently I came across your daughter ('child') Miss Almaz on the street and she told me how you were ('the well being of you all').	áwo, ındageññewo neggereñ. beKeddemlet lıȷıwon weyzerit almazın bemenged lay agñıccat, dehnınnetaccıhun neggereccıñ.

kebbede

to be ill	tammeme-mettamem-yıttammemal
she, being ill	tamma
doctor	hakim
hospital	hakimbet/hospıtal
few, a little, some	TıKit
Almaz is sick and she is going to be in the hospital for a few days.	almaz tamma, leTıKit Kenocc ıhakimbe wısT nat.

Tırunes̆

Oh, what happened ('became') to her?	mín new↑ mín honec↑

kebbede

rest, vacation, break, recess	reft
head, chief, self	ras
to cause pain, to make ill	ammeme-mamem-yammal
She suffers from headaches because she didn't have any rest.	reft sılalnebberat raswan yammatal.

Tırunes̆

to be sorry, to regret	azzene-mazen-yazzal
well, well then	ısti
if I can	bıcıl

evening	mata
Oh. I'm sorry. I'll see her tonight, if I can.	aznallehu. ısti bıcıl zare mata ıTeyyıKatallehu.

Numbers

twenty-one	haya and
twenty-two	haya hulett
thirty	selasa
forty	arba
fifty	amsa/hamsa
sixty	sıssa/sılsa
seventy	seba
eighty	semanıya
ninety	zeTena
hundred	meto
thousand	ši/ših

Grammatical Notes

Note 10.1 Relational Affixes to Verbs

Amharic has a great number of affixes which are prefixed to verb forms to constitute constructions corresponding in meaning approximately to subordinate clauses in English.

Note 10.1.1 Relational Affix /y(e)-/ - /yemm(ı)-/ in Relative Constructions.

betımıhırtbetu wısT yemmiggeññut temariwoc amerikawiyan bıcca naccew.	[All] the students who are (found) in this school are (only) Americans.

In Unit 6, the Relational affix /y(e)-/ 'pertaining to' was discussed as a noun and adjective prefix (Note 6.1).

The same prefix /y(e)-/ (/y-/ before /a/ and /ye-/ elsewhere) can be prefixed to Perfective forms of verbs. The resulting constructions correspond to English relative clauses ('which', 'that', 'who' clauses), e.g.

/yefelleghu/ 'pertaining to my having wanted'

Similar constructions containing Short Imperfective verb-forms are made with the prefix /yemm(ı)-/ (/yemm-/ before vowels, /yemmi-/ before /ye/, and /yemmı-/ elsewhere). (See Note 9.3 for the replacement of /yı-/ of the Short Imperfective by the vowel /i/.) e.g.

/yemmıfellıg/ 'pertaining to my wanting'

Examples:

yemeTTa	'(he) who came'
yemeTTac	'(she) who came'
yemmimeTu	'(they) who are coming'
yemmitseC	'(you-f.) who are giving'

With transitive verbs these affixes may refer either to the actor of the verb or to its object, e.g.

yefelleghu	or	'(I) who wanted'
		'(that) which I wanted'
yeserrac	or	'(she) who made
		'(that) which she made'
yemmisera	or	'(he) who makes'
		'(that) which he makes'
yemmitfelligu	or	'(you-pl.) who want'
		'(that) which you (pl.) want'

When used as a modifier the relative construction agrees in gender and number with the noun it modifies, e.g.

yemmimeTa sew	'a person who is coming'
yemeTTac set	'a woman who came'
yemeTTu sewoc	'people who came'

If the modified noun is definite, the definite suffix is affixed to the relative construction (e.g. /yemmihedew temari/ 'the student who is leaving).

With masculine nouns the definite suffix is /-ew/ after consonants, /-t/ after /u/, and /-w/ elsewhere.

With feminine nouns the definite suffix may be either (1) the feminine definite suffix /-wa/ (in some areas /-(y)itwa/ or /-(y)itu/), or (2) the masculine definite suffix. Examples:

yehedew sewiyye.	'the man who went'
yemeTTut sewoc.	'the men who came'
yemmimeTaw sewiyye.	'the man who is coming'
yemeTTaccitwa (or, yemeTTacciw) setiyye.	'the woman who came'

3 OF 8

ED
012446

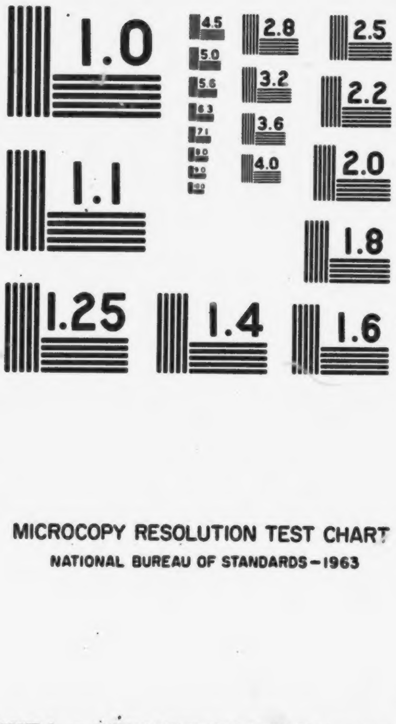
1.0
4.5
5.0
5.6
6.3
7.1
8.0
2.8
3.2
3.6
4.0
2.5
2.2
2.0
1.1
1.8
1.25
1.4
1.6

MICROCOPY RESOLUTION TEST CHART
NATIONAL BUREAU OF STANDARDS-1963

yəmmıtməTawa (or: yəmmıtməTaw) setıyyo	'the women who ıs comıng'
yəməTTut setoc	'the women who came'

The relatıve constructıon may have an obȷect. If the obȷect ıs defınıte or specıfıc, the obȷect suffıx /-(ı)n/ ıs affıxed to ıt.

The correspondıng verb suffıx pronoun, (used ın appositıon, see Note 5.4) may or may not be affıxed to the relatıve constructıon.

Examples:

məSıhafun yəfəlləghut (or: yəfəlləghu) ıné nəñ.	'I am [the one] who wanted the book.'
yəmmıtfəllıgəwın məkina ayyəhut (or: ayyəhu).	'I saw the car that you(m) were lookıng for.
yəgəzzašıwın məSıhaf ayyəhut (or: ayyəhu).	'I saw the book that you(f) bought.
yəmmıttıTəriyatın setıyyo ayyəhuwat (or: ayyəhu).	'I saw the lady you(f) are goıng to ınvıte.

If the obȷect ıs ındefınıte, the verb suffıx pronoun ıs not commonly used, e.g.

and məSıhaf yəfəlləghu ıné nəñ.	I am [the one] who wanted a book.
and bet yəsərrac ırswa nat.	She ıs [the one] who buılt a house.

The relatıve constructıon may ıtself functıon as the obȷect of some other verb. In such ınstances, sınce the relatıve constructıon ıs always a defınıte obȷect, the obȷect suffıx /-(ı)n/ ıs affıxed to ıt, and the approprıate verb suffıx pronoun may or may not be affıxed to the prıncıpal verb.

Examples:

yəfəlləgəwın agəññəw (or: agəññə).	'he found what he wanted.'
ızzih yalləwın ıfəllıgəwalləhu (or: ıfəllıgalləhu).	'I want [the thıng] whıch ıs here.'

In negatıve relatıve constructıons the negatıve suffıx /-(ı)m/ ıs omıtted, e.g.

yəmmalfəllıgəw məSıhaf.	'the book I don't want.'
yalfəlləghut məSıhaf.	'the book I dıdn't want.'

If other affixes are prefixed to the relative constructions, the affix /y(ə)-/ with the perfective, and the /yə/ part of the affix /yəmm(ı)-/ with the imperfective, are omitted, e.g.:

ləTərrahut səw nəggərhut.	'I told it to the person I invited.'
(/yəTərrahut səw/ 'the person whom I invited')	
ləmmıTəraw səw ınəgrəwalləhu.	'I'll tell it to the person I'm going to invite'
(/yəmmıTəraw səw/ 'the person whom I'm going to invite').	

If the object in the relative clause is itself modified, the relative construction may have three different variants, e.g.:

Perfective	Relative Construction
/tıllıKun bet ayyəhut/ 'I saw the big house'	1) /tıllıKun bet yayyəhut ıne nəñ/ 'It is I who saw the big house'.
	2) /yayyəhut bet tıllıK nəw/ 'The house I saw is big'.
	3) /yayyəhut tıllıKun bet nəw/ 'What I saw is the big house'.
Imperfective	
/tıllıKun bet ayəwalləhu/ 'I see the big house'	1) /tıllıKun bet yəmmayəw ıne nəñ/ 'It is I who see the big house.'
	2) /yəmmayəw bet tıllıK nəw/ 'The house I see is big'.
	3) /yəmmayəw tıllıKun bet nəw/ 'What I see is the big house'.

Note 10.2 The use of the affix /ınd(ə)-/ 'like (as)', 'such as', 'as soon as', 'as', 'that', 'according to'.

ındəleloc təmariwoc yamarıñña gazeTa anəbballəhu.	I read Amharic newspapers like the rest of the students.
ındageññəwo nəggərəñ.	He told me that he [had] met you.

Note 10.2.1 /ınd(ə)/ 'like', 'in the same manner as', 'in the same way as', 'according to'.

The affix /ınd(ə)-/ (/ınd-/ before vowels, /ındə-/ elsewhere) prefixed to nouns or their modifiers means 'like', 'in the same manner as', or 'according to', e.g:

indene yimmaral.	'He studies like me'.
indeleloc temariwoc iserallehu.	'I work like other students'.
indersiwo nigiggir.	'according to your speech'.

Note 10.2.2 /ind(e)-...yalle/ 'like', 'such as'

/ind(e)-/ in combination with the relative phrase /yalle/ 'that he (it) exists' (/yallu/, /yallec/, etc. according to person and number) may be used to modify nouns, e.g.:

indabbatu yalle sew ayiggeññim.	'There is no person like his father'.
indemeShafoc yallu negeroc gezzahu.	'I bought things like books'.
indehitu yallec set ayye.	'He saw a woman like his sister'.

Note 10.2.3 /ind(e)-/ 'as soon as', 'as'.

/ind(e)-/ can also be prefixed to perfective forms of verbs to produce 'as soon as' or 'as' clauses. It should be noted that a Perfective form describes the completion of an action (whether past or future). The /ind(e)-/ constructions, therefore, indicate a future action if the verb of the main clause is an Imperfective form and a past action if the verb of the main clause is a Perfective form e.g.:

indeneggerheñ bete ihedallehu.	'I'll go home as soon as (or: the way) you tell me'.
indeneggerheñ bete hedku.	'I went home as soon as (or: the way) you told me'.

Note 10.2.4. /ind(e)-/ with Relative Constructions: 'that'

/ind(e)-/ is prefixed to Relative Constructions (Note 10.1) to produce subordinate clauses in connection with verbs meaning 'say', 'tell', 'know', etc.

Examples:

wedebet indehede neggereñ.	'He told me that he went home'.
wedebet indemmimeTa awKallehu.	'I know that he'll come home'.
lijun indayyew neggereñ.	'He told me that he saw the child'.
temariw Tiru indemmihon yawKallu.	'They know that the student will be good'.

wəyzərit almaz bəhakimbet wısT ındəhonəc nəggərəñ.	'He told me that Miss Almaz is in the hospital'.
ındayyəhəñ yawKal.	'He knows that you saw me'.

If the verb in such an /ınd(ə)-/ construction has an object which is definite, the verb suffix (object) pronoun (used in apposition--Note 5.4) may or may not be affixed to it. If there is an indefinite object, the suffix pronoun is not affixed.

Examples:

yıhın bet ındəgəzzaccıw (or: ındəgəzzac) awKalləhu.	'I know that she bought this house'.
but:	
and bet ındəgəzzac awKalləhu.	'I know that she bought a house'.
məkinawan ındəšəTəccıw (or: ındəšəTəc) nəggəršıñ.	'You (f.) told me that she [had] sold the car.'
but:	
məkina ındəšəTəc nəggəršıñ.	'You (f.) told me that she [had] sold a car.'
gazeTawın ındalanəbbəbəccıw (or: ındalanəbbəbəc) nəggərkuh.	'I told you that she hadn't read the paper'.
but:	
gazeTa ındalanəbbəbəc nəggərkuh.	'I told you that she hadn't read a paper'.

Sometimes the meaning of the /ınd(ə)-/ clause may be ambiguous. Thus for example /ındəməTTa nəggərəñ/ may mean both 'he told me that he came' and 'he told me as soon as he came'.

Transformation Drill

Drill 1

The instructor will say sentence A. The student will repeat the sentence. The instructor will then say the underlined word listed to the right of sentence A. The student will repeat the sentence changing it into 'indirect speech' (sentence B).

Drill 2

The instructor will say sentence B. The student will repeat it and then say it again changing the verb form into negative (sentence C).

A. addis abəba wısT ınsənəbbıtallən aluñ. nəggəruñ.

B. addis abəba wısT ındəmmisənəbbıtu nəggəruñ.

C. addis abəba wısT ındəmaysənəbbıtu nəggəruñ.

A. wədaddis abəba ıhedalləhu aləccıh. nəggərəccıh.

B. wədaddis abəba ındəmıthed nəggərəccıh.

C. wədaddis abəba ındəmmathed nəggərəccıh.

A. məkina ınfəllıgallən aluñ. nəggəruñ.

B. məkina ındəmmifəllıgu nəggəruñ.

C. məkina ındəmayfəllıgu nəggəruñ.

A. məkinawın ıwəsdalləhu aluñ. nəggəruñ.

B. məkinawın ındəmmiwəsdu nəggəruñ.

C. məkinawın ındəmmaywəsdu nəggəruñ.

A. ıbet ınməTallən aluñ. nəggəruñ.

B. ıbet ındəmmiməTu nəggəruñ.

C. ıbet ındəmmayməTu nəggəruñ.

A. and addis betə krıstiyan sərran alut. nəggərut.

B. and addis betə krıstiyan ındəsərru nəggərut.

C. and addis betə krıstiyan ındalsərru nəggərut.

A. yəwıCC gudday ministrun ınTəraccəwallən aluñ. nəggəruñ.

B. yəwıCC gudday ministrun ındəmmiTəruwaccəw nəggəruñ.

C. yəwıCC gudday ministrun ındəmmayTərruwaccəw nəggəruñ.

A. and bəTam Tıru bet ayyəhu alən. nəggərən.

B. and bəTam Tıru bet ındayyə nəggərən.

C. and bəTam Tıru bet ındalayyə nəggərən.

A. and Konȷo set ayalləhu aləñ. nəggərəñ.

B. and Konȷo set ındəmmiyay nəggərəñ.

C. and Konȷo set ındəmmayay nəggərəñ.

A. ləməSıhafu assır bırr tıkəflallaccıhu alən. nəggərən.

B. ləməSıhafu assır bırr ındəmmınkəfl nəggərən.

C. ləməSıhafu assır bırr ındəmmankəfl nəggərən.

A. ləməkinaw hulətt ši bırr kəffəlhu aləh. nəggərəh.

B. ləməkinaw hulətt ši bırr ındəkəffələ nəggərəh.

C. ləməkinaw hulətt ši bırr ındalkəffələ nəggərəh.

A. nəgə məSıhafun ısəTıhalləhu alhut. nəggərhut.

B. nəgə məSıhafun ındəmmısəTəw nəggərhut.

C. nəgə məSıhafun ındəmmalsəTəw nəggərhut.

A. tınant gənzəb səTTəhuh alhut. nəggərhut.

B. tınant gənzəb ındəsəTTəhut nəggərhut.

C. tınant gənzəb ındalsəTTəhut nəggərhut.

A. amarıñña tımmarallaccıhu aluñ. nəggəruñ.

B. amarıñña ındəmmınnımmar nəggəruñ.

C. amarıñña ındəmmannımmar nəggəruñ.

A. kəsost amət bəfit məskobıñña təmarhu aləccıñ. nəggərəccıñ.

B. kəsost amət bəfit məskobıñña ındətəmarəc nəggərəccıñ.

C. kəsost amət bəfit məskobıñña ındaltəmarəc nəggərəccıñ.

A. wədə gəbəya ınməTallən alaccıhuñ. nəggəraccıhuñ.

B. wədə gəbəa ındəmmıtməTu nəggəraccıhuñ.

C. wədə gəbəya ındəmmatməTu nəggəraccıhuñ.

A. wədə gəbəya ınhedallən alaccıhuñ. nəggəraccıhuñ.

B. wədə gəbəya ındəmmathedu nəggəraccıhuñ.

C. wədə gəbəya ındəmmathedu nəggəraccıhuñ.

A. zare kəsəat bəhwala wədə kətəma ıwəTalləhu alšıw. nəggəršıw.

B. zare kəsəat bəhwala wədə kətəma ındəmmıtwəCi nəggəršıw.

C. zare kəsəat bəhwala wədə kətəma ındəmmatwəCi nəggəršıw.

A. balləfəw sammınt kəbaləbete gar wəTTahu aləñ. nəggərəñ.

B. balləfəw sammınt kəbaləbetu gar ındəwəTTa nəggərəñ.

C. balləfəw sammınt kəbaləbetu gar ındalwəTTa nəggərəñ.

A. mısayen ıbəlalləhu aləccın. nəggərəccın.

B. mısawan ındəmmıtbəla nəggərəccın.

C. mısawan ındəmatbəla nəggərəccın.

A. kəsəat bəfit bunna TəTTan aluñ. nəggəruñ.

B. kəsəat bəfit bunna ındəTəTTu nəggəruñ.

C. kəsəat bəfit bunna ındalTəTTu nəggəruñ.

A. raswan yammatal aləccıñ. nəggərəccıñ.

B. raswan ındəmmiyammat nəggərəccıñ.

C. raswan ındəmmayammat nəggərəccıñ.

Transform Model Drıll

Outlıne:

Perfectıve or Imperfectıve ⟶ Correspondıng Relatıve Constructıon (3 varıants)

Model:

antə tınnıšun bet ayyəh.
'you saw the small house'

1) tınnıšun bet yayyəhəw antə́ nəh.
   'It ıs you who saw the small house'.
2) yayyəhəw bet tınnıš nəw.
   'The house you saw ıs small'.
3) yayyəhəw tınnıšun bet nəw.
   'What you saw ıs the small house'.

antə tınnıšun bet tayalləh.
'you see the small house'

1) tınnıšun bet yəmmıttay antə́ nəh.
   'It ıs you who see the small house'.
2) yəmmıttayəw bet tınníš nəw.
   'The house you see ıs small'.
3) yəmmıttayəw tınnıšun bét nəw.
   'What you see ıs the small house'.

- - - - - - - - - - - - -

antə tıllıKun bet tıgəzalləh.

1) tıllıKun bet yəmmıtgəzaw antə́ nəh.
2) yəmmıtgəzaw bet tıllíK nəw.
3) yəmmıtgəzaw tıllıKun bét nəw.

antə tınnıšun bet gəzzah.

1) tınnıšun bet yəgəzzahəw antə́ nəh.
2) yəgəzzahəw bet tınníš nəw.
3) yəgəzzahəw tınnıšun bét nəw.

Tıruwın məSıhaf tıfəllıgalləh.

1) Tıruwın məSıhaf yəmmıtfəllıgəw antə́ nəh.
2) yəmmıtfəllıgəw məSıhaf Tırú nəw.
3) yəmmıtfəllıgəw Tıruwın məSıháf nəw.

tınnıšun məkina fəlləgəc.

1) tınnıšun məkina yəfəlləgəc ısswa nəc.
2) yəfəlləgəccıw məkina tınnıš nəw.
3) yəfəlləgəccıw tınnıšun məkiná nəw.

bəTam Tıruwın bet sərraccıhut.	1) bəTam Tıruwın bet yəsərraccıhut ınnantə naccıhu. 2) yəsərraccıhut bet bəTam Tıru nəw. 3) yəsərraccıhut bəTam Tıruwın bet nəw.
Tıruwın bet ayyəhut	1) Tıruwın bet yayyəhut ıné neñ. 2) yayyəhut bet Tırú nəw. 3) yayyəhut Tıruwın bet nəw.
ləKurs dabbo bəKıbe bəllaccıhu.	1) ləKurs dabbo bəKıbe yəbəllaccıhu ınnanté naccıhu. 2) ləKurs yəbəllaccıhut dabbo bəKıbé nəw. 3) ləKurs bəKıbe yəbəllaccıhut dabbowın nəw.
ınglizıñña KwanKwa ayawKum.	1) ınglizıñña KwanKwan yəmmayawKu ınnəssu naccəw. 2) yəmmayawKut KwanKwá ınglizıññá nəw. 3) yəmmayawKut ınglizıñña KwanKwán nəw.
wəndımme dəhnawın mıgıb albəllam.	1) dəhnawın mıgıb yalbəllaw wəndımmé nəw. 2) wəndımme yalbəllaw mıgıb dəhná nəw. 3) wəndımme yalbəllaw dəhnawın mıgıb nəw.
Konjowın bet ınsərallən.	1) Konjowın bet yəmmınsəraw ıñña nən. 2) yəmmınsəraw bet Konjó nəw. 3) yəmmınsəraw Konjowın bet nəw.
Tıruwın mıgıb yıbəlallu.	1) Tıruwın mıgıb yəmmibəlut ınnəssu naccəw. 2) yəmmibəlut mıgıb Tırú nəw. 3) yəmmibəlut Tıruwın mıgíb nəw.
Kəyyun ırsas ayalləhu.	1) Kəyyun ırsas yəmmayəw ıné neñ. 2) yəmmayəw ırsas Kéyy nəw. 3) yəmmayəw Kəyyun ırsás nəw.

Question and Answer Drill

məkina yəmmıtfəllıg antə nəh ↑	áwo, ıné nəñ.
betun yəgəzzut abbatıh naccəw ↑	áwo, abbaté naccəw.
kəbbədən yəfəlləgut astəmariw naccəw ↑	áwo, astəmaríw naccəw.
yəmmıtfəllıgíw astəmarišın nəw ↑	áwo, astəmariyén nəw.
setıyyowan yəTəyyəKə́c ısswa nat ↑	áwo, ısswá nat.
kəbbədən wədə betu yadərrəsíh antə nəh ↑	áwo, ıné nəñ.
wədə tımıhırtbet yəhedk antə nəh ↑	áwo, ıné nəñ.
yətəmaraccıhut, amarıññá nəw ↑	áwo, amarıññá nəw.
yəSafut məSıhaf bamarıññá nəw ↑	áwo, bamarıññá nəw.
yayyəšiw agər ameriká nəw ↑	áwo, ameriká nəw.
yəTəyyəKəccıw antə́n nəw ↑	áwo, ınén nəw.
yəmmıtfəllıgut Kəyy məkina nəw ↑	áwo, Kəyy məkiná nəw.
yəyazut məSıháf nəw ↑	áwo, məSıháf nəw.
yəməTTaw kəbbədə́ nəbbər ↑	áwo, kəbbədə́ nəbbər.
məSıhafun yəsəTTəšıw ancí nəš ↑	áwo, ıné nəñ.
ıtımıhırt bet yəgəbbah antə́ nəh ↑	áwo, ıné nəñ.
betun yəmmigəzu abbatíh naccəw ↑	áwo, abbaté naccəw.
ammarıñña yəmmıttımmarəw ityoPıya wísT nəw ↑	áwo, ityoPıya wísT nəw.
yənəggərhuhın ləkəbbədə nəggərk ↑	áwo, nə́ggərhut.
yəKwanKwa təmariwoc amarıñña ındəmmimmaru tawKalləh ↑	áwo, ındəmmimmaru awKalləhu.
wədamerika ındəmmıttımməlləsu nəggəraccıhut ↑	áwo, ındəmmınnımməlləs nəggə́rnəw.
ındələmma yallə səw addis kətəma wısT ayyəh ↑	tınant kəsəat bəhwalá ayyəhu.
səwıyyewın ındayyəhəw wədamerika hedh ↑	áwo, kəhulətt Kən bəhwala hedhu.
siȷarawın ındaCəsə yə́t hedə.	wədə betú hedə.
kətımıhırtbet mín gize ındəmmiwəTa tawKalləh ↑	áwo, awKalləhu.
astəmariw məkinawın ındəmmišəT tawKalləh ↑	áwo, awKalləhu.
rataccəwın giyon hotel ındəmmaybəlu yawKallu ↑	áwo, awKalləhu.

yəwıCC gudday ministru sılagəraccəw nıgıggır ındəmmiyadərgu tawKallaccıhu ↑	áwo, ınnawKallən.
ındamarıñña Sıhıfət yallə nəgər tawKalləh ↑	yəllə́m, alawKım.
baləbete kamerika ındəməTTac mán nəggəraccıhu.	yərsıwo abbatınna nnát nəggərun.
wədə ıtyoPıya ındəhedhu mán nəggərəh.	kərsıwo təmariwocc andú nəggərəñ.
wədə ıtyoPıya ındəmmihedınna, ınnatun ındəmmiTəyyıKat tawKalləh ↑	áwo, awKalləhu.
mısawın bəwıCC gudday minister wısT ındəmmibəla nəggərəwo ↑	áwo, nəggərəñ.
amarıñña ındəmmınnımmar tawKallaccıhu ↑	yəllə́m, annawKım.
ləməkina sínt ındəkəffələ tawKallaccıhu ↑	áwo, ınnawKallən.
abbatınna ınnatıh wədəzzih ındəmmiməTu lastəmarih nəggərhat ↑	áwo, zare nəggərhuwat.
ato ləmman ındamməməw tawKalləh ↑	yəllə́m, alawKım.
gazeTawın ləbaləbetu ındəmmiyanəbb nəggəraccıhu ↑	yəllə́m, alnəggərənım.
betun ındəmmıtgəzut abbataccıhu yawKallu ↑	áwo, yawKallu.
wədagəre ındəmmımməlləs nəggərhuh ↑	áwo, nəggərhəñ.

dırsət

greetıngs	almaz səlamta səTTəccıñ.
to greet	səlamta məsTəT/səlamta madrəg

wəyzəro Tırunəšınna ato kəbbədə and Kən məngəd lay təgənaññu. ato kəbbədə ləwəyzəro Tırunəš səlamta səTTat. wəyzəro Tırunəšım lato kəbbədə səlamta adərrəgəc. ato kəbbədə yəwəyzəro Tırunəšın baləbet bəyyəgizəw ındəmmiyagəññaccəwınna, dəhnınnətwan ındəmmiTəyyıK nəggərat. ısswam wəyzərit almazın ındagəññəccınna dəhnınnətaccəwın ındəTəyyəKəc lato kəbbədə nəggərəccıw. ato kəbbədəm lıju wəyzərit almaz ındətamməməccınna, ıhakimbet wısT ındalləc, ləwəyzəro Tırunəš nəggərat. wəyzəro Tırunəšım wədə hakimbet məhedınna, wəyzərit almazın məTəyyəK məfəlləgwan nəggərəccıw.

yəwıCC gudday ministru sılagəraccəw nıgıggır ındəmmiyadərgu tawKallaccıhu↑	áwo, ınnawKallən.
ındamarıñña Sıhıfət yallə nəgər tawKalləh↑	yəllém, alawKım.
baləbete kamerika ındəməTTac mán nəggəraccıhu.	yərsıwo abbatınna nnát nəggərun.
wədə ityoPıya ındəhedhu mán nəggəreh.	kərsıwo təmariwocc andú nəggəreñ.
wədə ityoPıya ındəmmihedınna, ınnatun ındəmmiTəyyıKat tawKalləh↑	áwo, awKalləhu.
mısawın bəwıCC gudday minister wısT ındəmmibəla nəggərəwo↑	áwo, nəggəreñ.
amarıñña ındəmmınnımmar tawKallaccıhu↑	yəllém, annawKım.
ləməkina sínt ındəkəffələ tawKallaccıhu↑	áwo, ınnawKallən.
abbatınna ınnatıh wədəzzih ındəmmiməTu lastəmarih nəggərhat↑	áwo, zare nəggərhuwat.
atò ləmnan ındamməməw tawKalləh↑	yəllém, alawKım.
gazeTawın ləbaləbetu ındəmmiyanəbb nəggəraccıhu↑	yəllém, alnəggərənım.
betun ındəmmıtgəzut ábbataccıhu yawKallu↑	áwo, yawKallu.
wədagəre ındəmmımmələs nəggərhuh↑	áwo, nəggərheñ.

dırsət

greetıngs	almaz səlamta səTTeccıñ.
to greet	səlamta məsTəT/səlamta madrəg

wəyzəro Tırunəšınna ato kəbbədə and Ken məngəd lay təgənaññu. ato kəbbədə ləwəyzəro Tırunəš səlamta səTTat. wəyzəro Tırunəšım lato kəbbədə səlamta adərrəgəc. ato kəbbədə yəwəyzəro Tırunəšın baləbet bəyyəgizəw ındəmmiyageññaccəwınna, dəhnınnətwan ındəmmiTəyyıK nəggərat. ısswam wəyzərit almazın ındageññeccınna dəhnınnətaccəwın ındəTəyyəKec lato kəbbədə nəggəreccıw. ato kəbbədəm lıȷu wəyzərit almaz ındətamməməccınna, ıhakimbet wısT ındallec, ləwəyzəro Tırunəš nəggərat. wəyzəro Tırunəšım wədə hakimbet məhedınna, wəyzərit almazın məTəyyəK məfəlləgwan nəggəreccıw.

TıyyaKewoc

bəməngəd lay sínt səwoc təgənaññu.

yətəgənaññut səwocc sım mán nəw.

ato kəbbədə ləwəyzəro Tırunəš mín nəggərat.

wəyzəro Tırunəšıss lato kəbbədə mín nəggərəccıw.

ato kəbbədə sılə lıȷu mín alə.

wəyzəro Tırunəšıss mín aləc.

wəyzəro Tırunəš almazın məcé TəyyəKəccat.

yəhospitalu hakimoc Tıru naccəw↑

Unıt 11

Basıc Sentences

Tırunəš

to have mercy, to forgıve, to pardon	marə-məmar-yımıral
let hım forgıve; let hım have mercy	yımar
'May God have mercy upon you' (saıd to a sıck person)	ıgziyabher yımarıh
to spend the day	walə-məwal-yıwılal
Good afternoon ('how dıd you spend the day?'). How are you feelıng Almaz? ('May God have mercy upon you').	ıgziyabher yımarıš, ındəmın walš, almaz ↑

Almaz

to ımprove, to get better	təšalə-məššal-yıššalal
he felt better	təšaləw
Thank you, I'm feelıng better today.	ıgziyabher yımməsgə́n, zare tınnıš yıššaləññal.

Tırunəš

ıllness	bəšıta
what	mındın
What ıs your trouble ('ıllness')?	bəšıtaš mındı́n nəw.

Almaz

cold (aılment)	gunfan
I had caught	yızoñ nəbbər
I caught a cold.	gunfan yızoñ nəbbər.

Tırunəš

you (f) are feelıng better	təšıloš al
Are you feelıng a lıttle better now?	ahunıss tınnıš təšıloš al ↑

Almaz

he, having come	meTto
medicine, drugs	mədhanit
I'm feeling better	təšıloññal
Yes, I feel much better since the doctor has come and given me some medicine.	áwo, hakimu meTto mədhanit kəseTTəñ bəhwalá, beTám təšıloññal.

Tıruneš

When can you leave the hospital?	kəhakımbet mə́c məwTat tıcıyalləš.

Almaz

soon	tolo
I was wanting/looking for	ıfəllıg nəbbər
until he tells me	ıskinəgrəñ dırəs
I'd like to check out as soon as possible ('I was wanting to leave soon'), but I can't do it until the doctor tells me [so].	tolo ləməwTat ıfəllıg nəbbər. nəgərgın hakimu ıskinəgrəñ dırə́s, məwTat alcılım.

Tıruneš

All right, I hope you'll feel better. I'll come and see you again.	ıšši, ıgziyabher yımarıš, ıTəyyıKıšalləhu.

Grammatical Notes

Note 11.1 Verb: Regular Two-Radical Verbs in /-e/.

The distribution of vowels and consonants of the two-radical verbs in /-e/ is as follows:

	Infinitive	Perfective	Imperfective
Type A:	məl2et	le22e	·yı-le2-al
	məsTet	seTTe	yıseTal
Type B:	məle22et	le22e	yıle22-al
	məleyyet ('to separate, to distinguish')	leyye	yıleyyal

Note 11.2 Verb: Gerund

hakimu məTto mədhanit kəsəTTəñ bəhwala, bəTam təšılofiñal.	I feel better since the doctor came ('having come') and gave me some medicine.
bəKəddəmlət lıȷıwon wəyzərit almazın məngəd lay agñıccat, dəhnınnətaccıhun nəggərəccıñ.	Recently I met ('having met') your daughter, Miss Almaz, on the street [and] she told me how you were.
almaz tamma, ahun ıhakimbet wısT nat.	Almaz, being sick, is now in the hospital.

The underlined words in the sentences above represent the form of the verb known traditionally as the 'Gerund'. This form is tenseless and usually carries the sense of 'having done so-and-so', or 'on doing so-and-so'.

The Gerund in Amharic is inflected for person, gender, and number. Its subject may be different from the subject of the main verb (as in the second sentence above).

	Infinitive	Short Imperfective 3rd p. s.	Gerund 3rd p. s.
3-rad. verbs Type A:	mənger	yı-nəgr	nəgr-o
3-rad. verbs Type B:	məfelləg	yı-fəllıg	fəllıg-o
2-rad. verbs Type A:	məgbat	yı-gəba	gəbt-o
	məsTəT	yı-səT	səTt-o
2-rad. verbs Type B:	məTəTTat	yı-TəTTa	TəTTıt-o
	mələyyət	yı-ləyy	ləyyıt-o

Except for the first person singular, the Gerund stem of three- and two- radical verbs, types A and B, is the same as that of the Short Imperfective.

Verbs which have an additional /-t/ in the infinitive have a gerund stem in /-t/ (type A) and in /-ıt/ (type B). The /-a/ of the two-radical regular verbs in /-a/ is lost before /-t/ and /-ıt/.

The personal endings of the Gerund are:

	Singular	Plural
1st person	-e	-ən
2nd person m.	-əh	-accıhu
2nd person f.	-əš	
3rd person m.	-o	-əw
3rd person f.	-a	

Examples:

Three-Rad. 'A' verb		Three-Rad. 'B' verb	
nəgırre	'I, havıng told'	fəllıgge	'I, havıng wanted'
nəgrəh	'you (m) havıng told'	fəllıgəh	'you (m) havıng wanted'
nəgrəš	'you (f) havıng told'	fəllıgəš	'you (f) havıng wanted'
nəgro	'he havıng told'	fəllıgo	'he havıng wanted'
nəgra	'she havıng told'	fəllıga	'she havıng wanted'
nəgrən	'we havıng told'	fəllıgən	'we havıng wanted'
nəgraccıhu	'you (pl) havıng told'	fəllıgaccıhu	'you (pl) havıng wanted'
nəgrəw	'they havıng told'	fəllıgəw	'they havıng wanted'

Two-Rad. 'A' verb		Two-Rad. 'B' verb	
gəbıcce	'I, havıng entered'	TəTTıcce	'I, havıng drunk'
gəbtəh	'you (m) havıng entered'	TəTTıtəh	'you (m) havıng drunk'
gəbtəš	'you (f) havıng entered'	TəTTıtəš	'you (f) havıng drunk'
gəbto	'he havıng entere'	TəTTıto	'he, havıng drunk'
gəbta	'she havıng entered'	TəTTıta	'she, havıng drunk'
gəbtən	'we havıng entered'	TəTTıtən	'we, havıng drunk'
gəbtaccıhu	'you (pl) havıng entered'	TəTTıtaccıhu	'you (pl), havıng drunk'
gəbtəw	'they havıng entered'	TəTTıtəw	'they, havıng drunk'

In the fırst person sıngular the last consonant ıs doubled and Type A verbs have an /ı/ before the doubled consonant. If the last consonant (ı.e. the consonant before the fırst person sıngular endıng) ıs one of the eıght dental or alveolar consonants lısted ın Note 9.3, the latter ıs replaced by the correspondıng palatal consonant.

The Negatıve Gerund ıs formed ın the same way as the Negatıve Perfectıve, ı.e. by affıxıng the prefıx /al-/ and the suffıx /-(ı)m/, e.g.

/alnəgrom/	'he not havıng told'
/alfəllıgom/	'he not havıng wanted'
/algəbtom/	'he not havıng entered'

The Negatıve Gerund ıs very rarely used.

The Verb /alə, malət, yılal/ 'to say' has an irregular gerund, i.e.:

bıyye	'I, saying / having said'
bıləh	'you (m), saying / having said'
bıləš	'you (f), saying / having said'
bılo	'he, saying / having said'
bıla	'she, saying / having said'
bılən	'we, saying / having said'
bılaccıhu	'you (pl), saying / having said'
bıləw	'they (he, she, you - pol), saying / having said'

In direct quotations the gerund of the verb /alə/ comes after the words which are spoken and is followed by the main verb, e.g.:

alməTam bılo nəggərəñ.	'He told me ('saying'): 'I'm not coming'.
ıhedalləhu bıla nəggərəccın.	'She told us ('saying'): 'I'm going'.

Following is an example of gerund used with verb suffix pronouns:

fəllıggeh	'(I) having wanted you (m)'
fəllıgges	' ' ' you (f)
fəllıggewot	' ' ' you (pol.)
fəllıggew	' ' ' him/it
fəllıggeyat	' ' ' her
fəllıggeyaccıhu	' ' ' you (pl)
fəllıggeyaccəw	' ' ' them
fəllıgəhəñ	'(you) having wanted me'
fəllıgəhəw	' ' ' him/it
fəllıgəhat	' ' ' her
fəllıgəhən	' ' ' us
fəllıgəhaccəw	' ' ' them
fəllıgəšıñ	'(you-f.) having wanted me'
fəllıgəšıw	' ' ' him/it
fəllıgəšat	' ' ' her
fəllıgəšın	' ' ' us
fəllıgəšaccəw	' ' ' them

fəllıgoñ	'(he) havıng wanted me'
fəllıgoh	' ' ' you (m)
fəllıgoš	' ' ' you (f)
fəllıgowot	' ' ' you (pol.)
fəllıgot	' ' ' hım/ıt
fəllıgowat	' ' ' her
fəllıgon	' ' ' us
fəllıgowaccıhu	' ' ' you (pl.)
fəllıgowaccəw	' ' ' them
fəllıgañ	'(she' havıng wanted me'
fəllıgah	' ' ' you (m)
fəllıgaš	' ' ' you (f)
fəllıgawot	' ' ' you (pol.)
fəllıgaw	' ' ' hım/ıt
fəllıgat	' ' ' her
fəllıgan	' ' ' us
fəllıgaccıhu	' ' ' you (pl.)
fəllıgaccəw	' ' ' them
fəllıgenıh	'(we) havıng wanted you (m)
fəllıgenıš	' ' ' you (f)
fəllıgenıwot	' ' ' you (pol.)
fəllıgenəw	' ' ' hım/ıt
fəllıgenat	' ' ' her
fəllıgenaccıhu	' ' ' you (pl.)
fəllıgenaccəw	' ' ' them
fəllıgaccıhuñ	'you (pl.) havıng wanted me
fəllıgaccıhut	' ' ' hım/ıt
fəllıgaccıhuwat	' ' ' her
fəllıgaccıhun	' ' ' us
fəllıgaccıhuwaccəw	' ' ' them

fellıgewıñ	'(they) havıng wanted me'
fellıgewıh	' ' ' you (m)
fellıgewıš	' ' ' you (f)
fellıgewıwot	' ' ' you (pol.)
fellıgewıt	' ' ' hım/ıt
fellıgewat	' ' ' her
fellıgewın	' ' ' us
fellıgewaccıhu	' ' ' you (pl.)
fellıgewaccew	' ' ' them

Verbs havıng one of the eıght palatal consonants ındıcated ın Note 9.3 may lose the fınal /-ey-/ of the fırst person sıngular before suffıxes ın /-a/, e.g.:

may be:		ınstead of:
agñıccat	'I havıng met her'	agñıcceyat
adrıššaccıhu	'I havıng caused you (pl.) to arrıve'	adrıššeyaccıhu
wessıȷȷaccew	'I havıng taken them'	wessıȷȷeyaccew

Note 11.3 Verb: Present Perfect

keteyayyen bızu gıze hononal.	'It has been a long tıme sınce we saw each other.'

The Present Perfect ıs formed by addıng the suffıx /-al(l)-/ to the gerund. In all the persons of the Present Perfect, except the fırst and thırd person femınıne sıngular, thıs suffıx ıs /-al/. The fırst person sıngular has /-allehu/, the thırd person femınıne sıngular /-allec/.

Examples:

fellıggeyallehu	'I have wanted, etc.	negırreyallehu	'I have told, etc.
fellıgehal		negrehal	
fellıgešal		negrešal	
fellıgowal		negrowal	
fellıgallec		negrallec	
fellıgenal		negrenal	
fellıgaccıhuwal		negraccıhuwal	
fellıgewal		negrewal	

The Verb Suffix Pronouns (Object pronouns) occur before the suffix /-al(l)-/ (as in the imperfective), e.g. /kəbbədən aytəhəwal ↑/ 'have you seen Kebbede?'

The Present Perfect in Amharic is virtually interchangeable with the Perfective; there is no significant difference in meaning, e.g. /hedə/ 'he went' or 'he has gone', as well as /hedowal/ 'he went' or 'he has gone'.

The Negative form of the Present Perfect is not used, (except in some areas) the Negative Perfective is used instead.

Note 11.4 Verb: Past Perfect

wədaddis kətəma ləməhed fəllıgge nəbbərınna, awtobusun yə́t ındəmmaggəññəw alawKım.	'I (had) wanted to go to Addis Ketema and I don't know where to find the bus.'

The Past Perfect in Amharic is a verb phrase, consisting of a Gerund (inflected for person, gender, and number--Note 11.3) and an uninflected auxiliary /nəbbər/ or /nəbbərə/, e.g. /nəgırre nəbbər/ 'I had told', /nəgrəw nəbbər/ 'they had told', etc.*(Note that the auxiliary in the English equivalent is had, while the Amharic auxiliary is /nəbbər/ or /nəbbərə/ 'was'.)

Following is the paradigm of the verb /fəlləgə/ in the Past Perfect:

fəllıgge nəbbər	'I had wanted'
fəllıgəh nəbbər	'you (m) had wanted'
fəllıgəš nəbbər	'you (f) had wanted'
fəllıgo nəbbər	'he had wanted'
fəllıga nəbbər	'she had wanted'
fəllıgən nəbbər	'we had wanted'
fəllıgaccıhu nəbbər	'you (pl.) had wanted'
fəllıgəw nəbbər	'they (he, she, you) had wanted

The Past Perfect is used in Amharic:

1) to describe a past action or state which was supposed to take place, but did not occur (often with 'but', 'however', 'because'), e.g. /məmTat fəllıgge nəbbər, gın bırd nəw/ 'I was going ('had wanted') to come, but it's [too] cold'.

However, some speakers of Amharic use /nəgırre nəbbərhu/, /nəgrəh nəbbərh/ etc., but this form is much less common than that with the uninflected form /nəbbər/. This is also applicable to Note 11.5.

2) to descrıbe a past actıon or state precedıng another actıon or state ın the past, e.g. /kəbbədə bəməTTa gize, ləmma hedo nəbbər/ 'when Kebbede came, Lemma had [already] left.'

3) to descrıbe an actıon that took place ın the absence of the person spoken to, e.g. /baratt səat ırsıwon ləmayət məTıcce nəbbər, nəgərgın alnəbbərum/ 'I came ('had come') to see you at four o'clock but you were not there.'

4) to descrıbe an actıon whıch occured ın the dıstant past, e.g. /kassır amət bəfit addis abəba wısT agñıccewo nəbbər/ 'I (had) met you ın Addis Ababa ten years ago.'

The Negatıve Past Perfect ıs formed by addıng /nəbbər/ to the Negatıve Perfectıve form of the verb, e.g. /alhedhum nəbbər/ 'I had not gone', /alfəlləgəm nəbbər/ 'he had not wanted', etc.

Note 11.5 Verb: Imperfect (Past)

tolo ləməwTat ıfəllıg nəbbər.	'I'd lıke ('I was wantıng') to leave soon'.

The Imperfect ıs formed by addıng /nəbbər(ə)/ to the Short Imperfectıve form of the verb. It denotes a contınuous or habıtual actıon or state ın the past and corresponds roughly to the Contınuous Past or Past Progressıve ın Englısh ('was doıng so-and-so', or 'used to do so-and-so'). It ıs also used to refer to an actıon whıch could have but dıd not take place, as ın /tınant ıməTa nəbbər, nəgərgın alcalhum/, 'I would have come yesterday, but I couldn't'. (Its use ın condıtıonal sentences wıll be dıscussed later.)

Examples:

Affırmatıve

ıhed nəbbər	I was goıng / used to go/, would have gone, etc.	ınəgr nəbbər	I was tellıng/used to tell/, would have told, etc.
tıhed nəbbər		tınəgr nəbbər	
tıheȷ nəbbər		tınəgri nəbbər	
yıhed nəbbər		yınəgr nəbbər	
tıhed nəbbər		tınəgr nəbbər	
ınnıhed nəbbər		ınnınəgr nəbbər	
tıhedu nəbbər		tınəgru nəbbər	
yıhedu nəbbər		yınəgru nəbbər	

Negatıve

alhedım nəbbər	I was not goıng, etc.	alnəgrım nəbbər	I was not tellıng, etc.
athedım nəbbər		atnəgrım nəbbər	
atheȷim nəbbər		atnəgrim nəbbər	

ayhedım nəbbər	aynəgrım nəbbər
athedım nəbbər	atnəgrım nəbbər
anhedım nəbbər	annəgrım nəbbər (or: annınəgrım nəbbər)
athedum nəbbər	atnəgrum nəbbər
ayhedum nəbbər	aynəgrum nəbbər

Transform Model Drıll

Outlıne:

Perfectıve-+(ı)nna ——> Gerund

Model:

wədəbetu hedənna, təmelləsə.	wədəbetə hedo, təmelləsə.

lıȷu ıtımıhırtbet gəbbanna, weTTa.	lıȷu ıtımıhırtbet gəbto weTTa.
astəmariw kəkıflu weTTanna, hedə.	astəmariw kəkıflu weTto hedə.
sılə məkina ayyənna, nəggəreñ.	sılə məkina ayto nəggəreñ.
məSıhafen ıtımıhırtbet adərrəshutınna, təmelləshu.	məSıhafen ıtımıhırtbet adrıššəw təmelləshu.
Tırunəšın ısinimabet adərsatınna, ımməlləsalləhu.	Tırunəšın ısinimabet adrıššat ımməlləsalləhu.
kəbbədən fəlləgšınna, agəññəšıw.	kəbbədən fəllıgəš agəññəšıw.
abbatun ayyənna, wədagəru hedə.	abbatun ayto wədagəru hedə.
kabbatınna nnate gar ratən bəllahunna, meTTahu.	kabbatınna nnate gar ratən belıcce meTTahu.
nəgə kərsıwo gar mısa ıbəlanna, wədə kətəma ıhedalləhu.	nəgə kərsıwo gar mısa belıcce wədə kətəma ıhedalləhu.
lıȷhın yazhəwınna, wədamerika hedh.	lıȷhın yızəhəw wədə amerika hedh.
astəmariw gazeTa anəbbəbənna, sılə wıCC gudday minister nəggərən.	astəmariw gazeTa anbıbo sılə wıCC gudday minister nəggərən.
siȷara aCəsnınna, kəbetaccın weTTan.	siȷara aCısən kəbetaccın weTTan.
kəməkinaccəw weTTunna, and nəgər ləkəbbədə səTTut.	kəməkinaccəw weTtəw and nəgər ləkəbbədə səTTut.
tımıhırtaccəwın yımmarunna, wədagəraccəw yımməlləsallu.	tımıhırtaccəwın təmırəw wədagəraccəw yımməlləsallu.

balləfəw sammınt məTTanınna gənzəb səTTən.	balləfəw sammınt məTTən, gənzəb səTTən.
nəgə ıməTanna, gənzəb ısəTalləhu.	nəgə məTıcce gənzəb ısəTalləhu.
Kursun yıbəlanna, yıməTal.	Kursun bəlto yıməTal.
məkinawan tıyızınna, abbatwan ləmayət tıhedalləc.	məkinawan yıza abbatwan ləmayət tıhedalləc.
sılamerika yəwıCC gudday minister tımıhırtbet ıTəyyıKınna, ınəgraccıhuwalləhu.	sılamerika yəwıCC gudday minister tımıhırtbet TəyyıKKe, ınəgraccıhuwalləhu.
ıhakimbet yıhedınna, yımməlləsal.	ıhakimbet hedo yımməlləsal.
and gize tıməTanna, tıhedalləh.	and gize məTtəh tıhedalləh.
adraššayen yıfəllıgınna, yagəññəwal.	adraššayen fəllıgo yagəññəwal.
wədaddis abəba məhedun lakıstu nəggərənna, hedə.	wədaddis abəba məhedun lakıstu nəgro hedə.
wədəzzih məmTatun lelıȷu nəggərənna, məTTa.	wədəzzih məmTatun lelıȷu nəgro məTTa.
abbatınna ınnatun wədə tımıhırtbet Tərranna, sılə tımıhırtbetu nəggəraccəw.	abbatınna ınnatun wədə tımıhırtbet Tərto sılətımıhırtbetu nəggəraccəw.
yənnatwan wədamerika məmTat awwəKəccınna, wədaddis kətəma hedəc.	yənnatwan wədamerika məmTat awKa wədaddis kətəma hedəc.
ıKaccəwın asgəbbutınna, wədə mıgb bet hedu.	ıKaccəwın asgəbbıtəw wədə mıgıb bet hedu.
wədə suK hedəccınna, and nəgər ayyəc.	wədə suK heda and nəgər ayyəc.

Questıons and Answers

betun gəzto lənnatınna labbatu səTTaccəw ↑	áwo, and bəTam Tıru bet gəzto labbatınna lənnatu səTTaccəw.
betun šəTo yét agər məhed yıfəllıgal.	wəd amerika məhed yıfəllıgal.
land sammınt ızzih arfo wədabbatu məhed yıcılal ↑	áwo, yıcılal.
ato kəbbədə addis kətəma hedo mín gəzza.	and bəTam Tıru bet gəzza.
lıȷıh amarıñña təmıra Cərrəsəc ↑	yəlləm, alCərrəsəccım.
betun zəgtot hedə ↑	áwo, zəgtot hedə.

genzebun keflew mekinawın wesdewıtal †	áwo, wesdewıtal.
zare Tıwat meTteš lastemariw mín negrešıw nebber.	addis abeba ındemmıhéd neggırew nebber.
ato kebbede yewıCC gudday ministrun Tertew, ımeTallehu aluwaccew †	yellem, alaluwaccewım.
ato yohannısınna balebetu ızzih ager meTtew yét arrefu.	ıgiyon hotel wísT arrefu.
balebetıwo ketınant befit yét hedew meTTu.	wedaddis ketema heda meTTac.
yato lemma lıȷ meSıhafun yızo meTtowal †	áwo, yızo meTtowal.
gazeTawın anbıbbe mín neggerhuh.	sılamerika tınnıš neggerheñ.
tımıhırtaccewın temırew yımeTallu †	wedezzih aymeTum.
mısawın wesdew letemariw seTTut †	áwo, letemariwınna, lestemariw seTTuwaccew.
zare heda tımmellesallec †	mınalbat yezare sammınt tımmellesallec.
hakim bet hedew mannín TeyyeKu.	lıȷén TeyyeKhut.
temariwoc wedetımıhırtbet meTtew astemariwın TeyyeKut †	yellem, alTeyyeKutım.
mısahın belteh tımeTalleh †	áwo, ımeTallehu.
zare tımıhırtbet hedeh mín tıseralleh.	meSıhaf anebballehu.
tımıhırtıhın Cerrıseh yét tıhedalleh.	wedagere ıhedallehu.
astemariwoc meTtew mín yıserallu.	yastemırallu.
genzebun wesdo mín yıgezal.	and bet yıgezal.
mekinawın gezteš lemán seTTešıw.	lekebbede seTTehut.
rataccıhun beltaccıhu meTTaccıhu †	áwo, belten meTTan.
Tırunešın ayteh yét tıhedalleh.	wede bete kristıyan ıhedallehu.
ızzih wılaccıhu yét tıhedallaccıhu.	wede betaccın ınhedallen.
astemariw meTto mannín fellege.	temariwoccun fellege.
betun šeTo genzebun lemán seTTew.	labbatınna lennatu seTTaccew.
kebet weTto mín yadergal.	siȷara yaCesal.
yezare sammınt meTta ayyeccıh †	áwo, ayyeccıñ.

dırset

	anten bemayete dess aleñ.
to be pleased	dess ale-dess malet-dess yılal.
	nege besost seat ameTawallehu.
to bring	ameTTa-mamTat-yameTal
she brought (for) her	ameTaccıllat.
	TıyyaKeyen mellese.
to answer, to give back, to send	mellese-memelles-yımellısal

and Ken yeweyzerit almaz abbat, weyzero Tıruneşın ageññtowat, yelıȷun mettamem neggerat. weyzero Tıruneš wede hakimbet heda, weyzerit almazın TeyyeKeccat. weyzerit almaz weyzero Tıruneš wede hakimbet meTta sıle TeyyeKeccat, beTam dess alat. weyzero Tıruneşım leweyzerit almaz bızu negerocc ameTTaccıllat. kehakimbet mec ındemmıtweTa TeyyeKeccat. weyzerit almazım hakimu gena alneggereññım bıla mellesec. weyzero Tıruneşım meTıcce ıTeyyıKıšallehu bıla, temellesec.

TıyyaKewoc

leweyzero Tıruneš yalmazın mettamem mán neggerat.

weyzero Tıruneš almazın yét TeyyeKeccat.

weyzero Tıruneš almazın lemín TeyyeKeccat.

weyzerit almaz lemín dess alat.

weyzero Tıruneš lalmaz mín aleccat.

almaz kehakimbet méc ındemmıtweTa tawKallec †

hakimu almazın méc ındemmıtweTa neggerat †

almaz ıhakimbet wısT sínt Ken Koyyec.

yalmaz abbatınna ınnat yıTeyyıKuwatal †

Unıt 12

Basıc Sentences

alemu

way of countıng, reckonıng, computıng	aKKoTaTer
calendar ('the way of tıme reckonıng')	yegize aKKoTaTer
Europe	awroPa
European	awroPawi
dıfferent	lıyyu
Mr. John, do you know that the Ethıopıan calendar ıs dıfferent from the European?	ato ȷon, yeityoPıya yegize aKKoTaTer kawroPawiyan lıyyu mehonun tawKalleh ↑

John

dıfference	lıyyunnet
what, how	ındet
No I don't. What ıs the dıfference?	yellem, alawKım. lıyyunnetu ındét new.

alemu

month	wer
Days, nıght, months, years, hours are [treated] entırely dıfferent[ly] (than yours).	yeKénum yeletum yewerum yametum yeseatum aKKoTaTer, kennantew beTam lıyyú new.

John

to explaın	gelleSe-megleS-yıgelSal
explaın (Imperatıve)	gıleS
Please explaın the dıfference to me.	ıbakkıh lıyyunnetun gıleSıllıñ.

alemu

mıddle, among, between	mekakkel
There ıs a dıfference of eıght years between the Ethıopıan and European calendars.	beityoPıya yegize aKKoTaTerınna bawroPa yegize aKKoTaTer mekakkel yesımmınt amet lıyyunnet alle.
pardon, mercy	mıhret
A. D.	amete mıhret
when ıt ıs	sihon

For example (when) the year (ıs) 1955 A.D. accordıng to Ethıopıan calendar, (ıt) ıs 1963 A.D. accordıng to the European calendar.	lemıssale, ınde ityoPıya aKKoTaTer asra zeTeñ meto hamsa ammıst amete mıhret sihon, ındawroPa aKKoTaTer asra zeTeñ meto sılsa sost amete mıhret yıhonal.

Structure Sentences

Tellıng Tıme

It's eıght o'clock (a.m.). ('(from the day) ıt ıs two o'clock').	(keKenu) hulett seat new.
It's eıght o'clock (p.m.). ('(from the evenıng) ıt ıs two o'clock').	(kemıššıtu) hulett seat new.
mınute	deKiKa
It's 8:05 ('2:05')	hulett seat kammıst deKiKá new.
quarter	rub
It's a quarter past eıght. ('quarter past two')	hulett seat kerúb new.
It's 8:15 ('2:15').	hulett seat kasrammıst deKiKá new.
It's 8:25 ('2:25')	hulett seat kehayammıst deKiKá new.
It's 8:30 ('2:30').	hulett tekkúl new.
mınus	gudday
It's 25 mınutes of nıne. ('25 mınutes of three').	lesost seat hayammıst deKiKá guddáy new.
It's 8:35 ('2.35').	hulett seat keselasammıst deKiKá new.
It's a quarter of nıne ('of three').	lesost seat rub guddáy new.
It's 8:45 ('2:45').	hulett seat karbammıst deKiKá new.
I'm goıng to do my work ın the mornıng.	beTıwat sırayén ıserallehu.

I'll bring my car at ten ('four) o'clock in the morning.	Tıwat baratt səat məkinayen aməTawalləhu. or kəTwatu baratt səat məkinayen aməTawalləhu.
I'm coming at one o'clock ('seven o'clock') in the afternoon.	kəsəat bəhwala, bəsəbat səat ımeTalləhu.
We'll come tonight.	matá ınmeTallən.
I'll come at ten ('four') o'clock tonight.	kəmıššıtú barat səat ımeTalləhu.
I'll come at 2:00 a.m. ('at eight o'clock of the night').	kəlelitú bəsımmınt səat ımeTalləhu.
beyond	wədiya
the day before yesterday	kətınantınna wədiya
He didn't come the day before yesterday.	kətınantınna wədiya alməTTam.
She came last night.	tınant matá məTTac.
on, every	bəyyə
They were going to school every day last week.	balləfəw sammınt bəyyəKənú wədə tımıhırtbet yıhedu nəbbər.
the day after tomorrow	kənəgə wədiya
He'll come the day after tomorrow.	kənəgə wədiya yımeTal.
next week	yəmmimeTaw sammınt
They'll come next week.	bəmmimeTaw sammınt yımeTallu.
letter	dəbdabbé
to send	lakə-məlak-yılıkal
You (pol.) have sent the letter.	dəbdabbewın lıkəwıtal.
to live	norə-mənor-yınoral
I have been (living) in America for five years.	amerika wısT ammıst amət norreyalləhu.

Grammatical Notes

Note 12.1 Telling Time.

In Note 8.1 the Ethiopian way of the reckoning of time in hours was briefly discussed. The Structure Sentences of this Unit illustrate the telling of time in fractions of an hour. This may be summed up as follows:

hulett seat.	8:00 ('two o'clock')
hulett seat kassır deKiKa.	8:10 ('ten past two')
hulett seat kerub.	8:15 ('quarter past two')
hulett seat kehaya deKiKa.	8:20 ('twenty past two')
hulett tekkul.	8:30 ('half past two')
lesost seat haya deKiKa gudday.	8:40 ('twenty minutes of three')
lesost seat rub gudday.	8:45 ('quarter of three')
sost seat.	9:00 ('three o'clock')

Note 12.2 Verb: Jussive

Tena yısTıllıñ.	May [God] give [you] health on my behalf ('for me').
ıgzıyabher yımmesgen.	May God be praised.
ınnıref.	Let us rest.
yasayyuñ.	Let them show me.
ıKayen yasgebbullıñ.	Let them bring in [my] things ('for me').

These are examples of the verb form traditionally called 'Jussive'. This form is commonly employed in the first and third persons with meanings such as 'let him (her, them, me, us) do the action of the verb' or 'may he (she, they, I, we) do the action of the verb'.

The Jussive has the same personal prefixes and suffixes which are used to form the short Imperfective except that the first person singular has an /l-/ before the prefix /ı-/.

The third person plural of the Jussive may have the meaning of a 'polite' Imperative. Thus /yasayyuñ/ may mean '[Please] show me' and /yasgebbullıñ/ '[Please] bring it (thing) in for me.'

The distribution of vowels and root consonants of the Jussive form for 'regular' verbs is as follows:

1) Three-radical verb, type 'A'.

- 12e3 -

Example: /mekfet/ 'to open'

likfet	'let me (may I) open'
yikfet	'let him (may he) open'
tikfet	'let her (may she) open'
innikfet	'let us (may we) open'
yikfetu	'let them (may they) open' or: open (pol.).

2) Three-radical verb, type 'B'.

-1e22i3 - (same pattern as in Imperfective)

Example: /mefelleg/ 'to look for'

lifellig	'let me (may I) look for'
yifellig	'let him (may he) look for'
tifellig	'let her (may she) look for'
in(ni)fellig	'let us (may we) look for'
yifelligu	'let them (may they) look for' or: look for (pol.)

3) Two-radical verb, type 'A'.

-12a for verbs ending in /-at/ in the Infinitive

and -12- for verbs ending in /-et/ in the Infinitive and for the third person plural of all the verbs of this type.

Example:

/megbat/	'to enter'	/mesTet/	'to give'
ligba	'let me (may I) enter'	lisT	'let me (may I) give'
yigba	'let him (may he) enter'	yisT	'let him (may he) give'
tigba	'let her (may she enter'	tisT	'let her (may she) give'
innigba	'let us (may we) enter'	innisT	'let us (may we) give'
yigbu	'let them (may they enter' or: enter (pol.)	yisTu	'let them (may they) give' or: give (pol.)'

4) Two-radıcal verb, type 'B'.

-le22a	for verbs ın /-at/
-le22	for verbs ın /et/ and for the thırd person plural of all verbs of thıs type.

Examples: /meTeTTat/	'to drınk'	/meleyyet/	'to separate'
lıTeTTa	'let me (may I) drınk'	lıleyy	'let me (may I) separate'
yıTeTTa	'let hım (may he) drınk'	yıleyy	'let hım (may he) separate'
tıTeTTa	'let her (may she) drınk'	tıleyy	'let her (may she) separate'
ınnıTeTTa	'let us (may we) drınk'	ınnıleyy	'let us (may we) separate'
yıTeTTu	'let them (may they) drınk' or: drınk (pol.)'	yıleyyu	'let them (may they) separate' or: separate (pol.)

The Negatıve form of the Jussive ıs formed by affıxıng the negatıve prefıxes of the Imperfectıve (see Note 9.4) but not the suffıx /-(ı)m/. The ınıtıal prefıx /l-/ ıs lost ın the Negatıve Jussive, e.g.:

Three-radıcal verbs

Type 'A'		Type 'B'	
alıkfet	'let me not open'	alfellıg	'let me not look for'
ayıkfet	'let hım not open'	ayfellıg	'let hım not look for'
attıkfet	'let her not open'	at(tı)fellıg	'let hım not look for'
annıkfet	'let us not open'	an(nı)fellıg	'let us not look for'
aykfetu	'let them not open'	ayfellıgu	'let them not look for'

Two-radıcal verbs ın /-a/.

Type 'A'		Type 'B'	
alıgba	'let me not enter'	alTeTTa	'let me not drınk'
ayıgba	'let hım not enter'	ayTeTTa	'let hım not drınk'
attıgba	'let her not enter'	at(tı)TeTTa	'let her not drınk'
annıgba	'let us not enter'	an(nı)TeTTa	'let us notdrınk'
ayıgbu	'let them not enter'	ayTeTTu	'let them not drınk'

Two-radical verbs in /-e/

Type 'A'		Type 'B'	
alısT	'let me not give'	alleyy	'let me not separate'
ayısT	'let him not give'	ayleyy	'let him not separate'
attısT	'let her not give'	at(tı)leyy	'let her not separate'
annısT	'let us not give'	an(nı)leyy	'let us not separate'
ayısTu	'let them not give'	ayleyyu	'let them not separate'

The negative second person Jussive forms are used in an imperative sense. The affirmative forms are not used.

Three-radical verbs

Type 'A'		Type 'B'	
attıkfet	'don't open (m.s.)'	at(tı)fellıg	'don't look for (m.s.)'
attıkfec	'don't open (f.s.)'	at(tı)fellıgi	'don't look for (f.s.)'
attıkfetu	'don't open (pl.)'	at(tı)fellıgu	'don't look for (pl.)'
ayıkfetu	'don't open (pol.)'	ayfellıgu	'don't look for (pol.)'

Two-radical verbs in /-a/

	Type 'A'		Type 'B'	
2nd m.s.	attıgba	'don't enter'	at(tı)TeTTa	'don't drink'
2nd f.s.	attıgbi	'don't enter'	at(tı)TeCCi	'don't drink'
2nd pl.	attıgbu	'don't enter'	at(tı)TeTTu	'don't drink'
2nd pol.	ayıgbu	'don't enter'	ayTeTTu	'don't drink'

Two-radical verbs in /-e/

	Type 'A'		Type 'B'	
2nd m.s.	attısT	'don't give'	at(tı)leyy	'don't separate'
2nd f.s.	attısCi	'don't give'	at(tı)leyyi	'don't separate'
2nd pl.	attsTu	'don't give'	at(tı)leyyu	'don't separate'
2nd pol.	ayısTu	'don't give'	ayleyyu	'don't separate'

The Jussive forms of other verb types will be introduced in later units.

Note 12.3 Imperatıve

meSıhafoccaccıhun kıfetu.	Open your books!
meSıhafoccaccıhun zıgu.	Close your books!
belu.	Say!
wede fit yıhidunna wedegra yızuru.	Go straıght ahead and turn to the left.
yıdgemut.	Repeat ıt!

These are examples of the Imperatıve. The Imperatıve ıs used ın the second person masculıne and femınıne sıngular and ın the second person plural (for several persons). In addıtıon to these forms the thırd person plural of the Jussıve ıs used as a polıte ımperatıve. In the examples that follow thıs form ıs gıven ın parentheses for 'completeness' sake. It should be noted, however, that the second person plural Imperatıve ıs used by some speakers as a polıte ımperatıve, e.g.

/sıTu/ may mean both 'gıve (pl.)' and 'gıve (pol.)'.

The Imperatıve means sımply 'do the actıon of the verb'.

The vowel dıstrıbutıon of the Imperatıve for the regular three- and two- radıcal verbs ıs as follows:

1) Three-radıcal type A verbs:

1ı2e3

Examples:

nıger	'tell (m.s.)'	kıfet	'open (m.s.)'
nıgeri	'tell (f.s.)'	kıfec(i)	'open (f.s.)'
nıgeru	'tell (pl.)'	kıfetu	'open (pl.)'
(yıngeru)	'tell (polıte)'	(yıkfetu)	'open (polıte)'

2) Three-radıcal type B verbs:

1e22ı3-

fellıg	'look for (m.s.)'
fellıgi	'look for (f.s.)'
fellıgu	'look for (pl.)'
(yıfellıgu)	'look for (polıte)'

3) Two-radıcal verbs ın /-a/

	Type 'A' 1ı2(a)-		Type 'B' 1e22(a)-	
2nd m.s.	gıba	'enter '	TeTTa	'drınk'
2nd f.s.	gıbi		TeCCi	

2nd pl.	gıbu	'enter'?	TəTTu	'drink'
2nd pol.	(yıgbu)	'	(yıTəTTu)	'

4) Two-radical verbs in /-ə/

	Type 'A' 1ı2-		Type 'B' 1ə22-	
2nd m.s.	sıT	'give'	ləyy	'separate!'
2nd f.s.	sıCi	'	ləyyi	'
2nd pl.	sıTu	'	ləyyu	'
2nd pol.	(yısTu)	'	(yıləyyu)	'

The imperative occurs only in the affirmative. Negative commands are expressed by negative Jussive forms (see preceding note).

Note that the imperative of the verb /məmTat/ 'to come' is irregular:

ná	'come (m.s.)'
nə́y	'come (f.s.)'
nu	'come (pl.)'

The jussive form of this verb is regular, i.e.

(yımTu) 'come (pol.)'

The complementary relationship of the imperative and jussive forms is shown in the following table:

Affirmative		Negative	
First persons:	Jussive	First persons:	Jussive
Second persons:	Imperative	Second persons:	Jussive
Third persons:	Jussive	Third persons:	Jussive

Following is the list of all the verbs that have occurred in Units 1-12 showing the imperative (second person singular) and Jussive (third person singular) forms of these verbs:

Perfective	Infinitive		Imperfective	Imperative	Jussive
aCəsə	maCəs	'to smoke'	yaCəsal	aCıs	yaCıs
addərə	madər	'to spend the night'	yadral	ıdər	yıdər
adərrəgə	madrəg	'to do'	yadərgal	adrıg	yadrıg
adərrəsə	madrəs	'to convey'	yadərsal	adrıs	yadrıs
agəññə	magñət	'to find'	yagəññal	agñ	yagñ
alə	malət	'to say'	yılal	bəl	yıbəl
alləfə	maləf	'to pass'	yalfal	ıləf	yıləf
aməssəgənə	maməsgən	'to thank'	yaməsəggınal	aməsgın	yaməsgın

Perfectıve	Infınıtıve		Imperfectıve	Imperatıve	Jussive
ameTTa	mamTat	'to brıng'	yameTal	amTa	yamTa
ammeme	mamem	'to cause paın'	yammal	-	yımem
anebbebe	manbeb	'to read'	yanebbal	anbıb/anıbb	yanbıb/yanıbb
arrefe	maref	'to rest'	yarfal	ıref	yıref
asayye	masayyet	'to show'	yasayyal	asayy	yasayy
asgebba	masgebbat	'to let brıng'	yasgebbal	asgebba	yasgebba
astemare	mastemar	'to teach'	yastemıral	astemır	yastemır
aTenna	maTnat	'to study'	yaTenal	aTna	yaTna
awweKe	maweK	'to know'	yawKal	ıweK	yıweK
ayye	mayet	'to see'	yayal	ıy	yıy
azzene	mazen	'to be sorry'	yaznal	ızen	yızen
bella	meblat	'to eat'	yıbelal	bıla	yıbla
cale	mecal	'to be able'	yıcılal	cal	yıcal
Cerrese	meCerres	'to fınısh'	yıCerrısal	Cerrıs	yıCerrıs
deggeme	medgem	'to repeat'	yıdegmal	dıgem	yıdgem
dess ale	dess malet	'to be pleased'	dess yılal	-	dess yıbel
fellege	mefelleg	'to want'	yıfellıgal	fellıg	yıfellıg
gelleSe	megleS	'to explaın'	yıgelSal	gıleS	yıgleS
gezza	megzat	'to buy'	yıgezal	gıza	yıgza
hede	mehed	'to go'	yıhedal	hid	yıhid
hone	mehon	'to become'	yıhonal	hun	yıhun
ȷemmere	meȷemmer	'to begın'	yıȷemmıral	ȷemmır	yıȷemmır
keffa	mekfat	'to become worse'	yıkefal	-	yıkfa
keffele	mekfel	'to pay'	yıkeflal	kıfel	yıkfel
keffete	mekfet	'to open'	yıkeftal	kıfet	yıkfet
Koyye	meKoyyet	'to stay'	yıKoyyal	Koyy	yıKoyy
lake	melak	'to send'	yılıkal	lak	yılak
mare	memar	'to forgıve'	yımıral	mar	yımar
mellese	memelles	'to answer'	yımellısal	mellıs	yımellıs
messele	memsel	'to seem'	yımeslal	mısel	yımsel
meTTa	memTat	'to come'	yımeTal	na	yımTa

Perfective	Infinitive		Imperfective	Imperative	Jussive
neggere	menger	'to tell'	yınegral	nıger	yınger
nore	menor	'to live'	yınoral	nur	yınur
redda	merdat	'to help'	yıredal	ırda	yırda
senebbete	mesenbet	'to spend a few days'	yısenebbıtal	senbıt	yısenbıt
serra	mesrat	'to work'	yıseral	sıra	yısra
seTTe	mesTeT	'to give'	yıseTal	sıT	yısT
Safe	meSaf	'to write'	yıSıfal	Saf	yıSaf
šeTe	mešeT	'to sell'	yıšeTal	šıT	yıšıT
tammeme	mettamem	'to be ill'	yıttammemal	tamem	yıttamem
taTTebe	mettaTeb	'to wash oneself'	yıttaTTebal	taTeb	yıttaTeb
tebale	mebbal	'to be said'	yıbbalal	-	yıbbal
tegenaññe	meggenaññet	'to meet'	yıggenaññal	tegenañ	yıggenañ
tegeññe	meggeññet	'to be found'	yıggeññal	tegeñ	yıggeñ
temare	memmar	'to learn'	yımmaral	temar	yımmar
temellese	memmeles	'to return'	yımmellesal	temelles	yımmeles
temeseggene	memmesgen	'to be praised'	yımmeseggenal	temesgen	yımmesgen
tenessa	mennesat	'to get up'	yınnessal	tenesa	yınnesa
tešale	meššal	'to improve'	yıššalal	-	yıššal
teyayyu	metteyayet	'to see each other'	yıteyayyallu	teyayu	yıtteyayu
TebbeKe	meTebbeK	'to wait'	yıTebbıKal	TebbıK	yıTebbıK
Terra	meTrat	'to call'	yıTeral	Tıra	yıTra
TeTTa	meTeTTat	'to drink'	yıTeTTal	TeTTa	yıTeTTa
TeyyeKe	meTeyyeK	'to ask'	yıTeyyıKal	TeyyıK	yıTeyyıK
wale	mewal	'to spend the day'	yıwılal	wal	yıwal
wessede	mewsed	'to take'	yıwesdal	wısed	yıwsed
weTTa	mewTat	'to go out'	yıweTal	wıTa	yıwTa
yaze	meyaz	'to hold'	yıyızal	yaz	yıyaz
zegga	mezgat	'to close'	yızegal	zıga	yızga
zore	mezor	'to turn'	yızoral	zur	yızur

Note 12.4 Relational affix /ıyy(e)-/ 'each' with nouns.

balebetšın gın beyyegizew sılemmageññaccew dehnınnetšın ıTeyyıKaccewallehu.	However, every time (since) I see your husband I ask him how you are.
kezziya behwala wedeyyebetaccew yıhedallu.	Then they each go home. (each one to his respective house)
ballafew sammınt beyyeKenu wede tımıhırtbet yıhedu nebber.	They went to school every day last week.

The affix /ıyy(e)-/ (/ıyye-/ before consonants, /ıyy-/ before vowels) prefixed to nouns with the definite suffix means 'each', e.g. /ıyyebetu/ 'each house'. Used with the preposition /be-/ 'on' it denotes a repeated occurrence, e.g. /beyyegizew/ 'every time', /beyyeKenu/ 'every day', /beyyametu/ 'every year', etc. Another way of expressing 'every' with days of the week or with /Tıwat/ 'morning', /mata/ 'evening', and /Ken/ 'day', is by reduplication, i.e., by saying the word twice. Thus /beyyemataw/ and /mata mata/ 'every evening' /beyyeTıwatu/ /Tıwat Tıwat/ 'every morning', /beyye Kenu/ and /Ken Ken/ 'every day' may be used interchangeably.

Note 12.5 Relational affix /ıyy(e)-/ 'while' with verbs.

The same affix /ıyy(e)-/ (/ıyy-/ before /a/ and /ıyye-/ elsewhere) can be prefixed to Perfective verb forms.

The resulting form corresponds in meaning approximately to 'while doing so-and-so' or 'on doing so-and-so'. The form describes an action performed at the same time as that of the main verb of the sentence and, therefore, may refer to the present-future or to the past. e.g.

sijara ıyyaCese, meSıhaf yanebbal.	While smoking he's reading a book.
sijara ıyyaCese, meSıhaf yanebb nebber.	While smoking he was reading a book.

The /ıyy(e)-/ form may also denote an habitual action or state, e.g.

abbatınna ınnatun ıyyeTeyyeKe yımmellesal.	He usually visits his parents and comes back.

This form may sometimes convey the meaning of 'although', 'in spite of the fact that', e.g.

tımıhırtun maTnat ıyyefellege, wede sinimabet hede.	Although he wanted to study his lesson, he went to the movies.

The affıx /ıyy(e)-/ prefıxed to verbs denotıng 'state' or 'condıtıon' may be used ın combınatıon wıth the forms of the verb /mehed/ 'to go'. The resultıng form corresponds ın meanıng to the Englısh 'gettıng so-and-so', 'becomıng so-and-so', as for example 'gettıng better', 'becomıng colder, etc. e.g.

ıyyetešalew hede.	'He was gettıng better.'
bırd ıyyehone yıhedal.	'It's gettıng colder.'
tıllıK ıyyehonhu hedhu.	'I was gettıng bıgger.'
ıyyazzenec tıhedallec.	'She ıs becomıng sadder.'

Note 12.6 Relatıonal affıx /s(ı)-/ 'when', whıle', 'as'.

ınde ityoPıya aKKoTaTer asrazeTeñ meto hamsa ammıst amete mıhret sihon....	'When accordıng to the Ethıopıan calendar the year ıs 1955 A.D....

The affıx /s(ı)-/ (/s-/ before vowels, /si-/ before /ya/ and /sı-/ elsewhere) ıs prefıxed to the Short Imperfectıve to form clauses correspondıng to Englısh 'when', 'as', or 'whıle' clauses.

Examples:

bemenged lay sayıh, selamta ıseTıhallehu.	'I'll greet you when I meet you on the street.'
gazeTa sıttanebb kebbede meTTa.	'Kebbede came whıle you were readıng.
kebbede meSıhafun sifellıg astemariw meTTa.	'The teacher came whıle Kebbede was lookıng for the book.'
ıKawın siyameTa ıkeflewallehu.	'I'll pay hım when he brıngs the thıngs.'

When the affıx /s(ı)-/ ıs prefıxed to the negatıve ımperfectıve, the resultıng /s-/ form corresponds ın meanıng to the Englısh 'before doıng so-and-so' 'wıthout doıng so-and-so' or 'unless doıng so-and-so' accordıng to the context, e.g.

baburu saymeTa abbaten ıTerallehu.	'I'll call my father before the traın comes.'
meSıhafun salageñ kezzih alhedım.	'I won't leave unless I get the book.'
mısayen salbela wede tımıhırtbet alhedım.	'I won't go to school wıthout havıng my lunch.'

The third person singular (masculine or feminine) and plural imperfective forms of the verb /menor/ 'to exist' are used with the verb suffix pronouns to form the equivalents of English 'when I have', 'when you have'... etc., e.g.

/meSıhaf sinoreñ/	'when I have a book' ('when a book will exist to me')
/meSıhafoc sinoruñ/	'when I have books' ('when books will exist to me')
/mist sıtoreñ/	'when I have a wife' ('when a wife exists to me')

As illustrated by the above examples, the item possessed is the subject. /sinor-/ follows a Masculine Thing Possessed, /sıtnor-/ follows a Feminine Thing Possessed, and /sinoru-/ follows Plural Things Possessed.

The suffix pronoun indicates the possessor. Following is the complete set of these forms:

Masculine Thing Possessed		Feminine Thing Possessed	
sinoreñ	'when I have'	sıtnoreñ	'when I have'
sinorıh	'when you (m.) have'	sıtnorıh	'when you (m.) have'
sinorıš	'when you (f.) have'	sıtnorıš	'when you (f.) have'
sinorıwot	'when you (pol.) have'	sıtnorıwot	'when you (pol.) have'
sinorew	'when he has'	sıtnorew	'when he has'
sinorat	'when she has'	sıtnorat	'when she has'
sinoren	'when we have'	sıtnoren	'when we have'
sinoraccıhu	'when you (pl.) have'	sıtnoraccıhu	'when you (pl.) have'
sinoraccew	'when they have'	sıtnoraccew	'when they have'

Plural Things Possessed	
sinoruñ	'when I have
sinoruh	'when you (m.) have'
sinoruš	'when you (f.) have'
sinoruwot	'when you (pol.) have'
sinorut	'when he has'
sinoruwat	'when she has'
sinorun	'when we have'
sinoruwaccıhu	'when you (pl.) have'
sinoruwaccew	'when they have'

Negative

Masculine Thing Possessed		Feminine Thing Possessed	
saynoreñ	'when I don't have'	satnoreñ	'when I don't have'
saynorıh	'when you (m) don't have'	satnorıh	'when you (m) don't have'
saynorıš	'when you (fem.) don't have'	satnorıš	etc.
saynorıwot	etc.	satnorıwot	
saynorew		satnorew	
saynorat		satnorat	
saynoren		satnoren	
saynoraccıhu		satnoraccıhu	
saynoraccew		satnoraccew	

Plural Things Possessed

saynoruñ	'when I don't have'
saynoruh	'when you (m) don't have'
saynoruš	etc.
saynoruwot	
saynorut	
saynoruwat	
saynorun	
saynoruwaccıhu	
saynoruwaccew	

Note 12.7 /abro/ 'together', 'both'

The forms /abro/ ın /abro yısTen/ and /abraccıhu/ ın /abraccıhu belu/ are the gerund forms of the verb /abbere - mabber - yabbıral/ 'to unıte'.

A complete set of these forms:

abırre	'I together wıth'
abreh	'you (m) together wıth'
abreš	'you (f) together wıth'
abro	'he together wıth'
abra	'she together wıth'
abren	'we together wıth'
abraccıhu	'you (pl) together wıth'
abrew	'they/you (pol) together wıth'

Examples:

abırreh ıhedallehu.	'I'm goıng ('together') wıth you.'
abrehen̈ mısahın tıbelalleh.	'You're goıng to have lunch ('together') wıth me.'
kebbede kennatugar abro wede ketema hede.	'Kebbede went to town together wıth hıs mother.'
kebbedenna balebetu abrew wede ketema hedu.	'Kebbede and hıs wıfe went to town together.'

Drıll

Read the following tımes ın Amharıc:

6:20 a.m.	10:45 a.m.
5:10 p.m.	11:55 a.m.
2:00 p.m.	7:35 a.m.
4:05 p.m.	2:10 p.m.
12:05 p.m.	6:25 a.m.
7:15 a.m.	12:50 p.m.
8:40 a.m.	9:00 a.m.
9:50 a.m.	9:30 p.m.
1:05 p.m.	5:45 p.m.
3:35 p.m.	3:50 p.m.

Substıtutıon Drılls

Drıll 1. The ınstructor wıll say the sentence A. The student wıll repeat the sentence and then say ıt agaın substıtutıng the Imperatıve or the Jussive (as the case may be) for underlıned verb form.

Drıll 2. The ınstructor wıll say the sentence A. The student wıll repeat the sentence usıng the negatıve form of the verb (Sentence B.) Then the student wıll repeat the sentence B substıtutıng the negatıve Jussive for the underlıned verb form.

A.	wede ketema tıhedalleh.	wede ketema hid.
B.	wede ketema athedım.	wede ketema attıhid.
A.	ıketema wısT sıra tıseriyalleš.	ıketema wısT sıra siri.
B.	ıketema wısT sıra atserim.	ıketema wısT sıra attısri.

A.	letemariwoc genzeb tıseTallaccıhu.	letemariwoc genzeb sıTu.
B.	letemariwoc genzeb atseTum.	letemariwoc genzeb attısTu.
A.	debdabbe tıSıfiyalleš.	debdabbe Safi.
B.	debdabbe attıSıfim.	debdabbe atSafi.
A.	ıhotelu wısT mıgb tıšeTalleh.	ıhotelu wısT mıgb šıT.
B.	ıhotelu wısT mıgb atšeTım.	ıhotelu wısT mıgb attıšıT.
A.	ministrun tıggenaññallaccıhu.	ministrun tegenaññu.
B.	ministrun attıggenaññum.	ministrun attıggenaññu.
A.	tımıhırtıhın tımmaralleh.	tımıhırtıhın temar.
B.	tımıhırtıhın attımmarım.	tımıhırtıhın attımmar.
A.	kagerıš tımmellešalleš.	kagerıš temelleš.
B.	kagerıš attımmellešım.	kageriš attımmeleš.
A.	and Tıru hotel tıgezallaccıhu.	and Tıru hotel gızu.
B.	and Tıru hotel atgezum.	and Tıru hotel attıgzu.
A.	labbatınna lennatıš bet tıgežalleš.	labbatınna lennatıš bet gıži.
B.	labbatınna lennatıš bet attıgežim.	labbatınna lennatıš bet attıgži.
A.	wede wıCC gudday minister tıhedalleh.	wede wıCC gudday minister hid.
B.	wede wıCC gudday minister attıhedım.	wede wıCC gudday minister attıhid.
A.	yetımıhırt ministr tıhoññalleš.	yetımıhırt ministr huññi.
B.	yetımıhırt ministr attıhoññım.	yetımıhırt ministr attıhuññi.
A.	sıraccıhun tıȷemmırallaccıhu.	sıraccıhun ȷemmıru.
B.	sıraccıhun attıȷemmırum.	sıraccıhun attıȷemmıru.
A.	lemekinaš bızu genzeb tıkefyalleš.	lemekinaš bızu genzeb kıfey.
B.	lemekinaš bızu genzeb attıkefyim.	lemekinaš bızu genzeb attıkfey.
A.	addis tımıhırtbet tıkeftallaccıhu.	addis tımıhırtbet kıfetu.
B.	addis tımıhırtbet attıkeftum.	addis tımıhırtbet attıkfetu.
A.	genzebaccıhun tıwesdallaccıhu.	genzebaccıhun wısedu.
B.	genzebaccıhun attıwesdum.	genzebaccıhun attıwsedu.
A.	abbatınna ınnathın tıfellıgalleh.	abbatınna ınnathın fellıg.
B.	abbatınna ınnathın attıfellıgım.	abbatınna ınnathın attıfellıg.
A.	sılagerıh zare tıgelSalleh.	sılagerıh zare gıleS.
B.	sılagerıh zare atgelSım.	sılagerıh zare attıgleS.
A.	nege keseat behwala yımeTallu.	nege keseat behwala yımTu.
B.	nege keseat behwala aymeTum.	nege keseat behwala ayımTu.
A.	Kursıhın lemeblat tımeTalleh.	Kursıhın lemeblat na.
B.	Kursıhın lemeblat atmeTam.	Kursıhın lemeblat attımTa.

A.	Tıru meSıhaf yıSıfal.	Tıru meSıhaf yıSaf.
B.	Tıru meSıhaf aySıfım.	Tıru meSıhaf aySaf.
A.	hotel wısT mıgb tıšeTallec.	hotel wısT mıgb tıšıT.
B.	hotel wısT mıgb atšeTım.	hotel wısT mıgb attıšıT.
A.	fiten ıttaTTeballehu.	fiten lıttaTeb.
B.	fiten alıttaTTebım.	fiten alıttaTeb.
A.	nege temariwoccun yıggenaññallu.	nege temariwoccun yıggenañu.
B.	nege temariwoccun ayıggenaññum.	nege temarriwoccun ayıggenaññu.
A.	amerikawiw ızzih yıKoyyal.	amerikawiw ızzih yıKoyy.
B.	amerikawiw ızzih ayKoyyım.	amerikawiw ızzih ayKoyy.
A.	setıyyowa lıȷwan wedamerika tılıkallec.	setıyyowa lıȷwan wedamerika tılak.
B.	setıyyowa lıȷwan wedamerika atlıkım.	setıyyowa lıȷwan wedamerika atlak.
A.	genzebun lersıwo ımellısallehu.	genzebun lersıwo lımellıs.
B.	genzebun lersıwo almellısım.	genzebun lersıwo almellıs.
A.	ato kebbedenna wendımmu astemariwoc yımeslallu.	ato kebbedenna wendımmu astemariwoc yımselu.
B.	ato kebbedenna wendımmu astemariwoc aymeslum.	ato kebbedenna wendımmu. astemariwoc ayımselu
A.	sewıyyew yımeTal.	sewıyyew yımTa.
B.	sewıyyew aymeTam.	sewıyyew ayımTa.
A.	sıladdis abeba ınegratallehu.	sıladdis abeba lıngerat.
B.	sıladdis abeba alnegratım.	sıladdis abeba alıngerat.
A.	ızzih ketema wısT tınorallec.	ızzih ketema wısT tınur.
B.	ızzih ketema wısT atnorım.	ızzih ketema wısT atnur.
A.	ıhıtınna wendımmaccewın yıredallu.	ıhıtınna wendımmaccewın yırdu.
B.	ıhıtınna wendımmaccewın ayredum.	ıhıtınna wendımmaccewın ayırdu.
A.	siȷara yaCesal.	siȷara yaCıs.
B.	siȷara ayaCesım.	siȷara ayaCıs.
A.	abbatwa bet tadrallec.	abbatwa bet tıder.
B.	abbatwa bet attadrım.	abbatwa bet attıder.
A.	mekinawın adersallehu.	mekinawın ladrıs.
B.	mekinawın aladersım.	mekinawın aladrıs.
A.	astemariwın yameseggınutal.	astemariwın yamesgınut.
B.	astemariwın ayameseggınutım.	astemariwın ayamesgınut.
A.	beTam Tıru mıgb yameTal.	beTam Tıru mıgb yamTa.
B.	beTam Tıru mıgb ayameTam.	beTam Tıru mıgb ayamTa.

A.	yamarıñña gazeTa tanebballec.	yamarıñña gazeTa tanıbb (or. tanbıb)
B.	yamarıñña gazeTa attanebbım.	yamarıñña gazeTa attanıbb (or: attanbıb).
A.	giyon hotel arfallehu.	giyon hotel lıref.
B.	giyon hotel alarfım.	giyon hotel alıref.
A.	ageraccewın yasayyallu.	ageraccewın yasayyu.
B.	ageraccewın ayasayyum.	ageraccewın ayasayyu.

Questions and Answers

gazeTa ıyyanebbebh siȷara taCesalleh ↑	áwo, aCesallehu.
abzaññawın gize wede hotel ıyyehedu, Kurs yıbelallu ↑	yellem, aybelum.
mín ıyyaderregec genzeb tageññallec.	wıCC gudday minister wísT ıyyeserrac ganzeb tageññallec.
yét ıyyarrefín wedamerika mehed ıncılallen.	ıhotel wısT ıyyarrefn mehed ıncılallen.
yebırtukan CımmaKi ıyyeTeTTa Kursun yıbelal ↑	áwo, yebırtukan CımmaKi ıyyeTeTTe Kursun yıbelal.
yét ıyyehede kirayun yıkeflal.	wede ketema ıyyehede yıkeflal.
sıraccewın ıyyeCerresu wede betaccew hedu ↑	áwo, hedu.
sırawan ıyyeserrac dabbo tıbelallec ↑	áwo, tıbelallec.
bunna ıyyeTeyyeKec wetet seTTat ↑	áwo, wetet seTTat.
keketemaw wıCC ıyyenoru ıketemaw wısT yıserallu ↑	áwo, keketemaw wıCC ıyyenoru ıketemaw wısT yıserallu.
KwanKwawın ıyyegelleSu yastemırallu ↑	áwo, yastemırallu.
ato yohannıs wede ketema ıyyehede ınKulal yıgezal ↑	áwo, ıyyehede ınKulal yıgezal.
gunfan ıyyammemeh wede wıCC mehed tıfellıgalleh ↑	yellem, mehed alfellıgım.
wede sinimabet ıyyehedš sinima tayalleš ↑	áwo, ayallehu.
ıyyetaTTebu Kursaccewın yıbelallu ↑	áwo, ıyyetaTTebu yıbelallu.
tolo tolo ıyyetaTTebu hedu ↑	áwo, ıyyetaTTebu hedu.
abro ıyyemeTTa yıTeyyıKaccıhuwal ↑	áwo, yıTeyyıKenal.
raswan ıyyammemat wede sıra hedec ↑	áwo, ıyyammemat hedec.

ȷərmənawiw ıyyəhedə amerikawiwın yıTəyyıKəwal ↑	áwo, yıTəyyıKəwal.
dəbdabbewın ıyyanəbbəbh lənnatıh tınəgratalləh ↑	áwo, ıyyanəbbəbhu ınəgratalləhu.
ləmín ızzih ıyyəməTTu ayadrum ↑	betıwo bəTam rúK nəw.
bırd ıyyəhonə hedə ↑	áwo.
bızu gənzəb sinorıh yə́t tıhedalləh.	wədə ȷərmən ıhedalləhu.
ləmín gize sinorıh atməTam.	wədəfit ıməTalləhu.
Kurs sibəlu ayyəhaccəw ↑	áwo, ayyəhuwaccəw.
sıraccıhun sıtCərrısu yə́t məhed tıfəllıgallaccıhu.	wədə sinimabet məhed ınfəllıgallən.
aggotu siməTa ayyaccıhut ↑	áwo, siməTa ayyənəw.
gunfan siyammıwo ıhakimbet yıhedallu ↑	yəlləm, alhedım.
KwanKwan ləməmmar sıtfəllıgu yə́t tıhedallaccıhu.	wədə wıCC gudday minister tımıhırtbet ınhedallən.
akıstıh wədəzzih kətəma sıtməTa yə́t tarfalləc.	ıgiyon hotel wísT tarfalləc.
yəbetun kiray sıtkəflu mín tadərgallaccıhu.	baləbetun ınTərawallən.
səlamta sisəTıh məllıseh tısəTəwalləh ↑	áwo, ısəTəwalləhu.
sinimabet sihedu ayyəhaccəw ↑	áwo, ayyəhuwaccəw.
lərəft wədamerika sıthedu, mín mayət tıfəllıgallaccıhu.	wašingtonın mayət ınfəllıgallən.
ato ləmma gənzəb sinorəw, mín məsrat yıfəllıgal.	məmmár yıfəllıgal.
məkina sisəTuh mín tadərgəwalləh.	labbatınna lənnate ısəTaccəwalləhu.
baləbetıh satməTa, yə́t məhed tıcılalləh.	wədə bete məhed ıcılalləhu.
kənə gar abro siməTa, ayyaccıhut ↑	yəlləm, siməTa alayyənəwım.
gənzəbun saysəTıh yə́t hedə.	yət ındəhedə alawKım.
gənzəb aKKoTaTər sayawK sıra agəññə ↑	áwo, agəññə.
sıra sanCərrıs Kurs anbəlam ↑	yəlləm, anbəlam.
yəbırtukan CımmaKi sayTəTTu Kurs yıbəlallu ↑	yəlləm, aybəlum.
wəndımmıhın sattay təməlləsh ↑	áwo, təməlləshu.

wədagəraccın sınnıhed ınnataccının ınTəyyıK ↑	áwo, ınTəyyıK.
gənzəb sannagəñ wədə kətəma məhed ıncılallən ↑	yəlləm, ancılım.

dırsət

	məSıhafu kərsasu yılləyyal.
to differ, to be different	tələyyə-məlləyət-yılləyyal
	məskərəmınna Pagumé yəwər sımoc naccəw.
first month of the Ethiopian calendar	məskərəm
last month of the Ethiopian calendar	Pagumé
last, end	Pagume yəməCərrəšaw wər nəw.
each one	ıyyandandu təmari məSıhaf alləw.
	məSıhafu bassır kıfloc təkəflowal.
to be divided; to be paid	təkəffələ-məkkəfəl-yıkkəffəlal
length	betu ırzımət alləw.
sun	Səhay Tıwat Tıwat tıwəTalləc.
	Səhay mata mata tıTəlKalləc.
to set, to drown, to go down	TəlləKə-məTləK-yıTəlKal.

yəityoPıyawiyan yəgize aKKoTaTər kawroPawiyan bə́bızu məngəd yətələyyə́ nəw. lıyyunnətum kəsəat ȷəmmıro ıskamətə mıhrət dırə́s nəw. ləmıssale, ındəityoPıya aKKoTaTər yəməȷəmməriyaw wər məskərəm sihon, yəməCərrəšaw wər dəgmó Pagumé nəw. yəsəat aKKoTaTərum kawroPawiyan aKKoTaTər bəTam yətələyyə́ nəw. ləmıssale, awroPawiyan aratt səat silu, ityoPıyawiyan assır səat yılallu. Kənınna lelitu ıkkul basra hulətt səatocc ıyyandandu təkəflowal.

band Kən wısT haya aratt səatocc allu. band səat wısT sılsa dəKiKawocc allu. band dəKiKa wısT dəgmó sılsa sekondocc allu. ındəityoPıya aKKoTaTər Kənunna lelitu ıkkul ırızmət allaccəw. Səhay kəwəTTac ȷəmmıro ıskəTəlləKəc dırəs Kə́n nəw. kəTəlləKəc ȷəmmıro, ıskəwəTTac dırəs, lelít nəw.

TıyyaKewoc

beityoPıyawiyanınna bawroPawiyan yegize aKKoTaTer mín lıyyunnet alle.

lıyyunnetuss ındét new.

yeityoPıya yemeȷemmeriyaw wer mán yıbbalal.

yeityoPıya yemeCerrešaw wer mán yıbbalal.

Kenunna lelitu ıkkul tekeflowal ↑

band Ken wısT sínt seatocc allu.

band deKiKa wısT sínt sekondocc allu.

ındeityoPıya aKKoTaTer Kenunna lelitu lıyyunnet allew ↑

Kenu mecé yıȷemmıral.

lelitu mecé yıȷemmıral.

Unit 13

Basic Sentences

alemu

How much is this?	wagaw sínt new.

kebbede

cent	santim
Three dollars and fifty cents.	sost bırr kehamsa santím new.

alemu

expensive, dear	wıdd
It's too expensive.	beTam wídd new.

kebbede

No, this is the market price.	yellem, yıh yegebeya wagá new.

alemu

reduction, discount	Kınnaš
to give a discount, to reduce the price	Kınnaš madreg
Aren't you going to give [me] a discount?	Kınnaš ayadergum ↑

kebbede

customer; regular, ordinary	denbeñña
because you are	sılehonu
Since you are my customer, I'm going to give you a fifty-cent discount.	denbeññaye sılehonu, hamsa santim Kınnaš adergıllıwotallehu.

alemu

I'll take this.	yıhun ıwesdewallehu.
paper	wereKet
ink, paint, color	Kelem
envelope	anbolık
And give me some paper, ink, and envelopes too.	degmó wereKet Kelemınna anbolík yısTuñ.

maın, general, total	TeKlalla
What's the total (prıce)?	TeKlallaw waga sínt new.

kebbede

here ıt ıs	yıhew
Fıve dollars. (And) here you are, sır.	ammıst bírr new. yıhewınná getaye.

Useful Words

Days of the Week

Monday	señño
Tuesday	makseñño
Wednesday	rebu
Thursday	hamus
Frıday	arb
Saturday	Kıdame
Sunday	ıhud

Names of the Months

September	meskerem
October	TıKımt
November	hıdar
December	tahısas
January	Tırr
February	yekatit
March	meggabbit
Aprıl	miyaziya
May	gınbot
June	sene
July	hamle
August	nehase
5 or 6 supplementary days before the new year	Pagume
season(s)	werat

Names of the Seasons

Spring	Sedey
Summer	bega
Fall	belg
Winter	k(ı)remt

Names of the Years

year	zemen
The year of Matthew	zemene matewos
The year of Mark	zemene marıKos
The year of Luke	zemene luKas
The year of John	zemene yohannıs

Structure Sentences

chair	wenber/wember
table, desk	TerePeza
near	aTegeb
to sit, to sit down	teKemmeTe-meKKemeT-yıKKemmeTal. or KuCC ale- KuCC malet-KuCC yılal
I'm going to sit down on the chair near the table.	TerePezaw aTegeb ballew wenber lay lıKKemméT new.
black	TıKur
You (m) are going to learn the Amharic writing system using ('while writing with') black ink.	ante beTıKur Kelem ıyyeSafh, yamarıñña Sıhıfet lıtımmár new.
difficult	asceggari
sentence	arefte neger
to translate	tereggome-metergom-yıtereggumal
You (f) are going to translate the difficult sentence into English.	asceggariwın arefte neger wede ınglizıñña lıttereggumí new.
friend	wedaȷ
shoes	Camma
You (pl) are going to give black shoes to your friend.	ırsıwo lewedaȷıwo TıKur Camma liseTú new.

yellow	biCa
to paint, to shine, to anoint	Kebba-meKebbat-yıKebbal
He's going to paint his house yellow.	betun biCa Kelem liKebbá new.
girl	lıjagered
to consent, to be willing, to give permission	feKKede-mefKed-yıfeKdal
The pretty girl is going to consent to teach Mr. John Amharic.	Konjowa lıjagered ato jonın amarıñña lemastemar lıtféKd new.
blue	semayawi
He/She (pol.) is going to buy a blue car.	ırsaccew semayawi mekina ligezú new.
green	arengwade
We are going to write with the green ink.	barengwade Kelem lınnıSíf new.
to speak	tenaggere-mennager-yınnaggeral
You (pl.) are going to speak.	lıttınnaggerú new.
light, easy	Kellal
easily	beKellalu
to understand	astewale-mastewal-yastewılal
They were going to understand the sentence easily (but they didn't).	arefte negerun beKellalu liyastewlú nebber.

Grammatical Notes

Note 13.1 Relational Affixes /l(ı)-/ and /-(ı)ll(ı)--(ı)lle-/ 'in order to' 'to', 'for', 'so that', 'on behalf of', 'in favor of', 'about to do so-and-so'

1. ıbakkıwo dehna hotel liyasayyuñ yıcılallu ↑
   Can you direct me to ('show to me') a good hotel?
2. Tıruneš leweyzerit almaz bızu negeroc ameTTaccıllat.
   Trunesh brought many things for Miss Almaz.
3. lıttınnaggeru new.
   You (pl.) are about to speak.

The affix is /l(ı)-/ when used as a prefix to Short Imperfective forms (sentences 1 and 3), and /-(ı)ll(ı)-/ or /-(ı)lle-/ when used as a suffix combined with the object pronouns (sentence 2).

Note 13.1.1 /l(ı)-/ with Short Imperfective 'to', 'for', 'in order', 'so that'

The affix /l(ı)-/ (/l-/ before vowels, /li-/ before /ya/ and /lı-/ elsewhere) prefixed to a Short Imperfective form means 'to do so-and-so', 'so that', 'in order to', 'for', and is often used with verbs expressing desire, wish, intention, ability, etc., e.g.

meSıhaf liyaneb yıfellıgal.	'He wants to read a book.'
lımeTa ıcılallehu.	'I can come.'
meSıhafun lifellıg meTTa.	'He came to look for the book.'
meSıhafun liyasayyıh meTTa.	'He came to show you the book.'
wereKet lıngeza hedn.	'We went to buy some paper.'

Note 13.1.2 /l(ı)-/ with Short Imperfective form plus /new/ or /nebber/ 'about to do so-and-so'.

As illustrated by the Structure Sentences the affix /l(ı)-/ prefixed to a Short Imperfective form combined with the verb form /new/ indicates an action which is about to be performed. When used with the verb form /nebber/ this affix indicates that the action was going to be performed but did not actually take place.

lıfellıg new.	'I am going to look for [something].'
lıfellıg nebber.	'He was going to look for [something].'

Note 13.1.3 /-(ı)ll(ı)-/-/-(ı)lle-/ 'on behalf of', 'in favor of', 'for'

The suffix /-(ı)ll(ı)-/-/-(ı)lle-/ is added to the verb stem (Imperfective or Perfective) and followed by the verb suffix (object) pronouns.

Using C for consonant and V for vowel, the exact shape of this suffix in various positions may be shown as follows:

C - ılle-t	V - lle-t
C - ıllı-C (otherwise)	V - -llı-C (otherwise)
C - ıll-a	V - ll-a

This suffix indicates that the action of the verb is performed by one person (the subject of the verb) 'for', 'on behalf of' or 'in favor of' the person indicated by the verb suffix (object) pronoun. Examples:

kebbede lifellıgıllet meTTa.	'Kebbede came to look for him.'
lıttınnaggerıllıñ new.	'You are going to speak on my behalf.'

lıfeKdıllaccew nebber.	'I was about to gıve them permıssıon.
abbatu mekina gezzallet.	'Hıs father bought a car for hım.
wendımmen Tırallıñ.	'Call my brother for me.'
wereKetınna anbolık seTTellaccew.	'He gave them some paper and envelopes.'
wedagere hedo abbatınna ınnaten ayyellıñ.	'He went to my country and vısıted my parents on my behalf.'

Note 13.2 Relatıonal Affıxes /ısk(ı)-/ and /ısk(e)-/ 'tıll', 'untıl'

hakimu ıskinegreñ dıres mewTat alcılım.	'I can't check out untıl the doctor tells me [to do so].'

The affıx /ısk(ı)-/ (/ısk-/ before vowels, /ıski-/ before /ya-/ and /ıskı-/ elsewhere) ıs prefıxed to Short Imperfectıve verb forms, and the affıx /ısk(e)-/ (/ısk-/ before vowels and /ıske-/ elsewhere) ıs prefıxed to Perfectıve verb forms. The resultıng forms correspond ın meanıng to Englısh 'untıl' or 'tıll' clauses. The /ısk(ı)-/ and /ısk(e)-/ forms are commonly used wıth the postverb /dıres/ 'up to', 'as far as', but may be also used ındependently wıthout /dıres/.

Examples:

1. /ısk(ı)-/ + Imperfectıve

ıskıbela dıres TebbıKeñ.	'Waıt for me untıl I eat.'
ıskimeTu debdabbe anebballehu.	'I'll read the letter untıl you come.'
anten ıskiyageññıh dıres ıne bet yıKoyyal.	'He'll stay ın my house untıl he fınds you.'
ıskageññıh dehna hun.	'Good-bye ('be good') untıl I see you.'

2. /ısk(e)-/ + Perfectıve

ıskayyehut dıres alneggereññım.	'He dıd not tell me untıl I saw hım.'
ıskemeTTu debdabbe anebb nebber.	'I was readıng the letter untıl you came.'
hulett bırr ıskeseTTeñ dıres genzeb alnebbereññım.	'I dıdn't have any money untıl he gave me two dollars.'

Note 13.2.1 /ısk(e)-/ wıth Relatıve Constructıons.

When prefıxed to Relatıve Constructıons the form of the affıx ıs always /ısk(e)-/, e.g.

1. wıth /ye-/ clauses:

/yayyehut bet/	'the house I saw.'
ıskayyehut bet dıres ınhedallen.	'We'll go up to the house I saw.'
/yefelleghew/	'what you wanted.'
ıskefelleghew dıres ageññeh.	'you got as much as (what) you wanted'
/yegezzaw bet/	'the house he bought.'
ıskegezzaw bet dıres hede.	'he went up to the house he bought'

2. wıth /yemm(ı)-/ clauses:

/yemmimeTaw sammınt/	'the comıng week'
ıskemmimeTaw sammınt dıres annıggenaññım.	'we won't meet untıl next week.'
/yemmiCerrıs/	'one who wıll fınısh'
sırawın ıskemmiCerrıs dıres ızzih ıKoyyallehu.	'I'll stay here untıl he fınıshes hıs work.'
/yemmiȷemmıru/	'those who start'
tımıhırtaccewın ıskemmiȷemmıru dıres sıra yıserallu.	'They'll work untıl they start theır studıes.'

Questıons and Answers

amerika wısT sínt sewoc ligebu yıfellıgallu.	beTam bızu sewoc ligebu yıfellıgallu.
ato yohannıs sıle betu dess lilew cale↑	áwo, dess lilew cale.
abbatınna ınnatıwo limeTu yıfellıgallu↑	yellem, limeTu ayfellıgum.
wede sıra lıthedu new↑	áwo, lınnıhed new.
leTıruneš medhanit lıtseTuwat new↑	keseat behwala lınseTát new.
tımıhırtaccewın liyaTenu new↑	yellem, liyaTenú aydellem.

amarıñña mán limmar new ↑	yohannís limmar new.
zare keseat behwala yét lıtwılu new.	ımeSıhafbet wísT lınnıwıl new.
lemısaccew mín libelu new.	mın libelu ındemmıfellıgu alawKım.
ıbetıwo beseat lihedu yıfellıgallu ↑	áwo, ıfellıgallehu.
mata wedebetaccew liwesdun yıfellıgallu ↑	áwo, yıfellıgallu.
lıyyunnetun liyawKut ayfellıgum ↑	ayfellıgum.
genzebun ındét lıttameTut tıcılallaccıhu.	bemekina lınnameTaw ıncılallen.
yesewıyyewın sım ındét lıttawKut calaccıhu.	and sew neggeren.
behulett seat kerub yét lıthed tıfellıgalleh.	wede bete krıstiyán lıhed ıfellıgallehu.
ıñña genzeb wedageraccın lınlık ıncılallen ↑	áwo, tıcılallaccıhu.
debdabbe lennataccıhu lıtSıfu tıfellıgallaccıhu ↑	áwo, ınfellıgallen.
sılageraccıhu lıtgelSullaccew tıfellıgallaccıhu ↑	áwo, ınfellıgallen.
lıyyunnetun ligelSullıñ yıfellıgallu ↑	áwo, ıfellıgallehu.
band seat wısT ıbetıwo lihedu yıcılallu ↑	yellem, alcılım.
ıhıten amerika wısT beyyeweru tıTeyyıKıllıññalleh ↑	áwo, ıTeyyıKıllıhallehu.
legazeTaw assır santim tıseCıllıññalleš ↑	yellem, alseTıllıhım.
wıddun meSıhaf lato lemma šeThıllet ↑	yellem, alšeThulletım.
yebetun kiray Kınnaš tadergıllaccewalleh ↑	yellem, aladergıllaccewım.
denbeñña wereKet tıgezullıññallaccıhu ↑	yellem, angezallıhım.
anbolıkun lastemariw tıseTulletallaccıhu ↑	yellem, anseTılletım.
biCawın Kelem wede betwa tıwesdullatallaccıhu ↑	yellem, anwesdıllatım.
TerePezawın tıserulletallaccıhu ↑	yellem, anseralletım.
debdabbewın wede ınglizıñña tıtereggumillatalleš ↑	awo, ıtereggumıllatallehu.
yıhın areftenager tanebbillıññalleš ↑	áwo, anebbıllıhallehu.
lekebbede sıle tımıhırtbetu tınnagerılletalleh ↑	áwo, ınnaggerılletallehu.
kebbeden ıskıttayew dıres meKoyyet tıfellıgalleh ↑	kersıwo gar meKoyyet ıfellıgallehu.

sırawın ıskiCərrıs dırəs ızzih yıKoyyal ↑	áwo, ızzih yıKoyyal.
dəbdabbewın ıskıtSıfu dırəs ıne bunna lıTəTTa ↑	áwo, məTəTTat tıcılalləh.
sılə ityoPıya ıskıtgəlSu ıwıCC gudday minister heda tımTa ↑	áwo, heda tımTa.
ıskahun mín ṭısəru nəbbər.	ızzih təKəmmıTən nəbbər.
Kurs ıskınbəla dırəs yét məhed yıfəllıgal.	wədə bunnabet məhed yıfəllıgal.
gənzəb ıskınsəTəw dırəs wədagəru məhed aycılım ↑	yəlləm, aycılım.
dəbdabbewın ıskanəbbəbəw dırəs kəyét ındəməTTa awKo nəbbər ↑	áwo, awKo nəbbər.
astəmarih ıskiTəyyıKıh dırəs attınnaggərım ↑	yəlləm, alınnaggərım.
bet ıskıttagəññi dırəs yét məKoyyət tıfəllıgiyalləš.	giyon hotel ıKoyyalləhu.
gənzəbun ıskıttagəññu dırəs wašington athədum ↑	ıskınnagəñ anhədım.
məkinawon ıskiyaməTu dırəs yənen mekina məwsəd yıfəllıgallu ↑	áwo, ıfəllıgalləhu.
kəbbədə ıskiməTa yét tıKoyyallaccıhu.	ıhotelu wısT ınKoyyallən.
rasun ıskamməməw dırəs yısəra nəbbər ↑	áwo, yısəra nəbbər.
gazeTawın ıskiyanəbbu dırəs antə mín madrəg tıfəllıgalləh.	wədə kətəma heȷȷe məmməlés ıfəllıgalləhu.
kıflun ıskiyasayyuš dırəs mısa məblat tıfəllıgiyalləš ↑	áwo, ıfəllıgalləhu.
Kursun bəlto ıskiCərrıs and nəgər madrəg tıfəllıgallaccıhu.	áwo, bunna məTəTTat ınfəllıgallən.

dırsət

	səwoc simeTu ımmələkkətalləhu.
to watch, to look around	təmələkkətə-məmmələkkət-yımmələkkətal
wallet, briefcase, purse	addis borsa ləməgzat wədə gəbəya ıhedalləhu.
about, approximately, around	ammıst bırr yahıl sıTəñ.
how much	mín yahıl yıfəllıgallu.

	betu təšəTə.
to be sold	təšəTə-məššəT-yıššəTal
pocket	bəkisıh mín allə.
	ato kəbbədə sinnaggər rasun yıdabbısal.
to touch, to search	dabbəsə-mədabəs-yıdabbısal
	abbate yənəggəruññın rəssahu.
to forget	rəssa-mərsat-yırəsal
	behulətt wəyım bəsost səat na.
or	wəyım/wəyıss

ato aləmu ıKa ləməgzat wədato kəbbədə suK hedə. bato kəbbədəm suK bızu Tıru nəgəroc nəbbəru. ato aləmu ləTıKit dəKiKawoc kətəmələkkətə bəhwala, and borsa ləməgzat fələgə. ato aləmu ato kəbbədən yıh borsa mın yahıl yıššəTal bılo TəyyəKəw. ato kəbbədəm ammıst bırr kəhamsa santim new bılo, məlləsəllət. ato aləmu gənzəbun ləməkfəl, kisun bidabbıs, gənzəbun ıbetu ındərəssaw awwəKənna, hamus wəyım arb məTıcce ıwəsdəwalləhu bılo, hedə.

TıyyaKewoc

ato aləmu mín ləməgzat wədə suK hedə.

ato aləmu ımán suK gəbba.

bato kəbbədə suK wısT mín nəbbər.

ato aləmu ato kəbbədən mín TəyyəKəw.

ato aləmu bursawın ləməgzat méc ımmələsalləhu alə.

bəsammınt wısT yallutın yəKənoc [illegible]m nıgərəñ.

Unit 14

Basic Sentences

aləmu

to pour in, to fill up	Cəmmərə-məCəmmər-yıCəmmıral
gasoline	benzin
Fill it up please ('pour gasoline into my car for me')!	ıməkinaye wísT benzin Cəmmırıllıñ.

ləmma

How much (shall I pour in for you)?	mín yahıl lıCəmmırıllıwot.

aləmu

litre	letır
(Pour in for me) ten litres.	assır letír Cəmmırıllıñ.

ləmma

if you want	bifəllıgu
oil	zəyıt
Do you want me to check the oil? ('if you want that I see for you the oil')?	bifəllıgu, zəyıtun lıyıllıwot ↑

aləmu

Yes.	áwo.
tire	gomma
to burst, to blow up	fənədda - məfəndat-yıfənəddal
to repair, to fix, to renew	addəsə-maddəs-yaddısal
My tire's going flat. ('And my tire is about to blow up to my detriment') Would you please fix it.	dəgmó gommaye lifənəddabbıñ nəwınna, ıbakkıh addısıllıñ.

ləmma

if you can	bicılu
If you can wait a little I'll fix it for you.	TıKit ləməKoyyət bicılú, addısıllıwotalləhu.

alemu

I have to	allebbıñ
because I have to	sılallebbıñ
to leave	tewe-metew-yıtewal
Since I have some work [to do] now, I'll leave the car and go.	ahun sıra sılallebbıñ, mekinawın tıccew ıhedallehu.

Useful Words

debt	ıdayen keffelhu.
	addis abeba meskerem zeTeñ Ken asra zeTeñ meto sııısa sost amete mıhret derresku.
to arrive, reach	derrese-medres-yıdersal
examination	fetenawın alfo wedageru temellese.
trouble, difficulty, calamity	ballefew amet bızu mekera derresebbaccew.
	abbatu tammew motu.
to die	mote-memot-yımotal
provisione, food stuff	sınK sılalleKebbaccew wedageraccew temellesu.
to be finished, to come to an end	alleKe-maleK-yalKal
thief	lebawın yızo ameTTaw.
	yohannıs TerePezawın sebberew.
to break	sebbere-mesber-yısebral
	TerePezaw beyohannıs tesebbere.
to be broken	tesebbere-messeber-yıssebberal
	ırsase Teffabbıñ.
to be lost, to disappear, to be extinguished	Teffa-meTfat-yıTefal
telephone	sılk labbatu dewwele.
to dial	dewwele-medewwel-yıdewwılal
to telephone	sılk medewwel
reason, cause	bebeššıta mıknıyat wedamerika hede.

number, mathematics	yetemariwoccu KuTır bızú new.
	meSıhafun fellıgo, aTTa.
to fail to get, to miss, to lack	aTTa-maTat-yaTal
	wedehakimbet mehed asffellegeñ.
to need, to be necessary	asfellege-masfelleg-yasfellıgal
	ıȷȷunınna ıgrun ammotal.
hand, arm	ıȷȷ
foot	ıgır
	wedebetu roTe.
to run	roTe-meroT-yıroTal
rain	ızzih ager bızu zınab alle.
	wedaddis abeba lemehed assebe.
to think, to intend, to plan	assebe-masseb-yassıbal

Structure Sentences

Demonstrative Pronouns

hat	barneTa
This is a hat.	yıh barneTá new.
this (f.)	yıhıc/yıcci
This is a cow.	yıcci lám nat.
this one	yıhıññaw
dog	wıšša
This one is a dog.	yıhıññaw wıššá new.
this one (f.)	yıccıññawa
cat	dımmet
This one is a cat.(f.)	yıccıññawa dımmét nat.
these	ınnezzih
shirt	šemiz
These are shirts.	ınnezzih šemizóc naccew.

this (pol.)	ıññıh
This is my father.	ıññıh abbaté naccew.
these (pol.)	ınneññıh
These are your brothers.	ınneññıh wendımoccıwo naccew.
coat	kot
That is a cota.	ya kót new.
that (f.)	yacci
donkey	ahıyya
That is a jenny.	yacci ahıyyá nat.
that one	yaññaw
horse	feres
That one is a horse.	yaññaw ferés new.
that one (f.)	yaccıññawa
mule	beKlo
That one is a mule.	yaccıññawa beKló nat.
those	ınnezzıya
necktie	krabat/kerebat
These are neckties.	ınnezzıya krabatóc naccew.
that (pol.)	ınnıya
That is my aunt.	ınnıya akıste naccew.
those (pol.)	ınneñña
Those are my uncles.	ınneñña aggotoce naccew.

Grammatical Notes

Note 14.1 Demonstrative Pronouns

The structure Sentences of this unit illustrate the use of the Demonstrative Pronouns. The complete set of these pronouns is:

Used independently		Used with prepositions
yıh	'this' (m.)	-zzıh
yıcci/yıhıc	'this' (f.)	-zzıc
yıhıññaw	'this one' (m.)	-zzıhıññaw

yıccıññawa	'this one' (f.)	-zziccıññawa
ınnezzih	'these'	-nnezzih
ıññıh	'this' (pol.)	-ññıh
ınneññıh	'these' (pol.)	-nneññıh
ya	'that' (m.)	-zziya
yaci	'that' (f.)	-zziyac
yaññaw	'that one' (m.)	-zziyaññaw
yaccıññawa	'that one' (f.)	-zziyaccıññawa
ınnezziya	'those'	-nnezziya
ınniya	'that' (pol.)	-nniya
ınneñña	'those' (pol.)	-nneñña

Note 14.2 Noun: Gender.

The masculine and feminine genders were discussed in previous units in connection with pronouns, definite suffixes, and the 'feminine' forms of verbs in the singular.

Following is a summary of what has already been illustrated by verious examples which have occured in the Basic Sentences, Grammatical Drills and Narratives.

Amharic does not have clear-cut gender classes. The basic dichotomy in singular nouns is between two usages which may often be characterized as augmentative and diminutive rather than as 'masculine' and 'feminine.' The augmentative implies respect, large size, power, masculinity. The diminutive implies familiarity, affection, smallness, weakness, femininity. The verb forms which have up to now been referred to as 'masculine' are those which indicate the augmentative. The same is true of the personal (independent or suffix) and demonstrative pronouns. The verb forms and pronouns up to now referred to as 'feminine' indicate the diminutive.

Nouns generally fall into two classes with regard to these categories: those of fixed type (augmentative or diminutive) and those which may follow either type.

Nouns referring to people or animals which are male are regularly used in the augmentative. Nouns referring to people or animals which are female are regularly used in the diminutive.

Examples:

/sew/	'man'	/set/	'woman'
/abbat/	'father'	/ınnat/	'mother'

/wendım/	'brother'	/ıhıt/	'sister'
/aggot/	'uncle'	/akıst/	'aunt'
/bal/	'husband'	/mist/	'wife'
/bere/	'bull', 'ox'	/lam/	'cow'

Nouns referring to sexless objects are normally (i.e. most frequently) augmentative. They may, however, be used as diminutives--i.e. with a diminutive verb or pronoun reference--whenever their small size or any other diminutive aspect is stressed. Such nouns will be called neutral.

Examples:

/bet new/ 'it's a house'	/bet nat/ 'it's a small house'
/yıh bet tıllıK new/ 'this house is big'	/yıhıcc bet tınnıš nat/ 'this house is small'
/yıh bet tınnıš new/ 'this house is small'	/yıhıcc bet beTam tınnıš nec/ 'this house is very small'
/bet alleñ/ 'I have a house'	/bet alleccıñ/ 'I have a little house'
/tıllıK TerePeza new/ 'it's a big table'	/tınnıš TerePeza nat/ 'it's a small table'

A small number of nouns, such as:

/Sehay/ or /jenber/	'sun'
/CereKa/	'moon'
/kokeb/	'star'
/meret/	'earth'
/alem/	'world'
/nefs/	'soul'

are regularly used as diminutive but when size or other augmentative aspect is stressed they may be augmentative, e.g.

/kokeb weTTac/ 'a star appeared'	but	/tıllıKu kokeb weTTa/ 'the big star appeared'

Some nouns which refer to people and animals do not specify sex (lawyer, cook, etc). These nouns can be modified by /wend/ 'male' or /set/ 'female'. The resulting phrases are then augmentative or diminutive respectively.

/lıj/ 'child'	/wend lıj/ 'boy'	/set lıj/ 'girl'
/ayat/ 'grandparent'	/wend ayat/ 'grandfather'	/set ayat/ 'grandmother'
/astemari/ 'teacher'	/wend astemari/ 'teacher' (m)	/set astemari/ 'teacher' (f)
/hakim/ 'doctor'	/wend hakim/ 'doctor'	/set hakim/ 'woman doctor'
/beKlo/ 'mule'	/wend beKlo/ 'male mule'	/set beKlo/ 'female mule'
/anbessa/ 'lion'	/wend anbessa/ 'male lion'	/set anbessa/ 'lioness'
/doro/ 'chicken'	/wend doro/ 'rooster'	/set doro/ 'hen'

Neutral nouns may be used with a definite suffix, the choice indicating what category the noun is being used in.

Examples:

/temariw/	'the (boy) student'	/temariwa/ or /temariyitu/ 'the girl student'
/astemariw/	'the (man) teacher'	/astemariwa/ or /astemariyitu/ 'the lady teacher'
/hakimu/	'the doctor'	/hakimwa/ or /hakimitu/ 'the woman doctor'
/betu/	'the house'	/betwa/ or /betitu/ 'the little house'
/wenberu/	'the chair'	/wenberwa/ or /wenberitu/ 'the little chair'
/meSıhafu/	'the book'	/meSıhafwa/ or/meSıhafitu/ 'the little book'

Note that the forms in /-(y)itu/ imply a diminutive aspect of persons, animals or things.

The article may, of course, be affixed to an accompanying modifier, e.g.

/Tıruwu temari/ 'the good (boy) student'	/Tıruwa temari/ or /Tıruyitu temari/ 'the good girl student'
/melkamu hakim/ 'the good doctor'	/melkamwa hakim/ or /melkamitu hakim/ 'the good woman doctor'
/Konjow bet/ 'the nice house'	/Konjowa bet/ or /Konjoyitu bet/ 'the nice little house'

Neutral nouns modified by /wend/ and /set/ have the following forms when used with the definite suffix:

/wendu lıj/ 'the boy'	/setwa lıj/ or /setitu lıj/ or /setitwa lıj/ 'the girl'

/wendu anbessa/ 'the lion'	/setwa anbessa/ or /setitu anbessa/ or /setitwa anbessa/ 'the lioness'

The diminutive form of /and/ is /andit/, e.g. /andit temari/ 'a girl student' /andit mekina/ 'a small car'

Examples:

/and temari meTTa/ 'a boy student came'	/andit temari meTTac/ 'a girl student came'
/and bet alleñ/ 'I have a house'	/andit bet alleccıñ/ 'I have a little house'

With the definite suffix the diminutive of /and/ is either /andwa/ or /anditwa/ e.g. /andwa temari/ or /anditwa temari/ 'one (particular) girl student.

Examples:

andu temari meTTa.	'one (particular) student came.'
andwa (or: anditwa) temari meTTac.	'one (particular) girl student came.'
andun bet ayyehut.	'I saw one (particular) house.'
andwan (or: anditwan) bet ayyehuwat.	'I saw one (particular) small house.'

In the plural only nouns obviously belonging to either the masculine or feminine category, as well as those modified by /wend/ and /set/ are unambiguous as to gender, e.g.

/abbatoc/	'fathers'	/ınnatoc/ 'mothers'
/lamoc/	'cows'	/wend hakimoc/ or /wendoc hakimoc/ 'doctors (m)'
		/set hakimoc/ or /setoc hakimoc/ 'woman doctors'

and with the definite suffix:

/abbatoccu/, /ınnatoccu/, /wendoccu hakimoc/, /setoccu hakimoc/, etc.

Note 14.3.1 Relational Affix /b(ı)-/ 'if'

The affix /b(ı)-/ (/b-/ before vowels, /bi-/ before /ya/ and /bı-/ elsewhere) prefixed to Short Imperfective verb forms corresponds in meaning to English 'if' e.g. /bifellıg/ 'if he wants', /bımeTa/ 'if I come', /binorıh/ 'if you have', /bayfellıg/ 'if he does not want' /balmeTa/ if I don't come', /baynorıh/ 'if you don't have', etc.

'If' Clauses

1. Simple Condition:

bimeTa, ihedallehu.	'If he comes, I'll go.'
bifelligú, yageññutal.	'If they want they'll meet him.'
wendimmen bageññew, wedesinima abren inhedallen.	'If I see my brother we'll go to the movies together.'

2. Indefinite Conditional:

bimeTa, ihed nebber. or: bimeTa noro, ihed nebber.	'If he came, I'd go.'
genzeb bifellig iseTew nebber. or: genzeb bifellig noro, iseTew nebber.	'If he wanted money, I'd give it to him.'
gize binoreñ, iTeyyiKih nebber. or: gize binoreñ noro, iTeyyiKih nebber.	'If I had time, I could visit you.'

As illustrated by the above examples, the 'if' clause of the Indefinite Conditional sentences may be used with or without /noro/ interchangeably. The verb of the main clause of an Indefinite Conditional sentence is in the Imperfect. /binor-/ with a verb suffix pronoun corresponds in meaning to English 'if I have', 'if you have', etc. when the verb of the main clause is in the Imperfective; and to 'if I had', 'if you had', etc. when the verb of the main clause is in the Imperfect.

Following is the complete set of the forms /binor-/ with verb suffix pronouns, equivalent to English 'if I have', 'if you have' etc. (or: 'If I had', 'if you had', etc.).

Affirmative

Masculine Thing Possessed		Feminine Thing Possessed	
binoreñ	'if I have'	bitnoreñ	'if I have'
binorih	'if you (m.) have'	bitnorih	'if you (m.) have'
binoriš	'if you (f.) have'	bitnoriš	'if you (f.) have'
binoriwot	'if you (pol.) have'	bitnoriwot	'if you (pol.) have'

binorew	'ıf he has'	bıtnorew	'ıf he has'
binorat	'ıf she has'	bıtnorat	'ıf she has'
binoren	'ıf we have'	bıtnoren	'ıf we have'
binoraccıhu	'ıf you (pl.) have'	bıtnoraccıhu	'ıf you (pl.) have'
binoraccew	'ıf they have'	bıtnoraccew	'ıf they have'

Plural Thıngs Possessed

binoruñ	'ıf I have'
binoruh	'ıf you (m.) have'
binoruš	'ıf you (f.) have'
binoruwot	'ıf you (pol.) have'
binorut	'ıf he has'
binoruwat	'ıf she has'
binorun	'ıf we have'
binoruwaccıhu	'ıf you (pl.) have'
binoruwaccew	'ıf they have'

Negatıve

Masculıne Thıng Possessed		Femınıne Thıng Possessed	
baynoreñ	'ıf I don't have'	batnoreñ	'ıf I don't have'
baynorıh	'ıf you (m) don't have'	batnorıh	'ıf you (m) don't have'
baynorıš	'ıf you (f) don't have'	batnorıš	'ıf you (f) don't have'
baynorıwot	'ıf you (pol) don't have'	batnorıwot	'ıf you (pol) don't have'
baynorew	'ıf he doesn't have'	batnorew	'ıf he doesn't have'
baynorat	'ıf she doesn't have'	batnorat	'ıf she doesn't have'
baynoren	'ıf we don't have'	batnoren	'ıf we don't have'
baynoraccıhu	'ıf you (pl) don't have'	batnoraccıhu	'ıf you (pl) don't have'
baynoraccew	'ıf they don't have'	batnoraccew	'ıf they don't have'

Plural Thıngs Possessed

baynoruñ	'ıf I don't have'
baynoruh	'ıf you don't have'
baynoruš	'ıf you (f) don't have'
baynoruwot	'ıf you (pol) don't have'
baynorut	'ıf he doesn't have'
baynoruwat	'ıf she doesn't have'
baynorun	'ıf we don't have'
baynoruwaccıhu	'ıf you (pl) don't have'
baynoruwaccew	'ıf they don't have'

Other condıtıonal clauses wıll be dıscussed ın a later Unıt.

Note 14.3.2 Relatıonal Affıx /b(ı)-/ 'because'

When the verb of the maın clause ıs ın the Perfectıve the relatıonal affıx /b(ı)-/ means 'because', 'due to the fact that', 'as a result of'.

Examples:

genzeb biseTeñ meSıhaf gezzahu.	'I bought a book because he gave me money.'
wede tımıhırtbet bıhed astemariwın ayyehut.	'I saw the teacher because I went to school.'
wereKet bageñ debdabbe Safhu.	'Due to the fact that I got some paper, I wrote a letter.'
fetenaccıhun bıttalfu, awroPa hedaccıhu.	'Due to the fact that you passed your examınatıon, you went to Europe.'
tımıhırtbet bihed, wendımmun ageññew.	'He found hıs brother because he went to school.'
mekina bıttageñ wede ketema hedec.	'Because she got a car she went to town.'
siȷara baČes rasen ammemeñ.	'I had a headache as a result of smokıng.'

Note 14.4 Suffix /-(ı)bb(ı)-/

gommaye lifeneddabbıñ new.	'My tire is about to go flat.'
ırsase Teffabbıñ.	'My pencil is lost.'

The suffix /-(ı)bb(ı)-~-(ı)bbe-/, i.e.

C-ıbbe-t	V-bbe-t
C-ıbbı-C (otherwise)	V-bbı-C (otherwise)
C-ıbb-a	V-bb-a

is added to the verb stem and followed by the Verb Suffix (object) pronouns.

This suffix may indicate:

1) that the action of the verb is performed to the detriment of the person indicated by the verb suffix (object) pronoun, or contrary to his will or intention.

Examples:

kebbede yelemman mekina wessedebbet.	Kebbede took Lemma's car.

(The speaker here implies that Lemma either did not want to lend Kebbede his car, or that Kebbede took it against Lemma's will, or else that Lemma was too polite to say 'no' when Kebbede asked him to lend him his car.)

Other examples:

seaten sılewessedebbıñ, lela seat ıgezallehu.	Because he took my watch I'll buy another one.
yenebbereññın sijara sılaCesebbıñ, lela sijara ıgezallehu.	Because he smoked [all] the cigarettes I had, I'm going to buy some more.
ıda allebbıñ.	I have debts.
fetena derresebbıñ.	I have to take a test ('the examination has arrived to my detriment.')
mekera meTTabbın.	We are in trouble ('the trouble has arrived to our detriment.')
abbatwa motebbat.	Her father died.
sınKaccın alleKebbın.	Our provisons ended.
leba betun sebberebbet.	A thief broke into his house.
lıje tammemebbıñ.	My son got sick.
seate Teffabbıñ.	My watch is lost.

When affixed to the verb stem /alle-/ 'have' (/alleñ/ 'I have', /alleh/ 'you have', etc.) this suffix may also denote an obligation (or the lack of it in the Negative form).

Thus /allebbıñ/ means 'I have to' /yellebbıñım/ 'I don't have to', e.g. /mehed allebbıñ/ 'I have to go', /sıjara maCes yellebbıhım/ 'You don't have to smoke.'

The form /nebber/ with the same suffix means either 'had to' or 'should have done so-and-so'.

Thus /mehed nebberebbıñ/ may mean either 'I had to go' or 'I should have gone', /memTat nebberebbet/ 'he had to come' or 'he should have come', etc. The meaning is determined by the context, e.g.

tınantınna mesrat sılenebberebbıñ lımeTa alcalhum.	I could not come yesterday because I had to work.
fetena sılenebberebbet ınnatun lemayet alcalem.	He couldn't see his mother because he had [to take] a test.
mesrat sılalnebberebbıñ ınnaten lemayet calhu.	I could see my mother because I didn't have to work.
kefetena befit maTnat nebberebbıh.	You should have studied before the test.
kebbede ızzih new, beniwyork wısT mefelleg alnebberebbıhım.	Kebbede is here, you shouldn't have looked for him in New York.
kebbede beniwyork wısT sılehone, ızziya mefelleg nebberebbıh.	Since Kebbede is in New York you should have looked for him there.

2) that the action of the verb implies using something to accomplish the action. The suffix places special emphasis on the action of the verb (and the verb may also, of course, be used without it).

Examples:

Tıruneš bersaswa Safeccıbbet.	Trunesh wrote with her pencil (using it).
baddisu mekinaccew wede wašington hedubbet.	They went to Washington in their new car (using it).
bemeSıhafu aTennahubbet.	I learned from the book (using it).
bemekinaw ıKayen ameTTahubbet.	I brought my things by car (using it).

Note 14.5 The prefix preposition /b(ə)-/ used with relative clauses.

balləfəw sammınt alarrəfaccıhum.	You (pl.) did not rest last week.
bəmmiməTaw sammınt yıməTallu.	They'll come next week.

In Note 4.6.1 the prefix preposition /b(ə)-/ was briefly discussed as used with nouns and their modifiers.

When the /y(ə)-/ and /yəmm(ı)-/ relative constructions (Note 10.1) are used as modifiers, /b(ə)-/ is commonly prefixed to these constructions to indicate that such-and-such a thing is occurring at such-and-such time. The affix /y(ə)-/ and the /y(ə)-/ part of the affix /yəmm(ı)-/ are lost after the prefix /b(ə)-/, e.g.

yalləfəw sammınt.	'Last week'
balləfəw sammınt məTTu.	'They came ('at') last week.'
yəmmiməTaw sammınt.	'The coming week'
bəmmiməTaw sammınt yıməTallu.	'They will come ('at') next week.'

Note 14.5.1 /b(ə)-...gize/ 'when' ('at the time that').

The relative forms with the prefix /b(ə)-/ are commonly used in combination with the word /gize/ 'time'. The resulting constructions correspond in meaning to English 'when' clauses. The /b(ə)-...gize/ constructions are often used with the suffix /-(ı)bbət/ affixed to the /b(ə)-/ relative form but may also be used without this suffix. The /b(ə)-...gize/ and /s(ı)-/ clauses (see Note 12.6) are used almost interchangeably; the /b(ə)-...gize/ constructions, however, emphasize more specifically the time element of the sentence, e.g.

kəbbədə simeTa, wədə bete ıhedalləhu.	'When Kebbede comes I'll go home.'
kəbbədə bəmmiməTabbət gize wədə bete ıhedalləhu.	'I'll go home at the time of Kebbede's coming.'

The second Amharic sentence implies that the speaker will go home at the specific time when Kebbede is supposed to come. Whether Kebbede actually comes or not is immaterial.

Note 14.5.2 /b(ə)-...KuTır/ 'whenever', 'every time'.

The same constructions are used in combination with the word /KuTır/ 'number' to correspond in meaning to English 'whenever' or 'everytime' clauses. The suffix /-(ı)bbət/ may or may not be used, e.g.

lıju bemeTTaċ KuTır and and meSıhaf seTTehuwat.	'Every tıme hıs daughter came I gave her a book.'
lıju bemmıtmeTa KuTır and and meSıhaf ıseTatallehu.	'Whenever hıs daughter comes I gıve her a book.'
baburu bemeTTa KuTır wede Tabiya ıhedallehu.	'I go to the statıon whenever the traın comes.'
tımıhırtbet behedhubbet KuTır astemariyen ayallehu.	'Whenever I go to school I see my teacher.'

Note 14.6 /b(e)-...mıknıyat/ 'because', 'because of the fact that', 'sınce'.

/b(e)-/ prefıxed to nouns or verbal nouns ('ınfınıtıves') wıth noun suffıx ('possessıve') pronouns produces constructıons correspondıng approxımately to 'because' or 'sınce' clauses ın Englısh. The word /mıknıyat/ may optıonally follow the constructıon.

Examples:

ınnatun bemayetu beTam dess alew.	'He ıs very pleased because he saw hıs mother.'
wede sinimabet bemehede lememTat alcalhum.	'I could not come because I went to the movıes.'
bızu bemeroTe ıgren ammemeñ.	'My feet hurt because I ran so much.'
bezınabu mıknıyat lememTat alċılım.	'I cannot come because of the raın.'
bemettamemu mıknıyat wede tımıhırtbet alhedem.	'He dıdn't go to school because he was sıck.'
genzeb bemaTat mıknıyat ınnatun alayyem.	'He dıdn't see hıs mother because he dıdn't have enough money [to go and see her].'
bemettameme mıknıyat wede hospıtal mehed yasfellıgeññal.	'Sınce I am sıck I'll have to go to the hospıtal.'

Note 14.7 Relatıonal affıx /sıl(e)-~sılemm(ı)-/ 'because', 'sınce', 'as'; 'about (concernıng)'

balebetšın gın beyyegizew sılemmageññaccew...	'But because I often see your husband...
ahun sıra sılallebbıñ...	'Because I have some work [to do]...

/sıl(e)-/ (/sıle-/ before consonants, /sıl-/ before vowels) ıs prefıxed to Perfectıve verb forms and /sılemm(ı)-/ (/sılemmi-/ before /ya/, /sılemm-/ before vowels, /sılemmı-/ elsewhere) to the Short Imperfectıve verb forms.

The resulting forms correspond in meaning to English 'because', 'since' or 'as' subordinate clauses. e.g. /sıləməTTa/ 'because he came', /sıləmmiməTa/ 'because he's coming'.

/sıl(ə)-/ is also prefixed to other parts of speech (nouns, modifiers, pronouns, verbal nouns, etc.) with the meaning 'about', 'concerning'. e.g.

/sılamerika TəyyəKə/	'He asked about America.'
/sılərsu nəggərəñ/	'He told me about him.'
/sıləmın/	'About what?'

When prefixed to the /y(ə)-~yəmm(ı)/ relative forms, the /y(ə)-/ part of these affixes is lost, e.g.

/yayyəñ səw/	'a person who saw me'
/sılayyəñ səw/	'about a person who saw me'
/yəmmıyayəñ səw/	'a person who sees me'
/sıləmmiyayəñ səw/	'about a person who sees me'

When the affix /sılə-/ is prefixed to /yəlləññım, yelləhım/, etc. 'I don't have, you don't have', etc., the resulting form is: /sıləlelləñ/, sıləlelləh/ etc. 'because I don't have, because you don't have', etc.

Transformation Drills

Drill 1. The instructor will say the sentence A. The student will repeat the sentence and then say it again in the simple conditional (sentence A-1).

Drill 2. The instructor will say the sentence A. The student will repeat it and then say it again in the past tense (sentence B).
The student will say the same sentence using the indefinite conditional (sentence B-1 or B-2).

A. bəmmiməTabbət gize ıhedalləhu.	A-1. biməTa ıhedalləhu.
B. bəməTTabbət gize hedhu.	B-1. biməTa ıhed nəbbər.
	B-2. biməTa noro ıhed nəbbər.
A. gize balləñ KuTır məSıhaf anəbballəhu.	A-1. gize binorəñ məSıhaf anəbballəhu.
B. gize bənəbbərəñ KuTır məSıhaf anəbb nəbbər.	B-1. gize binorəñ məSıhaf anəbb nəbbər.
	B-2. gize binorəñ noro məSıhaf anəbb nəbbər.

A. gənzəb balləñ gize məSıhaf ıgəzalləhu.

B. gənzəb bənəbbərəñ gize, məSıhaf gəzzahu.

A-1. gənzəb binorəñ, məSıhaf ıgəzalləhu.

B-1. gənzəb binorəñ, məSıhaf ıgəza nəbbər.

B-2. gənzəb binorəñ noro, məSıhaf ıgəza nəbbər.

A. abbatwan bəmmıttıTəra KuTır gənzəb tagəññalləc.

B. abbatwan bəTərrac KuTır gənzəb agəññəc.

A-1. abbatwan bıttıTəra, gənzəb tagəññalləc.

B-1. abbatwan bıttıTəra, gənzəb tagəñ nəbbər.

B-2. abbatwan bıttıTəra noro, gənzəb tagəñ nəbbər.

A. bırr bəmmıttagəññıbbət gize wədə suK tıhedalləc.

B. bırr bagəññəcćıbbət gize wədə suK hedəc.

A-1. bırr bıttagəñ, wədə suK tıhedalləc.

B-1. bırr bıttagəñ wədə suK tıhed nəbbər.

B-2. bırr bıttagəñ noro wədə suK tıhed nəbbər.

A. məSıhaf bəmmınnıgəzabbət gize wədə tımıhırtbet ınhedallən.

B. məSıhaf bəgəzzanıbbət gize wədə tımıhırtbet hedn.

A-1. məSıhaf bınnıgəza, wədə tımıhırtbet ınhedallən.

B-1. məSıhaf bınnıgəza wədə tımıhırtbet ınnıhed nəbbər.

B-2. məSıhaf bınnıgəza noro wədə tımıhırtbet ınnıhed nəbbər.

A. wədə ityoPıya bəmmıhedıbbət gize wəndımmen ayalləhu.

B. wədə ityoPıya bəhedkubbət gize wəndımmen ayyəhut.

A-1. wədə ityoPıya bıhed wəndımmen ayalləhu.

B-1. wədə ityoPıya bıhed wəndımmen ay nəbbər.

B-2. wədə ityoPıya bıhed noro, wəndımmen ay nəbbər.

A. wədə kətəma bəmmıttıhed KuTır yəmmıttıgəzawın attawKım.

B. wədə kətəma bəhedk KuTır yəmmıttıgəzawın alawwəKhım.

A-1. wədə kətəma bıttıhed yəmmıttıgəzawın attawKım.

B-1. wədə kətəma bıttıhed yəmmıttıgəzawın attawKım nəbbər.

B-2. wədə kətəma bıttıhed noro, yəmmıttıgəzawın attawKım nəbbər.

Questıons and Answers

gənzəb binorıh noro yét tıhed nəbbər.	wədə ityoPıya ıhed nəbbər.
sılk bıttıdəwwıl ıbet tagəññıh nəbbər ↑	áwo, tagəññəñ nəbbər.
assır bırr bisəTıš noro lamšın tısəCıw nəbbər ↑	áwo, ısəTəw nəbbər.
mısawon bibəlu yét yıhedu nəbbər.	wədə sinimabet ıhed nəbbər.
məkina binorat noro mín Kələm tıKəbbaw nəbbər.	Kəyy Kələm tıKəbbaw nəbbər.
səwıyyəw dənbəññah bihon, Kınnaš tadərgıllət nəbbər ↑	yassır bırr Kınnaš ınnadərgıllət nəbbər.
lebawın ıbetıh wısT bıttagəññəw noro, mín tıləw nəbbər.	mınımm alıləw nəbbər.
wərəKət binorıš, dəbdabbe tıSıfillət nəbbər ↑	áwo, ıSıfıllət nəbbər.
addis abəba wısT bet binoraccıhu mín tadərgut nəbbər.	ınšəTəw nəbbər.
gənzəb binorıh noro fərəs tıgəza nəbbər ↑	áwo, ıgəza nəbbər.
bəməkinah wısT benzin binorıh noro, yét tıhed nəbbər.	wədə niwyork ıhed nəbbər.
Kınnaš bıttagəññu noro ahıyyanna bəKlo tıgəzu nəbbər ↑	áwo, ınnıgəza nəbbər.
bızu təmariwoc binoruh noro mín sıra tısəTaccəw nəbbər.	amarıñña astəmıraccəw nəbbər.
bızu gənzəb baynoraccəw kəyét yaməTu nəbbər.	kəwəndımmaccəw yagəñu nəbbər.
ıyyandandu təmari and and bırr biyagəñ noro, mín yadərgəw nəbbər.	wərəKətınna anbolık yıgəza nəbbər.
assır bırr bısəTıš noro mín tıgəži nəbbər.	Camma ıgəza nəbbər.
zare Kıdame bihon mín ınnısəra nəbbər.	wədə sinimabet ınnıhed nəbbər.
məkina baynorəw noro wədə kətəma ındét yıhed nəbbər.	bəgru yıhed nəbbər.

Yes or No Questıons and Answers

amerika behedaccıhubbet gize wašingtonın ayyaccıhut ↑	áwo, ayyenew. yellem, alayyenewım.
kebbede bemmimmarıbbet gize yısera nebber ↑	áwo, yısera nebber. yellem, ayseram nebber.
setıyyowa ızzih bemeTaccıbbet gize ılıȷwa bet arrefec ↑	áwo, ılıȷwa bet arrefec. yellem, ılıȷwa bet alarrefeccım.
debdabbewın beSafebbet gize abrehew nebberh ↑	áwo, abırrew nebberhu. yellem, abırrew alnebberhum.
ballefew sammınt abbatınna ınnathın ayyeh ↑	áwo, ayyehu. yellem, alayyehum.
bemmimeTaw makseñño abrehen wede niwyork mehed tıfellıgalleh ↑	áwo, ıfellıgallehu. yellem, alfellıgım.
bemmimeTaw tahısas amarıñña lemastemar yıfellıgal ↑	áwo, yıfellıgal. yellem, ayfellıgım.
astemariwa amerikawit nat ↑	áwo, amerikawit nat. yellem, amerikawit aydelleccım.
bemmimeTaw wer setıyyowan tameTuwatallaccıhu ↑	áwo, ınnameTatallen. yellem, annameTatım.
setıyyowa meTTac ↑	áwo, meTTac. yellem, almeTTaccım.
sıraccewın bemmiserubbet gize wede betaccew tıhedalleh ↑	áwo, ıhedallehu. yellem, alhedım.
ballefew Kıdame wede suK hedaccıhu nebber ↑	áwo, heden nebber. yellem, alhednım.
yewıCC gudday ministru wedennante ager yımeTal ↑	áwo, yımeTallu. yellem, aymeTum.
sırahın kammıst seat befit bıtCerrıs, wede betıh abren ınhedallen ↑	áwo, ınhedallen. yellem, anhedım.
ıyyandandu sew sost sost bırr beyyeweru bikefl, beTam Tıru new ↑	áwo, Tıru new. yellem, Tıru aydellem.
gazeTawın kenglizıñña wede amarıñña bıttereggumut beTam Tıru new ↑	áwo, beTam Tıru new. yellem, Tıru aydellem.
lıȷageredwa wede tımıhırtbet lemehed bıtfellıg, mehed tıcıllallec ↑	áwo, mehed tıcılallec. yellem, mehed atcılım.

hulətt yəməkina gommawoc binoruh, andun məwsəd ıcılalləhu ↑	áwo, yıcılallu. yəlləm, aycılum.
yəhulətt bırr benzin ıməkinaw wısT biCəmmırullət wašington yadərsəwal ↑	áwo, yadərsəwal. yəlləm, ayadərsəwım.
bəmmiməTaw ıhud wədə sinimabet tıhedallaccıhu ↑	áwo, ınhedallən. yəlləm, anhedım.
wənbərwan wəssədəccıw ↑	áwo, wəssədəccıw. yəlləm, alwəssədəccıwım.
dəbdabbewın bəmmiyanəbbubbət gize antə bunna tıTəTTa nəbbər ↑	áwo, ıTəTTa nəbbər. yəlləm, alTəTTam nəbbər.
yəbetun kiray bəkəffələ gize borsawın tısəTutallaccıhu ↑	áwo, ınsəTəwallən. yəlləm, ansəTəwım.
antə bet bəmmiməTa KuTır mısawın yıbəlal ↑	áwo, yıbəlal. yəlləm aybəlam.
amarıñña bəmanbəbu, bızu addis Kaloc awwəKə ↑	áwo, bızu Kaloc awwəKə. yəlləm, bızu Kaloc alawwəKəm.
sıra bəmmisərabbət KuTır, bızu gənzəb yagəññal ↑	áwo, yagəññal. yəlləm, ayagəññım.
bəwənbəru lay bəmmiKKəmməTıbbət gize məSıhaf yanəbbal ↑	áwo, yanəbbal. yəlləm, ayanəbbım.
ləhotelu baləbet bızu gənzeb bəməkfəlu, bəTam Tıru kıfl agəññə ↑	áwo, agəññə. yəlləm, alagəññəm.
ıda balləbbət KuTır tolo yıkəflal ↑	áwo, tolo yıkəflal. yəlləm, aykəflım.
ıdawın bəməkfəlu mıknıyat dəss aləw ↑	áwo, dəss aləw. yəlləm, dəss alaləwım.
bəsəatu bəmədrəsıš dəss aləš ↑	áwo, dəss aləñ. yəlləm, dəss alaləññım.
sınKaccıhun leba wəssədəbbaccıhu ↑	áwo, wəssədəbbın. yəlləm, alwəssədəbbınım.
and barneTanna, and šəmiz bıttaməTallıh, dəss yılıhal ↑	áwo, dəss yıləññal. yəlləm, dəss ayləññım.
lərsasu sost santim bisəTat məlkam nəw ↑	áwo, məlkam nəw. yəlləm, məlkam aydəlləm.
səmayawi məkinawın liwəsdıbbət yıfəllıgal ↑	áwo, yıfəllıgal. yəlləm, ayfəllıgım.

Cammaccəwın šəTəbbaccəw ↑	áwo, šəTəbbaccəw. yəlləm, alšəTəbbaccəwım.
bəməkinaw wısT zəyıt Cəmmərə ↑	áwo, Cəmmərə. yəlləm, alCəmmərəm.
kəbbədə yəməkinaw gomma fənəddabbət ↑	áwo, fənəddabbət. yəlləm, alfənəddabbətım.
ahıyyaccəwın aləmu wəssədəbbaccəw ↑	áwo, wəssədəbbaccəw. yəlləm, alwəssədəbbaccəwım.
aləmu yəkəbbədən zəyıt Cərrəsəbbət ↑	áwo, Cərrəsəbbət. yəlləm, alCərrəsəbbətım.
assır santim bıtsəTıh bunna tıTəTTalləh ↑	áwo, ıTəTTalləhu. yəlləm, alTəTTam.
wədə suK bıthəd, krabat tıgəzallıhalləc ↑	áwo, tıgəzallıññalləc. yəlləm, atgəzallıññım.
Kurs ķəñña gar bibəlu məlkam yımıslıšal ↑	áwo, yıməsləññal. yəlləm, ayməsləññım.
ato yohannıs kisun yıdabbısal ↑	áwo, yıdabbısal. yəlləm, aydabbısım.
məSıhafun kamarıñña wədə ıngliziñña bitərəggum, bızu gənzəb magñət yıcılal ↑	áwo, bızu gənzəb magñət yıcılal. yəlləm, bızu gənzəb magñət aycılım.
sost səwoc bəməngədu lay bıttay, tıTəraccəwalləh ↑	áwo, ıTəraccəwalləhu. yəlləm, alTəraccəwım.
Səhay bıtwəTa wədə kətəma tıhədalləh ↑	áwo, ıhədalləhu. yəlləm alhədım.
dənbəññah bıthon arəngwadəwın Camma tısəTatalləh ↑	áwo, ısəTatalləhu. yəlləm, alsəTatım.
yəbət kiray Kınnaš bıttadərgıllaccəw, bəbətu wısT yıKoyyubbət yıməslıhal ↑	áwo, yıməsləññal. yəlləm, ayməsləññım.
məkəra sılagəññəh taznalləh ↑	áwo, aznalləhu. yəlləm, alaznım.
kokəb sıləwəTTac dəss aləh ↑	áwo, dəss aləñ. yəlləm, dəss alaləññım.
fətəna sılalləfaccıhu wədaddis abəba məhəd tıfəllıgallaccıhu ↑	áwo, ınfəllıgallən. yəlləm, anfəllıgım.
ayataccın sıləmotəbbın wədaddis kətəma abrəhən tıhədalləh ↑	áwo, ıhədalləhu. yəlləm, alhədım.

barneTanna šəmiz ləməgzat sıləmıtfəllıg, bəzzih awtobus wədə kətəma tıhedalləh ↑	áwo, ıhedalləhu. yəlləm, alhedım.
sıləwıCC gudday ministru ızzih məmTat bızu tawKalləh ↑	áwo, awKalləhu. yəlləm, alawKım.
almaz sılk sıləmmıtdəwwıl antəm tıdəwwılalləh ↑	áwo, ıdəwwılalləhu. yəlləm, aldəwwılım.
abbataccıhu meTtəw sılə TəyyəKuwaccıhu dəss alaccıhu↑	áwo, dəss alən. yəlləm, dəss alalənım.
sınK sılagəññəc ızzih tıKoyalləc ↑	áwo, tıKoyyalləc. yəlləm, attıKoyyım.
abbatıh gənzəb sılagəññə dəss aləh ↑	áwo, dəss aləñ. yəlləm, dəss alaləññım.
sılə wəndımmu tənaggərə ↑	áwo, tənaggərə. yəlləm, altənaggərəm.
TıyyaKewın məlləsə ↑	áwo, məlləsə. yəlləm, alməlləsəm.
bızu sıləsərrac raswan amməmat ↑	áwo, amməmat. yəlləm, alamməmatım.

dırsət

permıssıon, leave	fıKad (or: fəKad) ıseTıhalləhu.
	and dəbdabbə təKəbbəlhu.
to receıve, to accept	təKəbbələ-məKKəbəl-yıKKəbbəlal
Harar	harər
	ratun azzəgaȷȷə.
to prepare, to get ready, to arrange	azzəgaȷȷə-mazzəgaȷət-yazzəgaȷȷal
trıp, ȷourney, voyage	wədaddis abəba guzo tadərgalləh ↑
	ləmma wədə bətu təgwazə.
to travel, to go, to make a trıp	təgwazə-məggwaz-yıggwazal
	Cammawın masaddəs yıfəllıgal.
to have repaıred	asaddəsə-masaddəs-yasaddısal.

gizew bəga sıləhonə Səhay weTtalləc. ato kəbbədəm wəndımmun ləmayət sıləfəlləgə, kəwıCC gudday minister lasrammıst Kən fıKad təKəbbələ.

kəbbədə wəndım yəmminorəw bəharər kətəma wısT sıləhonə, bəməkina ləməhed assəbə. ato kəbbədə Cammawın, kotun, šəmizunınna, krabatun kazzəgaȷȷə bəhwala, ıməkinaw wısT benzinınna zəyıt Cəmmərə. guzowın kəməȷəmməru bəfit, lıȷu fətənawın Cərrıso sılənəbbər, kabbatu kato kəbbədə gar abro ləməhedınna aggotun ləmayət fəlləgə.

abbatınna lıȷ abrəw ammıst səat kətəgwazu bəhwala, bəməngədaccəw lay bəmmiggəññəw Tabiya arfəw, mısaccəwın bəllu. mısaccəwın ıskibəlu dırəs yəməkinaccəw gomma lifənədda sılənəbbər, yəməkinawın gomma asaddısəw məngədaccəwın ındəgəna ȷəmməru. asrahulətt səat yahıl kətəgwazu bəhwala, bəhulətteññaw Kən harər kətəma dərrəsu.

bədərrəsubbət səat Səhay TəlKa sılənəbbər kokəboccun ləmayət calu.

TıyyaKewoc

ato kəbbədə mannín ləmayət fəlləgə.

fıKad kəyə́t təKəbbələ.

ato kəbbədə wəndımmun bəyetıññaw wərat mayət fəlləgə↑

fıKad ləsínt Kən təKəbbələ.

yato kəbbədə wəndım yəmminorəw yə́t nəw.

ato kəbbədə kəman gár hedə.

ato kəbbədənna lıȷu bəmín təgwazu.

kəməhedu bəfit mín azzəgaȷȷə.

abbatınna lıȷ abrəw sínt səat təgwazu.

yato kəbbədə lıȷ ləmín kabbatu gar hedə.

mısaccəwın yə́t bəllu.

yəməkinaccəwın gomma mín adərrəgut.

harər mə́c dərrəsu.

harər sidərsu mín ayyu.

bəsammınt wısT yallutın yəKənoc sım yıngəruñ.

yarattun wərat sımoc yıngəruñ.

Unit 15

Basic Sentences

hotel wısT / mıgıbbet wısT

to pass (Trans.), to spend (tıme), to serve	asallefe-masallef-yasallıfal
waıter	asallafí

asallafí

to brıng near	aKerrebe-maKreb-yaKerbal
What shall I brıng you, sır?	mín laKrıb getaye ↑ or. mín lamTa getaye ↑

John

What kınd of food do you have?	mín aynet mıgıb allaccıhu.

asallafí

Ethıopıan stew	allıCCa
spaghettı	pastašutta
vegetables	atkılt
meat	sıga
Ethıopıan stew or sauce (hıghly spıced)	weT
wıth or: ıncludıng ('ıts') eggs	kenne ınKulalwa
whıte	neCC
Ethıopıan flat bread	ınjera
We have chıcken stew, spaghettı, vegetables, roast meat, spıced chıcken stew wıth ('ıts') eggs and whıte and brown bread.	yedoro allıCCa, pastašutta, atkılt, Tıbs sıga, yedoro weT kenne ınKulalwa, neCC ınjeranna dabbe allen.

John

myself	rase
For myself I'd lıke spıced chıcken stew wıth some whıte bread.	lerase yedoro weT, keneCC ınjera gar ıfellıgallehu.

asallafí

lady, madam	ımmebet
What shall I brıng for the ('my') lady?	lemmebetéss, mín lamTa.

John

fast, Lent	Tom
What kınd of Lenten meal do you have?	yeTom mıgıb mín allacıhu.

asallafí

fısh	asa
to be made, buılt, prepared	teserra-messerat-yısserral
We have a Lenten dısh made of fısh and vegetables. If you want some other kınd we can prepare ıt.	kasanna katkılt yeteserra yeTom mıgıb allen. lelam aynet kefellegu, mesrat ıncılallen.
to lıke, to love	weddede-mewded-yıweddal
Sınce she lıkes fısh, brıng her some stewed fısh.	asa sılemmıtwedd, asa weTun amTallat.

Grammatıcal Notes

Note 15.1 Verb: /a-/ verbs.

A number of Amharıc verbs have an /a-/ as the fırst element of the Perfectıve form. Most of the three-radıcal verbs of thıs kınd belong eıther to type A or B accordıng to theır ınfınıtıve forms. Thus:

ıf the Infınıtıve ıs ma$\underline{2}$e$\underline{3}$, the Imperfectıve ıs -a$\underline{\underline{2}}\underline{\underline{3}}$- (Type A)

ıf the Infınıtıve ıs ma$\underline{\underline{2}}\underline{\underline{2}}e\underline{3}$, the Imperfectıve ıs -a$\underline{\underline{2}}\underline{\underline{2}}$ı$\underline{3}$- (Type B)

Examples:

	Perfectıve	Infınıtıve	Imperfectıve	
Type A	addere	mader	yadral	'to spend the nıght'
	arrefe	maref	yarfal	'to rest'
	ammeme	mamem	yammal	'to ache'
	azzene	mazen	yaznal	'to be sorry'
Type B	addese	maddes	yaddısal	'to repaır'
	assebe	masseb	yassıbal	'to thınk'

Note 15.2 Verb: Causatıve verbs ın /a-/ and /as-/

1.	ıbakkıwo giyon hotel yadrısuñ.	'Take me to Gıon Hotel, please.'
2.	Tıruneš leweyzerit almaz bızu negeroc ameTTac.	'Trunesh brought many thıng to Mıss Almaz.
3.	mín laKrıb getaye.	'What shall I brıng you, sır?
4.	bemettameme mıknıyat wede hospıtal mehed yasfellıgeññal.	'Sınce I am sıck I have to go to the hospıtal.
5.	ıKayen yasgebbullıñ.	'Have them brıng my thıngs.'
6.	asayyewallehu.	'I'll show [ıt] to hım.'

The prefıxes /a-/ and /as-/ are affıxed to the Perfectıve form to produce so-called 'causatıve' verb forms.

Note 15.2.1 Causatıve verbs ın /a-/.

The meanıng of the causatıve verbs ın /a-/ may be eıther 'causatıve' or 'transıtıve'. In some cases the meanıng may be dıfferent from ıts 'sımple' form, ıts 'causatıveness' beıng clear from ıts lıteral translatıon only.

Sentence 1:

/derrese/	Infınıtıve:	/medres/	'to arrıve'
/aderrese/	Infınıtıve:	/madres/	'to take (to cause, to arrıve)'

Sentence 2:

/meTTa/	Infınıtıve:	/memTat/	'to come'
/ameTTa/	Infınıtıve:	/mamTat/	'to brıng'

Sentence 3:

/Kerrebe/	Infınıtıve:	/meKreb/	'to come near'
/aKerrebe/	Infınıtıve:	/maKreb/	'to brıng near, to present, to fetch

The vowel dıstrıbutıon of the causatıve verbs ın /a-/ ıs the same as that of theır respectıve sımple forms, except for the regular loss of /ı/ before /a/ (see Note 3.3), e.g. /ımeTallehu/ 'I'll come', /yımeTal/ 'he'll come'; /ameTallehu/ 'I'll brıng', /yameTal/ 'he'll brıng'.

Note 15.2.2 Causative verbs in /as-/.

The prefix /as-/ is used to indicate that the action of the verb is performed by a person other than the subject of the verb, e.g.

/gəbba/	'he entered'
/asgəbba/	'he had someone bring in something or somebody' (Sentence 5)
/fəlləgə/	'he looked for', 'he wanted'
/asfəlləgə/	'he had someone look for something', 'it was necessary' ('caused to want') (Sentence 4)

The prefix /as-/ may also be used to form verbs from nouns, e.g.

/dırsət/	'narrative'
/asdərrəsə/	'he caused to narrate'

/a-/ verbs (Note 15.2.1) never have an /a-/ prefix, but they may have an /as-/ prefix. The form with the /as-/ prefix may have either a transitive or a causative meaning, e.g.,

/ayyə/	'he saw'
/asayyə/	'he showed' ('caused someone to see')
/alləfə/	'passed' (Intr.)
/asalləfə/	'passed' 'spent' (Trans.) or 'caused to pass'

All causative /as-/ verbs formed from three-radical verbs type A and B, are type B verbs, e.g.

/kəffələ - məkfəl - yıkəflal/	'to divide' (type A)
/askəffələ - maskəffəl - yaskəffılal/	'to cause to divide' (type B)
/fəlləgə - məfəlləg - yıfəllıgal/	'to want' (type B)
/asfəlləgə - masfəlləg - yasfəllıgal/	'to need' (type B)

Note 15.3 Passive-Reflexive Verbs

1.	almaz tamma ləTıKit Kənocc ıhakimbet wısT nat.	'Almaz is sick and will be in the hospital for a couple of days.'
2.	məSıhafu bassır kıfloc təkəflowal.	'The book is divided into ten parts.'
3.	bəhulətt seat təkkul ıkıfl wısT yıggəññallu.	'They will be ('found') in class at 8:30 ('2'30').

4. nəgə məmmələs ıfəllıgalləhu.	'I want to come back tomorrow.'
5. kalgaye ınnəssanna, fiten ıttaTTəballəhu.	'I get up and wash myself ('my face').
6. betu təšeTə.	'The house ıs sold.'
7. and dəbdabbe təKəbbəlhu.	'I receıved a letter.'

As ıllustrated by the prevıous examples, the Passıve-Reflexıve verbs may be eıther 'passıve', e.g.

/təšeTə/	'ıt ıs/was sold'
/šəTə/	'he sold'

or 'reflexıve', e.g.

/taTTəbe/	'he washed hımself'
/aTTəbe/	'he washed'

Some of these verbs have an 'actıve' meanıng, e.g.

/teKəbbələ/	'he receıved'
/teKemmeTə/	'he sat down'

Followıng are the passıve-reflexıve verbs forms used ın the prevıous sentences together wıth theır actıve counterparts:

	Passıve-Reflexıve	Actıve
1.	tammeme-mettamem-yıttammemal 'to be sıck'	ammeme-mamem-yammal. 'to ache'
2.	tekeffele-mekkefel-yıkkeffelal 'to be dıvıded'	keffele-mekfel-yıkeflal 'to dıvıde'
3.	tegeññe-meggeññet-yıggeññal 'to be found'	ageññe-magñet-yageññal 'to fınd'
4.	temellese-memmeles-yımmellesal 'to come back'	mellese-memelles-yımellısal 'to answer'
5.	taTTebe-mettaTeb-yıttaTTebal 'to wash oneself'	aTTebe-maTeb-yaTbal 'to wash'
6.	tešeTe-meššeT-yıššeTal 'to be sold'	šeTe-mešeT-yıšeTal 'to sell'
7.	teKebbele-meKKebel-yıKKebbelal 'to receıve'	________________

As these examples show, passive-reflexive verbs are formed by prefixing /t(ə)-/ (/tə-/ before consonants and /t-/ before /a/) to the perfective stem of a verb.

Examples:

/kəffələ/	'he paid'	/təkəffələ/	'it was paid'
/awwəKə/	'he knew'	/tawwəKə/	'it was known'
/sərra/	'he did'	/təsərra/	'it was done'
/amməmə/	'it ached'	/tamməmə/	'he was sick'

There are no passive-reflexive forms of causative verbs in /a-/ and /as-/. Instead there is a passive-reflexive in /t(ə)-/ which is based on the simple form and has both the basic and causative meanings.

Examples:

Causative		Simple		Passive	
/agəbba/	'he caused to enter', 'he married'	/gəbba/	'he entered'	/təgəbba/	'he was married'
/asayyə/	'he showed'	/ayyə/	'he saw'	/tayyə/	'it was seen or 'it was shown'

There are verbs with the causative /a-/ prefix which have no corresponding independent simple form. The meanings of these verbs may not reflect any 'causative' nature. However these verbs have passive-reflexive forms which are constructed on the simple base, not the one in /a-/, like other causative verbs, e.g.

/adərrəgə/	'he did'	/tədərrəgə/	'it was done'
/agəññə/	'he found'	/təgəññə/	'he/it was found'
/aməsəggənə/	'he praised'	/təməsəggənə/	'he/it was praised'
/abəddərə/	'he loaned'	/təbəddərə/	'he borrowed'

Notice that in all the examples given so far, the passive-reflexive prefix /t(ə)-/ has come at the beginning of the verb form. However, if there should be another prefix before the passive-reflexive prefix (e.g. the infinitive prefix /mə-/ or the imperfective prefix /yi-/) then the form of the passive-reflexive prefix is not /t(ə)-/, but is instead a doubling of the initial consonant of the verb stem:

Perfective	Infinitive		Imperfective
tekeffele	mekkefel	'to be paid'	yikkeffelal
teserra	messerat	'to be done'	yisserral
teseTTe	messeTet	'to be given'	yisseTTal
teleyye	melleyet	'to be separated'	yilleyyal
tefellege	meffeleg	'to be wanted'	yiffellegal
tegeññe	meggeñet	'to be found'	yiggeññal
tederrege	meddereg	'to be made'	yidderregal
teneggere	menneger	'to be said'	yinneggeral
teTeyyeKe	meTTeyeK	'to be asked	yiTTeyyeKal

The prefix /t-/ of the /a-/ verbs has the shape /-tt-/ when it occurs after another verbal prefix:

Perfective	Infinitive		Imperfective
tawweKe	mettaweK	'to be known'	yittawweKal
taddese	mettades	'to be repaired'	yittaddesal

The above examples show that the two basic Passive-Reflexive forms (Perfective and Imperfective) are predictable from their Infinitives, thus:

	Infinitive	Perfective	Imperfective
Regular 3-Radical verbs, types A and B:	melle2e3	tele22e3e	-lle22e3-
Regular /a-/ verbs, types A and B:	metta2e3	ta22e3e	-tta22e3-
Regular 2-Radical verbs in /-a/, types A and B:	melle2at	tele22a	-lle22-
Regular 2-Radical verbs in /-e/, types A and B:	melle2et	tele22e	-lle22-

The Passive-Reflexive form of the verb /malet/ 'to say' is irregular:

Infinitive		Perfective	Imperfective
mebbal	'to be said'	tebale	yibbalal

The preposition used with the passive forms, corresponding in meaning to English 'by', is /b(e)-/, e.g.

genzebu bekebbede tekeffele.	'The money was paid by Kebbede.
meSihafu bessu teSafe.	'The book is written by him.

Note that the passive verbs in the Perfective may correspond to either the past or the present tense in English, e.g. /məkinaw təsəbbərə/ may be 'the car is broken' or 'the car was broken' according to the context.

Note 15.4 Verb: Classification and Notation.

Beginning with Unit 16 new verbs will be given in the Infinitive form only in the build-ups if they belong to one of the following categories. In these categories the Perfective and Imperfective forms are predictable from the infinitive.

Three-Radical Verbs.

	Perfective	Infinitive	Imperfective
I. Underived:			
1. Regular verbs			
Type A	nəggərə	məngər	yınəgral
Type B	fəlləgə	məfəlləg	yıfəllıgal
2. /a-/ verbs			
Type A	addərə	madər	yadral
Type B	addəsə	maddəs	yaddısal
II. Causatives in /a-/:			
Type A	adərrəsə	madrəs	yadərsal
Type B	abəddərə	mabəddər	yabəddıral
III. Causatives in /as-/:			
1. Regular verbs	asfəlləgə	masfəlləg	yasfəllıgal
2. /a-/ verbs	asaddəsə	masaddəs	yasaddısal
IV. Passive-Reflexive verbs:			
1. Regular verbs	tənəggərə	mənnəgər	yınnəggəral
	təfəlləgə	məffələg	yıffəlləgal
2. /a-/ verbs	tawwəKə	məttawəK	yıttawwəKal
	taddəsə	məttadəs	yıttaddəsal

Two-Radical Verbs

	Perfective	Infinitive	Imperfective
I. Underived:			
1. Verbs in /-a/			
Type A	gəbba	məgbat	yıgəbal
Type B	TəTTa	məTəTTat	yıTəTTal
2. Verbs in /-ə/			
Type A	səTTə	məsTət	yısəTal
Type B	ləyyə	mələyyət	yıləyyal
II. Causatives in /a-/			
1. Verbs in /-a/			
Type A	aməTTa	mamTat	yaməTal
Type B	aTəTTa	maTəTTat	yaTəTTal
2. Verbs in /-ə/			
Type A	aməššə	mamšət**	yaməšal
Type B	aKoyyə	maKoyyət	yaKoyyal
III. Causatives in /as-/			
1. Verbs in /-a/	asgəbba	masgəbbat	yasgəbbal
2. Verbs in /-ə/	asləyyə	masləyyət	yasləyyal
IV. Passive Reflexive			
1. Verbs in /-a/	təsərra	məssərat	yıssərral
	təTəTTa	məTTəTat	yıTTəTTal
2. Verbs in /-ə/	təsəTTə	məssəTət	yıssəTTal
	tələyyə	mələyət	yılləyyal

** The verb /mamšət/ 'to spend the evening' has not occured in the units and is given here only for the sake of completeness.

Note 15.5 Relational affix /k(ə)-/ with Perfective forms: 'if', 'since'.

Note 15.5.1 /k(ə)-/ 'if'.

lelam aynət kefəlləgu, məsrat ıncılallən.	'If you want some other kind we can prepare it.

The affix /k(ə)-/ may be prefixed to Perfective verb forms to express simple condition.

In conditional clauses referring to the future, a Prefective form with the affix /k(ə)-/ has almost the same meaning as a Short Imperfective form with the affix /b(ı)-/ (see Note 14.3). It seems, however, that the /k(ə)-/ form implies more doubt on the part of the speaker than the /b(ı)-/ form, e.g.

biməTa, ıhedalləhu.	'If he comes, I'll go.'
kəməTTa, ıhedalləhu.	'If he does come, I'll go.'

When /k(ə)-/ is prefixed to the verb stems /allə-/ and /yəllə-/ the resulting forms are:

kalləñ	'if I have'
kalləh	'if you have'
kalləš	'if you (f) have'
kalləwo(t)	'if you (pol.) have'
kalləw	'if he has'
kallat	'if she has'
kallən	'if we have'
kallaccıhu	'if you (pl.) have'
kallaccəw	'if they have'

and

kəlelləñ	'if I don't have'
kəlelləh	'if you don't have'
etc.	

e.g.

gənzəb kalləñ ıseTıhalləhu.	'If I have money, I'll give you [some].
gənzəb kəlelləw wədəsinima ayhedım.	'If he doesn't have money he won't go to the movies.

Note 15.5.2 /k(ə)-/ 'sınce'

When the verb of the maın clause ıs ın the past tense the affıx /k(ə)-/ corresponds ın meanıng to the Englısh 'sınce' (from the tıme of). The word /ȷəmmıro/ (Gerund of the verb /məȷemmər/ 'to begın') may be added optıonally to thıs constructıon.

bəten kasaddəshut sost amət honotal.	'It's been three years sınce I had my house repaıred'.
lıȷe addis abəba kəhedə dəbdabbe alSafəllıññım.	'My son has not wrıtten me a letter sınce he left for Addis.
fəKad kageññu bızu Kən honə.	'It has been a long tıme sınce they got permıssıon.'
gənzəb kageññə ȷəmmıro sırawın alsərram.	'He dıd not work from the tıme he got money.'

The use of /k(ə)-/ 'from' as a prepositıon was dıscussed ın Unıt 5.5.1. It ıs the same prepositıon whıch ıs used ın combınatıon wıth /ȷəmmıro/ ın the sense of 'sınce', e.g.

kəməskərəm ȷəmmıro gənzəb alageññəhum.	'I haven't gotten any money sınce September.'
kalləfəw sammınt ȷəmmıro wədə tımıhırtbet alhedkum.	'I haven't been to school sınce last week.'

/k(ə)-...ȷəmmıro/ may be used ın combınatıon wıth /ısk(ə)-...dırəs/ (Note 5.5.2) 'from... up to', e.g.

kaddis abəba ȷəmmıro ıskəharər dırəs ammıst məto kılometır yahíl nəw.	'It's about 500 Kms. from Addıs Abeba to Harar.
kəzare ȷəmmıro ıskəsost wər dırəs ızzih ıKoyyalləhu.	'I'll be here for three months startıng today.

Transformatıon Drılls

The ınstructor wıll say the sentence A. The student wıll repeat the sentence and then say ıt agaın usıng the passıve form of the underlıned verb and changıng the dırect obȷect of the sentence A ınto the subȷect of the new sentence (Sentence B).

A.	yıhın məSıhaf ato ləmma Safəw.	B.	yıh məSıhaf bato ləmma təSafə.
A.	gazeTawın ato ləmma kəınglizıñña wədə amarıñña tərəggoməw.	B.	gazeTaw kəınglizıñña wədamarıñña bato ləmma tetərəggomə.

A. ato kəbbədənna baləbetu and bet sərru.	B. and bet bato kəbbədənna bəbaləbetu təsərra.
A. ınnatınna abbatu lıȷun kəzzih wəssədut.	B. lıȷu kəzzih bənnatınna abbatu təwəssədə.
A. wıššaw sıgawın bəllaw.	B. sıgaw bəwıššaw təbəlla.
A. and set ahıyyawınınna fərəsun gəzzac.	B. ahıyyawınna fərəsu band set təgəzza.
A. anbəssaw lamwan səbbərat.	B. lamwa banbəssaw təsəbbərəc.
A. ıñña sınKun bəllanəw.	B. sınKu bəñña təbəlla.
A. and səw betun addəsəw.	B. betu band səw taddəsə.
A. asallafiw Tıruwın mıgıb wəssədə.	B. Tıruw mıgıb basallafiw təwəssədə.
A. ato yohannıs yəTomun mıgıb bəlla.	B. yəTomu mıgıb bato yohannıs təbəlla.
A. ato kəbbədə nəCCun fərəs gəzzaw.	B. nəCCu fərəs bato kəbbədə təgəzza.
A. asallafiw asa yazə.	B. asaw basallfiw təyazə.
A. yəwəndımme baləbet yədoro wəT sərrac.	B. yədoro wəT bəwəndımme baləbet təsərra.
A. yəwıCC gudday ministru nıgıggır yıȷəmmıral.	B. nıgıggıru bəwıCC gudday ministru yıȷȷəmməral.
A. kand amət bəhwala bet ınsərallən.	B. kand amət bəhwala betu bəñña yıssərral.
A. yətımıhırt ministru bızu gənzəb yısəTallu.	B. bızu gənzəb bətımıhırt ministru yıssəTTal.
A. polisoc and səw yıfəllıgallu.	B. and səw bəpolisoc yıffəlləgal.
A. təmariwoc təmaribetun yaddısallu.	B. təmaribetu bətəmariwoc. yıttaddəsal.
A. ato yohannıs gənzəb yıkəflal.	B. gənzəbu bato yohannıs yıkkəffəlal.
A. amerikanoc barnəTa yısərallu.	B. barnəTa bamerikanoc yıssərral.
A. sırawın ıñña ınCərrısəwallən.	B. sıraw bəñña yıCCərrəsal.

Transform Model Drıll

Outlıne:

Infınıtıve → Perfectıve

↓

Imperfectıve

Model:

ıñña bet mador tıweddalleo. → ıñña bet adderec.

↓

ıñña bet tadrallec.

(Fınal verb omıtted ın transforms but ındıcates person to be used.)

Drıll:

betun beneCC Kelem maddes yıfellıgal.	betun beneCC Kelem addese. betun beneCC Kelem yaddısal.
mekinawın ıbetu madres yıfellıgal.	mekinawın ıbetu aderrose. mekinawın ıbetu yadersal.
akıstunna aggotu feres megzat yıfellıgallu.	akıstunna aggotu feres gezzu. akıstunna aggotu feres yıgezallu.
temariwoc band amet wısT amarıñña mawoK yıfellıgallu.	temariwoc band amet wısT amarıñña awwoKu. temariwoc band amet wısT amarıñña yawKallu.
genzebun mamTat yıfellıgal.	genzebun ameTTa. genzebun yameTal.
debdabbewın banbolıku wısT madreg yıfellıgal.	debdabbewın banbolıku wısT aderrege. debdabbewın banbolıku wısT yadergal.
arba arefte negeroc menger yıfellıgallu.	arba arefte negeroc neggeru. arba arefte negeroc yınegrallu.
mekinawan arengwadenna Keyy Kelem meKobbat tıweddalleo.	mekinawan arengwadenna Keyy Kelem Kebbac. mekinawan arengwadenna Keyy Kelem tıKebballeo.

asceggari sıra mesrat ınweddallen.	asceggari sıra serren. asceggari sıra ınserallen.
ıKawın wede bet masgebbat ınfellıgallen.	ıKawın wede bet asgebbu. ıKawın wede bet yasgebballu.
asra and sewoc sıraccewın meCerres yıfellıgallu.	asra and sewoc sıraccewın Cerresu. asra and sewoc sıraccewın yıCerrısallu.
astemariwoc sıle temariwoccaccew massab yıweddallu.	astemariwoc sıle temariwoccaccew assebu.
	astemariwoc sıle temariwoccaccew yassıbellu.
ato lemma yewıCC gudday ministrun nıgıggır maTnat yıfellıgal.	ato lemma yewıCC gudday ministrun nıgıggır aTenna.
	ato lemma yewıCC gudday ministrun nıgıggır yaTenal.
and sew sıle lelaw sew mawaK yıfellıgal.	and sew sıle lelaw sew awwaKe. and sew sılelelaw sew yawKal.
mekinawın wede babur Tabiya mewsed yıfellıgal.	mekinawın wede babur Tabiya wessede.
	mekinawın wede babur Tabiya yıwesdal.
bebegaw lebalwa and barneTa megzat tıweddallec.	bebegaw lebalwa and barneTa gezzac.
	bebegaw lebalwa and barneTa tıgezallec.
mısaccewın keffa gar meblat yıfellıgallu.	mısaccewın keffa gar bellu. mısaccewın keffa gar yıbelallu.
sırewan barat seat meCerres tıweddallec.	sırewan barat seat Cerresec. sırewan barat seat tıCerrısallec.
keseat befit ızzih medres tıfellıgallec.	keseat befit ızzih derresec. keseat befit ızzih tıdersallec.
yato yohannıs lıȷ tımıhırtbet megbat yıfellıgal.	yato yohannıs lıȷ tımıhırtbet gebba.
	yato yohannıs lıȷ tımıhırtbet yıgebal.

sılastemariw nıgıggır megleš yıweddal.	sılastemariw nıgıggır gelleSe. sılastemariw nıgıggır yıgelSal.
yemekinawın genzeb mekfel yıfellıgal.	yemekinawın genzeb keffele. yemekinawın genzeb yıkeflal.
addis temaribet mekfet yıfellıgal.	addis temaribet keffete. addis temaribet yıkeftal.
kıremtun ızzih masallef ınfellıgallen.	kıremtun ızzih asallefn. kıremtun ızzih ınnasallıfallen.
Kellal sıra mesrat tıfellıgalleh.	Kellal sıra serrah. Kellal sıra tıserralleh.
KeTerowın masallef tıweddallec.	KeTerowın asallefec. KeTerowın tasallıfallec.
dabbo beKıbe meKreb tıfellıgıyalleš.	dabbo beKıbe aKerrebš. dabbo beKıbe taKerbiyalleš.
Konjo lıjagered ızzih meKoyyet tıfellıgallec.	Konjo lıjagered ızzih Koyyec. Konjo lıjagered ızzih tıKoyyallec.
meSıhafun Sıfa meCerres tıfellıgallec.	meSıhafun Sıfa Cerresec. meSıhafun Sıfa tıCerrısallec.
sare mata genzebun memelles yıfellıgallu.	sare mata genzebun melesu. sare mata genzebun yımellısallu.
mengedeññoc kemenged memmeles yıfellıgallu.	mengedeññoc kemenged temellesu. mengedeññoc kemenged yımmellesallu.
mato meTTo sewoc ızzih memTat yıfellıgallu.	mato meTTo sewoc ızzih meTTu. mato meTTo sewoc ızzih yımeTallu.
letemariwoc sılageru menger yıfellıgal.	letemariwoc sılageru negere. letemariwoc sılageru yınegral.
rasun merdat yıweddal.	rasun redda. rasun yıredal.
yeneggerhuwatın mersat tıfellıgallec.	yeneggerhuwatın ressac. yeneggerhuwatın tıresallec.
besene wısT sıra mesrat yıweddallu.	besene wısT serru. besene wısT yıserallu.
lewendımmacew and seat mesTat yıfellıgallu.	lewendımmacew and seat seTTu. lewendımmacew and seat yıseTallu.
ıjjwan mettaTeb tıweddallec.	ıjjwan taTTebec. ıjjwan tıttaTTeballec.

zare bızu genzeb meKKebel ınfellıgallen.	zare bızu genzeb teKebbeln. zare bızu genzeb ınnıKKebbelallen.
addis abeba wısT meKKemeT yıweddallu.	addis abeba wısT teKemmeTu. addis abeba wıst yıKKemmeTallu.
keñña melleyet tıfellıgallec.	keñña teleyyec. keñña tılleyyallec.
kabbatwa gar memmeles tıfellıgallec.	kabbatwa gar temellesec. kabbatwa gar tımmellesallec.
lıyu yabbatun lamınna bere meTebbeK yıfellıgal.	lıyu yabbatun lamınna bere TebbeKe. lıyu yabbatun lamınna bere yıTebbıKal.
sewıyyew meTfat weddede.	sewıyyew Teffa. sewıyyew yıTefal.
abbataccewın wede betaccew meTrat yıweddallu.	abbataccewın wede betaccew Terru. abbataccewın wede betaccew yıTerallu.
bunna meTeTTat ınfellıgallen.	bunna TeTTan. bunna ınTeTTallen.
TıyyaKewoc meTeyyeK tıfellıgallaccıhu.	TıyyaKewoc TeyyeKaccıhu. TıyyaKewoc tıTeyyıKallaccıhu.
sewın mewded ınfellıgallen.	sewın weddedn. sewın ınweddallen.
genzebun mewsed tıfellıgallec.	genzebun wessedec. genzebun tıwesdallec.
kageraccew memTat yıweddallu.	kageraccew meTTu. kageraccew yımeTallu.
mekinawın mezgat yıfellıgal.	mekinawın zegga. mekinawın yızegal.

Questions and Answers

fıKad bıttageññu tıneTallaccıhu ¡	áwo, kageññen ınneTallen.
widd kehone, lemín ıgiyon hotel tıKoyyalleh.	bekatemaw wısT lela hotel yellem.
and seat kallefe wede betu yıhid ¡	áwo, yıhíd.
lemma kebella, tıbelalleh ¡	áwo, kebella, ıbelallehu.
lerat keTerruh, tıhedalleh ¡	keTerruñ, ıhedallehu.
zınab kemeTTa, wede betıš athejım ¡	zınab kemeTTa wede bete ıhedallehu.
gommawın kaddesut genzeb tıseTwaccewallaccıhu ¡	genzeb kallan ınseTaccewallen.
ahun kemeTTu, debdabbe tıseTaccewalleh ¡	áwo, ıseTaccewallehu.
ıhotelu wısT doro weT kenne ınKulalwa kageññeh, tıbelalleh ¡	kageññehu, ıbelallehu.
pasta šutta biyaKerbıllaccıhu tıbelallaccıhu ¡	kaKerrebellın, ınbelallen.
Sehay sıtgeba, CoreKa tıweTallec ¡	áwo, Sehay kagebbac, CoreKa tıweTallec.
wendımmıh tımıhırtbet bigeba, tıgeballeh ¡	kegebba, ıgeballehu.
amerika kemeTTaccıhu, sínt amet hone.	assır amet hone.
amarıñña memmar kefellege, lemín wede ityoPıya ayhedım.	kand semmınt behwala yıhedal.
yezare sammınt kemeTTac, wedeñña temeTatalleh ¡	áwo, kemeTTac ameTatallehu.
fıKad keTeyyeKaccıhu, tageññallaccıhu ¡	áwo, keTeyyeKın ınnageññallen.
genzeb kallew, bemekina wede harer mehed yıcılal ¡	áwo, genzeb kallew, mehed yıcılal.
betaccewın kasaddesut sínt amet honow.	hulett amet honotal.
abbatıına ınnatıın kayyehaccew sínt gize hone.	and amet hone.
mekina kalleh, lemín andand gize ıssıh atmeTam.	gize yelleññım.
kamerika kemeTTa, ato yohannısın mán ayyew.	ato lemma ayyew.
wendımmıh addis abeba kehede, debdabbe Safe ¡	and gize bıcca Safe.

meSıhafun keTeyyeKec lemín alseTTehatım.	ıgswa meSıhafun mewsed alfellegeccım.
bızu genzeb kallaccew, lemín mekina algezzum.	mekina ayasfellıgaccewım.
amerika wısT tımıhırbet bıyageññu yıhedallu?	áwo, dehna tımıhırtbet kageññu, yıhedallu.
mıssawan kebollac, manbeb atfellıgım?	yemmıtfellıg aymesleññım.
ıgzatıhırıma abbatıh kemeTTu tımeTallah?	kemeTTu ımeTallehu.
beTıwat bımeTa, abırreh mehed ıcılallehu?	áwo, Tıwat kemeTTah, ıbren ınhedallen.
mehed kefelleghu, tıwesedeññalleh?	mehed kefellegh, ıwedıhallehu.

dırset

	ato yohannıs Tıru mıgıb azzeze.
to order	azzeze-mazzez-yazzızal
	kasallafiw gar sıle hotelu tnegaggeru.
to converse, to talk with	tenagaggere-mennagager-ınnegaggeral

ato yohannıs lemısa wedand hotel hede. bezzih hotel wısT bTam bızu lıyyu lıyyu yeityoPıya mıgıb nebber.

yehotelu asallafi ıngıdewın ındayye hedo mín laKrıb getaye ılo TeyyeKew. ato yohannıs leTıkit gize keKoyye behwala, mín aynet mıgıb allaccıhu alenna, asalaffiwın TeyyeKew. asallafiwím yeduro allıCCa, pasta Sutta, atkılt, Tıbs sıga, yeduro weT, neCC ınjeranna, dabbo allen alew.

ato yohannısım lerasu yeduro weT keıne ınKulalwa, lebalebetu asa weT azzeze.

TıyyaKewoc

ato yohannıs lemısa yét hede.
ıssu behotelu wısT keman gár tenegaggere.
lemısaw mín aynet mıgıb azzeze.
lebalebetu mín asazzellat.
ıhotelu wısT mín aynet mıgıb yıggeññal.
lemıgbu sínt genzeb keffele.
ato yohannıs keyét agar meTTa.
ato yohannıs ıhıtımna wendım allut?
asallafiw ato yohannısın mín bılo TeyyeKew.
ato yohannıs mín alenna mellesellet.

Unit 16

Basic Sentences

asallafi

to consume, to destroy, to waste	feȷȷe - mefȷet - yıfeȷal
to be patient	taggese - mettages - yıttaggesal
As it will take ('consume') some time to get it ready you'll have to wait ('be patient toward me') for about fifteen minutes.	lemazzegaȷet tınnıš gize sılemmifeȷ, rub seat yahıl taggesuñ.

John

obligation	gıdd
never mind, that's all right ('there is no obligation')	gıddellem [gıdd yellem]
to be in a hurry	cekkole - mecekkol - yıcekkulal
That's all right. We're not in a hurry.	gıddellem ancekkulım.

asallafi

to be sad, depressed	tekkeze - metekkez - yıtekkızal
something to keep one busy (usually some food or drink)	metekkeša
a drink	meTeTT
Then what kind of drink shall I bring you ('to keep you busy') in the meantime?	ıskezziya dıres lemetekkeša mín aynet meTeTT laKrıb.

John

idea, thought	assab / hassab
That's a good idea. What kind of drinks do you have?	beTam Tıru hassáb new. mín aynet meTeTT allaccıhu.

asallafi

Would you like imported ('foreign') or local drinks.	yewıCC ager weyıs yager wısT meTeTT yıfellıgallu.

John

What kind of local drinks do you have ('are there')?	mín aynet yager wısT meTeTT alle.

asallafí

grapes, wine	weyn
wine	vino
beer	bira
rakee	areKe
mead	Tejj
kind of local beer	Tella
We have wine, beer, rakee, mead and local beer.	vino, bira, areKe, Tejjınna Tella allen.

John

bottle	Termus
Bring a bottle of beer for me and a bottle of mead for her.	lene and Termus bira, lesswa degmó and Termus Tejj anTallın.

Mrs. John

water	wıha
though, except for, just	ınji
Just water. I don't want (you to bring me) any mead.	wıha ınji, Tejj ındıttameTallıñ alfellıgım.

asallafí

All right.	ıšši.

John

Check please! ('how much shall I pay you')	sínt ıkeflıhallehu.

asallafí

Five dollars and fifty cents.	ammıst bırr hamsa santím new.

John

to change (money), to cash	menezzere-memenzer-yımenezzıral
change (n.)	mınızzari
Do you have change for fifty dollars?	yohamsa bırr mınızzari alleh ?

asallafí

Yes I do.	áwo, alleñ.

Grammatical Notes

Note 16.1 Relational Affix - /ınd(ı)-/ 'that', 'so that', 'in order to'.

Teȷȷ ındıttameTallıñ alfellıgım.	'I don't want you to brıng me mead.'

The Affix /ınd(ı)-/ (/ındi-/ before /ya/, /ınd-/ before /a/ and /ındı-/ elsewhere) may be prefixed to a Short Imperfective form. The resultıng form ıs used ın connectıon wıth another verb and ıs most frequently equıvılent to an Englısh verb phrase wıth 'to...' ('to brıng' ın the above example). It should be noted however that thıs form ındıcates the actor of the verb. The lıteral translatıon of thıs form ıs, therefore, 'that I come', 'that he brıng', etc. The affıx /l(ı)-/, prefıxed to a Short Imperfectıve form (Note 13.1), has approxımately the same meanıng as /ınd(ı)-/. Theır usage, however, ıs basıcally dıfferent. Whereas /l(ı)-/ refers to the subȷect (actor) of the maın verb, as ın /meSıhafun lifellıg meTTa/ 'He came to look for the book' ('He came that he look for the book'), /ınd(ı)-/ refers to a person (or persons) other than the subȷect (actor) of the maın verb, as ın /meSıhafun ındıfellıg neggereñ/ 'He told me to look for the book.' ('He told me that I look for the book').

Examples:

ındıtmeTa ıfellıgallehu.	'I want you to come.'
ındihed TeyyeKew.	'He asked hım to go.'
meSıhafun ındiyanebbu neggerhuwaccew.	'I told them to read the book.'

The form wıth /ınd(ı)-/ may also be used as a less abrupt command form (ımperatıve) e.g.

hid	'go!'	ındıthed	'be sure to go'
bella	'eat!'	ındıtbela	'be sure to eat'
attıkfetu	'don't open (pl.)'	ındatkeftu	'be sure not to open'

Note 16.2 Pronoun /ras-/ 'self'

lerase yedoro weT ıfellıgallehu.	'For myself I'd lıke spıced chıcken.'

The pronoun /ras-/ 'self', 'oneself', used wıth noun suffıx pronouns means 'myself, yourself', etc.:

rase	'myself'
rasıh	'yourself (m.s.)'
rasıš	'yourself (f.s.)'
rasıwo	'yourself (pol.)
rasu	'hımself'
raswa	'herself'
rasaccın	'ourselves'
rasaccıhu	'yourselves'
rasaccew	'themselves'

/ras-/ ıs used as an emphatıc word wıth the ındependent pronoun, as ın /ıne rase ıhedallehu/ 'I'll go myself'. It may also be used as a reflexıve pronoun as ın /rasen lefetena azzegaȷȷallehu/ 'I prepare myself for the exam.'

Note 16.3 Verb: Regular four-radıcal verbs.

Tena yısTıllıñ, ındemın senebbetš weyzero Tıruneš.	'Hello, Mrs. Trunesh how have you been?'
asceggariwın arefte neger lıttereggumí new.	'You are goıng to translate the dıffıcult sentence.'

The regular four-radıcal verbs have the following dıstrıbutıon of vowels ın the three basıc forms:

Perfectıve	Infınıtıve	Imperfectıve
$\underline{1}e\underline{2}e\underline{3}\underline{3}e\underline{4}e$	$me\underline{1}e\underline{2}\underline{3}e\underline{4}$	$yı$-$\underline{1}e\underline{2}e\underline{3}\underline{3}ı\underline{4}$-$al$
/menezzere/	/memenzer/	/yımenezzıral/

Passıve Reflexıve:

Perfectıve	Infınıtıve	Imperfectıve
te-$\underline{1}e\underline{2}e\underline{3}\underline{3}e\underline{4}e$	me-$\underline{1}\underline{1}e\underline{2}\underline{3}e\underline{4}$	$yı$-$\underline{1}\underline{1}e\underline{2}e\underline{3}\underline{3}e\underline{4}$-$al$
/temenezzere/	/memmenzer/	/yımmenezzeral/

Causatives in /a-/

Perfective	Infinitive	Imperfective
a-1ə2ə33ə4ə	ma1ə23ə4	ya-1ə2ə33ı4-al
/aməsəggənə/	/maməsgən/	/yaməsəggınal/

Causatives in /as-/

Perfective	Infinitive	Imperfective
as-1ə2ə33ə4ə	mas-1ə23ə4	yas-1ə2ə33ı4-al
/asməsəggənə/	/masməsgən/	/yasməsəggınal/

Since the Perfective and the Imperfective forms are predictable from their infinitive, only the infinitive of these verbs will be listed in the build-ups.

Note 16.4 Verb: Three- and four-radical verbs in /-o-/.

Some of the three-radical verbs type B and some four-radical verbs have an /o/ after the double consonant of the perfective form. These verbs have an /u/ after the double consonant of the imperfective form, e.g.

cəkkolə - məcəkkol - yıcəkkulal	'to hurry'
tərəggomə - mətərgom - yıtərəggumal	'to translate'

Note 16.5 Verb: Noun of Agent.

The Noun of Agent is formed by affixing the suffix /-i/ to the past stem of the verb and by certain changes of its vowel distribution. If the last radical (consonant) of the verb stem is one of the eight dental or alveolar consonants /t/, /d/, /T/, /S/, /s/, /z/, /n/, /l/, the latter and the suffix /-i/ are replaced by the corresponding palatal consonant (see Notes 9.3).

Here are some examples of Nouns of Agent which have occurred in our units:

/təmari/	'student'	/təmarə/	'he learned'
/astəmari/	'teacher'	/astəmarə/	'be taught'
/ascəggari/	'difficult'	/ascəggərə/	'he caused difficulties'
/teKəbbay/	'receptionist'	/teKəbbələ/	'he accepted'
/asallafi/	'waiter'	/asalləfə/	'he waited on'

A Noun of Agent may be a noun (one who performs the action of the verb, or one characterized by the action of the verb), e.g. /temari/ 'student', or a modifier /asceggari/ 'difficult'.

All Nouns of Agent formed from Type B Verbs double their second consonant, as in /fellagi/ those formed from the Type A Verbs do not, as in /negari/.

The distribution of vowels is as follows:

Regular Three- and Four-Radical Verbs.

The vowel before the last consonant is replaced by /a/. Other vowels are the same as those of the perfective stem (e.g. Perfective stem /felleg-/ Noun of Agent /fellagi/) except for the Nouns of Agent formed from the three-radical causative verbs in /a-/, Type A, where the vowel before the second radical is lost, e.g. /aKerrebe/ (Type A) - /aKrabi/ (but /abeddere/ (Type B) - /abeddari/), and those formed from the four-radical verbs where the vowel before the third-radical is lost (/menezzere/ - /menzari/).

Other examples:

Three-Radical Verbs:

	Type A		Type B	
	Noun of Agent	Perfective	Noun of Agent	Perfective
Underived form	negari	neggere	fellagi	fellege
Passive-Reflexive	tenegari	teneggere	tefellagi	tefellege
/a-/ verbs	adari	addere	akkami	akkeme *
Passive-Reflexive /a-/ verbs	tamami	tammeme	takkami	takkeme*
Causatives in /a-/	aKrabi	aKerrebe	abeddari	abeddere
Causatives in /as-/	------	--------	asneggari	asneggere

Four-Radical Verbs:

	Noun of Agent	Perfective
Underived Form	menzari	menezzere
Passive Reflexive	temenzari	temenezzere
Causative in /a-/	amenzari	amenezzere
Causative in /as-/	asmenzari	asmenezzere

---

* /akkeme-makkem/ 'to treat a patient'
/takkeme-mettakem/ 'to be treated'

Regular Two-Radical Verbs:

The vowels are the same as in the perfective form, except for causatives in /a-/.

Where there is a replacement of dentals or alveolars by the palatals, the suffix /-i/ is usually maintained, as in /seTTe/ - /seCi/, but the form /seC/ is used by some speakers.

Other examples:

Noun of Agent		Perfective	
gebi	'one who enters'	gebba	'he entered'
meCi	'one who comes'	meTTa	'he came'
amCi	'one who brings'	ameTTa	'he brought'
reji	'one who helps'.	redda	'he helped'
TeCCi	'one who drinks'	TeTTa	'he drank'

Note 16.6 Verb: Noun of Instrument

Nouns indicating the instrument used or the place of a given action are formed by affixing the suffix /-iya/ to the Infinitive. Final dental or alveolar consonants (and the /iy/ of the suffix) are replaced by the corresponding palatals.

Examples:

Infinitive		Noun of Instrument	
/meKom/	'to stand'	/meKomiya/	'a stop'
/meCėrres/	'to end'	/meCerreša/	'an end'
/mejemmer/	'to begin'	/mejemmeriya/	'beginning'
/mamelket/	'to apply'	/mamelkeca/	'application'
/mettaweK/	'to be known'	/mettaweKiya/	'identification'

The vowel distribution in the nouns of instrument is the same as in the infinitive. The infinitives which have suffixes /-et/ or /-at/, as for example /mesTet/ 'to give', or /megbat/ 'to enter', form their nouns of instrument by affixing the suffix /-iya/ to the last radical, as in /megbiya/ 'entrance', /mesriya/ 'instrument', or with a palatal: /meTeCCa/ 'cup'.

The nouns of instrument indicate a thing which is used to perform the action of the verb or a place where the action of the verb is performed.

Examples:

/maKreb/	'to offer'	/maKrebiya/	'something by means of which things are offered'
/meKKemeT/	'to sit down'	/meKKemeCa/	'a seat'
/mader/	'to spend the night'	/maderiya/	'place to spend the night' 'source of income'
/mezgat/	'to close'	/mezgiya/	'door'
/mekfet/	'to open'	/mekfeca/	'key', 'opener'
/meTeTTat/	'to drink'	/meTeCCa/	'glass', 'cup', etc.
/mesrat/	'to work'	/mesriya/	'an instrument for production'
/madres/	'to cause to arrive'	/madreša/	'something used to take things to a given place'
/mesTet/	'to give'	/mesCa/	'instrument by which something is given'

Note 16.7 The use of /weyım/ and /weyıs/ 'or'.

behulett weyım besost seat na.	'Come at two or three o'clock'.
yewıCC ager weyıs yager wısT meTeTT yıfellıgallu.	'Would you like imported or local drinks?

The word /weyıs/ 'or' is used only in questions. /weyım/ 'or' is generally used in statements or as an equivalent to English 'either...or' or 'whether...or' clauses, e.g.

mısahın bellah, weyıs albellahım.	'Did you eat your lunch or didn't you?'
wedesinimabet tıhedalleh, weyıs ızzih tıKoyalleh.	'Are you going to the movies, or are you going to stay here?'
ırsasu Kéyy new, weyıs biCa.	'Is the pencil red or yellow?'
Kıdame weyım ıhud ımeTallehu.	'I'll come on Saturday or on Sunday.'
Tıwat weyım mata yısra.	'Let him work either in the morning or in the evening.'
bebabur weyım bemekina memTatun alawKım.	'I don't know whether he'll come by train or by car.'

It should be noted, however, that some speakers use /weyım/ in questions too.

Questions and Answers

asallafiw mín aynet mıgıb ındiseTıh tıfellıgalleh.	asa weTınna bira ındiseTeñ ıfellıgallehu.
gazeTa ındıgezallaccıhu tıfellıgallaccıhu ?	kasrammist deKiKawoc befit gezzan.
genzeb ındıteseCıw alnaggerekum ?	yellem, alnaggereññım.
sınt sewoc ındimeTu naggerhaccew.	hamsa sewoc ındimeTu naggerhuwaccew.
Tıkıt gize ındıttıtaggesut naggeraccıhu ?	áwon, naggeren.
yedoro allıCCa ındınseralleccıhu tıfellıgallaccıhu ?	áwon, ınfellıgallen.
pasta šutta ındibela TeyyeKıšıw ?	yellem, alTeyyeKhutım.
mín aynet mıgıb ındıtbelu tıfellıgallaccıhu.	Tıbs sıga ındınbela ınfellıgallen.
yetıñ mıgıb ındiyaKerbıllıh tıfellıgalleh.	yedoro weTun ındiyaKerbıllıñ ıfellıgallehu.
lemmabete mín ındameTallaccew yıfellıgallu.	bira ındimeTallaccew yıféllıgallu.
kebbedeinna lemma ındimeTu atfellıgum ?	yellem, anfellıgım.
wedamerika silhedu ındiwesduh naggerhaccew ?	áwo, naggerhuwaccew.
keityoPıyawiyan gar silhon amarıñña ındinnagger mán naggerew.	abbatınna ınnatu naggerut.
bızu genzeb ındınnageñ yét ınnısra.	ıwıCC guddey minister wísT ınnısra.
mín aynet mıssale ındinegrıwo yıfellıgallu.	ıne mıssale alfellıgım.
ıbetıwo meTTew ındiseru naggeruwaccew ?	áwon, naggerhuwaccew.
gazeTawın ındıttıtereggumew mán naggereh.	astemariye naggeruñ.
debdabbewın bemekina ındiSıfew naggeraccıhut ?	áwon, naggernew.
wede sıraw ındiroT mán naggerew.	wendımmu yenaggerew yımesleññal.
lemmanna Tıruneš abbathın ındiTeyyıKuwaccew tıfellıgalleh ?	áwon, beTam ıfellıgallehu.
lebetu bızu genzeb ındınkefl yıweddal ?	áwon, yıweddal.
benín ındimeTa tıfellıgiyalleš.	bemekina ındimeTa ıfellıgallehu.

ınnatıš ızzih ındimeTu neggerıšaccew ?	áwon, neggerkuwat.
bemmıst seat kesıra ındimeTu neggerhaccew ?	áwon, neggerkuwaccew.
kebbedenna lemma keffa gar bunna ındiTeTTu neggerhaccew ?	áwon, neggerkuwaccew.
seat ındimeTiš tıfellıgiyalleš ?	áwon, ıfellıgallehu.
nege mán ındimeTa tıfellıgalleh.	asallafiw ındimeTa ıfellıgallehu.
wede wıCC ager lemhed abbatınna ınnatıh ındifeKdullıh tıfellıgalleh ?	áwo, ıfellıgallehu.
mıssahın ındiyazzegajjıllıh tıfellıgalleh ?	áwo, ındiyazzegajjıllıñ ıfellıgallehu.
gazeTa ındıttenebb tıfellıgalleh ?	yellem, alfellıgım.

dırset

taste	yebunnaw Taem Tıru new.
is better than	kekebbede bet yelemma bet Tırú new.
	kebbede kastemariw gar yısmamal.
to match, to agree, to fit, to suit, to get along	temamma-mesmamat-yısmamal
strong	yıh vino beTam Tenkarrá new.
polite, humble	kebbede beTam tıhut sew new.
dress, clothes	balebete neCC lıbswan tılebsallec.
to wear, to dress, to put on	melbes
	yekebbede mekina bemegbiyaw fitlefit Komo nebber.
to stand	Kome-meKom-yıKomal
place	botaw yét new.
	temariw abbatınna ınnatun wede temaribet merraccew.
to lead, to guide	memrat
music	ıgiyon hotel wısT Tıru muziKa semman.
to listen, to hear	mesmat
pleasure	bedessıta tegwazn.
tip	lesewıyyew gurša seTTenew.

cheap	mekina rɨkkaš aydellem, widd new.
which?	yetu.

tɨnantɨnna ɨnesna balebete wede hotel heden nebber.

hotelu beTam Tɨrú nebber. bɨzu aynet mɨgɨb behotelu wɨsT ageNNen. kepasta ɨsuttay yedorow weT Tɨnam beTam Tɨrú new. meTeTT beyyaynetu yɨggeNNal. Tejj yemmɨbbalew meTeTT keTɨbs sɨga gar yɨsemammal. negergɨn TɨKɨt Tenkarrá new. balebete birewɨn beTam sɨle weddedeccɨw, hulett Termus yehɨl TeTTac.

behotelu wɨsT yenebberew asallafi tɨhút nebber. yehotelu balebet TɨKur lɨbs lebso, behotelu megbiya lay Komo nebber.

hotelun sɨngeba wedemmɨnnɨKKemmeTɨbbet beta serrvenɨnna, lemetekkešá yemmɨhon neger aKerrebellɨn. kezziyam behwala asallafiwɨn meTeTT ɨndiyaKerbɨllɨn azzezew. mɨgbun sɨnnɨbela yeɨtyoPɨyanna yeweroPa muzIKa sɨlesemman, yedessɨta mɨššɨt honollɨn nebber. mɨgbeccɨnɨn Cerrɨsen selasa daKIKa keKoyyen behwala, lasallafiw yemɨgbun waganna gurša keflen, wede betaccɨn temellesɨn.

mɨgbu beTam rɨkkáš new. yager wɨsT meTeTTɨm rɨkkáš new. gɨn yewɨCC ager meTeTT widd new.

TɨyyaKewoc

tɨnant ato kebbede kebalebetaccew gar yét hedew nebber.

behotelu wɨsT mín aynet mɨgbeccɨnna meTeTToc ageNNu.

Tejj yemmɨbbalew meTeTT kemín gar yɨsemammal.

yato kebbede balebet sínt Termus bira TeTTac.

yehotelu balebet yét Komo nebber.

yehotelu balebet mín aynet lɨbs lebso nebber.

asallafiw tɨhut nebber !

ato kebbede-nna balebetaccew mín aynet mɨššɨt nebberaccew.

ɨhotelu wɨsT mín aynet muzIKa semmu.

kemennesataccew befit lasallafiw mín seTTut.

ItyoPɨya wɨsT yetawweKew meTeTT mín yɨbbalal.

ɨrsɨwo wede hotel ɨyyehedu yɨbelallu !

ɨrsɨwo meTeTT yɨTeTTallu !

Unit 17

Basic Sentences

to sew; to expend	mesfat
tailor	sefi/mekina sefi/libs sefi

At the tailor's shop - bemekina sefi bet wisT

kebbede

Hello Mr. Lemma, it's been a long time since we saw each other.	Tena yistillin ato lema. keteyayyen bizu gizehonen.

mekina sefi

Yes, it's been two months ('two months passed to us') since we [last] saw each other. What can I do for you now?	awon, keteyayyen hulet wer allefen. ahun min ldrigilliwo.

kebbede

full, complete, entire	mulu
to have a suit (dress etc.), made	asseffa-masseffat-yasseffal
I'd like to order a complete suit.	and mulu libs lemmasseffat ifelligallehu.

mekina sefi

Very well, when would you like it to be ready ('you want it to reach you')?	melkam, lemece indiderralliwot yifelligallu.

kebbede

I'd appreciate it if you'd make it ready ('cause to arrive') next week.	lezare sammint biyaderallin iwedd nebber.

mekina sefi

to be measured	telekka-mellekat-yillekkal
It's possible. Do you want me to take the measurements ('the suit to be measured for you') right away?	yiccalal. ahun libsu indillekkalliwot yifelligallu ↑

kebbede

to measure	melekkat
Yes, please. ('measure for me')	áwon, yılekkulıñ.
sleeve	ıȷȷıge
shoulders	tıkešša
wide, broad, extensive	seffi
Since I have long arms, make longer sleeves and I also want the shoulders of the coat to be broad.	ıȷȷe reȷȷım sılehone, ıȷȷıgewın reȷȷım yadrıgullıñ. degmó yekotu tıkešša seffi ındihon ıfellıgallehu.

mekina sefi

trousers	surri
narrow, tight	Tebbab
Should the trousers be tight (for you')?	surriw Tebbab yıhunıllıwo ↑

kebbede

bottom, lower part, at the foot	gırge
Since I don't like tight trousers, make the lower part wider.	Tebbab surri sılemmalwedd, gırgewın seffi yadrıgullıñ.

mekina sefi

short	aCCır
Shall I make the coat shorter?	kotun aCCır ladrıgıllıwot ↑

kebbede

medium	mekakkeleñña
It oughtn't to be too short. It will be all right if you make it medium.	beTam aCCır áyhun. mekakkeleñña biyadergut, Tıru new.

mekina sefi

to be ready	tezegaȷȷe-mezzegaȷet-yızzegaȷȷal
Then it will be ready (for you) at two o'clock next Friday.	ıngıdiyass bemmimeTaw arb besimmınt seat yızzegaȷȷıllıwotal.

kabbede

Shall I pay you (the price) now?	wagawın ahun lıkfelıwot ?

mekira sefi

It doesn't matter, (you'll) pay me when you pick up the suit.	gıddellem. lıbsun sıwesdu yıkefluññal.

kabbede

Thank you. Good-bye. ('have a nice day')	ıgzıyabher yısTıllıñ. dehna walu.

Grammatical Notes.

Note 17.1 Verb: Classification.

Following are the charts of the 'regular' three-, two- and four-radical verbs with the corresponding derived forms. With the exception of a very limited number of three-radical verbs with a /t/ as third radical (which might be confused with the two-radical verbs in /-e/), all other forms of these verbs are predictable from the Infinitive. Passive-Reflexive verbs type A and B differ from each other only in the gerund imperative, and noun of agent. Most of the two-radical verbs are of Type A. The examples selected for these charts are:

Chart 1 Regular Three-Radical Verbs

1) Underived

Type A	/melbes/	'to dress' [INTR]
Type B	/meKeTTel/	'to continue', 'to connect'

2) Passive-Reflexive

Type A	/mellebes/	'to be dressed'
Type B	/meKKeTel/	'to be continued, connected'

3) Causatives in /a-/

Type A	/malbes/	'to dress' [TRANS]
Type B	/maKeTTel/	'to sprout'

4) Causatives in /as-/

(one type)	/maslebbes/	'to cause to dress'
	/masKeTTel/	'to have something joined or connected'

Chart 2 Regular Three-Radıcal /a-/ Verbs

1) Underıved:

Type A	/maweK/	'to know'
Type B	/maddes/	'to repaır'

2) Passıve-Reflexıve

Type A	/mettaweK/	'to be known'
Type B	/mettades/	'to be repaıred'

3) Causatıves

(one Type)	/masawweK/	'to let know'
	/masaddes/	'to have repaıred'

Chart 3 Regular Two-Radıcal Verbs ın /-a/

1) Underıved:

Type A	/megbat/	'to enter'
Type B	/meTeTTat/	'to drınk'

2) Passıve-Reflexıve

Type A	/meggebat/	'to have to, to be necessary'
Type B	/meTTeTat/	'to be drunk (consumed)'

3) Causatıves ın /a-/

Type A	/magbat/	'to marry'
Type B	/maTeTTat/	'to ırrıgate, to offer a drınk'

4) Causatıves ın /as-/

(one Type)	/masgebbat/	'to brıng ın'
	/masTeTTat/	'to cause to drınk'

Chart 4 Regular Two-Radıcal Verbs ın /-e/

1) Underıved

Type A	/memšet/	'to become evenıng'
Type B	/mebeȷȷet/	'to be useful'

2) Passive-Reflexive

Type A	/memmešet/	'to be spent (of an evening)'
Type B	/mebbejet/	'to be made'

3) Causative in /a-/

Type A	/mamšet/	'to spend the evening'
Type B	/mabejjet/	'to make'

4) Causative in /as-/

(one Type)	/masmeššet/	'to cause to spend the evening'
	/masbejjet/	'to have made'

Chart 5 Regular Four-Radical Verbs

1) Underived

/memenzer/	'to change money, to cash'

2) Passive-Reflexive

/memmenzer/	'to be changed (money)'

3) Causatives in /a-/

/mamenzer/	'to commit adultery'

4) Causatives in /as-/

/masmenzer/	'to make s.o. change money'

The forms in parentheses in the following charts are fomrs of the model verbs which rarely or never occur. They are listed, however, since the corresponding forms of other verbs of the same class will occur.

CHART I

Regular Three-Radical Verbs

	UNDERIVED		PASSIVE-REFLEXIVE		CAUSATIVE IN /a-/		CAUSATIVE IN /as-/
	Type A	Type B	Type A	Type B	Type A	Type B	(One Type)
Infinitive	melbes	meKeTTel	mellebes	meKKeTel	malbes	maKeTTel	maslebbes masKeTTel
Perfective	lebbese	KeTTele	telebbese	teKeTTele	alebbese	aKeTTele	aslebbese asKeTTele
Imperfective	yılebsal	yıKeTTılal	yıllebbesal	yıKKeTTelal	yalebsal	yaKeTTılal	yaslebbısal yasKeTTılal
Jussive	yılbes	yıKeTTıl	yıllebes	yıKKeTel	yalbıs	yaKeTTıl	yaslebbıs yasKeTTıl
Imperative	lıbes	KeTTıl	(telebes)	teKeTTel	albıs	(aKeTTıl)	aslebbıs asKeTTıl
Gerund	lebso	KeTTılo	telebso	teKeTTılo	albıso	aKeTTılo	aslebbıso asKeTTılo
Noun of Agent	lebaš	KeTTay	telebaš	teKeTTay	albaš	aKeTTay	aslebbaš asKeTTay
Noun of Instrument	melbeša	meKeTTeya	mellebeša	meKKeTeya	malbeša	maKeTTeya	maslebbeša masKeTTeya

CHART II

Regular Three-Radıcal /a-/ Verbs

	UNDERIVED		PASSIVE-REFLEXIVE		CAUSATIVE
	Type A	Type B	Type A	Type B	(One Type)
Infınıtıve	maweK	maddes	mettaweK	mettades	masawweK masaddes
Perfectıve	awweKe	addese	tawweKe	taddese	asawweKe asaddese
Imperfectıve	yawKal	yaddısal	yıttawweKal	yıttaddesal	yasawwıKal yasaddısal
Jussıve	yıweK	yaddıs	yıttaweK	yıttades	yasawwıK yasaddıs
Imperatıve	ıweK	addıs	taweK	taddes	asawwıK asaddıs
Gerund	awKo	addıso	tawKo	taddıso	asawwıKo asaddıso
Noun of Agent	awaKi	addaš	tawaKi	taddaš	asawwaKi asaddaš
Noun of Instrument	maweKiya	maddeša	mettaweKiya	mettadeša	masawweKiya masaddeša

CHART III

Regular Two-Radical Verbs in /-a/

	UNDERIVED		PASSIVE-REFLEXIVE		CAUSATIVE IN /a-/		CAUSATIVE IN /as-/
	Type A	Type B	Type A	Type B	Type A	Type B	(One Type)
Infinitive	megbat	meTeTTat	meggebat	meTTeTat	magbat	maTeTTat	masgebbat masTeTTat
Perfective	gebba	TeTTa	tegebba	teTeTTa	agebba	aTeTTa	asgebba asTeTTa
Imperfective	yıgebal	yıTeTTal	yıggebbal	yıTTeTTal	yagebal	yaTeTTal	yasgebbal yasTeTTal
Jussive	yıgba	yıTeTTa	yıggeba	yıTTeTa	yagba	yaTeTTa	yasgebba yasTeTTa
Imperative	gıba	TeTTa	(tegeba)	(teTeTTa)	agba	aTeTTa	asgebba asTeTTa
Gerund	gebto	TeTTıto	tegebto	teTeTTıto	agbıto	aTeTTıto	asgebbıto asTeTTıto
Noun of Agent	gebi	TeCCi	tegebi	teTeCCi	agbi	aTeCCi	asgebbi asTeCCi
Noun of Instrument	megbiya	meTeCCa	meggebiya	(meTTeCa)	magbiya	maTeCCa	masgebbiya masTeCCa

CHART IV

Regular Two-Radical Verbs in /-e/

	UNDERIVED		PASSIVE-REFLEXIVE		CAUSATIVE IN /a-/		CAUSATIVE IN /as-/
	Type A	Type B	Type A	Type B	Type A	Type B	(One Type)
Infinitive	memšet	mebeȷȷet	memmešet	mebbeȷet	mamšet	mabeȷȷet	masmeššet masbeȷȷet
Perfective	mešše	beȷȷe	temešše	tebeȷȷe	amešše	abeȷȷe	asmešše asbeȷȷe
Imperfective	yımešal	yıbeȷȷal	yımmeššal	yıbbeȷȷal	yamešal	yabeȷȷal	yasmeššal yasbeȷȷal
Jussive	yımš	yıbeȷȷ	yımmeš	yıbbeȷ	yamš	yabeȷȷ	yasmešš yasbeȷȷ
Imperative	(mıš)	(beȷȷ)	(temeš)	(tebeȷȷ)	amš	abıȷȷ	asmešš asbeȷȷ
Gerund	mešto	beȷȷıto	temešto	tebeȷȷıto	amšıto	abeȷȷıto	asmeššıto asbeȷȷıto
Noun of Agent	(meši)	(beȷȷi)	temeši	tebeȷȷi	amši	(abeȷȷi)	asmešši asbeȷȷi
Noun of Instrument	memšiya	mebeȷȷiya	memmešiya	mebbeȷȷiya	mamšiya	mabeȷȷiya	masmeššiya masbeȷȷiya

CHART V

Regular Four-Radıcal Verbs (One Type)

	UNDERIVED	PASSIVE-REFLEXIVE	CAUSATIVE IN /a-/	CAUSATIVE IN /as-/
Infınıtıve	memenzer	memmenzer	mamenzer	masmenzer
Perfectıve	menezzere	temenezzere	amenezzere	asmenezzere
Imperfectıve	yımenezzıral	yımmenezzeral	yamenezzıral	yasmenezzıral
Jussıve	yımenzır	yımmenzer	yamenzır	yasmenzır
Imperatıve	menzır	(temenzer)	amenzır	asmenzır
Gerund	menzıro	temenzıro	amenzıro	asmenzıro
Noun of Agent	menzari	temenzari	amenzari	asmenzari
Noun of Instrument	memenzeriya	(memmenzeriya)	mamenzeriya	masmenzeriya

Questıons and Answers

wedageraccıhu sıttımmellesu, mín mesrat tasıballaccıhu.	lewıCC gudday ministér ınserallen.
kamerika wede ityoPıya ındetemellesaccıhu, yét tarfallaccıhu.	ıgiyon hotel wısT maref ınfellıgallen.
yıh mekina ındisserra lemán lınger.	lelemma nıgerew.
lemma yefellegewın meSıhaf mecé tıseTewalleh.	kemeTTa zare keseat behwala ıseTewallehu.
abbathın lemayet mecé wedagerıh tıhedalleh.	genzeb ındageññehu ıhedallehu.
sínt genzeb tıseTatalleh.	yemmıtfellıgewın yahıl ıseTatallehu.
yemminegrušın neger tınegriññalleš †	áwo, ınegrıhallehu.
lemma kamerika ketemellese behwala, keman gár yısera nebber.	kabbatu gár yısera nebber.
wedaddis ketema kemmihedut sewocc gar tıheȷalleš †	yellem, alhedım.
yıhın neger sılayyešıw beTam dess aleš †	áwo, sılayyehut dess aleñ.
zare sılemeTTaw sewıyye mín tawKalleh.	ıssu temari ındenebbere bıcca awKallehu.
ato yohannıs lemın wedezzih ındemeTTa tawKalleh †	áwo, ınnatun lemayét new.
sıleTeyyeKeh TıyyaKe ahun mín tımellısalleh.	ahun mels yelleññım.
lemmiwedduh sewocc mín madreg tıfellıgalleh.	and beTam Tıru mekina mesTet ıfellıgallehu.
behulett seat bihedu, abrehaccew tıhedalleh †	bıcıl, abırreaccew ıhedallehu.
ato lemma hulgize lemín yitekkızal.	bewınetu lemın ındehone alawKım.
ato yohannısınna balebetu Tella siTeTTu ayyehaccew †	yellem, alayyehuwaccewım.
bunna kemeTeTTatıh befit wedeññа memTat tıcılalleh †	yellem, alcılım.
genzebun ıskiyageñ dıres ızzih yıKoyyal †	áwo, ızzih yıKoyyal.

mekinawın biyaddısew genzeb tıseTewalleh ↑	áwo, ammıst bırr ıseTewallehu.
yagerıh hızb bimmar beTam tıweddalleh ↑	áwo, beTam ıweddallehu.
yebete krıstiyanun megbiya yemmiyawKew mán new.	yato yohannıs abbát new.
beTeKlallaw bišeTew besınt tıgezawalleh.	bamsa bırr bišeTew ıgezawallehu.
negerun beKellalu sılemmıttastewılew lesswa menger Tıru yımeslıhal ↑	áwo, beTam Tıru yımesleññal.
lıbsun beȷȷu bidabbısew Tıru mehonun maweK yıcılal ↑	áwo, yıcılal.
ıkisu wısT yenebberewın borsa mán wessedew.	temariwa wessedeccıw.
yato yohannıs lıȷ yemmıttaTenawın tımıhırt tawKalleh ↑	amarıñña KwanKwá new.
ammıst bırr yahıl biseTıh ante mín tıseTewalleh.	and beTam Tıru mulu lıbs ıseTewallehu.
hulgize bamarıñña binnagger, amarıññaw yıššašal yımeslıhal ↑	áwo, beTam liššašal yıcılal.
wedezzih memTat biresa, anci wedessu tıheȷalleš ↑	áwo, ıhedallehu.
ato lemma dehnınnetu binegrıh, meTteh tınegreññalleh ↑	áwo, meTıcce ınegrıhallehu.
astemariyaccın reft mecé yemminorew yımeslıhal.	kand wer behwala yınorewal.
bešıtaw ıyyetešalew hede ↑	áwo, beTam tešılotal.
gunfanu biššalaccew yımeTallu ↑	yellem, aymeTum.
Sehay ıskıttıTelK dıres mín tıseralleh.	meSıhaf anebballehu.
yegenzeb Kınnaš badergıllıš, algawın tıgežíwalleš ↑	áwo, ıgezawallehu.
yıhın neger rıkkaš biyadergut, bızu sewoc yıgezuwaccewal ↑	bewınetu alawKım.
TerePezawınna wenberu wıdd kalhonu lıgzaccew ↑	beTam wıdd kehonu attıgzaccew.
lesınK yemmihon dabbo lemegzat yét mehed yasfellıgal.	wede hotelú mehed yasfellıgal.
ıdawın lemekfel mán meTTa.	kebbedé meTTa.
zare fetena yemmiwesd mán new.	kebbedé new.

fetenawın yemmiKKebbelut sewocc meTTu ↑	yellem, almeTTum.
mekeran yemmifellıg sew yemmiggeñ yımeslıhal ↑	mekeran yemmiwedd yellem.
yemmıtfellıgutın sınK ageññaccıhu ↑	yellem, alageññenım.
sew yemmimotıbbetın gize yawKewal ↑	yemmimotıbbetın gize ayawKewım.
yıh sınK siyalK lela keyét tameTallaccıhu.	kageraccın ınnameTallen.
lesebbereccıw seat sínt genzeb keffelec.	asra ammıst bırr keffelec.
wenberun mán sisebrew ayyeh.	yeweyzero Tıruneš tınnıšwa lıȷ sıtsebrew ayyehu.
yeTeffawın mekina yét ageññut.	addis ketema wísT ageññehut.
sılk sıdewwıl yemellese mán new.	sılkun yemelleshu ıne neñ.
yemmıtfellıgewın yesılk KuTır seTTehat ↑	áwo, seTTehuwat.
ahun yaTTahewın neger yemmıttageññew yımeslıhal ↑	yellem, aymesleññım.
mıknıyatun yemminegreñ sew mán new.	astemaríw new.
yemmıttassıbutın lemaweK TeyyeKaccıhu ↑	mín tassıballaccıhu bıló TeyyeKen.
beborsaw yemmiwesdewın genzeb lemán yıseTewal.	lennatu yıseTatal.
yemmiyasseffawın lıbs aynet ayyeh ↑	áwo, néCC new.
mekina sefi bet yét yıggeññal.	baddis ketema wísT yıggeññal.
kebbede and mulu lıbs lemasseffat mata mata yıseral ↑	lehulett sammınt yahıl lemesrat assıbowal.
lıbsun mecé masseffat ındemmifellıg tawKalleh ↑	legizew alawKım. gın lemman TeyyıKe lınegrıwot ıcılallehu.
reȷȷım sew ındemmıwedd mán neggereh.	tınnıšwa ıhıtıš neggereccıñ.
beTebbab menged lemehed keweddedh lemín bezzih menged meTTah.	lesıraye Kırb sılehone new.
lıbsıwon yemmisefallıwot sew mán new.	balebete Tıru lıbs sefi sılehonec, yeraseninna yelıȷoccen lıbs tısefallec.
lemín yageraccıhu setocc reȷȷım lıbs yılebsallu.	reȷȷım lıbs sılemmiweddú new.
amerika wısT mín tayallaccıhu.	bızu negeroc ınnayallen.
kıremt siyalf bet lemesrat assıbaccıhuwal ↑	ınenna wendımme and Tıru bet lemesrat tezegaȷtenal.

bamerika wısT bızu reȷȷım sew yıggeñña1 †	áwo, yıggeññal.
tıllıK mekina tıweddalleh †	mekakkeleñña mekina ıweddallehu.

dırset

common, customary	mekina bamerika wısT yetelemmede new.
to be accustomed, to be customary	mellemed
ready made	yeteseffa lıbs ıgezallehu.
to be sewn	messefat
Easter	fasika yıdersal.
holıday	lefasika beal wedaddis abeba ıhedallehu.
earlıer, ahead of tıme	Kedem bılo meTTa.
to be ahead of tıme, earlıer	Kedem malet
agreement	kewendımme gar sımımmınnet aderregın.
accordıng to	besımımmınnetaccın meseret wedageraccın hedın.
colleague, frıend	gwaddeññaccının lemayet wede temaribet hedın.
very, very much, too much	sıra ıȷȷıg ıweddallehu.

beityoPıya wısT wede mekina sefibet mehed beTam yetelemmedé new. yeteseffa lıbs megzat yetelemmede sılalhone, abzaññaw sew lıbsun wede mekina sefibet yıwesdal.

yefasika beal sılederrese, ato kebbede and mulu lıbs lemasseffat wede mekina sefi bet hede. ato lemma beketemaw yetawweKe lıbs sefi bemehonu, bızu sewocc lıbsaccewın wedersu suK sılemmiyameTu, ato kebbede Kedem bılo lıbsun wede lemma suK ameTTaw.

ato lemma yato kebbeden lıbs kemelekkatu befit, ındet hono ındisseffallet TeyyeKew. ato kebbedem surriw seffi ındihon, ıȷȷıgew reȷȷım ındihonınna, kotu mekakkeleñña ındihon neggerew.

bezzihu sımımmınnet meseret ato lemma lıbsun lekkıto, keCerrese behwala, bemmimeTaw sammınt meTto, yeteseffawın lıbs ındiwesd neggerew.

lefasika beal ato kebbede addisun lıbs lebso, wede bete krıstiyan hedo sılenebber, yeKırb gwaddeññoccu addisu lıbs beTam ındetesmammaw sıleneggerut ıȷȷıg dess bılot bealun asallefe.

TıyyaKewoc

ato kebbede yét hede.

ato kebbede wede mekina sefi bet lemín hede.

lemíñ and mulu lıbs lemasseffat fellege.

ato lemma beketemaw yetawweKe lıbs sefí new ↑

ato kebbede lemín wedato lemma suK Kedem bılo hede.

ato lemma yato kebbeden lıbs kemelekkatu befit mín ale.

ato kebbede surriw Tebbab ındihon fellege ↑

kotu rejjım ındihon yıweddal ↑

ato kebbede lıbsun méc lemewsed tesmamma.

lefasika beal ato kebbede mín aderrege.

yeKırb gwaddeññoccu lato kebbede mín alut.

beityoPıya wısT wede mekina sefi bet mehed yetelemmedé new ↑

yelıbs mesfiya waga wídd new ↑

bamerika wısT abzaññaw hızb yeteseffa lıbs yıgezal ↑

Unıt 18

Basıc Sentences

kebbede

How are you, Mr. John?	ındemın adderu ato yohannıs ↑

John

I'm fıne, thank you, and you?	ıgziyabher yımmesgen dehná neñ, ırsıwos ↑

kebbede

early mornıng	maleda
Where are you goıng so early ın the mornıng?	bemaleda yét yıhedallu.

John

to take a walk, to stroll, to hıke	tenšeraššere-menšerašer-yınšeraššeral
offıce	biro
walk, stroll, hıke	šırrıšır
to take aır, to go out for fresh aır	tenaffese-mennafes-yınnaffesal
park; wındow	mennafeša
Sınce I'd lıke [to take] a lıttle walk before goıng to the offıce, I'm goıng down to the park.	biro kemegbate befit, tınnıš šırrıšır sılemmıfellıg, wede mennafeša ıhedallehu.

kebbede

mountaın	terara
Sınce the weather ıs so nıce today, I'm goıng ('gettıng myself ready') to go to the mountaıns myself.	zare beTam Tıru Ken sılehone, ınem wede teraraw lemehed ızzegaȷȷallehu.

John

sky	semay
cloud(s)	dammená
to raın	mezneb
The sky ıs [so] cloudy, do you thınk ıt's goıng to raın?	semayu dammena sılehone, zınab yemmizenb yımeslıwotal ↑

kəbbədə

No, I don't thınk ıt's goıng to raın.	yəlləm, yəmmizənb ayməsləñım.
ıt may raın	yızənb yıhonal
It may raın tomorrow though ('perhaps').	mınalbat nəgə yızənb yıhonal.

Grammatıcal Notes

Note 18.1 Verb: The use of /yıhonal/ 'may be', 'may', 'mıght'.

mınalbat nəgə yızənb yıhonal.	'It may raın tomorrow though ('perhaps').

The form /yıhonal/* (ı.e. the ımperfectıve of the verb /məhon/ 'to become' 'to happen') ıs used wıth varıous parts of speech as an equıvalent to Englısh 'may be', e.g.

anbəssa yıhonal.	'It may be a lıon.'
Tıru yıhonal.	'It may be good.'
ıssu yıhonal.	'It may be he.'
kəbbədə yəməTTaw ləməsrat yıhonal.	'Kebbede may have come ın order to work ('Kebbede's comıng may be for workıng').

The same form ıs put ımmedıately after a Short Imperfectıve form of a verb to ındıcate that the actıon of the verb may take place, e.g.

yıhed yıhonal	'he may go'
yıgəba yıhonal	'he may enter'
yıfəllıg yıhonal	'he may want'

When used wıth the gerund, the form /yıhonal/ ındıcates that the actıon of the verb mıght have taken place, e.g.

hedo yıhonal.	'He mıght have gone.'
gəbtəw yıhonal.	'They mıght have entered.'
fəllıga yıhonal.	'She mıght have wanted.'

---

* /yıhon yıhonal/ wıth some speakers.

The verb form /yıhonal/ is often used with the word /mınalbat/ 'perhaps', e.g.

mınalbat yıhed yıhonal.	'Perhaps he may go.'
mınalbat meSıhafun agñıtaw yıhonal.	'Perhaps she might have gotten the book.'

Instead of the above verb constructions (i.e. imperfective plus /yıhonal/ and gerund plus /yıhonal/), the relative clauses /yemm(ı)-/ and /y(e)-/ may be used without changing the meaning of the sentence, e.g.

/ato lemma bebabur yımeTa yıhonal/	
or	'Mr. Lemma may come by train'
/ato lemma yemmimeTaw bebabur yıhonal/	

and

/ato lemma bebabur meTto yıhonal/	
or	'Mr. Lemma might have come by train'
/ato lemma yemeTTaw bebabur yıhonal/	

Note 18.2 The use of /gena/ 'yet', 'still', 'just'.

ahun Sıhıfete gena Tıru aydellem.	'My writing is not good yet.'

According to the context the word /gena/ may correspond to various meanings in English, e.g.

gena sırayen alCerreshum.	'I haven't finished my work *yet*.'
gena wede tımıhırtbet ıhedallehu.	'I *still* go (*or*: I'll still have to go) to school.'

and in combination with /ahun/ 'now':

mısawın ahun gena bella.	'He has *just* finished his lunch.
ahun gena Tıru sıra serrah.	'Now *finally* you did a good job.'

In answer to a question /gena/ combined with a form of the verb 'be' (i.e. /neñ, neh, neš/ etc.) corresponds in meaning to English 'not yet', e.g.

sırahın Cerrısehal ↑	'Have you already finished to work?'
gená neñ.	'Not yet!'
tımıhırtwan Cerresec ↑	'Did she complete her education?'
gená nec.	'Not yet.'

Transform Model Drılls

Outlıne

Imperfectıve → Short Imperfectıve + /yıhonal/

Perfectıve → Gerund + /yıhonal/

Model:

nege yıhedal → nege yıhed yıhonal.

tınant hede → tınant hedo yıhonal.

Drıll

kebbede nege yıhedal.	kebbede nege yıhed yıhonal.
šırrıšır ıfellıgallehu.	šırrıšır ıfellıg yıhonal.
gwaddeññocce wede bahıru dar hedu.	gwaddeññocce wede bahıru dar hedew yıhonal.
yekebbede lıȷ ıhıtwan tayallec.	yekebbede lıȷ ıhıtwan tay yıhonal.
yersıwo lıȷ abbatıwon ayyec.	yersıwo lıȷ abbatıwon ayto yıhonal.
ıhotelu wısT beTam Tıru muziKa ınnısemallen.	ıhotelu wısT beTam Tıru muziKa ınsema yıhonal.
wendımmenna balebetu ızzih hotel wısT vino TeTTu.	wendımmenna balebetu ızzih hotel wısT vino TeTTıtew yıhonal.
yıh mekina sefi sırawın ayweddım.	yıh mekina sefi sırawın aywedd yıhonal.
ante yewašıngtonın ayyer alweddedhım.	ante yewašıngtonın ayyer alweddedh yıhonal.
bemmimeTaw sammınt wedezzih ımeTallehu.	bemmimeTaw sammınt wedezzih ımeTa yıhonal.
ballefew wer wedezzih meTTaccıhu.	ballefew wer wedezzih meTıtaccıhu yıhonal.
ısswa nege kaddis abeba tımmellesallec.	ısswa nege kaddis abeba tımmelles yıhonal.

tınant kaddis abeba temellesec.	tınant kaddis abeba temellısa yıhonal.
raten nege ıbelallehu.	raten nege ıbela yıhonal.
ratun bella.	ratun belto yıhonal.
yıh mıgıb kasanna katkılt yısserral.	yıh mıgıb kasanna katkılt yısserra yıhonal.
yıh mıgıb kasanna katkılt teserra.	yıh mıgıb kasanna katkılt teserto yıhonal.
setıyyowa genzebwan nege tımenezzırallec.	setıyyowa genzebwan nege tımenezzır yıhonal.
setıyyowa genzebwan menezzerec.	setıyyowa genzebwan menzıra yıhonal.

Questions and Answers

zare wede sinimabet tıhedalleh ↑	arb sılehone mınalbat ıhed yıhonal.
nege maleda wede biro yıhedallu ↑	mınalbat ıhed yıhonal.
nege Tıwat antenna balebetıh mín tıserallaccıhu.	mınalbat ınnınšeraššer yıhonal.
wede mennafeša mehed mán yıfellıgal.	temariwoc yıhedu yıhonal.
kezzih befit terara aytešal ↑	kezzih befit alayyehum, mınalbat wedefit ay yıhonal.
tınant ızzih zınab zennebe ↑	tınant alzennebem, mınalbat zare yızenb yıhonal.
tınantınna lemısa yebellaccıhut weT Tıru nebber ↑	áwo, Tıru nebber, negergın yezarew yetešale Team yınorew yıhonal.
ato lemman tawKewalleh ↑	ıne alawKewım, mınalbat weyzero almaz tawKew yıhonal.
temariwoc wedamerika lemehed yısmammu yımeslıhal ↑	mınalbat yısmammu yıhonal.
weyzero Tırunes lemín yamerika mekina gezzac.	genzeb yınorat yıhonal.
weyzero Tırunes tımıhırtbet bıtgeba, Tıru yımeslıhal ↑	mınalbat Tıru yıhonal.
kezzih befit ızzih beta meTTeccıhu nebber ↑	mınalbat meTTen yıhonal.

wedaddis ketema tıhedallaccıhu ↑	mınalbat lıbsa'ccının lebsen ınnıhed yıhonal.
yato yohannısın balebet wede wıCC gudday minister tıwesdwatallaccıhu ↑	mınalbat ınwesdat yıhonal.
zare mata wede hotel tıhedallaccıhu ↑	mınalbat heden muziKa ınsema yıhonal.
wede sinimabet lemín hedu.	mınalbat sinimawın weddewıt yıhonal.
asıllafiw lemín lemman weddedew.	gurša seTtot yıhonal.
astemariwoc begenzebaccew mín yadergubbetal.	beTam Tıru bet yıgezubbet yıhonal.
Tıru sıra bemesrat mín tageññallaccıhu.	mınalbat wedamerika ınnıhed yıhonal.
mekinawın lemín seTTat.	mınalbat sımımmınnet adrıgew yıhonal.
ınnatınna abbathın lemayet wedagerıh mecé tıhedalleh.	lefasika beal ıhed yıhonal.
weyzero Tıruneš genzeb lemín yasfellıgatal.	lelıjwa kot lemasseffat yıhonal.
tınantınna zınab zennebe ↑	yellem, alzennebım.
amerika beTam bírd new ↑	áwo, beTam bírd new, gín yıllemmed yıhonal.
temariwoc lemín ıbetaccew alnebberum.	wede tımıhırtbet hedew yıhonal.
sinimaw besínt seat yalK yımeslıšal.	baratt seat yalK yıhonal.
ato lemma mist agebba ↑	yellem, ıskahun alagebbam.
	mınalbat bezzih amet yagebe yıhonal.
astemariwoc yét allu ↑	ıKa lemanTat wedaddis ketema hedew yıhonal.
lemín addis mekina lemegzat tıfellıgalleo.	mınalbat asfellıgwat yıhonal.
yewıCC gudday ministru lemín bete krıstiyan ayhedum.	lemettaweK ayfellıgum yıhonal.
almaz zare besılk lemín alTerraccıññım.	sılkum alaKeTTeleccım yıhonal.

temariwoc besínt seat lıbsaccewın yılebsallu.	ıskammıst seat lıbsaccewın yılebsu yıhonal.
almaz ıTıruneš bet wısT bıtsera, mín tageññallec.	Tıruneš mulu lıbs tıgezallat yıhonal.
almaz ıbet wısT mín tıserallec.	wede sinima lemehed tızzegaȷȷ yıhonal.
kebbeden lemín ahun attıTerawım.	bebet wısT aynor yıhonal.
wede betaccıhu lemehed besínt seat tızzegaȷȷallaccıhu.	kehaya deKiKawocc behwala ınnızzegaȷȷ yıhonal.
tımıhırt ministerın mán yawKewal.	mekakkeleññaw lıȷ yawKew yohonal.
zare wedageriwo debdabbe yıSıfallu †	mınalbat and aCCır debdabbe ıSıf yohonal.
wendımmıš mecé yımeTal.	gena hulett amet yıKoyyal.
lemma mín gize meTTa.	gena ahun meTTa.
ahun gena wedebetıh mehed allebbıh †	áwo, heȷȷe ımmellesallehu.
ıngıdoc gena albellum †	gená naccew.
mısahın yebellah gena ahún new †	ahún new.
mán new gena ahun Konȷo lıȷ ayyehu yale.	lemmá new.
gena genzeb sattageñ, lemín mekina megzat fellegh.	mekina magñet beTam sılefelleghú new.
gena wedetımıhırtbet tıhedalleh †	áwo, gena ıhedallehu.
gena mısa tıbelalleh †	gena ıbelallehu.
wedaddis abeba mehedhın mecé neggeruh.	gena ahun semmahu.
lemma ministrun ageññaccew †	yellem, gena yıTebbıKal.
yelakhullıhın debdabbe gena alanebbebhewım †	gená neñ.
sırawın gena alȷemmerhım †	gená neñ.
gena wede sinimabet mehed tıfellıgalleh †	áwo, ıfellıgallehu.
temariwoc wede betaccew hedu †	áwo, gena ahun hedu.
gena ıssih tıKoyyallaccıhu †	áwo, ınKoyyallen.
leTıyyaKew gena mels alseTTehım †	gená neñ.

dırset

swımmıng	wana ınnıhid. wendımme Tıru yıwaññal.
to swım	waññe-mewaññet-yıwaññal
sımılar, alıke	yenenna yante mekina temesasay naccew. Tıru meSıhafoc ımerTallehu.
to choose, to select, to elect, to prefer	memreT
to benefıt (TRANS)	sıraw ıññan meTKem yıcılal. besıraw beTam ınnıTTeKKemallen.
to benefıt (INTR)	meTTeKem

ato kebbedenna ato yohannıs yamet reftaccewın beKırb Kenoc wısT sılemmiyageññu tegenañtew, mín ındemmiseru mennegager fellegu.

ato yohannıs berefte gize wedand yewana bota hejje mewaññet ıfellıgallehu ale. ato kebbede gín, wedand terara lay kelıjoccu gaṛ mewTatınna yereftun gize ızziya masallef fellege. hulettum yereftaccewın gize abrew lemasallef yemmifellıgut neger temesasay sılalhone, wedeyyemerreTuṭ bota hedu.

hulettum yereftaccewın gize Cerrısew sinmellesu, yayyutınınna yesemmutın neger bemennegager liTTeKKemu yıcılu yıhonal.

TıyyaKewoc

ato kebbedenna ato yohannıs yereftaccewın gize méc yageññallu.

yereftaccewın gize komagñetaccew befit mín madreg fellegu.

ato yohannıs bereftu gize yét mehed fellege.

ato kebbede bereftu gize yét mehed fellege.

lemín lereftaccew abrew wedand bota alhedum.

yereftun gize kelıjoccu gar masallef yefellege mán new.

yayyutınınna yesemmutın neger lemennegager lemín fellegu.

ante yereftıhın gize ıterara lay asallıfehal !

yemmante yereft gize mecé new.

beketemaw wısT yewana bota alle !

Unıt 19

Basıc Sentences

kebbede

excuse me, pardon me	yıKırta
aır, weather	ayyer
Excuse me, sır, how ıs the weather ın Washıngton?	yıKırta getaye, yewašıngton ayyer ındét new.

John

to be warm, to get warm	moKe-memoK-yımoKal
It's very warm ın Washıngton durıng the summer months.	wašıngton bebegaw werat beTam yımoKal.

kebbede

to be cool, to get chılly	mebred
as a matter of fact	ındiyawım
It's not very hot ın Addis, ın fact ıt gets a lıttle bıt chılly ın the evenıng.	addis abeba bızu aymoKım, ındiyawım mata mata tınnıš yıberdal.

John

warmth	muKet
Has ıt been warm ın Addis lately ('prevıous months')?	addis abeba ballefut werat muKet nebber ↑

kebbede

rıver	wenz
Yes, (as) ıt was very hot ın Addis last month [and] everybody went ('whıle goıng') to the rıver to swım ('spent theır tıme ın swımmıng').	áwo, ballefew wer addis abeba beTam muKet sılenebber, sewoc hullu wede wenz ıyyehedu, bemewaññet gizeyaccewın asallefu.

John

sea	bahır
It was very warm ın Washıngton last year [too] and my wife and I went with our two children to the sea [shore] to swım.	ballefew amet wašıngton beTam muKet sılenebber, ınenna balebete behulett lıjoccaccın gar lewana wede bahır heden nebber.

kebbede

shore, bank	dar
family	beteseb
Did you and your family have a good time at the beach?	ıbahıru dar kebetesebıwo gar Tıru gize nebberewot †

John

Yes we had a very good time ('we spent our time with pleasure').	áwon, bedessıta gizeyaccının asallefın.

Grammatical Notes

Note 19.1 Comparative and Superlative

kepastašuttaw yedorow weT Team beTam Tırú new.	The chicken stew tastes better ('has better taste') than the macaroni.
kekebbede bet yelemma bet Tırú new.	Lemma's house is better than Kebbede's.

Amharic does not have comparative or superlative forms of adjectives. The comparison is expressed by using the prefix /k(e)-/ 'from' in combination with the postposition /yılıK/ 'more'. The postposition /yılıK/ is optional.

Examples:

kezziya meSıhaf yılıK yıh meSıhaf Tıru new. or: kezziya meSıhaf yıh meSıhaf Tıru new.	'This book is better than that one ('book').'
kezzih ketema yılıK ya ketema ruK new. or: kezzih keTema ya ketema ruK new.	'That city is fartehr [from here] than this one.'
ketemariw yılıK astemariw yawKal. or: ketemariw astemariw yawKal.	'The teacher knows more than the student.'
kene bet yılıK yeresu bet tıllıK new. or: kene bet yeresu bet tıllıK new.	'His house is bigger than mine.'

yıh ırsas kezziyaññaw yılıK reȷȷım new. or. yıh ırsas kezziyaññaw reȷȷım new.	'Thıs pencıl ıs longer than that one.

The superlatıve ıs formed by means of the prefıx /k(e)-/ and the word /hullu/ 'all'.

Examples:

ketemariwoc hullu yıh temari asteway new.	'Thıs ıs the most ıntellıgent student ('from all').
kelıȷageredocc hullu yene lıȷ Konȷo nec.	'My daughter ıs the prettıest of all the gırls.'

Comparatıve and Superlatıve degrees may also be expressed by usıng the words /beTam/ 'much', 'more' (for the comparatıve) and /ıȷȷıg beTam) 'very much', 'too much' (for the Superlatıve), e.g.

yıh ırsas tınnıš new.	'Thıs pencıl ıs small.'
yıh ırsas beTam tınnıš new.	'Thıs pencıl ıs smaller ('very small').
yıh ırsas ıȷȷıg beTam tınnıš new.	'Thıs pencıl ıs the smallest ('too small').

Varıous degrees of comparıson may be also expressed by the verbs denotıng state, condıtıon, wısh, lıkıng, etc. used ın combınatıon wıth the prefıx /k(e)-/.

Examples:

wašıngton keniwyork yımoKal.	'Washıngton ıs warmer than New York.'
wašıngton keniwyork beTam yımoKal.	'Washıngton ıs much warmer than New York.'
wašıngton keniwyork ıȷȷıg beTam yımoKal.	'Washıngton ıs very much warmer than New York.'
yıh bet keleloccu betoc yıššalal.	'Thıs house ıs better than the other houses.'
yıh bet keleloccu betoc beTam yıššalal.	'Thıs house ıs much better than the other houses.'
yıh bet keleloccu betocc ıȷȷıg beTam yıššalal.	'Thıs house ıs much better by far than the other houses.'

yıh bet kebetoccu hullu yıššalal.	'This house is the best ('better than all the houses').
yıh bet kebetoccu hullu beTam yıššalal.	'This house is by far the best of all the houses.'
yıh bet kebetoccu hullu ıjjıg beTam yıššalal.	'This house is the very best one.'
kekebbede lemman ıweddallehu.	'I like Lemma better than Kebbede.'
kekebbede lemman beTam ıweddallehu.	'I like Lemma much better than Kebbede.
kekebbede lemman ıjjıg beTam ıweddallehu.	'I like Lemma much better by far than Kebbede.'
kewetet bunna ıfellıgallehu.	'I'd rather have coffee than milk.'
kewetet bunna beTam ıfellıgallehu.	'I'd like coffee better than milk.
kewetet bunna ıjjıg beTam ıfellıgallehu.	'I'd like coffee much better than milk.'

Questions and Answers

yene mekina kelemma mekina Keyy new ↑	áwo, yante mekina kelemma mekina Kéyy new.
yeprezidantu* bet kebetoc hullu ıjjıg beTam neCC new ↑	áwo, kebetoc hullu ıjjıg beTam neCC new. yellem, kebetoc hullu ıjjıg beTam neCC aydellem.
addisu betıh keleloccu betoc beTam seffi new ↑	áwo, seffi new. yellem, seffi aydellem.
yeityoPıya ayyer kezzih ager ayyer Tıru new ↑	áwo, kezzih ager ayyer Tıru new. yellem, kezzih ager ayyer Tıru aydellem.
kezzih ırsasınna kezziya ırsas yetún tıweddalleh.	yıhıññawın ıweddallehu.
kezzihıññawınna kezziyaññaw sew yetıññáw ıjjıg beTam astewáy new.	yaññaw sew ıjjıg beTam astewáy new.
kehulettu betoc beTam seffiwın tıweddalleh ↑	áwo, beTam seffiwın ıweddallehu. yellem, beTam seffiwın alweddım.
yıhıññáw temari asteway new ↑	yıhıññaw temari kezziyaññaw beTam astewáy new.

---

*) prezidant - presıdent

kehulettu terarawoc yetú beTam tıllıK new.	yaññaw beTam tıllıK new.
kesostu temariwoc yetıññawın ıjjıg beTam tıweddalleh.	huletteññawın temari ıjjıg beTam ıweddewallehu.
ketıllıKunna ketınnıšu mennafešawoc yetıññawın beTam tıweddallaccıhu.	tıllıKun beTam ınweddallen.
kaddis abeba wašıngton yımoKal ↑	áwo, wašıngton yımoKal. yellem, wašıngton aymoKım.
yennante ager keñña ager beTam Tıru new ↑	áwo, yeñña ager beTam Tıru new. yellem, yeñña ager kennante beTam Tıru aydellem.
ketıllıKu tınnıšun biro tıweddalleh ↑	áwo, tınnıšun ıweddallehu. yellem, tınnıšun alweddım.
yezarew ayyer ketınantu Tıru new ↑	áwo, yezarew ketınantu Tıru new. yellem, yezarew ketınantu Tıru aydellem.
keKıdamenna kehud yetıññáw beTam yımoK nebber.	Kıdame beTam yımoK nebbèr.
Tıwatu kemataw yıberdal ↑	áwo, Tıwatu yıberdal. yellem, Tıwatu ayberdım.
kemuKetınna kebırd yetún tıweddalleh.	bírd ıweddallehu.
kewenzunna kebahıru yetıññaw rúK new.	wenzu beTam rúK new.
kante lıj yılıK yato lemma lıj rejjım new ↑	áwo, rejjım new. yellem, rejjım aydellem.
kezziyaññaw yılıK yıhıññaw sew meTfo new ↑	áwo, meTfo new. yellem, meTfo aydellem.
kato yohannısınna keweyzero Tıruneš amarıñña yemán Tıru new.	yato yohannıs Tıru new.
yante kıfl kezzihıññaw beTam wıdd new ↑	áwo, yene kıfl kezzihıññaw beTam wıdd new.
yeTıruneš TerePeza kante TerePeza yıššalal ↑	yellem, ayıššalım.
karengwadew meSıhaf biCawın yımerTal ↑	áwo, biCawın yımerTal.
keKeyyu mekina yılıK meCCun beTam tıfellıgewalleh ↑	yellem, beTam alfellıgewım.
kesarenna benega wedagereccıhu mecé mehed tıfellıgallaccıhu.	benega yılıK zare mehed ınfellıgallen.

kersıwo amarıñña yılıK yebalebetıwo beTam Tıru new †	yellem, beTam Tıru aydellem.
kelıbs yılıK Camma tımerTalleh †	Camma beTam ımerTallehu.
kebira yılıK Teȷȷ lemeTeTTat tıfellıgalleh †	yellem, Teȷȷ lemeTeTTat alfellıgım.
kedoro weT yılıK yasa weT tıweddalleh †	áwo, yasa weT ıweddallehu.
kewıššaw yılıK dımmetwan tıweddalleh †	hulettunım alweddım.

dırset

sleep	kemeññıtaye tenessahu.
	lemma arfıdo yımeTal.
to be late ın the mornıng	marfed
beard	Tim yelleññım.
	bezzih wer wısT Timmen alıllaCCım
to shave	telaCCe-mellaCet-yıllaCCal
porch, veranda	miste beberendaw lay teKemmıTallec.
fenced yard, compound, palace	ıgıbbiye wısT gazeTa anebballehu.
fresh	atkıltu beTam lemlem new.
nıce, pleasant	ıssu beTam asdessac sew new.
tree	and reȷȷım zaf ıgıbbiye wısT alle.
frıend	wede wana ındemmıhed lebalınȷeraye ınegrewallehu.
	abeba ınnısseTaTTallen.
to gıve each other, to exchange	teseTaTTe-messeTaTet-yısseTaTTal
near by	betemaribetu aKrabbiya hotel alle.
dırectıon	yamerikan embassi aKTaCCa beyét new.

besammınt wısT kesıra kemmınnarfıbbaccew kehulettu Kenocc andu tınnant ıhud sılenebber, ınenna balebete kemeññıtaccın arfıden tenessan.

ıne fiten ıskıttaTTebınna Timen ıskılleCC lıbsenım ıskılebs dires balebete Kurs azzegaȷta wede mıgıbbet Terraccın. ʼınem gebıcce mıgben kebellahu behwala, balebete lıbswan lebsa ıskıtweTanna wede bete krıstiyan ıskınnıhed dires, beberendaye lay ınšeraššer nebber. begıbbiye wısT yallutın lemlemınna asdessac abebawoccınna zafoc sımmelekket balınȷeraye ato yohannıs wedewana lemehed tezegaȷto simeTa ayyehutınna selamta teseTaTTen.

ınem lewana wede yetıññaw wenz ındemmihed bıTeyyıKew wedand ruK wenz ındemmihed neggereñ. mıknıyatum baKrabbiyaw yallewın wenz sılemmayawK new. behwala gın aKTaCCawın asayyıccew wede wenzu sihed, ıne kebalebete gar wede bete krıstiyan hedhu.

TıyyaKewoc

kesıra yemmıttarfubbaccew Kenoc sínt naccew.

yeKenoccus sım mán yıbbalal.

lemmanna balebetu kemeññıtaccew mín gize tenessu.

lemín beTam arfıdew tenessu.

yato lemma balebet Kurs sıttazzegaȷ ıssu mín yısera nebber.

Kursaccewın kebellu behwala ato lemma mín aderrege.

ato lemma ıberendaw lay sinšerašser mannín ayye.

kebalınȷeraw gar sılemín tenegaggeru.

nıgıggıraccewın keCerresu behwala balınȷeraw yét hede.

ato yohannıs kebalebetu gar yét hede.

Unit 20

Basic Sentences

John

Let's go to the mountains next week if the weather ('day') is good.	yemmimeTaw sammınt Tıru Ken bihon, wede terarew abren ınnıhid.

kebbede

to happen, to occur; to attach	aggaTTome-meggaTem-yaggaTTımal
by chance, accidentally	ındaggaTami
Tegre	tıgre
[I'm sorry but] since (by chance) I'm going to Tegre next week, I won't be able to go with you (to the mountains).	ındaggaTami bemmimeTaw sammınt wede tıgre sılemmıhed, keresıwo gar wede terarew lemehed alcılım.

John

Why are you going to Tegre?	wede tıgré, lemin yıhedallu.

kebbede

(Because) my father is planning to come to Addis [and] I have to go [there] and bring him.	abbate wedaddis abeba lemmemTat sılassebu, ıssaccewın lemamTat mehed allebbıñ.

John

In what direction is Tegre?	tıgre beyet aKTaCCa yıggeññal.

kebbede

North	semen
Tegre is in the North.	tıgré bestessemen yıggeññal.

John

around	zuriya
province	TeKlay gızat
who?/which?/ (plural)	ınnemann
Which are the other provinces around Addis Ababa?	baddis abeba zuriya yemmiggeññut lelocc TeKlay gızatoc ınnemmán nacew.

kəbbədə

east	mısraK
Hararge	harərge
west	mı'rab/mıırab
Wallaga	wəlləgga
south	dəbub
Arusi	arusi
Harar ıs to the east, Wallaga to the west and Arusi to the south.	bəstəmısraK harərgé, bəstəmıırab wəlləgganná, bəstədəbub arusí naccəw.

John

When wıll you be back from Tegre?	ketıgre méc yımməlləsallu.

kəbbədə

I wıll be back ın ten days.	kassır Kən bəhwala ımməlləsalləhu.

John

to wısh	təməñña-məmməññət-yımməññal
I wısh you a good trıp [and] gıve my best regards to your father.	məlkam guzo ımməññıllıwotalləhu. labbatıwo səlamtayen yaKrıbullıñ.

kəbbədə

I certaınly wıll.	ıšši aKərballəhu.

John

Goodbye.	Tena yısTıllıñ.

kəbbədə

Amen	amen
Goodbye.	amen, Tena yısTıllıñ.

Grammatıcal Notes

Note 20.1 Verb Classıfıcatıon, Chart VI: Two-Radıcal Verbs wıth ınfınıtıves: məla2, məlo2, məle2, and mələ2.

Followıng are some examples of verbs of thıs class, whıch have occurred ın the unıts:

5

	Infinitive		Perfective	Imperfective
Type 1	məSaf	'to write'	Safe	yiSifal
	məcal	'to be able'	calə	yicilal
	məlak	'to send'	lakə	yilikal
	məyaz	'to hold'	yazə	yiyizal
	məwal	'to spend the day'	walə	yiwilal
	məmar	'to pardon'	marə	yimiral
Type 2	məhon	'to be'	honə	yihonal
	məmot	'to die'	motə	yimotal
	mənor	'to exist'	norə	yinoral
	məKom	'to stand'	Komə	yiKomal
	məroT	'to run'	roTə	yiroTal
	məzor	'to tour'	zorə	yizoral
	məmoK	'to be warm'	moKə	yimoKal
Type 3	məhed	'to go'	hedə	yihedal
Type 4	məšəT	'to sell'	šəTə	yišəTal
	mətəw	'to leave'	təwə	yitəwal

As illustrated by the above examples, the vowel between the two radicals in the three basic forms is:

	Infinitive	Perfective	Imperfective
Type 1	-a-	-a-	-i-
Type 2	-o-	-o-	-o-
Type 3	-e-	-e-	-e-
Type 4	-ə-	-ə-	-ə-

Following are the charts of this class of verbs. The examples selected for these charts are:

Chart VI/1

1)	Underived	/məwal/	'to spend the day'
2)	Passive-Reflexive	/məwwal/	'to be spent ('of the day')
3)	Causatives in /a-/	/mawal/	'to postpone'
4)	Causatives in /as-/	/maswal/	'to cause to spend the day'

Chart VI/2

1)	Underived	/məKom/	'to stand'
2)	Passive-Reflexive	/məKKom/	'to sing hymns'
3)	Causatives in /a-/	/maKom/	'to erect'
4)	Causatives in /as-/	/masKom/	'to have some one erect something'

Chart VI/3

1)	Underived	/məhed/	'to go'
2)	Passive-Reflexive	/məggeT/	'to be decorated'
3)	Causatives in /a-/	/mageT/	'to decorate'
4)	Causatives in /as-/	/masgeT/	'to have some one decorate something'

Chart VI/4

1)	Underived	/məCəs/	'to smoke [INTR]'
2)	Passive-Reflexive	/məCCəs/	'to be smoked'
3)	Causatives in /a-/	/maCəs/	'to smoke [TRANS]'
4)	Causatives in /as-/	/masCəs/	'to cause to smoke'

Chart VI/I

Two-Radical Verbs, Type /mə1a2/

	Underived	Passive-Reflexive	Causative in /a-/	Causative in /as-/
Infinitive	məwal	məwwal	mawal	maswal
Perfective	walə	təwalə	awalə	aswalə
Imperfective	yıwılal	yıwwalal	yawılal	yaswılal
Jussive	yıwal	yıwwal	yawıl	yaswıl
Imperative	wal	(təwal)	awıl	aswıl
Gerund	wılo	təwılo	awılo	aswılo
Noun of Agent	way	(təway)	away	asway
Noun of Instrument	məwaya	məwwaya	mawaya	maswaya

Chart VI/2

Two-Radıcal Verbs, Type /mə1̲o2̲/

	Underıved	Passıve-Reflexıve	Causatıve ın /a-/	Causatıve ın /as-/
Infınıtıve	məKom	məKKom	maKom	masKom
Perfectıve	Komə	təKomə	aKomə	asKomə
Imperfectıve	yıKomal	yıKKomal	yaKomal	yasKomal
Jussıve	yıKum	yıKKom	yaKum	yasKum
Imperatıve	Kum	(təKom)	aKum	asKum
Gerund	Komo	təKomo	aKumo	asKomo
Noun of Agent	Kwami	təKwami	aKwami	asKwami
Noun of Instrument	məKomiya	məKKomiya	maKomiya	masKomiya

Chart VI/3

Two-Radıcal Verbs, Type /mə1̲e2̲/

	Underıved	Passıve-Reflexıve	Causatıve ın /a-/	Causatıve ın /as-/
Infınıtıve	məhed	məggeT	mageT	masgeT
Perfectıve	hedə	təgeTə	ageTə	asgeTə
Imperfectıve	yıhedal	yıggeTal	yageTal	yasgeTal
Jussıve	yıhid	yıggeT	yagiT	yasgiT
Imperatıve	hid	(təgeT)	agiT	asgiT
Gerund	hido/hedo	təgeTo	agiTo	asgiTo
Noun of Agent	hiyaȷ/haȷ	təgiyaC	agiyaC	asgiyaC
Noun of Instrument	məheȷa	məggeCa	mageCa	masgeCa

Chart VI/4

Two-Radıcal Verbs, Type /mel̲e2̲/

	Underıved	Passıve-Reflexıve	Causatıve ın /a-/	Causatıve ın /as-/
Infınıtıve	meCes	meCCes	maCes	masCes
Perfectıve	Cese	teCese	aCese	asCese
Imperfectıve	yıCesal	yıCCesal	yaCesal	yasCesal
Imperatıve	Cıs	(teCes)	aCıs	asCıs
Jussıve	yıCıs	yıCCes	yaCıs	yasCıs
Gerund	Cıso/Ceso	teCeso	aCıso	asCıso
Noun of Agent	Ciyaš/Caš	teCiyaš	aCiyaš	asCiyaš
Noun of Instrument	meCeša	meCCeša	maCeša	masCeša

Note 20.2 Verb: Impersonal Constructıons

giyon hotel dehná yımesleññal.	'The Gıon Hotel seems good to me.'
bemettameme mıknıyat wede hospıtal mehed yasfellıgeññal.	'Sınce I am ıll, I'll have to go to the hospıtal.

The above examples show that some verbs have dıfferent meanıngs when used ımpersonally.

verbs	used ımpersonally
/asfellege-masfelleg-yasfellıgal/ 'to cause to want'	'to be necessary, to need' e.g. /yasfellıgeññal/ 'I need'
/tesemma-messemat-yıssemmal/ 'to be heard'	'to feel' e.g. /bırd yıssemmawotal/ 'you (pol.) feel cold'

/gəbba-məgbat-yıgəbal/ 'to enter'	'to understand' e.g. /yıgəbaññal/ 'I understand' /aygəbaññım/ 'I don't understand' /yıgəbawotal/ 'you (pol.) understand'
/təgəbba-məggəbat-yıggəbbal/ 'to be married'	'ought to' e.g. /yıggəbbaññal/ 'it is necessary for me' /yıggəbbahal/ 'it is necessary for you', etc.
/tayyə-məttayət-yıttayyal/ 'to be seen'	'to appear' e.g. /yıttayyəññal/ 'it appears to me'

Note 20.3 Verb: Present Perfect of Verbs denoting 'state' or 'condition'.

The Present Perfect of verbs denoting 'state' or 'condition' refers usually to the situation existing at the time of speaking, e.g.

təKəmmıTowal.	'He's sitting.'
Kommiyalləhu.	'I'm standing.'
rasen ammoññal.	'I have a headache ('it has hurt my head to me').'
təññıtalləc.	'She's sleeping.'

Transform Model Drill

Outline:

Infınıtıve	→	Affırmatıve Imperfectıve Negatıve Imperfectıve

Model:

and meSıhaf meSaf ıfellıgallehu.	→	and meSıhaf ıSıfallehu. and meSıhaf alSıfım.

Drılls

lemma addis meSıhaf meSaf yıweddal.	lemma addis meSıhaf yıSıfal. lemma addis meSıhaf aySıfım.
lennatwa mekina melak tıfellıgallec.	lennatwa mekina tılıkallec. lennatwa mekina attılıkım.
wašıngton kand wer behwala memoK yıȷemmıral.	wašıngton kand wer behwala yımoKal. wašıngton kand wer behwala aymoKım.
kand sammınt behwala wedageraccın mehed ınfellıgallen.	kand sammınt behwala wedaggeraccın ınhedallen. kand sammınt behwala wedageraccın anhedım.
wede betwa sıthed meroT tıweddallec.	wede betwa sıthed tıroTallec. wede betwa sıthed attıroTım.
wede temaribet sihed mısawın meyaz fellege.	wede temaribet sihed mısawın yıyızal. wede temaribet sihed mısawın ayızım.
addis ketema mewal tıfellıgallaccıhu.	addis ketema tıwılallaccıhu. addis ketema attıwılum.
astemariwoccaccın temariwoc mehon yıfellıgallu.	astemariwoccaccın temariwoc yıhonallu. astemariwoccaccın temariwoc ayhonum.

addis abəba wısT mənor ıfəllıgalləhu.	addis abəba wısT ınoralləhu. addis abəba wısT alnorım.
ıkıfl wısT ləmín məKom yıfəllıgallu.	ıkıfl wısT ləmín yıKomallu. ıkıfl wısT ləmín ayKomum.
wašıngtonın məzor tıcılallaccıhu ↑	wašıngtonın tızorallaccıhu ↑ wašıngtonın attızorum ↑

Questıons and Answers

ızzih kıfl wısT bırd yıssəmmahal ↑	áwo, yıssəmmaññal. yəlləm, ayıssəmmaññım.
yəfəlləgšıw məkina təsəTTəš ↑	áwo, təsəTTəñ. yəlləm, altəsəTTəññım.
yəzare Kən yımoKaccıhuwal ↑	áwo, bəTam yımoKənal. yəlləm, aymoKənım.
addis abəba wısT yıbərdaccıhuwal ↑	áwo, yıbərdənal. yəlləm, aybərdənım.
siȷara sıttaCəs, rasıhın yammıhal ↑	áwo, yamməññal. yəlləm, ayamməññım.
ləmma yənəggərəh yıgəbahal ↑	áwo, yıgəbaññal. yəlləm, aygəbaññım.
yanəbbəbəw məSıhaf yıgəbaccəwal ↑	áwo, yıgəbaccəwal. yəlləm, aygəbaccəwım.
bunna sıtTəTTa rashın yıššalıhal ↑	áwo, yıššaləññal. yəlləm, ayıššaləññım.
bəsəat sínt bırr yıkkəffəlıhal.	hulətt bırr yıkkəffələññal.
dəbdabbe məcé yıdərsıhal.	kand Kən bəhwala yıdərsəññal.
yıh məkina ləmán yıggəbbal.	ləTırunəš yıggəbbatal.
wədagəraccın məhed yıggəbbanal ↑	áwo, məhed yıggəbbaccıhuwal. yəlləm, məhed ayıggəbbaccıhum.
addisu bet ləmán yıssəTTəwal.	ləné yıssəTTəññal.
abbatınna nnathın kayyəh, sínt gize honəh.	sost amət honəñ.
yıh aCCır TərəPeza ləmán yıggəbbawal.	ləssu yıggəbbawal.
yəñña TəKlay gızat Tıru yıməslıhal ↑	wədəfit * bəTam Tıru yəmmihon yıməsləññal.

---

* /wədəfit/ 'ın the future'

wədaddis abəba ındəmmıthəȷ mə́c yınnəggərıšal.	kəhulətt Kənoc bəhwala yınnəggərəññal.
wədə russiya bıthed yıbərdıh yıməslıhal ↑	áwo, yıbərdəññal.
kətınantu zare yıbərdal ↑	áwo, yıbərdal. yəlləm, aybərdım.
rasıhın tınnıš təšaləh ↑	áwo, tınnıš təšaləñ. yəlləm, altəšaləññım.
kəniwyorkınna kəwašıngton yətu kətəma dəss yılaccəwal.	wašıngton bəTam dəss yılaccəwal.
amarıñña KwanKwa yıgəbašal.	áwo, tınnıš yıgəbaññal. yəlləm, aygəbaññım.
ıməkinaw wısT muKət wəys bırd yıssəmmahal.	bırd yıssəmmaññal.
assır səat bıtsəru sínt bırr yıssəTTaccıhuwal.	haya bırr yıssəTTənal.
yəmminnaggərəw KwanKwa yıgəbahal ↑	yəlləm, aygəbaññım.
hakimbet bıthed yıššalıhal ↑	áwo, yıššaləññal.
ato yohannısınna wəyzəro Tırunəš sinnəgaggəru yıssəmmahal ↑	áwo, yıssəmmaññal.' yəlləm, ayıssəmmaññım.
ləmma yəməTTa yıməslıhal ↑	áwo, yəməTTa yıməsləññal. yəlləm, yəməTTa ayməsləññım.

dırsət

	yamerika hızb bəbızu miliyon *yıKKoTTəral*.
to be numerous, to be counted	təKoTTərə-məKKoTər-yıKKoTTəral
	kəbbədənna ləmma sılagəraccəw *yıCCəwawwətallu*.
to dıscuss, to exchange opınıons	təCəwawwətu-məCCəwawət-yıCCəwawwətallu
thus, and also	*ındihum* (/ındəzzihum) təmariwoc agəññəhu.
	mıgbun təkaffəln.
to share	məkkafəl-yıkkaffəlal
	abbatun sılayyə *tədəssətə*.
to be happy, to be pleased	məddəsət

	bızu sıra sıleserrahu dekkemeñ.
to be tıred	medkem
play, game, sport	wede tenis Cewata ıhedallehu.
matter, topıc	Cewata lemeCCewawet meTTan.
sıtuatıon, condıtıon(s)	abbate sılene huneta (or: hunate) mawеK yıfellıgallu.
tent	dınkwan lemegzat ıfellıgallehu.
	zaf tekkelu.
to stıck, to plant, to set	metkel
polıcy, polıtıcs	poletika

yato lemmanna yato yohannıs yereftaccew gize ballefew sammınt sılenebber, wede bahır lewana hedew nebber. bezzihım bahır dar lewana yehedu bebızu meto yemmiKKoTTeru sewoc ageññu. kennessum gar bemewaññetınna bemeCCewawet ındihum yallaccewın mıgbınna meTeTT tekaflew bemeblat, beTam tedessıtew nebber. andand gizem mewaññet sidekmaccew, teKemmıTew lela lıyyu lıyyu Cewatawoc ıyyeteCewawwetu, sılalem poletikanna huneta yınnegaggerallu. balebetoccaccewım kelıjoccaccew gar kewañu behwala, mıgıb sertew rataccewın bellu. dınkwanaccewın bebahıru dar teklew land sammınt yahıl keKoyyu behwala wede betaccew temellesu.

TıyyaKewoc

lewana wede bahır yehedu ınnemán naccew.

lemín wede wana hedu.

mannín yızew hedu.

lewana kehedu behwala, ızziya mannín ageññu.

ızziya sínt sewocc ageññu.

lemín tedessetu.

wanaw sidekmaccew mín aderregu.

ızziya bota sínt gize Koyyu.

ızziya beKoyyubbet gize yét yınoru nebber.

balebetoccaccew gizeyaccewın ındét asallefut.

kand sammınt behwala wedét hedu.

lemín wedageraccew temellesu.

wana leTena yıTeKmal ↑

Unit 21

Basic Sentences

employee, worker	serratəñña
An Ethiopian student who has completed his studies [in Ethiopia] wishes to go to America. He goes to the U.S. Embassy and talks with the visa officer. ('Because an Ethiopian student after having finished his studies wants to go to the American country, he went to the American Embassy and talked with an Embassy employee about the visa business.')	and yəityoPıya təmari tımıhırtun keCərrəsə bəhwala, wədamerika ager ləməhed sıləmmifəllıg,. wedamerikan embassi hedo, sıləvizaw gudday kəembassiw sərratəñña gar tənəgaggərə.

ləmma

How do you do, sir. My name is ('called') Lemma.	TenayısTıllıñ getáye, sıme ləmma yıbbalal.
visa	viza
officer	šum
Visa Officer	yəviza šum

yəviza šum

Please be seated.	ıbakkıwo yıKKəməTu.

ləmma

(All right) thank you.	ıšši aməsəggınalləhu.

yəviza šum

What may I do for you, Mr. Lemma?	mín ladrıgıllıwo, ato ləmma.

ləmma

I came to get a visa for America ('Because I want to go to America, I want a visa to be given to me.').	wədamerika ləməhed sıləmmıfəllıg, viza ındisseTTəñ ıfəllıgalləhu.

yəviza šum

Why do you want to go to America?	ləmín wədamerika məhed yıfəllıgallu.

ləmma

(It is) because I'd like to continue my studies there.	tımıhırten ızziya ləməKəTTəl sıləmmıfəllíg nəw.

yəviza šum

university	yunivərsiti
At which university do you want to study?	yətıňňaw yunivərsiti wısT ləməmmar yıfəllıgallu.

ləmma

At American University in Washington ('In the American University which is found in Washington.').	wašıngton wısT bəmmiggəňňəw bamerikan yunivərsiti wísT nəw.

yəviza šum

Has the university accepted you ('Does the university accept you')?	yıh yunivərsiti yıKKəbbəlıwotal ↑

ləmma

recently, just; in the near future, soon	bəKırb Kən
Yes sir, I have just received ('it has reached me') the letter of acceptance ('a letter which accepts me') from the university.	áwon, getaye. yunivərsitiw ındəmmiKKəbbələň ahun bəKırb Kən dəbdabbe dərsoňňal.

yəviza šum

May I see the letter?	ısti dəbdabbewın lıyəw.

ləmma

Certainly ('with pleasure'), sir.	bədəssıta getaye.

Questıons and Answers

besínt meto yemmiKKoTTeru sewocc ageññeh.	mınalbat behulettınna besost meto yemmiKKoTTeru sewocc ageññehu.
bemeto yemmiKKoTTeru temariwoc wede tımıhırt minister sihedu ayyeh †	áwo, bızu tamariwoc ayyehu.
zare wede wıCC gudday minister yemmimeTawın sew mán yawKal.	mınalbat ato lemma yawK yıhonal.
astemariyaccıhu ketemariwoccu gar sılepoletika meCCewawet yıfellıgal †	yellem, ayfellıgım.
ınnezzih sewoc keyét ager meTTu.	kamerika meTTu.
mıgbıhın kemengedeñña gar mekkafel tıweddalleh †	áwo, beTam ıweddallehu.
bereftaccıhu gize wede ityoPıya lemehed yemmıtfellıgut lemeddeset new †	bereftaccın gize wedeityoPıya *yemmınhedew yemmiyasde*ssıtu negeroccın lemayet new.
zare mata wedaddis abeba mehedınna meddeset yemmifellıg mán new.	ıñña mehedınna meddeset ınfellıgallen.
abrəhew wedaddis ketema bıttıhed yıdekmıhal †	áwo, beTam yıdekmeññal.
kaddis abeba wedezzih ager sıttımeCi beTam dekkemeš.	áwo, beTam dekkemeñ.
wedaddis ketema hedaccıhu Cewata attayum †	keseat behwala heden ınnayallen.
kennante mekakkel poletika yemmimmaru ınnemán naccew.	kebbedenna lemma naccew.
mıgıb mán yıserallaccıhuwal.	ıhıtoccaccın yıserullınal.
beityoPıya wısT wend lıȷ mıgıb yıseral †	yellem, ayseram.
Ken Ken ınnatoccaccew wede sıra sihedu lıȷoccaccewın wedét yılıkallu.	mınalbat wede tımıhırtbet yılıku yıhonal.
wıššawın ablıteh* yet tıhedalleh.	wedaddis ketema ıhedallehu.
dınkwan yetekkelaccıhubbet bota yét nebber.	ıwenzu dar nebber.

---

* /mablat/ 'to feed'

gwaddəññoccıh dınkwanaccəwın yə́t ındətəkkəlu tawKalləh ↑	áwo, awKalləhu.
ınnataccıhu hulgize ıyyəməTTac tayaccıhuwalləc ↑	áwo, bəsammınt and gize ıyyəməTTac tayənalləc.
ato ləmma hulgize wədagəru ıyyəhedə ınnatun yayal ↑	ındaggaTami hulgize ayhedım.
kəwašıngton bəstəsəmen yalləwın kətəma tawKalləh ↑	áwo, awKəwalləhu.
Səhay bəmısraK atwəTam yalə mán nəw.	and təmari nəw, sımun gın alawKəwım.
bəbetıh zuriya yənəbbərut ləmləm zafoccınna abəbawoc yə́t allu.	bəkırəmt ınji bəbəga ayttayyum.
yəbirow šum bəTam Tıru ləmmisərut səwoc mín səTTaccəw.	bızu gənzəb səTTaccəw.
bəKırb gize wısT wədəñña yunivərsiti yəmmiməTu ınnəmán naccəw.	yəityoPıya təmaroc naccəw.
Timun təlaCto yə́t məhed ındəmmifəllıg tawKallaccıhu ↑	mınalbat wədə sıraw yıhed yıhonal.
bəzzih aKTaCCa, ıbahıru aKrabbiya betocc allu ↑	áwo, ammıst betocc àllu.
ato ləmma TıyyaKe siTəyyıK mán məlləsə.	bəwınətu alawKım.
ıwıCC gudday minister gıbbi wısT bızu ləmləm zafócc allu ↑	áwo, bəTam bızu zafocc allu.
bəbırd ləmín maTTah.	bəTam yəmmıfəllıgəw nəgər sılalləñ nəw.
ləmín arfıdəh tıməTalləh.	awtobus sıTəbbíK nəw.

dırset

hıgh, elevated, promınent	bəkəffıtəñña bota lay ınoralləhu.
authorıtıes	yəwıCC gudday minister baləsılTanoc wədəzzih kətəma məTTu.
any, every	mannaccəwım təmari wədə tımıhırtbet məhed yıggəbbawal.
	sıraw kətəTarrallıñ bəhwala lıməTa ıcılalləhu.
to be processed, to be checked; to be dıstılled, to be sıfted	təTarra-məTTarat-yıTTarral

	ındəmmiməTa arrəgaggəTəllıñ.
to assure, to confırm	marrəgagəT-yarrəgaggıTal
rules, regulatıons	təmariwoc hullu yətəmari bətun dənb yawKallu.
	tımıhırtən bəwašıngton wısT fəSSəmhu.
to complete, to accomplısh,	məfəSSəm
to be completed, accomplıshed	məffəSəm

ato ləmma bəityoPıya wısT yəmmisseTTəwın tımıhırt keCərrəsə bəhwala ləkeffıteñña tımıhırt wədamerika ləməhed assəbə.

and Kən bəTıwat tənəsto sılə vizaw ləmənnəgagər wədamerikan embassi hedə. ızziyam yəvizawın šum agñıto səlamta kəsəTTəw bəhwala, wədamerika ləməhed məfəllegun gəlləSəllət. yevizaw šum yəmmigəbabbətın yuniversitinna ındəzzihum kəyuniversitiw baləsılTanoc dəbdabbe magñətun Təyyəkəw. ato ləmma kəyuniversitiw baləsılTanoc yədərrəsəwın dəbdabbe baKərrəbəllət gize, yəvizaw šum mannaccəwım nəgər yətəTarra məhonun karrəgaggəTə bəhwala, vizawın lato ləmma liseTəw fəllegə.

mannacəwım səw lətımıhırt wədamerika ləməhed sifəllıg, bəməȷəmməriya yəmmiggəbbawın dənb məfəSSəm alləbbət. yıh dənb bəmmiggəbba kaltəfəSSəmə, viza magñət ascəggari məhonu yətawwəKə nəw.

TıyyaKewoc

ato ləmma wədamerika ləməhed ləmín fəllegə.

mecé wədamerikan embassi hedə.

ləmín wədamerikan embassi ləməhed fəllegə.

bamerikan embassi wısT mannín agəññə.

ləvizaw šum mín gəlləSəllət.

yəvizaw šum ato ləmman mín TəyyəKəw.

ato ləmma ləvizaw šum mín asayyəw.

yəvizaw šum lato ləmma mín liseTəw fəllegə.

and təmari lətımıhırt wədamerika sihed, mín madrəg yıggəbbawal.

and səw yəmmiggəbbawın dənb kəfəSSəmə, viza magñət ascəggari
nəw ?

Unıt 22

Basıc Sentences

yəviza šum	
Who's goıng to take care of your expenses ('who wıll pay money for you') whıle you're studyıng ın Amerıca?	amerika bəmmimmarubbət gize wísT, gənzəb mán yıkəflılılıwotal.
ləmma	
My parents.	abbatınna nnaté naccəw.
yəviza šum	
government	məngıst
Has the Ethıopıan government gıven you permıssıon to go and study ın Amerıca?	yəityoPıya məngıst wədamerika hedəw ındimmaru fəKdollıwotal ↑
ləmma	
Yes, ıt has (gıven me the permıssıon).	áwon, fəKdollıññal.
yəviza šum	
How much [ın] U.S. dollars ıs your famıly goıng to pay you per month?	betəsəboccıwo bəwər sínt yamerikan bırr yıkəfluwotal.
ləmma	
They're goıng to pay me three hundred Amerıcan dollars.	sost məto yamerikan bírr yıkəfluññal.
yəviza šum	
to explaın, to show	masrəddat
Do you have a letter showıng that they're goıng to pay you 300 dollars?	sost məto bırr ındəmmikəfluwo yəmmiyasrədda dəbdabbe alləwot?
ləmma	
Yes, I do.	áwo, alləñ.
yəviza šum	
May I see ıt?	ısti lıyew.

ləmma

Certaınly (and) here ıt ıs.	ıšši, yıhəwınna.

yəviza šum

applıcatıon	maməlkəca
form	form
applıcatıon form	yəmaməlkəca form
to fıll, to fıll out	molla-məmulat-yımolal
Very good. Then take thıs applıcatıon form and fıll ıt out rıght here, or, ıf you wısh, do ıt at home and send ıt back to me. ('Then take thıs applıcatıon form and fıll ıt out here ıf you want, at home ıf you don't want, and send ıt to me.')	məlkam. ıngıdiyass yıhınnın yəmaməlkəca form bifəllıgu ızzih, bayfəllıgu betıwo yıwsədunna, moltəw yılakullıñ.

ləmma

Sınce I don't have much tıme I'd lıke to complete ıt here ('ıf I complete here, thıs ıs my desıre').	bızu gize sıləlelləñ, ızzihu bıCərrıs fıKadé new.

yəviza šum

to bother, to cause trouble or dıffıculty	mascəggər
secretary	Səhafi
Very good. If you come across any dıffıcult questıons ın the applıcatıon form ('ıf you have questıons that cause you dıffıculty') you can ask eıther me or my secretary.	Tıru. maməlkəcaw lay yəmmiyascəggıruwo TıyyaKewoc binoru, ınén wəyım Səhafiyen liTəyyıKu yıcılallu.

ləmma

All rıght, sır.	ıšši getaye.

yəviza šum

We'll call you when the vısa ıs ready.	vizaw sizzəgaȷȷ ınTərawotallən.

Questıons and Answers

ministru siməTu, mín madrəg yasfəllıgal.	ministru siməTu, səlamta məsTət yasfəllıgal.
bəbızu ši yəmmiKKoTTəru səwocc ayyəh ↑	ləmayət fəllıggə nəbbər, gın lay alcalhum.
aggotaccıhu bəKırb Kən wədaddis abəba ındəmmiməTa nəggəraccıhu ↑	bəsılk Tərto nəggərən.
səwıyyew ıyyəhedə ındiyastəmır azzəzhəw ↑	azıžžew nəbbər, gín ləməhed alcaləm.
yəmaməlkəcaw form siməTallıh wədamerika lətımıhırt tıhedalləh ↑	mınalbat biməTallıñ, ıhed yıhonal.
yəbirow šum Tıwat lıkk bəsost səat birowaccəw təgəñtəw, sıŕaccəwın məsrat alləbbaccəw ↑	áwo, bəsost səat gəbtəw məsrat alləbbaccəw.
betıh hulətt kıfıl sılalləw, andun kıfıl ləgwaddəññah ləməsTət tıfəKdalləh ↑	ırsu kəfəlləgə ləməsTət ıfəKdalləhu.
yəkətəmaw polis wədəmmıfəllıgəw səw limərañ yıcılal ↑	áwo, limərawo yıcıl yıhonal.
ato ləmma wədamerika ındihed fəKdəwıllətal ↑	áwo, fəKıȷȷəllətalləhu.
yətəgəññəw gənzəb bəsərratəññocu fit təKoTTərə ↑	šumu sılazzəzə bəsərratəññoccu fit təKoTTərə.
astəmariw kıflu wısT ındəgəbba tımıhırt yıȷəmmıral ↑	andand gize yıȷəmmıral andand gize dəgmo ayȷəmmırım.
gazeTawın ındanəbbəbə yabbatun məhed arrəgaggəTə ↑	áwo, liyarrəgaggıT calə.
məngıst bifəKdıllıñ bandu TəKlay gızat wısT məsrat ıcılalləhu ↑	məngıst kəfəKKədəllıh məsrat tıcılalləh.
wənzu bimola wədə wana tıhedalləh ↑	mınalbat ıhed yıhonal.
kəbetaccıhu bəhulətt səat məTTaccıhu, mín tısərallaccıhu.	gazeTawoccın ınnanəbballən.
wədəbetə ındıtməCi bıTəyyıKıš tıməCalləš ↑	áwo, bədəssıta ıməTalləhu.
amarıñña biyastəmıruh, bəwər sínt bıŕr tıseTaccəwalləh.	hulətt məto bıŕr ıseTaccəwalləhu.

bəwıCC gudday minister wısT sıra tısəTutallaccıhu ↑	áwo, ınsəTəwallən.
zare kəsəat bəfit wədə biroh məhed alnəbbərəbbıhım ↑	áwo, məhed nəbbərəbbıñ.
wedagerıh sınməTa ındınTəyyıKıh adraššah yə́t nəw.	adraššaye tımıhırt ministér nəw.
sılagəre bınəǵraccıhu, ınnantəm sılagəraccıhu tınəgruññallaccıhu ↑	antə sılagərıh kənəggərkən ıññam sılagəraccın ınnınəgrıhallən.
bəzzih wər wısT zınab sıləmmizənb, bırd yəmmihon yıməslıhal ↑	hulgize zınab kəzənnəbə yıbərd yıhonal.
wəyzərit almaz yeTəyyeKhatın nəggərəccıh ↑	yəmmawKəw nəgər yəlləm aləccınna nəggərəccıñ.
ıməTalləhu sılaləc tıTəbbıKatalləh ↑	áwo, ınen ləmayət sıləmmıtməTa ıTəbbıKatalləhu.
zare Səhafih wədə biro ləmín alməTTaccım.	raswan sılamməmat wədə hakim bet hedalləc.
sıləwəndımmıh kamerika məmTat səmmah ↑	áwo, tınantınna and səw nəggərəñ.
wədə kətəma kəman gár məhed tıfəllıgallaccıhu.	kəbalınȷəroccaccın gár məhed ınfəllıgallən.
kəzzih bəfit yə́t hedaccıhu nəbbər.	wədaddis kətəma hedən nəbbər.
ıbet kallut səwoc mannín Tərrah.	ato ləmmanınna abbatun Tərrahuwaccəw.
gənzəbun siyagəñ šırrıšır yəmmihed yıməslıhal ↑	áwo, mınalbat wədaddis abəba land sammınt yıhed yıhonal.
kırəmtu sayməTa wədagəraccıhu tıhedallaccıhu ↑	áwo, kand wər bəhwala wədagəraccın ınhedallən.
kəsıra sıtwəTa wədəñña bet tıməTalləh ↑	wədə kətəma sıləmmıhed, məmTat alcılım.
wəyzərit almaz sıtməTa yə́t tıKoyyalləc.	mınalbat kato yohannıs gár tıKoyy yıhonal.
wədaddis abəba sıthedu ıməngəd lay mín ayyaccıhu.	mınımm alayyənım.
ıngliz agər wısT sılayyəhəw nəgər hullu lıtnəgrən tıfəllıgalləh ↑	áwo, yəmmıtfəllıgutın bıttıTəyyıKuñ ınəgraccıhuwalləhu.

almaz tınant mín ındıtnəgrat TəyyəKəccıh.	sılamerika tımıhırtbetoccınna təmariwoc ındınəgrat TəyyəKəccıñ.
ləmmanna mistu ındiməTunna wədə wənz hedən ındınwañ tıfəllıgalləh ↑	áwo, Kənu simoK hedən ındınwañ ıfəllıgalləhu.
wədə ityoPıya hedaccıhu amerikan embassi ındıtsəru tıfəllıgallaccıhu ↑	áwo, ızziya hedən ındınsəra bəTam ınfəllıgallən.
amarıñña KwanKwa ındıttımmar yənəggərəh səw mán nəw.	amarıñña KwanKwa ındımmar wəndımme nəggərəñ.

dırset

duty, obligation, responsibility	gıddetaw sıləhonə, lənnatu genzəb lakə.
to keep waiting	abbate kəTıwat ıskahun asTəbbəKəñ. masTəbbə̈K

ato ləmma yəmmibbaləw ityoPıyawi təmari wədamerika ləməhedınna, tımıhırtun ləməKəTTəl sıləfəlləgə, wədamerikan embassi məhedınna, viza məTayyəK gıddetaw honə. ato ləmmam wədamerikan embassi ləviza kəməhedu bəfit kəityoPıya mengıst məfəSSəm yəmmiyasfəllıgəwın nəgər kəCərrsə bəhwala, wədəembassi hedənna, yəvizawın šum ato ȷon yəmmibbalutın amerikawi təgənaññə. ato ȷonım ato ləmman ləmín wədamerika məhed ındəmmifəllıg, yét tımıhırtbet ındəmmigəba, sínt amət ındəmmiKoyy, lətımıhırtu mán ındəmmikəflıllət kəTəyyəKut bəhwala, and form səTTutınna, ındimola azzəzut.

ato ləmmam formun molto siCərrıs, lato ȷon səTaccəwınna, vizawın təKəbbələ. ato ȷon vizawın lato ləmma sisəTut sılasTəbbəKhuh aznalləhu alu. ato ləmma mınımm aydəl ıgziyabher yısTılləñ alənna, wədə betu hedə.

TıyyaKewoc

wədəamerika yəmmihedəw təmari sım mán yıbbalal.

ato ləmma wədamerika ləmín yıhedal.

bamerika wısT ato ləmma sínt amət yıKoyyal.

lətımıhırtu mán yıkəflıllətal.

yato ȷon sıra mındín nəw.

vizawın ləmagñet mín adərrəgə.

ato ləmma vizawın ləmagñet wədét hedə.

vizawın təKəbbılo lato ȷon mín alaccəw.

and ityoPıyawi wədamerika ləməhed mín madrəg alləbbət.

Unit 23

Basic Sentences

yohannıs

vicinity	səfər
bank	bank
Excuse me is there a bank near by ('in this vicinity')?	ıbakkıwo ızzih səfər bank allə↑

kəbbədə

open	kıft
There is one, but it's not open now ('although it is not open now there is its existence').	ahun kıft aydəlləm ınjí, mənorún allə.

yohannıs

to be open	məkkəfət
What time does it open?	mín gize yıkkəffətal.

kəbbədə

all day long	Kənun bəmulu
The banks in our vicinity are open only in the morning, but the others are open all day long.	yıh ıñña səfər yalləw bank yəmmikkəffətəw Tıwat bıccá nəw. leloc gın, Kənun bəmulu kíft naccəw.

yohannıs

check	cek
[As] I need money right away, I'll have ('it is an obligation') to go to another bank and cash a check.	ahun gənzəb ıfəllıgalləhunna, wədə lela bank hejje, gıddeta cek məmənzər alləbbıñ.

kəbbədə

The First	Kədamawi
Haile Selassie	haylə sıllase
City square	addəbabay
to be near	məKrəb

Then the bank on the Haile Selassie I Square is the nearest for you, go to that one.	ıngıdiyass ıKədamawi haylə sıllase addəbabay yalləw bank yıKərbıwotallınna, ızziyaññaw yıhidu.

yohannıs

Yes, it would be better for me to go there and cash [my check], if I [only] knew the address.	áwo, adraššawın bawKəw, ızziya məhedınna, məmənzər yıššaləññal.

kəbbədə

It's not so difficult to find the bank. Haven't you ever been ('gone') to the Haile Selassie Square before?	bankun ləmagñət bəTam ascəggari aydəlləm. kəzzih bəfit ıhayləsıllase addəbabay hedəw yəlləm?

yohannıs

to borrow (things)	təwasə-məwwas-yıwwasal
library	məSıhafbet/betə məSahıft
Yes, I often go to the American library (to borrow and return books).	áwo, məSıhaf ləməwwasınna ləməmelləs wədamerikan məSıhafbet bızu gize heȷȷalləhu.

kəbbədə

side	gon
If you know the American Library, the bank is [right] next to it.	yamerikanın məSıhafbet kawwəKut, banku kəssu gón nəw.

yohannıs

to miss, to lack	aTTa-maTat-yaTal
I won't miss it. I'll go [there] immediately ('quickly') and be ('come') [right] back.	ıssunıss alaTawım, tolo dərıšše ımeTalləhu.

kəbbədə

to be straight, to have good luck, to succeed; to be jealous, to envy	məKnat
O.K. good luck!	ıšši yıKnawo.

Grammatıcal Notes

Note 23.1 The Plural affıx /ınn(e)-/

baddis abeba zuriya yemmiggeññut leloc teKlay gızatoc ınnemán naccew.	What are the other provınces around Addıs Ababa?
yedoro weT kenne ınKulalwa.	The chıcken stew wıth eggs.

The affıx /ınn(e)-/ ıs prefıxed to the questıon word /man/ 'who', 'what' to ındıcate that the questıon refers to more than one thıng or person. Thıs ıs the same affıx whıch ıs prefıxed to personal and demonstratıve pronouns ın theır plural forms, as ın /ante/ 'you (sıng).) - /ınnante/ 'you (pl.), /ıssu/ 'he' - /ınnessu/ 'they', /yıh/ 'thıs' - /ınnezzıh/ 'these', etc.

The affıx /ınn(e)-/ wıth the prefıx prepositıon /k(e)-/ means 'ıncludıng', 'wıth', e.g. /kennelıȷoccu meTTa/ 'he came wıth hıs chıldren'. /ınn(e)-/ may be also prefıxed to the names of persons (or to theır tıtles, ranks, etc.) to ındıcate that thıs person ıs not alone but ıs eıther a member of a group, e.g. /ınnato kebbede suK/ 'the store of Mr. Kebbede and hıs assocıates', or that thıs person ıs accompanıed by some other persons, e.g. /ınnato kebbede meTTu/ 'Mr. Kebbede and hıs group came'.

Note that when the noun wıth the prefıx /ınn(e)-/ ıs the subȷect of the sentence the verb ıs ın the plural.

Examples:

ınneman meTTu.	'Who (pl.) came?'
ınnemannın tawKalleh.	'Whom (pl.) do you know?'
ınnezzıh sewoc ınnemán naccew.	'Who are these people?'
wedennato lemma bet ınnıhid.	'Let's go to the Lemmas' place'.
yennato kebbede hotel ızzıh yıggeññal.	'The hotel of Mr. Kebbede and hıs assocıates ıs here.
ato kebbede kenne betesebu wedaddis ketema hede.	'Mr. Kebbede went to Addıs Katema wıth hıs famıly.'
temarıw kenne gwaddeññocu ızzıh meTTa.	'The student came here wıth hıs frıends'.

Note 23.2 Question Words.

mín alo ?	'What did he say?'
yih sew mán new.	'Who is this man?'
mán meTTa.	'Who came?'
simih mán new.	'What's your name?'
yih wenz mán yibbalal.	'What's the name of this river?'
yih sew mán yibbalal.	'What's the name of this man?'
yih wišša mán yibbalal.	'What's the name of this dog?'
keyét meTTu.	'Where did they come from?'
silemín meTTu.	'Why did they come?'
wedét hedu.	'Where did they go?'
indemín adderu.	'How did you spend the night?'
wedaddis ketema beyetiññáw awtobus mehed icilallehu.	'By which bus can I go to Addis Ketema?'
yetún ayyehew.	'Which one did you see?'

All the question words in the above sentences have occured in the Units 1 through 23.

Note 23.2.1. /man/ 'who', 'what'.

As illustrated by the above sentences /man/ may be used in questions referring to persons, animals or things.

Note that the direct object form of /man/ is /mannin/ 'whom', e.g. /mannin ayyeh/ 'whom did you see?'

Here are some examples of the question word /man/ used with various prefixes.

lemán neggerhew.	'Who did you talk to?' ('To whom...')
wedemán tihedalleh.	'Whose place are you going to?' ('To whom...')
silemán tessiballeh.	'Who are you thinking about?' ('About whom...')
indemán yinnaggeral.	'Who is he speaking like?' ('Like whom...')

kemán semmah.	'Who did you hear from?' ('From whom...')
kemangár meTTa.	'Who did he come with?' ('With whom...')
beman mekina heda.	'Whose car did he go in?' ('By whose car...')
yemán feres Teffa.	'Whose horse was lost?'
keman befít Komeh nebber.	'Who were you standing in front of?' ('In front of whom...')
keman behwala gebbah.	'Who did you go in after?' ('After whom...')
iman bét heda.	'Whose house did he go to?' ('to whose house...')
iskeman ketema tihedalleh.	'What town will you get to?' ('As far as what town...')

The form /innemen/ (plural of /man/) discussed in Note 23.1 is often replaced by /mamman/, e.g.

innezzih sewoc mamman naccew.	'Who are these people?

The question words /innemen/ and /mamman/ are used almost interchangeably. There is however a slight difference in the response to these question words. The answer to the /mamman/ question is a complete enumeration of persons or things referred to in the question. The answer to the /innemen/ question may consist in naming just one person, e.g.

Question

innezzih sewoc mamman naccew.	'Who are these people?'

Answer

innezzih sewoc ato kebbede, ato lemmamma ato yohannis naccew.	'These people are Mr. Kebbede, Mr. Lemma and Mr. John.

Question

innezzih sewoc innemen naccew.	'Who are these people?'

Answer

innezzih sewoc innato kebbede naccew.	'These people are Mr. Kebbede and his group.'

Note 23.2.2. /mın/ or /mındın/ 'what'.

The question words /mın/ and /mındın/ mean 'what'. /mındın/ is used with the verb form /new/ 'is' only, while /mın/ is used in all other situations. It should be noted, however, that /mın new/ is used as equivalent to the English 'What happened?', whereas /mındín new/ means just 'what is it?'

Examples:

yıh mındín new.	'What is this?'
mín tıfellıgalleh.	'What do you want?'
mín ayyeh.	'What did you see?'
mın sıra tawKalleh.	'What [kind of] job do you know?'

In addition to the regular plural form /mınoc/ the form /mınmın/ is used to indicate that the answer is supposed to include more than one thing.

Examples:

mınoccın ameTTahıllıñ.	'What did you bring me?'
mınmín bellu.	'What did they eat?'
ıTerePezaw lay yallu negeroc mınmín naccew.	'Which objects are on the table?
mınmın aynet meŠıhafoc manbeb tıfellıgalleh.	'What kind of books do you want to read?'
mınmın aynet atkılt gezzah.	'What kind of vegetables did you buy?'

/mın/ used with various prefixes:

lemín meTTa.	'Why did he come?'
sılemín meTTa.	'What did he come for?
ındemín semembbetu.	'How did you spend the week?'
kemín yeteserra new.	'What is it made of?'
bemín meTTah.	'By what [means of transportation] did you come?'
ımín adderh.	'Where did you spend the night.'
kemín befit hone.	'Before what (i.e. prior to what event) did it happen?'
kemín behwala hone.	'After what did it happen?'
ıskemín Ken dires ızzih tıKoyalleh.	'Up to what day are you going to stay here?'

Note that both /man/ and /mın/ may be used with noun suffix pronouns, e.g.

mannaccıhu lemehed yıfellıgal.	'Which one of you wants to go?
mınhín ammemeh.	'Which [part of your body] hurts?
yıh mıné new.	'What [part] of my [body] is this?

Note 23.2.3 /yet/ 'where'

Here are some examples of the question word /yet/ 'where' used with various affixes:

keyét tımeTalleh.	'Where are you coming from?'
beyét weTTa.	'Through which [door] did he exit?'
ındét sırawın serra.	'How did he do his work?'
wedét lemehed tıfellıgalleh.	'Where do you want to go?'
ıskeyét dıres abren ınnıhíd.	'How far ('up to where') shall we go together?'
ıyét ınnıggenañ.	'Where shall we meet?'

Note 23.2.4 /yetu/ 'which'; /yetıññaw/ 'which', 'which one'; /mannıññaw/ 'which one'.

The question words /yetıññaw/ and /mannıññaw/ may be used interchangeably. /yetıññaw/ and /mannıññaw/ may refer to both persons and things, but /yetu/ usually refers to things only.

Examples:

yetún mekina gezzah.	'Which car did you buy?'
yetún tıfellıgalleh.	'Which [one] do you want?'
leyetıññaw astemari neggerk.	'Which teacher did you tell [it] to?
wede yetıññaw kıfıl gebbah.	'Which room did you enter?'
sıle yetıññaw lıj tenegaggeru.	'What child did they speak about?'
yetıññawın awtobus tıyızalleh.	'Which bus are you going to take?'
keyetıññaw meSıhaf anebbebıh.	'From which book did you read?'
keyetıññaw sew gar yıserallu.	'With whom ('which person') do you work?'
beyetıññaw babur meTTaccıhu.	'What train did you come by?
ıske yetıññaw Tabiya dıres hedaccıhu.	'Which station did you get to?

ıyetıññaw bet wısT Koyyeh.	'In which house did you stay?'
mannıññaw temari meTTa.	'Which student came?'
mannıññawın hakım lemayet tıfellıgalleh.	'Which doctor do you want to see?'

Note 23.3 /mannıññawım/ or /mannaccewım/, 'every', 'each'; 'every one', 'each one'.

The forms /mannıññawım/ and /mannaccewım/ are used interchangeably. They correspond in meaning either to the English indefinite pronouns 'every one', 'each one' or to the adjectives 'every', 'each'.

Examples:

mannıññawım (/mannaccewım) serrateñña sırawın mesrat allebbet.	'Every employee must do his work.
mannıññawım (/mannaccewım) begize memTat allebet.	'Every one must come on time.'

The direct object suffix /-ın/ is infixed before the ending /-ım/ of these forms, e.g.

mannıññawının neger mayet yasfellıgaccıhuwal.	'You (pl.) must see everything.'
mannaccewının meKKebel yasceggıral.	'It's difficult to accept everyone (or everything).

Examples of /mannıññawım/ and /mannaccewım/ used with prefixes:

lemannaccewım temari asreddıccallehu.	'I've explained [it] to each student.'
sılemannıññawım sew lemennager alfellıgım.	'I don't want to speak about every person.'

Note 23.4 /mannım/ 'any one' 'anybody', 'no one', 'nobody' and /mınımm/ 'anything', ''nothing'.

The forms /mannım/ and /mınımm/ are used with a negative verb form and correspond in meaning to English 'any one', 'anybody', 'no one', 'nobody' and 'anything', 'nothing' respectively.

The negative suffix /-(i)m/ may or may not be used, e.g.

mannim almeTTa. or: mannim almeTTam	'Nobody came'.
mannim alneggereñ. or: mannim alneggereññim.	'Nobody told me'.
lemannim sew indittinnagger alfellig. or: lemannim sew indittinnagger alfelligim.	'I don't want you to tell [it] to any one'.
minimm alalhu. or: minimm alalhum.	'I didn't say anything'.
minimm aydel. or: minimm aydellem.	'It doesn't matter'.
bekise wisT minimm yelle. or: bekise wisT minimm yellem.	'There's nothing in my pocket'.

It should be noted that when /mannim/ is used as a direct object of the verb the suffix /-in/ is infixed before the ending /-im/. /minimm/does not take any direct object suffix:

Examples:

manninimm alayyehu(m).	'I didn't see anybody'
but:	
minimm alayyehu(m).	'I didn't see anything'.

Note 23.5 /minimm/used with the prefix /inde-/.

The form /indeminimm/ is used, in the sense of 'no matter how', 'some how', 'by all means', 'anyhow', 'under any circumstances'. It is usually combined with the Gerund forms of the verbs /malet/ 'to say' or /mehon/ 'to become'.

Examples:

ındemınımm derrese.	'He arrived somehow'.
ındemınımm tegenaññu.	'They met anyhow'.
ındemınımm bılo fetenewın allefe.	'He passed the exam by using every resource.'
ındemınımm bılen addis abeba ınhedallen.	'We'll go to Addıs Ababa under any cırcumstances.'
ındemınımm bıyye tımıhırten ıCerrısallehu.	'No matter what happens I shall complete my educatıon'.
ındemınımm hoññe ıdersallehu.	'No matter how, I'll reach my destınatıon'.
ındemınımm hona ıdawan keffelec.	'She paıd her debt despıte everythıng.'

Questıons and Answers

yet sefer bank yıggeñ yımeslıhal.	addis ketema wısT hulett bankoc ındallu awKallehu.
yetun mekina tekefto ageññehew.	ıne sımeTa Koyyu mekina kıftun hono ayyehut.
yetıññawın bet mekfetınna mezgat tıcılalleh.	hulettun betoc bıcca mekfetınna mezgat ıcılallehu.
yewıCC gudday minister serrateññoc bemulu yét ındehedu tawKallaccıhu†	zare sıra sılemmayseru wede mesriyabetaccew almeTTum.
addis ketema wedallew bete meSahıft yemmıhed mán new.	ato kebbedé new.
ızzih kallut sewoc wendımmıwo mannıññáw new.	ısetoc mekakkel yeteKemmeTew reȷȷımu séw new.
addis abeba wısT yetıññawan setıyyo aytehat nebber.	Koyy lıbs yelebbeseccıwan set ayıccat nebber.
sıle mannıññaw neger tınegreññalleh.	sıleminımm neger alnegrıhım.
yeseTTeheññın genzeb lemán ındıseTew tıfellıgalleh.	lennate ındıtseTıllıñ ıfellıgallehu.
sıle yetıññaw ager mennager yıfellıgal.	sılamerika mennager yıfellıgal.
yetıññawın mekina mewwas tıfellıgalleh.	tınnıšwan mekina mewwas ıfellıgallehu.

yetıññoccu astemariwoc lereft wedamerika yıhedallu.	hullum bemulu yıhedallu.
ınneman amarıñña ındimmaru tıfellıgalleh.	kewıCC gudday minister serrateññoc and weyım hulett sewoc ındimmaru ıfellıgallehu.
yetıññawın TerePeza tewasew.	addisun TerePeza tewase.
mısaccewın lemín ızzih meblat ayfellıgum.	ızzih mısa lemeblat beTam wídd new.
yıhın debdabbe lemannıññaw sew mesTet allebbıñ.	letımıhırtbetu šum mesTet allebbıh.
sıtmeTu mannım sew alayyaccıhum †	yellem, mannım sew alayyenım.
mannım biTeyyıKaccıhu sıle serranew attınnaggerum †	yellem, annınnaggerım.
almaz wede wana sıthed yemmıtbelaw mınımm alwessedec †	yellem, mınımm alwessedec.
sılebetesebоccıh minímm alsemmah †	yellem, ıskahun mınımm alsemmahu.
ageraccıhu mecé dersaccıhu temellesaccıhu.	kand wer befit dersen temellesn.
mannıññawın sew meTrat fellıgaccıhu nebber.	yato yohannısın abbat meTrat fellıgen nebber.
yetıññawoccún betoc ligezu yıfellıgallu.	besteKeññ yallutın hulett betoc megzat yıfellıgallu.
yetıññawoccún gazeTawoc anıbbeh Cerreah.	ıTerePezaw lay yallutın anbıbbe Cerreshu.
sılemannıññawoccu ageroc mastemar tıcılalleh.	sıle ityoPıyanna amerika mastemar ıcılallehu.
wedageraccıhu kenneman gar mehed tıfellıgallaccıhu.	kennalmaz gar mehed ınfellıgallen.
ato yohannıs ızzih yemeTTaw, ındimeTa sıleneggeraccıhut new †	áwo, ındimeTa sıleneggernéw new.

dırset

life	murp asceggari new.
stranger	kebbede lesewu bada new.
exit	mewCa
entrance	megbiya

	wede betu kemehedu befit yamenetta nebber.
to hesıtate; not to know what to do	amenetta-mamentat-yamenettal
	botaw tesassateñ.
to be ın error, to be mıstaken, to mıss	tesasate-messasat-yıssasatal
	Tega bılo sımun TeyyeKew.
to come near	Tega malet
	feTen bıleh na.
to be quıck, to hurry	feTen malet

ato yohannıs addis abeba wısT nuro keȷemmerebbet Ken ȷemmıro, ıskezare dıres lageru ıngıda lesewu bada nebber. bezzihu mıknıyat yeketemawın newCanna megbiya ayawKewım. ındaggaTami and Ken wedebank lemehedınna cek lememenzer fellıgo, mengedu Teffabbetınna, Komo siyamenetta ato kebbeden ayyew. ato kebbedem ato yohannıs menged yetesasatew mehonun sılawweKe, Tega bılo lıredawot ıcılallehu † alenna, yohannısın TeyyeKew. yohannısım feTen bılo baKrabbiya yallew bank yét new alew. kebbedem yeityoPıya mengıstın bank adrašša neggerewınna, guzowın KeTTele. yohannısım cekun limenezzır wede banku hede.

TıyyaKewoc

ato yohannısın lageru ıngıda lesewu bada yaderregew mındín new.

ante wedand addis ager sıthed ındezzih yalle neger yıssemmahal †

yohannıs cek lememenzer yefellegew lemındín new.

mengedu beTeffabbet gize mín aderrege.

yohannıs ımenged lay Komo lemín amenetta.

ato kebbede lato yohannıs yeyetıññawın bank adrašša seTTew.

kebbede kezziya behwala mín aderrege.

yohannıs mín serra.

ante lageru ıngıda yehonkıbbet gize nebbere †

ato yohannıs lemín tesasate.

ato kebbede ato yohannısın mín bılo TeyyeKew.

Unıt 24

Basıc Sentences

yohannıs

(To the bank teller)

I'd lıke you to cash thıs check for me, please.	ıbakkıwo yıhın cek ındimənəzzırullıñ ıfəllıgalləhu.

yəbank sərratəña

bank teller

ıdentıfıcatıon	məttawəKiya
by the way	ləməhonu
All rıght, I'll cash ıt. By the way, do you have ('hold') any ıdentıfıcatıon (paper)?	ıšši ımənəzzırıllıwotalləhu. ləməhonu yəməttawəKiya wərəKət yızəwal ↑

yohannıs

Yes, I have a document showıng that I am an Amerıcan and that I work at the U.S. Embassy.	áwo, amerikan embassi yəmmısəra amerikawi məhonen yəmmigəlS wərəKət alləñ.

yəbank sərratəña

to suffıce, to be suffıcıent	məbKat
enough, suffıcıent	bəKi
That wıll do. May I see ıt? ('but I want to see ıt')	ıssu bəKí nəw. gín mayət ıfəllıgalləhu.

yohannıs

Here ıt ıs, sır.	yıhəw gətayé.

yəbank sərratəña

back	ȷerba/žərba
to sıgn	məfərrəm
O.K. Thank you. Sıgn your name on the back of the check, [please].	ıšši ıgziyabher yısTıllıñ. bəceku ȷərba lay sımıwon yıfərrımubbət.

yohannıs

Here you are ('Here ıt ıs, I have sıgned on ıt').	yıhəw fərrəmhubbət.

yebank serrateña

then	tadiya
(Then) how do you want your money? ('how do you want me to cash ıt for you')	tadiya ındét ındımenezzırıllıwo yıfellıgallu.

yohannıs

owner	bale
fıve dollar bıll	balammıst bırr
make for me	yargullıñ
Make ıt fıve and ten [dollar] bılls (for me).	balammıstınna, balassır yargullıñ.

yebank serrateña

to borrow (money)	mebbeder
Here you are, sır. By the way, would you lıke to borrow some money from the bank?	yıhew getaye. lemehonu kebank genzeb mebbeder yıfellıgallu ↑

yohannıs

loan	bıddır
For the tıme beıng, I don't need any loan. In two months, however, I'll come to borrow some money.	legizew bıddır ayasfellıgeññım. kehulett wer behwala gın, lemebbeder ımeTallehu.

yebank serrateña

Very good, as you wısh.	melkam, ındefellegu.

yohannıs

Thank you very much.	beTam ameseggınallehu.

yebank serrateña

You're welcome!	mınımm aydel.

Useful Words

ato kebbeden beteleyy beTam awKewallehu.	especially, particularly
tınant beteleyy Tıru Ken nebber.	
genzebaccewın ızzih bank wısT masKemmeT ayfellıgum.	to put, to save (money), to set aside
lıbsun abbatu bet wısT asKemmeTe.	
genzebwan kebank mawTat tıfellıgallec.	to take out, to withdraw, to cost, to come up to
mekinaw keši bırr belay yaweTal.	
wedamerika lemehed kamerikanna keityoPıya mengıstoc feKad mawTat yasfellıgal.	
was lemagñet wedaddis ketema mehed allebbıñ.	guarantee
yene was hulett bırr lebanku keffele.	
yamerika hızb keityoPıya hızb beKuTır yıbelTal.	
ato yohannıs kato lemma yıbelTal.	
mebleT	to be more, to be bigger, to increase, to exceed, to excel
and Tıru bet mekkerayet ıfellıgallehu.	to rent
yelemma bet assır bırr tekerayye.	
band wer wısT and Tıru bet mesrat yıccalal.	
wede ityoPıya bebabur mehed ayıccalım.	
meccal	to be possible
genzebun leman mabedder tıfellıgalleh.	to lend (money)
sınt meto bırr mabedder tıcılalleh.	
yebırtukanun gımmaš lelemma seTTehut.	half
and Ken kegımmaš ıserallıwotallehu.	
ıbank wısT kalleh genzeb sınt welled tageññalleh.	interest
bamet bemeto ammıst welled ıseTıhallehu.	
bamerika wısT bızu neggadewoc yıggeññallu.	merchant
leneggade genzeb mabedder yasfellıgal.	

tırfun leman seTTehew.	profit
bend amet wısT and Ŝi bırr tırf ageññallehu.	
yemekinayen berr asaddısallehu.	entrance way, passage, doorway
berrun zegto ıbetu teKemmıTewal.	
bemeskotu gebto yeberrun mezgiya keffetew.	
yemeskotun mezgiya kewısT zegto beberru weTTa.	
meskot	window
mezgiya	door panel, sash
bewer sınt demoz tageññalleh.	salary, wage
yallefew wer demozhın lemán seTTehew.	

Grammatical Notes

Note 24.1 Short form of /madreg/ 'to do', 'to make'

balammıstınna balassırbırr yargullıñ. Make ıt fıve and ten dollar bılls (for me).

The form /mareg/ (short form of /madreg/) 'to do,' 'to make' ıs used by some Amharıc speakers.

Other forms of thıs verb are:

Imperfectıve	/yaregal/
Jussıve	/yarg/
Imperatıve	/arg/

Note 24.2 The use of /gıddeta/ 'oblıgatıon', 'necessıty' wıth /allebbıñ/, /allebbıh/, /allebbet/ etc.; /honebbıñ/, /honebbıh/, /honebbet/ etc., and /nebberebbıñ/, /nebberebbıh/, /nebberebbet/, etc.

wede lela bank hejje gıddeta cek memenzer allebbıñ.	'I have to go to another bank and cash the check.'

In Note 14.2 the use of the suffıx /-(ı)bb(ı)---(ı)bbe-/ wıth the verb forms /alle-/ and /nebber-/ was dıscussed.

The forms /alle/ and /nebber/, and also the form /hohe/, when combıned wıth the suffıx /-(ı)bb(ı)---(ı)bbe-/, express oblıgatıon or necessıty. The sense of urgency or compulsıon may be enhanced by addıng the word /gıddeta/ to the constructıon.

Examples:

yesare ammınt abbaten mayet allebbıñ.	'I have to see my father next week.'
Kıdame libs lemegzat wede ketema mehed gıddeta allebbıñ.	'I absolutely have to go downtown to buy some clothes on Saturday.'
bemmimeTaw amet tımıhırten meCerres asfellagi honebbıñ.	'I must complete my studies by the next year.'
rasen sılammemeñ hakimun mayet gıddeta honebbıñ.	'Since I have a headache I (absolutely) must see the doctor.'

Note that the verb forms /alle-/ and /hone-/ with the suffix /-(ı)bb(ı)- ~/(ı)bbe-/ may be used almost interchangeably. /hone-/, however, may imply that the action has to be performed by the actor under compulsion.

The verb form /nebbere/ with the suffix /-(ı)bb(ı)- ~(ı)bbe-/ may mean either 'had to' or 'should have done so-and-so', e.g.

balleféw amet wede ityoPıya mehed nebberebbet.	'He should have gone (or: he had to go) to Ethiopia last year.'
kehulett amet befit yıhın debdabbe meferrem gıddeta nebberebbaccew.	'They really should have signed (or: had to sign) this letter two years ago.'

As illustrated by the above examples the word /gıddeta/ is used for emphasis only and may be left out.

/gıddeta/ used with the prefix /b(e)-/ corresponds in meaning to the English 'by force', e.g.

lebaw begıddeta genzebun wessedebbet.	'The thief took his money by force.'

Transform Model Drill

Outline:

Relative Construction ⟶ Noun of agent

Model:

yemmifellıg sew ⟶ fellagi

Drills

meSıhaf yemmıttaneb set nec.	meSıhaf anbabi nec.
bet yemmisera sew yımeslal.	bet seri yımeslal.

bɨzu areKe yemmiTeTTa sew new.	bɨzu areKe TeCCɨ new.
mekina yemmiyaddɨs sew ɨnfellɨgallen.	mekina addaš ɨnfellɨgallen.
leserrateññoc mɨgɨb yemmiyaKerb ɨnfellɨgallen.	leserrateññoc mɨgɨb aKrabi ɨnfellɨgallen.
bunna yemmɨttasallɨf lɨj alleccɨš ?	bunna asallafi alleccɨš ?
lɨbsen yemmiyalebseñ sew alleñ.	lɨbsen albaš alleñ.
ɨgziyabherɨn yemmiyasseggɨdu ɨnnemán nacew.	ɨgziyabherɨn asseggaññ ɨnnemán nacew.
yɨhɨn ɨrsas yemmigeza mán new.	yɨhɨn ɨrsas geži mán new.
and sɨni bunna yemmidɨgɨm mán new.	and sɨni bunna dagami mán new.
kansɨnna kene yemmidekɨm mán new.	kansɨnna kene dekami mán new.
kamerika ɨtyoPɨya band Kan yemmiders alle?	kamerika ɨtyoPɨya band Kan deraš alle ?
ɨzzih bet wɨsT yemmiyarefd mán new.	ɨzzih bet wɨsT arfaj mán new.
sɨlk yemmidewwɨl alle ?	sɨlk dewway alle ?
kemeSɨhaf betu meSɨhaf lemewsed yemmifeKɨd mán new.	kemeSɨhaf betu meSɨhaf lemewsed feKaj mán new.
mɨsa lemeblat yemmifellɨg mán new.	mɨsa lemeblat fellagi mán new.
ɨwɨCC gudday minister wɨsT gudday yemmifeSSɨm lemmá new.	ɨwɨCC gudday minister wɨsT gudday feSSami lemmá new.
lenɨgbu genzebun yemmikefl mán new.	lenɨgbu genzebun kefay mán new.
sewoccun wede betu yemmiTera kebbede new.	sewoccun wede betu Teri kebbede new.
wana kene gar yemmijemmɨr sew alle ?	wana kene gar jemmari alle ?

Questions and Answers

ɨbank wɨsT genzeb lemasKemmeT mettaweKiya wereKet yasfellɨgal ?	yellem, ayasfellɨgɨm.
kebank beKi genzeb aweTTah ?	and asrammɨst bɨrr awTɨccallehu.
kebanku jerba yallewɨn suK megzat tɨcɨlalleh ?	besost ši bɨrr bɨšeTew, ɨgezawallehu.
cek lememenzer sɨmɨn meferrem yasfellɨgal ?	áwo, kessum belay was yasfellɨgal.

kebank mewTat yefelleghew belammıstımma belassır bırr new ?	áwo, belassırımma belammıst new.
kebank ketebeddercew genzeb sínt tıseTeffallah.	hulett belassır bırr ıseTıhallehu.
yegenzeb bıddır bıtfellıg, banku sínt yıseTıh yımeslıhal.	yefelleghutın yahıl yıseTeññal.
banku allebbet sefer yekiray bet magñet yıccalal ?	áwo, hulett yemmikkerayyu betocc magñet yıccalal.
kebanku serrateññoc, bet lemekkerayet yemmifellıgutın sewocc tawKallah ?	áwo, awKaccowallehu.
bankoc Tıwat Tıwat yemmikkeffetubbetın seat mawK tıfellıgallah ?	áwo, mawK ıfellıgallehu.
yebanku serrateññoc Kemun bemulu yıserallu ?	yellem, Kemun bemulu ayserum.
genzebun addis ketema allew bank wısT masKemmeT yıfellıgal ?	áwo, bıccal, ızzıya masKemmeT yıfellıgal.
kebbede ıbank wısT yasKemmeTewın genzeb mawTatımma leTırumeš mabedder yıfellıgal ?	gımmašun awTıto mabedder yıfellıgal.
keityoPıya mengıst bank yetebedderewın genzeb mellese ?	gena almellesem.
lageru beda behone, banku genzeb ındét abedderew.	bewınetu ındet ındehone alawKım.
genzebwan ItyoPıya mengıst bank wısT lemasKemmeT anentıta nebber ?	áwo, beTam anentıta nebber.
wedageraccıhu lemehed lemín tamenettallaccıhu.	mınalbat sıra ennageññım yıhonal.
ıbank wısT lalleh genzeb walled sínt tageññalleh.	bamet seat meto bırr ageññallehu.
ıbank wısT yasKemmeThewın genzeb mawTat tıcılalleh ?	áwo, sıfellıg aweTawallehu.
neggadewoc hullu ıbank wısT genzeb allaccew ?	hullum yellaccewım.
banku bewer wısT sínt tırf yageññal.	bewınetu alawKewım.
ante bank mekfet tıfellıgalleh ?	genzeb sılelelleñ, mekfet alcılım.

yebankun genzeb yemmiyasbeddırew sew sım mín new.	yohannıs yıbbalal.
wede sinimam mehed gıddeta allebbıñ ?	balfellegh sinimam mehed gıddeta yellebbıññım.
yıhın bet lebbatu gıddeta megzat allebbet ?	áwo, yıhın bet gezto lebbatu mesFat gıddetáw new.
yato lemman bet begıddeta keftah gebbah ?	yellem, begıddeta ılkeffetkutım.
begıddeta mín aynet sıra mesrat tıcılallah ?	begıddeta minim mesrat alcılım.
lemín genzebun begıddeta mewsed tıfellıgallah.	genzebun begıddeta lemewsed alfellegkum.
wede ityoPıya mehedıssa agerun mayet gıddeta allebbıh ?	áwo, mehedıssa agerun mayet gıddeta allebbıñ.
wede ityoPıya kemehede befit yegıddeta amarıñña mawek allebbıñ ?	áwo, amarıñña memmar allebbıh.
weyzero Tırunesh gıddeta wede hakim mehed allebbat ?	áwo, gıddeta mehed allebbat.
wede tımıhırtbet mehed malfellıg gıddeta mehed allebbıñ ?	áwo, betweddım gıddeta wede tımıhırtbet mehed allebbıh.
kebbede gıddeta mehed allebbet ?	balfellege gıddeta mehed yellebbetım.
wede tımıhırtbet mehed nebberebbet ?	betelayy sare gıddeta mehed nebberebbet.
lıbsun ıssih masKemmeT gıddeta nebberebbet ?	áwo, lıbsun gıddeta masKemmeT nebberebbet.
lıjun gıddeta ketemarıbet mewTat nebberebbet ?	áwo, mewTat nebberebbet.
yıh ıresas kessiyaffñew mebleT nebberebbet ?	áwo, mebleT nebberebbet.
ato yohannıs was magñet gıddeta honebbet ?	áwo hulett wasoc magñet gıddeta honebbet.
mekina mekkerayet gıddeta nebberebbet ?	yellem, gıddeta mekkerayet alnebberebbetım.
mekina mekkerayetıssa wedageru mehed nebberebbet ?	áwo, mekina tekerayto wedageru mehed nebberebbet.
lemeshomu amarıñña memmar gıddeta nebberebbet ?	áwo, gıddeta amarıñña memmar nebberebbet.

lemehonu mettaweKiya wereKet gıddeta mewTat allebbıš ↑	áwo, mewTat allebbıñ.
wedamerika lemehed beKi genzeb megñet gıddeta honebbıwo ↑	áwo, beKi genzeb megñet honebbıñ.
ato lemma jerbawın sılemmiyammew medhanit mefelleg gıddeta honebbet ↑	áwo, gıddeta honebbet.
cekun kemmewsedaccew befit meferrem gıddeta honebbaccew ↑	áwo, gıddeta honebbaccew.
wedagerıh sıttıhed genzeb gıddeta mebbeder allebbıh ↑	áwo, demozen sılalageññehu, mebbeder allebbıñ.
bıddır kebank mebbeder allebbıh ↑	áwo, mebbeder allebbıñ.
genzeb mebbederınna lennatıh melak gıddeta honebbıh ↑	áwo, demozen ıskageñ dıres mebbeder gıddeta honebbıñ.
gısmaš demozhın lebet kiray mekfel gıddeta honebbıh ↑	áwo, hulgize yedemozen gısmaš lebet kiray mekfel gıddeta honebbıñ.
addis abeban kezzıh befit tawKewalleh ↑	áwo, awKew nebber. ahun gın kayyehut bızu gize sılehone, gıddeta mehedınna, ındegena mayet allebbıñ.
feTen bıyye kebet mewTat nebberebbıñ ↑	áwo, feTen bıleh mewTat nebberebbıh.
banku yıhın sefer megzat nebberebbet ↑	áwo, megzat nebberebbet.
ızzih sıra lemagñet gıddeta ınglizıñña mecal nebberebbet ↑	áwo, ınglizıñña mecal nebberebbet.
wede Kedamawi hayle sıllase addebabay mehed gıddeta honebbıh ↑	kato lemma gar KeTero sılalleñ, mehed gıddeta honebbıñ.

dırset

Emperor, ımperıal	ityoPıya yenıgusenegest agér nat.
kıng	nıgus
	yeityoPıya nıgusenegest koff yale genzeb allew.
to be elevated, hıgh, ımportant	koff malet
bıg (pl.)	tılıllıK betoc serra.
branch	safu bızu KrınCaf allew.

ınhabıtant, dweller	yewašıngton ketema newari newo !
to ımprove	tımıhırten maššašal ıfellıgallehu.
	aššašale-yaššašılal
commerce	yewendımme sıra nígd new.
to develop , to ıncrease	beKırb gize nıgden masfafat ıfellıgallehu.
	asfaffa-yasfaffal
economy	ikonomi/ekonomi.
	nıgd yabeleSSıgal.
to enrıch	abeleSSege-mabelSeg
level, standard,rank, steps	yehızbun yenuro dereja aššašale.
to mentıon; to raıse, to lıft	sımun mansat alfellıgım.
	anessa-yanesal
effort	bebızu Tıret wedamerıka meTTat cale.
department, offıce	ıwıCC gudday minister mesriyabet wısT ıserallehu.
	tımıhırte beyyegizew yıššašalal.
to ımprove (ıntr.) to be ımproved	teššašale-meššašal

sıle bank

beityoPıya wısT kemmiggeññut bankoc hullu yeityoPıya nıgusenegest mengıst bank kebullum keff yalé new. yemmiggeññewım baddis abeba ketema wísT new. bezzih bank wısT bızu serrateññoc yıggeññallu.

betılılllıK ketemawoc hullu KrınCafocc allut. keityoPıya wıCCım bandand ageroc wısT KrınCaf beKırb gize keftowal. lemıssale ballefut sost ametat wısT and tıllıK KrınCaf besudan wısT keftowal.

yeityoPıya nıgusenegest mengıst bank bıddır leityoPıyawiyan yabeddıral. neggadewoccınna yemengıst serrateññoc ındezzihum yeketemaw newariwoc hullu nurowaccewın lemaššašalınna nıgdaccewın lemasfafat genzeb yıbbedderallu. neggadewoccım kebank bemmiyageññut genzeb welled yıkeflallu. kezzihım belay banku yagerun ikonomi lemabelSegınna, yehızbun yenuro dereja lemansat bızu Tıret yadergal.

ballefut ametat wısT yıh bank kemennaccewım yemengıst mesriyabetoc bızu meššašalın adrıgowal.

TıyyaKewoc

beityoPıya wısT kallut bankoc yemmibelT yetıññáw new.
yezzih bank KrınCafoc yemmiggeññut yét new.
bezzih bank wısT sínt serrateññoc yıggeññallu.
beityoPıya wısT KrınCafocc allut ?
yıh bank bıddır lemán yıseTal.
lemín gudday yabeddıraccewal.
genzebun yetebedderut sewoc sínt welled yıkeflallu.
banku beteleyy yemmiyadergew Tıret lemındín new.
genzeb lemasKemmeT bewer sínt gize wedebank tıhedalleh.
ıbank wısT lasKemmeThew genzeb bemet sínt welled tageññalleı.
genzebın bebank wısT masKemmeT lemín yıTeKmal.
besudan wısT sínt KrıCafocc allu.

Unıt 25

Basıc Sentences

kebbede

Good afternoon, Mr. John.	Tena yısTıllıñ ato yohannıs.

yohannıs

Good afternoon, Mr. Kebbede.	Tena yısTıllıñ ato kebbede.

kebbede

Come on ın, please.	ıbakkıwo yıgbu.

yohannıs

God	ıgzer/ ıgziyabher
Thank you.	ıšši ıgzer yısTıllıñ.

kebbede

to be late	zegeyye-mezegyet-yızegeyyal
thınkıng that ('by sayıng')	bemalet
(Because) you were so late, Mrs. Trunesh and I were afraıd ('very dısappoınted') (thınkıng that) you were not goıng to come.	bızu gize bemezegye'tıwo, aymeTum bemalet, ınenna weyzero Tıruneš aznen nebber.
But we are delıghted that you have come (now).	ahun gın sılemeTTu beTam dessıta yıssemmanal.

yohannıs

I'm very sorry, ındeed. I (had) left my house at exactly eıght ('two') expectıng that I'd arrıve [much] earlıer.	bewınetu aznallehu. Kedem bıyye ıdersallehu bemalet, kebete lıkk behulett seat tenesıcce nebber.
name of a hospıtal ın Addis Ababa	ras balca
to change	melewweT / meKeyyer
anyhow	yehonewhono
Anyhow [ıt happened] because just as I came near the Ras Balcha Hospıtal I had a flat tıre ('Because the tıre of my car blew up') and had to waıt untıl I changed ıt.	yehonewhono, ras balca hospıtal aTegeb sıders, yemekinaye gomma sılefenedda, ıskılewwıTew (or: ıskıKeyyırew) dıres meKoyyet gıddeta honobbıñ new.

Useful Words

pen	addis bı́ır məgzat ıfəllıgalləhu. bı́ıren ləkəbbədə ısəTəwalləhu.
to sleep, to lıe down	balga lay mətəññat alfəllıgım.
box	wıššaw bəsaTın wı́sT təññıtowal.
chalk	and saTın Təməne (or: cok) səTTəhut. bızu Təməne məgzat yasfəllıgənal.
glass	and bırCıKo wətət TəTTahu.
weak	and sıni KəCCın bunna ıTəTTalləhu.
slender, slım, thın	and KəCCın set fəllıgaš nəbbər.
key, lock	ləbetu Kulf yəlleññım. ızzih and Kulf nəbbərəñ.
button	ləkotu Kulf yəlləwım.
to count	yalleññın gənzəb məKuTər ıfəllıgalləhu. KoTTərə-məKuTər-yıKoTral
needle	mərfew yət allə. mərfe kəgəbəya məgzat yıccalal ↑
towel	ıbakkıwo foTawın yamTullıñ.
soap	ızzih samuna yəlləm.
washroom	ımettaTəbiya betu wısT hulətt samunawocc allu.
razor	mılaCC gəzıccə məllaCət ıfəllıgalləhu.
fat, thıck	yələmma wəndım bəTam wəfram new. ıhıtu gın KəCCın nəc.
fıne, nıce, kınd	yələmma ıhıtınna wəndım bəTam dəgg səwocc naccəw.
automobıle repaır shop	garaž

Grammatıcal Notes

Note 25.1 Repetıtıon and Reduplıcatıon.

Note 25.1.1 Repetıtıon

The repetıtıon of nouns was dıscussed ın Note 12,4 (/mata mata/ 'every evenıng', /Tıwat Tıwat/ 'every mornıng', /ıhud ıhud/ 'every Sunday', etc.) and that of the pronouns ın Note 23.2.1 (/man man/ 'who' (pl.), /mın mın/ 'whıch', 'what' (pl.))

As stated ın the Note 12.4 the repetıtıon of nouns denotıng days of the week and that of the nouns denotıng 'day', 'nıght', 'evenıng', 'mornıng', etc. ındıcate theır repeated occurance, e.g.

mata mata yızenbal.	'It raıns every evenıng.'
Tıwat Tıwat mín tadergalleh.	'What are you doıng every mornıng.'
Kıdame Kıdame wedesinimabet ınhedallen.	'We go to the movıes every Saturday.'

The repetıtıon of pronouns (Note 23.2.1) ındıcates that these pronouns refer to the nouns ın plural.

manman yımeTallu.	'Who (pl.) ıs goıng to come?'
mınmın tawKalleh.	'What [thıngs] do you know?'

The word /and/ 'one' has the form /andand/ meanıng 'some', e.g.

andand sewoc meTTu.	'some people came.

The repeated adȷectıves emphasıze the pluralıty of nouns they modıfy, e.g.

dehna dehna sewoc meTTu.	'Many good people came.'
bızu bızu setoc yımeTallu.	'A lot of women wıll come.'
meTfo meTfo ırsasocc algezam.	'I'm not goıng to buy a lot of bad pencıl.'
seffi seffi betocc ıserallehu.	'I'm goıng to buıld many large houses.'

Note 25.1.2 Partıal Reduplıcatıon.

betılılllıK ketemawoc hullu KrınCafocc allut.	'It has local offıces ın every large cıty ('ın large cıtıes').

Some Amharıc adȷectıves ındıcatıng dımensıons or colors have reduplıcated forms when modıfyıng nouns ın plural.

Examples:

/tıllıK ketema/	'a large cıty'	/tılıllıK (or: tılallıK) ketemawoc/	'large cıtıes'
/tınnıš wenber/	'a small chaır'	/tınınnıš (or: tınannıš) wenberoc/	'small chaırs'
/seffi bet/	'a large house'	/sefaffi betoc/	'large houses'
/rejjım sew/	'a tall person'	/rejajjım sewoc/	'tall persons'
/KeCCın lıj/	'a thın chıld'	/KeCaCCın lıjoc/	'thın chıldren'
/wefram feres/	'a fat horse'	/wefafram feresoc/	'fat horses'
/aCCır ırsas/	'a short pencıl'	/aCaCCır ırsasoc/	'short pencıls'
/neCC dımmet/	'a whıte cat'	/neCaCC dımmetoc/	'whıte cats'
/Keyy mekina/	'a red car'	/Keyayy mekinawoc/	'red cars'
/TıKur beKlo/	'a black mule'	/TıKwaKur beKlowoc/	'black mules'

The reduplıcatıng element, as seen from the above examples, ıs a sıngle consonant plus vowel, reduplıcatıng the double consonant of the word, so /re-jj-ım/ ıs reduplıcated /re-ja-jjım/.

Usıng C for consonants, thıs reduplicatıon may be shown as follows:

After	The reduplıcatıon ıs
- e -	-Ca
- ı -	-Cı- or -Ca-
(-)a-	-Ca-

Note that ın case of /wefram - wefafram/ the reduplıcated consonant ıs sıngle. Note also that the last example ıs of sıngle /K/ followed by /u/. The reduplıcatıon ıs /Kwa/. (The /w/ may be saıd to be due to /u/).

Note 25.1.3 Complete reduplıcatıon

In addıtıon to the partıally reduplıcated forms mentıoned ın the above note, some adjectıves denotıng colors may have completely reduplıcated forms wıth the sense of 'somewhat' (compare the Englısh suffıx '-ısh' ın 'blackısh' 'whıtısh', etc.)

Examples:

Keyy	- red	KeyyaKeyy	- 'reddısh'
neCC	- whıte	neCCaneCC	- 'whıtısh'
TıKur	- black	TıKuraTıKur	- 'blackısh'

The reduplıcatıon ıs the whole word connected by the vowel /a/.

Note 25.2 /mın madregiyá new/ 'what ıs ıt used for'

In Note 16.6 the formatıon of Nouns of ınstrument was dıscussed. The noun of ınstrument of the verb /madreg/ 'to do', 'to perform', ıs often used ın the sense 'something whıch ıs used for'. Thus the questıon /yıh mın madregiyá new/ corresponds approxımately ın meanıng to the Englısh 'what ıs ıt used for', e.g.

Questıon:

meSıhaf mın madregiyá new.	'What ıs a book used for?'

Answer:

meSıhaf manbebiyá new.	'A book ıs used for readıng.'

Drıll

The student wıll asnwer the questıons by usıng the appropriate nouns of ınstrument.

ırsas mín madregiya new.	meSafiyá new.
berr mín madregiya new.	megbiyá new.
bet mín madregiya new.	menoriyá new.
wenber mín madregiya new.	meKKemeCá new.
bı'ır mín madregiya new.	meSafiyá new.
mekina mín madregiya new.	meheȷá new.
alga mín madregiya new.	meteññá new.
wereKet mín madregiya new.	meSafiyá new.
sılk mín madregiya new.	mennegageriya new.
meSıhaf mín madregiya new.	manbebiyá new. weym memmariya new.
Camma mín madregiya new.	meheȷá new.
meskot mín madregiya new.	mennafešá new.
meSıhafbet mín madregiya new.	manbebiyá new.
menged mín madregiya new.	meheȷá new.
hakimbet mín madregiya new.	mettamemiyá new.
saTın mín madregiya new.	yeKa masKemmeCá new.
seat mín madregiya new.	yeseat meKuTeriya new.
cok weıym Temene mín madregiya new.	meSafiyá new.
sıni mín madregiya new.	yebunna meTeCCá new.

bırCıKo mín madregiya new.	yewıha meTeCCá new.
genzeb mín madregiya new.	yeKa megžá new.
Kulf mín madregiya new.	mekfecá new.
anbolık mín madregiya new.	yedebdabbe melakiyá new.
metır mín madregiya new.	melekkiyá new.
tımıhırtbét mín madregiya new.	memmariyá new.
bank mín madregiya new.	genzeb masKemmeCá new.
merfe mín madregiya new.	mesfiyá new.
gebeya mín madregiya new.	yeKa mešeCá new.
garaž mín madregiya new.	yemekina maddešá new.
samuna mín madregiya new.	mettaTebiyá new.
babur mín madregiya new.	meggwažá new.
yawtobus Tabiya mín madregiya new.	yawtobus meKomiyá new.
mılaCC mín madregiya new.	mellaCá new.

Questıons and Answers

Kıdame Kıdamenna ıhud ıhud yét tıhedallaccıhu.	Ken Ken hulgize wede meSıhafbet ınhedallen, mata mata gın wede sinimabet ınhedallen.
tılıllıK betoc serto, mešeT yıfellıgal ↑	áwo, mešeT yıfellıgal.
andand neggadewoc bamet wısT sınt tırf magñet yıcılallu.	and ši bırr tırf magñet yıcılallu.
seño seño yét tıhedalleh.	wede wana ıhedallehu.
Ken Ken tıteññallaccıhu ↑	yellem, anteññam.
yehonewhono wendımmıhın mata mata tayewalleh ↑	áwo, mata mata ayewallehu.
demozhın bewer bewer tıKKebbelalleh ↑	áwo, bewer bewer ıKKebbelallehu.
ıhud ıhud wede mesriyabet tıhedallaccıhu ↑	yellem, ıhud yereft Ken sılehone, wede mesriyabet anhedım.
ato yohannıs keff ıyyale hede ↑	áwo, beTam keff bılowal.
sefaffi betocc ageññaccıhu ↑	áwo, ageññen.
andand neggadewoc bızu tırf yageññallu ↑	áwo, yageññallu.

neCaCC dımmetoc alluš †	áwo, hulett neCaCC dımmetocc alluñ.
reȷaȷȷım ırsasocc alluh †	áwo, alluñ.
lıȷoccıh lemín KeCaCCınoc homu.	ıne KeCCın sılehonku new.
TıKwaKur beKlowoc aytewal †	áwo, ayıccallehu.
Keyayy sewoc meTtew nebber †	áwo, hulett sewoc meTtew nebber.
mata mata mesratınna Ken Ken memmar yıcılal †	mınalbat yıcıl yıhonal.
TıKwaKuroccun wıššoc lemán seTTehaccew.	lelıȷocce seTTehuwaccew.
beTam degagg sewoc tawKallaccıhu †	áwo, bızu degagg sewoc ınnawKallen.
mekina alleh †	áwo, hulett Konȷo Konȷo mekinawoc alluñ.
aCaCCır wendoc polis mehon yıcılallu†	yellem, aycılum.
hotelu sefaffi kıfloc allut †	áwo, ammıst sefaffi kıfloc allut.
Keyayy lıbsoc gezzac †	áwo, sost Keyayy lıbsoc gezzac.
Keyayy barneTawoc tıgezalleh †	ahun genzeb sılelelleñ, megzat alcılım.

dırset

frıendshıp	wedaȷınnet kehullu yebelleTe neger new.
	lemmanna kebbedø beTam yıttewawweKallu.
to know each other, to be acquaınted, to be ıntroduced	tewawweKe-mettewaweK-yıttewawweKal
	lıȷu ıhıtoccun gabbezaccew.
to ınvıte	gabbeze-megabez-yıgabbızal
party, receptıon	legıbža wede hotel ıhedallehu.
	yelemman gıbža akebberhu.
	bealun tınant akebbere.
to respect, to honor, to accept, to celebrate	makber
to start	mekinayen masnessat alcalhum.
	basrahulett seat kemeññıtaye asnıssañ.
to start, to wake up (Trans)	masnessat
to drıve	mekina mendat ıweddallehu.

however	tınant gabzoñ nebber, darugın lemehed alcalkum.
	gizewın beCewata aTeffa.
to waste, to spend, to squander, to spoıl, to extınguısh	aTeffa-maTfat-yaTefal
suddenly, unexpectedly	abbate bedınget kageru meTTa.
traffıc	tırafik
law	hıgg yetezerraw lesew new.
	bızu sewoc hıggın yıTısallu.
to vıolate; to crush	Tase-meTas-yıTısal
next day	bemagıstu meTıcce ayıhallehu.
	yesıra gizeyaccewın bunna bemeTeTTat abbelaššut.
	ınnatu lıjwan abbelaššeccıw.
to spend, to waste, to spoıl	abbelašše-mabbelašet-yabbelaššal

ato kebbedenna ato yohannıs bewedajınnet kebızu gize jemmıro sılemmittewawweKu, and Ken ato kebbede ato yohannısın lerat ıbetu gabbezew. ato yohannısım gıbžawın akbıro besost seat bato kebbede bet ındiggeñ Kalun seTTe.

lıkk hulett seat sihon, ato yohannıs mekinawın asnessıto ıyyenedda, guzowın wedato kebbede bet KeTTele. darugın gımmaš menged ındetegwaze yemekinaw gomma sıTefeneddabbet, gommawın lemeKeyyer selasa deKiKa aTeffa.

gommawın kaddesew behwala mekinawın asnessıto ıyyenedda sihed, bedınget polis aKumot yetıřafikın hıgg sıleTase bemagıstu wede polis Tabiya ındiKerb wereKet ageññe. bezzih mıknıyat bızu gize sılabbelašše, ato kebbede bet keseatu asallıfo derrese.

TıyyaKewoc

ato kebbede ato yohannısın lemín gabbezew.

ato kebbede gıbžawın akbıro meTTa ↑

besínt seat bato kebbede bet ındiggeññ Kalun seTTe.

guzowın besínt seat jemmere.

mekinawın asnessıto wedét hede.

gımmaš menged ındetagwaze yemekinaw gomma mín hone.

gommawın lemaddes mín yahıl gize aTeffa.

gommawın kaddese behwala mín aderrege.

ato yohannısın bemenged lay mán aKomew.

polisu lemín aKomew.

bemagıstu wedét meKreb nebberebbet.

wede gıbža mehed lemín yıTeKmal.

bewer sínt gize gıbža tıhedalleh.

Unıt 26

Basıc Sentences

	Tıruneš
Good afternoon, Mr. John. How have you been?	Tena yısTıllıñ ato yohannıs, ındemın senebbetu.
	yohannıs
Very well thank you and you?	dehna, ıgziyabher yımmesgen. ırsıwoss †
	Tıruneš
to ıntroduce	astewawweKe-mastewaweK-yastewawwıKal
Mr. Kebbede, would you please ıntroduce Mr. John to the guests.	ato kebbede, ato yohannısın kengıdoccaccın gar astewawKaccew.
And then let hım have somethıng to eat and drınk ('also take hım to where there are thıngs to be eaten and drunk').	ındihum yemmibbellanna yemmiTTeTTa neger wedallebbet wısedaccew.
	kebbede
That's a good ıdea, Trunesh. Come, Mr. John, let me ıntroduce you to the guests.	Tıru hassáb new, Tıruneš. yımTu kengıdoccu gar lastewawKıwot, ato yohannıs.
	yohannıs
All rıght, but before you ıntroduce me ('before my beıng ıntroduced') I'd lıke to wash my hands.	ıšši. negergın kengıdoccu gar kemettewaweKe befit ıȷȷen mettaTeb ıfellıgallehu.
	kebbede
then	ıngıdiyas
Then let me show you the washroom.	ıngıdiyas mettaTebiya betun lasayyıwo.
The soap and towels are ın the washroom.	samunanna foTa bemettaTebiya bet wısT yıggeññal.
	yohannıs
Thank you.	amesegınallehu.

Useful Words

ınstead of	bekebbede fanta ıne ımeTallehu.
to wash	lıbsun maTeb yıfellıgal.
dırty, dırt	Košašawın lıbs aTTebe.
clean	lıbsu beTam nıSuh new.
secret	mısTir lınegrıh ıfellıgallehu.
poor	ıssu deha sew aydellem.
the poor, poor people	dıhoc
rıch	habtam sew yefellegewın yıgezal.
well off	abbate baleSegga nebber.
even though, although	mınımmınkwan bimeTa alayyeññım.
vıcınıty	ızzih gedema hotel alle †
approxımately	yebetu waga assır bırr gedemá new.
dırector, head, chıef	yebanku geži ityoPıyawí new.
governor	agere gežiwın tawKalleh †
sometımes	andande addis abeba yıhedal.
dark	ıbet wısT Cellema new.
lıght, brıght	bırhan bemeskotu yıgebal.
opposıte, antonym	melkam yemeTfo teKaraní new.
percent	banku bemeto aratt welled yıkefleññal.
around, approxımately	betımıhırtbetaccew wısT sost ši yemmihonu temariwoc yıggeññallu.
mean, bad	yıh wıšša kıfu new.

Grammatıcal Notes

Note 26.1 Word formatıon: Suffıx /-(ı)nnet/

wedajınnet kehullu yebelleTe neger new.	'Frıendshıp ıs greater than anythıng.'

The suffıx /-(ı)nnet/ (/-ınnet/ after consonants and /-nnet/ after vowels) may be affıxed to nouns and adjectıves to form abstract nouns. The general meanıng ıs 'pertaınıng to'.

Thus:

wedaȷ	'frıend'	wedaȷınnet	'frıendshıp'
degg	'kınd'	deggınnet	'kındness'
kıfu	'mean'	kıfunnet	'meanness'
ınnat	'mother'	ınnatınnet	'motherhood'
and	'one'	andınnet	'unıty'
Keyy	'red'	Keyyınnet	'redness'
habtam	'rıch'	habtamınnet	'rıchness'

Note 26.2 Verb: The use of the verb /meKnat/ 'to straıghten', 'to have good luck', 'to be ȷealous'.

ıšši yıKnawo.	O.K. good luck!

The verb /meKnat/ has several meanıngs:

1) 'To straıghten', 'to become straıght', e.g.

yeTerePezaw ıgır Kenna.	'The leg of the table ıs straıghtened.'

2) 'To have good luck', when used ın the Jussıve wıth verbs suffıx pronouns, e.g.

yıKnañ	'May I have good luck.'
yıKnah	'May you (m) have good luck.'
yıKnaš	'May you (f) have good luck.'
yıKnawo	'May you (pol.) have good luck.'
yıKnaw	'May he have good luck.'
yıKnat	'May she have good luck.'
yıKnan	'May we have good luck.'
yıKnaccıhu	'May you (pl.) have good luck.'
yıKnaccew	'May they have good luck.'

3) 'to be ȷealous', 'to envy' when used ın combınatıon wıth /b(e)-... lay/. The suffıx /-(ı)bb(ı)---(ı)bbe-/ may or may not be used wıth thıs constructıon, e.g.

ato yohannıs bemistu lay yıKenal (or: yıKenabbatal).	'Mr. John ıs ȷealous of hıs wıfe'.

kebbede bewendımmu lay Kenna (*or*: Kennabbet).	'Kebbede envıes hıs brother.'

The derıved form /teKanna-meKKanat-yıKKannal/ of the same verb (see Note 34.2) ıs also used ın combınatıon wıth the suffıx /-(ı)ll(ı)---(ı)lle-/ and verb suffıx pronouns ın the sense of 'to go smoothly', 'to be straıghtened out', e.g.

sıraw teKannallet.	'The work went smoothly for hım.'
guddayu yıKKannallınal.	'The busıness wıll be straıghtened out (for us).'

Substıtutıon-Correlatıon Drıll

The ınstructor wıll say the sentence ın column A. The student wıll repeat the sentence and then say the sentence agaın usıng the reduplıcated form of the adȷectıve and the approprıate form of the verb.

'A'	'B'
seffi bet allew.	sefaffi betocc allut.
tınnıš ırsas seTTeñ.	tınınnıš ırsasoc seTTeñ.
reȷȷım lıȷ allat.	reȷaȷȷım lıȷocc alluwat.
aCCır TerePeza gezzehu.	aCaCCır TerePezawoc gezzahu.
TıKur wıššа allew.	TıKwaKur wıššocc allut.
neCC anbessa meTTa.	neCaCC anbesoc meTTu.
Keyy mekina yıgezal.	Keyayy mekinawoc yıgezal.
tıllıK sew ayyehu.	tılıllıK sewocc ayyehu.
KeCCınun sewıyye ıTerawallehu.	KeCaCCınoccun sewoc ıTeraccewallehu.
wefram bere algezam.	wefafram berewoc algezam.

Questıons and Answers

yehonewhono wendımmıhın hedeh ayyehew ↑	áwo, ballefew wer heȷȷe ayyehut.
Kedem maletınna memTat yasfellıgewal ↑	áwo, behulett seat ızzih meggeññet allebbet.
ızzih Komeh mín tıseralleh.	awtobusu yımeTal bemalet ıTebbıKallehu.
ıhud wede mesriyabet tıhedallaccıhu ↑	mınalbat ìnhed yıhonal.

sıra lemagñet bızu Tıret adrıgeh nebber ↑	áwo, beTam bızu Tıret adrıgge nebber.
lıȷıh yebetun dereȷa mewTat tıcılallec ↑	yellem, gena tınníš nat.
astemari mehon ayabeleSSıgım ↑	beTam yabeleSSıgal.
tımıhırtbetun lemasfafat genzeb yét ageññeh.	yetımıhırt minister seTTeñ.
nıgd yemmiyabeleSSıg sıra yımeslıhal ↑	áwo, yemmiyabeleSSıg yımesleññal.
ato kebbede addis abeba wısT newarí naccew ↑	áwo, ızziya yastemırallu.
banku bızu KrınCafocc allut ↑	hulett KırınCafoc bıcca allut.
nıguse negestu wedezzih ager mecé yımeTallu.	karatt wer behwala yımeTallu.
nıguse negestun kezzih befit aytehaccewal ↑	yellem, alayyehuwaccewım.
and sew besıraw keff malet bifellıg, mín madreg allebbet.	tımıhırtun maššašal yasfellı̀gewal.
yewer demozıh sínt new.	aratt meto bírr new.
demozıh liyabeleSSıgıh yıcılal ↑	nıgden kalasfaffahu demoze liyabeleSSıgeñ aycılım.
yemekinawın meskot yezeggahew anté neh ↑	yellem, ato yohannís new.
betıh sínt meskotocc allut.	sıddıst meskotocc allut.
mezgiyawın bemín zeggahew.	beKulf zeggahut.
yemekinaw mezgiya seffí new ↑	beTam seffi aydellem.
yeberrun mezgiya yekeffetew mán nebber.	yato yohannıs set líȷ nebberec.
ante yemekinahın berr zegtehew nebber ↑	áwo, zegıccew nebber.
yennante bank bemeto sínt welled yıseTal.	sıddıst bırr kamsa santim yıseTal.
wede wıCC ager mehed tırf allew ↑	yıh beTam asceggari TıyyaKé new.
ınnante ketema wısT sínt neggadewoc yıggeññallu ↑	hamsa yemmihonu neggadewocc allu.

suK mekkerayet yemmifellıgu neggadewoc tawKalleh †	áwo, awKallehu.
yezzih suK kiray kezziyaññaw yıbelTal †	áwo, bassır bırr yıbelTal.
hulett wasoc bıseTıh hulett meto bırr tabeddıreññalleh †	áwo, abeddırıhallehu.
wasıh sínt meto bırr likefl new †	and meto bırr likéfl new.
mekinaw sínt aweTTa.	hulett ši ammıst meto bırr aweTTa.
kebank sínt bırr ındaweTallıh tıfellıgalleh.	haya bırr awTallıñ.
temariw wedamerìka lemehed genzeb kemán tebeddere.	kebánk tebeddere.
banku sínt genzeb abedderew.	yegenzebun KuTır beteleyy alawKewım.
genzebun sibbedder lebanku ferreme †	áwo, ferreme.
lemehonu mettaweKiya wereKet binorıh, bewas fanta ıssun mesTet yıccalal †	áwo, yıccalal.
genzeb kebank lemebbeder sínt gize yıfejal.	and sammınt yıfejal.
yelemman bırr lekebbede alseTTehewım †	yellem, alseTTehutım.
ıhotelu wısT lemín meteññat atfellıgım.	mıknıyatum ıhotel wısT meteññat dess sılemmayleñ new.
yenebberehın and saTın bırCıKo lemán šeTheW.	gena alšeThutım.
astemariw Temene yıfellıgal †	áwo, yıfellıgal.
KeCCın mehon tıfellıgalleh †	áwo, KeCCın mehon ıfellıgallehu.
betun beKulfu kefteh saTınunınna bırCıKowın asgebbahew †	yellem, alasgebbahutım. mıknıyatum Kulf alnebbereññım.
lıbsıšın yemmıttıseffibbet merfe alleš †	ahun yelleññım, wedefit gın ageñ yıhonal.
foTa lemegzat wedegebeya mán yıhedal.	yato tesemma balebet tıhedallec.
samuna gezteš foTawın maTeb tıfellıgiyalleš †	yellem, zare wede gebeya mehed alcılım.
ımettaTebiya bet wısT mín tadergallaccıhu.	Košašawın foTa ınnaTeballen.
wede gebeya sıttıhed mılaCC lıttıgezallıñ tıcılalleh †	genzeb yelleññım ıngı, ıgezallıh nebber.

weframu bere yemán new ↑	yato yohannıs yımesleññal.
mınımmınkwan deha bihon degg sew aymeslihım ↑	áwo, beTam degg séw new.
yeTıruneši̇nna yelemma wedaȷınnet mısTiru yıgebahal ↑	áwo, yıgebaññal.
lemma kagere gežiw gar lemettewaweK yıfellıgal ↑	áwo, lemettewaweK beTam yıfellıgal.
agere gežiw ıngıdoccun megabez yıfellıgallu ↑	áwo, yıfellıgallu.
yagere gežiw gıbža ındét nebber.	beTam Tıru nebber.
sewın makber beTam Tıru neger aymeslıhım ↑	áwo, beTam Tıru negér new.
ato lemman besínt seat tasnessawalleh.	baratt seat gedema asnessawallehu.
mekinawın asnessıto wedét ager hede.	wedaddis ketema sineda ayyehut.
yenebberehın genzeb hullu yét aTeffahew.	bızu neger gezzahubbet.
bedınget kemeññıtaw yınnessal ↑	áwo, andande yınnessal.
addis abeba wısT beTam bızu tırafik alle ↑	áwo, beTam bızu tıráfik alle.
ızzih bemeTTah bemagıstu yét hedeh nebber.	lemman lemayet wedaddis ketema heȷȷe nebber.
lıȷhın kelıȷe gar ınnastewawKaccew ↑	beTam Tıru hassáb new.
yıh mıgıb hullu zare mata mebbelat allebbet ↑	áwo, hullum maleK allebbet.
wetetuss meTTeTat allebbet ↑	wetetu band Ken meCCeres yellebbetım.
zare kalhedk ıngıdiya mecé tıhedalleh.	mınalbat nege ıhed yıhonal.
Cellema yebırıhan teKarani ındehone tawKalleh ↑	áwo, awKallehu.
ızzih ager bızu habtam sewocc allu ↑	áwo, bızu habtam sewocc allu.
gežiw beTam habtam sew new ↑	áwo, amerika wısT bızu genzeb allew.
beTam geta bıttıhon begenzebıh mín tadergıbbetalleh.	and tımıhırtbet ıserabbetallehu.
belemmanna beyohannıs fanta wede kaliforniya menmán hedu.	yato kebbede hulettu lıȷoccu hedu.
Kočačewın kebet mín sewTTew.	weyzero Tıruneš sewTTaccıw.

zare Košaša lıbsıhın taTballeh ↑	mınalbat keseat behwala aTıb yıhonal.
lıbse nıSuh new ↑	áwo, lıbsıh hullu nıSúh new.
ıbet yenebberewın nıSuh foTa mán wessedew.	lıjoc wede wana wessedut.
habtam sew begenzebu mín yadergıbbetal.	yefellegewın neger yıgezabbetal.
and sew geta lemehon bifellıg, mín madreg yasfellıgewal.	letınna Ken mesratınna genzeb masKemmeT yasfellıgewal.
yeTıruneš abbatınna nnat baleSegga naccew ↑	áwo, beTam baleSegga naccew.
wede betıh lemín beCellemaw hedk.	mehed gıddetaye nebber.
ıbet wısT beTam Cellemá new ↑	yellem, beTam Cellema aydellem.
betu beKi bırhan allew ↑	áwo, allew.
yeCellema teKarani mındín new.	yeCellema teKarani bırhán new.
yewašıngton bankoc bemeto sínt welled yıseTallu.	bemeto sost weyım aratt yıseTallu.
bemeto sebat welled tıfellıgalleh ↑	yellem, alfellıgım.
astemariyaccıhu kıfu new, weyıs degg.	beTam degg sew naccew.

dırset

	lıbse beTam Koššeše.
to get dırty	meKoššeš
	safu derreKe.
to dry up	medreK
	mısaccewın temeggebu.
to eat, to be fed	memmegeb
ınvıtatıon	zare Tırri alleh ↑

ato yohannıs yenekinewın gomma keleweTut behwala tınnıš zegyıtew ınnato kebbede bet derresu. ırsaccew ındederresu keff yale dessıta hone. keziya behwala weyzero Tıruneš ato kebbede ato yohannısın keleloccu ıngıdoc gar ındiyastewawwıKaccew neggereccıw. ato yohannısım ıjjaccew beTam Koššıšo sılenebber kemettewawweKaccew befit metteTeb fellegu. ato kebbedem lato yohannıs metteTebiya betun asayyıto, samunanna foTa aKerrebellaccew.

ato yohannıs ıȷȷaccewın taTbew befoTa kaderreKu behwala wede ıngıďabet hedew, keleloccu ıngıdoc gar tewawweKu. kezziya behwala mıgıb Kerrebellaccew ınna temeggebu. ıTırriw bet wısT dess yemmiyasseñ gize nebberaccew.

TıyyaKewoc

ato yohannıs ınnato kebbede bet mín gize derresu.
lemín tınnıš zegyıtew derresu.
ırsaccew ıTırriw bota ındederresu mín hone.
weyzero Tıruneš lato kebbede mín neggereccıw.
ato yohannıs ıȷȷaccewın lemín mettaTeb fellegu.
ato kebbede lato yohannıs mín aKerrebellaccew.
ato yohannıs ıȷȷaccewın taTbew mín aderregu.
ıȷȷaccewın befoTa kaderreKu behwala mín aderregu.
kengıdoccu ketewawweKu behwala mín serru.
ıTırriw bet wısT ındét yalle gize asallefu.

Unıt 27

Basıc Sentences

John enters the lıvıng room.	yohannıs wedengıda kıfl yıgebal.

ıngıdoc

Welcome ('be alıve'), Mr. John!	nor (or: yınuru) ato yohannıs.

yohannıs

to be rıch	mekber
Oh, please be seated!	begziyabher, begziyabher, yıKKemeTu.
	or
('Be rıch')	yıkberu.

kebbede

Goȷȷam	goȷȷam
You've met all these people, haven't you. But let me ıntroduce you to Mr. Lemma and Mr. Tesemma who have ȷust arrıved from Goȷȷam.	ızzih yallutın sewoc hullu yawKallu. yehonewhono, ato lemmanna, ato tesemma kegoȷȷam ahun sılemeTTu, kennessu gar lastewawKıwot.

yohannıs

Very well.	ıšši.

kebbede

Mr. John, thıs ıs Mr. Lemma and thıs ıs Mr. Tesemma ('he ıs called Mr. Lemma and he ıs called Mr. Tesemma').	ato yohannıs, ırsaccew ato lemma yıbbalallu, ırsaccew degmó, ato tesemma yıbbalallu.

yohannıs

(word expressıng approval)	ınkwan
How do you do. Welcome [to Addis] ('I am glad you entered well').	ındemín naccıhu, ınkwan dehna gebbaccıhu.

lemmanna tesemma

Nice to be here ('we're glad you remaıned well').	ınkwan dehna Koyyun.

kebbede

What shall I offer you to drink, Mr. John?	ato yohannıs, mín aynet meTeTT lısTıwot.

yohannıs

I'd like ('it's my great desire') to have ('if you give me') a [glass of] local beer.	Tella biseTufi beTam feKadé new.

kebbede

Very good ('with pleasure').	bedessıta.

Grammatical Notes

Note 27.1 Suffix /-e/ 'pertaining to' in compound words.

In Note 6.1 the use of the prefix /y(e)-/ equivalent to English 'of' (or the apostrophe-plus-s possessive suffix) was discussed. The same 'possessed-possessor' relationship is sometimes expressed by the suffix /-e/ in compound Geez .) loan words.

Here are some examples taken from the previous units:

/bete krıstiyan/	'church'	('house of Christians')
/beteseb/	'family'	('house of man')
/bete meSahıft/	'library'	('house of books')
/bete mengıst/	'palace'	('house of the government')
/agere geži/	'governor'	('ruler of the country')
/balebet/	'spouse'	('house owner')
/balesılTan/	'authorities'	('possessor of the power')
/haylesıllase/	'Haile Selassie'	('power of Trinity')
/amete mıhret/	'A.D.'	('the year of Mercy')
/nıguse negest/	'Emperor'	('king of kings')
/zemene yohannıs/	'The year of John'	

.) Geez is now a dead language. It was spoken in Ethiopia until the end of the first part of the Middle Ages. Its position in contemporary Ethiopia may be compared with that of Latin in the Western world. Geez is still the only liturgical language of the Coptic Church.

Note 27.2 The use of plural after numerals.

The plural suffix /-(w)oc(c)/ (Note 3.6) is not necessarily used in Amharic after numerals. Thus some speakers may say /sost meSıhaf alleñ/ 'I have three books' or /sost sew meTTa/ 'three people came' instead of more common /sost meSıhafocc alluñ/ and /sost sewoc meTTu/.

It should also be noted that the word /bırr/ 'dollar' is not pluralized in Amharic after a numeral, e.g.

sost bırr alleñ.	'I have three dollars'.

Note 27.3 The use of /and...yemmihon(u)/ in equivalent to English 'approximately', 'about', 'around', 'some'.

kebank and asrammıst bırr awTıccallehu.	'I withrew some fifteen dollars from the bank'.
betımıhırtbetaccew wısT sost ši yemmihonu temariwoc yıggeññallu.	'There are about three thousand students in their school'.

The word /and/ 'one' combined with the form /yemmihon(u)/ is used to modify nouns. The resulting construction corresponds in meaning to English 'approximately', 'about', 'around', 'some', e.g.

and assır meSıhafoc yemmihonu alluñ.	'I have about ten books'.

Either of the words /and/ or /yemmihonu/ may be left out. Thus the above sentence may also be said:

/and assır meSıhafocc alluñ/ or /assır meSıhafoc yemmihonu alluñ/

without changing the meaning.

If the noun modified by the numeral is in singular (see Note 27.3 above) the form /yemmihon/ is used in lieu of /yemmihonu/, e.g.

and assır bırr yemmihon alleñ.	'I have about ten dollars'.
and sost sew yemmihon meTTa.	'About three persons came'.

It should be noted that whenever the speaker wishes to express a small number of units of a given substance, (such as 'five litres of gasoline', 'three kilograms of sugar', etc.) he may use the feminine form /yemmıttıhon/ in equivalent to English 'approximately', etc., e.g.

and sost litır yemmıttıhon bensin bıcca alleccıñ.	'I have just three litres of gasoline'.

The construction /and...yemmihon(u)/ may be used interchangeably with /and...yahıl/.

Thus the sentence 'I have about three thousand dollars' may also be said ın Amharıc: /and sost ši bırr yahıl alleñ/ or, /and sost ši bırr alleñ/, or, /sost ši bırr yahıl alleñ/.

Questıons and Answers

ato yohannıs meTto yét gebba.	kemeTTa behwala wede ıngıdoccu kıfl gebba.
ato yohannıs wede ıngıdoc kıfl sigeba, ıngıdoc mín alut.	ıngıdoc hullu nór alut.
ato yohannıs mín ale.	ato yohannıs degmo begziyabhér ale.
kegoȷȷam yemeTTutın sewoc kato yohannıs gar mán astewawweKaccew.	ato kebbede astewawweKaccew.
kengıdoccu gar ketewawweKe behwala mín alaccew.	ınkwan dehna gebbaccıhu alaccew.
ato yohannıs ınkwan dehna gebbaccıhu yalew mannín new.	kegoȷȷam yemeTTutın ıngıdóc new.
ıngıdoccu ınkwan dehna Koyyun yalut mannín new.	ato yohannısín new.
ato kebbede ato yohannısın mín TeyyeKew.	mín aynet meTeTT lamTallıh bıló, TeyyeKew.
ato yohannısıss mín mellese.	ato yohannısım Tella ıfellıgallehu bıló, mellese.
ato yohannıs wedato kebbede bet lemín meTTa.	ato kebbeden lemeTeyyeK meTTa.
and ammıst bırr yemmihon lıttabeddıreñ tıcılalleh ↑	yellem, gena demoz alteKebbelhum.
kewıššoccıh kıfuw yetıññaw new.	neCCu wıššayé new.
ıbet wısT lemanbeb beKi bırhan alle ↑	áwo, meskotu sikkeffet, beKi bırhan yıggeññal.
andande lerat wedehotel tıhedalleh ↑	áwo, ıhedallehu.
yemmante TeKlay geži mán naccew.	ato lemmá naccew.
ımmante sefer gedema bank alle ↑	yellem.
mınımmınkwan wendımmıh beynor lemın ıññan attıTeyyıKenım.	gize sılelelleñ new.

yəbaləbetıh wəlaȷoc baləSəggawoc naccəw †	áwo, bəTam habtamóc naccəw.
dıhoccın bəmın aynət mənged mərdat yıccalal.	sıra bəmesTət mərdat yıccalal.
lıbsıhın wədə məkina səfibet məwsəd tıfəllıgalləh †	yeəlləm, alfəllıgım.
Košaša lıbsıhın ındiyaTıbıllıh tıfəllıgalləh †	áwo, ıfəllıgalləhu.
ləmma lıbsun zare maTəb yıfəllıgal †	áwo, yıfəllıgal.
ato kəbbədənna ato yohannıs yét yıttəwawwəKu nəbbər.	bamerika wısT yıttəwawwəKu nəbbər.
kəgıbžaw bəhwala ato yohannıs yét hedə.	təməllıso wədə betu hedə.

dırsət

	ıngıdawın, sıra allammıdəwalləhu.
to make famılıar, to make s.o. acquaınted wıth somethıng.	allammədə-mallaməd-yallammıdal
	ıweyzəro Tırunəš bet təgabbəzku.
to be ınvıted	təgabbəzə-məggabəz-yıggabbəzal
ımmedıately, at once	sırawın wədiyaw Cərrəsəw.

ato yohannıs yəwıCC agər səw bəməhonu, ato kəbbədə agər liyallammıdəw fəlləgə. and Kən wədə bətu məTto ındiggabbəz ato yohannısın Təyyəkəw. ato yohannısım bato kəbbədə hassab sıletəsmamma, gıbžawın bədəssıta təKəbbələ.

ato yohannıs wədato kəbbədə bet ındədərrəsə ıngıdoccu hullu bədəssıta təKəbbəlut. wədiyaw kato ləmmanna kato təsəmma gar kətəwawwəKə bəhwala wədo təzəgaȷȷəllət bota hədo təKəmməTə.

kəzziyam bəhwala ato kəbbədə yəmmifəllıgəwın məTəTT aKrıbəllət, məTəTTaccəwın ıyyəTəTTu Cəwataccəwın ȷəmməru.

TıyyaKewoc

ato kebbede mín fellege.

ato kebbede ato yohannısın lemegabez lemín fellege.

ato kebbede ato yohannısın yét gabbezew.

ato yohannıs bemín tesmamma.

ato yohannıs legıbžaw wedét hede.

ato yohannısın ıngıdoccu ındét teKebbelut.

ato yohannıs keman gár tegenaññe.

ato kebbede lato yohannıs mín aKerrebellet.

ityoPıyawi wedaȷ alleh †

beityoPıyawi beteseb wısT lemeggabez tıfellıgalleh †

Unıt 28

Basıc Sentences

tesemma

Mr. Kebbede told me you were Amerıcan, Mr. John. I'd lıke (therefore) to ask you some questıons about your country.	ato yohannıs, ırsıwo amerikawi ındehonu ato kebbede neggeruñ. sılezzih tınnıš sılagerıwo lıTeyyıK ıweddallehu.

yohannıs

wıllıng	feKadeñña
I'll be delıghted ('wıllıng') to tell ('explaın to') you anythıng you want to know.	lemaweK yemmifellıgutın hullu lıgelSıllıwo feKadeñña neñ.

tesemma

young man, youth, young	weTTat
tall, long (referrıng to many persons or thıngs)	reȷaȷȷım
Are all Amerıcan men as tall as you are?	yamerikan weTTatoc hullu ındersıwo reȷaȷȷımoc naccew ↑

yohannıs

No, not all, but most of them are tall.	yellem ↑ hullum aydellum. negergın abzaññawoccu reȷaȷȷımóc naccew.

tesemma

How's the clımate over there ('of the country')?	yageru ayyer ındét new.

yohannıs

In some places the clımate ıs bad, but generally, ('ın most places') ıt's very good.	bandand botawocc ayyeru meTfó new. babzaññawoccu gín, beTam Tırú new.

tesemma

How many people ('students') go ('are found') to school ın Amerıca?	bamerikan tımıhırtbetoc wısT sínt temarıwoc yıggeññallu.

yohannıs

to belıeve	mamen
I really don't know how many. However, I belıeve the students can be counted by several mıllıons.	bewınetu sınt ındehonu alawKım. darugın bebızu miliyon yemmiKKoTTeru temariwocc ındallu amnallehu.

tesemma

old, old man	šımagılle
If I weren't an old man, I would lıke to go to Amerıca to study.	šımagılle balhon noro, wedamerika mehedınna memmar beweddedhu nebber.

yohannıs

If you have chıldren ('boys or gırls') you can send them to Amerıca.	wend weyım set lıȷocc ındalluwo wedamerika melak yıcılallu.

tesemma

useful, benefıcıal	TeKami
I don't have any chıldren, but I realıze the usefulness of educatıon ('I understand that studyıng ıs very useful').	lıȷocc yelluññım, negergın tımıhırt memmar beTam TeKami mehonun astewılewallehu.
agrıculture, farmıng, farm	ırša
engıneer	mehandis
engıneerıng	mehandisınnet
In partıcular people who study (about) agrıculture, medıcıne or engıneerıng benefıt very much [by theır studıes].	beteleyy sıle ıršanna sıle medhanit, degmo sıle mehandisınnet yemmiyaTenu sewoc beTam yıTTeKKemallu.

Tırunəš

Dınner ('thıngs to be eaten') ıs ready. Let's go to the dınıng room.	yemmibbella neger tezegaȷtowalınna, wede mıgıbbetu ınnıhid.

tesemma

to feel hungry	rabe-merab-yırıbal
I'm hungry	rıboññal
as a matter of fact	bılıse

A very good ıdea. As a matter of fact I'm hungry.	beTam Tıru assáb new. kalus tınnıš rıboññal.

yohannıs

to be thırsty	Temma-meTmat-yıTemal
I'm thırsty	Temtoññal
And I'm both hungry and thırsty.	ınem rıboññal Temtoññallım.

Grammatıcal Notes

Note 28.1 Hypothetıcal Condıtıonal: The affıx /b(e)-/ wıth Perfectıve Verb Forms.

šımagılle balhon noro, wedamerika mehedınna memmar beweddedhu nebber.	'If I weren't an old man, I would lıke to go to Amerıca to study.

In note 14.3 the use of sımple and ındefınıte condıtıonal was dıscussed. The sentence above ıllustrates the use of unreal or hypothetıcal condıtıonal. The Hypothetıcal Condıtıonal ıs formed as follows:

Maın clause: Affıx /b(e)-/ prefıxed to Perfectıve verb forms, plus the verb form /nebber/.

'If' clause: Affıx /b(ı)-/ prefıxed to short ımperfectıve forms, plus the verb form /noro/.

Examples:

genzeb binoreñ noro, wede sinimabet behedhu nebber.	'If I had money I would have gone to the movies.'
tınantınna bayıh noro, debdabbewın beseTTehuh nebber.	'If I had seen you yesterday I would have gıven you the letter.
genzeb bageñ noro, mekina begezzahu nebber.	'If I had money I would have bought a car.
tınantınna mete zınab bayzenb noro, šırrıšır behedın nebber.	'If ıt hadn't raıned yesterday we would have gone for a walk.
bıttıTeyyıkeñ noro, benaggerhuh nebber.	'If you had asked me, I would have told you.'

Note 28.2 Verb: Affıx /ınd(e)-/ used wıth verb forms /alle-/ and /hone/.

wend weyım set lıȷocc ındalluwo, wedamerika melak yıcılallu.	'If you have chıldren you can send them to Amerıca.'

In Note 10.2.1 varıous /ınd(e)-/ constructıons were dıscussed. The sentence above ıllustrates the use of thıs affıx wıth the verb form /alle-/ plus obȷect suffıx pronouns.

The resultıng forms correspond usually to the 'ıf' sentences ın Englısh. The basıc dıfference between the forms /binoreñ/, /binorıh/, /binorew/, etc. 'If I have', 'ıf you have', 'ıf he has', etc. and /ındalleñ/, /ındalleh/, /ındallew/, etc. 'If I have', 'ıf you have', 'ıf he has', etc. consısts ın the fact that whıle the /b(ı)-/ forms refer more to the future sıtuatıon the /ınd(e)-/ forms refer rather to a condıtıon exıstıng at the moment of speakıng.

Examples:

gize binorıh, wede sinimabet ınnıhid.	'If you have tıme let's go to the movıes.'
gize ındalleh, wede sinimabet ınnıhid.	'If you have tıme ('rıght now') let's go to the movıes.'
genzeb binorew, wedamerika yıhedal.	'If he has money he'll go to Amerıca.'
genzeb ındallew wedamerika yıhedal.	'If he has money ('rıght now') he'll go to Amerıca'.
sıra binoren wede sinima anhedım.	'If we are busy we won't go to the movıes.'
sıra ındallen, wede sinima anhedım.	'If we're busy ('rıght now') we won't go to the movıes.'
meShafoc binoraccew, wede tımıhırtbet yıhedallu.	'If they have books they'll go to school.'
meShafocc ındallaccew wede tımıhırtbet yıhedallu.	'If they have books (rıght now) they'll go to school.'

The affıx /ınd(e)-/ may be prefıxed to the perfectıve of the verb /mehon/. The resultıng forms (ı.e. /ındehonhu/, /ındehonh/, /ındehone/, etc., may be saıd to correspond more frequently to an Englısh meanıng, such as 'ıf ıt ıs the case that I am, you are, he ıs, ıt ıs,' etc. ('rıght now'), whıle the /b(ı)-/ forms may be saıd to correspond more frequently to 'ıf I am, ıf you are, ıf he ıs, ıf ıt ıs,' etc. (ın the future).

6

Examples:

nəgə ayyəru Tıru bihon, wədə tərəraw ıhedalləhu.	'If the weather is good tomorrow, I'll go to the mountains.'
ayyəru Tıru ındəhon, wədə tərəraw ıhedalləhu.	'If the weather is good ('right now') I'll go to the mountains.'
Tıru təmari bihon wədamerika ılıkəwalləhu.	'If he is ('proves to be') a good student I'll send him to America.'
Tıru təmari ındəhonə wədamerika ılıkəwalləhu.	'If this is the case that he is a good student, I'll send him to America.'
təmari bihon, sıra yagəññal.	'If he's going to be a student he can get a job.'
təmari ındəhon sıra yagəññal.	'If it is the case that he is a student he can get a job.'
Konjo bıttıhon bal tagəññalləc.	'If she turns out to be a pretty girl she'll find a husband.'
Konjo ındəhonəc bal tagəññalləc.	'If she's a pretty girl she'll find a husband.'
awaKi bihonu wədawroPa yıhedallu.	'If he proves to be educated he'll go to Europe.
awaKi ındəhonu wədawroPa yıhedallu.	'If he is ('right now') an educated person he'll go to Europe.

As stated in Note 10.2 the /ınd(ə)-/ constructions may also correspond to the English 'as soon as' clauses. The meaning of these constructions may, therefore, be ambiguous. Thus, for example, the sentence /gənzəb ındalləw wədamerika yıhedal/ may mean both 'if he has money he'll go to America' and 'he'll go to America, as soon as he has money'.

Note 28.3 Verb: Impersonal Verbs

rəft sılalnəbbərat raswan yammatal.	'She suffers from headaches because she didn't have any rest.'
kalus tınnıš rıboññal.	'As a matter of fact I'm hungry.'

ınem rıboññal Temtoññalım.	'And I'm both hungry and thırsty.'

Impersonal constructıons were dıscussed ın Note 20.2. The above examples ıllustrate the use of the Impersonal Verbs, ı.e. verbs that can be used only ın ımpersonal constructıons whıch consıst of a thırd person sıngular masculıne verb form plus a suffıx (obȷect) pronoun.

Examples:

rabeñ or: rıboññal.	'I'm hungry'
yırıbeññal.	'I'll be hungry'
ammemaccıhu or: ammowaccıhuwal.	'you (pl.) are sıck'
ammowaccıhu nebber.	'you (pl.) were sıck'
yammaccıhuwal.	'you (pl.) wıll be sıck'

These examples show that both the Perfectıve and the Present Perfect forms refer to the sıtuatıon exıstıng at the tıme of speakıng ('I'm hungry', 'you're sıck'). It should also be noted that the Amharıc Impersonal verbs are transıtıve and may, therefore, have a dırect obȷect, as ın /rasen ammoññal/ 'I have a headache' ('ıt hurts my head'), /ınȷera rıboññal/ 'I'am hungry ('for bread'), /wıha Temtonal/ 'we are thırsty ('for water')'.

Transform Drılls

Drıll 1

Transform sentences ın column 'A' (Sımple Condıtıonal) ınto sentences ın Column 'B' (Hypothetıcal Condıtıonal).

Model

kebbede bihed, ıhedallehu.	kebbede bihed noro, behedhu nebber.

'A'	'B'
wendımme bamerika wısT binor, wedezziya ıhedallehu.	wendımme bamerika wısT binor noro, wedezziya behedku nebber.
mısa meblat bıfellıg, ıbelallehu.	mısa meblat bıfellıg noro, bebellahu nebber.
kebbede kamerika bimeTa, heȷȷe ıTeyyıKewallehu.	kebbede kamerika bimeTa noro, heȷȷe beTeyyeKhut nebber.

sıra bıttageñ, lela sıra atfellıgım.	sıra bıttageñ noro, lela sıra balfellegec nebber.
bunna meTeTTat bifellıgu, wede bunnabet yıhedallu.	bunna meTeTTat bifellıgu noro, wede bunnabet behedu nebber.
wedewašington bıthed waythawsın tayallec.	wedewašington bıthed noro, waythawsın bayyec nebber.
lemma ızzih bimeTa and kıfl ıkkerayyılletallehu.	lemma ızzih bimeTa noro, and kıfl betekerayyehullet nebber.
TıyyaKe biTeyyıKeñ, melsun ıseTewallehu.	TıyyaKe biTeyyıKeñ noro, melsun beseTTehut nebber.
amerika wısT gwaddeññoc binoruñ, ınnessun lemayet ıhedallehu.	amerika wısT gwaddeññoc binoruñ noro, ınnessun lemayet behedhu nebber.
lennate genzeb melak bıfellıg, kebank ıbbedderallehu.	lennate genzeb melak bıfellıg noro, kebank betebedderhu nebber.
addis lıbs masseffat bıtfellıg, wedaddis ketema tıhedallec.	addis lıbs masseffat bıtfellıg noro, wedaddis ketema behedec nebber.
sırawan bammıst seat bıtCerrıs wedebetwa begize tıhedallec.	sırawan bammıst seat bıtCerrıs noro, wedebetwa begize behedec nebber.
meShaf lememelles wede meShafbet bihedu, abırrewo ıhedallehu.	meSıhaf lememelles wede meSıhafbet bihedu noro, abırrewo behedhu nebber.
ızzih ager binoru, tımıhırt yımmarallu.	ızzih ager binoru noro, tımıhırt betemaru nebber.
Timun mellaCet bifellıg, mılaCC yıgezal.	Timun mellaCet bifellıg noro, mılaCC begezza nebber.
sırawın siseru bimmelekket, ıssum mesrat yıcılal.	sırawın siseru bimmelekket noro, ıssum mesrat becale nebber.
wedezzih ager bıttımmelles abren ınhedallen.	wedezzih ager bıttımmelles noro, abren behedn nebber.
genzebu bimmenezzer leTırunes̆ assır bırr ıseTatallehu.	genzebu bimmenezzer noro, leTırunes̆ assır bırr beseTTehuwat nebber.
ızzih memTat bimmeñ, ıTerawallehu.	ızzih memTat bimmeñ noro, beTerrahut nebber.

gommaw bifənədda, bəsəatu mədrəs aycılım.	gommaw bifənədda noro, bəsəatu mədrəs balcaləm nəbbər.
sılə guzowaccəw mənnəgagər bifəllıgu, wədabbataccəw bet yıhedallu.	sılə guzowaccəw mənnəgagər bifəllıgu noro, wədabbataccəw bet bəhedu nəbbər.
sılagəru binnaggər, ınsəmawallən.	sılagəru binnaggər noro, bəsəmmanəw nəbbər.
kəñña gar wədagəru ləməhed bifəllıg, ızzih yıməTal.	kəñña gar wədagəru ləməhed bifəllıg noro, ızzih bəməTTa nəbbər.
ıne bıməTa, ıssum yıməTal.	ıne bıməTa noro, ıssum bəməTTa nəbbər.
liyayıš biwədd, zare yıməTal.	liyayıš biwədd noro, zare bəməTTa nəbbər.

Drıll 2

Substıtute /ınd(ə)-/ forms (Column'B') for /b(ı)-/ forms (Column 'A')

'A'	'B'
sıra binorəw yıməTal.	sıra ındalləw, yıməTal.
wəndım binorıh Tıraw.	wəndım ındalləh, Tıraw.
gənzəb binoraccəw, yısəTuhal.	gənzəb ındallaccəw, yısəTuhal.
Kənu Tıru bihon, yıməTal.	Kənu Tıru ındəhonə, yıməTal.
gize binorəñ, ıhedalləhu.	gize ındalləñ, ıhedalləhu.
wəndımmu amerika bihon, ayəwalləhu.	wəndımmu amerika ındəhon, ayəwalləhu.
məkina binorıš, sıCat.	məkina ındalləš, sıCat.
məkinah Tıru bihon ıfəllıgəwalləhu.	məkinah Tıru ındəhon ıfəllıgəwalləhu.
kətəmaw Kırb bihon, almazın ınnıyat.	kətəmaw Kırb ındəhon, almazın ınnıyat.

Questions and Answers

wədəkətəma ləməhed fəKadəñña nəh ↑	rasen ammoññal ınȷi ləməhedıss fəKadəñña nəbbərhu.
rəȷaȷȷım wəndımmoc alluwaccıhu ↑	hullum rəȷaȷȷımocc aydəllum.
rıboh ındəhon hedən mısaccının ınnıbla ↑	mərab rıboññal gín ahun sıra alləbbıñ.
məhandis məhon tıwəddalləh ↑	áwon, bəTam ıwəddalləhu.
wıha biTəmman mín ınnadərgallən.	wədə hotelbet ınhedallən.
yərša tımıhırt bəTam TəKami yıməslaccıhuwal ↑	áwon, bəTam TəKami nəw.
kəbbədə ləmín bəgize hedə.	sıləraبəw, ratun libəla hedə.
rasaccıhun ammowaccıhuwal ↑	yəlləm, alamməmənım.
ıgrıhın biyammıh mín tadərgalləh.	addis məkina ıgəzalləhu.
šımagılle abbat alluš ↑	áwon, abbate šımagıllé naccəw.
bagəru wısT bızu weTTatocc allu ↑	yəlləm, wəTTatoc bəbızu ayıggəññum.
təsəmma mín aləh.	Təmtoññal aləñ.
rəȷaȷȷım lıȷoc ləmín wədəzzih meTTu.	sinima ləmayət məTTu.
wəTTat məhon tıwəddalləh ↑	ındəleloccu hullu wəTTat məhon ıwəddalləhu.
gənzəb magñət ləmín tıfəllıgalləh.	and lərša yəmmihon məret ləməgzat assıbbeyalləhu.
yəsəmmahəwın nəgər lıttamnəw calh ↑	ləmamən ascəggərəñ.
ityoPıyan ləmayət fəKadəñña nəh ↑	áwon, bəTam fəKadəñña nəñ.
ıršaccəwın biyasfaffu Tıru yıməslıhal ↑	áwon, bəTam Tırú nəw.
lıȷıš mín yımmaral.	məhandisınnət yımmaral.
bəityoPıya wısT bızu məhandisocc allu ↑	TıKitoc bəyyəbotaw yıggəññallu.
yohannıs ləmín təñña.	tamımméyalləhu bılo təñña.
bızu bırCıKo Təlla ləmín TəTTa.	wıha sıləTəmmaw nəw.

dırsət

	ınənna gwaddəññaye tələyayyən.
to be separated	tələyayyə-məlləyayət-yılləyayyal
	yamerikanna yəityoPıya gıbža yımməsassəlal.
to resemble, to be sımılar	təməsassələ-məmməsasəl-yımməsassəlal
preparatıon, arrangment	yəgıbža zıgıȷȷıt ascəggari new.
host	gabažu man ındənəbbər alawKım.
	sinimaw asdəssətəñ.
to please, to make happy	masdəssət
guest	təgabažu bəseatu yıməTal.
	dəbdabbe tınantınna təlakə.
to be sent	təlakə-məllak-yıllakal
	ıne bəpolisu təTəyyəKhu.
to be asked	məTTəyəK
lıvıng room	səffi marəfiyabet alləw.
	wədə kətəma məhed təwəssənə.
to be decıded, determıned, lımıted	məwwəsən
together	bandınnət wədə sinimabet məhed ınfəllıgallən.
unıty	andınnət
because of the fact that...	lelitu muKət kəməhonu yətənəssa, mətəññat alcalhum.
	bammıst seat sıraw təfəSSəmə.
to be completed, accomplıshed, to end	məffəSəm
popular dance	Cıffəra kədans yətələyyé new.
	tımıhırt bəhulətt seat təȷəmmərə.
to start, to begın (INTR)	məȷȷəmər
ladıes and gentlemen	weyzazırtınna məkwanınt Cıffəra mayət yıwəddallu.
place	yantən sıfra ləməwsəd alfəllıgım.

to dance	medennes ıweddallehu.
	hassabun kesew gar mekkefafel yıweddal.
to share	tekefaffele-mekkefafel-yıkkefaffelal
thanks	meSıhafun bıtseTeñ noro, mısgana baKerrebhullıh nebber.
	wendımme wedamerika sihed, abbataccının lemessenabet hede.
to bıd goddby	tesenabbete-messenabet-yıssenabbetal

gıbža beityoPıya wısT yetelemmede negér new. be'al bemmihonıbbet gize hullu, gıbža beyyebetu weym beyyeseferu yıdderregal. yegıbžawım aynet bandand neger yeteleyayye bihonım, beTeKlallaw yetemesasselé new.

abzaññawın gize beityoPıya wısT gıbža tıllıK zıgıȷȷıtın yıTeyyıKal. mıknıyatum gabažoccu ıngıdoccaccewın lemasdesset bızu aynet mıgbınna meTeTT sılemmiyazegaȷȷú new.

yegıbžaw Tırri letegabažoccu Kedem bılo yıllakıllaccewal. Tırriw yederresaccew sewoccım lıkk beTırriw meseret beteTeyyeKubbet botanna seat meggeññet yıggebbaccewal.

gıbžaw kemeȷȷemeru befit, ıngıdoccu memTat siȷemmıru, balebetoccu weTtew ıngıdoccaccewın yıKKebbelallu.

yetelemmedewın selamta keteseTaTTu behwala, wede marefiyabet ındihedu yıTTeyyeKallu. betewessenew seat gıbžaw siȷȷemmer, ıngıdoccu bandınnet mıgbınna meTeTTun meggabez yıȷemmırallu.

bızu gize legıbžaw yetezegaȷȷew mıgbınna meTeTT lıyyu lıyyu aynet kemehonu yetenessa, yegıbžaw gize reȷȷím new.

mıgıb ındetefeSSeme TıKit nıgıggır ketederrege behwala, Cıffera weıym dans yıȷȷemmeral. bezzih seat mekwanıntınna weyzazırt keyyesıfraccew ıyyetenessu yıdennısallu. andand gizem tegabažoccu bemennegagerınna hassab bemekkefafel bıcca saydennısu yımmellesallu. dansu ketefeSSeme behwala, ıngıdoccu mısganaccewın ıyyaKerrebunna, balebetoccun ıyyetesenabbetu, wedeyyebetaccew yıhedallu.

TıyyaKewoc

gıbža bəityoPıya wısT mín yıTəyyıKal.

bəityoPıya wısT sıləmmiddərrəgəw gıbža tənagər.

amerikawiyan ıngıdoccaccəwın ındét yıKKəbbəlallu.

təgabažoccu gıbžaw kəməȷȷəməru bəfit yə́t yarfallu.

gıbžaw kətəȷəmmərəss bəhwala mín yadərgallu.

təgabažoc bəsəatu ıgıbžaw bota yıməTallu ↑

dans kəməȷȷəməru bəfit yəmmiddə́rrəgəwın asrədda.

bədansu wısT ıngıdoccu mín ındəmmiyadərgu bəTəKlallaw gıləS.

dans mədənnəs yawKallu ↑

kəzzih bəfit ityoPıyawi bet təgabzəw nəbbər ↑

Unıt 29

Basıc Sentences

ləmma

When dıd you arrıve ('come from your home') Mrs. Trunesh?	wəyzəro Tıruneš, kagərıš məce məTTaš.

Tıruneš

It's been about a week, and you?	and sammınt yahıl honoññal, antəss ↑

ləmma

parent	wəlaȷ
I've been here for a long tıme. By the way, do you know my parents?	ıne rəȷȷım gize honoññal. ləməhonu yənen wəlaȷoc tawKiyaccəwalləš ↑

Tıruneš

certaınly, of course	ındeta
to be close to each other	təKərarrəbə-məKKərarəb-yıKKərarrəbal
Of course I know them ('why don't I know them?) As a matter of fact, have you forgotten that our parents are very close frıends?	ındéta, ləmín alawKaccəwım. ındiyawım yantənna yəne wəlaȷoc bəTam yətəKərarrəbu wədaȷoc məhonaccəwın rəssah ↑

ləmma

to forget	zənəgga-məzəngat-yızənəggal
O yes, I forgot ıt. By the way ıs the cıty ımprovıng?	zəngıccéw nəw. ləməhonu kətəmaw ıyyətəšašalə hedowal ↑

Tıruneš

old	aroge
to be demolıshed	məfrəs
Yes ındeed. All the old buıldıngs that you know have been demolıshed and replaced by the brand new ones.	áwo, bəTam ınȷi. yəmmıttawKaccəw aroge betoc hullu fərsəw, adaddis betoc təsərtəwal.

ləmma

Has the slum area near our school been demolıshed?	bətımıhırtbetaccın aTəgeb yənəbbərəw Košaša səfər fərsowal ↑

Tıruneš

to play	təCawwəte-məCCawət-yıCCawwətal
fıeld	meda
playground	məCCaweca meda
Yes ıt has, and [the place] ıs now a playground for the students.	áwo, ıssu fərso lətəmariwoc məCCaweca meda honowal.

ləmma

Have the streets of the cıty become clean[er] now?	yəkətəmaw mengədocc ahun nıSuh honəwal ↑

Tıruneš

Yes, the streets that used to be dark are lıt ('decorated') wıth electrıc lıghts.	áwo, Cəlləma yənəbbərut mengədoc bəletrik bırhan agiTəwal.

Grammatıcal Notes

Note 29.1 Verb Classıfıcatıon: Three-Radıcal Verbs ın /-a-/

ato yohannıs kisun yıdabbısal ↑	Is Mr. John searchıng hıs pockets?
ato kəbbədə ato yohannısın lərat ıbetu gabbəzəw.	Mr. Kebbede has ınvıted Mr. John to hıs house for dınner.

The above examples ıllustrate the use of three-radıcal verbs ın whıch the fırst radıcal ıs followed by the vowel /a/.

The dıstrıbutıon of vowels and consonants ın these verbs ıs ıllustrated by the Chart VII. The examples selected for thıs chart are:

Underıved:	/məgabəz/	'to ınvıte'
Passıve:	/məggabəz/	'to be ınvıted'
Causatıve ın /as-/:	/masgabəz/	'to ask to ınvıte'

Chart VII

	Underıved	Passıve	Causatıve
Infınıtıve	məgabəz	məggabəz	masgabəz
Perfectıve	gabbəzə	təgabbəzə	asgabbəzə
Imperfectıve	yıgabbızal	yıggabbəzal	yasgabbızal
Jussıve	yıgabz	yıggabəz	yasgabz
Imperatıve	gabz	təgabəz	asgabz
Gerund	gabzo	təgabzo	asgabzo
Noun of Agent	gabaž	təgabaž	asgabaž
Noun of Instrument	məgabəža	məggabəža	masgabəža

Note 29.2 The use of /mıknıyatu/ 'the reason' ın combınatıon wıth /sılə-/ and /sıləmm(ı)-/ forms followed by /nəw/.

mıknıyatum gabažoccu ıngıdoccaccəwın ləmasdəssət bızu aynət mıgbınna məTəTT sıləmmiyazzəgaȷȷu nəw.	'and thıs ıs because the hosts prepare all sorts of meals and drınks ın order to please theır guests'.

The word /mıknıyat/ 'reason' wıth or wıthout the defınıte suffıx /-u/ may be used optıonally ın combınatıon wıth /sılə-/ and /sıləmm(ı)-/ forms. The resultıng constructıons plus the verb form /nəw/ correspond approxımately ın meanıng to Englısh 'thıs ıs because...' constructıons, e.g.

mıknıyatum gənzəb sılagəññəhu nəw.	'and thıs ıs because I got some money'
mıknıyatu wəndımmu ızzih sıləməTTa nəw.	'thıs ıs because hıs brother came here'

The form consıstıng of the affıx /b(ə)-/ prefıxed to an ınfınıtıve form wıth a noun suffıx pronoun may be used almost ınterchangeably wıth the /sıl(ə)-/ constructıons.

Thus, for example, the above sentences may be:

mıknıyatum gənzəb bəmagñəté nəw.	'and thıs ıs because I got some money'
mıknıyatu wəndımmu ızzih bəməmTatú nəw.	'Thıs ıs because hıs brother came here'

Note 29.3 /k(e)-...yetenessa/ 'so... that...' (to such a degree or extent), 'due to the fact that'...

lelitu muKet kemehonu yetenessa meteññat alcalhum.	'The nıght was so hot that I couldn't sleep.'

The prepositıon /k(e)-/ ıs used ın combınatıon wıth the word /yetenessa/. The resultıng constructıon corresponds ın meanıng to the Englısh 'so... that' clauses.

Examples:

kemedkemu yetenessa lisera alcalem.	'He was so tıred that he couldn't work'.
kedıkamu .) yetenessa liyannegaggıreñ alcalem.	'He was so tıred that he was unable to talk wıth me'.
habtam kemehonu yetenessa tıllıK mekina gezza.	'He was so rıch that he could buy a bıg car.

Questıons and Answers

ızzih ındeteññu mán neggereh.	wendımme neggereñ.
lekebbede and saTın ınKulal ındeseTTehut tawKalleh ↑	yellem, alawKım.
Temene yét ındalle tawKalleh ↑	áwo, awKallehu.
abbatınna nnatwa kenegar ındemminoru neggerhat ↑	áwo, neggerhuwat.
foTawın mecé ındiyaTbew tıfellıgalleh.	ahun ındiyaTbew ıfellıgallehu.
lıbsu beTam nıSuh ındihon tıfellıgalleh ↑	áwo, beTam nıSuh yıhun.
ızzih bet wısT deha sew ındalle maweK yemmifellıg mán new.	ato kebbedé new.
saynegrıh bedınget ındimeTa tıfellıgalleh ↑	yellem, alfellıgım.
mekinahın ındinedaw tıfeKdılletalleh ↑	áwo, ıfeKdılletallehu.
ıȷȷun befoTaw ındiyaderK neggerhew ↑	áwo, neggerhut.
abbatwa seffi ırša ındallew keyét semmaccıhu.	wendımwa neggeren.

.) /dıkam/ 'tıredness, fatıgue'

wefram ındemmihon tawK nebber ↑	áwo, awK nebber.
ındemmimeTa negrohal ↑	áwo, negroñ nebber.
wedageru simmelles ızzih ındemmiyarf neggereh.	áwo, neggereñ.
Kulfun ındiyameTaw neggerhew ↑	yellem, alneggerhutım.
mıgbu yét ındibbella tıfellıgalleh.	ızzih ındibbella ıfellıgallehu.
abbatınna nnatıh ındemmimeTu tınegreññalleh ↑	áwo, ınegrıhallehu.
sıniwın TerePeza lay ındiyasKemmıTew neggerhew ↑	áwo, neggerhut.
fitun besamuna ındittaTTeb lıngerew ↑	áwo, nıgerew.
bedınget ındemeTTa tawKalleh ↑	áwo, ındemeTTa awKallehu.
bırhan bihon wede betıh tıhedalleh ↑	áwo, ıhed yıhonal.
šımagıllew ıbet ındegebba bunna seTTehew ↑	áwo, seTTehut.
sewıyyew ındegebba medennes ȷemmere ↑	yellem, alȷemmerem.
Tırunešın ızzih ındallec TeyyeKaccıhuwat ↑	áwo, TeyyeKnat.
almazın addis abeba wısT ındayyaccıhuwat labbatwa neggeraccıhut ↑	áwo, neggernew.
temariwoc ındemeTTu tımeTalleh ↑	áwo, ımeTallehu.
genzeb ındageññaccıhu, yét mehed tıfellıgallaccıhu.	wede kanada mehed ınfellıgallen.
kaddis abeba mecé temellesk.	lemman ındayyehut temellesku.
sewoccun mecé ayyaccıhuwaccew.	marefiya bet wısT ındegebbu ayyenaccew.
sıraccıhun ındefeSSemaccıhu bunna tıTeTTallaccıhu ↑	áwo, ınTeTTallen.
temariwoc bunna ındeKomu TeTTu ↑	áwo, ındeKomu TeTTu.
lıȷoc kabbataccew ındetesenabbetu yét hedu.	wedennataccew hedu.
arogew mekina garaž wısT ındalle, addis mekina gezzu ↑	áwo, gezzu.
genzeb yalageññehıbbet mıknıyat lemındín new.	sılalserráhu new.
yelemman welaȷoc yemmıttıTeyyıKıbbet mıknıyat lemındín new.	TeyyıKıllıñ sılaleñ new.

wendımmıh wedamerika yehedebbet mıknıyatu lemındín new.	mıknıyatu tımıhırt sılefellegé new.
tınant mata giyon hotel lemín hedaccıhu.	medennes sılefellegín new.
astemariw tınant lemín almeTTam.	mıknıyatu sılezeneggáw new.
ızzih bet yemeTTaccıhubbet mıknıyat lemındín new.	mıknıyatu anten lemayet sılefellegín new.
lemín ıbet algebbahım.	Cellema sılehoné new.
lemmanna balebetu lemín abrew almeTTum.	mıknıyatu sıleteleyayyú new.
mekinahın lemín Keyy Kelem Kebbahat.	Keyy Kelem sılasdessetéñ new.
astemariwın lemín tıfellıgallaccıhu.	mıknıyatu messenabet sılefellegın new.
amerikawiyan amarıñña lemín yımmarallu.	mıknıyatu beTam TeKami sılehone new.
ahun wede hotel mehed lemín tıfellıgallaccıhu.	mısa lemeblat sılefellegın new.
ahun wedebetaccıhu mehed yefellegaccıhu lemındín new.	mıknıyatu sıraccının sılefeSSemın new.
bızu temariwoc lemín sılerŝanna sılemehandisınnet yımmarallu.	beTam TeKami sılehone new.
ınnezzih sewoc lemín ızzih meTTu.	sıletegabbezu yımesleññal.

dırset

health	ato lemma sıleliju Tenınnet TeyyeKat.
heavy	saTınu kebbad new.
load	šekımun wedebetu wessede.
responsıbılıty	tıllıK halafinnet yallebbet sıra alleñ.
	ato kebbede agerun yageleggılal.
to serve	ageleggele-magelgel
	wede sinima lemehed kebbedenna Tıruneš teKeTaTTeru.
to make a date or appoıntment (wıth each other)	meKKeTaTer-yıKKeTaTTeral

ato ləmmanna wəyzəro Tırunəš bətələyayyu bəhulətt amətaccəw wašıngton wısT sılətəgənaññu bəTam dəss alaccəw. ato ləmmam wəlaȷoccun bəTam sıləmmiwəddaccəwınna, sıləTenınnətaccəw mawəK sıləfəlləgə, wədiyawınu sılənnəssu TəyyəKat. ısswam kəmənnəsatwa bəfit ındəTəyyəKəccaccəwınna dəbdabbem ındaməTTaccıllət nəggərəccıw. ato ləmmam bəTam dəss aləwınna, sıləlela nəgər məTəyyəK ȷəmmərə. kəTıyyaKewoccu andu sılagərunna hızbu nuro məššašal nəbbər. wəyzəro Tırunəšım bəTam ındətəšašalə sıtnəgrəw bəTam kəff yalə dəssıta təsəmmaw. ato ləmma andın agər ləməššašal kəbbad šəkım məhonun sıləmmiyawK halafinnətun yəwəssədutın səwoc bəTam aməsəggənaccəw. wəyzəro Tırunəšım bəmısganaw təsmammac.

kəzziya bəhwala huləttum wədagəraccəw təməllısəw, hızbaccəwın magəlgəl gıddetaccəw məhonun tənəgaggərunna ləmata giyon hotel dırəs təKəTaTrəw tələyayyu.

TıyyaKewoc

ato ləmmanna wəyzəro Tırunəš kəyə́t agər naccəw.

ato ləmma wədamerika məcé məTTa.

wəyzəro Tırunəšıs məcé məTTac.

wəyzəro Tırunəš yə́t arrəfəc.

huləttu səwoc sıləmín təCəwawwətu.

ato ləmma bəməȷəmməriya sıləmín TəyyəKat.

Tırunəš lato ləmma mín aməTaccıllət.

huləttəñña gizə mín TəyyəKat.

ısswass mín məls səTTəccıw.

sılagərunna hızbu məššašal mín nəggərəccıw.

wədagəraccəw təməllısəw mín məsrat yıfəllıgallu.

ato ləmmanna Tırunəš ləməggənaññət KəTəro yə́t adərrəgu.

ato ləmma wəyzəro Tırunəšın kəTəyyəKat TıyyaKewoc andu mín nəbbər.

ləTıyyaKew mín məls səTTəccıw.

Unıt 30

Basıc Sentences

John

Excuse me, what ıs the name of thıs place ('brother')?	ıbakkıh wəndım, yəzzih bota sım mán yıbbalal.

kəbbədə

(name of a rıver, name of a town)	awaš
It's called 'Awash'.	awáš yıbbalal.

John

Are there many people lıvıng here ('ın thıs town')?	bəkətəmaw wısT bızu səwocc yınorubbətal ↑

kəbbədə

to be numerous	bərkətt malət
Yes, the populatıon ('the number of people') ıs quıte large.	awo ↑ yəsəwu KuTır bərkətt yalə́ nəw.

John

to have someone ınflate somethıng	masnəffat
to breathe, to leak (aır)	mətənfəs
('Please') we've had a flat tıre. Where can ıt be fıxed ('as the tıre of our car blew up, where can we have someone ınflate ıt')?	ıbakkıh yəməkinaccın gomma tənfıso nəbbərınna, yə́t masnəffat ıncılallən.

kəbbədə

to be far	raKK malət
Not far ('a lıttle far') from here there ıs a large garage.	kəzzih tınnıš raKK bılo and tıllıK garaž allə.
to ınflate	mənfat
yard	gwaro
behınd the house	kəbetu gwaro

There ıs also one next door ('behınd thıs house') where they pump up tıres and make mınor repaırs.	degmo and yemekina gomma yemminefanna tınınnıš negeroccın yemmiyaddıs kezzih bet gwaro alle.

Mary

John, don't you thınk ıt would be good to get a place to stay ('rest') fırst?	meȷemmeriya yemmınnarfıbbet bota magñet dehna aymẹslıhım, ȷon ↑

John

Yes, you're rıght. Mr. Kebbede, ıs there a hotel where [we could get] good food and lodgıng ('sleep')?	áwo, ıwınetšín new. ato kebbede, dehna mıgbınna, meññıtabet yallew hotel yét yıggeññal.

kebbede

Would you lıke one downtown or ın thıs vıcınıty?	ıketemaw mekakkel, weyıss ızzih sefer yıfellıgallu.

John

('If possıble') one ın thıs vıcınıty would be all rıght ('not bad').	biccal ızzih sefer bihon, aykefam.

Grammatıcal Notes

Note 30.1 Compound verbs wıth /malet/ and /madreg/

anten bemayete dess aleñ.	'I'm pleased to see you ('because of my seeıng you'.)
yeityoPıya nıgusenegest mengıst bank kehullu keff yalé new.	'The Imperıal Bank of Ethıopıa ıs the most ımportant bank [ın Ethıopıa].'
Kedemm bılo meTTa.	'He came early.'
KuCC belu.	'Sıt don!'
feTenn bıleh na.	'Come quıckly!'
Tega bılo sımun TeyyeKew.	'He came nearer and asked hıs name.'
yesewu KuTır berkett yalé new.	'The populatıon ıs quıte large.'
kezzih tınnıš raKK bılo and tıllık garaž alle.	'There's a large garage not far from here.'

The infinitives of these verbs are:

/dess malet/	'to be pleased'
/keff malet/	'to be important'
/Kedemm malet/	'to be somewhat earlier'
/KuCC malet/	'to sit down'
/feTTenn malet/	'to be quicker'
/Tega malet/	'to be somewhat 'nearer'
/barkett malet/	'to be larger'
/raKK malet/	'to be somewhat farther'

The first part of these compound verbs may be:

1) a derivative noun (not used independently as a meningful word), e.g.

/dess malet/	(/dessita/ 'pleasure')
/keff malet/	(/keffita/ 'height')

2) an onomatopoetic word (imitating the sound of an action), e.g.

/waw malet/	'to bark'
/miyaw malet/	'to mew'
/imbwa malet/	'to bellow'
/u'u malet/	'to call for help'

etc.

3) a noun derived from a verb, e.g.

/raKK malet/	(/raKe-meraK/ 'to be far')
/berkett malet/	(/berekkete-meberket/ 'to increase')
/feTenn malet/	(/feTTene-mefTen/ 'to be quick')

etc.

(This type of compound verb forms the inconclusive aspect of the corresponding simple verbs, described in Note 30.1.1).

Compound verbs wıth /malət/ are ıntransıtıve. Theır transıtıve counterparts are formed by substıtutıng the verb /madrəg/ for /malət/, e.g.

/KuCC madrəg/	'to seat,' to cause to sıt down'
/kəff madrəg/	'to elevate'
	etc.

The Gerund of the compound verbs wıth /malət/ ıs often used adverbıally, e.g.

Kədəmm bılo məTTa	'He came earlıer'
raKK bılo hedə	'He went farther'
Təga bılo təKəmməTə	'He sat nearer'
KuCC bılo yıbəlal	'He eats sıttıng'

The verb /dəss malət/ 'to please' ıs an ımpersonal verb (see Note 20.2). The most used forms of thıs verb are:

Present

dəss aleñ	'I'm pleased/happy ('ıt pleases me')'
dəss aləh	'You're pleased/happy ('ıt pleases you')'
dəss aləw	'He's pleased/happy ('ıt pleases hım')'
etc.	

Present Perfect

dəss bıloñ nəbbər	'I've been pleased/happy'
dəss bılohal	'You've been pleased/happy'
dəss bılotal	'He's pleased/happy'
etc.	

Past Perfectıve

dəss bıloñ nəbbər	'I was pleased/happy'
dəss bıloh nəbbər	'You were pleased/happy'
dəss bılot nəbbər	'He was pleased/happy'
etc.	

Imperfectıve

dəss yıleññal	'I'll be pleased/happy'
dəss yılıhal	'You'll be pleased/happy'
dəss yıləwal	'He'll be pleased/happy'
etc.	

Note that both the Present and the Present Perfect tenses may be used as equivalents to English 'I'm happy, you're happy,' etc. or 'I'm pleased, you're pleased', etc.

Note 30.1.1. Verb: Inconclusive Aspect

The inconclusive aspect describes the action or the state of the verb as not entirely completed or as being of a very short duration. It may describe an action which is not completely finished or is not thoroughly performed or a state which is of a somewhat incomplete character, such as 'somewhat sad,' 'somewhat thirsty,' 'somewhat farther', 'pretty near', etc.

Examples:

		Inconclusive Aspect	
gebba	'he entered'	geba ale	'he came in for a very short time'
azzene	'he was sad'	azenn ale	'he was somewhat sad'
fellege	'he looked for'	felegg aderrege	'he looked for (not very thoroughly)'

As a general rule the transitive verbs form the Inconclusive Aspect with /madreg/ and the intransitive verbs with /malet/, e.g.

		Inconclusive Aspect	
memTat	'to come'	meTa malet	'to drop in for a while'
mesTet	'to give'	seTett madreg	'to give reluctantly' or 'to give a small amount'

The first parts of these compound verbs (i.e. the verbal nouns) are formed as follows: the distribution of vowels in three-and two-radical verbs is the same as in the perfective.

1) Three-Radical Verbs.

The last radical is always long. The second radical of Type A verbs is always short, and that of Type B verbs is usually short, but may be long.

	Perfective	Verbal Noun
Type A	wessede	wesedd
	neggere	negerr
Type B	fellege	felegg
	mellese	meless

2) Two-Radical Verbs ending in /-a/.

The second radical is short, e.g.

Perfective	Verbal Noun
gebba	geba
meTTa	meTa
bella	bela
weTTa	weTa
TeTTa	TeTa

3) Two-Radical Verbs ending in /-e/.

The second radical of Type A verbs is short, that of Type B verbs may be either short or long.

The /-t/ of the infinitive is affixed to the verbal noun in the form of a long /-tt/, e.g.

	Perfective	Verbal Noun
Type A	seTTe	seTett
	ayye	ayett
Type B	leyye	leyyett/leyett

4) Two-Radical Verbs, Type la2e, lo2e, le2e and le2e

The second radical is always long, e.g.

Perfective	Verbal Noun
Safe	Saff
zore	zorr
hede	hedd
šeTe	šeTT

5) Four-Radical Verbs

The vowel after the second radical is lost, the third radical is short and the fourth one is long, e.g.

Perfective	Verbal Noun
senebbete	senbett
menezzere	menzerr

Questıons and Answers

kebetu gwaro Tıru meCCaweca meda allaccıhu ↑	áwo, letemariwoc yeteserra alle.
arogewoc betoc mefres allebbaccew ↑	áwo, mefres allebbaccew.
betıhınna tımıhırtbetıh yıKKerarreballu ↑	áwo, beTam yıKKerarreballu.
Tenınnetıh ketınantu zare ındét new.	zare beTam dehná neñ.
kezzih wedageriwo mecé mennesat yıfellıgallu.	kand sammınt behwala ınnessallehu.
kewıCC gudday ministru gar meKKeTaTer yıfellıgallu ↑	áwo, ıfellıgallehu.
lıjıhınna ante tımmesasselallaccıhu ↑	beTam annımmesasselım.
yetımıhırtbetun halafinnet wessedh ↑	áwo, wessedhu.
wede niw york mecé mennesat tıfellıgallaccıhu.	zare keseat behwala ınnınnessallen.
mecé tımmellesallaccıhu.	bemagıstu ınnınmollesallen.
ızzih gedema hotel alle ↑	áwo, hulett Tıru hoteloc allu.
lemma lenín yemengıstun hıgg yıTısal.	bewınetu alawKım.
agere gežiw beTam habtam new ↑	áwo, beTam habtám new.
kabbatınna kennate gar mettewaweK yasfellıgıhal ↑	áwo, yasfellıgeññal.
Cellema bet wısT lenín teKemmeTıh.	bırhan sılelelle new.
ras hotel gedema lela hotel tawKalleh ↑	yellem, alawKım.
tınantınna ıgıbžaw bota hedaccıhu nebber ↑	áwo, heden nebber.
kelema gon yeKomew mán new.	wendımmí new.
zare lemısa yegabbezehın sew tawKalleh ↑	yellem, alawKım.
ızzih ager yemeTTah bedınget new ↑	yellem, bedınget aydellem.
ketımıhırt ministru gar tewawweKaccıhu ↑	áwo, tewawweKın.
yenen mekina mendat tıfellıgalleh ↑	yellem, alfellıgım.
betun nıSuh yaderregew mán new.	yene balebet nec.
wede niwyork bemehedıh dess aleh ↑	áwo, beTam dess aleñ.
Kedemm bılo yemeTTaw yemán žum new.	yeserrateññoccu žum new.
KuCC bıla gazeTa yemmıttanebbew set mán nat.	astemariyaccın nat.

kemeSıhafbet feTenn bılaccıhu meTtaccıhu mín serraccıhu.	lastenariyaccın yemıagena debdabbe Safın.
lemma Tega bılo mín neggerewo.	rabeñ bılo neggereñ.
mehandisoccu kahakimoccu reKK bılew teKemmeTu ↑	yellem, abrew teKemmeTu.
serrateññoc berkett bılew bimeTu sırawın zare yemmıtCerrısut yımeslaccıhuwal ↑	mınalbat ınCerrısew yıhonal.
addis bet benesratu dess alew ↑	áwo, beTam dess alew.
feTenn bıla heda mín yıza meTTac.	mınımm yıza almeTTaccım.
ıngıdoc besínt seat meTTu.	kesseatu Kedemm bılew meTTu.
KuCC bıleš tenaggerš ↑	áwo, KuCC bıyye tenaggerhu.
kabbatınna kennatu gar yınoral ↑	yellem, tınnıš reKK bılo bıccawın yınoral.
Kedemm bılo kebbadun šekım wessede ↑	yellem, alwessedem.
Kedemm bıla kemán gar teKeTaTTerec.	kewendımwa gar teKeTaTTerec.
KuCC bılo mín ayye.	mınımm alayyem.
genzebun leyichannıs sisseTew Tırunes mín alec.	melless bıla aytaw hedac.
KuCC bılo kayyeh behwala mín aleh.	nege ıneTallehu bılo hede.
Kedemm bılaccıhu hedaccıhu mín tıserallaccıhu.	wede sinimabet ınhedallen.
dess bıloññal bılo yeneggereh sew mán new.	yante lıj nat.
reKK bılo yeteKemmeTewın sew tawKalleh ↑	áwo, awKallehu.
Tega bılew binegruh tısemalleh ↑	áwo, ısemallehu.
yebırtukan CımmaKiwın reKK adrıgo yesKemmeTew mán new.	lemmá new.
algaw lay KuCC bılo mín yadergal.	amarıñña meSıhaf yanebbal.
leTırunes Kerebb bılah neggerhat ↑	áwo, Kerebb bıyye neggerhuwat.
yıhın arefte neger Saff adrıgo yeseTTaccıhu mán new.	ato lemmá new.
tınnıš areKe TeTa medreg tıfellıgalleh ↑	kageññahu dess yıleññal.
arogitwa setıyyo Kedemm bıla meTTac ↑	áwo, Kedemm bıla meTTac.

yato lemma lıj geba bıla mín neggereccıh.	ınnatwan lemmayet mehıdwan neggereccıñ.
addisun lıbs lebess adrıgo yét lıhed yıfellıgal.	wedesıraw ʔıhed yıfellıgal.
ıjjun taTebb adrıgo mín liseara new.	mısawın libelá new.
wede yuniversiti mecé mehed tıfellıgalleh.	bunnayen TeTa adrıgge ıhedallehu.

dırset

	sewıyyew sigeba mistun _asKeddemat_.
to cause to precede, to let s.o. go first, to cause to be early	masKeddem
on his part, as far as he is concerned	_bebekkulu_ sırawın Çerrese.
	ıKawın beKlo lay _Cane_.
to load	meCan
straight ahead	_beKeTTıta_ hid.

ato yohannıs ınna weyzero mari ItyoPıyan bemekinaccew ıyyezoru lemayet tesmammu. weyzero mari lagunzowaccew yemmiyasfellıgaccewın neger hullu asKeddıma mazzegajjet jemmerec. ato yohannıs ım bebekkulu sırawın Cerrıso lagunzow tezegajje.

sıgıjjıtu kalleKe behwala, ıKaccewın bemekinaccew Cınew wede awaš gunzowaccewın jemmeru. awaš ketema ındederresu yemekinaccew gomma bedınget tenaffeseccıbbaccew. yetenaffesewın gomma lemasaddes wedand tımnıš garaž lemehed fellegu.

bemengedaccew lay ato kebbeden sılageññut garaž yemmiggeññıbetın bota TeyyeKut. ato kebbeden beKeTTıta wede garažu sılemerraccew mekinaccewın wedaw gommawın asnaffu.

TıyyaKewoc

ato yohannısınna weyzero meri mín lemayet temannu.

weyzero meri mín azzegaȷȷec.

ato yohannıs mín aderrege.

kezıgıȷȷıtu behwala mín aderregu.

ıKaccewın bemín Canu.

benekinaccew wedét hedu.

awaš ketema sidersu mín neger ageffaccew.

gommaccewın lemasaddes wedét hedu.

benengedaccew lay mannín agéffu.

ato kebbeden mín TeyyeKut.

beneCerreša mín aderregu.

benekina meggwaz tıweddalleh !

Unit 31

Basic Sentences

	kebbede
There's a good hotel near the garage I was telling you about.	ıneggerkuwaccıhu garaž aTegeb, dehna hotel alle.
	Mary
to charge ('to have someone pay')	meskeffel
That would be best (of all). By the way, how much do they charge per day?	ıssu kehullum yeteššale new. lemehonu beKen sınt yaskeffılallu.
	kebbede
I think it's three fifty a day for a (bed) room, but I don't know about the meals.	lemeññıtabetu beKen sost bırr kehamsa santim yımesleññal. lemıgıb gın alawKım.
	John
That's all right for one day. Let's call a taxi and go.	land Ken mınımm aydel. taksi ınnıTranna ınnıhid.
	kebbede
to carry	meššekem
porter	teššekkami
except that, unless	bestaKer / beKer
There are only porters, no taxis, in Awash ('Except a porter is found, a taxi is not found in Awash').	teššekkami kaltegeññe bestaKer, bewaš wısT taksi ayıggeññım.
	John
Then ('my brother') will you please call a porter for us.	yene wendım, ıstı ıbakkıh teššekkami Trallın.
	kebbede
How many porters do you want?	sınt teššekkamiwocc tıfellıgallaccıhu.

Mary

to remain, to be left over	meKret
to hang (Trans.)	anTeleTTele-manTılTel-yanTeleTTılal
to carry by hand	bejj manTelTel
Two will do. We'll carry the rest [of the baggage] ourselves ('by our hands').	hulett yıbeKallu. yeKerrewın ıñña bejjaccın ınnanTeleTTılewallen.
breakable, fragile	tesebbari
to be careful	meTTenKeK
As the contents ('things') of ('in') this box are breakable, carry it carefully.	bezzih saTın wısT yallew neger tesebbari sılehone, TeTenKıKeh tešekkemew.

Mary

to put down, to unload	awerrede-mawred-yawerdal
Put the things down and place them at the foot of the bed.	ıKawın awrıdınna kalgaw gırge asKemmıTew.

John

How much shall I pay you?	sınt lıkfelaccıhu.

tešekkami

It's two dollars and fifty cents all together.	beTeKlallaw hulett bırr kamsa santím new.

Grammatical Notes

Note 31.1 /be-...bekkul/ 'in the direction of' 'as far as one is concerned'

ato yohannısım bebekkulu sırawın Cerrıso laguzow tezegajje.	'As for Mr. John, having finished his job he was readyfor the trip'.

The preposition /b(e)-/ combined with the postposition /bekkul/ may be used interchangeably with the preposition /best(e)-/ (Note 4.6.1). Thus /bestemısraK/ 'to the North' may be said /bemısraK bekkul/; /bestedebub/ 'to the South', /bedebub bekkul/, etc.

The form /bebekkul-/ used with the noun suffix pronouns means 'as far as one is concerned', 'as for', e.g.

bebekkule yersıwon hassab ıKKebbelallehu.	'As far as I am concerned I agree with your idea.'
bebekkulaccew tımıhırtaccewın Cerrısew wedageraccew temellesu.	'As for them, they completed their studies and returned to their country.'

Note 31.2 The use of /bıcca/ 'only' with Noun Suffix Pronouns and the direct object suffix /-(ı)n/, equivalent to English 'alone', 'by oneself'.

tınnıš reKK bılo bıccawın yınoral.	'He lives alone not very far from here.'

When the word /bıcca/ 'only' is used with noun suffix pronouns and the direct object suffix /(ı)n/ (Note 4.5), the resulting construction corresponds to English 'alone' or 'by myself', 'by himself' etc.:

bıccayen	'I alone'
bıccahın	'you(m) alone'
bıccašın	'you(f) alone'
bıccawın	'he alone'
bıccawan	'she alone'
bıccaccının	'we alone'
bıccaccıhun	'you (pl.) alone'
bıccaccewın	'they alone'

Examples:

bıccayen ınorallehu.	'I live alone'.
bıccawan wedaddis abeba hedec.	'She went to Addis alone'.
ınenna balebete bıccaccının mısaccının bellan.	'My wife and I dined alone'.

Questıons and Answers

dogg sew new yalhew mannín nebber.	yeweyzerit almazın ınnat nebber.
legenzeb ministru sılk kedewwele behwala mín ale.	ministrun ıggenaññallehu ale.
beTıruneš fanta formun lemeferrem yefeKKede mán new.	yeTıruneš balebét new.
feTen bıleh kefoKu lay foTanna samuna lıttameTallın tıcılalleh ↑	áwo, lameTallaccıhu ıcılallehu.
gazeTa yemmiSıfutın sewoc gıbža yegabbezh anté neh ↑	áwo, ıné neñ.
begınbot wer demozu, kegeboya mín neger gezza.	begımmašu yemekina gomma gezza, begımmašu gín mın ındegezzabbet gena algelleSellıññım.
ıgonnu teKemmıTo ınjera beweT yemmibbelaw sew mán new.	bewıCC gudday minister wısT yemmiserew sew new.
baleSegga balınjera alleh ↑	yellem, yene balınjeroc hullu dıhóc naccew.
yegenzeb bıddır yemmıttıTeyyıK mín lemegzat new.	and berenna hulett lamoc lemegzát new.
zare cekaccıhun teKebbılaccıhu mín tadergutallaccıhu.	menzıren adaddis Cammawoc ıngezabbetallen.
mekinahın yetıññaw garaž wısT asgebbıteh tıhedalleh ↑	bante bet aTegeb ballew garaž wısT asgebbıccat ıhedallehu.
lasallafiw sínt santim gurša seTTehew.	asrammıst santim seTTehut.
gunfan siyızıh mín tadergalleh.	wede hakimbet ıhedallehu.
lemma beyyegizew ıyyemeTTa yıgobeññaccıhuwal ↑	áwo, hulgize hamus hamus ıyyemeTTa yıgobeññenal.
bıddırun mecé tıkefleññalleh.	ıhud ıkeflıhallehu.
ımmebetıh kamerika bızu neger megzat tıfellıgallec ↑	áwo, lemegzat tıfellıgallec.
ızzih ager yemeTTahew yeikonomi tımıhırt lememmar new ↑	yellem, yemehandisınnet tımıhırt lememmar new.
dabbonnaw pasta šutta meblat tıfellıgalleh ↑	ınjera beweT ınji lela alfellıgım.
ıkeflallehu yalhewın genzeb lebale suKu keffelkew ↑	wedefit ıkeflewallehu ınji kezzih befit alkeffelhutım.

ıhıtıh wedebetwa yehedeccıw begrwa new †	yellem, belemma mekina new.
leKurs ınKulal, yebellu ınnemán naccew.	lemma kenne wendımmoccu new.
zare Tıwat ıršaw wısT mín yıseru nebber.	abebawoccınna zafoc ıtekıl nebber.
ityoPıya wısT keffıteññaw terara mán yıbbalal.	ras dašan yıbbalal.
Ken kokeb mayet yıccalal †	yellem, ayıccalım.
ızzih ketema wısT keffıteñña tımıhırt bet alle †	áwo, hulett keffıteñña tımıhırtbetocc allu.
zare KeTeroh keman gár new.	kandit Konȷo lıȷagered gár new.
mesriyabetaccıhu lela KırınCaf allew †	áwo, and KırınCaf addis abeba wısT allew.
bıccahın wedegwaro mehedınna atkıltun maTeTTat tıcılalleh †	ıšši, karatt behwala ıhedallehu.
lıȷhınınna balebethın asKeddımeh wedagerıh tılıkaccewalleh †	yellem, bıccaccewın allıkaccewım.
ıgwaro bıccawın yallew mekina yemán new.	yelemma yımesleññal.
bıccawan beKlowan meCan tıcılallec †	áwo, ındeta. yemmıtCınat bıccawán new.
yemekinawın waga bıccahın askeffeleh †	áwo, hullunım bıccayen keffelku.
ıKawın kemekinaw lay bıccawın awerredew †	áwo, awerredew.
TerePezawın bıccahın ımekinaw lay meCan tıcılalleh †	áwo, ıCınewallehu.
ızziya tıllıK bet wısT yemmıtnoru bıccaccıhun new †	áwo, bıccaccınín new.
ısinimabet yehedu bıccawon nebberu †	yellem, kelıȷoc gar nebberku.
bıccawan menor yemmıtfellıg lemındín new.	alawKım.
bıccahın and Termus areKe meTeTTat tıcılalleh.	yellem, alcılım.
sırahın bıccahın ȷemmıreh, bıccahın Cerreskew †	yellem, wendımme reddañ.

dırsət

	məSıhafun asyazhut.
to have (or to help) s.o. carry something; to pawn; to have s.o. arrested	masyaz

ato yohannısınna wəyzəro meri yəməkinaccəw gomma ıskittaddəsıllaccəw dırəs wədand hotel hedəw ləmadər fəlləgu.

bawaš kətəma wısT yəmmiyawKut səw ato kəbbədə bıcca sıləhonə, wədə hotel ındiwəsdaccəw TəyyəKut. ato kəbbədə kəhullu yətəšalə hotel fəllıgo sılagəññə wədəzziya yızowaccəw hedə.

bəkətəmaw wısT taksi sıləlellə ıKaccəwın bəhulətt təšəkkamiwoc asyızəw wədə hotelu dərrəsu.

ıhotelu ındədərrəsu yətəšəkkəmubbətın waga lətəšəkkamiwoccu kəfləw, ıKaccəwın kalgaccəw gırge asKəmməTut. lelitun ızziya adrəw bəmagıstu wədaddis abəba təmelləsu.

TıyyaKewoc

ato yohannısınna wəyzəro meri ləmín ıhotel addəru.

bawaš kətəma wısT yəmmiyawKut səw mán nəw.

ato kəbbədə wədét wəssədaccəw.

bəkətəmaw wısT taksi allə ↑

ıKaccəwın ındét wədə hotelu adərrəsut.

lətəšəkkamiwoccu mín kəffəluwaccəw.

ıKaccəwın yét asKəmməTut.

bəmagıstu wədét hedu.

bəməkina məggwaz tıweddalləh, wəyıs bəbabur məgwaz tıweddalləh.

Unit 32

Basic Sentences

Mary

fire	ısat
how pleasant, how wonderful	alem new
oh!	ındé ↑
How pleasant it is inside the house! But oh! isn't it awfully hot ('fire') outside!	ıbet wısT ındet além new, ıbakkıh. wıCCıwımma ısat aydellem, ınde.

kebbede

to burn, to light	aKKaTTele-maKKaTel-yaKKaTTılal
This is nothing ('what have you seen seen?'). The hottest ('which burn like fire') months are still to come!	mín aytew. ındesat yemmiyaKKaTTılıbbet werat gena yımeTal.

Mary

to get worse	base-mebas- yıbısal
you mean to say	maletíh new
Do you mean to say the weather will be worse?	kezzih yemmibıs gize alle maletíh new.

kebbede

It most certainly [will].	beTám ınȷi.

Mary

Then how can people live [here]?	tadiya sew ındét menor yıcılal.

kebbede

thin, light	sıs
During this season the people start wearing light clothes.	bezzih werat wısT hızbu sıs lıbs melbes yıȷemmıral.

Mary

If light clothes help them ('if they can spend the hot season only by wearing light clothes') so much the better. As for me, I would rather stay in water ('I don't think I would go out of water.')	besıs lıbs bıcca yemuKetun gize kasallefutıss dehná new. ınéss kewıha wısT yemmıweTa aymesleññım.

kebbede

to astonish	megrem
I wonder ('it astonishes me')	yıgermeññal
By staying a long time in the same place ('with it') one gets used to everything. When we think about the cold [weather] of your country we also ('for example') wonder how you can live there.	keKoyyubbet mannıññawım neger yıllemmedal. lemıssale ıñña sılennante ager bırd sınnassıb, ındet ındemmıtnoru yıgermenal.

Mary

custom habit	lımd / lımad
malaria	weba
Of course it may be a matter of getting used to it ('it may be a customary thing'). By the way is there a lot of malaria here ('how is malaria here')?	ıwınetım yelımd neger sayhon ayKerım. lemehonu webawıss ındét new.

kebbede

They say it used to be bad, but it's better now.	and gize beTam meTfo nebber yılallu. ahun gın dehná new.

Mary

help, assistance	ırdata
We're very grateful to you for all your help, Mr. Kebbede.	ato kebbede, sılerdatah hullu beTam ınnameseggınıhallen.

John

to appear, to emerge	bıKK malet
If you ever happen to come to Addis Ababa, our address is the American Embassy.	mınalbat wedaddis abeba bıKK yemmıttıl ındehon, adraššaccın amerikan embassí new.

kebbede

I'm planning to go there in the near future and as soon as I arrive I'll call on you.	beKırb gize wısT lemehed assıballehumma ındederreshu ıTeyyıKaccıhuwallehu.

John

Be sure not to forget. Good bye now.	ındatresa. bel ahun TenayısTıllıñ.

kebbede

Bon voyage!	melkam guzo.

Grammatical Notes

Note 32.1 Suffix /-ge/.

kalgaw gırge asKemmıTew.	Place it at the foot of the bed.

The suffix /-ge/ is affixed to nouns denoting parts of the human body to form new nouns connected in meaning with these parts, e.g.

/ıgır/	'foot'	/gırge/	'bottom part'
/ras/	'head'	/rasge/	'upper part'
/ıjj/	'hand, arm'	/ıjjıge/	'sleeve'
/wegeb/	'waist'	/wegebge/	'waist line'

Note 32.2 Verb: /ındehon(e)/ used with /y(e)-/ and /yemm(ı)-/ relative forms, 'if', 'in case'.

mınalbat wedaddis abeba bıKK yemmıttıl ındehon, adraššaccın amerikan embassi new.	'If ever you happen to come ('appear') to Addis, our address is the American Embassy.

The form /ındehon(e)/ may be translated 'if it be'. The imperfective relative, used with this form, indicates a possible situation, or one which may occur in the future. The perfective relative, used with this form, refers to a definite act, having the 'completed' or 'considered completed' meaning characteristic of the perfective aspect.

Compare the following imperfective relative sentences with the corresponding perfective ones:

Imperfective	Perfective
yemmıthed ındehon, nıgereñ. 'Tell me if you're going' ('if it be that you are the one who is going').	yehedk ındehon nıgereñ. 'Tell me in case you go' ('if it be that you are the one who will have gone').
wedeketema yemmıthed ındehon, Tıreñ. 'If you go downtown, call me'. ('if it be that you are the one who will be going')	wedeketema yehedk ındehon, Tıreñ. 'Call me in case you go downtown'. ('if it be that you are the one who will have gone')

As illustrated by the above examples the /ındehon/ clauses may correspond approximately to English 'if', or 'in case' clauses.

Other examples:

1)	yemmimeTa ındehon astawKeñ.	'If he comes, let me know.'
2)	yemeTTa ındehon astawKeñ.	'Let me know in case he comes.'
3)	yemmıttıttammem ındehon wede hakim hid.	'If you get ill go to see a doctor.'
4)	yetammemk ındehon wede hakim hid.	'In case you get ill go and see a doctor.'

The /yemm(ı)-/ relative clauses with /ındehon/ may be used more or less interchangeably with the conditional forms in /b(ı)-/ and /k(e)-/ described in Notes 14.3 and 15.5.1

Thus, for example, /yemmimeTa ındehon astawKeñ/ may be said /bimeTa astawKeñ/ or /kemeTTa astawKeñ/ without any significant change in the meaning.

Note 32.3 /ındehon(e)/ used with the Short Imperfective and Gerund 'whether (or not)'.

/ındehon(e)/ may be also used with the Short Imperfective or the Gerund. The resulting clauses correspond in meaning to English 'whether or not' clauses. /ındehon(e)/ with a Short Imperfective refers to a present or future situation, and with a Gerund to a past situation, e.g.

nege yımeTa ındehon nıgereñ.	'Tell me whether he'll come tomorrow.'
tınantınna metTo ındehon, nıgereñ.	'Tell me whether he came yesterday.'

Note 32.4 Verbs: Infinitive with Noun Suffix Pronouns used with verb forms /new/ and /nebber/

kezzih yemmibas gize alle maletih new ?	'So you mean to say that the weather will be worse?'

The verb forms /new/ 'is', or /nebber(e)/ 'was' may be affixed to an infinitive plus a noun suffix pronoun.

The resulting forms ('one's doing so-and-so is' or 'one's doing so-and-so was') are used to indicate what one is/was doing (or is/was about to do) at that precise moment, and corresponds approximately to the English 'just doing so-and-so' or 'just about to do so-and-so', e.g.

/meblaté new/	'I'm just eating' (or, 'I'm just about to eat')
/mehede nebber/	'(At that moment) he was going' (or, 'he was just about to go')

These forms are often used in situations in which one describes what he is (or was) about to do when interrupted, e.g.

rat meblataccin new.	'Oh, we're just eating (about to eat) dinner.'
irsiwo simeTu ine mehede nebber.	'When you came, I was just about to leave.'

In some situations the form with /nebber/ may indicate what one meant or was intending to do, e.g.

astemariw iskimeTa mastemaré nebber.	'I just meant to teach until the teacher came.

When used in negative, these forms may correspond approximately to English: 'unless this is so-and-so, then it will mean my (his, your, etc.) doing so-and-so' or: 'had it not been so-and-so, then it would have meant my (his, your, etc.) doing so-and-so', e.g.

behulett seat kalmeTTah, wedebete mehede new.	'Unless you come at two it will mean my going home.'
besseatu batmeTa noro, misaccinin meblataccin nebber.	'Had you not come in time, it would have meant our eating the lunch.'

Questions and Answers

kebbede sare yemeTTa ındehon, yet yarfal.	ıgiyon hotel lıyarf yıcılal.
balınjerah wedemeriKa yehede ındehon, sınt amet lıKoyy yıfellıgal.	sost amet yahıl new.
ıbebur Tabiya benzin yaTTaccıhu ındehon, bayet tagenNallaccıhu.	wede ketema memmelas alleNbın.
ferensayıNNa yetemaru ındehon, wede ferensay ager mehed yıcılallu ↑	áwo, bene wer wısT mehed ıcılallehu.
mekinawa Tıru yehonece ındehon tıgezatalleh ↑	áwo, ıgezatallehu.
ıngıdaw sılagerih yeTeyyeKeh ındehon tınegrewalleh ↑	áwo, ınegrewallehu.
Tırunesš genzeb yemmıtfellıg ındehon genzeb tıseTatalleh ↑	yellem, alseTatım.
genzebun tıkefleh ındehon tıTeyyıKatalleh ↑	áwo, lıTeyyıKat ıfèllıgallehu.
setıyyewa betun tıkkeray ındehon TeyyeKaccıhuwat ↑	yellem, alTeyyeKnatım.
nege kesaat behwala yemeTTahu ındehon kirayun lınegruN yıcılallu ↑	áwo, ınegrıhallehu.
ımmezziya sewoc yemeTTu ındehon tınegruNNallaccıhu ↑	áwo, ınnınegrıhallen.
mekinaye yeKoššeše ındehon taTbewalleh ↑	áwo, aTbewallehu.
menoriya betahın yelewweTk ındehon addisun adrašša tınegrennalleh ↑	áwo, ınegraccıhuwallehu.
addis lıbs yegezzah ındehon arogewın ledıhoc tıseTalleh ↑	áwo, ıseTallehu.
menelkeca yıšıfu ındehon tawKalleh ↑	áwo, awKallehu.
setıyyewa merefiyabet teNNıta ındehon tawKalleh ↑	yellem, alawKım.
mesriyabetun behulett seat yızegaw ındehon mán yawKal.	keNNa mannım ayawKım.
medhanit yegezzah ındehon kene suK tıgezalleh ↑	áwo, ıgezallehu.

mettaweKiya wereKet yalleN ındehon cek memenzer ıcılallehu ?	áwo, yefellagbewın cek memenzer tıcılalleh.
lemma ıbet gebto ındehon teweKallaccıhu ?	yellem, annaweKım.
ıngıdaw negeetu mıgıggır yaderga ındehon teweKalleh ?	yellem, alaweKım.
mistıh misTirun teweK ındehon TeyyeKhat ?	yellem, alTeyyeKhuwatım.
betu meKo ındehon ayyehew ?	yellem, alayyehutım.
ıKawın enTelTılew yımeTu ındehon teweKalleh ?	yellem, alaweKım.
meSıhafoccun kemeSıhaf bet megzatıh new ?	áwo, megzaté new.
weTun beceyt mesratıh nebber ?	áwo, mesraté nebber.
ahun sınab mesnabú new ?	áwo, mesnabu new.
lebetu seTena seTeN birr mekfelaccew nebber ?	áwo, mekfelaccéw nebber.
ıKawın ahun meCenaccew nebber ?	áwo, meCenaccéw nebber.
ınnelemma alewTu ante yemekinahın gomma mesneffatıh nebber ?	yellem, mesneffate alnebberem.
ante kebbetıh gar sıttıCCewewet balebetıh mín mesratwa nebber.	kelıjen gar meCCawetwa nebber.
ıNNa yohannısın sıngagerNew wedagaru meggwezu nebber ?	áwo, meggwezu yımesleNNal.
zare kebank genzeb mebbederıh new ?	áwon mebbederé new.
sıtKeccıhun yıseccıhu leŝırrıŝır mehedaccıhu new ?	áwo, mehedaccín new.
letınıshırt genzeb kemengıst meKKebelıh new ?.	áwon, meKKebele new.
ante kebank sıtweTa ıssu megbatu nebber ?	yellem, ıssum mewTatu nebber.
ınnante sıttınneesu ısswa meKKeneTwa nebber ?	áwo, meKKenetwa nebber.
ahun melleyayetaccıhu nebber ?	áwo, melleyayetaccın nebber.
ıNNa wedecıra sınnıhed, ıssu keyét memmelesu nebber.	kagaru yımesleNNal.
Tırunoŝ zare Tiwat bewenz aTegeb mín mesratwa nebber.	menŝeraŝerwa nebber.

yohannıs meShafun keamarıñña wede ıngliziñña metergomu new ?	áwo, metergomu new.
kembasaderaccıhu gar metteweweKaccıhu nebber ?	áwo, metteweweKaccın nebber.
wedewenz sınmeTa mın madregaccıhu nebber.	meweññetaccın nebber.
wede bahır Tabıya mehedaccıhu nebber?	áwo, mehedaccın nebber.
Tıbe sıga meblataccıhu new ?	áwo, meblataccın new.
keweyzerit Tırunes gar meweññetaccıhu new ?	áwo, meweññetaccın new.
wereKetun lewıCC guddey minister mesTetaccıhu new ?	áwon, sare mesTetaccın new.
yeItyoPıya weyzazırt wedamerika meweTataccew new ?	áwon, meweTataccew new.
yesare semmint wedewıCC ager mehedaccıhu new ?	áwo, mehedaccın new.
ıKaccıhun ınekinaw lay meCanaccıhu new ?	áwo, meCanaccın new.

tırret

'one day', 'once upon a time'	keılletat and Ken.
time	ılet
time (pl.)	ıletat
'kind-hearted'	yato kebbede ınnat lıbbeKın naccew.
heart	lıbb
kind	Kın
	kand ınnat behwala wedeItyoPıya lemehed KorreTe.
to decide, to cut	meKureT-yıKorTal
to say good bye to each other	tesenebabbete-messenebabet-yıssenebabbetal.

keılletat and Ken ato yon belebetun weyzero merin yızo, wedawš hede.

awš ındederresu yato yon yemekinaw gomma sılefeneddabbet, wedaddis abeba temellısew mehed alcalum.

yemekinawin gomma lemaseddes gareš sifellıg ındaggeTemi ato kebbeden sılageññew, yegomma maddeša bota TeyyeKew. ato kebbeden lıbbeKın sew sılenebber, yegomma maddeša bota fellıgo, gommawın ındıttaddes adırregellet.

gizew beTam muKet kemehonu yetenessa, weyzero merinna, ato ȷon beTam sıledekkemaccew, awaš wısT lemader KorreTu.

lageru ıngıda sılehonu, ato kebbede ıKaccewın betešekkemi asyızo wedand dehna hotel merraccew.

ıhotelu ındederresu, tešekkemiw ıKaccewın wedekıflaccew aagebbıto, yetešekkenebbetın waga teKebbılo, wedebetu hede.

ato ȷonınna weyzero meri kato kebbede gar TıKit ketenegaggeru behwala, ato kebbede tesenabto wedebetu mehed fellege.

ınnessun sıladerregellaccew melkam ırdata kemeseggenut behwala wedaddis abeba sımeTa ındiTeyyıKaccew, adraššaccewın seTTut. ırsum adraššawın teKebbılo tesenebabtew teleyayyu.

TıyyaKewoc

tešekkemoc yengıdoccun ıKa yét aagebbu.

ato kebbede tešekkemiwoccun keyét ameTTaccew.

ato kebbedenna ato ȷon yét tewawweKu.

weyzero merinna ato ȷon wedét yihedu nebber.

ato kebbede kemehedu befit kato yohannıs gar mín tenegaggere.

ato yohannısınna weyzero meri lemín wedaddis abeba memmeles alcalum.

Unit 33

Basic Sentences

	abbebe
How do you do, sir. My name's Abbebe.	TenayısTıllıñ getaye, sıme abbebe yıbbelal.
	alemu
How do you do, Mr. Abbebe. My name's Alemu.	TenayısTıllıñ ato abbebe. sıme alemú new.
	abbebe
Well, Mr. Alemu, what can I do for you?	melkam. ato alemu, mín ladırgıllıwot.
	alemu
(As) I see your things seem to be very expensive, but I would still like to ask [about them] ('it will not be bad to ask').	ındemmımmelekketew ıKawoccıwo hullu beTam wıdd yımesluññal, negergın meTeyyeK aykefam.
	abbebe
As a matter of fact they are not expensive. Many people say they are cheap and they send their friends to our store.	bewınetu wıdd aydellum. bızu sewoc rıkkaš new ıyyalu, gwaddeññoccaccewın wedeñña suK yılıkuwaccewal.
By the way, what kind of things do you want?	lemehonu ıraıwo yemmifellıgut mín aynet ıKá new.
	alemu
to itemize, to list; to give small change; to scatter	mezerzer
(Because) I'd like to buy a lot of things (which are needed) for [my] new house. I've listed them on this piece of paper.	laddis bet yemmiyasfellıgu bızu ıKawoc lemegzat sılemmıfellıg, bezzih wereKet lay zerzırreyaccewallehu.

abbebe

Well, then, let me see ('know') what things you (yourself) want [to buy], and we'll discuss (about) the prices and [particular] variety ('kind').	ısti rasıwo yemmifellıgutın ıKa lıweKewınna, sılewagawınna sılaynetu ınnınnegaggerıbetallen.

alemu

The things I (myself) want are (as follows) ('those which continue from here'):	ıne rase yemmifellıgew kezzih yemmiKeTTılutın ıKawóc new.
mattress	fraš
pillow	tras
A double ('family') bed with mattress and pillows, two small beds with mattresses and pillows, a large dining room table with six chairs,	yebeteseb alga kennefrašunna, kennetrasu, hulett tınınıš algawoc kennefrašaccewınna, kennetrasaccew, and seff yemıgıb TerePeza K̇esıddıst wemberoc gar.
easy chair	foté
four easy chairs,	aratt fotewoc.
ornament, decoration	geT
light, lamp	mebrat
decorative table lamps.	geT yallaccew yeTerePeza mebratoc.

abbebe

Very well. Let me show you the beds first.	melkam, meȷemmeriya algawoccun lasayyıwot.

alemu

to extinguish	terekkose-meterkos-yıterekkusal
ash tray	yesiȷara meterkoša
I'll also need four ash trays.	ıšsi, ındihum aratt yesiȷara meterkošawoc yasfellıguññal.

abbebe

Yes, you may need them. Unfortunately ('however') I don't have ('it is not found') them in my store but you may find ('it is possible to find') them in the store of Mr. Kebbede and his associates.	áwon, sayasfellıguwot ayKerum. yehonewhono bene suK wısT ayı ayıggeññım. negergın ınnato kebbede suK magñet yıccalal.

Grammatical Notes

Note 33.1 Verb: /s-/ Negative combined with the forms of the verb /Kerre-meKret/ 'to remain'.

awon, sayasfellıguwot ayKerum.	'Yes you may probably, need them.'

Negative /s-/ constructions (see Note 12,6) are used in combination with the forms of the verb /meKret/.

The approximate English equivalents of the resulting constructions may be illustrated by the following examples:

1) /s-/ Negative used with Affirmative forms of /meKret/:

saymeTa yıKeral	'he may not come (despite the fact that he is supposed to do so)'
saymeTa Kerre	'he didn't come (despite the fact that he was supposed to do so)'

2) /s-/ Negative used with negative forms of /meKret/

saymeTa ayKerım	'he will probably come'
saymeTa alKerrem	'he might have come'

As shown by the above examples the affirmative forms of the verb /meKret/ in these contructions indicate that the action of the /s-/ verb may not take place (Imperfective) or did not take place (Perfective) contrary to one's expectations, whereas the negative forms of the same verb imply that the action of the /s-/ verb will probably take place (Imperfective) or might have taken place (Perfective).

The complete set of these forms is:

salmeTa ıKerallehu	'I may not come'
satmeTa tıKeralleh	'You may not come'
satmeCi tıKeriyalleš	'You (f) may not come'
saymeTa yıKeral	'He may not come'

satmeTa tıKerallec	'She may not come'
sanmeTa ınKerallen	'We may not come'
satmeTu tıKerallaccıhu	'You (pl.) may not come'
saymeTu yıKerallu	'They may not come'
salmeTa Kerrehu	'I dıdn't come (despıte expectatıon)'
satmeTa Kerreh	'You dıdn't come ' ' '
satmeCi Kerreš	'You (f) dıdn't come ' ' '
saymeTa Kerre	'He dıdn't come ' ' '
satmeTa Kerrec	'She dıdn't come ' ' '
sanmeTa Kerren	'We dıdn't come ' ' '
satmeTu Kerraccıhu	'You (pl) dıdn't come ' '
saymeTu Kerru	'They dıdn't come ' ' '
salmeTa alKerım	'I'll probably come'
satmeTa atKerım	'You'll probably come'
satmeCi atKerim	'You (f) probably come'
saymeTa ayKerım	'He'll probably come'
satmeTa atKerım	'She'll probably come'
sanmeTa anKerım	'We'll probably come'
satmeTu atKerum	'You (pl.)'ll probably come'
saymeTu ayKerum	'They'll probably come'
salmeTa alKerrehum	'I mıght have come'
satmeTa alKerrehım	'You mıght have come'
satmeCi alKerrešım	'You (f) mıght have come'
saymeTa alKerrem	'He mıght have come'
satmeTa alKerreccım	'She mıght have come'
sanmeTa alKerrenım	'We mıght have come'
satmeTu alKerraccıhum	'You (pl.) mıght have come'
saymeTu alKerrum	'They mıght have come'

Questıons and Answers

wədaddis abəba kəmehedaccın bəfit ləmman yəmmınnagəññəw yıməslıhal ↑	mınalbat sattagəññut atKərum.
ızzih kətəma wısT wəba yallə yıməslıhal ↑	awo, saynor ayKərım.
abbatıh lətımıhırtbetu ırdata ləməsTət KorrəTu ↑	awon, sayKorTu alKərrum.
ıKawın kəmekinaw lay awərrədut ↑	sayawərdut alKərrum.
ınnatun ləmayet ımeTalləhu bılo saymeTa Kərrə ↑	yəlləm, alməTTam.
ınmeTallən kalu saymeTu yıKərallu ↑	kand seat bəhwala saymeTu ayKərum.
bəzzih amət lıȷıh mətTa satTəyyıKıh tıKəralləc ↑	mınalbat sattıTəyyıKəñ atKərım.
almaz wəndımwan satTəyyıK Kərrəc ↑	yəTəyyəKəcc ayməsleññım.
amerika wısT bet wıdd nəw ↑	áwo, wıdd sayhon ayKərım,
wəndımmıh ıbet wısT nəw ↑	áwo, sayhon ayKərım.
wıššawın hakimbet wəssədaccıhut ↑	almaz satwəsdəw alKərrəccım.
yacci set hulgize ıbetaccıhu tımeTalləc ↑	and hulətt gize satmeTa alKərrəccım.
amerikawi səwıyye hakimbet meTto nəbbər ↑	tınant kəseat bəfit saymeTa alKərrəm.
astəmarih mín aynet meTəTT yıTəTTal.	Təȷȷ sayTəTTa ayKərım.
məkinaye yét ındehonəc tawKalləh ↑	babur Tabiya sathon atKərım.
fərəsu ləmín wəde wənz hede.	wıha sayTəmaw alKərrəm.
ırsasınna wəreKət bəmín gəzza.	gənzəb sayagəññ alKərrəm.
ınnataccəwın ləmayət lıȷoccu ındét hedu.	kabbataccəw mekina saywəsdu alKərrum.
ıhıtıh ləmín yənen meSıhaf wəssədəc ↑	sattıssasat alKərrəccım.
land amət wədeityoPıya mehedınna mastəmar tıfəllıgalləc ↑	áwo, satfəllıg atKərım.
yəzzih səw sıra mındín nəw.	mehandisınnət sayhon ayKərım.
ıbet wısT yalləw səwıyye mán nəw.	təgabaž sayhon ayKərım.
yəwıCC gudday ministeru yəseTTaccəwın gənzəb mín adərrəgut.	sayıkkəfaffəlut alKərrum.

yeñña tımıhırtbet temariwoc yét hedu.

yegezzaccat mekina Kelem mín aynet new.

wede bete krıstiyan besínt seat yıhedallu.

ıKawın ıbet wısT mán agebbaw.

lesetıyyewa yeseTTuwat mındín new.

sinimabet sayhedu ayKerum.

semayawi sayhon ayKerım.

baratt seat sayhon ayKerım.

serrateññoc sayhonu ayKerum.

yassır bırr mınızzari sayhon ayKerım.

dırset

eye	aynen sılammemeñ wedehakim hedku.
benefıt, usefulness, advantage	tımıhırt bızu Tıkım allew.
lıst	yetemariwoccun sım zırzır sıTeñ.

and Ken abbebe besuK wısT salle, alemu meTTanna rasun kabbebe gar astewawweKe.

alemu addis bet sılegezza, betun belıyyu lıyyu yebet ıKawocc liyageTew fellege. yebet ıKawocc bızu gize beTam wıdd naccew. gın layn sılemmiyasdessıtunna bızu TıKım sılemmiseTu, alemu lemegzat KorreTe.

wede suK ındegebba, lesuKu balebet lato abbebe yemmifellıgaccewın yeKawocc zırzır asayyew. yeKawoccum zırzır fraš, tras, yebeteseb alga, tınınnıš algawoc, yemıgıb TerePeza, sıddıst wenberoc, aratt fotewoccınna geT yallaccew yeTerePeza mebratoc nebberu.

ato alemu ıKawoccun and band ketemelekkete behwala, belela Ken meTto yebet ıKawoccun lemegzat tesmamto wede bet temellese.

TıyyaKewocc

abbebe yét nebber.

alemu yét hede.

alemu lemín yebet ıKa lemegzat fellege.

yebet ıKawocc wıdd naccew †

yebet ıKawocc yemmiseTut TıKım mındín new.

ato alemu lato abbebe mín asayyew.

yeKawoccun zırzır Saf.

ato alemu ıKawoccun saygeza lemín temellese.

mín aynet yebet ıKawocc megzat yıfellıgallu.

mín aynet yebet ıKawocc ındinoruh tıfellıgalleh.

Unit 34

Basic Sentences

alemu	
Then let's see the bed.	ısti algawın ınnıyew.
abbebe	
modern	zemenawi
grandchild	yelıjlıj
In addition to being new and modern, this bed is a strong one which will pass from generation to generation ('to the grandchild').	yıh alga addisınna zemenawi kemehonum belay, lelıjlıj yemmiyalf Tenkarra algá new.
strength, firmness, solidity	Tınıkkare
comfortable, convenient	mıccu
Besides, the mattress is known for its sturdiness and comfort.	ındihum frašu beTınıkkarew yetawweKenna mıccú new.
alemu	
way of saying	annegager
Although I know nothing about the sturdiness of beds and mattresses, they seem to be good according to what you're saying.	sılalganna fraš Tınıkkare balawKım, ındannegagerıwo Tıru yımesleññal.
Now let's discuss the price.	ısti sılewagaw ınnınnegagerıbbet.
abbebe	
As you see ('it') the price is one hundred and fifty Ethiopian dollars.	ındemmimmelekketut wagaw and meto hamsa yeityoPıya bırr new.
alemu	
One hundred and fifty Ethiopian dollars for one bed is [too] much ('expensive').	and meto hamsa yeityoPıya bırr land alga wídd new.
exact, correct, honest	ırgıTeñña
Tell me your final ('the exact') price and let me buy it.	ırgıTeññawın waga yıngeruññınna lıgzaw.

abbebe

It's not much for such a good article ('as the thing is very good, it's not expensive'), really it's quite inexpensive.	ıKaw beTam Tıru sılehone, wıdd aydellem. bewınetu rıkkáš new.

alemu

to shine, to glitter	bılıClıC malet
ability	aKm / aKım
Although this thing looks shiny and nice, I can't afford ('it's beyond my ability') to pay one hundred and fifty dollars for one bed.	mınımmınkwan ıKaw bılıClıC bilınna Tıru meslo bittayyım, land alga and meto hamsa bırr mekfel kaKme beláy new.

abbebe

to be hurt, to be harmed or damaged	tegodda-meggodat-yıggoddal
I don't believe the price is too high ('you are hurt by the price'). However, since I wish to please my customers I'll let you have it for one hundred and forty dollars.	bewagaw yetegoddu aymesleññım. yehonewhono denbeññoccen masdesset sılemmıfellıg, band meto arba bırr ıšeTıllıwotallehu.

alemu

oh!	ere
to be too much, to increase in number	mebzat
Oh, please, one hundred and forty dollars is too much for me!	ere ıbakkıwo, and meto arba bırr yıbezabbıññal.

abbebe

Then how much would you like to pay?	lemehonu besínt megzat yıfellıgallu.

alemu

One hundred and thirty dollars will do ('will be enough for you').	meto selasa bırr yıbeKawotal.

abbebe

harm, damage, loss	gudat
however	honom
I'd be losing a lot, but since you're going to become my customer, I'll sell it to you for the price you mentioned.	beTam gudát new. honom yewedefit denbeññaye sılemmihonu, balut waga ıšeTıllıwotallehu.

Grammatical Notes

Note 34.1 Verb: Frequentative form.

The Frequentative Form usually indicates a fracturing of the process of the action or state of the verb or gives a reiterative character to the verb.

Examples:

		Frequentative Form	
/menger/	'to tell'	/menegager/	'to tell bit by bit'
/mefelleg/	'to look for'	/mefelaleg/	'to look here and there for'
/memrat/	'to lead'	/memerarat/	'to lead one by one'
/meleyyet/	'to separate'	/meleyayet/	'to sort out', to separate'
/memenzer/	'to change money'	/memenezazer/	'to change money into bills (or coins) of various denomination'
/meSaf/	'to write'	/meSaSaf/	'to scribble'
/mezor/	'to turn'	/mezwazwar/	'to circulate'
/mešeT/	'to sell'	/mešašaT/	'to sell now and then'

As can be seen from the above examples, the frequentative verbs have only one single type, e.g.

	Simple Form	Frequentative Form
Type A	/menger/	/menegager/
Type B	/mefelleg/	/mefelaleg/

The penultimate consonant is reduplicated. The reduplication is a single consonant plus /a/. The two-radical verbs of the class /mehon/ have an additional /w/ before the /a/, e.g. /mezor/ - /mezwazwar/, /maKom/ - /maKwaKwam/.

Where the penultimate consonant of the simple form is preceded by another consonant, the frequentative form has an /e/ preceding the reduplicated consonant, as in /menger/ - /menegager/ or /memrat/ - /memerarat/, etc.

Following is the Chart of the Frequentative Verbs.

CHART VIII

Frequentative Verbs

	Regular Three-Radical Verbs	Regular Two-Radical Verbs	Four-Radical Verbs	Other Two-Radical Verbs	
Infinitive	menegager mefelaleg	memerarat meleyayet	memenezazer	meSaSaf	mezwazwar
Perfective	negaggere felallege	merarra leyayye	menezazzere	SaSafe	zwazware
Imperfective	yınegaggıral yıfelallıgal	yımerarral yıleyayyal	yımenezazzıral	yıSaSıfal	yızwazural
Jussive	yınegag(ı)r yıfelalg	yımerara yıleyay	yımenezazır	yıSaSıf	yızwazur
Imperative	negagr felalg	merara leyay	menezazr	SaSaf	zwazur
Gerund	negagro felalgo	merarto leyayto	menezazro	SaSıfo	zwazuro
Noun of Agent	negagari felalagi	merari leyayi	menezazari	SaSafi	zwazwari
Noun of Instrument	menegageriya mefelalegiya	memerariya meleyaya	memenezazeriya	meSaSafiya	mezwazwariya

Note 34.2 Verb: Reciprocal Form.

yamerikanna yeityoPıya gıbša yımmesasselallu ↑	Are the American and the Ethiopian parties similar?
hassabun kesew gar mekkefafel yıweddal.	He likes to share his ideas with others.
wendımme wedamerika sihed, abbataccının lemessenabet hede.	When my brother was leaving for America, he went to say goodbye to our father.
ato kebbedenna ato yohannıs tesenebabtew, wedeyyageraccew hedu.	Mr. Kebbede and Mr. John, having said goodbye to each other, left for their respective countries.
ato kebbede kemehedu befit kato yohannıs gar mín tenegaggere.	What did Mr. Kebbede discuss with Mr. John before he left?
ısti sılewagaw ınnınnegagerıbbet.	Now let's discuss (about the) prices.
mıgbun tekaffelın.	We shared the food.

The above examples illustrate the use of the reciprocal verbs. The reciprocal verbs may have two forms: a simple reciprocal form (e.g. /meffaleg/) and a reduplicated one (e.g. /meffelaleg/). The simple reciprocal verbs have an /-a-/ following the first radical of three- and two- radical passive verbs, e.g.

	Passive	Simple Reciprocal
3-rad:	/meffeleg/	/meffaleg/
2-rad:	/memmerat/	/memmarat/

The four-radical reciprocal verbs have an /-a-/ following the second radical of the corresponding Passive verb, e.g.

Passive	Reciprocal
/memmenzer/	/memmenazer/

The reduplicated reciprocal verb is the passive form of the frequentative verb, e.g.

	Prequentative	Reduplicated Reciprocal
3-rad:	/mefelaleg/	/meffelaleg/
2-rad:	/memerarat/	/memmerarat/
4-rad:	/memenezazer/	/memmenezazer/

Here are some examples of the Reciprocal Verbs:

Basic Form	Simple Reciprocal	Reduplicated Reciprocal
/mefelleg/ 'to look for'	/meffaleg/ 'to look for each other'	/meffelaleg/ 'to look for each other repeatedly'
/mekfel/ 'to divide'	/mekkafel/ 'to share'	/mekkefafel/ 'to be divided among several persons'
/mewded/ 'to like'	/mewwaded/ 'to like each other'	-----------
/magñet/ 'to find'	---------	/meggenañet/ 'to meet'
/menger/ 'to tell'	/mennager/ 'to talk'	/mennegager/ 'to discuss'
/memenzer/ 'to change'	/memmenazer/ 'to exchange'	/memmenezazer/ 'to exchange repeatedly'
/mewKes/ 'to reprove'	/mewwaKes/ 'to reprove each other'	/mewweKaKes/ 'to reprove each other repeatedly'
/mesenbet/ 'to spend a few days'	/messenabet/ 'to bid goodbye'	/messenebabet/ 'to bid goodbye to each other'

As seen from the above examples the simple and the reduplicated forms of the reciprocal verbs may have the same meaning. They are, therefore, sometimes used interchangeably by the speakers of Amharic. The reduplicated form, however, may imply that either the action of the verb is performed repeatedly or that more than two persons are involved in the performance of their action.

Sometimes only one of the two forms is used (e.g. /mewwaded/, or /meggenaññet/). Sometimes the meaning of the two forms is clearly different, e.g. /tenaggere/ 'he talked', /tenegaggere/ 'he discussed', /tegabbu/ 'they got married', /tegebabbu/ 'they understood each other'.

It should be noted that where the meaning is clearly reciprocal the plural forms only are used, as in /tefelallegu/ 'they looked for each other' or in /inniffelallegallen/ 'we are looking for each other', etc.

Where, however, the meaning of reciprocity has been lost and the verb implies simply that more than one person is involved, the singular forms are equally used as in /tenaggere/ 'he talked'; /tesenabbete/ 'he bade goodbye'.

As shown by Chart IX, reciprocal verbs have only one pattern with regard to the distribution of vowels and consonants, thus /mennager/ (from /menger/- Type A) and /meffaleg/ from /mefelleg/ - Type B) are of the same type.

CHART IX

Recıprocal Verbs

	Three-Radıcal		Two-Radıcal		Four-Radıcal	
	Sımple	Reduplıcated	Sımple	Reduplıcated	Sımple	Reduplıcated
Infınıtıve	mennager meffaleg	mennegager meffelaleg	memmarat messaTet	memmerarat messeTaTet	memmenazer	memmenezazer
Perfectıve	tenaggere tefallegu	tenegaggere tefelallegu	temarru tesaTTu	temerarru teseTaTTu	temenazzeru	temenezazzeru
Imperfectıve	yınnaggeral yıffallegallu	yınnegaggeral yıffelallegallu	yımmarrallu yıssaTTallu	yımmerarrallu yısseTaTTallu	yımmenazzerallu	yımmenezazzerallu
Jussıve	yınnager yıffalegu	yınnegager yıffelalegu	yımmaru yıssaTu	yımmeraru yısseTaTu	yımmenazeru	yımmenezazeru
Imperatıve	tenager tefalegu	tenegager tefelalegu	temaru tesaTu	temeraru teseTaTu	temenazeru	temenezazeru
Gerund	tenagro tefalgew	tenegagro tefelalgew	temartew tesaTtew	temerartew teseTaTtew	temenazrew	temenezazrew
Noun of Agent	tenagari tefalagiwoc	tenegagari tefelalagiwoc	temariwoc tesaCiwoc	temerariwoc teseTaCiwoc	temenazariwoc	temenezazariwoc
Noun of Instrument	mennageriya meffalegiya	mennegageriya meffelalegiya	memmariya messaCa	memmerariya messeTaCa	memmenazeriya	memmenezazeriya

Questıons and Answers

ıngıdoc gənzəb ləsəwoc səTaTTu ↑	áwon, tınnıš gənzəb səTaTTəw hedu.
ızzih ıyyəzwazwarku ıskıtməTu lıTəbbıKaccıhu ↑	bəTam Tıru nəw.
bunna dəgagmo kəTəTTa mətəññat yıcılal ↑	litəñña yəmmicıl ayməsləññım.
ıKaccəwın ıhotelu adərarsəw yét hedu.	wədəsinimabet hedu.
ləmma Tırunəšın ıyyəTərarra sılabbatwa yıTəyayyıKatal ↑	áwon, andande yıTəyayyıKatal.
gənzəbun kəfaflo ləmán səTTəw.	ləhuləttu lıȷoccu səTTaccəw.
betaccəwın zəgagtəw yét yəhedu yıməslıhal.	mınalbat wədənnataccəw bet hedəw yıhonal.
məkinaccəwın kəfaftəw mín yısərallu.	ıKaccəwın yasgəballu.
mısaccıhun bəlaltaccıhu wana tıhedallaccıhu ↑	áwon, mınalbat ınhed yıhonal.
məSıhafun fəlalgəh agəññəhəw ↑	áwon, agəññəhut.
gənzəb kətəmariwoc wəsassədunna mín gəzzu.	ıKawocc gəzzu.
astəmariw təmariwoccun siyaməsəgaggın abrəh nəbbər ↑	yəlləm, abırre alnəbbərhum.
gənzəbhın məmənəzazər ləmín tıfəllıgalləh.	mınızzari bəTam sıləmmıfəllıg nəw.
wəndımmoccıhın ayaytəh təməlləsk ↑	áwo, ayayıcce təmələsku.
nəgərun səmamto yét hedə.	wədə məsriyabetu hedə.
ınnəkəbbədə yét hedu.	mısaccəwın bəlaltəw wəTTu.
tınnıš sərartən wədə betaccın məhed ıncılallən ↑	áwon, tınnıš sərartaccıhu məhed tıcılallaccıhu.
sırawın ȷəmamrəh ləmín təwkəw.	gize sıləlelləñ nəw.
sıra məfəlaləg kəȷəmmərk sínt gize honəh.	and sammınt honoññal.
ləmma hulgize yıTəyyıKaccıhuwal ↑	andande ıyyəməTaTTa yıTəyyıKənal.
yəgəzzahwaccəwın məkinawocc aytəhal ↑	áwo, ayıccalləhu.
sıləgıbžaw yaməsəgaggənuwaccıhu səwoc sım manmán yıbbalal.	ato ləmmanna wəyzərit Tırunəš yıbbalallu.

bunna degagmo yeTeTTaw sewıyye wendımmıwó new ↑	áwon, wendımmé new.
bunnahın TeTaTteh yét hedeh nebber.	meññıta bet sılk ıdewwıl nebber.
lelıȷoccu genzeb seTaTto wede sıraw temellese ↑	áwon, tınantınna keseat behwala temellese.
hulgize genzeb tıbbedadderallacıhu ↑	yellem, annıbbedadderım.
lemmanna balebetu beTam ındemmimmesegaggenu tawKalleh ↑	yellem, alawKım.
antenna wendımmıh tıttemammenallaccıhu ↑	áwon, ınnıttemammenallen.
ıȷȷaccewın teTaTbew mısaccewın bellu ↑	áwo, teTaTbew bellu.
yohannısınna Tıruneš balınna mist lemehon yıffeKaKKedallu ↑	bewınetu alawKım.
Tırunešınna ınnatwa ıbete krıstiyan wısT yıffelallegu nebber ↑	áwo, tefelalgew tegenaññu.
sılebetu kiray zare tıfferarremalleh ↑	áwo, ıfferarremallehu.
astemariwoc bamet sínt gize yıggebabbezallu.	and assır gize yahıl yıggebabbezallu.
abbatıhınna ante negerun tegelalleSaccıhu ↑	áwo, tegelalleSın.
wedamerika yemmıthedıbbetın mıknıyat teCewawwetaccıhu ↑	yellem, gena alteCewawwetnım.
besínt seat lemeggenaññet teKeTaTTeraccıhu.	baratt seat gedema new.
kebalebetıš gar tegenaññeš ↑	áwo, tegenaññehu.
genzebun mecé tıkkefaffelallaccıhu.	zare keseat behwala ınnıkkefaffelallen.
lemmanna yohannıs teKerarbew yınorallu ↑	yellem, terarıKew yınorallu.
antenna ıhıtıh lemín teraraKaccıhu.	ıne addis ketema menor sılefelleghu new.
Tırunešınna wendımwa lemín teleyayyu.	ıssu wedamerika lemehed sılefellege new.
lemmanna abbatu beTam yımmesasselallu ↑	áwo, beTam yımmesasselallu.
yewıCC gudday ministrunna yetımıhırt ministru sılemín tenegaggeru.	sıladdis abeba tımıhırtbet tenegaggeru.
almazınna Tıruneš tesenebabbetu ↑	áwon, tesenebabbetu.

Tıruneŝınna yohannıs mín teseTaTTu.	beTam Tıru lıbs teseTaTTu.
abbatıwonna ministru tewawweKu †	yellem, altewawweKum.
antenna wendımmıh tıTTerarrallaccıhu †	áwo, ınnıTTerarrallen.
lemmarna yohannıs mín yısseTaTTallu.	kotınna krabat yısseTaTTallu.
genzebun temenezazzeraccıhu †	áwo, temenezazzerın.
ınnekebbede bizu neger teŝaŝaTu †	áwo, bızu teŝaŝıTewal.
ıhotelu wısT mín tegebabbezaccıhu.	bunna bıcca new.
temariwoc rasaccewın teleCaCCu †	yellem, gena naccew.

dırset

	lıju kabbatu gar sılalem poletika tekerakkere.
to argue, to dispute, to bargain, to haggle	mekkeraker
lowlıness, low	yohannıs kekebbede betımıhırtu zıKKıteffa new.
	yene mekina kante mekina bewaga yansal.
to be less, to decrease	manes

ato alemu ıyyezore besuKu wısT yallutın algawoc hullu ketemelekkete behwala, andeffawın alga lemegzat fellege. yıh alga Tenkarrenna micu kemehonum belay addisınna zemenawi nebber.

yalgaw waga and meto hamsa bırr sılenebberenna, lato alemu beTam widd meslo sıletayyew, bezzih waga lamegzat alfellegem. bewagaw kato abbebe gar ketekerakkeru behwala, ato alemu algawın band meto selasa bırr lemegzat fellege.

beyetım bota, yeKaw aynet kewagaw gar yetemesasselo new. ıKaw beTam Tıru kehone, wagaw beTam keff yale yıhonal. ıKaw zıKKıteffa kehone, wagaw ındezzihu yansal. ato alemu legezzaw alga and meto selasa bırr yekeffelebbet mıknıyatu yalgaw aynet Tıru mehonun bemaweK new.

TıyyaKewocc

ato alemu ıyyezore ḿin temelekkete.

ato alemu ḿin lemegzat fellege.

lemín algawın lemegzat fellege.

yalgaw waga śint nebber.

ato alemu lalgaw śint keffele.

ato abbebenna ato alemu bewagaw tekerakkeru †

yeKaw aynet kewagaw gar yımmesasselal †

ato alemu lalgaw and meto selasa bırr yekeffelebbet mıknıyatu
mındín new.

yebet ıKa lemegzat sıtfellıg wedét tıhedalleh.

bebetıh wısT bızu aynet yebet ıKawocc alluh †

Unıt 35

Basıc Sentences

alemu

When are you goıng to send me the thıngs?	ıKawın méc yılıkullıññal.

abbebe

to delıver, to transfer	masrekkeb
ın general	lehullum
at any rate, anyway, anyhow	lehullum neger
As I don't have anyone now [to delıver the merchandıse] I'll be able to delıver them tomorrow afternoon. In any case, I'll gıve you a rıng.	ahun sew sılelellen, nege keseat behwala lasrekkıbıwot ıcılallehu. lehullum neger, sılk ıdewwılıllıwotallehu.

alemu

down payment	Kebd
to take delıvery, to receıve	merrekeb
Then I'll gıve you half of the prıce rıght now as a down payment and I'll pay you the rest upon the delıvery of the goods.	ıngıdiyass gımmašun waga ındeKebd ahun ıseTıwotallehu, yeKerrewın gın ıKawın sırrekkeb ıkeflıwotallehu.

abbebe

receıpt	derresen
dısh, plate	sahın
knıfe	billawa
fork	šukka
spoon	mankiya
shot-glass	melekkiya
All rıght. Before I wrıte you a receıpt, would you lıke to see some other household artıcles (that you want) such as plates, knıves, forks, spoons, cups, glasses, shot-glasses and other thıngs?	ıšši. derresen kemeSafe befit lela yemmifellıguaccew yebet ıKawoc ındesahın, billawa, šukka, mankiya, sini, bırCıKo, melekkiya ındihum leloc ıKawoc mayet yıfellıgallu ?

alemu

kıtchen	weTbet
I've already bought these kıtchen things (before).	ınnezzihın yeweTbet ıKawoc̣ Kedem bıyye gezıccallehu.
to remind, to remember	astawwese-mastawes-yastawwısal
But I thank you for remındıng me. I'll brıng you other customers ın the future.	gın sılastawwesuñ ameseggınallehu. wedefit leloc dembeññoc ameTallıwotallehu.

abbebe

I'll be very pleased.	ıššı, dess yıleññal.

Useful Words

God	amlak sırahın yıkfelıh.
	lageraccın yabKan.
to be worthy of; to cease	mabKat
	mengedu mekinawın yaššegaggıral.
to let pass, to help to pass	aššegaggere-maššegager-yaššegaggıral
bırth, bırthday, Chrıstmas	zare yelıdet be'alen akebberku.
Easter, Resurectıon	betınsa'e magıst wedamerika hedku.
enemy	ato yohannıs bızu Télatoc nebberut.
generous, kınd	abbate beTam ger sew new.
hıghway	beityoPıya wısT bızu awra godanawoc yısserrallu.
maın, chıef, prıncıpal	awra
street, avenue	godana

Grammatıcal Notes

Note 35.1 The use of the word /ınkwan/ ın welcomıng and congratulatory expressıons.

ındemın naccıhu. ınkwan dehna gebbaccıhu.	How are you? Welcome [to Addis].

The word /ınkwan/ has no equıvalent ın Englısh. It may express approval, joy, satısfactıon, pleasure, etc. and ıs used ıdıomatıcally maınly ın welcomıng or congratulatory expressıons.

Here are some examples of the most common expressıons wıth /ınkwan/:

	/ınkwan/ Expressıon	Response:
1)	ınkwan dehna meTTah (or: gebbah). 'Welcome ('you came well')'	ınkwan dehna Koyyeh. ('you stayed well')
2)	ınkwan lewenzıh abeKKah. 'Welcome home'. ('[God] made you worthy of your country ('rıver')').	bamlakıh. 'Wıth [the help of] (your) God'.
3)	ınkwan kezemen zemen yaššegaggereh. 'Happy New Year!' ('[God] ıs the one who helped you to pass from one year to the other')	ınkwan abro aššegaggeren. ('He helped both of us to pass').
4)	ınkwan laddisu amet aderreseh. 'Happy New Year' ('[God] caused you to arrıve to the new year')	ınkwan abro aderresen. ('He caused both of us to arrıve').
5)	ınkwan lelıdetu aderreseh. 'Merry Chrıstmas!' ('[God] caused you to arrıve to Chrıstmas')	ınkwan abro aderresen.
6)	ınkwan lebırhane tınsa'ew aderreseh. 'Happy Easter!' ('[God] caused you to reach the light of Resurrectıon').	ınkwan abro aderresen.

7) ınkwan mariyam mareccıš. 'Congratulatıons!' ('St. Mary had mercy upon you'). (Saıd to a woman who had a new baby).	bamlakıš.

Note 35.2. The use of /ınkwan/ ın combınatıon wıth /yıKrınna/ 'let ıt be left' as equıvalent to Englısh 'let alone'... 'whether... or not', 'even though', etc.

In addıtıon to the usage descrıbed ın Note 35.1 above, /ınkwan/ may also be used ın combınatıon wıth the Jussıve form of the verb /meKrat/ plus suffıx /-(ı)nna/ 'and'. The resultıng constructions correspond approxımately to Englısh 'let alone', 'whether... or not', 'even though' clauses.

It should be noted that the form /yıKrınna/ may or may not be used.

Examples:

ınkwan genzeb liyabeddırıh (yıKrınna) alleññım aylıh.	'He wıll not even admıt ('tell you') that he has money, let alone lendıng you some'.
ınkwan letemariwoc, lastemariwoc alseTTam.	'He dıdn't even gıve ıt to the teachers let alone the students.'
ınkwan wiski yıKrınna weynım ayTeTTam.	'He doesn't even drınk wıne, let alone whısky.'
ınkwan lewedajoccu yıKrınna, leTelatoccum cér new.	'He's even generous to hıs enemıes, let alone hıs frıends.
ınkwan bekremt, bebegam lemehed yasceggıral.	'It's even hard to get there ın summer, let alone ın wınter.'

In expressıons correspondıng roughly to the Englısh 'whether... or not' clauses /ınkwan/ ıs usually combıned wıth the verb used both ın the affırmatıve gerund and the negatıve /b(ı)-/ forms, e.g.

ınkwan temıro yıKrınna, beyımmarım ınkwan asteway new.	'He ıs [naturally] ıntellıgent, whether he ıs educated or not'.
ınkwan genzeb agñıto, beyageññım ındehabtam menor yıweddal.	'He lıkes to lıve lıke a rıch man, whether he's got money or not'.

Questıons and Answers

abbatıh sínt yelıjlıjocc alluwaccew.	asrammıst wendınna set yelıjlıjocc alluwaccew.
yıccın mekina bıgezat Tınıkkare yallat yımeslıhal ↑	áwo, beTam Tınıkkare yallat yımesleññal.
wedebank lemehed mıccu gize allewo ↑	nege ındehone new ınjı̂, zare yelleññım.
nege ırgıTeñña wedageriš yemmıthej yımeslıšal ↑	mınalbat ıhed yıhonal.
keñña gar wede hakimbet mehed tıfellıgallec ↑	ahun yemmıthed aymesleññım.
mekinahın sıtšeT tegoddah ↑	yellem, altegoddahum.
addis ketema wısT bızu denbeññocc alluh ↑	hulett bıcca naccew.
yaddis abeba hızb bızat sínt new.	KuTrun alawKın.
kennezzih mekinawoc mekakkel yetıññaw Tenkarra yımeslıhal.	alawKım.
kelemma gar sılemín tekerakkeraccıhu.	sılemekinaw waga tekerakkerın.
ıztKKıteññaw kıfl wısT sínt temariwocc alluwaccıhu.	hamsa yemmıhonu temariwocc allun.
ketımıhırtbet yageññehew genzeb anneseh ↑	yellem, alanneseññım.
yelemman mekina wesdeh asrekkebhew ↑	yellem, gena ılasrekkebhutım.
ındıtseTaccew yeseTTehuhın genzeb lehullum seTTehaccew ↑	legımmaššoccu bıcca seTTehuwaccew.
lehotelu kıfl Kebd seTTeh ↑	áwo, assır bır seTıccallehu.
yamerika mengıst leityoPıya mengıst genzeb mesTetun semtehal ↑	áwo, semıccallehu.
genzebun sıttıKKebbel derreseñ seTTehew ↑	áwo, seTıccewallehu.
mıssahın bessahın lasKemmıTıllıh ↑	ıššı, asKemmıTıllıñ.
weyzero almaz šukka, billawwana, mankiya gezzac ↑	yellem, nege ıgezallehu aleccıluñña wede betwa hedec.
and bırCıko wuha tıfellıgallah ↑	ahun alfellıgım.

yemmiseTıhın areKe bemelekkiya melekkat yıfellıgal †	áwo, yımesleññal.
kaddis abeba yemeTTawın ıKa mecé merrekeb tıfellıgallaccıhu.	zare keseat behwala merrekeb ınfellıgallen.
weTbet yeteKemmeTeccıwa set sım mán new.	almáz new.
kebbede sımhın astawwesew †	yellem, alastawwesewım.
yezare sammınt wedageraccıhu mehed tıfellıgallaccıhu †	áwo, ınfellıgallen.
weyzero almaz welaȷoccwan TeyyeKeccaccew †	yellem, alTeyyeKeccaccewım.
ıhotelu wısT Tıru mıgıbbet alle †	áwo, beTam Tıru mıgıbbet alle.
yehonewhono nege ıñña bet tımeTallaccıhu †	yellem, nege memTat ancılım.
wede goȷȷam yemmiwesdew awra godana tesertowal †	yellem, gena alteserram.
agere gežiw beTam cer sew yımesluhal †	áwon, beTam cer sew naccew.
Telathın tıweddalleh †	alweddım.
yetınsa'e be'al mecé new.	yenege sammınt new.
lıdet mecé new.	betahısas haya zeTeñ Kén new.
zınabu zenbo mabKatu new †	yellem, gena yızenbal.
sewoccu sertew abeKKu †	yellem, gena yıserallu.
sínt awra dorowocc *) alluh.	assır yemmihonu alluñ.
begodanaw lay sew yıhedıbbetal †	yellem, ayhedıbbetım.
ıskemeskerem yemmiyaššegaggırıh mıgıb alleh †	áwo, àlleñ.
bawraw godana lay bızu mekinawoc aytehal †	selasa yemmihonu tılıllıK mekinawoc wedaddis abeba sihedu ayıccallehu.
wendımmıh cer sew benehonu sew hullu yıweddewal †	cer mehonun yemmiyawKu sewoc hullu yıweddutal.
leTelatıh cer bıttıhon, mín tageññalleh.	bızu wedaȷoc ageññallehu.
wenzu bekırent yaššegaggıral †	yellem, ayaššegaggırım.

---

*) awra doro - 'cock', 'rooster'.

dırsət

nəggadəw wədə goɟɟam ləməhəd
məkinawın yasCınal.

to hâve loaded	masCan

algaw kətəgəzza bəhwala, wədiyaw wədato aləmu bət ləməwsəd altəcaləm. məknıyatum ato abbəbə ləgizəw yəmmirədaw səw baTəgəbu sıləlellə́ nəw. bəmagıstu ato abbəbə algawın bəməkina asCıno wədato aləmu bət lakəw.

bəməɟəmməriya ato aləmu gımmašun waga ındəKəbd kəflo sılənəbbər, yəKorrəbbətın gənzəb algawın sirrəkkəb kəffələ.

kəzziya gize ɟəmmıro ato aləmunna ato abbəbə bəTam sılətəwawwəKu, ato aləmu yəmmigəzawın ıKawocc hullu kato abbəbə suK yıgəza nəbbər. kəzzihım bəlay gwaddəññoccun hullu ıyyaməTTa kato abbəbə gar sılastəwawwəKaccəw, ato abbəbə bızu dəmbəññoc agəññə.

TıyyaKewoc

ato aləmu algawın wədiyaw ləmín altərəkkəbəm.

ato aləmu algawın mə́c ləmagññət calə.

ato abbəbə algawın bəmín lakəw.

məɟəmməriya ato aləmu yəkəffələw gənzəb mín yıbbalal.

ato abbəbənna ato aləmu ındə́t təwawwəKu.

ato aləmu ıKawın hullu yəmmigəzaw kəyə́t nəbbər.

ato abbəbə ındə́t bızu dəmbəññoc ləmagññət calə.

yəbət ıKahın yəmmıtgəzabbaccəw suKoc sínt naccəw.

Unıt 36

Basıc Sentences

kebbede

When dıd you come from Amerıca to Ethıopıa, Mr. John?	ato yohannıs. kamerika wedeityoPıya mecé meTTah.

John

I came to Addıs a few days ago ('ıt has been a few days sınce I entered Addıs').	addis abeba kegebbahu, TıKit Kenoc honoññal.

kebbede

Are you plannıng to stay ın Ethıopıa for a long tıme?	ityoPıya wısT bızu gize meKoyyet tassıballeh ↑

John

to tour, to go sıghtseeıng, to vısıt places	tezewawwere-mezzewawer-yızzewawwera
Yes, I'm goıng to stay [here] until I've toured all the provınces ('untıl I see whıle tourıng').	áwo, TeKlay gızatoccun hullu ıyyetezewawwerku ıskay dıres ıKoyyallehu.
By the way, how many provınces are there ın Ethıopıa ('does Ethıopıa have')?	lemehonu ityoPıya sınt TeKlay gızatocc alluwat.

kebbede

Eritrea	ertra
Begemidir	begemıdır
Bale	bale
Wallo	wello
Shoa	šewa
Sidamo	sidamo
Kafa	kefa
Ilubabor	illubbabor
Gamu Gofa	gamugofa

Ethıopıa has fourteen provınces. Theır names are: Begemidir, Goȷam, Tıgre, Wallo, Shoa, Arusı, Sıdamo, Kafa, Ilubabor, Gomo Gofa, Walaga and Hararge.	ityoPıya asraratt TeKlay gızatocc alluwat. sımaccewım begemıdır, goȷȷam, tıgre, wello, šewa, arusi, sidamo, kefa, illubbabor, gemugofá, wellegga, harerge, ertranna, bale naccew.

John

sıze, wıdth	sıfat
Whıch ıs the largest provınce ('from all the provınces whıch one ıs larger by the sıze')?	keTeKlay gızatoc hullu besıfat yetıññaw yıbelTal.

kebbede

The largest provınce ıs Hararge and the smallest one ıs Arusı.	besıfat kehullu yemmibelTew TeKlay gızat harergé new. kehullum yemmiyansew TeKlay gızat degmo, arusí new.

Useful Words

	yeTana hayıK beityoPıya wısT kemmiggeññut hayıKoc hullu tıllíK new.
lake	hayıK / hayK
lake Tana	yeTana hayıK
	beTana hayıK wısT bızu asawocc allu.
fruıt	lıȷu fıre lemegzat wedesuK hed
various fruıts	hakim frafre ındıbela azzezeñ.
	bebetaccın aTegeb bızu zaf beKKele.
to grow (INTR)	mebKel
	bamerika wısT frafre bebızu yıbeKlal.
Assab (port ın Ethıopıa)	aseb

Massaua (port ın Ethıopıa)	mıSıwwa
	beteraraw aTegeb wıha meneCCe.
to sprıng, to emerge, to orıgınate	memenCet
	wenzu keyet yımeneCCal.
Nıle	abbay beTam tıllıK wenz new.
	babbay wısT mewaññet beTam asceggarí new.
agrıculture	gıbrınna beityoPıya wısT tešašılowal.
	begıbrınna yemminoru bızu sewocc allu.
hıde, skın	Camma yemmisserraw keKoda new.
	yebere Koda lebızu negeroc yıTeKmal.
seed, graın	ityoPıya bızu aynet ıhıl tabeKlalloc.
to grow [TRANS]	mabKel
	ıhıl lemıgıb yıTeKmal.
shıp	merkeb lemegzat wede awroPa ıhedallehu.
	amerika leityoPıya and tıllıK merkeb seTTat.
boat	jelba kemerkeb beTam yansal.
	beTama hayıK ley jelba lihed yıcılal.
	yemıSıwwa wedeb seffi new.
port	addisun wedeb hejje mayet ıfellıgallehu.
	mengedu mekina yaskedal ?
	kezzih ıskeniwyork sint seat yaskedal.
to cause to go, to let go	masked/mashed
border, frontıer	yeityoPıya wesen seffí new.

Grammatical Notes

Note 36.1 Relative constructions used in combination with impersonal forms of the verb /mesel/ 'to seem'.

The /y(e)-/ and /yemm(ı)-/ relative constructions (Note 10.1.1) are often used in combination with the verb forms /yımesleññal/, /yımeslıhal/, etc. 'I think', 'you think', etc. or /mesloññal/, /meslohal/, etc. 'I thought', 'you thought', etc. (Note 20.2).

The resulting constructions correspond in meaning to English 'I (you, etc.) think that you (he, she, etc.) did (or: will do) so-and-so' or: 'I (you, etc.) thought that you (he, she, etc.) had done (or: would do) so-and-so'.

Examples:

wede betu yehede yımesleññal.	'I think he went home'.
zare genzeb yemmiyageñ yımesleññal.	'I think he'll get money today'.
genzebun yageññu mesloññal.	'I thought that you had received the money'.
agerun yemmigobeñ meslotal.	'He thought that he would visit the country'.

The Impersonal forms of the verb /mesel/ which can be used in these constructions are:

1) Imperfective: yımesleññal, yımeslıhal, etc.
2) Perfective: meseleñ, meseleh, etc.
3) Present-Perfect: mesloññal, meslohal, etc.
4) Imperfect: yımesleñ nebber, yımeslıh nebber, etc.
5) Past-Perfect: mesloñ nebber, mesloh nebber, etc.

Questions and Answers

ityop̣ıya sınt ṭeqlay gızatocc alluwat.	ityop̣ıya asra sost ṭeqlay gızatocc alluwat.
basır amet befit sınt ṭeqlay gızatoc nebberuwat.	asrahulett ṭeqlay nebberu.
artrawiyan bewnu amarıñña yıcılallu?	yıcılallu, bıllım yıcılallu.

ertra yəmmıttıggəññəw bəmısraK ityoPıya nəw, wəyıss bəmırab.	yəmmıttıggəññəw bəsemén nəw.
kəffıtəñña tərarawoc yəmmiggəññut yə́t nəw.	bəbəgemıdır wísT yıməṣləññal.
bəməkakkələññaw ityoPıya yəmmiggəññut TəKlay gizatocc ınnəmán naccəw.	harərge, wəllo, šəwanna, arusi naccəw.
bəmısraKıss ınnəmán yıggəññallu.	harərgenna bale naccəw.
bəmıırabıss bəkkul yallut TəKlay gızatoc manmán yıbbalallu.	kəfa, wəlləgganna, illubbabor naccəw.
gəmugofanna sidamoss bəyə́t bəkkul naccəw.	ınnəsu bəstədəbub naccəw.
yəTana hayıK bəTam tıllıK nəw †	áwo, bəTam tıllıK hayıK nəw.
yəTana hayıK bəyətıññaw TəKlay gızat wísT nəw.	bəgoɟɟamınna bəbəgemıdır məkakkə́l nəw.
ityoPıya wısT bızu frafre yıbəKlal †	áwo, yıbəKlal. abzaññaw gın harərge wısT nəw.
kəhullum bəsıfat yəmmibəlTəw TəKlay gızat mán nəw.	harərgé nəw.
kəhulluss bəsıfat yəmmiyansəw TəKlay gızat mán nəw.	arusí nəw.
abzaññaw bunna yəmmiməTaw kəyə́t nəw.	kəkəfa, sidamonna harərgé nəw.
ityoPıya wısT bızu wənzocc yıggəññallu †	áwo, bəTam bızu wənzoc yıggəññallu.
ityoPıya wısT bəTam yımoKal †	kandand zıKKıtəñña botawoc bəstəKər abzaññaw bota aymoKım.
ityoPıya wısT yabzaññaw səw sıra mındín nəw.	yabzaññaw səw sıra gıbrınná nəw.
ityoPıya wədəwıCC agər yəmmıtšəTaccəw mín aynət nəgəroc naccəw.	Koda bunnanna yəzəyıt ıhloc naccəw.
sıgass wədə́ wıCC agər tıšəTalləc †	áwo, məšəT ɟəmmıralləc.
bəityoPıya wısT bəmmiggəññut wənzoc lay mərkəboccınna ɟəlbawoc yıhedubbaccəwal †	bəTıKitoc wənzoc ɟəlbawoc yıhedubbaccəwal. mərkəb yəmmihedıbbaccəw wənzoc gın yəllum.
yəityoPıya kırəmt ındamerika kırəmt yıbərdal †	yəlləm, aybərdım.

1

beityoPıya wenzoccınna hayKoc bızu asa yıggeññıbbaccewal ↑	áwo, babzaññawoccu wısT yıggeññıbbaccewal.
ityoPıya wısT yemmibeKlutın frafrewoc wedewıCC ager bemín tılıkallaccıhu.	bemerkebınna bayroPlán new.
addisu awra godana band gize sínt mekinawoc yaskedal.	aratt mekinawoc yaskedal.
yabbay wenz ȷelba yaskedal ↑	áwo, yaskedal.
ityoPıya sínt wedebocc alluwat ↑	hulett tılılllıK wedebocc alluwat.
yewedeboccu sım manmán yıbbalal.	asebınna mıSıwwa yıbbalallu.
yeityoPıya hayKoc hullu ȷelba yaskedallu ↑	hullum tınnıš ȷelbawoc mashed yıcılallu.
baddis abeba ketema aKrabbiya frafrewoc yıbeKlallu ↑	bızu frafrewoc yıbeKlallu.
yabbay wenz keityoPıya weTto wedét yıhedal.	keityoPıya weTto wede sudan yıhedal.
beityoPıya TeKlay gızatoc hullu gıbrınna yetelemmede new ↑	áwo, beTam yetelemmedé new.
ityoPıya lewıCC agerocc bızu Koda tıšeTallec ↑	áwo, bızu Koda tıšeTallec.
ityoPıya wısT yemmibeKlew yehıl aynet bızu new ↑	áwo, beTam bızú new.
kegoȷȷam wede begemıdır beTana hayıK lay bemerkeb mehed yıccalal ↑	beTana hayıK lay merkeb yellem. negergın tılılllıK ȷelbawoc sılallu, bennessu mehed yıccalal.
ityoPıya wısT ȷelba mekkerayetınna menšerašer yıccalal ↑	áwon, yıccalal.
abbay beTam TıllıK wenz new ↑	áwo, kalem tılılllıK wenzocc andu ıssú new.
legıbžaw yemeTTutın sewoc yemmıttawKaccew yımeslıhal ↑	yellem, yemmawKaccew aymesleññım.
tıllıKun meSıhaf yemmıtgezaw yımeslıhal ↑	áwo, ıgezaw yıhonal.
yezare assır amet sew wede CereKa yemmihed yımeslıhal ↑	áwo, mınalbat kassır amet befit yıhed yıhonal.
labbatu sılk yemmidewwıl yımeslıhal ↑	áwo, yemmidewwıl yımesleññal.
lemma fetenawın yemmiwesd yımeslıhal ↑	yellem, yemmiwesd aymesleññım.

bəmmimeTaw amət wədagəraccın yəmmınnımmələs yıməslıhal ↑	yəlləm, annımmələsım.
bızu TıyyaKewoc yəmmiTəyyıKu yıməslıšal ↑	yəlləm, yəmmiTəyyıKu ayməsləññım.
wədəfit addis bank yəmmikəftu yıməslaccıhuwal ↑	áwo, yıkəftallu.
zınab yəmmizənb yıməslıhal ↑	áwo, yızənb yıhonal.
Timun yətəlaCCə yıməslıhal ↑	áwo, təlaCCtowal.
kəbbədə siȷara yəmmiyaCəs yıməslıhal ↑	áwo, yaCəsal.
ınnalmaz kəñña gar šırrıšır yəmmihedu yıməslıhal ↑	áwo, yıhedallu.
ınnələmma astəmari ləməhon yəmmicılu yıməslıhal ↑	áwo, yıcılallu.
ıKawın yəmmiššəkkəmıllıh yıməslıhal ↑	áwo, yıššəkkəmıllıññal.
məkinawın ləñña yəmmišəTıllın yıməslıhal ↑	yəlləm, ayšəTıllınım.
lıȷu abbatun yəmmiTəbbıK yıməslıhal ↑	áwo, yıTəbbıK yıhonal.
ato yohannıs gənzəb yəlakullıh məslohal ↑	áwo, yəlakullıñ məsloññal.
ləmma wədəbetu yəhedə məslohal ↑	áwo, yəhedə məsloññal.
ȷərmənıñña yəmmawK məslohal ↑	áwo, yəmmıttawK məsloñ nəbbər.
ləmma saysəra yəkəbbərə məsloh nəbbər ↑	yəlləm, alməssələññım.
satsəra gənzəb yəmmıttagəñ məslohal ↑	yəlləm, alməssələññım.
məkinaccəwın yəmmiləwwıTu məssələh ↑	áwo, məsloñ nəbbər.
bunna yəmmınTəTTa məsloh nəbbər ↑	áwo, yəmmıtTəTTu məsloñ nəbbər.
ınnəyohannıs mısaccəwın yəbəllu məslohal ↑	áwo, yəbəllu məsloññal.
ləmma yəməkinawın gomma yəKəyyərə məsloh nəbbər ↑	áwo, yəKəyyərəw məsloñ nəbbər.
astəmariwo Tıwat yəmmiməTa məslowot nəbbər ↑	áwo, məsloñ nəbbər.
tınant zınab yəmmizənb məsloh nəbbər ↑	áwo, yəmmizənb məsloñ nəbbər.
təmariwoc hıgg yəTasu məslowaccıhu nəbbər ↑	áwo, məslon nəbbər.
lıȷıš tımıhırtun yəKəTTələ məsloš nəbbər ↑	áwo, yəKəTTələ məsloñ nəbbər.
zafun yəKorrəThut məsloh nəbbər ↑	áwo, yəKorrəThəw məsloñ nəbbər.

dırsət

	tınantınna yəwıCC gudday ministerın gobəññən.
to vısıt	məgobñət
sıtuatıon	yəbetu aKKəmaməT bəTam Tırú new.
news	təmariwoccu yaləm wəre yısəmallu.
	wərewın səmtən, kətəreddan bəhwala wədagəraccın hedın.
to learn, to fınd out, to understand	mərrədat

yohannıs yətəbalə amerikawi ityoPıyan ləməgobñət wədaddis abəba məTTa. addis abəba gəbto TıKit Kənoc yahıl kəKoyyə bəhwala, leloccun TəKlay gızatoc ləməgobñət fəllegə.

kaddis abəba kəmənnəsatu bəfit, sıləTəKlay gızatoccunna sılə aKKəmaməTaccəw ləmawəK, ato kəbbədən TəyyəKəw. ato kəbbədəm bəTəKlallaw asrəddaw.

ahun ityoPıya asraratt TəKlay gızatocc alluwat. sımaccəwım begemıdır, gojjam, tıgre, wəllo, šəwa, arusi, sidamo, kəfa, illubbabor, gəmugofa, wəllegga, harərge, ertranna bale yıbbalal.

addis abəba yəmmiggəññəw bəšəwa TəKlay gızat wısT nəw. bəšəwa zuriya yallut TəKlay gızatoc arusi, wəllo, gojjam, wəlləgganna harərgé naccəw. harərge kəhullum səffi TəKlay gızat nəw. arusi gín kəhullu yannəsə TəKlay gızát nəw.

yohannıs ındəzzih yalləwın wəre TəyyıKo kətərədda bəhwala, ıKawın yızo guzowın jəmmərə.

TıyyaKewoc

yohannıs ıtyoPıyawi nəw ↑
yohannıs kəyə́t məTTa.
wədaddis abəba ləmín məTTa.
yohannıs ato kəbbədən mín TayyəKəw.
yeityoPıya TəKlay gızatoc sínt naccəw.
sımaccəw manman yıbbalal.
addis abəba bəyətıññaw TəKlay gızat wısT yıggəññal.
bəšəwa zuriya yəmmiggəññut TəKlay gızatoc ınnəman naccəw.
kəTəKlay gızatoccu hullu səffi yətıññaw nəw.
kəTəKlay gızatoccu hullu yəmmiyansəw yətıññáw nəw.
antə ityoPıyan ləməgobñət tıfəllıgalləh ↑
bızu agəroc gobñıtəhal ↑

Unıt 37

Basıc Sentences

John

Is the weather ın the provınces ('every provınce') as good as ın Addis?	yəyyandandu TəKlay gızat ayyər ındaddis abəba məlkám new ↑

kəbbədə

No, the weather ın every provınce ıs dıfferent.	yəlləm ↑ yəyyandandu TəKlay gızat ayyər yətələyayyé new.

John

What ıs the warmest regıon ın Ethıopıa?	kəityoPıya yətıññaw kıfl bəTam yımoKal.

kəbbədə

lowness	zıKKıta
that ıs to say	malət
lowland (below 5500 feet)	Kolla
Most of the tıme ıt's very hot ın the low regıons around the Red Sea, that ıs to say, ın the 'Kolla' area.	abzaññawın gize, bəKəyy bahır zuriyanna bəzıKKıtəñña botawoc, malət bəKollaw wısT bəTam yımoKal.
hıghland regıon (above 8000 feet)	dəga
cold	KəzKazza
[and] ıt's cold ın the hıghland regıons, that ıs to say, ın the 'Dega' area.	bəkəffıtəñña botawoc, malət bədəgáw, KəzKazzá new.
mıdland, temperate regıon (between 5500 and 8000 feet)	wəynadəga
agreeable, suıtable, moderate, comfortable	təsmamí
The temperature ın the central regıons, that ıs (to say), ın the 'Woynadega' area, ıs moderate.	bəməkakkələññaw bota, malət bəwəynadəgaw yəmmiggəññəw ayyər təsmamí new.

John

rainy season, winter	yekıremt werat
How many rainy seasons are there in Ethiopia?	ityoPıya sínt yekıremt werat alluwat.

kebbede

hail, snow	beredo
There are two rainy seasons in Ethiopia, but there is no snow in winter ('it does not have snow like your winter')	ityoPıya wısT hulett yekıremt weratocc allu. negergın ındennante kıremt beredo yellewım.

John

have you ever seen	aytew yawKallu
Have you ever seen snow?	beredo aytew yawKallu ↑

kebbede

I have never seen	ayıcce alawKım
No, I have never seen snow until now.	yellem, ıskahun dıres beredo ayıcce alawKım.

John

strenth, power, force	hayl / hayıl
Is the rain very heavy?	beTam behayl yızenbal ↑

kebbede

powerful	hayleñña
strength, might	hayleññannet
property	nıbret
Yes, sometimes the rain is very heavy, and because of the intensity of the rains the rivers overflow and cause considerable damage ('destroy the property').	áwo, andande hayleñña zınab yızenbal. kezınabum hayleññannet yetenessa, wenzoccu beTam yımolunna, nıbret yaTefallu.

John

danger, accident	adega
dangerous	adegeñña

Now that the rainy months are approaching do you think it would be dangerous to go by car to see the provinces?	ahun yəzınabu wərat Kərbowal. sıləzzih TəKlay gızatoccun bəməkina ıyyətəgwazhu ləmayət adəgəñña yıməsləwotal ↑
kəbbədə	
or, whether	bə-... honə bə-...
mountainous	tərararamma
airplane	awroplan/ ayroplan/roplan
Ethiopia is a mountainous country and the roads are not very good either in winter or in summer. So, it will be much better if you go by plane. ('in winter or in summer as Ethiopia is a mountainous country, she does not have many good roads and it will be better if you go by plane')	bəkrəmt honə bəbəgaw, ityoPıya tərararamma agər kəməhonwa yətənəssa, bızu məlkam məngədoc yəlluwatimınna, bawroplan bihedu yıššalal.
John	
airline	ayyər məngəd
By the way, do [the planes of] the Ethiopian airlines land ('rest') at the principal cities of every province?	ləməhonu yəityoPıya ayyərməngəd bəyyəTəKlay gızatu wanna kətəmoc yarfal ↑
kəbbədə	
Yes, they land at the main cities of every province.	awo, bəyyəTəKlay gızatu wanna kətəmoc hullu yarfal.
John	
Then I'm going to travel by plane. I'm very grateful to you for your help. Goodbye.	ıngıdiyass bawroplan ıggwazalləhu. sıladərrəgullıñ ırdata aməsəggınıwotalləhu. TənayısTıllıñ.
kəbbədə	
Goodbye, I wish you a nice trip.	TənayısTıllıñ. məlkam guzo ımməññılliwotalləhu.

Grammatıcal Notes

Note 37.1 Verb: The use of the verb /mawəK/ 'to know' wıth the Gerund as equıvalents to Englısh 'have ever done (or: been) so-and-so' and 'have never done (or: been) so-and-so'.

bərədo aytəw yawKallu ↑	'Have you ever seen snow?'
yəlləm, ıskahun dırəs bərədo ayıcce alawKım.	'No, I've never seen snow until now.

The Imperfectıve of the verb /mawəK/ 'to know' ıs used ın combınatıon wıth the Gerund of another verb ın questıons equıvalent to Englısh 'have you (I, he, she, etc.) ever done (or: been) so-and-so' (the latter ındıcated by the gerund). The person ınvolved ın the actıon or state of the verb ıs ındıcated both by the Gerund and the Imperfectıve personal affıxes to /mawəK/. The same constructıon occurs wıth the Negatıve Imperfectıve of the verb /mawəK/ ın statements or questıons equıvalent to Englısh 'you (I, he, she, etc.) have never (or: haven't you, etc. ever) done (or: been) so-and-so'.

Examples:

fəllıgge awKalləhu ↑ 'have I ever wanted?'	fəllıgge alawKım. 'I have never wanted'
fəllıgəh tawKalləh ↑ 'have you (m) ever wanted?'	fəllıgəh attawKım. 'you (m) have never wanted'
fəllıgəš tawKiyalləš ↑ 'have you (f) ever wanted?'	fəllıgəš attawKim. 'you (f) have never wanted'
fəllıgo yawKal ↑ 'has he ever wanted?'	fəllıgo ayawKım. 'he has never wanted'
fəllıga tawKalləc ↑ 'has she ever wanted?'	fəllıga attawKım. 'she has never wanted'
fəllıgən ınnawKallən ↑ 'have we ever wanted?'	fəllıgən annawKım. 'we have never wanted'
fəllıgaccıhu tawKallaccıhu ↑ 'have you (pl) ever wanted?'	fəllıgaccıhu attawKum. 'you (pl) have never wanted'
fəllıgəw yawKallu ↑ 'have they ever wanted?'	fəllıgəw ayawKum. 'they have never wanted'

The ınterrogatıve of the second column would be /fəllıgge alawKım ↑ /, etc. 'haven't I ever wanted', etc. The affırmatıve of the fırst column would be /fəllıgge awKalləhu/, /fəllıgəh tawKalləh/, etc. 'I have once wanted', etc. Thıs form may sometımes occur ın the answers to the questıons, e.g.

Questıon	Answer
gənzəb agñıtəh tawKalləh ↑ 'Have you ever got any money?'	and gize agñıcce awKalləhu. I got ıt only once.'
bəniwyork wısT norəh tawKalləh ↑ 'Have you ever lıved ın New York?	norre awKalləhu. [Yes] I have (lıved onece).

Varıous relatıonal affıxes may be prefıxed to the Short Imperfectıve or Perfectıve (where thıs ıs requıred by the constructıon) of the verb /maweK/ as equıvalents to such Englısh expressıons as 'that you have ever done' /sərtəh yemmıttawK/, 'because I have never heard' /səmmıcce sıləmmalawK/, 'ıf you have never eaten' /bəltəh kalawwəKh/, etc.

Questıons and Answers

yamerikanın agər gobñıtəw yawKallu ↑	wədəfit məgobñət ıfəllıgalləhu ınȷi, kəzzih bəfit gobñıccew alawKım.
yaddis abəban kətəma aKKəmaməT yıweddutal ↑	mannacəwınım yəkətəma aKKəmaməT wədıȷȷe alawKım.
sıləlıȷıwo wəre səmtəw yawKallu ↑	yəlləm, səmıcce alawKım.
yəmmıthedubbətın bota aytaccıhut tawKallaccıhu ↑	yəlləm, aytənəw annawKım.
ıKolla wısT bızu gize noraccıhu tawKallaccıhu ↑	yəlləm, norən annawKım.
ıkəffıteñña bota lay ləmənor fəllıgəš tawKiyalləš ↑	yəlləm, fəllıgge alawKım.
KəzKazza bunna TəTTıtəh tawKalləh ↑	yəlləm, TəTTıcce alawKım.
yaddis abəba kətəma ayyər ındəweyna dəga new ↑	ıne addis abəba heȷȷe alawKım. sıləzzih sılayyəru lınəgrıh alcılım.

bəkırəmtu wərat wədaddis abəba hedaccıhu tawKallaccıhu ↑	yəlləm, hedən annawKım.
bamerika wısT bərədowın wəddəhəw tawKalləh ↑	wəddıȷȷew alawKım.
hayləñña zınab sizənb aytaccıhu tawKallaccıhu ↑	áwo, aytənal.
bamerika wısT yəkrəmtun wərat aytəwut yawKallu ↑	áwo, balləfəw yəkırəmt wərat amerika wısT nəbbərku.
ıwašıngton wısT məngəd Təftoh yawKal ↑	and gize Təftoñ nəbbər.
nıbrətıh Təftobbıh yawKal ↑	áwo, Təftobbıñ yawKal.
bəKən kəhamsa bırr bəlay aTfıtaccıhu tawKallaccıhu ↑	áwo, andande ınnaTəfallən.
yəməkina adəga dərsobbıh yawKal ↑	yəlləm, dərsobbıñ ayawKım.
ıterara lay honəh kətəmawın aytəhəw tawKalləh ↑	áwo, and gize ayıccəwalləhu.
bayroplan hedəh tawKalləh ↑	áwo, heȷȷalləhu.
yəityoPıya yayyər məngəd kəityoPıya wıCC hedo yawKal ↑	áwo, ıbızu botawoc hedowal.
bəñña bet bəkkul siyalfu aytəhaccəw tawKalləh ↑	áwo, balləfəw Kıdame siyalfu ayıccaccəwalləhu.
məkinahın arəngwade Kələm Kebbıtəh tawKalləh ↑	yəlləm, Kəbbıccew alawKım.
rashın ammoh yawKal ↑	kand amət bəfit yamməññ nəbbər.
betaccıhun bəzzih amət asaddısaccıhut tawKallaccıhu ↑	áwo, asaddısənəw nəbbər.
ıngliziñña KwanKwa astəmırəh tawKalləh ↑	áwo, and amət astəmırreyalləhu.
bamarıñña and aynət dırsət azzəgaȷtəh tawKalləh ↑	áwo, azzəgaȷıccalləhu.
amerika kəməTTah betə krıstiyan hedəh tawKalləh ↑	áwo, bızu gize heȷȷalləhu.
ıgaraž wısT sərtəh tawKalləh ↑	ahun yəmmısəraw ıgaraž wísT nəw.
kəityoPıya kəməTTah ȷəmmıro wədagərıh dəbdabbe Sıfəh tawKalləh ↑	bızu gize Sıffe alawKım.
bəfərəs təguzəh tawKalləh ↑	áwo, təgužžeyalləhu.
kəzzih bəfit ızzih məTtəh tawKalləh ↑	yəlləm, məTıcce alawKım.

bamarıñña yəteSafə məShaf anbıbəh tawKalləh ↑	áwo, bızu gize anbıbbeyallehu.
ləwıCC gudday minister sıra sərtəw yawKallu ↑	yezare amət lassır sammınt yahıl sərıcceyalləhu.
kəwədaȷoccu. gar noro yawKal ↑	sıra keməȷəmməru bəfit kəwədaȷoccu gar yınor nəbbər.

dırsət

	təraraw wənzun yawwassınəwal.
to border	awwassənə-mawwasən-yawwassınal
	mərete hulətt ši bırr təgəmmətə.
to be estımated	məggəmət
valley	bəšələKo wısT bızu frafre yıbəKlal.
	bızu wənzoc wədə bahır yıfəssallu.
to flow	məfsəs
characterıstıcs, condıtıons behavıour, manner, character	yagərun Təbay mawəK yıTəKmal.
clımate	yəwašıngton ayyər Təbay məTfó nəw.
	zıKK balə bota ınoralləhu.
to be low	zıKK malət

ityoPıya yəmmıttıggəññəw bəsəmen mısraK afrika wísT nəw. yəmmiyawwassınwatım agəroc, bəsəmenınna bəmırab sudan, bədəbub kenya, bəmısraK Kəy bahırınna yəsumale republik naccəw.

yəityoPıya sıfat aratt məto səmaniya ši skwer maylocc sihon, yəhızbwa KuTır bəhayanna bəhaya hulətt miliyon məkakkəl yıggəmmətal.

bəityoPıya wısT bızu wənzoc yıfəssallu.

yəityoPıya yayyər Təbay bəsost kıfloc yəkkəffəlal. yəməȷəmməriyaw kıfl dəga yıbbalal. yıhım kıfl bəTam kəffıtəññanna KəzKazza nəw. huləttəññaw kıfl wəynadəga yıbbalal. yəzzih bota ayyər bəTam Tırunna ləTena təsmamí nəw. sostəññaw kıfl Kolla yıbbalal. yıh bota zıKK yalənna ayyəru muKət nəw.

TıyyaKewoc

ityoPıya yəmmıttıggəññəw yə́t nəw.
ityoPıyan yəmmiyawwassınuwat ınnəmán naccəw.
sudan yəmmiggəññəw kəityoPıya mısráK nəw ↑
yəityoPıya sıfat sı́nt nəw.
bəityoPıya wısT sı́nt hızb yıggəññal.
bəityoPıya wısT bızu təraroc yıggəññallu ↑
sı́nt yayyər Təbayoc yıggəññallu.
sımaccəwın Tıra.
dəgaw kəwəynadəgaw bəmı́n yılləyayyal.
yəKollawınınna yədəgawın lıyyunnət asrədda.
bəityoPıya wısT bəyətıññaw kıfl ləmənor tıwəddalləh.

Unıt 38

Basıc Sentences

John

What ıs the maın occupatıon of the Ethıopıan people ('What do Ethıopıan people do ın general')?	abzaññaw yəityoPıya hızb mín yısəral.

kəbbədə

The maȷorıty of Ethıopıans gaın theır lıvelıhood by agrıculture.	abzaññaw yəityoPıya hızb yəmminorəw bəgıbrınná nəw.

John

farmıng	yərša sıra
Are modern farmıng [methods] commonly used?	zəmənawiw yərša sıra bəTam yətələmmədé nəw ↑

kəbbədə

method, system	zəde
Modern methods of farmıng are not yet very common, but they have been ıntroduced ('begun') ın some areas.	zəmənawiw yərša zəde gəna bəTam yətələmmədé aydəlləm. nəgərgín ahun banand botawoc təȷəmmırowal.

John

farmer	gəbəre
What kınd of agrıcultural products do Ethıopıan farmers generally grow?	abzaññawın gize yəityoPıya gəbərewoc yəmmiyabəKlut mín aynət ıhıl nəw.

kəbbədə

graın; raw (adȷ.)	Tre / Tıre
cereals	TraTre
a kınd of Ethıopıan mıllet from whıch /ınȷera/ ıs made	Tef
They grow a great varıety of cereals, legumes and fruıts, as well as vegetables. Besıdes we have a kınd of graın whıch ıs called 'Tef'.	bızu lıyyu lıyyu TraTrewoccınna frafrewoc ındihum atkıltoc yabəKlallu. kəzzihım bəlay Tef yəmmibbal and aynət ıhıl allən.

John

What do you mean by cereals? ('When you say cereals, what do you mean to say')?	TraTre sıttıl, mín maletıh new.

kebbede

beans	baKela
peas	ater
wheat	sınde
oats	aȷȷa
barley	gebs
corn	beKollo
Cereals ('those which are called /TraTre/) are like: beans, peas, wheat, oats, barley [and] corn.	TraTre yemmibbalut ındebaKela, ater, sınde, aȷȷa, gebs, beKollo yallut naccew.
black seed	nug
flax	telba
castor-oil seed	gulo
sunflower, wool	suf
And the oil seeds are: black seed, flax, castor-oil and sunflower seeds.	degmo lezeyıt yemmihonu ıhıloc ındenug, telba, gulo, súf yallut naccew.

Questıons and Answers

besemen mısraK yeityoPıya wesen ındét new.	besemen mısraK wesenwa Keyy bahır new.
ityoPıya wısT bızu šeleKowocc allu ↑	áwo, bızu allu.
yagerıwo ayyer Tebay ındét new.	beTam Tıru aydellem.
beityoPıya wısT degaw bírd new ↑	beTam bırd aydellem.
yaddis abeba ketema keffıteññá new ↑	áwo, beTam keffıteñña new.
ıKollaw wısT mín aynet ıhıl yıbeKlal.	baKela, Tef, beKolo, sufınna atér yıbeKlal.
sılegıbrınna yemmimmaru ityoPıyawiyan ızzih allu ↑	áwo, bızu temariwocc allu.

addisu yəgıbrınna zəde agəritwan yırəda yıməslıhal ↑	áwo, yəmmiredat yıməsləññal.
kəTefınna kəbəKollo ınȷəra yətıññaw yətələmmədə́ nəw.	yəTef ınȷərá nəw.
arəKe yəmmissərraw kəmín aynət TraTré nəw.	kəgəbs, kəbəKollo, kəsındenna kaȷȷa nəw.
nug ləmín yıTəKmal.	ləzəyıt bəTam Tırú nəw.
lələss ləzəyıt yəmmihonu mín aynət ıhılocc allu.	suf təlbanna gulo allu.
ınnəzzih yəzəyıt ıhıloc yə́t bota yıbəKlallu.	bəbızu botawoc yıbəKlallu.
ləməhonu gəbərewocc ınnəzzihın yəzəyt ıhıloc wədəfit bəbızuw mabKəl yıfəllıgallu ↑	áwo, mabKəl yəmmifəllıgu yıməsləññal.
kəgoȷȷam wədəbəgemıdır ıhıl bəȷəlba lıkaccıhu tawKallaccıhu ↑	andande ınlıkallən.
yəzəyıt ıhıloccın wədə wıCC agər tıšəTallaccıhu ↑	áwo, ınšəTallən.
lədabbo yəmmihonut ıhıloc yətıññoccu naccəw ↑	sındenna aȷȷá naccəw.
Tef kəityoPıya wıCC yətawwəKə ıhíl nəw ↑	kəityoPıya wıCC yətawwəKə ayməsləññım.
agəraccıhu baKəla, atər, sınde aȷȷanna gəbs yabəKlal ↑	áwo, mannıññawınım aynət ıhıl yabəKlal.
yəməretıh wəsən šələKow nəw ↑	áwo, wəsənu šələKow nəw.
yənoraccıhubbət agər ayyər Təbay bəTam Tru nəbbər ↑	áwo, bəTam Tıru nəbbər.
kədəgawınna kəKollaw ayyər Təbay yətıññawín wəddədhəw.	yədəgaw ayyər bəTam KəzKazza sılenəbbər, alwəddədhutım. yəKollaw gín sıləmmimoK dəhná nəbbər.
bəzıKKıtəññaw bota wısT TraTre mabKəl yıccalal ↑	áwo, bızu aynət TraTrewoc mabKəl yıccalal.
gıbrınna bəTam Tıru sıra yıməslıhal ↑	áwo, bəTam Tıru yıməsləññal.
Tef kəityoPıya wədə wıCC agər yıššəTal ↑	yəlləm, agər wısT ınȷi, wədəwıCC ayıššəTım.

bəityoPıya wısT bızu nug təlbanna gulo yıbəKlallu ↑	áwo, bızu yəzəyıt ıhıloc yıbəKlallu.
yamerika hızb frafre məblat yıwəddal ↑	áwo, bəTam yıwəddal.
yabbay wənz kəyət ındəmmimənəC tawKallacčıhu ↑	yəlləm, annawKım.
babbay wənz lay bızu mərkəboccınna ɟəlbawoc yıhedallu ↑	yəlləm, ayhedum.
ityoPıya wədəwıCC agər yəmmıtšəTaccəw Kodawoc mín aynət naccəw.	bızu lıyyu lıyyu aynət naccəw.
ityoPıya ɟəlbanna mərkəboc tısəralləc ↑	tınınnıš ɟəlbawoc məsrat tıcılalləc. mərkəb gın məsrat attıcılım.
kəweyna dəganna kəKolla ayyər yətıññawın yıwəddallu.	ləne yəwənadəgaw ayyər yısmammaññal.
amerika wısT nıbrət alləh ↑	bızu aydəlləm ınɟi alləñ.

dırsət

ındustry	industri lıɟe *mərraməd* oalə. amerika bəTam *yətərammədəcc* agər nəc.
to progress, to advance; to walk	mərraməd
ancıent, formerly, ın the old tımes	*Tınt* bəfərəs məggwaz yətələmmədə nəbbər.

ityoPıya bəindustri yətərammədəc agər sılalhonəc, abzaññaw hızbwa yəmminorəw bəgıbrınná nəw. kəməto zəTəna ammıst yəmmihonəw hızb bəršа lay yıggəññal.

yahunu yəršа zəde kəTıntu bəTam yətəšašalə honowal. bandandım botawoc gəbərewoc yəTıntun zəde yıTTəKKəmubbətal. babzaññawoccu botawoc gın gəbərewoccu addisun yəršа zəde bəsəffiw yısərubbətal. honom, addisun yəršа zəde bəTəKlay gızatoccu hullu ləmasfafat bızu gize yasfəllıgal.

yəityoPıya gəbərewoc hullun aynət ıhıl ləmabKəl yıcılallu. abzaññawoccu gın yəmmiyabəKlut ıhıl, Təf, baKəla, atər, sındə, aɟɟa, gəbs, bəKollonna ınnəzzihın yəməsassəlu naccəw. dəgmo, ləzəyıt yəmmihonu lıyyu lıyyu ıhıloc yabəKlallu.

TıyyaKewoc

ityoPıya bəindustri yətərammədəc agər nəc ↑

bəityoPıya wısT wanna sıra mındín nəw .

yahunu yərša zəde ındét nəw.

gəbərewoc yəTıntun zəde yıTTəKKəmubbətal ↑

addis yərša zəde bəityoPıya wısT yıssərrabbətal ↑

yəityoPıya gəbərewoc mín yabəKlallu.

sıddıst yəhıl aynətoc Saf.

mín aynət yəzəyıt ıhıl bamerika wısT yıbəKlal.

Unıt 39

Basıc Sentences

John

Mr. Kebbede, can you tell me what kınds of fruıt the Ethıopıan farmers grow?	ato kəbbədə, yəityoPıya gəbərewoc mín aynət frafre ındəmmiyabəKlu linəgruñ yıcılallu ↑

kəbbədə

lemon	lomi
banana	muz
citron	tırıngo
tangerine	mənderin
papaya	papaya
pomegranate	roman
They grow lemons, bananas, oranges, cıtrons, tangerınes, papayas, pomegranates [and] grapes.	áwo, ındəlomi, muz, bırtukan, tırıngo, mənderin, papaya, roman, wəyn yallutın frafrewoc yabəKlallu.
raspberry	ınȷorre
wıld roses, eglantıne	Kəga
Besıdes, fruıts lıke raspberrıes and wıld roses grow ın the forests.	kəzzihum bəlay bəCakka wısT ındənȷorre, Kəga, yallu frewoc yıbəKlallu.
There are a great many varıetıes of raspberrıes.	ınȷorre bəbızu lıyyu lıyyu aynət yıkkəffəlal.

John

Do they cultıvate dıfferent kınds of vegetables?	bızu lıyyu lıyyu aynət atkılt yabəKlallu ↑

kəbbədə

cabbage	gommən
potato	dınnıc
carrot	karot
lettuce	səlaTa
tomato	timatim

fruıt of genus Cucurbıta: pumpkın, squash, and others	dubba
Not very many, but they do grow potatoes, carrots, lettuce, tomatoes, and many varıetıes of pumpkın and the lıke.	bəTam bızu aynət aydəlləm. yəhonəw hono, gommən dınnıc, karot, səlaTa, timatimınna lıyyu lıyyu aynət dubbawoc yabəKlallu.

John

Do the farmers grow these thıngs to sell or for theır own use?	gəbərewoc ınnəzzihın nəgəroc ləməšə́T nəw, wəyıss lərasaccəw mıgíb nəw.

kəbbədə

Untıl recently ıt used to be for theır own [use] only, now they (have) started to grow thıngs to sell.	ıskəzare dırəs lərasaccəw bıcca nəbbər. ahun gın ləməšəT mabKəl ȷəmmırəwal.

John

By the way, are there many ındustrıes ın Ethıopıa?	ləməhonu ityoPıya wısT bızu industriwocc allu ↑

kəbbədə

to be cıvılızed	məsəlTən
to dare, to rısk, to venture	mədfər
to cause to dare, etc.	masdəffər
here and there	alfo alfo
Sınce Ethıopıa ıs not an ındustrıally advanced ('cıvılızed') country, I wouldn't (venture to) say that we have many ındustrıes, but some small ındustrıes can be found here and there.	ityoPıya bə'industri yəsələTTənec agər sılalhonəc, bızu industriwoc allun bıyye ləmənnagər ayasdəffırəññım. honom, andand tınınnıš industriwoc alfo alfo yıggəññallu.

John

What kınd of ındustrıes do you have, for example?	ləmıssale mınmın aynət industriwocc alluwaccıhu.

kəbbədə

cotton, textıle	TıT
sugar	sıkwar

naıl	mısmar
bıscuıt., cracker	bıskut
We have cotton mılls, shoe, sugar, naıl and soap factorıes, as well as ındustrıes [producıng] drınks and bıscuıts.	yəTıT, yəCamma, yəsıkwar, yəmısmar, yəsamuna yəməTəTTınna, yəbıskut industriwoc allun.

Useful Words

at least	barneTaw biyans haya bırr yawəTal.
color	yəCammaye məlk Tıkur nəw.
appearance	məlkwa Konjo nəw.
	mıgbu yıTaffıTal.
to taste good	məTafəT

Grammatıcal Notes

Note 39.1 Verb: The use of /yəlləm ↑ / ın combınatıon wıth the Short Imperfectıve and Gerund forms, ın negatıve questıons.

kəzzih bəfit ıhaylə sıllase addəbabay hedəw yəlləm ↑	'Haven't you been ('gone') before to Haıle Selassıe Square?

The word /yəlləm/ wıth a sharply rısıng pıtch / ↑ / ıs used ın negatıve questıons. /yəlləm ↑ / ıs combıned wıth the Short Imperfectıve ın questıons referrıng to the present or future actıon, and wıth the Gerund ın questıons referrıng to past actıon.

Examples:

ato kəbbədən tayəw yəlləm ↑	'Aren't you goıng to see Mr. Kebbede?
ato kəbbədən aytəhəw yəlləm ↑	'Haven't you seen Mr. Kebbede?
Kursıhın Tıbs ınKulal tıbəla yəlləm ↑	'Aren't you goıng to have frıed eggs for your breakfast?
Kursıhın Tıbs ınKulal bəltəh yəlləm ↑	'Haven't you had frıed eggs for your breakfast?

nəgə lənnatıh dəbdabbe tıSıf yəlləm ↑	Aren't you going to write a letter to your mother tomorrow?
tınantınna lənnatıh dəbdabbe Sıfəh yəlləm ↑	Didn't you write a letter to your mother yesterday?

Questions and Answers

baddis abəba kətəma aKrabbiya bıskut yəmmissərrabbət industri allə ↑	áwon, allə.
amerika wısT bənəbbərhıbbət gize bızu industriwoc gobəññəh ↑	áwon, bızu tılıllıK industriwoc gobñıcceyalləhu.
kəgobəññəhaccəw agəroc məkakkəl bəindustri bəTam kəff yalə mán nəw.	ıne kəgobəññəhuwaccəw agəroc bəindustri bəTam kəff yaləw ameriká nəw.
agərıh kəTıntu ahun bızu industriwocc alluwat ↑	áwon, bızu industriwocc alluwat.
yəgıbrınna sıra agərıh wısT ıyyətəsfaffa hedowal ↑	áwo, kəTıntu ahun ıyyətəsfaffa hedowal.
kəlominna kəbırtukan CımmaKi yəmmissərru məTəTTocc allu ↑	áwo, bızu lıyyu lıyyu məTəTToc yıssərrallu.
muzınna tırıngo yımməsassəlallu ↑	yəlləm, bəTam yətələyayyu fırewóc naccəw.
bızu bırtukan yəmmıyabəKıl gəbəre dəhna gənzəb magñət yıcıl yıməslıhal ↑	áwon, bırtukan bızu gənzəb liyaməTa yıcılal.
tırıngo, mənderin, bırtukan, papayanna roman bəyyəTəKlay gızatu yıggəññallu ↑	hullum and TəKlay gızat wısT yəmmibəKlu ayməsləññım. honom bəyyəTəKlay gızatu biyans and aynət fıre yıggəññıbbəTal.
gəbərewóc ınȷorrenna Kəga bəbızu yıtəklallu ↑	andand gəbərewoc TıKit ınȷorrenna Kəga yıtəklallu.
gəbərewoc gommən, dınnıc, karot, səlaTa, timatimınna dubba yabəKlallu ↑	áwon, bızu gəbərewoc ınnəzzihın atkıltoc yabəKlallu.
TıT kəwıCC agər tıgəzallaccıhu, wəyıss ləwıCC agər tıšəTallaccıhu.	ıñña kəwıCC agər ıngəzallən.
yəlomi CımmaKi məTəTTat tıfəllıgalləh ↑	yəlləm, yəlomi CımmaKi alwəddım.

Tıwat muz məblat tıwəddalləh ↑	yəlləm, alwəddım.
amerika wısT tırıngo aytəh tawKalləh ↑	yəlləm, ayıcce alawKım.
kəsuK yəbırtukan CımmaKi gəzzah ↑	yəlləm, algəzzahum. ahun məhedınna məgzat ıfəllıgalləhu.
yəromanınna yəwəyn fıre yımməsassəlallu ↑	yəlləm, bəTam yətələyayyú naccəw.
sínt aynət gommənınna dınnıc ındıgəza tıfəllıgalləh.	hulətt aynət gommənınna hulətt aynət dınnıc gıza.
bəsammınt sínt aynət frafrewoc tıbəlalləh.	sost aynət frafrewoc ıbəlalləhu.
hulgize kərat bəfit səlaTanna timatim tıbəlallaccıhu ↑	hulgize aydəlləm. nəgərgın andande ınbəlallən.
ityoPıya wısT dınnıc bəyyəbotaw yıbəKlal ↑	mınımmınkwan bəTıKit botawoc baybəKıl, babzaññaw botawoc yıbəKlal.
bamerika wısT sínt aynət lıyyu lıyyu dubbawoc yıggəññallu.	bəwınətu alawKım.
səlaTa kətimatim gar yıwəddallu ↑	áwon, bəTam Tırú nəw.
dubba mín aynət məlk alləw ↑	bızu lıyyu lıyyu aynət mə́lk alləw.
yəlomi CımmaKi kəsıkwar gar yıTaffıTal ↑	áwon, bəTam yıTaffıTal.
amerika wısT Kəga yıbəKlal ↑	yəlləm, ıne alayyəhum.
wəyn gəztaccıhu məblat tıfəllıgallaccıhu ↑	áwo, ingəzanna ınbəlallən.
lərat yəmmıtfəllıgut ınȷəra nəw, wəyıss dabbo.	lərat yəmmınfəllıgəw ınȷəra nəw ınȷi dabbo aydəlləm.
ınnəkəbbədə yəgommən wəT bəTam yıwəddallu ↑	yəlləm, aywəddum.
laddisu amət wədagərıš hedəš yəlləm ↑	áwo, heȷȷalləhu.
ləmmiməTaw amət awroPa tıhédu yəlləm ↑	áwo, ınhedallən.
tınant ınnataccıhun aytaccıhu yəlləm ↑	áwo, aytənal.
zare sıləwıCC gudday minister tınnaggər yəlləm ↑	áwo, ınnaggəralləhu.
kəlıȷoccu gar šırrıšır məhed assıbəw yəlləm ↑	áwo, assıbbeyalləhu.

bəmmimeTaw sammınt tıwaññu yəlləm ↑	áwo, ınwaññallən.
ato ləmman aytəšiw yəlləm ↑	áwo, ayıccewalləhu.
bəšələKow məkakkəl bunna təklaccıhu yəl'əm ↑	yəlləm, altəkkəlınım.
šəmiz gəztəšıllıñ yəlləm ↑	yəlləm, algəzzahullıhım.
ləmmanna təsəmma wədaddis abəba hedəw yəlləm ↑	áwo, hedəwal.
bassır səat bunna məTəTTat assıbəw yəlləm ↑	yəlləm, alassəbhum.
təmariwoc məTtəw yəlləm ↑	yəlləm, alməTTum.
gənzəb yagəññu yəlləm ↑	áwon, agəññalləhu.
gənzəb agñıtəw yəlləm ↑	áwon, agñıccalləhu.
šımagıllewoccun wədebetıh Tərtəhaccəw yəlləm ↑	áwo, Təriccaccewalləhu.
nəgə addis šəmiz tıgəžillıñ yəlləm ↑	áwo, ıgəzallıhalləhu.

dırsət

stream	bızu mınCoc wədabbay wənz yıfəssallu.
source (of ıncome)	ləgəbərewoc yəgənzəb mınC yəhonəw TıT nəw.
	tımıhırt bəityoPıya wısT təsfaftowal.
to expand	təsfaffa-məsafat-yısaffal

yəityoPıya mərət bəTam habtam sıləhonə bızu aynət atkıltoccınna fırafırewoc yıbəKlallu. katkılt, ındə dınnıc, karot, səlaTa, timatim, dubbanna gommən yallut yıbəKlallu. gəbərewoccu TıKitoccun atkıltoc lərasaccəw mıgıb ıyyadərrəgu bızuwoccun yıšəTallu.

bəityoPıya wısT yəmmibəKlut fırafırewoc bızu aynətoc naccəw. ləmıssale ındə lomi, muz, bırtukan, tırıngo, məndərin, papaya, romanınna, wəyn yəmesassəlut yıbəKlallu. andand gize fırafırewoc ıyyətəšəTu ləgəbərewoc yəgənzəb mınC honəwal.

bəityoPıya wısT yəmmiggəññut industriwoc bəTam tılıllıK aydəllum. yəTıT, yəCamma, yəsıkwar, yəmısmar, yəsamuna, yəbıskut, yəməTəTTınna yəbet ıKa industriwoc bəbızu yıggəññallu. wədəfitım bəTam ıyyətəsfaffu yıhədallu.

TıyyaKewoc

yəityoPıya məret ındét nəw.

mín aynət atkıltoc yıbəKlallu.

atkıltoccu ləmín yıTəKmallu.

ityoPıya yəfırafırewoc agər nat †

mín aynət fırewoc yıbəKlallu.

gəbərewoc fırewoccun yıšəTallu †

bəityoPıya wısT yəmmiggəññutın yəindustriwoc sım zırzır Saf.

and agər industriwoccun ləmasfafat mín madrəg yıggəbbawal.

Unit 40

Basic Sentences

John

cattle and other domesticated animals	kəbt
forest	dur
beast	awre
wild animal	yədur awre
Will you please tell me in brief about domestic and wild animals in Ethiopia.	ısti ıbakkıwo sıləityoPıya kəbtoccınna yədur awrewocc. aynət bəTıKitu yıngəruñ.

kəbbədə

sheep	bəg
goat	fıyyəl
camel	gıməl
The domestic animals of Ethiopia are: cows, oxen, sheep, goats, donkeys, horses, mules, camels, etc.	yəityoPıya kəbtoc, lam, bərə, bəg, fıyyəl, ahıyya, fərəs, bəKlo, gıməlınna ınnəzzihın yəməsasəlu naccəw.
elephant	zıhon
giraffe	KəCCıne
leopard	nəbır
hyena	jıb / žıb
wolf	təkula
jackal	Kəbəro
As for wild animals, there are: lions, elephants, giraffes, leopards, hyenas, wolves, jackals, and others.	yədur awrewoc dəgmo, anbəssa, zıhon, KəCCıne, nəbır, jıb, təkula Kəbərónna ınnəzihın yəməsasəlu naccəw.
animal	ınsısa
cats, dogs, and other domestic animals	yəbet ınsısa

In addition to this there are domestic animals such as dogs and cats.	kəzzihım bəlay ındəwıššanna dımmət yallu yəbet ınsısawocc yıggəññallu.

John

What are the main export items of Ethiopia ('What kind of things does Ethiopia sell to foreign countries most of the time')?	abzaññawın gize ityoPıya ləwıCC agər yəmmıtšəTaccəw mín aynət nəgəroc naccəw.

kəbbədə

As I'm in a hurry to go [back] to work, I don't have time to enumerate them all, but the most important of them are coffee, hides and oil seeds.	ahun wədəsıra ləməhed sıləcəkkolhu, hullunın lızərəzzırıllıwot gize yəlləññım. gın wannawoccu, bunna, Kodanna, yəzəyıt ıhloc naccəw.

John

to have .. released	masfəttat
to take someone's time	sıra masfəttat
All right I don't want to take your time. Goodbye.	ıšši, ahun sıra lasfəttawo alfəllıgımmınna, yıbəlu TenayısTıllıñ.

kəbbədə

Goodbye.	amen, TenayısTıllıñ.

Useful Words

	gəbərew fərəsoccun yıməggıbal.
to feed	məməggəb
	mín aynət kəbtoc tarəballaccıhu.
to raise, to breed	marbat
to hunt	lelit maddən ayıccalım.
hunting	adən Kəllal sıra aydəlləm.

Grammatıcal Notes

Note 40.1 The use of /bel/, /yıbelu/, /belu/ (the Imperatıve forms of the verb /malet/ 'to say') as equıvalents to Englısh 'then', 'well'.

yıbelu TenayısTıllıñ.	'Goodbye then.'
yıbelu ıskınnıggenañ dıres TenayısTıllıñ.	'Well, goodbye ('untıl we meet agaın').

The verb form /bel/ (polıte: /yıbelu/, plural: /belu/) ıs frequently used ın famılıar or frıendly expressıons such as:

bel TenayısTıllıñ.	'Goodbye then.'
bel ınnıCCewawet.	'Well, let's talk.'
bel ınnıhid.	'Let's go then.'
bel yıhun.	'O.K. then, ('let ıt be so').'
bel ındatresa.	'All rıght, be sure not to forget.'

Questıons and Answers

bızu yebet ınsısawoc ıbetıh wısT alluh ↑	áwon, hulett yemmihonu yebet ınsısawocc alluñ.
ıdur wısT awre ayteh tawKalleh ↑	áwon, beKeddemlet and anbessa ayyehu.
yebet ınsısawoc ıdur wısT yadrallu ↑	yellem, ayadrum. biyadru, yedur awrewoc yıbeluwaccewal.
abzaññawın gize yebet ınsısawoc mín aynet mıgıb yımmeggeballu.	ıssu ınde ınsısaw aynet new. lemıssale wıššanna dımmet abzaññawın gize sıganna wetet yımmeggeballu.
bızu aynet kebtoc wede wıCC ager tıšeTallaccıhu ↑	yellem, anšeTım.
geberewoc kebtoccın lemešeT yareballu ↑	áwo, yareballu.
ityoPıya wısT kebt marbat tıllıK sıra new ↑	áwon, abzaññaw yeityoPıya hızb yemminorew beršanna kebt bemarbat new.

meše T yemmıtfellıguwaccewın ınsısawoc yét tıšeTuwaccewallaccıhu.	ıgebeya ınnıwesdınna ınšeTaccewallen.
geberewoc bızu kebtoc alluwaccew †	áwo, bızu kebtocc alluwaccew.
weba ballebbet sıfra ınsısawoc yınorallu †	áwon, yınoru yımesleññal.
kebt marbat tıllıK TıKım allew †	áwon, beTam bızu TıKım allew.
and sew siyaddın beTam meTTenKeK yasfellıgewal †	áwon, meTTenKeK yasfellıgewal.
gwaddeññah ındante aden madden yıweddal †	áwo, beTam yıweddal.
yıhıññaw feres kezziyaññaw yıbelTal †	beTam aybelTım.
ityoPıya wısT weTTatocc aden yaddınallu †	áwo, tınınnıš awrewoccın yaddınallu.
lewetet yemmihonut ınsısawoc beTam bızu naccew †	beTam yetawweKeccıw lám nat. negergın gımelınna fıyyel degmo wetet yıšeTallu.
ırsıwo yegımelınna yefıyyel wetet TeTTıtew yawKallu †	yellem, TeTTıcce alawKım.
bızu awrewoc yemmiggeññubbetın dur lıttasayyeñ tıcılalleh †	yellem, lasayyıwo alcılım. mıknıyatum sılemmalawKéw new.
kezıhonınna kanbessa yetú tıllıK new.	kanbessa zıhon beTam tıllıK new.
KeCCıne yebet ınsısa nat †	yellem, yedur awré nat.
ityoPıya wısT yenebır Koda yıššeTal †	áwo, keff yale genzeb yaweTal.
tekulanna Kebero yımmesasselallu †	yellem, beTam ayımmesasselum.
ızzih ager ȷıb aytew yawKallu †	yellem, kemeTTahu ȷemmıro ıskahun ȷıb alayyehum.
and beTam Tıru yewetet lam sínt bırr taweTallec.	and meto bırr yahıl taweTallec.
yerša bere mín yahıl yaweTal.	ıssu beTam wídd new.
yebet ınsısa arbıteh tawKalleh †	yellem, alarebbahun.
gımelın keKeCCıne meleyyet yıccalal †	áwo, hulettu yeteleyayyu ınsısawoc sılehonu, meleyyet asceggari aydellem.
kebeKlonna keferes yetıññáw Kın ınsısa new.	feres hulgize Kın ınsısa yıbbalal.

kebeKlonna kahıyya yetıññaw bızu genzeb yaweTal.	beKlo keff yale genzeb yaweTal.
amerika wısT ahıyya ayteh tawKalleh †	yellem, ayıcce alawKım.
yabbatıh sıra kebt marbat new †	áwon, kebt marbat new.
ıbetıh wısT dımmet alleh †	áwo, hulett dımmetoc alluñ.
wıššawo Tırú new †	áwon, beTam Tırunna Kın new.

dırset

tamed	lemmada ınsısa ıdur wısT ayadrım.
	ızzih dur wısT aden madden tekelekkele.
to be prohibited, forbıdden	mekkelkel
wıthout	yalefeKad.

beityoPıya wısT bızu lıyyu lıyyu aynet kebtoc, yebet ınsesoccınna yedur awrewoc yıggeññallu. andand yedur awrewoc beleloc ageroc wısT sılemmayıggeññu ıyyetešeTu wede wıCC ager yıhedallu.

beTeKlallaw, bebızu yemmiggeññut kebtoc ınde lam, bere, beg, fıyyel, ahıyya, beKlo, feresınna gımel yemesasselu naccew. ınnezzihım kebtoc lebızu negeroc sılemmiyageleggılu, geberewoc hullu ındennezzih yallu kebtoc alluwaccew.

andand sewoc bebetaccew wısT wıššanna dımmet ınde lemmada ınsısa yasKemmıTallu.

kedur awrewoc wanna wannoccu anbessa, zıhon, nebır, KeCCıne, ȷıb, tekula, Keberonna ınnezíhın yemesasselu naccew. yedur awrewoc lemadden behıgg yetekelekkele bemehonu, mannım sew yalefeKad liyaddın aycılım.

TıyyaKewoc

beityoPıya wısT kebtoc yıggeññallu †
yekebtoccun sım Tıra.
beityoPıya wısT mín aynet yedur awrewoc yıggeññallu.
lemín andand yedur awrewoc wede wıCC ager yıllakallu.
kebtocc lemín yageleggılallu.
dımmetoc yét yınorallu.
wıšša lemín yıTeKmal.
mannım sew lemadden yıcılal †
Keberonna ȷıb bamerika wısT yıggeññallu †
bamerika wısT yemmiggeññutın yedur awrewoc sım Tıra.

Unit 41

Basic Sentences

John

operator	mazoriya
to cause to meet, to connect	maggənaññət
Ministry of the Interior	yagər gızat minister
Hello, operator, give me the Ministry of the Interior, please.	halo mazoriya, ıbakkıš yagər gızat ministerın aggənaññıñ.

Operator

With whom do you wish to speak ('meet'), sir?	kəman gar ləməggənaññət yıfəllıgallu, getaye ↑

John

development	lımat
director	direktər
I'd like to speak with Mr. Kebbede, the Director General of the Development Section.	kəlımat kıfl wanna direktər, kato kəbbədə gar ləmənnəgagər ıfəllıgalləhu.

Operator

Just a minute, I'll connect you.	TıKit yıKoyyu, aggənaññıwotalləhu.

kəbbədə

who are you?, who is it? ('who shall I say')	man lıbəl
I'm [Mr.] Kebbede. With whom am I speaking, sir?	kəbbədə́ nəñ. mán lıbəl getaye ↑

John

agreement	wıl
dam	gıddıb

I'm [Mr.] John, (I am) the chief engineer who came to start the work on the Awash River dam according to [our] agreement.	ıne yohannís nəñ. bəwılu məsərət yawašın wənz gıddıb sıra ləməjəmmər yəməTTahu, wanna məhandís nəñ.

kəbbədə

hope	təsfa
to expect	məTTəbabəK
Oh yes, I remember. How are you Mr. John? We were looking forward to your coming ('we were expecting with hope your coming').	áwo, astawwısalləhu. ındemın allu ato yohannıs ↑ məmTatıwon bətəsfa ınnıTTəbabbəK nəbbər.
When did you arrive (from your country)?	kagərıwo məcé məTTu.

John

I came to Addis two days ago.	addis abəba kəgəbbahu hulətt Kən honoññal.
to cause to be tired	madkəm
to	zənd / ga
but because I was tired from the long journey ('because my journey was very long and because it made me tired') I couldn't come to see you earlier.	darugın guzoye bəTam rəjjım sılənəbbərınna, sıladəkkəməñ kəzzih Kədəm bıyye ırsıwo zənd lıməTa alcalhum.

kəbbədə

That's all right. Have you had enough rest now?	mınımmaydəl. ahun bəKi rəft agəññu ↑

John

Oh yes, I've rested enough.	áwo, bəKi rəft agññıccalləhu.
so that, in order to	zənd
to beg, to ask for a favor	mələmmən

Now I'd like to see the site of the new Awash Dam. Could you give me your assistance in this matter ('I beg that you give me your assistance').	ahun gın addisu yawaš gıddıb yəmmissərrabbətın bota ləmayət ıfəllıgalləhunna, ırdatawon yadərgullıñ zənd ıləmmınalləhu.

kəbbədə

With pleasure. By the way, when do you expect to leave?	bədə́ssıta. ləməhonu mə́c ləməhed assıbəwal.

John

I've decided to leave Addis at the beginning of the next week.	bəmmiməTaw sammınt məjəmməriya kaddis abəba ləmənnəsat KorıCCalləhu.

kəbbədə

to hope, to wish, to promise	təsfa madrəg
Very well. I wish you a nice trip. ('that your trip be straightened')	bəTam Tırú nəw. guzowo ındiKKannallıwo təsfa ạdərgalləhu.
However, it would be good if we [could] meet this week before you leave, have dinner together and discuss the matter.	đarugın kəməhedıwo bəfit bəzzih sammınt wısT təgənañtən rat abrən bınbəlanna, bınnıCCəwawwət məlkam sayhon ayKərım.

John

It will be my pleasure.	dəssıtayé nəw.
to be convenient, to be comfortable	məmməcət
to inform	mastawəK
Just tell me what time will be convenient for you, and let's meet at the Gion Hotel.	ıngıdiyass yəmmimməccıwon səat yastawKuññınna, giyon hotel dırəs ınnıggənañ.

kəbbədə

Good. How about making it Saturday at eight p.m.?	məlkám nəw. Kıdame kəmıššıtu bəhulətt səat bınnadərgəwıss ↑

	John
All right.	təsmamí nəw.
	kəbbədə
Meanwhile, if you [wish to] come to my office to ask me any questions, I'll be glad to answer them.	ɪskəzziya dɪrəs ɪbiroye məTtəw TɪyyaKewoc ɪndalluwot biTəyyɪKuñ ləməməlləs fəKadəññá nəñ.
	John
Then I'd like to come to your office at eleven a.m. tomorrow with a few ('and present my') questions.	ɪngɪdiyass nəgə bammɪst səat ɪbirowo dɪrəs məTɪcce, TɪyyaKewoccen ləmaKrəb ɪwəddalləhu.
	kəbbədə
O.K. I'll be expecting you then ('at this time'). Goodbye, then ('until we meet again').	ɪšši bəzzih səat ɪTəbbɪKɪwotalləhu. ɪskɪnnɪggənañ dɪrəs TenayɪsTɪllɪñ.
	John
Goodbye.	amen. TenayɪsTɪllɪñ.

Grammatical Notes

Note 41.1 Postpositions: The use of /zənd/ or /ga/ as a postposition with or without relational affixes.

bəityoPɪyawian zənd sijara maCəs yətələmmədə aydəlləm.	Smoking cigarettes is not customary among the Ethiopians.
ɪrsɪwo zənd lɪməTa alcalhum.	I couldn't come to [see] you.

The postpositions /zənd/ or /ga/ are used interchangeably by the speakers of Amharic. While /ga/ is used commonly in spoken Amharic, particularly in Addis, /zənd/ is used elsewhere, as well as in more formal speech and in written Amharic. It should be noted, however, that /zənd/ is used more often with reference to persons while /ga/ usually refers to objects or places.

The meaning of these postpositions varies according to the context and the relational affixes which may be prefixes to the word they modify.

Note 41.1.1 /kə- ...zənd~ga/ 'from'

The postposition /zənd/ or /ga/ may be in combination with the relational affix /kə-/ (or /tə-/ in some dialects) 'from', e.g.

kəkəbbədə ga (or: zənd) dəbdabbe dərrəsəñ.	'I've got a letter from Kebbede'.

Note 41.1.2 /ɪ- ...zənd~ga/ 'with', 'at', 'by'

The postpositions /zənd/ or /ga/ combined with the relational affix /ɪ-/ mean 'with', 'by', 'at'. /zənd/ or /ga/ alone may also be used in this meaning. For example:

ɪne zənd (or: ga) yɪnoral.	He lives with me.
ɪTərəPezaw ga nəbbər.	It was by the table.
ɪbabur Tabiyaw ga agəññəhut.	I met him at the station.

Note 41.1.3 /bə- ...zənd/ 'among'

Used with the relational affix /bə-/ the postposition /zənd/ means 'among'. (/ga/ is not used in combination with this affix, and some speakers would prefer the use of /məkakkəl/ 'among' instead of /zənd/.) e.g.

bəsəwoc zənd lɪyyu lɪyyu lɪmadocc allu.	There are many various customs among the people.

Note 41.1.4 /zənd~ga/ 'to'

The postpositions /zənd/ or /ga/ may be used instead of /wədə-/ 'to' with verbs of motion when they refer to a person (not a place), e.g.

nəgə ləmma ga (or: zənd) ɪhedalləhu.	I'm going to [see] Lemma tomorrow.

but:

wədəsinima ɪnhedallən.	We're going to the movies.

Note 41.1.5 /ızzih zənd~ızzih ga/ 'over here' and /ızziya zənd~ızziya ga/ 'over there'.

Used with /ızzih/ 'here' and /ızziya/ 'there' these postpositions mean 'over here' and 'over there', respectively, e.g.

ızzih ga (or: zənd) asKəmmıTəw.	Put it over here.
ızziya ga (or: zənd) asKəmmıTəw.	Put it over there.

Note 41.2 Verb: The use of /zənd/ as a postverb.

Note 41.2.1 /zənd/ with Short Imperfective.

ırdatawon yadərgullıñ zənd ıləmmınalləhu.	('I beg that you assist me.')

The Postverb /zənd/ is used with the Short Imperfective to mean 'so that', 'that', 'in order to', e.g.

yıfəllıg zənd	'so that he may look for'
yınəgr zənd	'so that he may tell'

Note 41.2.2 /kə ...zənd/ with Perfective

The Postverb /zənd/ may be used with the Perfective in combination with the relational affix /kə-/. The resulting form corresponds approximately to the English 'due to the fact that', 'since', e.g.

kəməTTahu zənd and TıyyaKe lıTəyyıKıh ıfəllıgalləhu.	Since I've come I'd like to ask you a question.

Note 41.3 The use of the form /kənorəñ/, /kənorəh/, etc. in equivalent to English 'If I do have', 'if you do have', etc.

The affix /k(ə)-/ may be prefixed to the perfective form of the verb /mənor/ 'to exist'. The resulting form with the verb suffix pronouns is used almost interchangeably with the form /kalləñ/, /kalləh/, etc. 'if I do have', if you do have', etc. which was discussed in Note 15.5.1, e.g.

gənzəb kənorəñ wədə sinimabet ıhedalləhu.	If I do have money I'll go to the movies.
məSıhafu kənorəh sıTəñ.	If you do have the book, give it to me.

The negative form of this construction is:

kalnorəñ	If I don't have
kalnorəh	If you don't have
etc.	

Note 41.4 The verb /mənor/ 'to exist' used impersonally as an equivalent to English 'will have' and 'may have'.

Impersonal verbs were discussed in Note 20.2

The Imperfective Impersonal form of the verb /mənor/ 'to exist' corresponds in meaning to English 'I'll have', 'you'll have', etc.

/yɪnorəññal/ 'I'll have'	/aynorəññɪm/ 'I won't have'
/yɪnorɪhal/ 'you'll have'	/aynorɪhɪm/ 'you won't have'
etc.	etc.

/yɪnorəñ yɪhonal/, /yɪnorɪh yɪhonal/, etc., means 'I may have', 'you may have', etc. and /aynorəñ yɪhonal/, /aynorɪh yɪhonal/, etc. - 'I may not have', 'you may not have', etc. and /yɪnorɪbbɪññal/, /yɪnorɪbbɪhal/ etc. - 'I'll have to', 'you'll have to', etc. Examples:

yəmmiməTaw amət bet yɪnorəññal.	'I'll have a house next year.'
yəmmiməTaw amət bet yɪnorəñ yɪhonal.	'I may have a house next year'.

It should be noted, however, that a more definite idea of 'possession' is usually expressed by the verb /magñət/ 'to find', 'to get', rather than by the impersonal form of the verb /mənor/, e.g.,

nəgə gənzəb agəññalləhu.	'I'll have (or: get) money tomorrow.
gənzəb kagəññəhu lərsɪwo ɪsəTɪwotalləhu.	'If I have (or: get) money, I'll give it to you'.

Transformation Drills

'have'

Outline:

Present → Future

Drill One: /mənor/

Model:

bet alləw. →	bet yınorəwal.
'He has a house.'	'He'll have a house.'
tınnıš ayroplan allat.	tınnıš ayroplan yınoratal.
tıllıK ırša alləw.	tıllıK ırša yınorəwal.
Tıru məsriyabet allaccəw.	Tıru məsriyabet yınoraccəwal.
and tıllıK bırCıKo Təjj alləwo.	and tıllıK bırCıKo Təjj yınorıwotal.
ıTabiya wısT məkina alləš.	ıTabiya wısT məkina yınorıšal.
ıbetə krıstiyan wısT bızu wənbərocc alluwaccəw.	ıbetə krıstiyan wısT bızu wənbərocc yınoraccəwal.
tərarəw bızu tılıllıK zafocc allut.	tərarəw bızu tılıllıK zafocc yınorutal.
Tırunəš and set lıj allat.	Tırunəš and set lıj yınoratal.
yəTərəPeza səat allən.	yəTərəPeza səat yınorənal.
wədəsuK məhed alləbbıñ.	wədəsuK məhed yınorəbbıññal.
nəgə məmTat alləbbıh.	nəgə məmTat yınorıbbıññal.
ınnataccəwın məTəyyəK alləbbaccəw.	ınnataccəwın məTəyyəK yınorıbbaccəwal.
hakimbet hejje almazın mayət alləbbıñ.	hakimbet hejje almazın mayət yınorıbbıññal.

Drill Two: /magñət/

Model:

gənzəb alləñ.	gənzəb agəññalləhu.
'I have money.'	'I'll have money.'
ısuK wısT bızu nəgərocc alləw.	ısuK wısT bızu nəgərocc yagəññal.
amerika wısT bızu gənzəb allən.	amerika wısT bızu gənzəb ınnagəññallən.
ıbetwa wısT tınnıš yəzəyıt Tərmus allat.	ıbetwa wısT tınnıš yəzəyıt Tərmus tagəññalləc.
sıs lıbs allat.	sıs lıbs tagəññalləc.
addis abəba wısT wədaj alləw.	addis abəba wısT wədaj agəññə.
ıkıfıl wısT məSıhafocc alluwaccəw.	ıkıfıl wısT məSıhafocc yagəññallu.
ıgaraž wısT tıllıK Kəyy məkina alləñ.	ıgaraž wısT tıllıK Kəyy məkina agəññalləhu.
bəsaTnu wısT ammıst ši bırr alləwot.	bəsaTnu wısT ammıst ši bırr yagəññallu.
asallafiw and bet alləw.	asallafiw and bet yagəññal.

Questions and Answers

zare kəsəat bəhwala ıləmma zənd tıhedalləh ↑	zare məhed alcılım.
ıTırunəš ga yalləwın səwıyye sım tawKəwalləh ↑	áwon, awKəwalləhu.
ıgetah zənd dərsəh məTTah ↑	yəlləm, gəna ahun lıhéd nəw.
Tırunəš kaddis abəba sıtməTa yəmmıttarfəw ıman zénd nəw.	abbatwa zənd yıməsləññal.
lərəft məhed yəmmıtfəllıgu abbataccıhu zénd nəw ↑	áwo, abbataccın zénd nəw.

ıgıddıbu ga yəKomut səwoc məhandisoc naccəw †	yəlləm, wannaw direktərınna Səhafiw naccəw.
ıməhandisu zənd hedaccıhu sıləmín təCəwawwətaccıhu.	sıləgıddıbú new.
ınenna ləmma zənd yalləw gazeTa yəmán ındəhonə tawKallaccıhu †	yəlləm, annawKım.
ıməhandisu ga yalləwın jəlba tıwəsdut zənd mán nəggəraccıhu.	and setıyyo nəggərəccın.
ızzih hotel wısT ınnarf zənd yıffəKKədıllınnal †	áwon, yıffəKKədıllınnal.
Tıru sinima tayu zənd kəñña gar məmTat tıfəllıgallaccıhu †	áwon, məmTat ınfəllıgallən.
kəzzih ga yəwəssədaccıhutın ınKulal yét adərrəgaccıhut.	ıbet wısT adərrəgnəw.
ızzih kəməTTaccıhu zənd ləmín sinima aytaccıhu athedum.	Tıru sinima kallə ınnayallən.
and agər habtam tıhon zənd mín madrəg yasfəllıgatal.	bızu sərratəññoc yasfəllıgatal.
bəKəddəmlət ıhakimu ga yənəbbərəw səwıyye ahun antə zənd new †	áwo, ıne zənd new.
ıñña zənd yənəbbərəwın səwıyye tawKalləh †	áwo, awKalləhu.
gommawın yıšəTıllıñ zənd yənəggərhut səwıyye antə zənd məTto nəbbər †	yəlləm, zare alayyəhutım.
formun yımolut zənd səTTəhaccəw †	áwon, səTTəhuwaccəw.
ıdınkwanu wısT ıntəñña zənd fəKad yasfəllıgənal †	áwon, fəKad yasfəllıgaccıhuwal.
yalləfəwın dəmozaccın ınnagəñ zənd mín madrəg yasfəllıgənal.	lədirektəru məngər yasfəllıgaccıhuwal.
ıTıruneš zənd yalləwın gənzəb wəssədhəw †	yəlləm, alwəssədhutım.
ıməhandisu zənd ındıtwəsdəw yənəggərhuhın məkina gəna alwəssədhəwım †	yəlləm, gəna alwəssədhutım. bıcıl zare kəsəat bəhwala ıwəsdəwalləhu.

yəkəbbədə baləbet antə ga məTta sínt Kən sənəbbətəc.	and Kən bıcca wıla wədagərwa təməlləsəc.
ləmma kəməsriyabetu təsənabto ıman zə́nd hedə.	ınnatınna abbatu zənd hedə.
Tıruneš ahun ıman zə́nd nat.	aggotwanna akıstwa zə́nd nat.
zare mısaccıhun tıbəlu zənd ıləmma ga athedum↑	zare məhed ancılım, nəgə gın ıne bıcca ıhed yıhonal.
zare ıne ga tıməTu zənd mán nəggəraccıhu.	weyzəro Tıruneš nəggərəccın.
bızu gənzəb alləh↑	ləgizew yəlləññım. wədəfit gın yınoreñ yıhonal.
and yəlıjlıj bıtnorıh, amerika taməTat nəbbər↑	áwon, bəzzih amət aməTat nəbbər.
bızu yəgeT ıKa binorıš, ləmán tısəCıwalləš.	ləyohannıs mist ısəTatalləhu.
fotewın ləməwsəd məcé tıməTalləh.	nəgə gize sıləmminoreñ ıməTalləhu.
zare kəseat bəhwala gize kənorəh, ləmín hakimbet athedım.	hakimu hakimbet wısT ayıggəññım.

dırsət

pleasant, gay, happy	kəbbədə dəssıtəñña səw nəw.
voice	dımSu beTam Tırú nəw.
	sılamerika awərrallıñ.
to tell, to talk, to describe	mawrat
	TənayısTıllıñ təbabalu.
to say to each other	məbbabal

ato yohannɪs yəmmibbalut amerikawi məhandis sɪlawaš wənz gɪddɪb kəityoPɪya məngɪst gar badərrəgut wɪl məsərət kagəraccəw bətənəssu bəhulətteññaw Kən addis abəba gəbbu.

kərəjjɪm guzo yətənəssa bəTam dəkməw nəbbərɪnna, hulətt Kenoc yahɪl bəhotel wɪsṪ karrəfu bəhwala, ato kəbbədən bəsɪlk təgənaññtəw, sɪlə məmTataccəw kənəggəruwaccəw bəhwala, məc məggənaññət ɪndəmmicɪlu KəTəro TəyyəKu.

ato kəbbədə bədəssɪteñña dɪmS ɪnkwan dəhna gəbbu kaluwaccəw bəhwala, sɪlamerika wəre TəyyəKwaccəw. kəzziyam TɪKit kawərru bəhwala, ləmmiməTaw Kɪdame bəhulətt səat giyon hotel ɪnnɪggənañ təbabɪləw tələyayyu.

TɪyyaKewoc

ato yohannɪs wədə ityoPɪya ləmɪ́n məTTu.

ato yohannɪs sɪlk ləmɪ́n dəwwəlu.

ato kəbbədənna ato yohannɪs bəsɪlk sɪləmɪ́n tənəgaggəru.

ato yohannɪs yəyə́t agər səw naccəw.

gɪddɪbu yəmmissərraw yə́t nəw.

ato kəbbədənna ato yohannɪs mə́c ləməggənaññət təsmammu.

bəsɪlk sɪ́nt səat awərru.

bamerika wɪsT sɪlallut tɪlɪllɪK gɪddɪboc nɪgərəñ.

Unit 42

Basic Sentences

kəbbədə

It's nice to see you ('you came well'). How are you getting along here ('did you get used to the country')?	ınkwan dəhna məTTu. agərun təlammədut↑

yohannıs

I'm O.K. ('I am not saying anything')	mınímm alıl
I'm O.K. I'm still getting used to [things].	mınımm alıl. gəna bəməllaməd láy nəñ.

kəbbədə

Please be seated.	bəwəmbəru láy yıKKeməTu.

yohannıs

Thank you. The climate in Addis is very good, [just] as I had been told ('as I've heard').	ıgziyabher yısTıllıñ. ındəsəmmahut yaddis abəba ayyər bəTam məlkám nəw.

kəbbədə

Except for the fact there's no snow the climate here is very pleasant.	bərədo bıcca yəllənım ınji, ayyəruss bəTam asdəssác nəw.
tea	šay
By the way, would you like tea or coffee ('shall tea or coffee come for you')?	ləməhonu šay wəyıss bunná yımTallıwot.

yohannıs

I'd prefer coffee, thank you.	bunna ımərTalləhu. aməsəggınalləhu.

kəbbədə

You can ask me some questions (that you have about the Awash River Dam while we're waiting for our coffee ('until the coffee comes').	bunnaw ıskiməTa dırəs sılawaš wənz gıddıb yalluwotın TıyyaKewoc liTəyyıKuñ yıcılallu.

yohannıs

to be planned, projected, proposed	məttaKəd
I don't know whether the proposed site will be very suitable for a dam (or not). What do you think?	ləgıddıbu yətaKKədəw bota bəTam təsmami məhonunınna aləməhonun alawKım. mín yıməslıwctal.

kəbbədə

properly, sufficiently	bədənb
fertile	ləm
Should the Awash river valley get enough water, it would be (considered) an extremely fertile area.	yawaš wənz šələKo bədənb wıha kagəññə, bəTam ləm yıhonal təbılo yəmmiggəmmət botá nəw.
underdeveloped, uncultivated	gəTər
However, due to the lack of water the valley has remained uncultivated.	darugın wıha baləmagñətu šələKow gəTər hono Kərtowal.
When you visit the site, you'll be able to realize its richness.	botawın hedəw bayyut gize yəšələKowın habtamınnət lirrəddut yıcılallu.

yohannıs

irrigation	məsno
electric	eletrik / letrik
including	Cımmır

Is the Ethiopian Government thinking of building the dam for irrigation only, or for electric power too?	yəityoPya məngıst gıddıbun ləməsrat yassəbəw ləməsno bıccá nəw, wəyıss ləletrik hayıl Cımmír nəw.

kəbbədə

aim, goal, purpose	alama
For the time being the main purpose of the government is only (for) irrigation.	ləgizew yəməngıstu wanna alama ləməsno bıccá nəw.
opinion, standpoint	astəyayət
report	rapor
But we'd like you to give ('explain') your opinion in your report after you've studies the site (and come back).	nəgərgın ırsıwo botawın aTnıtəw bəmmiməTubbət gize astəyayətıwon bəraporıwo lay ındigəlSullın ınfəllıgallən.
Then we'll think about how the plans may be improved ('the things which ought to be improved').	kəzziya bəhwala liššašal yəmmiggəbbawın nəgər ınnassıballən.

Useful Words

village	yənorubbət məndər bəTam səffi alnəbbərəm.
civilization, progress	yamerika sılıTTane bəTam kəff yalé nəw.
sweet	TafaC mıgıb ləməblat alwəddım.
bitter	mərara mədhanit ləlıjoc attısTu.
sour	komTaTa mıgıb ləTena Tıru aydəlləm.
estimate	yəKawın gımmıt bəsılk nıgərəñ.
expert, specialist	awaKi ləməhon bıtfəllıg wədə tımıhırtbet hid.

problem, difficulty	cɪggɪr ɪndayagəññən Tənkarra sɪra məsrat yasfəllɪgənal.
seed	yəhɪl zər məgzat alləbbɪñ.
race, origin, breed	antə kəyət zər nəh.

Grammatical Notes

Note 42.1 Verb: Progressive Form

gəna bəməllaməd láy nəñ.	I am still in the process of getting used [to it].

The infinitive with the prefix /bə-/ and followed by /lay/ 'on' is used to describe an action in the process of being performed or a state in the process of undergoing a change.

The present progressive is formed using the above plus the verb forms /-nəñ/, /-nəh/, /-nəw/, etc. 'I am', 'you are', 'he is', etc., or their negative counterparts /aydəlləhum/, /aydəlləhɪm/, /aydəlləm/, etc. 'I am not', 'you are not', 'he is not', etc. e.g.

/bəməhed lay nəñ/	'I am in the process of going.'
/bəməhed lay aydəlləhum/	'I am not in the process of going.'

The past progressive is formed by adding the verb forms /nəbbərhu/, /nəbbərh/, /nəbbər(ə)/, etc. 'I was', 'you were', 'he was', etc. or their negative counterparts /alnəbbərhum/, /alnəbbərhɪm/, /alnəbbərəm/, 'I was not', 'you were not', 'he was not', e.g.

/bəməhed lay nəbbərhu/	'I was in the process of going'.
/bəməhed lay alnəbbərhum/	'I was not in the process of going.'

The past progressive may also be formed by adding /nəbbər-/ (or /alnəbbər-/) verb forms to the /s(ɪ)-/ contructions (Note 12.6). The personal endings of the verb /nəbbər-/ are optional, e.g.

sɪhed nəbbərku. or: sɪhed nəbbər.	'I was in the process of going'.
sɪhed alnəbbərkum. or: sɪhed alnəbbərəm.	'I was not in the process of going'.

The /bə- ...lay nəbbər-/ and /s(ɪ)-...nəbbər-/ constructions are used more or less interchangeably.

Note 42.2 Verb: 'whether ...(or not)' constructions.

These constructions involve the use of the Affirmative and the Negative Infinitive with Possessive Suffix Pronouns and the Specific direct object suffix in constructions which are equivalent to English 'whether... (or not)' constructions.

ləgıddıbu yətaKKədəw bota bəTam təsmami məhonunınna aləməhonun alawKım.	I don't know whether the proposed site will be suitable for a dam (or not).

The 'whether ...or not' constructions may be formed in Amharic by use of both the affirmative and negative infinitive forms with the appropriate possessive (noun) suffix pronouns, set in apposition or linked by the conjunctions /-(ı)nna/ 'and' or /wəyım/ 'or'. These constructions may have the following variants:

1) The two infinitives may be in apposition to each other, the possessive suffix pronoun and the specific direct object suffix being affixed to the negative infinitive only, e.g.

/madrəg aləmadrəgen alnəgrıhım./	I'm not going to tell you whether I'll do it (or not). ('the my doing not doing')

2) The infinitive forms may be connected by the conjunction /wəyım/ 'or', with suffixes affixed to both forms, e.g.

/madrəgen wəyım aləmadrəgen alnəgrıhım./	I'm not going to tell you whether I'll do it (or not). ('the my doing or the my not doing')

3) The infinitive forms may be connected by the conjunction /-(ı)nna/ 'and' with suffixes affixed to both forms, e.g.

/madrəgenınna aləmadrəgen alnəgrıhım./	I'm not going to tell you whether I'll do it (or not). ('the my doing and the my not doing')

4) The infinitive forms may be connected by the conjunction /-(ı)nna/ with suffixes affixed to the negative infinitive form only, e.g.

/madrəgınna aləmadrəgen alnəgrıhım./	I'm not going to tell you whether I'll do it (or not). ('the doing and my not doing')

In summary:

Infin.	Poss. Suff. Pr.	Dir. Obj.	Conjunct.	Neg. Infinitive	Poss. Suff. Pr.	Dir. Obj.	Verb
1. madrəg				alə-madrəg	-e	-n	alnəgrɪhɪm
doing				not doing	my		I'm not going to tell you
2. madrəg	-e	-n	wəyɪm	alə-madrəg	-e	-n	"
doing	my		or	not doing	my		"
3. madrəg	-e	-n	-ɪnna	alə-madrəg	-e	-n	"
doing	my		and	not doing	my		"
4. madrəg			-ɪnna	alə-madrəg	-e	-n	"
doing			and	not doing	my		"

Note 42.3 The use of /mɪnɪmm alɪl/ 'I don't say anything', /mɪnɪmm attɪl/ 'You don't say anything', etc. in equivalent to English 'so-so', 'fair to middling'.

mɪnɪmm alɪl. gəna bəməllaməd ləy nəñ.	Oh, I'm O.K. I'm still getting used to [things].

The negative imperfective form of the verb /malət/ 'to say' without the suffix /-(ɪ)m/ is used in combination with /mɪnɪmm/ 'nothing' in idiomatic expressions corresponding approximately to English 'so-so', 'fair to middling,' etc.

addisu məkinah Tɪru nəw↑	'How's your new car?'
mɪnɪmm ayɪl.	'So-so'.
yaddis abəba kətəma tɪllíK nəw↑	'Is Addis Ababa a large city?'
mɪnɪmm ayɪl.	'Fair to middling'.
ɪndəmín alləh.	'How are you?'
mɪnɪmm alɪl.	'I'm o.k.'.

The complete set of these forms is:

mınımm alıl
mınımm attıl
mınımm attıy
mınımm ayıl
mınımm attıl
mınımm annıl
mınımm attılu
mınımm ayılu

Transform Drill #1

Outline:

Imperfective	⟶	Present Progressive
Imperfect	⟶	Past Progressive

Model

ıfəllıgalləhu.	⟶	bəməfəlləg lay nəñ.
ıfəllıg nəbbər.	⟶	bəməfəlləg lay nəbbərku.
and addis məShaf yanəbbal.		and addis məSıhaf bəmanbəb lay nəw.
yabbayın gıddıb yısərallu.		yabbayın gıddıb bəməsrat lay naccəw.
yato ləmman məmTat yıTTəbabbəKallu.		yato ləmman məmTat bəməTTəbabəK lay naccəw.
bet yısəral.		bet bəməsrat lay nəw.
bunna tıTəTTalləc.		bunna bəməTəTTat lay nat.
rat yaKərbal.		rat bəmaKrəb lay nəw.
lıjun lıbs yaləbsal.		lıjun lıbs bəmalbəs lay nəw.
fəKad ıKKəbbəlalləhu.		fəKad bəməKKəbəl lay nəñ.
baləbetun kəbetəsəboccu gar yastəwawwıKal.		baləbetun kəbetəsəboccu gar bəmastəwawəK lay nəw.
kəbtoccaccəwın wıha yaTəTTallu.		kəbtoccaccəwın wıha bəmaTəTTat lay naccəw.
tımıhırtaccəwın yaTənu nəbbər.		tımıhırtaccəwın bəmaTnat lay nəbbəru.
məkinawın yaTb nəbbər.		məkinawın bəmaTəb lay nəbbər.
rat tazzəgaj nəbbərəc.		rat bəmazzəgajjət lay nəbbərəc.
kətəmariwa gar dans yıdənnıs nəbbər.		kətəmariwa gar dans bəmedənnəs lay nəbbər.

sılk yıdəwwıl nəbbər.	sılk bəmədəwwəl lay nəbbər.
ıngıdoccaccəwın yıgabbızu nəbbər.	ıngıdoccaccəwın bəməgabəz lay nəbbəru.
ləbalınjəraw gənzəb yıKoTr nəbbər.	ləbalınjəraw gənzəb bəməKuTər lay nəbbər.

Transform Drill #2

Change sentences in column A into one of the four possible 'whether-or-not' constructions (column B) according to the following model.

Model:

dəssıteñña məhonun alawwəKhum. 'I didn't know that he was pleased'.	dəssıteñña məhonunınna aləməhonun alawwəKhum. 'I didn't know whether he was pleased or not'. or: dəssıteñña məhon aləməhonun alawwəKhum. or: dəssıteñña məhonun wəyım aləməhonun alawwəKhum. or: dəssıteñña məhonınna aləməhonun alawwəKhum.

A	B
gazeTawın manbəbaccıhun alawKım.	gazeTawın manbəbınna aləmanbəbaccıhun alawKım.
bayroplan məhedwan alnəggərənım.	bayroplan məhed aləməhedwan alnəggərənım.
ırsasu məTfatun alastawwəKəm.	ırsasu məTfatunınna aləməTfatun alastawwəKəm.
zafun mətkəlaccəwın alsəmmanım.	zafun mətkəl aləmətkəlaccəwın alsəmmanım.
abəbawın masKəmməTun alayyəhum.	abəbawın masKəmməTınna aləmasKəmməTun alayyəhum.
bırCıKowın məsbərwan alnəggərəccıññım.	bırCıKowın məsbərwanınna aləməsbərwan alnəggərəccıññım.

KwanKwa maTnathın.alsəmmanım.	KwanKwa maTnat wəyım aləmaTnathın alsəmmanım.
məkina məndatun alawwəKhum.	məkina məndat wəyım aləməndatun alawwəKhum.
fətəna maləfaccəwın alsəmmanım.	fətəna maləf aləmaləfaccəwın alsəmmanım.
aynun məttaməmun alnəggəratım.	aynun məttaməmunınna aləməttaməmun alnəggəratım.
kəbtoccun məKuTərun alawwəKhum.	kəbtoccun məKuTərunınna aləməKuTərun alawwəKhum.
wərewın ısswa mawratwan alnəggəreññım.	wərewın ısswa mawratınna aləmawratwan alnəggəreññım.
ityoPıya mərkəb kamerika məgzatwan alawwəKhum.	ityoPıya mərkəb kamerika məgzatınna aləməgzatwan alawwəKhum.
mədkəmun alnəggərənım.	mədkəmunınna aləmədkəmun alnəggərənım.
Cəwataw maləKun alsəmmanım.	Cəwataw maləKun wəyım aləmaləKun alsəmmanım.
addis abəban məmrəTwan alawwəKəm.	addis abəban məmrəTwanınna aləməmrəTwan alawwəKəm.
yəgıddıbun sıra masfafataccəwın alnəggərutım.	yəgıddıbun sıra masfafatınna aləmasfafataccəwın alnəggərutım.

Questions and Answers

cıggırhın ləmán lıtnəgrəw tıfəllıgalləh.	mınalbat ləbaləbete ınəgrat yıhonal.
lıjoccıšın kəməggəbš bəhwala abrəšıñ wədə sinimabet məhed tıfəllıgiyalləš ↑	áwo, kantə gar məhedınna sinima mayət bəTam đess yıleññal.
yəsəTTəhat bunna bəTam TafaC nəbbər ↑	áwo, bəTam TafaC nəbbər.
Tıre muz bəTam mərara nəw ↑	bəTam mərara aydəlləm.
yəityoPıya dımS yəmmibbal gazeTa yəmmiSSafəw ityoPıya wısT nəw ↑	áwo, addis abəba kətəma wısT nəw.
sıləfərənsay agər ındıttawərallaccıhu, setıyyowan Tərraccıhuwat ↑	áwo, Tərtənatal. mınalbat nəgə tıməTanna tawərallın yıhonal.

ızzih məndər yəmminorutın səwoc sım bəmulu tawKalləh †	áwo, awKalləhu.
bəsılıTTane kəff yalutın agəroc hedəh mayət tıfəllıgalləh †	áwo, bəTam dəss yıləññal.
bəgımmıt kəbbədə ahun yə́t yəmmidərs yıməslıhal.	mınalbat addis kətəma yıdərs yıhonal.
tımıhırtbét hedəh lıjoccun KoTrəh məmTat tıcılalləh †	áwo, lıhedınna lıKoTraccəw ıcılalləhu.
ministrun bədənb ayyaccıhuwaccəw †	áwo, ayyənaccəw.
kəbbədə þəTam awaKi səw nəw yəmmilut ıwınət nəw †	ıne ato kəbbədən alawKaccəwım.
kəgize gize cıggır dərsobbıh yawKal †	áwo, bızu gize bandand nəgəroc mıknıyat cıggır dərsobbıññal.
yato kəbbədə lamoc zər mín aynət ındəhonu tawKalləh †	yəlləm, alawKım.
kəngıdoccu gar təlammədk †	áwon, təlammıjjalləhu.
lıjıh sırawın wəddədəw †	mınımm ayıl.
agəraccıhu wısT šay yıbəKlal †	áwo, yıbəKlal.
kəbunnanna kəšay yətún tımərTalləh.	kəšay bunna ımərTalləhu.
ləlomi bətaKKədəw ırša mín təkkəlhıbbət.	bunnanna məndərin təkkəlhubbət.
agəraccıhu lərša bəTam lə́m nəw †	áwo, bəTam lə́m nəw.
yəmmıtnorəw gəTər nəw, wəyıss kətəma wısT.	kətəma wısT nəw.
yato ləmman habtamınnət yəsəmmah kəyə́t nəw.	kəgwaddəññaye səmmahu.
gıddıbu yəmmiyasfəllıg ləməsno nəw, wəyıss ləletrik.	ləhulətum lihon yıcılal.
wədamerika yəmmıttıhed bıccahın nəw †	yəlləm, akıstenna aggote Cımmır kəne gar yıhedallu.
tımıhırtaccıhun kəCərrəsaccıhu bəhwala alamaccıhu mındín nəw.	wədagəraccın təməllısən ləməngıstaccın ləməsrát nəw.
sılətınantu nıgıggır astəyayətıh mındín nəw.	ıne bəTam Tıru nıgıggır yiməsləññal.
antə sıləssu mín aynət rapor tısəTalləh.	ıne dəhna rapor ısəTalləhu.
ıbetıh aTəgəb mınC allə †	áwon, and bəTam tıllıK mınC allə.
yaddis abəba kətəma ıyyətəsfaffa hedə †	áwo, bəTam təsfaftowal.

wagaw kassır bırr biyans tıgəzawalləh↑	áwo, ıgəzawalləhu.
biyans assır bırr yawəTa yıməslıhal↑	áwo, assır bırr lıtšəTəw tıcılalləh.
yəsəwıyyew məlk ındét yallə nəw.	bəTam Kə́yy nəw.
ləmın ləmma ındiməTa atfəllıgım.	sıra sıləmmiyasfətañ nəw.
yələmma bet tıllíK nəw↑	mınımm ayıl.
tınant yəbəllaccıhut rat Tıru nəbbər↑	mınımm ayıl.
səathın wəddədhat↑	mınımm attıl.
yaddis abəba hızb gımmıt bızú nəw↑	mınımm ayıl.
lıjoccuwo təšalaccəw↑	mınımm ayılu.
rasıwon təšaləwot↑	mınımm alıl.
Kənu bírd nəw↑	mınımm ayıl.
wašıngton muKət nəw↑	mınımm ayıl.
kətəmawa ıyyətəsfaffac hedəc↑	mınımm attıl.
dabbow TafaC nəw↑	mınımm ayıl.
ləTenaccıhu dəhna naccıhu↑	mınımm annıl.
dəhna naccıhu↑	mınımm annıl.
aynıhın təšaləh↑	mınımm alıl.
Tıru təmariwoc naccəw↑	mınımm ayılu.

dırsət

animal husbandry	sıraye kəbtrıbbi nəw.
strong, heavy, important, hard working	bırtu səw bızu gənzəb yagəññal.
mountain	bətıllıKu gara aTəgəb and bet alləñ.
shepherd; rude	yəkəbbədə wəndım ırrəñña nəw.
former, old, ancient, early	bəKədmo gize səwoc bəbəKlo yıggwazu nəbbər.

	yəityoPıya yunivərsiti baddis abəba wısT təməsərrətə.
to be established	məmməsrət
good afternoon	dəhná wal.
(house) keeping	bet aTTəbabəK tawKalləc.

yohannıs

yəityoPıya gəbərewoc bəTam bırtu məhonaccəwın awKalləhu. ahun abzaññawoccu gəbərewoc yə́t ındəmminoru lıttınəgrəñ tıcılalləh↑

ləmma

bızuwoccu gəbərewoc bəršaccəw aTəgəb bəmmiggəññut bətınınnıš məndəroc wısT yınorallu.

yohannıs

kəbt rıbbi bəsəffiw bəityoPıya wısT yıggəññal↑

ləmma

áwon, gımmašoccu gəbərewoc yəmmiggəññut bərša sihon, gımmašoccu dəgmo kəbt bəmarbát nəw. ləməhonu wədəzzih agər kəməTTah ǰəmmıro kəbtocc aytəh attawKım↑

yohannıs

bızu kəbtoc bəyyəmedawınna bəyyəgaraw aTəgəb ayyıccalləhu. ləməhonu gəbərewoccu kəbtoccaccəwın ındét adrıgəw yıTəbbıKallu↑

ləmma

addisu yəkəbt rıbbi zəde bəsəffiw sılaltələmmədə, abzaññawoccu gəbərewoc kəbtoccaccəwın bərrəñña yasTəbbıKallu. yıh yəKədmo lımad sıləhonə, gəbərewoccu bəKəllalu litəwut aycılum.

yohannıs

yəityoPıya ikonomi yətəməsərrətəw bərša lay sıləhonə, sılə ityoPıya gəbərewoc mawəK bəTam yıTəKmal. bəsəffiw sılasrəddahəñ amısəggınalləhu. dəhná wal.

ləmma

amen dəhna wal.

TıyyaKewoc

yəityoPıya gəbərewoc ındét naccəw.

abzaññawoccu gəbərewoc yə́t yınorallu.

kəbt rıbbi bəityoPıya təsfaftowal↑

kəbtoc yəmmiggəññubbət bota wədét nəw.

yəkəbtoc aTTəbabək ındét nəw.

yaddisu kəbt rıbbi zəde bəityoPıya wısT təsfaftowal↑

bızu ırrəññocc bəityoPıya yıggəññallu↑

yərrəññoccu wanna sıra mındı́n nəw.

gəbərewoc yəmmikkəttəlut yəKədmo lımad mındı́n nəw.

bəityoPıya wısT bızu yəKədmo lımadoc allu↑

ləityoPıya ikonomi məsərət yəhonəw mındı́n nəw.

band agər wısT yəršan sıra ləmasfafat mı́n madrəg yasfəllıgal.

Unit 43

Basic Sentences

yohannıs

equipment	məssariya
to have someone bring something, to import	masməTTat
Where shall we import the equipment necessary for the construction of the dam from?	ləgıddıbu məsriya yəmmiyasfəllıgutın məssariyawoc kəyə́t ınnasməTTallən.

kəbbədə

to be bought, to be ruled	məggəzat
to negotiate, to make an arrangement, to agree	məwwawal
We have arranged for purchasing all the necessary equipment from Germany.	yəmmiyasfəllıgu məssariyawoc hullu kəJərmən agər ındiggəzzu təwawılənal.
warehouse	məgazən
We have [already] received some [items] and they are in our warehouse.	TıKitoccu dərsəwın, bəməgazənaccın wısT yıggəññallu.
We can show you the equipment when you come back from your trip.	kəguzowo bəmmimmələsubbət gize məssariyawoccun lınnassayyıwo ıncılallən.

yohannıs

entire	məlla
entirely	bəməlla
Do you think that the dam under construction can irrigate the entire Awash river valley?	lissərra yətaKKədəw gıddıb yawašın wənz šələKo bəməlla wıha ləmaTəTTat yəmmicıl yıməslıwotal↑

kəbbədə

to be equal in size or in value	makəl

We hope that the dam which is being constructed will irrigate about three quarters of (the land of) the valley.	ahun yəmmissərraw gıddıb yəšələKowın sost aratteñña yəmmiyakləwın məret wıḥa ındiyaTəTTa təsfa ınnadərgallən.
to be thought, to be planned	məttasəb
It has also been planned to construct a bigger dam in the future.	wədəfit dəgmo kəzzih yəbelləTə gıddıb ındissərra tassıbowal.

yohannıs

to indicate, to show, to point out	mamələkət
map, plan	karta
Before I go I'd like to see the map which indicates the construction work.	kəməhede bəfit yəgıddıbun sıra yəmmiyaməlekkıtəwın karta ləmayət ıfəllıgalləhu.
copy	kopi
If possible I'd like very much to have ('if it be given to me') a copy.	yəmmiccal kəhonə, and kopi bisseTTəñ bəTam ıwədd nəbbər.

kəbbədə

We can give you one.	and kopi lınsəTıwot ıncılallən.
When you leave here, go to the Engineering Section and ask Mr. Tesemma for a copy.	kəzzih siwəTu wədə məhandis kıfl yıgbunna, ato təsemman and kopi yıTəyyıKut.
I'll call him and remind him to have a copy ready for you.	ınem ıTərawınna, and kopi ındiyazzəgajjıllıwo astawwısəwalləhu.

yohannıs

I'm most grateful to you for your assistance and excellent suggestions.	sılə ırdatawonna, sılaKerrəbullıñ məlkam assab bəTam aməsəggınıwotalləhu.
I'll call you as soon as I get back from Awash.	kawaš ındətəmelləshu ıTərawotalləhu.

kəbbədə

to be accomplished successfully	təkənawwənə - məkkənawən - yıkkənawwənal
Fine. I hope your work will be successfully completed.	dégg nəw. sırawo ındikkənawwənıllıwo mulu təsfa adərgalləhu.
to have an appointment	məKKaTər
Be sure not to forget our dinner appointment.	lərat yətəKaTTərnəwın KəTəro ındayzənəggut.

yohannıs

I won't (forget). I'll be waiting for you at the Gion Hotel at that time.	alzənəggam. bəzziyaw səat ıgiyon hotel ıTəbbıKıwotalləhu.

kəbbədə

Very well. Goodbye then.	məlkám nəw. yıbəlu TenayısTıllıñ.

yohannıs

Goodbye.	amen, TenayısTıllıñ.

Grammatical Notes

Note 43.1 Benefactive or Causative Reciprocal Verbs.

ıngıdawın sıra allammıdəwalləhu.	I'll train the beginner ('I will help the stranger to be acquainted with the work').
ındəmmiməTa arrəgaggəTəllıñ.	He assured me that he would come.
tararaw wənzun yawwassınəwal.	The mountain borders the river (mutually).

These are examples of the 'Benefactive' Verbs. The three basic forms of the Benefactive (or: Causative-Reciprocal) Verbs are as follows (for other forms see Chart X):

Three-Radical Verbs

	Infinitive	Perfective	Imperfective
Simple:	malla2ə3	alla22ə3ə	y-alla22ı3-al
	/maffaləg/	/affalləgə/	/yaffallıgal/
Reduplicated:	mallə2a2ə3	allə2a22ə3ə	y-allə2a22ı3-al
	/maffəlaləg/	/affəlalləgə/	/yaffəlallıgal/

Two-Radical Verbs

	Infinitive	Perfective	Imperfective
Simple:	malla2at	alla22a	y-alla22-al
	/mammarat/	/ammarra/	/yammarral/
Reduplicated:	mallə2a2at	allə2a22a	y-allə2a22a-l
	/mammərarat/	/ammərarra/	/yammərarral/

Four-Radical Verbs

	Infinitive	Perfective	Imperfective
Simple:	mallə2a3ə4	allə2a33ə4ə	y-allə2a33ı4-al
	/mammənazər/	/ammənazzərə/	/yammənazzıral/
Reduplicated:	mallə2ə3a3ə4	allə2ə3a33ə4ə	y-allə2ə3a33ı4-al
	/mammənəzazər/	/ammənəzazzərə/	/yammənəzazzıral/

As illustrated by the above examples the Benefactive verbs have two forms, simple and reduplicated. The reduplication is the same as that of the reciprocal verbs.

The general meaning of the Benefactive or Causative-Reciprocal verbs is either 'to help to perform the action of the verb' or 'to cause that action to be performed mutually.'

The simple and the reduplicated forms may have the same meaning and may be used interchangeably, according to local preference, e.g. /maffaləg/ and /maffəlaləg/ 'to help to look for', /mawwasəd/ and /mawwəsasəd/ 'to help to carry'.

Sometimes the meanings of these two forms may be slightly different. The reduplicated forms may imply a repeated action or may indicate that more than two persons are involved in the performance of the action of the verb.

Finally, the meaning of the two forms may be completely different (see examples below).

With some verbs the 'benefactive' or 'causative-reciprocal' meaning has been lost, e.g. /marrəgagəT/ 'to assure'.

Some verbs have only one such form. This form may be the simple one as in /mawwadəd/ 'to cause to like each other', or the reduplicated one as in /maggəbəyayət/ 'to help to shop'. The /a-/ verbs have benefactive forms in /as-/, e.g. /astawwəKə - mastawəK - yastawwıKal/ 'to inform' ('to cause to be known') from /tawwəka - məttawəK - yıttawwəKal/ the passive form of /awwəKə - mawəK - yawKal/.

The Benefactive verbs may be said to be causatives of the passive forms.

Here are some other examples of the Benefactive verbs:

Basic form:	Benefactive form:	
	Simple.	Reduplicated.
/məkfəl/	/makkafəl/	/makkəfafəl/
'to divide'	'to divide between two persons'	'to divide among several persons'
/məlbəs/	/mallabəs/	/malləbabəs/
'to dress'	'to help somebody dress someone'	'to cause several people to dress each other'
/məTəyyəK/	________	/maTTəyayəK/
'to ask'		'to cause to inquire'
/mələmmən/	/mallamən/	/malləmamən/
'to beg'	'to help to beg'	'to help to beg'
/məKurəT/	/maKKwarəT/	/maKKorarəT/
'to cut'	'to cause to stop' 'to cross'	'to cause to cut'

Chart X shows the distribution of vowels and consonants of the following Benefactive verbs in their various forms:

1) /maffaləg/ and /maffəlaləg/ 'to help to look for'.
2) /mammarat/ and /mammərarat/ 'to cause to lead each other'.
3) /mammənazər/ and /mammənəzazər/ 'to help to change money'.

Chart X

Benefactive or Causative Reciprocal Verbs

	Three-Radical		Two-Radical		Four-Radical	
	Simple	Reduplicated	Simple	Reduplicated	Simple	Reduplicated
Infinitive	maffaləg	maffəlaləg	mammarat	mammərarat	mammənazər	mammənəzazər
Perfective	affalləgə	affəlalləgə	ammarra	ammərarra	ammənazzərə	ammənəzazzərə
Imperfective	yaffallıgal	yaffəlallıgal	yammarral	yammərarral	yammənazzıral	yammənəzazzıral
Jussive	yaffalg	yaffəlalg	yammara	yammərara	yammənazır	yammənəzazır
Imperative	affalg	affəlalg	ammara	ammərara	ammənazır	ammənəzazır
Gerund	affalgo	affəlalgo	ammarto	ammərarto	ammənazro	ammənəzazro
Noun of Agent	affalagi	affəlalagi	ammari	ammərari	ammənazari	ammənəzazari
Noun of	maffaləgiya	maffəlaləgiya	mammariya	mammərariya	mammənazəriya	mammənəzazəriya

Questions and Answers

lıjıh wədamerika yəhedəw sıləkəbt rıbbi ləməmmár nəw ↑	yəlləm, məhandisınnət ləməmmár nəw.
kəne gar wədəgaraw məhed tıfəllıgallaccıhu ↑	kəsəat bəhwala bıthed, abrənıh ınhedallən.
yəkəbtoccıh ırrəñña bırtu səw yıməslıhal ↑	áwo, bəTam bırtu səẃ nəw.
Kədmo yətəməsərrətəwın kətəma hedaccıhu tayutallaccıhu ↑	áwo, ınhedınna ınnayəwallən.
yəhızb Tena aTTəbabəK sıra ıyyətəsfaffa hedə ↑	áwon, kəKədmow ahun təsfaftowal.
yəSıhıfət məssariya yəmmiššəTıbbət suK tawKalləh ↑	áwon, ıbanku fitləfit and suK allə.
kamerika lıyyu lıyyu məssariyawoc məgzat yıfəllıgallu ↑	fəKad kagəññəhu, məgzat ıfəllıgalləhu.
bızu məssariyawoc ləmasməTTat kəmán gar məwwawal yasfəllıgəññal.	kəwannaw direktər gar məwwawal yasfəllıgıwotal.
ızzih məgazən wısT sínt lıyyu məssariyawocc asKəmmıTəhal.	ahun lınəgraccıhu alfəllıgım.
yaməTTašıwın yəwəTbet ıKa bəməlla məlləšıw ↑	áwo, bəməlla məllıššewalləhu.
atkıltun wıha ləmaTəTTat yəmmıtfəllıgəw məcé nəw.	mınalbat zare mata salaTəTTaw alKərım.
yawaš məret mín aynət atkılt yabəKl yıməslıhal.	bəwınətu mín aynət atkılt ındəmmiyabəKl lınəgrıh alcılım.
mannıññawınım nəgər bədəbdabbe amələkıtəhal ↑	áwo, aməlkıccalləhu.
yawašın wənz gıddıb ıkartaw lay aməlkıtəhal ↑	áwon, aməlkıccalləhu.
arb mata wədəsinimabet annıhedım ↑	məhed kəfəlləgaccıhu, dəǵg ınnıhid.
yəTəyyəKaccıhutın məssariya lakullaccıhu ↑	áwo, lakullın.
sıraw bəmulu təkənawwənəllaccıhu ↑	yəlləm, altəkənawwənəllınım.
kambassadəru gar KəTəro adərrəgh ↑	yəlləm, gəna ləməKKaTər məTTahu.
kəwıCC gudday ministru gar məKKaTəraccıhun zənəggaccıhut ↑	áwo, zənəgganəw.
zare bəwıCC agər məngıst məggəzat yəmmifəllıg hızb yınor yıməslıhal ↑	ayməsleññım.

ıgıbbiw wısT yalləw tıllıKu biCa bet mín ındihon tassəbə.	gımmašú sinimabet, gımmašú dəgmo mıgıbbet ındihon tassəbə.
yıh dəgg assab yıməslaccıhuwal ↑	áwo, dəhná nəw.
ınnələmman bunna ləməgabəz wədə hotel ıhedalləhu alk ↑	áwo, ahun məhedé nəw.
yəšəThəw wənbərınna TərəPeza bəmə1la sínt nəw.	KuTru sınt ındəhon alawKım.
kəbt kəmmiyarəbaw səwıyye gar yəmminoru bızu ırrəññocc allu ↑	áwo, bəTam bızu ırrəññocc allu.

dırsət

	bızu zafoc bəkrəmt wərat yadgallu.
to grow, to develop, to mature	madəg
not any, none, nobody, nothing	yalandacc mıknıyat wədəbiro məhed ayasfəllıgım.
someone, anyone, something, anything	andacc
wealth, riches	abbatu bızu habt alləw.
	məsriyabetun siyaKKwaKumu ızzih alnəbbərhum.
to establish, to found, to erect	aKKwaKwamə - maKKwaKwam - yaKKwaKumal
	yətassəbawın sıra ındəmmisəra yıttammənal.
to be believed, to be confident	məttamən

bahunu zəmən bızu agəroc bə'ikonomi ləmadəgınna yəhızbaccəwın yənuro dərəja ləmaššašal bəyyəgizəw bızu Tırət yadərgallu.

kənnəzzihım Tırətocc andu bətılıllıK wənzoc lay gıddıb ıyyəsərru bəzuriyaw yəmmiggəññəwın məret bəməsno wıha ındiTəTTa madrəg nəw. wıha bəmaTat mıknıyat gəTər hono yalandacc habt yınor yənəbbərəw məret, baCCır gize wısT bəlSıgo mannaccəwınım aynət ıhıl, fırenna, atkılt sisəT yıttayyal.

kəzzihım bəlay gıddıb lela TıKım alləw. kəwıha yəmmiggəññəw yələtrik hayıl, ìndustri ləmaKKwaKwamınna ləmasfafat bəTam asfəllagí nəw.

yıhınnın bəmassəb ahun yeityoPıya məngıst bagəru wısT bəmmiggəññut bətılıllıK wənzoc lay gıddıb ləməsratınna, bəməsno wıha bəzuriyaw yəmmiggəññutın botawoc ləmaTəTTat asıbowal.

ləmmıssale, bəKırb gize yətəfəSSəməw yəKoKa gıddıb yəletrik hayıl bəməsTətu TıKmu tawKowal.

wədəfitım yıhın yəməsassəlu gıddıboc ləmaKwaKwam sılətassəbə, yagəru ikonomi baCCır gize wısT adgo, yəhızbun yənuro dərəja ındəmmiyaššašıl yıttammənal.

TıyyaKewoc

bandand agəroc wısT yəgıddıb
sıra ləmín bəTam asfəllagi honə.

gıddıb land agər hızb kəmmisəTəw
TıKmoc TıKitoccun tənagər.

amerika wısT bızu ləm bota allə†

ityoPıya wədəfit lela gıddıb
ləməsrat tımməññalləc†

baləm wısT bətıllıKınnətu
yətawwəKəw gıddıb yə́t agər nəw.
sımus man yıbbalal.

ırsıwo gıddıb aytəw yawKallu†

ityoPıya wısT yətawwəKəw gıddıb
mán yıbbalal.

amerika ahun ındalləfəw gize
bagərwa wısT gıddıboc tısəralləc†

Unit 44

Basic Sentences

yohannıs

Good afternoon ('how did you spend the day') Mr. Kebbede?	ındəmın wálu, ato kəbbədə ↑

kəbbədə

Good afternoon ('thank you, and how did you spend the day').	ıgziyabher yımməsgən. ırsıwoss, ındəmın walu ↑
It's been quite a long time since we saw each other.	kətəgənaññən sənəbbətın.

yohannıs

true, correct, sure	ırgıT
That's right. We haven't had time to see each other, because we've been so busy ('because the work increased to our detriment').	ırgíT nəw. sıra sıləmmibəzabbın ləməggənaññət gize alagəññənım.
one of these days	bəzzih səmon
pastime	masalləfiya
As I'm going to take leave from my office one of these days, could you tell me what there is to do and see ('the various kinds of entertainment') in Ethiopia?	bəzzih səmon kəməsriyabete fəKad sıləmmıwəsd, ityoPıya wısT sıləmmiggəññut lıyyu lıyyu yərəft gizen masalləfiyawoc linəgruñ yıcılallu ↑
Do you want to know [about] modern things or older ones?	ləmawəK yəmmifəllıgut zəmənawiwın aynə́t nəw, wəyıss yəTıntun.

yohannıs

Tell me about both ('if you tell me [about] both kinds, it won't be bad').	huləttunım aynət binəgruñ, aykəfam.

kəbbədə

an Ethiopian tournament game (on horseback with sticks and shields)	gugs
field-hockey	gənna
Well then, the older types of entertainment are those such as swimming, hunting, the 'Gugs' game and field-hockey.	ɪngɪdiyamma yəTɪntu aynət yəgize masalləfiya ɪndəwana, adən, gugsɪnna, gənná naccəw.

yohannɪs

Are these kinds of entertainment well known among the majority of the Ethiopian people?	abzaññaw yəityoPɪya hɪzb ɪnnəzzihɪn yərəft gize masalləfiya Cəwatawoc yawKuwaccəwal ↑
of course, certainly, very much so	bədənb nəwa
childhood	lɪjɪnnət
Yes, indeed, very much so. Hunting and field-hockey especially are known to them from childhood ('is the thing that grew together with them starting from the childhood').	ɪndeta, bədənb nəwá ↑ bətələyy adənɪnna, gənna ləityoPɪyawiyan kəlɪjɪnnət jəmmɪro abrəwaccəw yaddəgə nəgə́r nəw.

yohannɪs

To what extent are swimming and 'Gugs' familiar to them?	wananna gugsɪss yətun yahɪl yətələmmədú naccəw.

kəbbədə

young, youth	gulmasa
Both swimming and 'Gugs' are very popular among the young people.	wananna gugs bəgulmasoc məkakkəl bəTam yətəwəddədú naccəw.

Grammatical Notes

Note 44.1 Verbal Nouns

yəityoPiya yəgize aKKoTaTər.	Ethiopian calendar ('the way of reckoning of time')
yəbetu aKKəmaməT.	'The situation of the house.'

Amharic has a great variety of verbal nouns. The distribution of consonants and vowels in the verbal nouns used in the above phrases is predictable from the corresponding verbs.

These verbal nouns are formed as follows:

Three-Radical Regular Verbs

Distribution of consonants and vowels:

a11ə2a2ə3

Examples:

/akkəfafəl/ 'the way of dividing'	/kəffələ/ 'he divided'
/affəlaləg/ 'the way of looking for'	/fəlləgə/ 'he looked for'
/alləbabəs/ 'the way of dressing'	/ləbbəsə/ 'he dressed'

(Note that the verbs in /-o-/, such as /KoTTərə/ have an /o/ after the first radical as in /aKKoTaTər/).

Two-Radical Regular Verbs in /-a/.

Distribution of consonants and vowels:

a11ə2a2

Examples:

/aggəbab/ 'the way of entering'	/gəbba/ 'he entered'
/awwəTaT/ 'the way of coming out'	/wəTTa/ 'he came out'
/amməTaT/ 'the way of coming'	/məTTa/ 'he came'

Two-Radical Regular Verbs in /-ə/.

Distribution of Consonants and vowels:

a11ə2a2 or a11ə2a2ət

Examples:

/assəTaT/	'the way of giving'	/səTTə/	'he gave'
/alləyayət/	'the way of separating'	/ləyyə/	'he separated'
/amməšaš/ or /amməšašət/	'the way of spending the night'	/məššə/	'it's getting dark'

Four-Radical Verbs

Distribution of consonants and vowels:

a11ə2ə3a3ə4

Examples:

/ammənəzazər/	'the way of changing money'	/mənəzzərə/	'he changed money'
/assənəbabət/	'the way of spending time in someone's company'	/sənəbbətə/	'he spent a few days'
/amməsəgagən/	'the way of thanking'	/aməsəggənə/	'he thanked'

Two-Radical Verbs, Types /mə1a2/ and /mə1ə2/.

Distribution of consonants and vowels:

a11a1a2

Examples:

/aSSaSaf/	'the way of writing'	/Safə/	'he wrote'
/allalak/	'the way of sending'	/lakə/	'he sent'
/awwawal/	'the way of spending a day'	/walə/	'he spent a day'
/aššašaT/	'the way of selling'	/šəTə/	'he sold'

Two-Radical Verbs, Type /mə1o2/.

Distribution of consonants and vowels:

a11wa1wa2

Examples:

/ammwamwat/	'the way of dying'	/motə/	'he died'
/annwanwar/	'the way of living'	/norə/	'he lived'
/aKKwaKwam/	'posture'	/Komə/	'he stood up'

Two-Radical Verbs, Type /məle2/.

Distribution of consonants and vowels:

alliyale2

Examples:

/aggiyageT/	'the way of decorating'	/ageTə/	'he decorated'
/akkiyahed/	'the way of going'	/hedə/	'he went'

A number of /a-/ verbs form the verbal nouns in /as-/, e.g.

/astəzazəz/	'the way of ordering'	/azzəzə/	'he ordered'
/astədadəg/	'the way of rearing'	/addəgə/	'he grew up'
/astəlaləK/	'act of massacring'	/alləKə/	'to end'
/astəyayət/	'the way of seeing things'	/ayyə/	'he saw'

Questions and Answers

kamerika ıyyaməTTaccıhu yətəkkəlaccıhut zaf addəgəllaccıhú↑	áwon, addəgəllın.
kəhedəbbət agər kətəməlləsə bəhwala mín sərra.	andaccım sıra alsərram.
habtıh bəmulu yalləw amerika wısT ındəhonə kəzziya mawTat ascəggari ayməslıhım↑	yəlləm, ascəggari ayməsləññım.
wədagərıh təməllısəh sıttıhed, mín aynət sıra məsrat tıfəllıgalləh.	məngıst yəmmisəTəññın sıra ısəra yıhonal.
bəsəw kəməttəmamən bəras məttəmamən yəmmiššal ayməslıhım↑	ındeta, bəras məttəmamən kəhullu yıbəlTal.
zare ızzih kətəma wısT məwal tıcılallaccıhu↑	zare sıra sılalləbbın məwal ancılım.

labbatɪnna nnatɪh ləm məret məgzat ɪrgɪTəñña nəh ↑	áwo, ɪrgɪTəñña nəñ.
bəzzih səmon wɪsT hakimbet ɪtəññalləhu yalə mán nəw.	yətɪmɪhɪrtbetaccɪn direktə́r naccəw.
balləfəw amət lɪjoccɪhɪn ɪyyəhedk tɪgobəññaccəw nəbbər ↑	áwon, bəyyəgizew ɪyyəhedku ɪgobəññaccəw nəbbər.
wəndɪmmɪh wədagəru ɪndəmmihed ɪrgɪTəñña nəw ↑	mɪnalbat bəmmiməTaw amət yɪhəd yɪhonal.
Tɪru yəgize masalləfiya bota binor, abrəh wədəmmɪnhedɪbbət bota tɪhed nəbbər ↑	áwon, bədəssɪta ɪhed nəbbər.
yəTɪnt səwoccɪnna yəzare səwoc nuro yɪmməsassəlal ↑	yəlləm, bəbɪzu nəgəroc ayɪmməsassəlɪm.
yəTɪnt səwoc badən yɪnoru nəbbər yəmmibbaləw ɪwɪnət nəw ↑	áwo, ɪwɪnət nəw.
yəTɪntu mənoriyah yə́t nəbbər.	addis kətəma wɪ́sT nəbbər.
agəraccɪhu wɪsT gugs yətələmmədə yəgize masalləfiya Cəwatá nəw ↑	and gize bəTam yətələmmədə Cəwatá nəbbər, ahun gɪ́n aydəlləm.
gulmasa kəhonk bəhwala mɪ́n Cəwata tɪwədd nəbbər.	gənna, gugs, adənɪnna wana bəTam ɪwədd nəbbər.
yətɪmɪhɪrt minister direktərɪnna yəwɪCC gudday minister direktər mɪ́n təbabalu.	wədəfit and addis məSɪhafbet ɪnsərallən təbabalu.
bəlɪjɪnnətɪh gəTər wɪsT norəhal ↑	áwo, yəlɪjɪnnəten gize bəmulu yənorhut ɪgəTə́r nəw.
hulgize ləmɪsa sɪttɪhed ɪyyastawwə́Kh nəw ↑	áwon, Kədɪmme mastawəK alləbbɪñ.
abbatɪh aCCɪ́r naccəw, antə ɪndet rəjjɪ́m honk.	ayate rəjjɪ́m nəbbəru.
yaddis abəba kətəma yətəməsərrətəw bəmán nəw.	bənɪgus mɪnilɪ́k nəw.
kəməhandisunna kəhakimu gar KəTəro madrəgɪhɪn rəssahəw ↑	yəlləm, arrəssahutɪm.
yənnantə məsriyabet sɪ́nt KrɪnCafocc allut.	assɪr yəmmihonu KrɪnCafocc allut.
ləmma bəKəTərow səat bayməTa, sattayəw tɪhedalləh ↑	bəKəTərow səat kaltəgəññə, salayəw ɪhedalləhu.

dırsət

participant	bəguddayu təkafay ləməhon alcılım.
utterly, completely	bəCırraš dəhá nəw.
at all	bəCırraš məhed alcılım.
	ıKaw sılətərəssa kəbbədə wədəbet məmmələs alləbbət.
to be forgotten	mərrəsat

bəityoPıya wısT bəbızu yəmmiKKoTTəru yəbet wısTınna yəwıCC Cəwatawoc allu. kənnəzzihım bəTam yətawwəKut yəwıCC Cəwatawoc ındə wana, gugs adənınna, gənna naccəw.

ınnəzzih Cəwatawoc kəbota bota bəmələyayətaccəw mıknıyat, bandand botawoc setoc ləCəwataw təkafay sihonu, bandand botawoc dəgmo setoc bəCırraš ləCəwataw təkafay ləməhon aycılum. babzaññaw yəityoPıya TəKlay gızatoc wısT wəlajoc wəndoc lıjoccaccəwın Kədəm bıləw Cəwatawoccun yastəmıruwaccəwal.

gugs Cəwata bəTam ascəggari kəməhonu bəlay, bəTam adəgəññá nəw. bahunu zəmən yıh Cəwata wədə mərrəsatu dərsowal. yəgənna Cəwatam ındihu wədəfit sayırrəssa ayKərım. adənınna wana gın bəTam ıyyətəsfaffu hedəwal. setoccım ləCəwataw təkafay məhon jəmmırəwal.

TıyyaKewoc

bəityoPıya wısT bəTam yətələmmədut yəwıCC Cəwatawoc ınnəmán naccəw.

bəhullum Cəwatawoc setoc təkafáy naccəw↑

bəityoPıya wısT bandand botawoç setoc ləmín yəwıCC Cəwatawoc ayyıCawwətum.

lıjoccın Cəwata mán yastəmıral.

gugs yəmmibbaləw Cəwata ındét yallə nəw.

gugs bəTam Kəllal Cəwata nəw↑

wədəfit yəmmirrəssaw Cəwata yətıññáw nəw.

wana bəityoPıya wısT bəTam yətələmmədé nəw↑

kəgənnanna kəwana yətún tıwəddalləh.

bamerika wısT bəTam yətələmmədutın yəwıCC Cəwatawoc nıgərəñ.

Unit 45

Basic Sentences

yohannɪs

What kind of game is 'gugs'?	gugs Cəwata mɪndɪ́n nəw.

kəbbədə

stick, club	zəng
to fight	məwwagat
shield	gašša
to protect, to defend oneself	məməkkət
The game called 'gugs' consists of fighting on horseback with clubs and (protecting oneself with) shields.	gugs yəmmibbaləw Cəwata bəfərəs təKəmmɪto, bəzəng məwwagatɪnna, bəgašša məməkkə́t nəw.

yohannɪs

Is it a very dangerous game?	bəTam adəgəñña Cəwata nəw ↑

kəbbədə

Yes it is (dangerous).	áwo, adəgəññá nəw.

yohannɪs

Why is it so dangerous?	adəgəñña yəhonəbbət mɪknɪyat ɪndét nəw.

kəbbədə

It's because [in this] game [people] sometimes fight with sticks.	mɪknɪyatú, Cəwataw andand gize bəzəng məwwagat sɪlalləbbə́t nəw.

yohannɪs

as for this, oh!	yɪhɪmma
spear	Tor
war	Torɪnnət
player, sportsman	təCawac

Oh! That sounds (seems) like war.	yıhımma ↑ Torınnət yıməslal.
By the way, do the players get hurt [in this play]?	ləməhonu təCawaceccu liggoddu yıcılallu ↑

kəbbədə

They may not only get hurt but they also may get killed ('die').	məggodat bıcca sayhon, məmotım yıcılallu.

yohannıs

life	hıywət
to kill	məgdəl
killer, murderer	nəfsə gəday
justice, judgment	fırd
court of justice	fırdbet
to accuse	məksəs
to be accused	məkkəsəs
If a person is killed ('his life passes away') in the game, would the killer be taken to court ('accused in court')?	and səw bəCəwataw wısT hıywətu biyalf, nəfsə gədayu bəfırdbet yıkkəssəsal ↑

kəbbədə

If he doesn't kill intentionally ('knowingly'), he will not be brought to court.	awKo kalgəddələw bəKər, bəfırdbet ayıkkəssəsım.

yohannıs

boxing	boks
It's being considered in America to prohibit by law certain sports such as boxing because they are very dangerous.	andand Cəwatawoc ləmıssale ındəboks yallə bəTam adəgəñña bəməhonu, bamerika wısT bəhıgg ındikkələkkəl tassıbowal.
Don't you think that the 'gugs' game too may be prohibited in the future in Ethiopia?	gugsım ındəzzihu mınalbat wədəfit bəityoPıya wısT yəmmikkələkkəl yıməslıwotal ↑

kəbbədə

popular	təwəddaj
popularity	təwəddajınnət
to be reduced	məKKənəs
Now the popularity of 'gugs' is diminishing.	bahunu gize yəgugs təwəddajınnət ıyyətəKənnəsə hədowal.
quantity, abundance	bızat
as the time passes, in the course of time	bəgize bızat
As a matter of fact it may completely disappear ('be left') in the course of time.	ındiyawım bəgize bızat fəSSımo yıKər yıhonal.

Grammatical Notes

Note 45.1 The use of /bıcca sayhon/ in expressions equivalent to English 'not only .... but also ....' constructions.

məggodat bıcca sayhon, məmotım yıcılallu.	They may be not only wounded but also killed ('die').

The equivalent to English 'not only ... but also ...' constructions is rendered in Amharic by the phrase /bıcca sayhon/ 'only unless it becomes' and the suffix /-(ı)m/ 'and', affixed to the word so emphasized. The word with the suffix /-(ı)m/ may or may not be followed by the word /Cımmır/ 'including'.

Examples:

ıssu bıcca sayhon ınem Cımmır ıhedalləhu.	Not only he but I also will go.
bı'ır bıcca sayhon məSıhafım Cımmır ləməgzat ıfəllıgalləhu.	I'd like to buy not only pens but also books.
məblat bıcca sayhon məTəTTatım ıfəllıgalləhu.	I'd like not only [something] to eat but also [something] to drink.

Note 45.2 Adverbials.

Note 45.2.1 Adverbials in /b(ə)/.

A great number of adverbials in Amharic are formed by prefixing the affix /b(ə)/ to various words.

Following are some of such adverbials which have already occurred in the previous units:

bəKəññ	to the right
bəgra	to the left
bəfit	before
bəməlla	entirely
bəwɪnətu	really
bəhẉala	afterwards
bandɪnnət	together
bəCɪrraš	completely
bədɪngət	suddenly
bəKəTTɪta	directly
bədənb	properly

Note 45.2.2 Adverbials of time in /-(ɪ)n/.

yəbanku sərratəññoc Kənun bəmulu yɪsərallu.	The bank employees are working all day long.

The direct object suffix /-(ɪ)n/ is affixed to nouns denoting time, such as 'day', 'night', 'week', 'year', 'summer', 'winter', etc. The resulting forms correspond to English adverbial phrases 'all day long', 'during the whole night', 'all the summer', etc. The form in /-(ɪ)n/ is often used in combination with the words /bəmulu/ or /bəməlla/ 'completely', 'entirely', 'fully'. Examples:

Kənun ɪsəralləhu.	'I work all day long'.
lelitun aTənalləhu.	'I study all the night'.
sammɪntun bəmulu sərru.	'They worked during the whole week'.
bəgawɪn təguzo agəru dərrəsə.	'He came home after having travelled all the summer.'

amətun bəmulu ɪzzih·norə.	'He lived here all year long'.
səatun bəmulu abrən təKəmməTɪn.	'We sat together for the whole hour'.
lelitun təñña.	'He slept all night long'.
kɪrəmtun bəməlla sərrahu.	'I worked all the winter'.

The same suffix /-(ɪ)n/ may be affixed to nouns to form the adverbials of manner, e.g.

ɪne məngəden hedku, ɪssum məngədun hedə.	'I went my way and he went his way'.
raKutun təñña. (raKut - naked)	'He slept naked'.

The adverbial phrase /ɪgrə məngəden/, /ɪgrə məngədhɪn/, etc. is used as an equivalent to English 'on my way', 'on his way' etc., e.g.

ɪgrə məngəden ɪrsɪwo bet ɪməTalləhu.	'I'll come to your house on my way'.
ɪgrə məngədaccəwɪn addis abəba dərsəw məTTu.	'He stopped in Addis on his way back'.
wədəharər sihed ɪgrə məngədun ɪnnatun TəyyəKə.	'He visited his mother on his way to Harar'.

Note 45.2.3 Gerund forms used adverbially.

awKo kalgəddələw bəKər, bəfɪrdbet ayɪkkəssəsɪm.	'If he doesn't kill intentionally he will not be brought to court'.
Kədəm bɪlo məTTa.	'He came early'.

In Note 30.1 the adverbial use of gerund (in particular the gerund form of the compound verbs with /malət/) was briefly discussed.

The gerund forms are commonly used in this sense. Most of the time these adverbials correspond in meaning to the English adverbs in -ly.

Examples:

awKo	knowingly	/mawəK/	'to know'
Kədmo	formerly	/məKdəm/	'to precede'
tədəssɪto	happily	/məddəsət/	'to be happy'
assɪbo	deliberately	/massəb/	'to think'
azno	sadly	/mazən/	'to be sad'
etc.			

and the compound verbs with /malət/ (or: with /madrəg/ for transitive verbs - see Note 30.1.1):

Kədəmm bılo	early
raKK bılo	far
Kərəbb bılo	near
zıgg bılo	late
fəTənn bılo	fast
wəTa·bılo	outside
etc.	

One should bear in mind that gerund forms in Amharic are inflected for person, gender and number (Note 11.2).

Useful Words

	Təməne wərwıro kəkıfıl wəTTa.
to throw	məwərwər
advice	mıkır ləmagñət wədastəmariye ıhedalləhu.
	wıššaw ındiCCawwət tələKKəKə
to set free	məlKəK
to be set free	məlləKəK
prohibited	maCes ızzih kılkíl nəw.
custom	yəityoPıyan bahıl ləmawəK bızu gize yıfəjal.
native	yohannıs yamerika təwəlláj nəw.
to be born	məwwələd
horseback riding	ato yohannıs fərəs gılbiya yawKal.
to gallop, to ride a horse	məgaləb
Switzerland	swizərland
hippopotamus	gumarre ıTana bahır wısT yıggəññal.

Questions and Answers

bəmmiməTaw bəga ləmmiddərrəgəw Cəwata təkafay ləməhon wədə swizərland tıhedalləh ↑	ləCəwataw təkəfay ləməhon bıcca sayhon, ləmayətım ıhedalləhu.
gugs məCCawət tıfəllıg ındəhon yən^{e}n zəngınna gašša lısTıh ↑	gugs yəmmıttılutın Cəwata ındet ındəmmıttıCCawwətut bəCırraš ayıcce alawKım.
zəng məwərwərınna gašša məməkkət tıcılalləh ↑	áwo, ıcılalləhu.
bəzəng məwwagat bəTam adəgəñña Cəwata aymeslıhım ↑	áwo, bəTam adəgəñña Cəwatá nəw.
bəgize bızat yəboks Cəwata amerika wısT yıKər yıməslıhal ↑	áwo, mınalbat ındəgugs Cəwata yırrəssa yıhonal.
fərəs gılbiya kəmayətaccəw bəfit məTtəw mıkır TəyyıKəwıh nəbbər ↑	ıne bet bəCırraš alməTTum.
yəgugs Cəwata bəCırraš yəmmirrəssa yıməslıhal ↑	áwo, ahunım tərəstowal.
nəfsə gədayu məcé wədəfırdbet yıhedal.	bəKırb Kən yıhedal.
nəfsəgədayu ıfırdbet Kərbo, mín fırd təKəbbələ.	bənəSá tələKKəKə.
jon yəngliz təwəllaj məhonun səmtəh nəbbər ↑	yəlləm, gəna məsmaté nəw.
wəndımmıh sıləmín məCCawət yıfəllıgal.	bəCırraš Cəwata məCCawət ayfəllıgım.
ityoPıya wısT anbəssa məgdəl bıtfəllıg, wədə yətıññaw TəKlay gızat tıhedalləh.	bəmannıññawım TəKlay gızat wısT anbəssa moltowal.
anbəssa məgdəl kılkíl nəw ↑	áwon, lıyyu fıKad mawTat yasfəllıgal.
kənəbırınna, kanbəssa wəyım kəzıhon, yətún maddən tıfəllıgalləh.	zıhon maddən ıfəllıgalləhu.
kəwəlajoccıh yagəññəhəw mıkır TəKami hono agəññəhəw ↑	áwon, bəTam TəKami hono agəññəhut.
gugs ləhıywət adəgəñña Cəwata aymeslaccıhum ↑	áwon, bəTam adəgəññá nəw.
antə bəhıywətıh Torınnət meda lay təwagtəh tawKalləh ↑	yəlləm, təwagıcce alawKım.

agərıh Torınnət adrıga tawKalləc ↑	agəre kəmannım gar təwagta attawKım.
bəTorınnətu gize sı́nt səw gədləhal.	ıne andım səw algəddəlhum.
yəityoPıya TəKlay fırdbet yəmmiggəññəw yə́t nəw.	addis abəba wı́sT nəw.
leloc TəKlay gızatoccıss yərasaccəw fırd betocc alluwaccəw ↑	áwon, ıyyandandu TəKlay gızat yərasu fırdbet alləw.
ahunım hızbu gugs yıCCawwətal ↑	ahun bəhıgg təkəlkılowal.
ləməhonu bəgugs Cəwata gize bızu səw yımot nəbbər ↑	yəlləm, bızu səw aymotım nəbbər.
ıfırdbet təkəssəh tawKalləh ↑	yəlləm, təkəsıšše alawKım.
bagəraccıhu yəboks Cəwata ındəgugs Cəwata yətələmmədə́ nəw ↑	yəlləm, bəTam yətələmmədə aydəlləm.
kəbetu waga sı́nt bırr təKənnəsəllıh.	ammıst məto bırr təKənnəsəllıñ.
yənnantə agər bahıl kamerika agər bahıl gar bəTam yımməsassəlal ↑	áwo, bəTam yımməsassəlal.
ato ləmma bətəwəddajjınnətu tıllıK sıra ləmagñət calə ↑	bətəwəddajjınnətu bıcca sayhon, bədəggınnətum Cımmır nəw.
yəhabt bızat bıcca təwəddaj yadərg yıməslıhal ↑	yəhabt bızat təwəddaj ayadərgım, gı́n bəTam yırədal.
baləbetıh yəwədet agər təwəlláj nat.	baləbete amerikawı́t nat.
lıjoccıh yətəwəllədut ızzı́h nəw ↑	áwo, ızzı́h nəw.
zare boks Cəwata ləmayət wədə Cəwataw bota tıhedalləh ↑	yəlləm, lela bızu sıra alləñ.
amerika wısT yəfərəs gılbiya Cəwata yəmmittayyəw yə́t nəw.	yət ındəhonə botawın alawKım.
wədə ityoPıya məhedınna gugs məCCawət tıfəllıgalləh ↑	Tınt nəbbər ınjı́, ahunıss alfellıgım.
ityoPıyawiyan kəmı́n yətəsərra gašša allaccəw.	kəgumarre Koda yətəsərrá nəw.

dırsət

desire yəsıra fıllagot alləbbət.

mınımm ınkwan ato kəbbədənna ato yohannıs yəKırb wədajoc bihonu, bəsıra məbzat yətənəssa hulgize ləməggənaññət alcalum. ato yohannıs yamət rəftaccəwın kəməsriyabetaccəw wəsdəw sılənəbbər, yərəft gizeyaccəwın bədəssıta ləmasalləf yəmmicılubbət bota ləmagñət fəlləgu. ato yohánnıs lagəru ıngıda bəməhonaccəwınna yagərun bahıl bəTam sıləmmayawKut, kagəru təwəllaj kəhonut, kato kəbbədə mıkır TəyyəKu. ato kəbbədəm yato yohannısın fıllagot kətərəddu bəhwala , lıyyu lıyyu aynət Cəwatawoc wədet ındəmmiyagəññu asrədduwaccəw.

bahunu gize bəityoPıya wısT yəTıntınna zəmənawi yəhonu yəgize masalləfiya Cəwatawoc allu. yəTıntoccu Cəwatawoc ındə wana, gənna, gugsınna adən yallu naccəw. zəmənawi Cəwatawoc dəgmo ındə dáns, šırrıšír, adənınna fərəs gılbiya yallu naccəw. bandand botawoc addisunınna yəTıntun aynət Cəwatawoc bəsəffiw yıCCawwətuwaccəwal. bəkətəmawoc wısT gín, abzaññaw hızb yəmmiCCawwətəw zəmənawi Cəwatawoccın bıcca nəw. bəTınt gize wəlajoc lıjoccaccəwın kəlıjınnət jəmmırəw lıyyu lıyyu Cəwatawoccın yastəmıru nəbbər. ahun gın ındəzzih yalləw lımad ıyyətəKənnəsə sıləhedə, wədəfit yəTınt Cəwatawoc ıyyətərəssu məhedaccəw ayKərım.

TıyyaKewoc

ato yohannıs lato kəbbədə mınaccə́w nəw.

ləmín hulgize altəgənaññum.

ato yohannıs mín wəssədu.

rəftaccəwın kəyə́t wəssədu.

ato yohannıs mín fəlləgu.

ato yohannıs ato kəbbədən mín TəyyəKut.

ləmín TəyyəKut.

ato kəbbədə mín məlləsə.

bəityoPıya wısT mín aynət yəgize masalləfiya Cəwatawoc allu.

yəTıntu Cəwatawoc sım manmán yıbbalal.

yəzəmənawi Cəwatawoccın sım Tıra.

yətıññaw aynət Cəwata bəTam yətələmmədə́ nəw.

Unit 46

Basic Sentences

yohannɪs

Good afternoon. Do you have a house for rent?	Tena yɪsTɪllɪñ. ɪbakkɪwo ləkiray yəmmihon bet alləwo↑

təsəmma

Yes, I have a lot of houses. (However) what kind of house would you like, sir?	áwo, bɪzu betocc alluñ. ləməhonu getaye yəmmifəllɪgut mɪ́n aynət bet nəw.

yohannɪs

separate, independent, self sufficient	rasun yəcalə
bedroom	məññɪtabet
What I want is a separate house having at least two bedrooms, a kitchen, a bathroom, a living room and a dining room.	yəmmɪfəllɪgəw and rasun yəcalə biyans hulətt məññɪtabetoc, and wəTbet, məttaTəbiyabet, marəfiyabetɪnna, mɪgɪbbet yalləw bét nəw.

təsəmma

Any [particular] section you'd prefer?	ləməhonu yə́t bota yɪmərTallu.

yohannɪs

If possible ('I'll be pleased if it is) in the vicinity of the U.S. Embassy.	biccal wədamerikan embasi gədəma bihon, dəss yɪləññal.
to look better	amarə - mamar - yamral
If not (possible), I don't care where it is provided the section is good.	bayccal dəgmo səfəru kamarə, yətɪmm bihon gɪdd yəlləññɪm.

təsəmma

name of a street in Addis	məsfɪnə harər məngəd
name of a hospital in Addis	ras dəssɪta hospital

I have a very nice house on Mesfine Harer Street behind the Rasdesta Hospital.	and bəTam Tıru bet bəməsfınə harər məngəd lay ras dəssıta hospital jərba alləñ.

yohannıs

I like that area very much.	ıssun səfər bəTam ıwəddəwalləhu.
Is there ('does it have') a good road leading to this house ('to inside')?	wədəwısT yəmmiyasgəbba dəhna məngəd alləw ↑

təsəmma

garage	yəməkina maKomiya
Yes, there's a very good road. Besides, there's a garage for your car.	áwo, bəTam Tıru məngəd alləw. kəzziyam bəlay ləməkinawo maKomiya yəmmihon bet alləw.

yohannıs

It sounds very good. Can we go and see it?	ındannəgagərıwo bəTam Tıru yıməslal. ləməhonu hedən ləmayət yıccalal ↑

təsəmma

Certainly. Let's go.	bədəssıta nəwa, ınnıhid.

yohannıs

(Since) I like the place. How about ('tell me') the rental?	betun wəddıjjewalləhunna, sıləkirayu yıngəruñ.

təsəmma

It's ('the house is') two hundred and fifty [Ethiopian] dollars a month not including electricity ('light') and water.	betu kəməbratınna kəwıha lela, bəwər hulətt məto hamsa bırr nəw.

yohannıs

Fine, I'll take ('rent') it.	məlkam. ıkkərayyəwalləhu.

təsəmma

to be cleaned, to be swept	məTTərəg
wax	səm
to be polished	məwwəlwəl

All right. The house will be cleaned and the floor will be polished. When would you like to move in? ('So that the house will be cleaned and polished with wax for you, when do you want to move in?')	dəhna. betu təTərgo bəsəm ındiwwələwwəlıllıwot məcé məgbat yıfəllıgallu.

yohannıs

I'd like to move in this Friday ('if I move in Friday it will please me').	arb bıgəba, dəss yıləññal.

təsəmma

to try, to attempt	məmokkər
We'll try to have it ready for Friday [then].	larb ındizzəgajjıllıwot ınmokkırallən.

yohannıs

All right. Goodbye.	ıšši. TenayısTıllıñ.

təsəmma

Goodbye.	amen. TenayısTıllıñ.

Useful Words

wall	yəbetu gıdgıdda rəjjım nəw.
ground floor	bəmıdırbet wısT ıseralləhu.
earth, ground	mıdır
toilet	šıntbetu yét nəw.
cupboard	tınantınna and tıllıK Kum saTın gəzzahu.
curtain	yəbetu məggarəja Koššıšowal.
carpet	kəwıCC agər yəməTTa mınTaf wəndımme səTTəñ.
floor	yəbetu wələl səffí nəw.
	Cammayen aswələwwılalləhu.

to have polished	maswəlwəl
	lıbsun asTərrəgə.
to have cleaned	masTərrəg
	ınenna ato yohannıs wıl təfərarrəmın.
to sign (both parties)	məffərarəm

Grammatical Notes

Note 46.1 The prefix /k(ə)-/ 'from' used in combination with /wədih/ (or /wədəzzih/) 'towards here' and /wədiya/ (or /wədəzziya/) 'towards there'.

The prefix /k(ə)/ is used in combination with the words /wədih/ and /wədiya/. The resulting constructions mean 'this side' (/k(ə)/-...wədih/) and 'that side' (/k(ə)-...wədiya/) when used in connection with space, e.g.

kəzzih wənz wədih bızu zafocc allu.	'There are many trees on this side of the river'.
kəməngədu wədiya and Konjo bet allə.	'There is a pretty house across ('that side') the street'.

When used in connection with time the same constructions may mean 'since' and 'after' respectively.

kand sammınt wədih alagəññəhutım.	I haven't seen ('met') him since [last] week.
kand sammınt wədiya agəññəwalləhu.	I'll meet him in ('after') a week.
ıhedalləhu kalə wədiya, Kərrə.	After saying 'I'll go', he stayed.
attıbla bıyye kənəggərhuh wədih ləmín bəllah.	Why did you eat after I told you not to (eat).

/wədiya/ is used also to denote superior quality of persons or things, e.g.

kalmaz wədiya Konjo, mán allə.	Who can be prettier than Almaz ('who is pretty beyond Almaz').
kəniwyork wədiya mín kətəma yıggəññal.	What other city can be as exciting as New York ('beyond New York what city can be found').

Note that /k(ə)-...bəlay/ may be substituted for /k(ə)-...wədiya/.

Questions and Answers

yəmmıtfəllıgutın yəkiray bet aynət ageññaccıhu ↑	yəlləm, gəna bəməfəlləg láy nən.
ləmma yageññəllaccıhun bet alwəddədaccıhutım ↑	yəgıdgıddaw Kələm arəngwade sıləhonə, alwəddədnəwım.
ləməhonu yə́t səfər bıttageññu tıfəKdallaccıhu.	antə wədəmmıtnorıbbət səfər biggeññıllın dəss yılənal.
ləməhonu kantə bet jərba yalləw bet yəmmikkəray nəw.↑	áwo, yəmmikkəray nəw.
wısTun gəbtəh aytəhəwal ↑	yəlləm, gəbıcce alayyəhutım.
nəgə kəbaləbetu Kulf təKəbbıləh lıttıTərañ tıcılalləh ↑	ıšši zare mata sılk ıdəwwılıllaccəwınna Kulfun ındilıku adərgalləhu.
sı́nt kıflocc yınorəw yıməslıhal.	betu bəTam tıllıK sıləhonə biyans assır kıfloc yınorut yıhonal.
məngəduss məbrat alləw ↑	áwo, məbrat alləw.
səfəru lelitun bəmulu bırhan nəw malət nəwa ↑	áwo, bırhán nəw.
tadiya yəbetun kiray TəyyıKəw məlsun ageññullıñ ↑	yəlləm, rəssahut.
tadiya məcé lıttıTəyyıKıllıñ nəw.	nəgə TəyyıKe ınəgrıhalləhu.
sı́nt məññıtabetınna məttaTəbiyabet alləw.	ıfoKlay sost məññıtabetınna hulətt məttaTəbiyabet allut.
mıdırbetuss sı́nt kıflocc allut.	mıdırbetu and marəfiyabet, mıgıbbetınna, and Šıntbet allut.
ıməññıtabetocc wısT Kum saTnocc allu ↑	áwo, bəsostum kıfloc wısT bəTam Tıru Tıru Kum saTnocc allu.
ıšši, ıne ızzih ləməgbat bıfəllıg, ləwıhanna ləməbrat mannaccı́n yıkəflal.	ırsı́wo nəwo.
ləzzih ıne yəkəffəlhu ındəhon yəbetu kiray sı́nt yıhonal.	sost məto bı́rr yıhonal.
ləwıhanna ləməbrat bəwər yəmmifəjəw hayammıst bırr bıcca nəw ↑	áwo, kəzziya bəlay aywəsdım.
ırsıwo bəsı́nt məkkərayət yıfəllıgallu.	bəhulətt məto səba ammıst bırr biyakkərayyuñ ıgəbabbətalləhu.
ırsıwo balut waga bakkərayyıwo yəməbratun waga yıcılallu ↑	yəlləm, hullunım ırsıwo yıcalu.
məskotoccu bəmulu məggarəja alluwaccəw ↑	áwo, hullum baləməggarəja naccəw.

marəfiyabetuss mınTaf alləw ↑	marəfiyabetu mınTaf yəlləwım.
yəməzgiyawoccu Kulfoc bəmulu dəhna yısərallu ↑	áwo, hullum addís nəw.
tadiya wələlun məcé bəsəm yasTərrıgutal.	nəgə Kənun bəmulu ıssun sasTərrıgınna saswələwwıl ıwılalləhu.
ıbərru lay məbrat sıləlellə, ındasgəbballıwo yıfəllıgallu ↑	áwo, bəTam dəss yıləññal.
tadiya betun asTərrıgəw siCərrısu lınəgruñ yıcılallu ↑	áwo, nəgə mata astawwıKıwotalləhu.
yəbetun kiray yəmmıkəflıwot bəyyəwəru məjəmməriya nəw, wəyıss məCərrəša.	bəyyəwəru məjəmməriya láy nəw.
bəwəru məjəmməriya gımmašun məCərrəša dəgmo yəKərrəwın lıkəflıwo ıcılalləhu ↑	lərsıwo mıccu kəhonə, ıne gıdd yəlləññım.
ıngıdiyass wılun məcé ınnıffərarəm.	ıne ahunım bihon gıdd yəlləññım.

dırsət

	bəKırb gize wısT yəbet kiray yıwwəddədal.
to be expensive	məwwədəd
servant	aškərun wədəkətəma lakəw.
maid	gərədwa ıbet wısT tısəralləc.
compound	bato kəbbədə aTırgıbbi wısT Tıru Tıru abəbawocc allu.
fence	aTır
	yəbəga lıbs bəməskərəm sıləmmirəks bəzziyan gize məgzat yıššalal.
to be inexpensive	mərkəs
the way of holding, manner, way	bəzzih ayyayaz sırawın bəKırb Kən wısT ınCərrısallən.

yəbet kiray bəityoPıya wısT bəTam wıdd aydəlləm. bətılıllıK kətəmawoc wısT ındaddis abəba, asməranna dıredawa yəbet kiray TıKit wədədd yalé nəw. mıknıyatum ınnəzzih kətəmawoc yənıgd botawoc kəməhonaccəw bəlay, bızu yəwıCC agər səwoc sıləmminorubbaccəw yəbet kiray bəyyəgizew ıyyaddəgə hədowal.

and səw bet ləməkkərayət sifəllıg, wədəbetu geta zənd hedo sıləwagaw mənnəgagər alləbbət. yəbetu kiray yəmmiwwəssənəw bətəkərayunna bakkərayu məkakkəl bəmmiddərrəgəw sımımmınnət nəw. təkərayu aškərınna gərəd ındihum betəsəb yalləw ındəhonə, tıllıK bet yasfəllıgəwal. kəkətəma wəTa bılo ləmənor kəfəlləgə, rasun yəcalə aTır gıbbi yalləw bet bəKəllal waga yagəññal.

bızu betəsəb yallaccəw səwoc yəlıjoccaccəwın Tenınnət ləməTəbbəK silu, kəkətəma wəTa bıləw yıkkərayyallu. bızu amət bəkiray bet kəməKKəməT yılıK bet məsrat sıləmmirəks, yəkətəmaw nəwariwoc yərasaccəwın bet ləməsrat yıwoddallu.

kəKırb gize jəmmıro məngıst betoc ıyyəsərra ləhızb yakkərayyal. yəməsriya waganna sərrateñña rıkkaš bəməhonu, məngıst yəmmiyakkərayyaccəw betoc kirayaccəw bəTam Kəllal nəw. bəzzih ayyayaz yəKəTTələ ıncəhon wədəfit yəbet kiray cıggır ıyyətəKənnəsə yıhedal.

TıyyaKewoc

yəbet kiray ləmagñet yə́t məhed yasfəllıgal.

yəbet kiray bəityoPıya wısT ındét nəw.

and bəTam Tıru bet bəwər sínt yıkkərayyal.

ityoPıyanna amerika wısT bet yəməfəlləg zəde and aynə́t nəw↑

bəityoPıyanna bamerika wısT yəbet məfəlləg zəden lıyyunnət asrədda.

ato yohannıs bet yə́t agəññə.

ato yohannısın bet mán affalləgəw.

ato yohannıs yətəkərayyəwın bet aynət baCCıru gıləS.

yəbet kirayın cıggır ləmaššašal məngıst mín yadərgal.

Unit 47

Basic Sentences

yohannɪs

religion	haymanot
Mr. Kebbede, as you haven't yet told me much about the religion of the Ethiopian people, I wonder if you can tell me now ('I want you to tell me [something about it] now').	ato kəbbədə, ɪskəzare dɪrəs sɪlə ityoPɪya hɪzb haymanot bɪzu sɪlalnəggəruñ, ahun ɪndinəgruñ ɪfəllɪgalləhu.

kəbbədə

If I know what you want and am able to explain it, I'll be happy to ('let me') tell you what [ever] you ask.	mawəK yəmmifəllɪgut mín ɪndəhonə kawwəKhutɪnna masrəddat kəcalhu, yɪTəyyɪKuññɪnna lɪngərɪwot.

yohannɪs

First of all, I'd like to know what religion the majority of Ethiopians believe in.	məjəmməriya mawəK yəmmɪfəllɪgəw abzaññaw yəityoPɪya hɪzb yəmmiyamnɪbbətɪn haymanot nəw.

kəbbədə

member of Orthodox or Coptic Church	ortodoks
Although there are a lot of different religions in Ethiopia, the majority of the population are orthodox.	mɪnɪmm ɪnkwan ityoPɪya wɪsT bəbɪzu yəmmiKKoTTəru haymanotoc binoru, abzaññaw hɪzb ortodóks nəw.

yohannɪs

What (kinds of) other religions are there ('found') in Ethiopia?	leloccɪss ityoPɪya wɪsT yəmmiggəññut haymanotoc mɪn mín aynət naccəw.

kəbbədə

Catholic	katolik
Protestant	protestant
Moslem, Islam	ɪslam

I can't tell you because I don't know all of them, but some of them are Catholic, Protestant, and Moslem.	mınımm ınkwan hullunım baləmawəKe lınəgrıwo balcıl, kəbızuw TıKitoccu katolik, protestantınna ıslam naccəw.

yohannıs

to inherit	məwrəs
to be inherited; to be confiscated	məwwərəs
Coptic	yəityoPıya ortodoks
Where did the Coptic religion come ('inherited') from?	yəityoPıya ortodoks haymanot yətəwərrəsəw kəyə́t nəw.

kəbbədə

Greek, Greece	gırik
the way of coming	amməTaT
I believe it came from Greece ('the coming of the Coptic religion might have been from Greece.')	yəityoPıya ortodoks haymanot amməTaTu kəgırik sayhon ayKərım.
In what country did Ethiopia accept Christianity?	ityoPıya yəkrıstiyanın haymanot yətəKəbbəlləccıw bəsıntəññáw məto amət nəw.

kəbbədə

Ethiopia became Christian in the fourth century A.D.	ityoPıya krıstiyan yəhonəccıw baratəññaw məto amə́t nəw.

yohannıs

priest	Kes
pl.	Kəsawıst
to be allowed	məffəKəd
Are Coptic priests allowed to marry?	yəityoPıya ortodoks Kesoc mist magbat yıffəKKədıllaccəwal↑

kəbbədə

monk	mənəkuse/mələkuse

Yes, except for monks, one must marry to become a priest of the Coptic Church.	áwo, bəityoPıya betəkrıstiyan kəmənəkusewoc bəKər, Kes ləməhon mist magbat alləbbaccəw.

yohannıs

By the way, can a priest remarry if his wife dies?	ləməhonu and Kes mistu bıtmotıbbət, lela magbat yıcılal'

kəbbədə

No, he cannot.	yəlləm, aycılım.

yohannıs

Very well. Thank you for everything. I appreciate it ('may God give it for me').	ıšši ləhullum aməsəggınalləhu. amlak yısTıllıñ.

kəbbədə

Don't mention it. Goodbye.	mınımm aydəl. Tena yısTıllıñ.

- - - - - - - - - - - - - - - - - - - -

The above conversation is meant to reflect Ethiopian thinking, not to furnish historical information.

Useful Words

mosque	bəwašıngton wısT and bəTam Tıru məsgid allə.
	liwañ lıbsun awəlləKə.
to take off, to unscrew, to loosen	mawləK
	yıh məSıhaf wədamarıñña tətərəggomə.
to be translated	məttərgom

Questions and Answers

bəzzih səfər wısT yəmmiggəññut betoc bəTam məwwədədaccəwın kəmán səmmah.	and səw nəggərəñ.
rəjjımun səmayawi foKbet ləməgzat kato ləmma ábbat gar təsmammah'	yəlləm, gəna bəmənnəgagər láy nən.

yastəmariw gərəd Tɪru pastašutta tɪsəralləc↑	áwo, Tɪru tɪsəralləc.
ɪtəkərayyəhəw bet aTɪr gɪbbi wɪsT yəməkina maKomiya allə↑	áwo, and səffi yəməkina maKomiya allə.
ləmmiməTaw amət məkina birəks mɪ́n aynət məkina tɪgəzalləh.	kadilak nəwa, lela mɪn ɪgəza yɪməslɪhal.
yəgərədɪhɪnna yaškərɪh yəbet ayyayaz asdəssətəh↑	áwo, bəTam asdəssɪtoññal.
yənɪgd ministru haymanot mɪndɪ́n nəw.	ortodoks yɪməsləññal.
ɪkətəmaccɪhu wɪsT yəmminorut ɪslamoc məsgid allaccəw↑	áwo, bəTam Tɪru məsgid allaccəw.
ato yohannɪs bimot, nɪbrətun yəmmiwərs lɪj alləw↑	áwo, andit set lɪj alləccɪw.
yato kəbbədə habt ləmɪ́n təwərrəsəbbət.	and yəsərraw məTfo sɪra yɪnor yɪhonal.
haymanotɪh kəgɪrik ortodoks haymanot gar yɪmməsassəlal↑	áwon, bəTam yəteKərarrəbə́ nəw.
ɪtyoPɪya wɪsT Kes mist magbat yɪffəKKədɪllətal↑	áwon, yɪffəKKədɪllətal.
mənəkusewoccɪss magbat yɪffəKKədɪllaccəwal↑	yəlləm, ayɪffəKKədɪllaccəwɪm.
amerika kəməTTah jəmmɪro ɪhud ɪhud yətɪññáw betə krɪstiyan tɪhedalləh.	gɪrik ortodoks betə kɪrstiyan ɪhedalləhu.
awroPa wɪsT tɪmɪhɪrtbet mərkəsun mán nəggərəh.	wəndɪmme ɪzziya yɪmmar nəbbərɪnna kəssu səmmahu.
addis kətəma wɪsT yəsuf lɪbs məššəTun bəsɪlk TəyyəKɪh↑	áwo, TəyyəKhu.
yəbetə krɪstiyanu Səhafi Kes nəw↑	áwon, Kés nəw.
nəgə betə krɪstiyanu bəsɪ́nt səat yɪzzəggal.	bəsɪmmɪnt səat kəhaya dəKiKa yɪzzəggal.
yəslamoc məsgid Kɪdame Tɪwat kɪ́ft nəw↑	áwo, hulgize kɪ́ft nəw.
ɪməsgidu wɪsT and səw kəməgbatu bəfit Cammawɪn yəgɪddeta mawləK alləbbət↑	áwo, mawləK alləbbət.

ityoPıya ortodoks betə krıstiyan wısT sıtgəbbass mawləK gıddetá nəw↑	áwon, abzaññaw betə krıstiyan wısT kəməgbatıh bəfit mawləK yasfəllıgal.
yəityoPıya yəbetə krıstiyan məShafoc wədamarıñña tətərguməwal↑	yəlləm, altətərəggomum.
yəbetəkrıstiyanoccu huneta ahun təšašılowal↑	áwo, tınnıš təšašılowal.
yələmma amməTaT ləmín ındəhonə yıgəbahal↑	yəlləm, aygəbaññım.
ityoPıya wısT bəyətıññáw TəKlay gızat wısT bızu betə krıstiyanocc allu.	bəgojjamınna bətıgre TəKlay gızatoc nəw.

dırsət

to destroy, to delete	yəityoPıyan haymanot bəKəllalu mədəmsəs ascəggari nəw.
	ıgziyabher aləmın fəTTərə.
to create	məfTər
	hassabun təKawwəmhut.
to oppose	məKKawəm
left-handed	grañ sıləhonə bəgra ıjju yıSıfal.
history	yəityoPıyan tarik ınnımmarallən.
	bızu səwocc CəfəCCəfə.
to massacre, to slash	məCəfCəf
	abbate yənəggəruñ nəgər məTTəkəs sıləmmiyasfəllıgəw, bəyyəgizew ıTəKsəwalləhu.
to be mentioned	məTTəKəs
to mention; to beckon, to wink	məTKəs

ityoPıya yəkrıstiyanın haymanot yətəKəbbələccıw baratteññaw məto amətə mıhırət nəw. yəhonəw hono bızu gize haymanotwan ləmədəmsəs yətənəssu səwoc nəbbəru. mınımm ınkwan ınnəzzih səwoc bəyyəgizew addis assab ıyyəfəTTəru haymanotwan ləmədəmsəs bimokkırum, ityoPıya ınnəssun bəməKKawəm ıskəzare haymanotwan TəbbıKa tıggəññalləc.

and gize and grañ məhammed yəmmibbal səw kəmısraK ityoPıya tənəsto, bəkrıstiyanoc lay bəTam tıllıK gudat adrıgo nəbbər. bızu yəTınt tarik yallaccəwın aroge betə krıstiyanocc aKKaTTələ. Kesawıstınnım CəfəCCəfaccəw. kəssum lela andit yodit yəmmıttıbbal hayləñña set bəhaylıwa tənəsta, yəkrıstiyanın haymanot bəməKKawəm bəbetə krıstiyanınna bəkrıstiyanoc lay gudat madrəgwan bətarik lay təSıfo ınnagəññallən.

TıyyaKewoc

yəkrıstiyan haymanot wədə ityoPıya yəgəbbaw méc nəw.

yəityoPıya haymanot kəyətıññáw haymanot gar yımməsassəlal.

ityoPıya wısT yəkrıstiyanın haymanot yətəKawwəmutın səwoc sım Tıra.

ınnəzzih səwoc haymanotın yətəKawwəmu ləmín yıməslıhal.

ityoPıya wısT kəmmiggəññut bızu haymanotocc TıKitoccun nıgərəñ.

yəityoPıya Kesoc mist magbat yıffəKKədıllaccəwal ↑

Unit 48

Basic Sentences

yohannɪs

to hear as a rumor	sema madreg
Before I came hear I had heard (as a rumor) that Ethiopia was a good (convenient) place for hunting.	ityoPɪya laden mɪccu ager mehonwan kememTate befit sema adrɪgge nebber.
Now can you tell me all about hunting?	ahun sɪladen beseffiw liyasredduñ yɪcɪlallu?

kebbede

First of all ('by the way') have you got a [hunting] license?	lemehonu yefɪKad wereKet allewot?

yohannɪs

Is it really necessary to have a hunting license?	yefɪKad wereKet yasfellɪgal, ɪnde.

kebbede

Yes it's necessary. It's impossible to hunt in Ethiopia without a license.	áwo, yasfellɪgal. beityoPɪya wɪsT yale fɪKad wereKet madden ayɪccalɪm.

yohannɪs

Then where can you get a hunting license?	tadiya fɪKadun keyét magñet ɪcɪlallehu.

kebbede

to jot down	Seff madreg
territory	gɪzat
Ministry of the Interior	yager gɪzat minister
tax, fees	KereT
You just write an application and (if you) go to the ministry of the interior and give it to the clerk. He'll immediately have you pay him the fees and give you the license.	mamelkeca Saff adrɪgew, wedager gɪzat minister bihedunna, leSehafiw biseTuwaccew, wediyawɪnu KereTun askeffɪlew, yefɪKad wereKetun yɪseTuwotal.

yohannıs

I'll do it this afternoon.	yıhın neger zare keseat behwala ıfeSımallehu.

kebbede

hunter	addaN
cruel, ruthless	CekkaN
to break or to tear into pieces	sıbırbırr madreg
Before you become a hunter, however, you ought to know that there are very cruel and dangerous ('those that tear people into pieces') animals.	addaN kemehonıwo befit massab yemmiyasfellıgıwo beTam CekkaNNınna sewın sıbırbırr yemmiyadergu awrewoc menoraccewın mawéK new.

yohannıs

to break completely	sıbbırr madreg
No matter what they do to me ('let them break me completely as they wish') I'll go hunting ('I'll not stop my hunting').	ındefellegut sıbbırr yadergúNNal ınji, maddenen alaKomım.

kebbede

It won't be bad if you plan carefully ('think it over'). For example, it would be better to hunt small animals rather than big ones.	lehullum bıyassıbubbet aykefam. lemıssale tılıllıK awrewoccın kemadden tınınnıŇ awrewoccın madden yıŇŇalal.

yohannıs

Where can you find those small animals?	ınnezzih tınınnıŇ awrewoc yét yıggeNNallu.

kebbede

hill	korebta
grass	sar
to pick up here and there	melaKaKem

They can usually be found in the fields and on the hills where they graze every morning.	ɨnnesu Tɨwat Tɨwat beyyemmɨdawɨnna, beyyekorebtaw lay sareccawɨn sɨlleKaKKɨmu yɨggeNNallu

yohannɨs

o.k.	yɨhun
O.K. I'll get my hunting permit if I can and go hunting ('start my hunting').	yɨhun. bɨcɨl, yefɨKad wereKetun awTɨcce, adenen ɨjemmɨrallehu.

Structure Sentences

wood	ɨnCet
I cut my hand while attempting to cut the wood.	ɨnCet lɨsebr sɨl ɨjjen KerreTTut,
stone, rock	dɨngay
Was your back hurt while you were trying to lift the rock?	dɨngayun lɨttanessa sɨttɨl jerbah tegodda ?
mud	CɨKa
to get stuck	meddenKer
Did you get stuck in the mud while you were trying to drive the car?	mekinawɨn lɨtnaji sɨttɨy, ɨCɨKaw wɨsT tedenaKKerš ?
to defend	mekkelakkel
He died while attempting to defend his country.	lageru lɨkkelakkel sɨl, mote.
Her pencil broke while she was attempting to write a letter.	debdabbe lɨttɨSɨf sɨttɨl, ɨrsaswa tesebbere.
steel, iron, metal	bɨret
While we were about to buy a steel table we saw a wooden one.	yebɨret TerePeza lɨngeza sɨnnɨl, yenCet TerePeza ayyen.
Did the lights go out while you were attempting to see the picture?	sinimawɨn lɨttayu sɨttɨlu, mebratu Teffa ?

brick	Tub
When they were planning to build a house the price of bricks went up.	bet liseru silu, yeTub waga teweddede.

Grammatical Notes

Note 48.1 The use of the /l(ı)-/ form in combination with /sıl/, /sıttıl/, /sil/, etc. 'while I'm saying', 'while you're saying', 'while he's saying' etc. as equivalents to English 'while attempting, trying, intending to do so-and-so'.

The Structure Sentences illustrate the use of the /s(ı)-/ form (Note 13.1.1) in combination with /sıl/, /sıttıl/ etc. 'while I'm saying', 'while you're saying', etc.

The resulting constructions correspond approximately in meaning to English clauses 'while attempting', 'while trying' or 'while intending' to do so-and-so.

These constructions may sometimes be used interchangeably with the ones consisting of a first person singular or plural imperfective combined with /sıl/, /sıttıl/, etc.

Thus the first structure sentence may be:

ınCet ısebrallehu sıl, ıjjen KorreThut.

The second:

dıngayun anesallehu sıttıl jerbah tegodda ↑

The third:

sinimmawın ınnayallen sıttılu mebratu Teffa ↑

without changing the meaning.

Note 48.2 Verb: Intensive Aspect.

sıbbırr yaderguÑÑal.	They break me completely.
sıbırbırr yemmiyadergu awrewoc.	The animals that tear [you] to pieces.

In contrast to the Inconclusive aspect (Note 30.1.1) the Intensive aspect describes the action or the state of the verb as entirely completed. The verbs of the Intensive aspect are compound. The nominal part of these compound verbs is followed by the verb /madreg/ or /malet/ like that of the Inconclusive aspect, e.g. /sıbbırr madreg/ 'to break completely'.

Some verbs may be used in a reduplicated intensive aspect. The nominal part of these compound verbs is a reduplicated form of the nominal part of the regular Intensive aspect, e.g. /sɨbɨrbɨrr madreg/ 'to break into pieces'.

The distribution of consonants and vowels in the nominal part of the Intensive aspect compound verbs is shown in the following chart:

Three-Radical Verbs

Underived Form	Inconclusive Aspect	Intensive Aspect	Reduplicated Intensive Aspect
/sebbere/	/seberr aderrege/	/sɨbbɨrr aderrege/	/sɨbɨrbɨrr aderrege/
'he broke'	'he broke slightly'	'he broke completely'	'he smashed' ('broke into pieces')

Four-Radical Verbs

/menezzere/	/menzerr aderrege/	/mɨnzɨrr aderrege/	/mɨnzɨrzɨrr aderrege/
'he changed' (money)	'he changed money partially'	'he changed money completely'	'he changed all his money'

Two-Radical Verbs

/seTTe/	/seTett aderrege/	/sɨTTɨtt aderrege/	/sɨTɨTTɨtt aderrege/
'he gave'	'he gave half-heartedly'	'he gave entirely'	'he spread thoroughly'

The Intensive aspect is used less frequently than the Inconclusive one and some types of verbs are not used in this aspect at all.

Note 48.3 Verb: Conative Aspect.

The verbs in this aspect are compound verbs, the first part of which is the infinitive with the prefix /ɨnde-/ 'as though', and the second part a form of the verb /madreg/ for transitive verbs, and /malet/ for intransitive verbs, e.g. /ɨndemefelleg madreg/, /ɨndemehed malet/.

The verbs in the Conative Aspect denote an attempt or an intention on the part of the actor to perform the action of the verb while the action itself does not actually take place. Thus /ɨndemefelleg aderrege/ means 'he looked as though he was going to look for', and /ɨndemehed ale/ 'he made an attempt to go' or 'it seemed that he was going to go'.

Examples:

ɨndemamem aleñ.	I feel as though I was sick.
ɨndemaKom bɨlo hede.	Having made an attempt to stop he kept on going.
ɨndemehed bɨlo teKemmeTe.	He intended to go but sat down.
ɨndemegbat bɨlo weTTa.	He intended to come in but [changed his mind and] went.
meskotun ɨndemekfet aderregu.	They attempted to open the window.

Transform Model Drill

Outline:

Perfective ⟶ Conative

Model:

abbatun fellege. ⟶	abbatun ɨndemefelleg aderrege.
'He looked for his father'.	'It seemed that he was going to look for his father'.

bewenber lay teKemmeTe.	bewenber lay ɨndemeKKemet ale.
wedageru hede.	wedageru ɨndemehed ale.
lɨbsen awlɨKKe teññahu.	lɨbsen ɨndemmawleK adrɨgge teññahu.
ɨnnatwan lemayet roTec.	ɨnnatwan lemayet ɨndemroT alec.
temaribet dersew meTTu.	temaribet ɨndemedres bɨlew meTTu.
lɨjageredwa abebawɨn leKaKKenec.	lɨjageredwa abebawɨn ɨndemeleKaKen aderregec.
sewɨyyew ɨrsasun werewwerew.	sewɨyyew ɨrsasun ɨndemewerwer aderregew.
lɨjitwa meSɨhaf anebbebec.	lɨjitwa meSɨhaf ɨndemanbeb aderregec.
makinawɨn ɨndiseTew abbatun lemmene.	makinawɨn ɨndiseTew abbatun ɨndemelemmen aderrege.
betun arengwade Kelem Kebba.	betun arengwade Kelem ɨndemeKebbat aderrege.
ɨjjun besamuna taTTebe.	ɨjjun besamuna ɨndemetTaTeb aderrege.

sijara aCese.	sijara ındemaCes aderrege.
genzebun teKebbele.	genzebun ındemeKKebel aderrege.
negerun zeneggaccıw.	negerun ındemezengat aderregeccıw.

Questions and Answers

ıwenberu lay ındemeKKemeT bılo yetenessa mán new.	yastemariwa líj new.
and neger bimeTa agerhın lemekkelakel feKadeÑÑa neh ↑	áwon, feKadeÑÑa neÑ.
leŠırrıŠır sıttıhedu betaccıhun yemmiTebbıKıllaccıhu sew ageÑÑaccıhu ↑	áwo, and temari liTebbıKıllín new.
sıniwın yét asKemmeThew.	lemma zend asKemmeThut.
yebunnawın zaf CıfCıff yaderregew mán new.	menged serrateÑÑoc naccew.
sılekebt marbat ımeŠıhafu wısT teTeKKese ↑	yellem, gena alteTeKKesem.
ıgazeTaw wısT yesewoccın sım meTKes yasfellıgal ↑	áwon, meTKes yasfellıgenal.
lemín yeministrun nıgıggır sema adrıgaccıhu attıhedum.	ahun lemesmat gize yellenım.
yale mekina wede gojjam mehed yıccalal ↑	yellem, ayıccalım.
kennante mekakkel yale Tırri yemeTTa sew alle ↑	áwo, hulettaccın alteTerranım.
amerika wısT yale fıKad aden madden yıccalal ↑	yellem, yale fıKad madden ayıccalım.
ager gızat minister wısT yemmisera wendım alleh ↑	áwo, ızziya yemmisera wendım alleÑ.
kedemozıh KereT sínt tıkeflalleh.	assır bírr ıkeflallehu.
serrateÑÑoc keff yale KereT yıkeflallu ↑	áwon, KereTu beTam keffıteÑÑa new.
kene gar laden yemmihed Tıru addaÑ tawKalleh ↑	aznallehu, yemmawKew Tıru addaÑ yellem.
ato yohannıs ımengedu dar Komo, mín yıseral.	kato kebbede gar sıleteKaTTere ıssun yıTebbıKal.

ıkorəbtaw lay sar yəmmiləKaKKımut fıyyəloc yantə naccəw ↑	yəlləm, yəne aydəllum.
kəbtoccıhın yét sar tabəlaccəwalləh.	ıwənzu dar nəw.
yəsetıyyowa yəsıra ayyayaz bəTam asdəssac nəw ↑	áwo, mınım ayıl.
bəmmiməTaw amət yəməret waga biKənnıs, məret gəzteh bet məsrat tıfəllıgalləh ↑	áwo, bəTam ıfəllıgalləhu.
addis abəba wısT yəbet waga mərkəsınna məwwədədun ındét lawK ıcılalləhu.	ıkətəmaw wısT yəmmıttawKəw səw ındallə, ıssun bədəbdabbe TəyyıKəw.
aTır gıbbiyaccıhu wısT yənəbbərəccıwın aroge məkina mán wəssədat.	baləbete wəsda garaŽ təwəccat.
laŠkərıh dəmozun kəffəlhew ↑	yəlləm, alkəffəlhutım.
wədəfit yəbet kiray məwwədədunınna aləməwwədədun tawKalləh ↑	yəlləm, ındet lawKəw ıcılalləhu.
yəbetun wələl bəsəm aswələwwəlhəw ↑	yəlləm, gəna alaswələwwəlhutım.
yəbetun mınTaf liləwwıTullıÑ yıcılallu ↑	áwo, addis mınTaf asgəbballıwotalləhu.
Kum saTınu yətəsərra kənCət nəw, wəyıss kəbırət.	kənCət yətəsərrá nəw.
yəbetu gıdgıdda yətəsərra kənCət nəw, wəyıss kədıngay.	yəlləm, kəTub nəw.
ınglizıÑÑa KwanKwa ləməmmar yét tımıhırtbet məhed Tıru nəw.	ıngliz agər bəTam Tıru nəw.
betu kəTıntu ahun alamarəm ↑	áwo, bəTam amrowal.
ıgıbbiyaccıhu wısT məkina maKom kılkíl nəw ↑	áwo, kılkíl nəw.
arogewın bet ləKKo, addisu bet məcé yıgəbal.	kand sammınt bəhwala addisu bet yıgəbal.
betu məlləKəKun kəsəmmaccıhu Koyyıtaccıhuwal ↑	áwo, kəsəmman Koyyıtənal.
ızzih yəməTTah agərun ləmayət nəw ↑	agərun ləmayət bıcca sayhon, tımıhırtım ləməmmár nəw.
bərrun yəsəbbərhəw lıtkəft sıttíl nəw ↑	áwo, lıkəft sıl nəw.
yənCətun alga yagəÑÑəhəw yəbırət alga lıtfəllıg sıttíl nəw ↑	áwo, yəbırət alga lıfəllıg sıl nəw.

ləmma yəhedəw mısa lisəTut silú nəw↑	áwo, lisəTut silú nəw.
Təlla yəsəTTaccıhut ratun libəla sil nəw↑	yəlləm, kəzziya bəfit nəw.
ləmma yədəwwələllıh rat lıtbəla sıttıl nəw↑	áwo, rat lıbəla sıl nəw.
ıgrwan yəKorrəTəccıw zaf lıtKorT sıttıl nəw↑	áwo, ınCət lıtKorT sıttıl nəw.
məkinaccəwın ıCıKa wısT yədənəKKạrut linədu silu nəw↑	áwo, linədu silu nəw.
wəgəbaccəwın yəgoddut dıngayun liyanəsu silu nəw↑	áwo, dıngayun liyanəsu silu nəw.
yəməkinaccəw gomma yəfənəddaw Tub liyaməTu silu nəw↑	áwo, Tub liyaməTu silu nəw.

dırsət

	tınant yətənaggərhəwın zare təntıññe lınnaggərəw alcılım.
to itemize, to analyze	mətəntən
	kəbbədənna wədaju bəməngəd lay təlalləfu.
to pass by each other; to contaminate	məttəlaləf
violation	ato kəbbədə bəhıgg təlalafinnət assır bırr kəffələ.
	təmariw liKKəTTá nəw.
to be punished; to be fined	məKKəTat
a fine	hıggın yəmmiyalf səw hullu kəff yalə məKKəCa yıKKəTTal.

and səw ityoPıya wısT ləmaddən bifəllıg, madd n yəmmifəllıgaccəwın awrewoc sımınna aynət ındihum KuTır bəmətəntən and mamələkəca Sıfo, wədagər gızat minister yızo məhed alləbbət. kəzziyam guddayun kəmmimmələkkətəw baləsılTan zənd yəfıKad worəKət maswəTat alləbbət.

yıh səw bəTəyyəKəw məsərət yəfıKadụ worəKət sizzəgajillət yətəwəssənəwın KərəT kəflo məwsəd yıcılal. kəzziya gize Jəmmıro, ityoPıya wɪsT yətɪm ɪyyətəzəwawwərə, yətəməññaccəwɪn awrewoc maddən yɪcɪlal.

nəgərgɪn kətəwəssənəw KuTɪr bəlay wəyɪm yaltəfəKKədəllətɪn awre gədlo biggəñ, bəhɪgg təlalafinnət təkəsso, fɪrdbet Kərbo yəfɪKad wərəKətun kəmaTatum bəlay, məKKəCa yɪKKəTTal. sɪləzzih and səw ityoPɪya wɪsT ləmaddən sifəllɪg, fɪKad maswəTat bɪcca sayhon kətəwəssənəw alfo ɪndayáddɪn məTTənKəK gɪddeta yɪhonɪbbətal.

TɪyyaKewoc

and səw yəfəKad worəKət ləmagñət yə́t məhed alləbbət.

bədəbdabbew wɪsT mín nəgər məgləT alləbbət.

yadənun fəKad worəKət siyawəTa, mín məkfəl alləbbət.

ɪrsɪwo ityoPɪya bihedu, mín aynət awrewoc maddən yɪfəllɪgallu.

amerika wɪsT ladən yəmmihonu bɪzu aynət awrewocc allu↑

ləməhonu ləsɪga yəmmihonutɪn awrewoc bɪcca maddən yɪfəllɪgallu, wəyɪss leloccɪnɪm yaddɪnallu.

and addañ fəKad kawəTTa bəhwala, ləmaddən yə́t yɪhedal.

addaññu yaltəfəKədəllətɪn awre gədlo biggəñ, mín nəgər yɪdərsɪbbətal.

bɪzu addaññoc bamerika wɪsT yɪggəññallu↑

ɪrsɪwo addañ nəwot↑

Unit 49

Basic Sentences

(A visit to the Ministry of Foreign Affairs.)	(yəwıCC gudday ministerın məgobñət.)

yohannıs

Good afternoon, sir. My name is Jones.	TənayısTıllıñ, getaye, sıme yohannıs yıbbalal.

kəbbədə

Good afternoon, I'm [Mr.] Kebbede. What can I do for you, sir?	TenayısTıllıñ, kəbbədə́ ıbbalalləhu. mín ladırgılləwo getaye ↑

yohannıs

Excellency	kıburınnət
(Since) I have some business [to discuss with you and] I came to ask your Excellency's help.	and gudday sılalləñ, yəkıburınnətıwon ırdata ləməTəyyəK m̀əTTahu.

kəbbədə

size, amount, quantity, proportion	məTən
as much as I can	bətəcaləñ məTən
to try, to attempt	məTar
I'll try to do my best to solve your problem.	bətəcaləñ məTən guddayıwon ləməfəSSəm ıTıralləhu.

yohannıs

representative, envoy	məlıktəñña/məlaktəñña
Mr. Smith, the special representative of the U.S. Government will soon arrive in Addis.	mister smiz yətəbalu yamerika məngıst lıyyu məlıktəñña bəKırb gize addis abəba yıgəballu.
Excellency (used as a modifier)	kıbur

I understand there are certain formalities ('necessary preparations') to be arranged in connection with the meeting of His Excellency the Minister. I, therefore, came to ask your opinion about this matter.	sıləzzih kəkıbur ministru gar ləməggənaññət yəmmiggəbbaw zıgıjjıt ındiddərrəgıllaccəw bəmassəb, ləzzihu gudday assabıwon ləməTəyyəK məTTahu.

kəbbədə

In order to take the necessary steps to arrange for the meeting with His Excellency the Minister of Foreign Affairs, a proper request should be made to us through your Embassy.	kəkıbur yəwıCC gudday ministru gar ləməggənaññət asfəllagiwın zıgıjjıt ləmadrəg bə'embassiyaccıhu bəkkul yəmmiggəbbawın TıyyaKe bədənbu məsərət ındiKərbıllın yasfəllıgal.

Questions and Answers

yənCətu rızmət sínt metır nəw.	sımmınt metır yahíl nəw.
tımıhırtbetaccıhu kənCət yətəsərrá nəw↑	yəlləm, kədıngay yətəsərrá nəw.
kəTub kətəsərranna kədıngay kətəsərra bet yətú yəbəlləTə wídd nəw.	kədıngay yətəsərraw bet yəbəlləTə yıwwəddədal.
yənCətun bet tıto ıTub bet wısT gəbba↑	yəlləm, yənCətun bet altəwəwım.
yəkəbtoccu bəššıta təlalafí nəw↑	yəlləm, təlalafí aydəlləm.
yıh səwıyye yəbəššıtawın təlalafinnət ındét awwəKə.	ındet ındawwəKə alawKım.
zare Tıwat bəsəatu ısıraw sılalgəbba təKəTTa↑	yəlləm, altəKəTTam.
biKKəTTa noro, məKKəCaw sínt yıhon nəbbər.	mınalbat yəgımmaš Kən dəmozun yaTa nəbbər.
bətəcalaccəw məTən ləməmTat mokkırəw nəbbər↑	yəlləm, ləməmTat bəCırraš almokkərum.
bətəcaləh məTən lıtrədaw fəKadəññá nəh↑	yəlləm, gize sıləlelləñ, lırədaw alcılım.
kaləm tarik məSıhafoc bızu anbıbəhal↑	bətəcaləñ məTən sılawropa tarik anbıbbeyalləhu.

ızzih məSıhafbet wısT sılagəraccın yətəSafu bızu yətarik məSıhafoc yıggeññallu ↑	yəlləm, bızu yətarik məSıhafocc ayıggeññum.
tarikaccının ləmədəmsəs yətənəssawın səw sım tawKalləh ↑	yəlləm, alawKım.
and səw yagərhınınna yəhızbıhın tarik ləmədəmsəs binnəssa mín tádərgalləh.	bətəcaləñ məTən ıkkəlakkəlalləhu.
kəTəKKəshəw bəhwala asallafiw məTto nəbbər ↑	yəlləm, alməTTam.
arogewın lıbsıhın awlıKəh, addisun mokkərhəw ↑	yəlləm, almokkərhutım.
ızzih ləməmTat bızu Tırəhal ↑	yəlləm, bəCırraš ləməmTat alTarhum.
balləfəw gize kəyyagəru bızu məlıktəññoc məTTəw nəbbər ↑	yəlləm, bəTam bızu alnəbbərum.
wədamerika yəmmihedut məlıktəññoc təmərrəTu ↑	yəlləm, gəna altəmərrəTum.
ınnantə məsriyabet wısT sínt balesılTanocc allu.	and ammıst yıhonallu.
ləhızbu yətəsəTTəw dənb bəTam Tıru yıməslıhal ↑	bəTam Tıru ayməsləññım.
ləməhonu gənzəbun ləmasməTTat yəmmiTır yıməslıhal ↑	yəlləm, ayməsləññım.
səatun awlıKo yət asKəmməTəw.	ıTərəPezaw lay yıməsləññal.
məlıktəññaw ındet balla bet wısT nəw yəmminor ↑	ıdıngay bet wísT nəw.
ləyyandandaccəw kəməto bırr bəlay yıggəbbaccəw yıməslıhal ↑	yəlləm, ayıggəbbaccəwım.
ıñña məShafbet wısT sínt yətarik məShafoc yasfəllıgu yıməslıhal.	biyans hamsa yətarik məShafoc yasfəllıgallu.
sıləbetu kiray zərzırəh nəggərhaccəw ↑	áwo, mannıññawınım nəgər nəggərhuwaccəw.
ašKərıhınna gərədıh bəhıgg təlalafinnət məKKəTataccəw ıwınét nəw ↑	áwo, assır bırr təKəTTu.
ızzih agər ləməKrət mokkırəh nəbbər ↑	yəlləm, almokkərhum.
kabbatıwo zənd yəməTTawın məlıktəñña təgənaññut ↑	yəlləm, altəgənaññəhutım.

dırset

reception	lewıCC gudday ministru yetederregallaccew aKKebabel beTam Tırú nebber.
patience	ato kebbede bızu tıgıst allew.
	astemariw sinnagger temariwocc yaddammıTallu.
to listen	maddameT
	wıÑÑaw getawın tekettele.
to follow	mekketel
as follows	guddayu ındemmikkettelew new.
Majesty (used as a modifier)	gırmawi
Emperor	janhoy
His Imperial Majesty	gırmawi janhoy.
	Ñumaccının ıjj ınnınesallen.
to pay respect	ıjj mensat
	wendımmun wedageru assenabbetew.
to send away, to fire	massenabet

wedewıCC gudday minister beyyegizew mehed bediplomatoc mekakkel yetelemmede negér new. diplomatoc ıwıCC gudday minister gıbbi wısT sidersu yemmiggebbaw aKKebabelınna selamta yısseTTaccewınna, lemaggenaÑet kemmifellıgut sew gar ındiggenaÑÑu wedebirow yıgeballu.

and Ken ato yohannıs yemmibbalu amerikawi wedewıCC gudday minister kato kebbede gar lemennegager hedu. ato yohannıs baddis abeba wısT bemmiggeÑÑew bamerikan embassi wısT yemmiseru serrateÑÑa naccew. ato yohannıs ato kebbede biro ındegebbu guddayaccewın lato kebbede aKerrebu. ato kebbedem bedessıta keteKebbeluwaccew behwala guddayaccewın betıgıst addammeTuwaccew.

yato yohannıs gudday ındemmikkettelew new. mister smiz yetebalu yamerikan mangıst lıyyu melakteÑÑa wede ityoPıya sılemmimeTu, yemmiyasfellıgew aKKebabel ındidderregıllaccew new. mister smiz kekıbur yewıCC gudday ministru gar beseffiw ketenegaggeru behwala gırmawi janhoyın ıjj ındinesú new. ato kebbede yato yohannɨsɨn assab keddemmeTu behwala mannɨccewɨnɨm nagar bedenbu asseret ɨndiffeddem ɨnnadergallen bɨlew assanabbɨwaccew.

Tɨyyaqewoc

wedewɨCC gudday minister beyyagizew yemmihedu ɨnnemán naccew.

diplomatoc ɨwɨCC gudday minister sideresu, ɨndét yɨKKebbeluwaccewal.

ato yohannɨs ityoPɨyawí naccew?

ato yohannɨs yét yɨseralu.

keman gar lemaggenaNNet wedewɨCC gudday minister hedu.

yato kebbede sɨra mɨndɨn new.

ato kebbedenna ato yohannɨs befit yɨtteewaweKallu?

bebiro wɨsT mín aderregu.

mister smiz wedaddis abeba lemín meTTu.

keman gár lemennagager fellegu.

Unit 50

Basic Sentences

(A visit to the Ministry of Foreign Affairs - continued)

yohannɨs

Would it be possible to arrange through you for him [to have] an audience with His Majesty the Emperor?	gɨrmawi janhoyɨn lemaggenaññetɨnna, ɨjj lemenat bennantew bekkul lɨssegajj yɨččalal

kebbede

to guarantee, to promise	Ḳal megbat
I cannot promise you this.	lezzɨh Ḳal lɨgeballɨwot alčɨlɨm.
Protocol	protokol
Ministry of the Imperial Court	gɨbbi minister
First the Protocol Section has to contact the Ministry of the Imperial Court and reach an agreement on this matter.	majemmeriya yeprotokol kɨfl kegɨbbi minister gar ɨndɨnnagaggerɨnna, benegeru ɨndɨsmammabbet yasfellɨgal.
Then, if this is approved ('found necessary'), an appointment will be granted to him.	kezziya behwala asfellagi hono biggeññ, Ḳeṭero yɨdderregɨllaččewal.

yohannɨs

Do I have to go to the Ministry of the Imperial Court to discuss this matter?	yɨhɨnnɨn lemennegager wede gɨbbi minister mehed yasfellɨgeññal

kebbede

No, you don't have to go there. Since this is inter-departmental business, I'm now going to call the Chief of Protocol and we'll discuss the matter with him.	yellem. ɨrsɨwo wede gɨbbi minister mehed ayasfellɨgɨwotɨm. negeru yemesriyabet gudday sɨlehone, ahun yeprotokol šumɨn Ṭerɨčče ɨnnɨnnegaggerɨbbetallen.

yohannis

Would it be possible for your Excellency to discuss this matter now and give me the answer ('inform me') right away?	kɨburɨnnetɨwo beguddayu ahun tenegagrewbbet melsun wediyaw lɨyastawɨKuñ yɨcɨlal?

kebbede

haste, hurry	cɨkkola
This is not something that can be done in a hurry.	yɨh becɨkkola yemmɨhon neger aydellem.
in detail	bezɨrzɨr
First we have to discuss it with the Chief of Protocol and reach a verbal agreement. Then we have to write an application and explain [the matter] in detail to the Minister of the Imperial Court.	majemmeriya keprotokol Šumu gar tenegagɨren, yeKal sɨmɨmmɨnnet kadderregn behwala, mamelkeca Sɨfen, guddayun bezɨrzɨr legɨbbi mɨnistr maasreddat alleebbɨn.

yohannis

to expedite	maffaTen
If it takes such a long time, what can be done to expedite the matter?	bɨzu gize yemmɨfej kehone, negerun lemaffaTen, mɨn madreg yaasfellɨgal.

kebbede

procedure, routine	sɨnesɨrat
Majesty	gɨrmawinnet
It won't take much time, but as it must follow the proper routine procedure, the Minister of the Imperial Court has to present the matter personally to His Majesty and wait for the reply.	bɨzu gize ayfejɨm. darugɨn denbeññawɨn yebiro sɨnesɨrat mekketel sɨlemmiyasfellɨg, yegɨbbi mɨnistru raasaccew guddayun legɨrmawinnetaccew aKɨrbew, mels meTTebabeK yaasfellɨgaccewal.

yohannɨs

How many days will it take before he will ('In how many days will he') be able to get an answer?	bəsɨ́nt Kənočč wɨsT ɨrsaččəw məls maggñət yɨččɨlallu.

kəbbədə

It will probably take two or three days.	mɨnalbat hulətt wəyɨm sost Kən yɨfəǰ yɨhonal.
order	tɨɨzaz
But we'll let you know as soon as we receive the order ('the order comes') from the palace.	gɨn tɨɨzazu kəgɨbbi ɨndəməTTallɨn wədiyaw ɨnnastawəwiKɨwotalləñ.

yohannɨs

Well, then, shall I expect your reply this week?	bəzzih sammɨnt wɨsT kərsɨwo zənd məls lɨTTəbabəKa?

kəbbədə

to inform	assəwwəKə - massəwwəKət - yassəwwɨKal
Yes, we'll let you know. Goodbye.	ɨ́wo, ɨnnassəwwɨKɨwotalləñ. yɨbəlu Tena yɨsTɨllɨñ.

yohannɨs

Goodbye and thank you very much.	ɨgziyabɨher yɨsTɨllɨñ. Tena yɨsTɨllɨñ.

Grammatical Notes

Note 50.1 Verb: Emphatic Suffix /-a/ 'well then', 'all right then', 'O.K. then.'

mələs lɨTTəbabəKa↑ 'Shall I expect a reply then.'

An emphatic suffix /-a/ may be affixed to verb forms. The resulting forms correspond approximately to the English 'well then', 'all right then', 'O.K. then', 'indeed', 'certainly', etc. This suffix always coincides with a sharply rising pitch /↑ /. Verb forms ending in /-a/ do not have this suffix, the emphasis being shown by the rising pitch only. Verb forms ending in /-ə/ have this vowel replaced by /-a/. Verb forms ending in /-i/ have a /-y-/ glide and those ending in /-u/ a /-w-/ glide before the suffix /-a/.

Examples:

Form ending in a consonant. /yısT/ 'Let him give' /yısTa↑/ 'O.K. let him give'

Forms ending in /-e/. /seTTe/ 'he gave' /seTTa↑/ 'all right then, he gave'

Forms ending in /-a/. /ınTeTTa/ 'let's drink' /ınTeTTa↑/ 'O.K. let's drink'

Forms ending in /-i/. /Safi/ 'write(f)!' /Safiya↑/ 'all right, write! (f)'

Forms ending in /-u/. /nıgeru/ 'tell (pl.)!' /nıgeruwa↑/ 'O.K., tell (pl.)!'

Examples:

mekinahın asaddısewa ↑	'O.K. then, have your car repaired!'
ıbet attıgba ↑	'Then don't enter the house!'
zare keseat behwala attımTuwa ↑	'All right then, don't come in the afternoon!'
bızu genzeb magÑet newa ↑	'Well then, make good money ('it is to make good money')!'
and Tıru dırset Safa ↑	'Then write a good story!'
ınen lemayet fellıgo nebbera ↑	'But he wanted to see me!'

Questions and Answers

lejanhoy Tıru aKKebabel tederregellaccew,	áwon, beTam Tıru aKKebabel tederregellaccew.
yemmilutın metergom tıcılalleh ↑	yellem, metergom alcılım.
lemín tekettılaccıhut hedaccıhu.	beten ıyullıÑ sılalen new.
polisu ındemmikkettelew yawK nebber ↑	yellem, beCırraÑ ayawKımnebber.
gırmawinnetaccew meTtew benebbere gize TeyyeKhaccew ↑	yellem, memTataccewın alsemmahum.
janhoy bızu set lıjocc alluwaccew ↑	áwon, set lıjocc alluwaccew.
zare bammıst seat janhoyın ıjj lemensat tıhedalleh ↑	yellem, bammıst seat mehed alcılım.

bemminseTaw makseÑÑo lıttayaccew Kal gebtehal ↑	yellem, Kal algebbahum.
yegıbbiwın aKTaCCa tawKutallaccıhu ↑	yellem, annawKewım.
ıgıbbiw aTegeb yenebberew hotel ahunım alle ↑	yellem, ahun yellem.
negerun bezırzır lemasreddat anenetta ↑	yellem, beCırraŠ alanenettam.
janhoy keprezidentu gar yaneŠallu ↑	yellem, ayaneŠum.
janhoy awroPan yegobeÑÑu beyetıÑÑaw anete mıhıret new.	basrazeTeÑ meto hamsaratt anete mıhıret new.
yeserrawın sıra bezırzır annene	yellem, andunım alammenem.
seffi anbolik alleh ↑	yellem, beTam seffi aydellem.
denbeÑÑa bet serrah ↑	yellem gena alserrahum.
betun siseru beTam yaffaTTınallu ↑	yellem, beTam ayaffaTTınum.
ıgıbbi wısT yasKemmeTaccıhutın ıKa wessedaccıhut ↑	yellem, alwessednewım.
negerun lesewoc massemmat yasfellıgal ↑	yellem, ayasfellıgım.
yemeTTutın debdabbewoc bezırzır maTnat yasfellıgal ↑	áwo, yasfellıgal.
ato lemma wedamerika bemerkeb ındihed azzezhew ↑	yellem, alazzezhutım.
lıbsıh ındittaTTebıllıh tızaz seTTeh ↑	yellem, gena alseTTehum.
yebete mengıstun sınesırat tawKewalleh ↑	yellem, gena lıTeyyıK new.
addis borsa gezteh seTTehew ↑	yellem, alseTTehutım.
meKKeCawın askeffeluh ↑	yellem, alaskeffeluÑÑım.
banku yeteserra keTubınna kenCet new ↑	yellem, kedıngay bıccá new.
melıkteÑÑaw ıgıbbi meTTerathın neggereh ↑	yellem, alneggereÑÑım.
bemín mıknıyat yeteKeTTa yımeslıhal.	bewınetu alawweKhum.

dırsət

	sırawın bəhulətt səat wısT akkənawıno, liTəyyıKıš yıməTal.
to accomplish, to complete	makkənawən
authority	and polis yalə fıKad məkina yəmminədawın səw ləməyaz sılTan alləw.
to investigate, to examine	and polis yəyazəwın səw ləməmərmər sılTan alləw.
Ambassador	yamerikan məngıst addis ambasadər bəKırb gize wısT wədə ityoPıya yılıKal.
followers, suite, retinue	yəjərmən yəwıCC gudday ministr kənnətəkəttayoccaccəw wašıngton wısT gəbbu.

mistər smiz yətəbalu yamerika məngıst lıyyu məlıktəñña ityoPıyan ləməgobñət bayıroplan kəniwyork kətəma tənəstəw, wədaddis abəba təgwazu.

addis abəba kəməgbataccəw bəfit, ato yohannıs yətəbalu yamerikan embassi sərratəñña wədəityoPıya yəwıCC gudday minister hedəw, kato kəbbədə gar bəsəffiw tənəgaggəru.

mister smiz kəff yalu yəməngıst baləsılTan bəməhonaccəw, ityoPıya bəmmigəbubbət gize dənbəññaw yəprotokol aKKəbabəl ındiddərrəgıllaccəwınna, gırmawinnətaccəwın ıjj ındinəsu yəmmiyasfəllıgəw nəgər ındizzəgajjıllaccəw honə.

yıhınnın sıra ləmakkənawən sılTanu yato kəbbədə bəməhonu, kəprotokol kıfl Šum gar tənəgagrəw and maməlkəca ləgıbbi minister ındiSSaf tədərrəgə. yəgıbbiw minister guddayun mərmırəw ləgırmawi janhoy aKərrəbu.

gırmawi janhoy məlkam fəKadaccəw məhonun bəmastaweKaccəw, yəwıCC gudday ministeru sərratəñña ato kəbbədə kamerikan embassi baləsılTan kato yohannıs gar nəgərun azzəgajju.

mister smiz addis abəba bəmmigəbubbət səat yəprotokol Šumunna yamerikan ambasadər kənnətəkəttayoccaccəw ayıroplan Tabiya dırəs hedəw ıngıdawın təKəbbəlu. bəmagıstu ıngıdaw gırmawinnətaccəwın ıjj ləmənsat wədə betəməngıst hedu.

TıyyaKewoc

mistər smiz sıraccəw mındín nəw.

kəyə́t agər məTTu.

mistər smiz addis abəba sigəbu mín aynət aKKəbabəl ındiddərrəgıllaccəw yasfəllıgal.

ləmín gırmawinnətaccəwın ıjj ləmənsat fəlləgu.

yato kəbbədə sılTan mındín nəw.

ləmín and maməlkəcca ləgıbbi minister ındiSSaf tədərrəgə.

guddayun mán mərəmmərəw.

guddayu kətəmərəmmərə bəhuwala ləmán Kərrəbə.

ıngıdawın yətəKəbbəlu səwoc ınnəmán naccəw.

kəwıCC agər ıngıda siməTa təKəbbıləh tawKalləh†

Fınal copy typed by Mrs. Irma C. Ponce - June 19, 1964

★ U. S. GOVERNMENT PRINTING OFFICE : 1964 O - 702-220(198)

For sale by the Superintendent of Documents, U.S. Government Printing Office
Washington, D.C., 20402 - Price $2.25